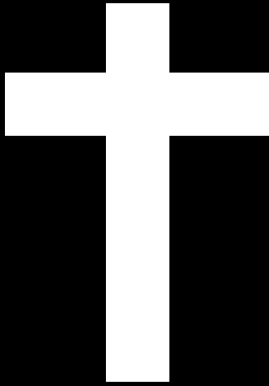

Kàddug Yàlla gi

Wolof Bible 2020 revision.

Kàddug Yàlla gi
Wolof Bible 2020 revision.
La bible en wolof; revision 2020

copyright © 2010, 2020 La Mission Baptiste du Sénégal

Language: Wolof

Dialect: Regional Wolof

Translation by: La MBS

For complete copyright statement, please see <http://sng.al/copyright>

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-07-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 23 Jul 2020

eb088fb7-76e3-5c5f-ab35-a0da6cd8fd40

Contents

Luug	1
Jéf ya	56
Room	109
1.Korent	134
2.Korent	157
Galasi	172
Efes	181
Filib	189
Kolos	195
1.Tesalonig	201
2.Tesalonig	206
1.Timote	209
2.Timote	216
Tit	221
Filemon	224
Yawut ya	226
Yanqóoba	244
1.Piyeer	250
2.Piyeer	257
Yudd	261
Peeñu ma	263

Xibaaru jàmm bu Almasi Yeesu, ci jottlib Luug Ubbite gi

Luug ak Jëf ya benn téere la bu ëmb ñaari pàcc. Ñaar ñépp a indi ni Yàlla jékka wooye bànni Israyil ba noppi, doora woo mboolem xeet yi, ngir ñu barkeele ci Ibraayma.

Ci pàcc bu jëkk bi, nettalib Luug Yerusalem la dox jëm, èttu kërug cosaanu askanu Yawut. Ñaareelu pàcc bi, Jëf ya, Yerusalem la bawoo, jëm ci xeeti àddina yi ci des, doora tëje fi Póol birale nguuru Yàlla ca dëkk ba ñuy wax Room, péeyu nguur gu mag ga.

Pàcc bu jëkk bi nettali dundu Almasi Yeesu, ni ko Luug indee, ñetti dog la.

Dog bi ci jiitu moo di liggéeyu Yeesu ca Galile ca Israyil, wetu bëj-gànnaram.

Ñaareel bi moo di yoonam wu yàgg wa mu jëme Yerusalem. Ci biir woowu yoon la dalale nit ñi ci àlluwa ju yees ju leen xamal ni Yàlla taxawale nguuram, te mu woroo ak ni kaan-fóorey Israyil dégge nguuru Yàlla ca yooyu jant.

Ñetteelu dog bi, ci la Luug indi ni Almasi Yeesu sarxee bakkanam ca Yerusalem, te gannaaw gi mu dekki, ba

firndeel ne moo di buuru Israyil, te moo di Sangub àddina dëgg.

¹ Bare na ñu fexee bind ab nettalib mbir, yi sotti woon ci sunu biir, ² noonee nu ko jote ca ña ko fekke woon ca ndoorte la, te seede yooyu mujj doon jawriñi kàddug Yàlla. ³ Moo tax man it, ma fas laa yéenee bindal lépp ba mu jekk, yaw Tewofil mu tedd mi, gannaaw ba ma gëstoo mbir mépp, dale ko ca ndoorte la, ba mu leer nàññ. ⁴ Su ko defee nga xam xéll ne li ñu la jàngal, lu wér péng la.

Malaaka yégle na juddub Yaxya

⁵ Jant ya Erodd dee buuru réewum Yawut yi, ab sarxalkat la woon bu ñuy wax Sàkkaryaa, bokk ci làngu sarxalkat, yi askanoo ci Abiya, te soxnaam Elisabet askanoo ci Aaróona. ⁶ Ñoom ñaar ñépp a juboon, Yàlla seede, te mucc ayib ni ñuy jëfe santaane yeek ndigali yooni Boroom bi. ⁷ Amuñu woon doom nag, ndax Elisabet manul woona am doom, te it booba ñoom ñaar ñépp a dem ba màggat.

⁸ Sàkkaryaa la làngam aye woon, muy def liggéeyu carxalam fa kanam Yàlla. ⁹ Ba ñu tegoo bant, na ko sarxalkat yi baaxoo woon, moom la bant ba dal, mu wara dugg biir néegu Boroom bi, ngir taal fa saraxu cuuraay.

10 Mbooloo mépp nag a nga woon ca biti di julli, ca waxtuw saraxu cuuraay boobu. 11 Ci biir loolu menn malaakam Boroom bi jekki feeñu Sàkkaryaa, ca wetu ndijooru sarxalukaayu cuuraay ba. 12 Ba ko Sàkkaryaa gisee daa jaaxle, tiitaange jàpp ko. 13 Malaaka ma ne ko: «Sàkkaryaa, bul tiit, ndax sa ñaan nangu na. Elisabet sa soxna dina am doom ju góor, nanga ko tudde Yaxya. 14 Dinga am mbégte ak bannex, te ñu bareey bég ci juddoom, 15 ndax ku màgg lay doon, Boroom bi seede. Biiñ ak lenn luy màndee nag, du ko naan, Noo gu Sell gi mooy dale ca biiru ndeyam, solu ko ba fees. 16 Niti bànni Israyil ñu bare, moo leen di waññi ci Boroom bi seen Yàlla. 17 Mooy ndaw li koy jiiu, ànd ak leer ga ak xam-xam, ba woon ca Yonent Yàlla Ilyaas, ba waññi xolu baay ci doomam, waññi ku déggadi ci xelum aji jub, loolu yépp ngir waajal aw xeet ba ñu jekk ngir Boroom bi.»

18 Sàkkaryaa nag ne malaaka mi: «Lu may def ab takk ci loolu ba mu bir ma? Ndax man màggat naa, te sama soxna it làq na ay fan.» 19 Malaaka ma ne ko: «Man maay Jibril miy taxaw fi kanam Yàlla. Dañu maa yónni ngir ma wax ak yaw, yégal la bii xibaaru jàmm. 20 Léegi nag, dama ne, gannaaw gémuloo sama kàddu, giy jot, sotti, dinga

luu te dootuloo mana wax, ba kera loolu di am.»

21 Ci biir loolu mbooloo maa ngay xaar Sàkkaryaa, jaaxle lool ndax yàggaayam ca biir néeg Yàlla ba. 22 Ba mu génnee nag, manula wax ak ñoom. Ñu daldi xam ne am na lu ko feeñu ca néeg Yàlla ba. Ma nga leen di liyaar, manatula wax.

23 Naka la Sàkkaryaa fégal ayu carxalam, daldi ñibbi. 24 Gannaaw gi, soxnaam Elisabet ëmb. Lëlu na juróomi weer. Ma nga naan: 25 «Lii Boroom bee ma ko defal ci jant yi mu ma geesoo, ba teggil ma sama gacce gi ci biir nit ñi!»

Jibril yégle na juddub Yeesu

26 Ba Elisabet tolloo ci juróom benni weeram, ca la Yàlla yebal Jibril malaaka mi, dëkk bi ñuy wax Nasaret ca diiwaanu Galile, 27 ci janq bu digoo séy ak waa ju ñuy wax Yuusufa te bokk ci waa kër Daawuda. Janq ba Maryaama lañu koy wax. 28 Malaaka ma agsi ba ca moom, ne ko: «Jàmm nga am, yaw mi ñu baaxe, Boroom bi yaw la àndal.»

29 Waxi malaaka ma nag jaaxal Maryaama, muy xalaat lu nuyoo boobu mana tekki. 30 Malaaka ma ne ko: «Maryaama, bul tiit, ndax daje nga ak yiwu Yàlla. 31 Dinga ëmb, ba jur doom ju góor; nanga ko tudde Yeesu. 32 Ku màgg lay doon, te dees na ko wooye Doomu Aji Kawe ji.

Boroom bi Yàlla moo koy jagleel nguurug Daawuda maamam. ³³ Mooy nguuru fi kaw waa kër Yanqóoba ba fàww, te nguoram du foq mukk.»

³⁴ Ci kaw loolu Maryaama laaj malaaka mi ne ko: «Nu loolu di ame, te man xawma góor?» ³⁵ Malaaka mi ne ko: «Noo gu Sell gi mooy wàccsi ci yaw, dooley Aji Kawe ji yiir la. Moo tax itam ku Sell kiy juddoo ci yaw, dees na ko wooye Doomu Yàlla. ³⁶ Te kat Elisabet sa mbokk mi itam ëmb na doom ju góor te fekk ko mággat. Ki ñu doon wooye jigéen ju jaasir, mu ngi nii ci juróom benni weeram, ³⁷ ndax Yàlla, dara tēwu ko.» ³⁸ Maryaama daldi ne: «Maa ngi, di jaamub Boroom bi. Nii nga waxe, na ame noonu ci man.»

Ba loolu amee malaaka ma bàyyikoo ca moom, dem.

Maryaama seeti na Elisabet

³⁹ Ci fan yooyu la Maryaama fabu gaaw, jëm diiwaanu tund ya, ca dëkkub Yude, ⁴⁰ ba Sàkkaryaa dëkke. Mu agsi ca kër ga, nuyu Elisabet. ⁴¹ Naka la Elisabet dégg nuyooob Maryaama, doom ja mu ëmb yēngu ca biiram. Elisabet daldi feese Noo gu Sell gi. ⁴² Mu àddu ca kaw ne: «Yaa gēna barkeel ci jigéen ñi, sa doom ji nga ëmb it barkeel na! ⁴³ Ana ku ma doon ba sama ndeyu Sang di ma seetsi? ⁴⁴ Naka

la sa kàddug nuyoo tàbbi sama nopp rekk, sama doom ji yēngu ci sama biir bi ndax bég. ⁴⁵ Ndoklee yaw mi gēm ne mbir mi ñu la yégal, te mu tukkee ci Boroom bi dina sotti!»

Maryaama woy na mbaaxu Yàlla

⁴⁶ Maryaama nag ne:
⁴⁷ «Sama xol laay mággale Boroom bi, samag noo laay bége Yàlla mi may musal,
⁴⁸ moo geesu bii jaamam bu tekkeedi, ba maasoo maas doxe fi wooye ma boroom mbég mi,
⁴⁹ nde Kiy Boroom doole moo ma defal jaloore, sellnga ñeel naw turam.

⁵⁰ «Yërmandeem a ñeel ay ragalkatam, maas ci kaw maas.
⁵¹ Dooley loxoom la defe ay jaloore, tasaare ñi jikkowoo réy-réylu,

⁵² wàccée buur yi ci seeni gàngune, yékkati baadoolo yi.

⁵³ Ñi xiif, mu reggal leen lu neex, ñi duunle, mu dàqe loxoy neen.

⁵⁴ Moo wallu bànni Israyil, jaamam,

bàyyee ko xel yërmandeem,
⁵⁵ noonee mu ko dige woon sunuy maam,

ñeel Ibraayma ak askanam ba fàww.»

⁵⁶ Maryaama toog na fa Elisabet lu wara tollook ñetti weer, sooga ñibbi.

Lu jëm ci juddub Yaxya

57 Gannaaw gi Elisa-
bet dem ba àppam mat,
mu mucc, am doom ju
góor. 58 Dëkkandoom yaak
ay bokkam yég noonu
ko Boroom bi xéewalee
yërmandeem, ñu bokk ak
moom mbégte ma.

59 Ba bés ba délsee,
ñu dikk xarfalsi xale
ba, bëgg koo tudde
Sàkkaryaa, dippee ko
baayam. 60 Yaayam nag
ne leen: «Déet, Yaxya lay
tudd.» 61 Ñu ne ko: «Waaye
kenn ci say bokk tuddul
noonul!»

62 Ci kaw loolu ñu liyaar
baayam, ngir xam nu mu
bëgg ñu tudde xale bi.
63 Sàkkaryaa laaj àlluwa, ñu
jox ko, mu bind ci: «Yaxya
mooy turam.» Népp waaru.
64 Ca saa sa gémmiñ ga
ubbiku, lãmmiñ wa nangu,
muy wax, daldi sant Yàlla.
65 Ba loolu amee tiitaange
dikkal mboolem ña leen
séq, mbir moomu mépp nag
doon waxtaan ca diiwaanu
tundi Yude gépp. 66 Ña ca
dégg ñépp daldi bàyyi xel
ca mbir ma, te naan: «Lu
xale bii nara doon èllég?»
ngir manoorey Boroom bee
àndoon ak moom.

Sàkkaryaa sant na Yàlla

67 Ci kaw loolu Sàkkaryaa
baayu Yaxya feese Noo gu
Sell gi, daldi tàmbalee biral
kàddug waxyu, ne:

68 «Cant ñeel na Boroom bi
Yàllay Israyil,

moo seetsi ñoñam, ba jot
leen!

69 Moo nu feeñalal Musalkat
bu manoorewu,
fi biir kër Daawuda jaamam
ba,

70 noonee mu ko waxe woon
ca jant yu jëkk ya,
yonentam yu sell ya
woon jottli,

71 moo nu musal ci sunuy
noon,
jële nu ci sunu loxoy
mboolem bañaale.

72 Moo jëfe yërmande ñeel
sunuy maam,
tey bàyyi xel kóllëreem gu
sell,

73 ak ngiñ la mu giñaloon
sunu maam Ibraayma,

74 ne moo nuy may nu mucce
ci loxoy noon,

ba man koo jaamoo xel mu
dal

75 ci biir sellnga ak njub ci
kanamam, sunu giiru
dund.

76 «Ngóor si nag yaw,
yonentu Aji Kawe ji
lees lay wooye,

nde yaay dox, jiitu Sang bi,
xállal kow yoonam,

77 ngir yégal ñoñam ag njot
guy topp seen njéggalug
bàkkaar.

78 Sunu Yàllaa yaatu
yërmande,
moo nu fenkal ab jant,

79 di niital ñi tooge biir
lëndëm ak takkn-
deeru ndee,

di nu gindi, teg nu ci yoonu
jàmm.»

80 Ngóor sa nag di màgg,
xel ma di yokku. Mu dëkk
ca màndij ma, ba bés ba mu
feeñoò bànni Israyil.

2

Yeesu juddu na ca Betleyem

¹ Jant yooyu ndigal moo tukkee woon ci buur bu mag bu ñuy wax Sesaar Ogust. Mu ne na ñépp binduji ca limeef ya. ² Mbindu mooma mooy mu jëkk ma, yemook ba Kiriñus dee boroom réewum Siri. ³ Ci kaw loolu ñépp binduji, ku nekk ca sa dëkku cosaan. ⁴ Ku ñuy wax Yuusufa itam jóge Nasaret ca diiwaanu Galile, jëm ca diiwaanu Yude ca Betleyem, dëkk ba Daawuda cosaanoo, ndax ci waa kër Daawuda la askanam bokk. ⁵ Maryaama mi digook moom séy la àndal binduji, te fekk ko mu ëmb. ⁶ Naka lañu dal Betleyem, waxtuw muccam agsi. ⁷ Mu am doom ju góor, mu dib taawam. Mu laxas ko, téral ko ca gàmbug jur ga*, ndax ñàkk fu ñu xaj ca néegu gan ba.

Malaaka feeñu na ay sàmm

⁸ Booba ay sàmm a nga ca gox boobee, di fanaanee wattu seenug jur. ⁹ Am malaakam Boroom bi jekki feeñu leen, leeru Boroom bi melax, wër leen, ñu tiit tiitaange lu réy. ¹⁰ Malaaka mi ne leen: «Buleen tiit, ndax kat maa leen indil xibaaru jàmm bu doon mbég mu réy, ñeel askan wépp. ¹¹ Bésub tey jii ca dëkku Daawuda, juddule ngeen ab Musalkat,

te mooy Almasi, di Sang bi. ¹² Li ngeen ciy def ab takk moo di: dingeen gis liir bu ñu laxas, téral ko ci gàmbug jur.»

¹³ Ca saa sa gàngooru asamaan gu mag ànd ak malaaka mi, di sàbbaal Yàlla, ne:

¹⁴ «Daraja ñeel na Yàlla fa asamaan sa gëna kawé, jàmm ci kaw suuf ñeel ñi Yàlla baaxe.»

¹⁵ Ba malaaka ya bàyyikoo ca sàmm sa, dellu asamaan, ñuy wax ca seen biir, naan: «Nanu dem boog Betleyem, seeti la fa xew, te Boroom bi xamal nu ko.»

¹⁶ Ñu gaaw dem ba foofa, daldi gis Maryaama ak Yuusufa, ak liir ba tēdd ca gàmbug jur ga. ¹⁷ Naka lañu leen gis, daldi leen xamal la ñu leen wax ca mbirum xale ba. ¹⁸ Mboolem ña dégg la leen sàmm sa wax nag waaru lool. ¹⁹ Teewul Maryaama moom, bàyyi woon na xel ci mbir moomu mépp, di ko xalaat ci xolam. ²⁰ Ba loolu amee sàmm sa dellu, di sàbbaal ak a sant Yàlla ci mboolem la ñu dégg, gis ko, te lépp ame noonee ñu leen ko waxe woon.

Yóbbu nañu Yeesu ca kër Yàlla ga ca Yerusalem

²¹ Ba juróom ñetti fani xale bi matee, ñu xarfal ko, tudde ko Yeesu, na ko malaaka ma tudde woon, bala moo sosu.

* **2:7** 2.7 gàmbug jur ga: nit ñi ak jur gi ñoo daan bokk fu ñuy fanaan, doonte dañoo sàkkaloon jur gi bérab bu gëna suufe, gàmbug jur gi dox seen diggante ak nit, ñay féete fu gëna kawé.

22 Gannaaw ba seen fani setlu† matee, ni ko yoonu Musaa laaje, ñu yóbbu xale bi Yerusalem, ngir teewal ko fi kanam Boroom bi, 23 noonee ñu ko binde ci yoonu Boroom bi ne: «Bépp taaw bu góor, dees koy tudde séddoo bu sell, ñeel Boroom bi.» 24 Ñu yóbbaaale sarax bi ci war, ni ko yoonu Boroom bi santaanee: «ñaari pitaxu àll mbaa ñaari xati yu ndaw.»

Simeyon sàbbaal na Yàlla

25 Amoon na nag ca Yerusalem ku ñuy wax Simeyon; ku juboon, ragal Yàlla, di séentu jamono ji nekkinu bànni Israyil di ame ag tan, te Noo gu Sell gi àndoon ak moom. 26 Ndéey nag tukkee ci Noo gu Sell gi, xamal ko ne ko du dee muk te gisul Almasi bu Boroom bi. 27 Ci kaw loolu mu dem ba ca biir kër Yàlla ga ci dooley Noo gu Sell gi. Gannaaw loolu waajuri Yeesu indi Yeesu ngir defal ko li aaday yoon wi laaj. 28 Simeyon itam jël xale bi, leewu ko, daldi sàbbaal Yàlla, ne:

29 «Léegi nag Buur Yàlla, yiwil sab jaam,
mu dem ak jàmm, noonee nga ko waxe woon.

30 Nde saay gët tegu na ci mucc gi nga dogal,

31 waajal ko fi kanam askan yépp,

32 mu dig leer, ñeel jaambur ñi,
sagal Israyil sa ñoñ.»

33 Baay bi ak ndey ji nag yéemu ci kàddu yooyu ñu wax ci xale bi. 34 Ba loolu amee Simeyon ñaanal leen, ba noppi ne ndeyam Maryaama: «Dama ne, kii lañu yebal ngir sànkutey ñu bare mbaa seenug leqliku ci digg Israyil, ngir itam mu doon firnde ju ñuy gantal. 35 Yaw nag, sab xol la aw naqar wu mel ni saamar di xar, ba ñu bare la seen xalaati biir xol di feeñ.»

Aana sant na Yàlla

36 Jigéen ju ñuy wax Aana, ab yonent la woon ca Yerusalem, di doomu Fanuwel mi askanoo ci giirug Aser. Mag la woon lool. Ba muy janq la séy, nekk ak jëkkëram juróom ñaari at. 37 Jëkkër ja faatu, mu toog, séyaatul, ba booba mu amee juróom ñett fukki at ak ñeent (84). Daawul jóge ca kër Yàlla ga, koor ak julli la daan jaamoo guddi ak bëccëg. 38 Aana nag dikk moom it ca waxtu woowa, daldi delloo Yàlla njukkal. Ci kaw loolu muy waxtaane mbirum xale bi ak mboolem ña doon séentu bésu goreelug Yerusalem.

39 Ci kaw loolu ñu matal mboolem lu yoonu Boroom bi laaj, doora dellu Nasaret, seen dëkk ba ca diiwaanu Galile. 40 Xale bi nag di màgg, di dëgër, feese am

† 2:22 2.22 setlu: ab diir lañu àppaloon wasin-bees gannaaw bu taawloo góor, bala moo yóbbu xale bi kër Yàlla ga, ngir def sarax yi setluy wasin-bees laaj. Seetal ci *Sarxalkat* yi 12.6-8.

xel, te yiwu Yàlla ànd ak moom.

Yeesu feeñ na ca kër Yàlla ga

⁴¹ At mu jotaan nag waa-juri Yeesu dem Yerusalem, ngir màggali bésuub Mucc ba. ⁴² Ba Yeesu amee fukki at ak ñaar, ñu dem màggali na ñu ko baaxoo woon. ⁴³ Ba màggal ga tasee, ñu ñibbi, ngóor sa Yeesu moom des Yerusalem, te ay waajuram yéguñu ko. ⁴⁴ Ñu xalaat ne, Yeesu daa ànd ak ñu ñu bokkaloos yoon. Dox nañu bésuub lëmm, door koo wëri ci seeni bokk ak seeni xame, ⁴⁵ te taxul ñu gis ko. Ñu daldi dellu Yerusalem, seeti ko.

⁴⁶ Ca gannaaw ëllëg sa lañu ko fekk ca kër Yàlla ga, mu toog ca digg jànglekat ya, di leen déglook a laaj. ⁴⁷ Mboolem ña ko dégg yéemu ci dégginaam aki tontam. ⁴⁸ Ay waajuram gis ko, waaru. Yaayam ne ko: «Doom, li nga nu def nag? Maak sa baay a ngi jaaxle, di la seet!» ⁴⁹ Mu ne leen: «Lu ngeen may seete? Xamuleen ne sama kër Baay laa wara nekk?»

⁵⁰ Ay waajuram ñoom déggguñu kàddu googu mu leen wax. ⁵¹ Gannaaw loolu Yeesu ànd ak ñoom, dellu Nasaret, tey saxoo déggal ay waajuram. Yaayam nag takk mbir yooyu yépp ci xolam. ⁵² Yeesu moom, ma ngay màgg ci dayo ak xel mu rafet, ak cérub yiw fi Yàlla ak nit ñi.

3

Yaxya waare na

¹ Ca fukkeelu at ak juróom ci nguug buur bu mag ba Tibeer Sesaar, ba Poñsé Pilaat yilifée diiwaanu Yude, Erodd yilif diiwaanu Galile, Filib magam yilif diiwaanu Iture ak bu Tarakonit, Lisañas yilif Abilen, ² jant yooyu Anas ak Kayif dee sarxalkat yu mag ya, ca la kàddug Yàlla dikkal Yaxya doomu Sàkkaryaa, ca màndiñ ma. ³ Yaxya dugg mboolem àll, bi wër dexu Yurdan, di waare lu jëm ci tuubeel gu nit ñi wara fésale ag sóobu cim ndox, ngir ñu jéggal leen seeni bàkkaar.

⁴ Loolu lañu bind ci téereb waxi Yonent Yàlla Esayi ne: «Baat a ngi xaacoo ca màndiñ ma, naan: “Xàll-leen yoonu Boroom bi, jubal-leen ay xàllam.

⁵ Xur yépp ay sèkke, tund wu magoo wu ndaw maasaloo, yoon ya lunkoon, jubbantiku,

ya ñagagoon, nooy,

⁶ ba wépp suux gis mucc gi Yàlla dogal.”»

⁷ Yaxya nag di wax mbooloo may ñëw ngir mu sóob leen ci ndox, naan leen: «Yeen njurum jaan mee, ku leen àrtu, ba ngeen di daw sànj miy dikk? ⁸ Kon nag jéfeleen jëf ju yelloo ag tuubeel, te baña nax seen bopp naan: “Nun, Ibraayma mooy sunu maam,” ndax maa leen ko wax, doj yii, Yàlla man na cee sàkkal

Ibraayma aw askan. ⁹ Te itam sémmiñ xàccil na reenu garab ba noppi. Kon nag gépp garab gu ci meññul doom yu baax, dees koy gor, sànni ca sawara sa.»

¹⁰ Mbooloo ma itam laaj ko ne ko: «Ana lu nu war nag?» ¹¹ Mu ne leen: «Ku am ñaari turki, na sédd ki amul. Ku am aw ñam itam, na defe noonu.» ¹² Ay juutikat itam dikk, ngir sóobusi; ñu ne Yaxya: «Sëriñ bi, ana lu nu war?» ¹³ Mu ne leen: «Xanaa baña sàkku lenn lu moy li jaadu.» ¹⁴ Ay takk-der itam ne ko: «Nun nag, nu nuy def?» Mu ne leen: «Buleen néewal kenn doole, mbaa di dural kenn ngir jèlal ko dara; doyloo leen seen peyoor.»

¹⁵ Ci kaw loolu askan wa di séentu, ñépp di seetaat ci seen xel, ndax Yaxya mooy Almasi. ¹⁶ Yaxya wax leen ñoom ñépp ne leen: «Man de ci ndox laa leen di sóob. Waaye ku ma sut a ngi ñëw, kooku, buumi caraxam sax, yeyoowuma ko koo feccil. Moom, ci Noo gu Sell gi ak sawara la leen di sóob* .» ¹⁷ Ab layoom a ngi ci loxoom, mooy jéri daggam, ba mu set wecc; pepp mi lay fat cim sàqam, waaye xatax bi, da koy lakk ci sawara su dul fey mukk.»

¹⁸ Bare na yeneen dénkaane yu Yaxya doon xamale nit ñi xibaaru jàmm bi. ¹⁹ Erodd boroom diiwaan

ba nag, Yaxya sikkoon na ko ndax Erojàdd jabaru magam ja mu nekkaloon, ak mboollem yeneen ñaawtéef yu Erodd def. ²⁰ Mu tegati leneen ca loolu lépp: jàpp Yaxya, tēj ca kaso ba.

Yaxya sóob na Yeesu ci ndox

²¹ Noonu Yaxya doon sóobe ñépp cim ndox, ni la deme ba Yeesu dikk, mu sóob ko ci ndox. Ci biir loolu Yeesu yékkati kàddug ñaan, asamaan ubbiku. ²² Ba loolu amee Noo gu Sell gi moo bindoo ni pitax, wàcc ci kawam, baat jibe asamaan, ne: «Yaa di sama Doom, sama soppe; yaa may bânneexal.»

Lu jëm ci cosaanu Yeesu Almasi

²³ Yeesu ci boppam ba muy door, amoon na lu tollu ci fanweeri at, di doomu Yuusufa, ni ko xel mana jàppe.

Yuusufa, Eli mooy baayam,

²⁴ Eli, Matat.

Matat, Lewi; Lewi, Melki;

Melki, Yanayi; Yanayi, Yuusufa;

²⁵ Yuusufa, Matacas; Matacas, Amos; Amos, Nawum; Nawum, Esli; Esli, Nagayi.

²⁶ Nagayi, Maat; Maat, Matacas; Matacas, Semeyin; Semeyin, Yoseg; Yoseg, Yoda.

²⁷ Yoda, Yowanan; Yowanan, Resa;

* **3:16** 3.16 Sóobu gi ci Noo gu Sell gi ak ci sawara moo leen di sol doole ju bawoo ci Noo gu Sell gi, ak itam setal leen ni sawara di setale weñ gu am lu ko rax. Sawara dina taxawe itam céru mbugal mu ñeel ñi déggalul Yàlla. Seetal ci 12.49 ak Jëfya 2.3.

Resa, Sorobabel; Sorobabel,
Selcel; Selcel, Neri;

28 Neri, Melki; Melki, Adi;
Adi, Kosam; Kosam,
Elmadam; Elmadam,
Er.

29 Er, Yeesu; Yeesu, Elyeser;
Elyeser, Yorim; Yorim,
Matat; Matat, Lewi;

30 Lewi, Simeyon; Simeyon,
Yuda; Yuda, Yuusufa;
Yuusufa, Yonam;
Yonam, Elyakim.

31 Elyakim, Meleya; Meleya,
Mena;
Mena, Matata; Matata,
Natan;

Natan, Daawuda. 32 Daawuda
mooy doomu Yese;

Yese, Obedd; Obedd, Bowas;
Bowas, Sala; Sala, Na-
son.

33 Nason, Aminadab; Am-
inadab, Admin; Ad-
min, Arni;

Arni, Ebron; Ebron, Peres;
Peres, Yuda; 34 Yuda,
Yanqóoba; Yanqóoba,
Isaaxa; Isaaxa,
Ibraayma;

Ibraayma, Teraa; Teraa,
Naxor;

35 Naxor, Serug; Serug, Rew;
Rew, Peleg; Peleg,
Eber; Eber, Sela;

36 Sela, Kenan; Kenan,
Arpagsàdd;

Arpagsàdd, Sem; Sem,
Nóoyin; Nóoyin,
Lemeg;

37 Lemeg, Matusalem; Ma-
tusalem, Enog; Enog,
Yerredd; Yerredd, Malaleel;
Malaleel, Kenan;

38 Kenan, Enos; Enos, Set;
Set, Aadama;

Aadama, Yàlla.

4

*Yeesu dékku na pexey Sey-
taane*

1 Yeesu moo feese woon
Noo gu Sell gi, bàyyikoo
dexu Yurdan, ci njiital Noo
gi, ca biir màndiŋ ma.

2 Ñeent fukki fan la ko fa
Seytaane fiir, lekkul dara
diir boobu bépp. Gannaaw
ba fan yooyu wéyee, mu xiif.

3 Seytaane nag ne ko:
«Ndegam yaa di Doomu
Yàlla, neel doj wii mu sopp-
liku mburu.» 4 Yeesu ne ko:
«Bindees na ne du aw ñam
doŋŋ la nit di dunde.»

5 Seytaane yéegé na ko
itam, won ko mboolem ngu-
uri àddina, ci xef ak xippi.

6 Seytaane ne Yeesu: «Yaw
laay may mboolem kilifteef
gii ak daraja ji mu àndal,
ndax man lees ko jox, te ku
ma soob laa koy may. 7 Kon
nag soo ma sujjóotalée, yaa
moom lépp.» 8 Yeesu ne ko:
«Bindees na ne: “Boroom
bi sa Yàlla ngay sujjóotal, te
moom doŋŋ ngay jaamu.”»

9 Seytaane yóbbu na ko
Yerusalem, aj ko ca njob-
baxtalú kër Yàlla ga, ne ko:
«Ndega yaa di Doomu Yàlla,
tèbeel fii, wàcc, 10 ndax
bindees na ne:

“Ay malaakaam lay jox ndi-
gal ci sa mbir,

ñu sàmm la, 11 te seeni loxo
lañu lay leewoo,

ba doo fakktaloo aw doj.”»

12 Yeesu ne ko: «Bindees
na ne: “Bul seetlu Boroom bi
sa Yàlla.”»

13 Seytaane lalal na Yeesu
gépp fiir ba sottal, doora
dem, bàyyi ko ab diir.

Lu jëm ci Yeesu fa Nasaret

¹⁴ Ba loolu amee Yeesu dellu Galile ci manoorey Noo gi, ab jëwam nag law ca diiwaan ba bépp ba mu daj. ¹⁵ Muy jàngle ca seeni jàngu, ñépp di ko kañ.

¹⁶ Yeesu moo dikoon Nasaret ga mu fekk baax, daldi dugg ca jàngu ba, na mu ko baaxoo woon ci bésub Noflaay. Mu taxaw ngir biral ab dog. ¹⁷ Ñu jox ko téereb Yonent Yàlla Esayi. Mu ubbi téere bi, gis dog bi ñu bind ne:

¹⁸ «Noowug Boroom baa ngi fi sama kaw, moo ma fal, ngir ma yégal néew-doole yi xibaaru jàmm bi.

Da maa yebal ngir ma yégal jaam yi ne dees na leen goreel,

yégal gumba yi ne dinañu gis,

yégal ñi ñu not, ne dees na leen jot,

¹⁹ tey yégle atum yiw wu Boroom bi.»

²⁰ Ci kaw loolu mu ub téere bi, delloo ko jawriñ ba, daldi toog. Ña ca jàngu ba ñépp nag ne ko jàkk.

²¹ Mu àddu, ne leen: «Tey jii la mbind mi mat, ngeen dégg.» ²² Ñépp a doon seedeel Yeesu lu rafet, tey yéemu ci kàdduy yiw yi tuk-kee ci gémmiñam. Ñu naan:

«Xanaa kii du doomu Yuus-ufa ji?» ²³ Mu ne leen: «Xam naa ne dingeen ma waxal waxin wi ñu naan: “Fajkat bi, fajal sa bopp.” Mboolem li nu dégg ne moo xew

Kapernawum, def ko fii ci sa réewum bopp itam.» ²⁴ Mu neeti: «Maa leen ko wax déy, amul benn yonent bu ñu teral ci réewum boppam.

²⁵ Maa leen wax ne liy dëgg moo di, ca jamonoy Ilyaas, ba asamaan tējoo diiru ñetti at ak juróom benni weer, ba xiif bu metti am ca réew mépp, ay jëtun ñu baree nga woon ca Israyil. ²⁶ Moona du kenn ci ñoom ku ñu yebal Ilyaas ca moom ku moy jëtun ba dëkke Sarebta, ca Sidon. ²⁷ Jamonoy Yonent Yàlla Alyaasa itam, ay gaana yu baree nga woon ca Israyil. Waaye fajeesu ci kenn ku moy Naaman, waa Siri ba.»

²⁸ Ba mboolem waa jàngu ba déggee loolu dañoo mer ba fees. ²⁹ Ñu jóg, bëmëx ko ba génne ko dëkk ba, yóbbu ko ca kéméju tund, wa seen dëkk ba sance, ngir xalab ko ci suuf. ³⁰ Teewul moom mu jaare ci seen biir, dem yoonam.

Yeesu faj na ku rab jàpp

³¹ Ba mu ko defee Yeesu dem Kapernawum, ab dëkk ca diiwaanu Galile, di leen jàngal ca bési Noflaay ya.

³² Nit ña nag yéemu ca njàngleem, ndax sañ-sañ ba muy waxe. ³³ Ndeke foofa ca jàngu ba, jenn waay ju rab jàpp a nga fa woon. Waa ji jekki xaacu, ne: ³⁴ «Moo yaw Yeesum Nasaret, lu nu joteek yaw? Alagsi nu mooy say tàn? Xam naa yaa di kan, yaa di Aji Sell ju Yàlla ji!» ³⁵ Yeesu nag gëdd ko, ne

ko: «Noppil te génn nit ki!» Rab wa daaneel nit ki ca digg mbooloo ma, doora génn te gaañu ko fenn.

³⁶ Ba loolu amee ñépp a waaru, di wax ci seen biir, naan: «Gii kàddu lu mu doon? Moom de sañ-sañ ak xam-xam lay joxe rab yi ndigal, ñu génn.» ³⁷ Coowal Yeesu nag law ba fépp fu bokk ca diiwaan ba.

Yeesu faj na jarag yu bare

³⁸ Yeesu jóge jàngu ba, dem kër Simon, daldi fekk yaayu jabaru Simon ànd ak tangooru yaram wu réy. Ñu ñaan ci Yeesu ndimbal. ³⁹ Mu dikk, tiim soxna sa, daldi gëdd tangooru yaram wa, tangoor wa teqlikook moom. Soxna sa jóg ca saa sa, di leen topptoo.

⁴⁰ Ba jant sowee, mboolem ña amoon ay jarag yu ame ay jàngoroy jàngoro, daldi leen indil Yeesu. Moom it, mu teg kenn ku ci nekk ay loxoom, wéral la. ⁴¹ Ay rab itam di génn ñu bare, di yuuxu, te naan: «Yaay Doomu Yàlla!» Teewul mu gëdd leen, aaye leen ñu wax, ndax xamoon nañu ne mooy Almasi.

⁴² Njël gu jëkk ca ëllëg sa la Yeesu génn dëkk ba, dem ba bérab bu wéet. Mbooloo ma nag di ko seet, ba dikk, di ko téye, bañ mu dem, ba leen. ⁴³ Mu ne leen: «Yeenen dëkk yeet, war na ma faa yégleji xibaaru jàmm bu nguurug Yàlla, ndax loolu lañu ma yebale.» ⁴⁴ Ci kaw

loolu muy waare ca jànguy diiwaanu Yude.

5

Yeesu woo na ay taalibe

¹ Yeesoo taxawoon ca tàkkal dexu Senesaret*, mbooloo ma tancaloo ci kawam, di déglu kàddug Yàlla. ² Ci biir loolu mu gis ñaari gaal yu taxaw ci tàkk gi, nappkat ya ca wàcce, di fóot seeni mbaal. ³ Mu dugg ci genn gaal gi, muy gu Simon. Mu ñaan ko mu bëmëx ba dând tefes gi as lëf. Mu defal ko noonu, Yeesu toog, tàmbalee jàngal mbooloo ma fa mu tollu ca biir gaal ga.

⁴ Naka la jàngle ba noppi, ne Simon: «Bëmëxal ba ca xóote ba, te ngeen sànni seeni mbaal ba jàpp.» ⁵ Simon ne ko: «Njaatige, coono lanu fanaane biig te jàppunu dara. Xanaa ma sànni ko rekk ci sa ndigal.»

⁶ Naka lañu sànni mbaal yi, daldi jàpp jën yu baree bare, ba mbaal ya di xëtt. ⁷ Ba loolu amee ñu liyaar seen moroom, ya ca geneen gaal ga, ngir ñu dimbalisi leen. Ñu dikk, yebandook ñoom, feesal ñaari gaal yépp, ba ñuy bégga suux. ⁸ Simon Piyeer nag gis loolu, daldi sukk fa kanam Yeesu, ne ko: «Sang bi, ngalla sore ma, ngir man nitu bàkkaarkat laa!», ⁹ ndax tiitaange lu ko jàpp, mook mboolem ña mu àndal, ca jën yu bare ya

* 5:1 5.1 dexu Senesaret mooy dexu Galile ba tey.

ñu jàpp. ¹⁰ Yanqóoba ak Yowaan doomi Sebede ya mu bokkaloon liggéey ba itam noonu lañu tiite. Yeesu ne Simoŋ: «Bul ragal dara; gannaaw-si-tey, ay nit ngay napp.» ¹¹ Ci kaw loolu ñu teeral gaal ya ca tefes ga, daldi bàyyi lépp, topp ca moom.

Yeesu faj na ku gaana

¹² Yeesoo nekkoon cib dëkk, ndeke jenn waay a nga fa, ju jàngoroy ngaana dajal yaram wa. Ba mu gisee Yeesu, daa daanu, dëpp jëem ci suuf, sarxu ko, ne: «Sang bi, su la soobee, man nga maa setal.» ¹³ Yeesu tàllal loxoom, laal ko ne: «Soob na ma, setal.» Ca saa sa ngaana ga teqlikook moom. ¹⁴ Yeesu dénk ko ne ko: «Bu ko wax kenn, demal rekk ca sarxalkat ba, ngir mu seet la, te nga génne sa jooxeb setlu, ni ko yoonu Musaa santaanee, muy firnde ci ñoom†.» ¹⁵ Teewul jëwub Yeesu gënatee law. Mbooloo yu bare daje, di ko déglu tey faju, ba tàggook seeni jàngoro. ¹⁶ Moom nag muy rocceekuy dem ba ci bérab yu wéet, di fa ñaaneji.

Yeesu faj na ab lafañ

¹⁷ Yeesu moo doon jàngle bés, fu ay Farisen ak ay jànglekati yoonu Musaa tooge, jóge ca mboolem dëkki Galile ak Yude ak Yerusalem, te manoorey

Boroom bi teew faak moom, ngir faj jarag ja.

¹⁸ Ci biir loolu ay nit ne jalañ, jàppoo ab lafañ bu ñu tëral cig laltu. Ñu di ko wuta dugal, ngir tëral ko ca kanam Yeesu. ¹⁹ Waaye gisuñu fu ñu koy awale ndax mbooloo ma. Ñu yéeg ca kaw néeg ba, xeddi lenn ca xadd ba, yoor waa jaak laltu ga, wàcce ko ca digg ba, fa kanam Yeesu. ²⁰ Yeesu nag gis seen ngëm, daldi ne lafañ ba: «Mbokk mi, jéggalees na la say bàkkaar.»

²¹ Firikati yoonu Musaa yi ak Farisen yi tàmbalee nàttable ci seen xel, naan: «Kii di saaga Yàlla mooy kan? Ana ku mana jéggaley bàkkaar ku dul Yàlla donj?»

²² Yeesu nag xam la ñuy nàttable ci seen xel, daldi àddu, ne leen: «Lu ngeen di nàttable ci seen xel? ²³ Ana lu gëna yomb ci yii jaar: ne “Jéggalees na la say bàkkaar,” am ne: “Jógal te dox?” ²⁴ Kon nag dingeen xam ne Doomu nit ki am na ci kaw suuf, sañ-sañu jéggale ay bàkkaar.» Mu ne lafañ ba: «Dama ne, jógal, jël sag laltu te dem ñibbi.» ²⁵ Nit ka daldi ne ñokket ca kanam ñépp, jël laltu ga mu tëddoon, jëm këram, di sàbbaal Yàlla. ²⁶ Ba loolu amee mbooloo mépp a neey, di sàbbaal Yàlla, tiitaange jàpp leen, ñu naan: «Gis

† 5:14 5.14 Ci yoonu Musaa, jàngoroy der juy law ju mel ni ngaana sobe la woon ca ka mu dal, te du set li feek wérul. Seetal ci *Sarxalkat yi* 13.45-46; 14.1-32.

nanu tey mbir yu tiiñ am xel.»

Yeesu woo na Lewi

27 Gannaaw loolu Yeesu génn, gis ab juutikat bu ñuy wax Lewi, mu toog ca juuti ba. Mu ne ko: «Kaay, topp ma.» 28 Lewi jóg, bàyyi lépp, topp ca moom. 29 Ci kaw loolu Lewi waa-jalal ko bernde ju réy ca kërám. Mbooloo mu bare teew, ay juutikat ak yeneen gan, ñu bokk toog, di lekk. 30 Farisen yi ak seeni firikat nag di xultu ci kaw taalibey Yeesu yi, ne leen: «Lu tax ngeen di lekkandoo ak a naanandoo ak juutikat yeek bàkkaarkat yi?» 31 Yeesu ne leen: «Du ñi wér ñoo soxla fajkat, ñi wéradi ñoo ko soxla. 32 Du ñi jub nag laa woosi, bàkkaarkat yi laay woo, ngir jème leen cig tubeel.»

Koor du wartéef ci gëmkatub Yeesu

33 Dañoow wax Yeesu, ne ko: «Taalibey Yaxya de, dinañu faral di woor, di julli. Farisen yi it noonu, waaye sa ñoñ, lekk ak a naan lañu wéye.» 34 Yeesu ne leen: «Ndax man ngeena woorloo ay gan ñu wàlli ag céet, li feek boroom séet biy teew ci seen biir? 35 Waaye ay bés a ngi ñëw, dees na jële boroom séet bi ci seen biir. Kera bés yooyu nag, dinañu woor.»

36 Yeesu léebati leen, ne leen: «Mbubb mu bees, deesu ci xotti ab sekkít, ngir daaxe ko mbubb mu ràpp.

Lu ko moy mbubb mu bees mi xottiku ba noppi, te du tax sekkít wu bees wi ànd ak mbubb mi ràpp. 37 Te it mbuus yu ràpp, deesu ci duy biiñ bu bees. Lu ko moy biiñ bu bees bi fàcc mbuus yi; biiñ bi tuuru, mbuus yi yàqu. 38 Biiñ bu bees daal, ci mbuus mu bees lees koy denc. 39 Te itam deesul naan biiñ bu yàgg, di bèggati bu bees, xanaa nga ne: “Bu yàgg bee baax‡.”»

6

Bésub Noflaay, Yeesu mooy boroom

1 Bésub Noflaay la woon, Yeesu doon jaare ay tool yu ñor, taalibeem ya fàqe ca ay gub, di boxom, di lekk. 2 Ñenn ca Farisen ya ne leen: «Lu waral ngeen di def lu yoon mayewul ci bésub Noflaay?» 3 Yeesu ne leen: «Xanaa jànguleen la Daawuda defoon, ba mu xiifée, moom, ak ña mu àndaloon? 4 Ba mu duggee ca kër Yàlla ga, mburum teewal ma la jël, lekk, jox ca ña mu àndal, te yoon mayewul kenn ku ca lekk ku dul sarxalkat yi.» 5 Mu neeti leen: «Bésub Noflaay, Doomu nit ki mooy boroom.»

Yeesu faj na nit ku loxoom làggi

6 Beneen bésub Noflaay, Yeesu dugg ca jàngu ba, di jàngle. Jenn waay ju loxol ndijooram làggi ma nga fa woon. 7 Firikati yooni Musaa

‡ 5:39 5.39 Biiñ, nee ñu lu mu géna yàgg rekk moo gën.

yaak Farisen yaa ngay xool Yeesu, ba xam ndax dina ko faj ca bésusb Noflaay ba, ngir ñu am lu ñu ko tu-umaale. ⁸ Yeesu nag xam seen xalaat, daldi ne boroom loxo ba: «Jógal taxaw fii ci digg bi.» Mu jóg taxaw. ⁹ Yeesu ne leen: «Laaj naa leen, ana lu yoon maye ci bésusb Noflaay; def lu baax am lu bon? Musal bakkan am lore?» ¹⁰ Ci kaw loolu mu dawal bêtam, xool ña ko yéew ñépp, ba noppi ne waa ja: «Tàllalal sa loxo.» Mu tàllal, loxo ba wér. ¹¹ Ñu mer nag ba fees, di diisoo ci seen biir nu ñuy def ak Yeesu.

Yeesu tànn na fukki ndaw ak ñaar

¹² Fan yooyu la Yeesu dem kaw tund wa ngir ñaani fa; mu fanaane faa ñaan ci Yàlla. ¹³ Ba bêt setee, mu woo ay taalibeem, tànn ca fukk ak ñaar ñii, tudde leen ay ndawam:

¹⁴ Simoŋ mi Yeesuy wooye itam Piyeer,

ak Àndre mi bokk ak Piyeer ndey ak baay,

ak Yanqóoba ak Yowaan, ak Filib ak Bartelemi,

¹⁵ ak Macé ak Tomaa,

ak Yanqóoba doomu Alfe, ak Simoŋ mi ñuy wax farlukatu moom-sa-réew,

¹⁶ ak Yuda doomu Yanqóoba,

ak Yuda Iskaryo ma mujj wor.

Nekkinu tey, yoolub èllëg

¹⁷ Ci kaw loolu Yeesu ànd ak ñoom, wàcc, daldi taxaw ca joor ga. Ay

taalibeem yu baree nga fa woon ak mbooloo mu réya réy: ay niti Yude gépp, ak Yerusalem ak Tir ak Sidon, dëkki wetu tefes ga. ¹⁸ Ñu dikk, di ko déglu tey faju ba tàggook seeni jàngoro. Ñi rab jàpp it, wér. ¹⁹ Mbooloo mépp a ko doon wuta laal ndax leer guy bàyyikoo ca moom, di faj ñépp.

²⁰ Yeesu nag xool ay taalibeem, ne leen:

«Ndokklee yeen ñi néewle, nde nguurug Yàlla, yeenay boroom.

²¹ Ndokklee yeen ñi xiif tey, nde dingeen regg.

Ndokklee yeen ñiy jooy tey, nde dingeen ree.

²² Ndokklee yeen, bu leen nit ñi bañee, daggook yeen, saaga leen, sikkal seen der ndax Doomu nit ki.

²³ Bésusb keroog, bégleen te bannexu bay fecc ndax seen yoolub èllëg bu réy, nde noonu la seen maami bañ yooyu daan def ak yonent ya.

²⁴ Waaye wóoy ngalla yeen ñi barele, ndax neexle ngeen ba noppi.

²⁵ Wóoy ngalla yeen ñi regg tey,

ndax dingeen xiif èllëg.

Wóoy yeen ñiy ree tey,

ndax dingeen tiislu, dingeen jooy.

²⁶ Wóoy ngalla yeen, bu leen ñépp dee waxal lu baax, ndax noonu rekk la maami ñooñu daan jéfe ak yonenti caaxaan ya.

Soppleen seeni noon

27 «Yeen ñi may déglu, dama ne, seeni noon, sopleen leen, seeni bañ, defalleen leen lu baax. 28 Ñi leen di móolu, yéneleen leen lu baax, ñi leen di soxore, ñaanal-leen leen. 29 Ku leen talaata cib lex, dékkleen ko ba ca des. Ku nangu seen mbubb mu mag, buleen ko teree jëlaale seenub turki. 30 Képp ku leen ñaan, mayleen ko; ku nangu seen yëf, buleen ko ko laaj. 31 Lu ngeen bëgg nit ñi defal leen ko nag, nangeen leen ko defale noonu.

32 «Su dee ñi leen sopp donj ngeen sopp, ana lu ngeen ci wara yooloo? Bækkaarkat yi sax, ñi leen sopp, sopp nañu leen. 33 Te su dee ñi leen defal lu baax donj ngeen defal lu baax, ana lu ngeen ci wara yooloo? Bækkaarkat yeet noonu donj lañuy jëfe. 34 Te su dee ñi ngeen yaakaare ndelloo donj ngeen lebal, ana lu ngeen ci wara yooloo? Bækkaarkat yi it, yaakaar ndelloo lu mat sëkk moo tax ñuy leblante. 35 Yeen kay, sopleen seeni noon, defleen lu baax, lebleleen te baña yaakaar ndelloo. Su boobaa seenub yool réy, ngeen di doomi Aji Kawe ji, ndax moom de ñi santadi te bon, moo leen di baaxe. 36 Ni seen Baay ame yërmande nag, nangeen ni ame yërmande.

37 «Buleen di sikkale, su boobaa deesuleen sikkal. Buleen yeyale kenn ab daan, ngir ñu bañ leena yeyale ab daan. Baleleen, ñu baal leen.

38 Mayeleen, ñu may leen; natt bu duun bu ñu rokkas, yëngal, mu fees bay tuuru, moom lees leen di naddil ci seen mbubb. Ndax natt bi ngeen di nattale, moom lees leen di nattale.»

Ndimbal, koo tane

39 Yeesu léebati leen, ne leen: «Ndax gumba dina wommat gumba? Mbaa duñu ànd tàbbi ci kàmb? 40 Taalibe sutul sèriñam, waaye bépp taalibe bu jàng ba wàcc, tollook sèriñam.

41 «Ana looy xotax bi ci sa bëtou mbokk te gànj gi ci sa bëtou bopp gisuloo ko? 42 Ana noo mane ne sa mbokk: “Mbokk mee, xaaral, ma dindil la xotax gi ci sa bët,” te yaw ci sa bopp gànj gi ci sa bët, gisuloo ko? Jinigalkat bi! Jëkkala dindi gànj gi ci sa bët. Su boobaa dinga gis bu baax xotax gi ci sa bëtou mbokk, ba dindil ko ko.

Doom ja, ndey ja

43 «Garab gu neex du meññ doom yu naqari, te garab gu naqari it du meññ doom yu neex. 44 Garab gu nekk, meññeefam lees koy xàmme. Ag dédd, deesu ci witte doomi figg; ay dagg it, deesu ci jële doomi reseñ. 45 Nit ku baax, dencub ngëneel ba ca biir xolam, ca lay jële lu baax la mu sàlloo; nit ku bon it, dencub safaan ba ca biir xolam, ca lay jële safaan ba mu sàlloo. Gémmiñ daal, la fees xolu boroom lay wax.

Ñaari tabaxkat a ngi

46 «Ana lu ngeen ma naa “Sang bi, Sang bi,” te jëfewuleen samay wax? 47 Képp ku ñëw ci man, dégg samay wax te di ko jëfe, dinaa leen won nu muy mel. 48 Dafa mel ni nit kiy tabax kër, gasa gas ba mu xóot, daldi samp kenu ga ca kaw doj wa ca suuf. Mbënn ma dikk, wal ma rëkk kër gaak doole te manu koo yëngal ndax tabax bu wér ba ñu ko tabaxe. 49 Waaye ku dégg te jëfewoo, dangaa mel ni nit ku tabax kër ci suuf, te amul kenu. Wal maa koy rëkk ak doole, kër ga jekki màbb, yàqu yaxeet.»

7

Njiitu takk-der ba yooloo na ngëmam

1 Yeesu wax na kàddoom googu gépp, askan way dégg, mu doora jáll biir Kapernawum. 2 Foofa nag ab njiitu takk-der bu waa Room a nga fa woon, ab jaamam woppoon bay bégga dee, te njiit la soppoon ko lool. 3 Ba njiit la déggee mbiri Yeesu, daa yebal ñenn ca magi Yawuti dëkk ba ca moom, ñaan ko ngir mu dikk xettli jaamam. 4 Magi dëkk ba agsi ca Yeesu, tinu koo tinu, ne ko: «Ki nu yebal ci yaw de, yelloo na sa ndimbal, 5 ndax ku sopp sunuw xeet la, te sunu jàngu bi sax, moo nu ko tabaxal.» 6 Yeesu daldi ànd ak ñoom. Naka la jubsu kër ga, njiit la yóbbante ay xaritam kàddoom, ñu

gatandu Yeesu, ne ko: «Sang bi, jarul ngay sonn, ndax sab tànk sama biir kër, man yeyoowuma ko. 7 Moo ma la tee gatandul sama bopp, ndax jàpp naa ne loolu jomb na ma. Waxal genn kàddu rekk, sama surga wér. 8 Ndax man ci sama bopp ci kilifteef laa ténku, te man itam ay takk-der a ngi ci sama ndigal. Su ma nee kii: “Demal,” mu dem. Ma ne kee: “Ñëwal,” mu ñëw. Te sama jaam bu ma ne: “Defal lii,” mu def ko.»

9 Ba Yeesu déggee loolu daa yéemu ca njiit la. Mu ne gees mbooloo ma topp ca moom, ne leen: «Dama ne, gii ngëm gu réy, bànni Israyil sax, gisuma ko ci.» 10 Ndaw ya daldi dellu ca kër ga, fekk jaam ba wér.

Yeesu dekkal na doomu jëtun ba

11 La ca tegu Yeesu demati dëkk bu ñuy wax Nayin, ay taalibeem ak mbooloo mu bare ànd ak moom. 12 Ba mu jubsee buntu dëkk ba, yemul ci lu moy ab rob, ka dee di doomu jëtun, te moom rekk la amoon. Niti dëkk ba def mbooloo mu bare, ànd ak soxna sa. 13 Sang bi nag gis ko, ñeewante ko, ne ko: «Bul jooy.» 14 Mu dikk ba teg loxoom ca jaat ga, ña ko jàppoo taxaw. Mu ne: «Ngóor si, yaw laay wax, jógal.» 15 Néew ba jóg toog, di wax, mu delloo ko yaay ja. 16 Tiitaange nag jàpp ñépp, ñu sàbbaal Yàlla, naan: «Yonent bu mag feeñ

na ci sunu biir!» te naan «Yàllaa wallusi ñoñam!»

¹⁷ Coow loolu nag law ca mboolem réewum Yawut ak mboolem fa ko wër.

Yeesu jàngle na ci mbirum Yaxya

¹⁸ Ci kaw loolu taalibey Yaxya àgge Yaxya loolu lépp. Mu woo ñaar ca taalibe ya, ¹⁹ yebal leen ci Sang bi, laaj ko ne ko: «Ndax yaw yaa di Ki wara ñëw, am keneen lanuy séentu?» ²⁰ Taalibe ya dikk ne ko: «Yaxya moo nu yebal, di la laaj ndax yaa di Ki wara ñëw, am keneen lanuy séentu?»

²¹ Waxtu woowa tembe nag Yeesu faj na ñu bare, tàggale leen aki jàngoro aki jagadi aki rab, silmaxa yu bare, mu baaxe leen, ñuy gis.

²² Mu ne ndaw ya: «Li ngeen gis te dégg ko, demleen àgge ko Yaxya. Silmaxa yaa ngi gis, lafañ yi dox, gaana yi wër, tèt yiy dégg, néew yi dekki, néew-doole ñi dégg xibaaru jàmm bi*». ²³ Ku ma taxul nga xàcc sa péete ak man nag, ndokklee yaw.»

²⁴ Ba ndawi Yaxya demee, Yeesu daldi wax ak mbooloo ma ci mbirum Yaxya, ne leen: «Lu ngeen seetaani woon ca màndi ma? Xanaa barax bu ngelaw liy yèngal?»

²⁵ Kon lu ngeen seetaani woon? Boroom yére yu rafet? Waaye boroom yére yu yànj yooyu te seen dund bakkane, ci kèri buur lañu

dëkk. ²⁶ Kon nag lu ngeen seetaani woon? Ab yonent? Waawaaw, maa leen ko wax, te wees na ab yonent sax.

²⁷ Ci moom moomu lañu bindoon ne:

“Maa ngii di yebal sama ndaw, mu jiitu la, xàllal la saw yoon.”

²⁸ Maa leen ko wax, li jigéen jur, kenn sutu ci Yaxya. Waaye ki gëna tuut ci nguug Yàlla sax moo ko sut.»

²⁹ Mboolem ña déglu Yeesu, ba ca juutikat ya sax, dëggal nañu Yàlla, ndax nangu nañoo sóobu sóobeb Yaxya. ³⁰ Waaye Farisen ya ak xamkati yoon ya ñoo gantal la leen Yàlla nammaloon, ba Yaxya sóobu leen ci ndox.

³¹ Yeesu neeti: «Ana kon lu may niruleel niti tey jii? Ana lu ñuy nirool? ³² Ñu ngi nirook xale yu toog ca pénc ma di awoonte, naan: “Noo leen toxorool, fec-culeen, nu dèjal leen, jooyuleen.”

³³ Ndaxte Yaxya daa feeñ, lekkul dugub, naanul biiñ, ngeen nee: “Aw rab la àndal.”

³⁴ Doomu nit ki feeñ, di lekk ak a naan, ngeen naay: “Kee fuqle, naan-katub biiñ biy xaritook juutikat yeek bàkkaarkat yi.” ³⁵ Waaye xel mu rafet, mboolem la mu jur mooy la koy dëggal.»

Yeesu gane na Simon Farisen ba

³⁶ Kenn ca Farisen ya moo woo woon Yeesu, ngir ñu

* 7:22 7.22 Seetal ci *Esayi* 35.5-6 ak 61.1. Muy kàddug waxyu gu jëm ci Almasi.

bokk lekk. Yeesu agsi kër Farisen ba, daldi dikk ca ndab la. ³⁷ Ndeke senn as ndaw a nga ca dëkk ba, ab moykat la woon. Mu yég nag ne Yeesoo nga ca kër Farisen ba, di lekk. Mu dikk, indaale njaqal doju albatar lu def diwu xeeñlu. ³⁸ Mu dikk ba fa Yeesu sóonu, ca gannaawam, fa tànkì Yeesu féete, daldi taxaw, di jooy, rongooñ ya tooyal xepp tànk ya. Ndaw sa nag di fompe tànkì Yeesu kawaru boppam gay lang, di foon tànk yaak cofeel, di ca sotti diwu xeeñlu ga.

³⁹ Farisen ba woo Yeesu nag gis loolu, naan ci xelam: «Kii su doon ab yonent, dina xam ndaw sii di ko nabb-nabbee ku mu doon, ak lu mu doon: jigéenu moykat!» ⁴⁰ Yeesu nag àddu, ne ko: «Simon, dinaa la wax lenn.» Mu ne ko: «Waxal, sèriñ bi.»

⁴¹ Yeesu ne ko: «Ñaari borroom bor la woon ak seenub leblekat. Boru kenn ka di téeméeri junni (500 000) ci xaalis, ka ca des fukki junni (50 000)†. ⁴² Waaye ñoom ñaar ñépp, kenn manu cee fey. Mu far jéggal leen ñoom ñépp. Ana kan ci ñaar ñooñu nag moo ciy gëna fonk leblekat bi?» ⁴³ Simon ne ko: «Xanaa ki ëpple lu ñu ko jéggal.»

Yeesu ne ko: «Sab àtte jub na.» ⁴⁴ Mu walbatiku ca ndaw sa, daldi ne Simon: «Gis nga ndaw sii de? Dugg naa sa kër,

mayewoo ndox mu ma jàngoo. Waaye moom, ay rongooñam la tooyale samay tànk, fompe ko kawaru boppam. ⁴⁵ Foonuloo ma, dalale ma, waaye moom, ba ma duggsee ba léegi noppiwula foon samay tànk. ⁴⁶ Ag diw, diwewoo ko sama bopp, waaye moom, diwu xeeñlu la diw samay tànk. ⁴⁷ Moo tax ma di la wax, ne bàkkaaram yu bare yi ñu ko jéggal moo waral fonkeelam gu bare. Waaye njéggal lu tuut, fonkeel gu tuut rekk.»

⁴⁸ Yeesu nag ne ndaw sa: «Jéggalees na la say bàkkaar.» ⁴⁹ Ci kaw loolu ña mu toogandool di lekk, naan ci seen xel: «Kii mooy kan bay jéggaley bàkkaar sax?» ⁵⁰ Yeesu nag ne ndaw sa: «Sa ngëm musal na la, demal ak jamm.»

8

Jiwu wuute na ag muj

¹ Gannaaw loolu Yeesu wër dëkkoo dëkk bu mag ak bu ndaw, di waare, di yégle xibaaru jamm bu ngu-urug Yàlla, ànd ak fukki taalibe yaak ñaar, ² ñoom ak jigéen ñii mu fajoon, ba tàggale leen ak rab yu bon aki jagadi: Maryaama, mi ñuy wax Magdala, ma ñu tàggaleek juróom ñaari rab, ³ ak Yowaana jabaru Kusa, saytukatub Erodd; ak Susaana, ak ñeneen jigéen

† 7:41 7.41 téeméeri junni: maanaam juróomi téeméeri dinaar; fukki junni: maanaam juróom fukki dinaar. Seetal Xaalis ci Leeral yi.

ñu bare ñu daan dimbalee ñoom Yeesu seen alal.

⁴ Mbooloo mu mag a daje woon, jóge dëkkoo dëkk, fekksi Yeesu. Mu léeb leen, ne leen: ⁵ «Boroom jiwu moo demoon jiyi. Naka lay saaw ab toolam, ndeke lenn ca jiwu maa nga wadde ca kaw yoon wa, nit ñi joggati ca, picc yi dikk, lekk ko. ⁶ Leneen wadde fu barey doj. Naka la sax rekk, daldi wow, ndax ñàkk ndox. ⁷ Leneen la wadde biiri xaaxaam, jógandoo ak xaaxaam ma, daldi fatt ba wow. ⁸ La des ca jiwu ma wadde suuf su nangu, daldi sax, ba meññal lu ko mat téeméeri yoon.»

Ci kaw loolu Yeesu àddu ca kaw ne: «Ku am nopp yu mu dégge kat, na dégg.»

⁹ Ay taalibeem laaj ko lu léeb woowu di tekki. ¹⁰ Mu ne leen: «Yeen lañu may, ngeen xam mbóotum nguurug Yàlla, waaye ñi ci des ñoom, ci ay léeb lees koy dëxëñ, su ko defee: “Ñuy xoole te duñu gis, di dégg te duñu xam.”

¹¹ «Lii la léeb wi di tekki. Jiwu wi moo di kàddug Yàlla. ¹² Ñi féeteek yoon wi mooy ñi dégg. Seytaane nag mooy dikk, foqati kàddu gi ci seen xol, ngir ñu baña gëm ba mucc. ¹³ Ñi féete fu bare ay doj, ñoo dégg kàddu gi, nangoo ko xol bu sedd. Waaye ñooñu, ab reen lañu amul. Ab diir rekk lañuy gëm, bu janti nattu dikkee, ñu dellu gannaaw. ¹⁴ Li wadde ci ay xaaxaam

mooy ñi dégg kàddu gi, te ay xalaat ak alal, ak bannexu bakkan fatt leen, ba tax meññaluñu lu ñor. ¹⁵ Li ci suuf su baax si nag, mooy ñi dégge kàddu gi xol bu déggu te rafet, ñoy ca, te saxoo muñ ba meññal.

Ab làmp du làqu

¹⁶ «Deesul taal ab làmp, dèppe ko ndab, mbaa nga dugal ko ci ron lal. Dees koy aj kay ba kuy duggsi, di gis leer gi. ¹⁷ Mboolem lu làqu dina feeñ, te mboolem lu nëbbu dina siiw ba ne fàññ. ¹⁸ Kon nag teewluleen ni ngeen di dégge. Ku am, dees na ko dolli, waaye ku amul, la mu xalaatoon ne am na ko sax, dees na ko nangu.»

Déggal Yàllaa gën bokk ak Yeesu

¹⁹ Yaayu Yeesu ak ay rakkam ñoo dikoon di seet Yeesu te manuñoo agsi ci moom ndax nit ñu bare. ²⁰ Ñu ne ko: «Sa yaay ak say rakk a ngi taxaw ci biti, bëgg laa gis.» ²¹ Mu ne leen: «Sama yaay ak samay rakk, ñoo di ñiy dégg kàddug Yàlla, te di ko jëfe.»

Yeesu dalal na ngelaw li

²² Benn bés la Yeesu duggoon gaal, mook ay taalibeem. Mu ne leen: «Nanu jàll ca wàllaa dex gi.» Ñu daldi dem. ²³ Naka lañuy dem nag, Yeesu nelaw. Ngelaw lu réy dal ca kaw dex ga, gaal gi fees ak ndox, ba ñu nara sàнку. ²⁴ Taalibe yi yee Yeesu, ne ko: «Njaatige, njaatige, nu ngi sàнку!»

Mu yewwu, gëdd ngelaw li ak gannax yu réy yi. Lépp dal, ne tekk. ²⁵ Yeesu ne taalibe ya: «Ana seen ngëm?» Ña nga boole tiitaange ak kéemtaan te naan ca seen biir: «Kii nag moo di kan bay jox ndigal ngelaw leek ndox mi sax, ñu déggal ko?»

Yeesu faj na ku rab jàpp

²⁶ Ci kaw loolu ñu tëmb ba teereji ca diiwaanu waa Serasa, fa jàkkaarloo ak diiwaanu Galile. ²⁷ Ba Yeesu wacce ca tefes ga, jenn waayu dëkk ba dikk dajeek moom. Waa ja, ay rab a ko jàpp. Yàgg naa def yaramu neen te dëkkul ci kër, xanaa sèg ya. ²⁸ Ba mu gisee Yeesu, daa yuuxu, daanu fa kanamam, daldi xaacu ne: «Yaw Yeesu Doomu Yàlla Aji Kawe ji, ana lu ma joteek yaw? Dama lay tinu, bu ma mbugal!»

²⁹ Booba Yeesu tàmbali naa sant rab wi, mu génn waa ji. Rab wi jàpp na waa ji ay yooni yoon. Su ko defee ñu yeewe ko ay càllala, jéng ko, ngir wattu ko, mu di ko dagg, rab wi di ko xabtal, jème bérab yu wéet.

³⁰ Yeesu ne ko: «Noo tudd?» Mu ne ko: «Coggal.» Ndax rab yu baree duggoon waa ji. ³¹ Rab yi nag tinu Yeesu, ngir mu bañ leena yebal ca xóote ba*.

³² Ag coggalu mbaam-xuux yu baree nga woon foofa, di fore ca tund wa. Rab ya tinu Yeesu, ne mu may leen, ñu dugg mbaam-xuux

ya. Mu may leen ko. ³³ Rab ya nag génn nit ka, dugg mbaam-xuux ya, coggal ga bartaloondoo, tàbbi ca dex ga, daldi lab. ³⁴ Sàmm ya gis la xew, daldi daw, nettali ji ko waa dëkk ba, ak dëkk-dëkkaan ya. ³⁵ Nit ña riire ca, di seet la xew.

Naka lañu dikk ba ci Yeesu, yem ci nit ki rab wi teqlikool, mu ànd ak sa-goom, solu, toog ca wetu Yeesu. Ñu daldi tiit. ³⁶ Ña ko fekke woon nag, nettali leen na boroomi rab ba jote wall. ³⁷ Ci kaw loolu mbooloom diiwaanu Serasa gépp tinu Yeesu ngir mu jóge ca seen biir te dem ndax tiitaange lu réy lu leen jàpp. Naka la Yeesu dugg gaal, di dem, ³⁸ nit ka teqlikook rab yi di ko sarxu ngir ànd ak moom. Teewul Yeesu yiwi ko, ne ko: ³⁹ «Ñibbil, te nga xamle li la Yàlla defal lépp.» Waa ja it dem di siiwal ca dëkk ba bépp, mboolem la ko Yeesu defal.

Yeesu faj na, dekkal na

⁴⁰ Ba Yeesu delloo ca wàllaa dex, mbooloo maa ko teertu, ndax ñoom ñépp a ko doon xaar. ⁴¹ Ci kaw loolu rekk jenn waay dikk, ku ñuy wax Yayrus, di njiitu jàngu ba. Mu ne gurub fi kanam Yeesu, sarxu ko ngir mu ñëw këram, ⁴² ndax kenn la amoon ci doom, janq bu am fukki at ak ñaar, te ma nga doon waaja dee.

Yeesoo ngay dem, nit ña raj-rajloo, tanc ko. ⁴³ Senn as

* 8:31 8.31 Seetal ci *Peeñu ma* 20.2-3.

ndaw a nga ca woon, diiru fukki at ak ñaar, ma nga doon xëpp deret, te def na ci alalam jépp, kenn manu koo faj. ⁴⁴ Mu doxe Yeesu gan-naaw, teg loxoom ca catal mbubbam, deret ja dal ca saa sa.

⁴⁵ Yeesu nag ne: «Ana ku ma laal?» Ku nekk di miim. Piyeer ne ko: «Njaatige, mbooloo mépp a la yéew, dar la.» ⁴⁶ Teewul Yeesu ne: «Am na ku ma laal kay, ndax yég naa leer gu bàyyikoo ci man.» ⁴⁷ Ndaw sa xam ne feeñ na. Mu daldi dikk, di lox, ne gurub fa kanam Yeesu, daldi wax ca kanam ñépp la waral mu teg ko loxoom, ak na mu wére ca saa sa. ⁴⁸ Yeesu ne ko: «Janq, sa ngëm faj na la. Demal ak jàmm.»

⁴⁹ Naka la Yeesu di wax, jenn waay jóge ca kër njiitu jàngu ba, dikk ne: «Matatul ngay sonal sèriñ bi, sa janq ba faatu na.» ⁵⁰ Yeesu dégg ca, ne njiit la: «Bul tiit. Gëmal rekk, mu daldi mucc.»

⁵¹ Bi Yeesu agsee ca kër ga, mayul kenn ànd ak moom dugg, ku moy Piyeer, ak Yowaan ak Yanqóoba ak baayu xale bi, ak ndeyam. ⁵² Ñépp a ngay jooy ak a tiislu janq bi. Yeesu nag ne leen: «Buleen jooy. Janq bi deewul, day nelaw rekk.» ⁵³ Ci kaw loolu ñu di ko kókkali, ndax xamoon nañu xéll ne dee na. ⁵⁴ Yeesu itam jàpp ca loxol janq ba, daldi àddu ca kaw, ne ko: «Janq, jógal.» ⁵⁵ Noo ga délsi, mu

ne ñokket. Yeesu ne ñu may ko, mu lekk. ⁵⁶ Waajuri xale bi nag waaru. Teewul Yeesu dénku leen, ne leen bu ñu wax kenn la xew.

9

Yeesu yebal na fukki taalibe yi ak ñaar

¹ Yeesu moo woo woon Fukk ñaak ñaar, jox leen xam-xam ak sañ-sañu dàq mboolem rab tey faj ay jàngoro. ² Ci kaw loolu mu yebal leen ngir ñu yégleji nguurug Yàlla tey faj jarag ji. ³ Mu ne leen: «Bu ngeen di dem, buleen yóbbaaale dara ngir fàggu yoon wi; du yet, du mbuus, du aw ñam, du xaalis. Bu ci kenn yor ñaari turki sax. ⁴ Kër gu ngeen dugg, fa ngeen di dal, ba kera ngeen dem. ⁵ Fépp fu ñu leen dalalewul, génneen dëkk booba te ngeen faxas fa seen pëndub ndëgguy tànk, seedelee leen ko seen ngantal.»

⁶ Ñuy dem nag, di wër dëkk ak dëkk, di yégle xibaaru jàmm bi, di faj jarag ji.

⁷ Ci kaw loolu Erodd bo-room Galile dégg mboolem la xew, boppam nag ubu, ndax ñenn ñu noon Yaxya moo dekki, di Yeesu. ⁸ Ñee ne Ilyaas moo délsi, ñeneen ba tey, ne kenn ca yonent yu jëkk yaa dekki. ⁹ Erodd daldi ne: «Yaxya, man maa doglu boppam. Kon ki ma déggal jéf jii, mooy kan?» Ba loolu amee mu di ko fexee gis.

Yeesu leel na mbooloo

¹⁰ Ba ndaw ya désee, dañoo nettali Yeesu mboolem la ñu def. Mu ànd ak ñoomu neen ba sore, ca wetu dëkk ba ñuy wax Beccayda. ¹¹ Teewul nit ña yég ne fa la dem, daldi ko topp. Yeesu dalal leen, di leen wax ci mbirum nguurug Yàlla, ña aajowoo am paj, mu wéral leen.

¹² Ba jant di sowat, Fukk ñaak ñaar dikk ne Yeesu: «Yiwil mbooloo mi, ñu dugg ci dëkk yu ndaw yii ak dëkk-dëkkaan yi ko wër, ngir ñu gis lu ñu lekk ak fu ñu fanaan, ndax fii àllub neen la.» ¹³ Mu ne leen: «Yeen, joxleen leen lu ñu lekk.» Ñu ne ko: «Nun de amunu lu dul juróomi mburu ak ñaari jën. Xanaa nu dem, nun ci sunu bopp, jëndali mbooloo mii mépp lu ñu lekk!» ¹⁴ Lu wara mat juróomi junniy góor a nga fa woon. Yeesu ne taalibe ya: «Dangeen leen di toogal, ñu def géewi juróom fukki nit.» ¹⁵ Ñu def noonu, toogal ñépp.

¹⁶ Ba mu ko defee Yeesu jël juróomi mburu ya ak ñaari jën ya, xool kaw asamaan, daldi yékkati kàddug cant, ba noppi dagg mburu ya, jox taalibe ya, ngir ñu taajal ko mbooloo ma. ¹⁷ Ñépp lekk ba regg, ba ñu yóbbu dog ya ca des, muy fukki pañe ak ñaar.

Piyeer xam na kuy Yeesu

¹⁸ Yeesu moo beru woon, di julli, taalibe ya feggook moom. Ci kaw loolu mu laaj

leen ne leen: «Ana ku nit ñi ne moom laa?» ¹⁹ Ñu ne ko: «Ñii nee ñu yaa di Yaxya; ñee ne yaa di Ilyaas; ñale ne kenn ci yonent yu jëkk yaa dekki, di yaw.»

²⁰ Yeesu ne leen: «Yeen nag, ngeen ne maay kan?» Piyeer ne ko: «Yaa di Al-masib Yàlla.» ²¹ Mu femmu leen nag, sant leen ñu bañ koo wax kenn. ²² Mu neeti: «Fàww Doomu nit ki sonn lu bare, ba dajeeek mbañeelu magi askan wi ak sarxalkat yu mag yi, ak firikati yoon yi, te dees na ko rey, ba ñetteelu fanam, mu dekki.»

²³ Yeesu nag wax leen ñoom ñépp, ne leen: «Képp ku bégga dikk topp ma, fàtteel sa bopp, te nga gàddu bés bu nekk, bant bi ñu lay daaj, door maa topp. ²⁴ Ndax képp ku namma rawale sa bakkan, yaay ñàkk sa bakkan, waaye képp ku ñàkk sa bakkan ngir man, yaa musal sa bakkan.

²⁵ Ndax nit ki, su jagoo àddina sépp sax, te nara ñàkk bakkanam mbaa mu sànkú, ana lu mu koy jariñ?

²⁶ Képp ku kersawoo sama jëmm, kersawoo topp samay wax, yaw itam Doomu nit ki dina la kersawoo, bés bu dikkee ci darajaam ak darajay Baay bi, ak darajay malaaka yu sell yi. ²⁷ Maa leen ko wax déy, ñenn a ngi fii taxaw tey, duñu dee te gisuñu nguurug Yàlla.»

Leeru Yeesu jolli na

²⁸ Ba lu wara tollook juróom ñetti fan wéyee

gannaaw kàddu yooyu, Yeesu àndoon na ak Piyeer ak Yowaan ak Yanqóoba, ñu yéeg ca kaw tund wa ngir julli. ²⁹ Naka lay julli, xar kanamam soppiku, ay yéreem weex tàll, di melax. ³⁰ Ci kaw loolu ñaari nit jekki feeñ, di waxtaan ak moom; ñuy Yonent Yàlla Musaa ak Yonent Yàlla Ilyaas. ³¹ Ñoo feeñ ci ag leer, di waxtaane dèddug Yeesu, ga mu doon waaja sottale fa Yerusalem. ³² Booba ngëmment a ngay man Piyeer ak ña mu àndal. Ba ñu teewloo nag lañu gis leeru Yeesu, ak ñaar ña mu taxawal. ³³ Ba ñu demee ba ñaari nit ñooñu di bàyyikoo fa Yeesu, Piyeer ne ko: «Njaatige, su nu toogoon fii de, mu baax ci nun; nan yékkati ñetti mbaar, benn yaw, benn Musaa, benn Ilyaas.» Waaye booba Piyeer xamul la muy wax. ³⁴ Naka lay wax loolu, aw niir dikk yiir leen, taalibe ya tàbbi ca biir niir wa, tiitaange jàpp leen. ³⁵ Ci biir loolu baat jibe ca niir wa, ne: «Kii moo di sama Doom, ki ma taamu; dégluleen ko.»

³⁶ Ba baat ba selawee, Yeesu donj a feeñ. Taalibe ya nag ñoom ne cell, waxuñu kenn lenn jant yooyu, ca la ñu gis.

Yeesu fajati na ku rab jàpp

³⁷ Ca èllëg sa ba ñuy wàcce tund wa, mbooloo mu baree dikk dajeek Yeesu. ³⁸ Jenn waay jekki xaacoo ca

mbooloo ma, ne: «Sëriñ bi, dama lay ñaan, nga xoolal ma sama doom, ndax moom donj laa am. ³⁹ Rab kat moo ko jàpp, mu jekki di yuxu, di say, gëmmiñ giy fuur. Daanaka du teqlikook moom te sonal na ko. ⁴⁰ Ñaan naa say taalibe ngir ñu dàqal ma ko, waaye manuñu ko.» ⁴¹ Yeesu ne leen: «Céy niti tey, yeena gëmadi te dëng! Maak yeen ba kañ, te di leen muñal? Indi sa doom fii.»

⁴² Naka la xale bi jubsii Yeesu, rab wi sànni ko ci suuf, muy say. Yeesu itam gëdd rab wa, wéral xale ba, delloo ko baayam. ⁴³ Ñépp nag waaru ci màggug Yàlla.

Naka la ñépp di yéemu ca mboolem la Yeesuy def, mu ne taalibeem ya: ⁴⁴ «Ubbileen seeni nopp te teewlu bu baax kàddu yii: Doomu nit ki lees di wor, ngir teg ko ci loxoy nit ñi.» ⁴⁵ Taalibe ya nag dégguñu kàddu googu, ndax fekk na piri ma làqu leen, ngir ñu bañ koo daj, te ñemewuñu koo laaj Yeesu.

Daraja réer na ku ko sàkku

⁴⁶ Werante moo dikkaloon taalibe yi, ñuy seet kan moo gëna kawé ci ñoom. ⁴⁷ Yeesu nag ràññee seen xalaat. Mu daldi indi ab xale, taxawal ko ci wetam. ⁴⁸ Mu ne leen: «Xale bii, képp ku ko dalal ndax sama tur, man nga dalal; te képp ku ma dalal, dalal nga ki ma yebal; ndax ki gëna tuut ci yeen ñépp, kooku moo gëna màgg.»

49 Ci kaw loolu Yowaan àddu, ne: «Njaatige, danoo gis nit kuy dāge sa tur ay rab, nu aaye ko, ndax bokkul ci nun.» 50 Yeesu ne ko: «Buleen ko aaye, ndax ku la sotul, yaw la faral.»

Samari gàntal na Yeesu

51 Ba ñu demee ba bés bi ñu wara yéegé Yeesu di jubsí, Yeesu moo dogu ngir dem Yerusaleem. 52 Mu yebal ay ndaw, ñu jiitu ko. Ñu dem, ba agsi ab dëkk ci diiwaanu Samari, nar ko faa waajal ab dal. 53 Waa Samari nag nanguwuñu koo dalal, ndax Yerusaleem ga mu nammoona jëm*. 54 Taalibe ya ñuy wax Yanqóoba ak Yowaan gis loolu, daldi ne: «Sang bi, soo béggee nu jox sawara ndigal, mu wàcce asamaan, faagaagal leen?» 55 Teewul Yeesu geesu, femmu leen. 56 Ba loolu amee ñu jàll jëm beneen dëkk.

Gëmkatu Yeesu du xool gannaawam

57 Ca yoon wa ñu awe la jenn waay ne Yeesu: «Yaw laay topp fépp foo jëm.» 58 Yeesu itam ne ko: «Till ak kàmbam, njanaaw akub tàggam, waaye Doomu nit ki de, amul fu mu wéer boppam.» 59 Mu neeti keeneen: «Toppal ci man.» Mu ne ko: «Sang bi, may ma, ma jékka dem robi sama baay.» 60 Mu ne ko: «Bàyyil néew yi, ñu rob seeni néew, waaye yaw demal, yégleji

nguurug Yàlla.» 61 Keneen neeti ko: «Sang bi, yaw laay topp, waaye may ma, ma jékka tàggtok sama waa kër.» 62 Yeesu ne ko: «Képp ku tàmbalee gàbb tey xool gannaawam, jekkoo ci nguurug Yàlla.»

10

Yeesu yebal na juróom ñaar fukk ak ñaar

1 Gannaaw loolu Sang bi tabb na yeneen juróom ñaar fukki taalibe ak ñaar, yebal leen, ñaar, ñaar, ñu jiituji ko ca mboolem dëkk yaak gox, ya mu nammoona dem moom ci boppam. 2 Mu ne leen: «Ngóob mee yaatu, te surga yi néew. Kon nag ñaanleen Boroom ngóob mi, ay surga yu mu yebal cim ngóobam. 3 Demleen! Xamleen ne maa leen yebal, mbete ay gàtt ci biiri bukki. 4 Buleen yóbbaaale dencukaayu xalis, mbaa mbuus, mbaa ay carax te buleen taxaw di saafonte ak kenn ci yoon wi.

5 «Gépp kër gu ngeen dugg, jëkkleen ne: “Jàmm ñeel na leen.” 6 Su fa nitu jámm nekkee, seen jámm dal ko. Lu ko moy, mu délsi ci yeen. 7 Dal-leen ca kër googa, di lekk ak a naan ca la ñu leen jox, ndax liggéeykat yelloo na peyooram. Buleen di wër nag kër ak kër.

8 «Bépp dëkk bu ngeen dugg, ñu dalal leen, la ñu leen taajal, lekkleen ko.

* 9:53 9.53 Waa Samari ay noonni Israyil lañu woon.

⁹ Wéral leen jaragi dëkk ba, te ngeen wax waa dëkk ba, ne leen: “Nguurug Yàlla dëgmal na leen.” ¹⁰ Waaye bépp dëkk bu ngeen dugg te dalaluñu leen, demleen ca pénc ma te ngeen ne leen: ¹¹ “Seen pëndub dëkk bi ci sunu ndëgguy tànk sax, nu ngi koy faxas, seedelee leen ko seen ngàntal. Waaye nag xamleen ne nguurug Yàlla dëgmal na.” ¹² Maa leen ko wax, bu bés baa, boobu dëkk, Sodom a koy gënu demin.

¹³ «Wóoy ngalla yeen waa Korasin, yeen waa Beccayda it, wóoy ngalla yeen, nde kéemaan yi sottee fi seen biir, su doon fa waa Tir mbaa fa waa Sidon la sottee, kon bu yàgg lañu doon sol ay saaku, xëppoob dóom, ngir tuub. ¹⁴ Moo tax it, kera àtte ba, waa Tir ak Sidon a leen di gënu demin. ¹⁵ Yeen waa Kapernawum nag, dees na leen yékkati ba asamaan a? Xanaa ba fa njaniiw kay ngeen di wàcci.

¹⁶ «Ku leen déggal nag, man nga déggal; ku leen gàntal, man nga gàntal. Te ku ma gàntal, gàntal nga ki ma yebal.»

¹⁷ Ba juróom ñaar Fukk ñaak ñaar demee ba délsi, mbégte lañu àndal. Ñu ne: «Sang bi, rab yi sax, danu leen di jox ndigal ci sa tur, ñu nangul nu.» ¹⁸ Yeesu ne leen: «Séen naa Seytaane mu fàqe asamaan ni ag melax. ¹⁹ Dama ne, maa leen jox sañ-sañu joggi ci

kawi jaan aki jiiit, joggati mboolem dooley bañaale bi, te dara du leen mana gaañ mukk. ²⁰ Noonu leen rab yi nangule nag, buleen ko bége, bégeleen kay la seen tur binde fa asamaan.»

²¹ Ca waxtu woowa tembe la kemtalaayu mbégte tukkee ci Noo gu Sell gi, dugg Yeesu, mu daldi ne: «Baay, Boroom asamaan ak suuf, sant naa la, nde yaa làq lii boroom xam-xam yeek boroom xel yi, xamal ko tuut-tànk yi, nde loolu de, Baay, mooy li la soob. ²² Lépp la ma sama Baay dénk, te kenn xamul kuy Doom ji, ku dul Baay bi; kenn it xamul kuy Baay bi, ku dul Doom ji, ak képp ku ko Doom ji namma xamal.»

²³ Ci kaw loolu Yeesu walbatiku ca taalibe ya, wax leen ñoomu neen, ne leen: «Ndokklee ñi seeni gët gis li ngeen gis. ²⁴ Ndax maa leen ko wax, bare na ay yonent ak buur yu béggoona gis li ngeen gis, te gisuñu ko, ak itam dégg li ngeen dégg, te dégguñu ko.»

Texe am na yoon

²⁵ Benn xamkatu yoonu Musaa moo jekki woon jóg, di fexee fiir Yeesu. Mu ne ko: «Sëriñ bi, ana lu may def, ba texe ba fàww?» ²⁶ Yeesu ne ko: «Yoonu Musaa, ana lees ci bind? Loo ci jàngé?» ²⁷ Mu ne ko: «Boroom bi sa Yàlla, nanga ko soppe sa léppi xol ak sa léppi bakkan ak sa léppi doole ak sa léppi xel, te ni nga soppe sa bopp, nanga ko soppe sa

moroom*.»²⁸ Yeesu nag ne ko: «Wax nga dëgg. Noonu ngay def, daldi texe.»²⁹ Waa ja nag namma wutu lay, ne Yeesu: «Sama moroom mooy kan?»

³⁰ Yeesu neeti ko: «Jenn waay a jóge woon Yerusalem, jëm Yeriko. Mu dajeek ay sàcc, ñu futti ko, dóor ko, daldi dem, bàyyi ko, muy waaja dee.»³¹ Yàlla woo yàlla ab sarxalkat bu jaare yoon woowa, séen nit ka, daldi teggi.³² Jenn waay ju soqikoo ci giirug Lewi it noonu; daa dikk ba tollu foofa, séen waa ja, daldi teggi.³³ Jenn waay ju dëkk Samari nag doon tukki, dikk ba jege waa ja, xool ko, yërëm ko lool.³⁴ Mu dikk, sotti diw ak biiñ ca gaañu-gaañu ya, lëmës ko. Ci kaw loolu mu teg ko ci mbaamam, yóbbu ko ci ab dalukaay, di ko topptoo.³⁵ Ca ëllëg sa, mu yékkati ñaari poseti xalis†, jox ko boroom dal ba, ne ko: «Topptoo ko waa ji. Loo ci dolli, bu ma dëppee, maa la koy delloo.»»

³⁶ Mu teg ca ne ko: «Ñett ñii, kan nga foog ne moo ci taxawu waa ja dajeek sàcc ya, taxawaayu nit ak moroomam?»³⁷ Mu ne ko: «Xanaa ki ko defal yërmande.» Yeesu nag ne ko: «Demal boog, di defe noonu.»

Maryaama raw na Màrt

* **10:27** 10.27 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 6.5 ak *Sarxalkat yi* 19.18. † **10:35** 10.35 Benn poset bu ci nekk, benn dinaar la tollool, te moo doon peyooru benn bésub lëmm. Seetal Xalis ci Leeral yi.

³⁸ Yeesu ak ay taalibeem ñoo toppoon seenu yoon, ba tollook ab dëkk. Ba ñu dikkee, senn as ndaw su ñuy wax Màrt, ganale ko.³⁹ Ci kaw loolu rakkam ju ñuy wax Maryaama toog ca wetu Sang bi, di déglu kàddoom,⁴⁰ te fekk Màrt jàpp lool ca liggéeyu waañ wa. Mu dikk ne Yeesu: «Sang bi, xanaa gisoo sama rakk ji ma bàyyeek liggéeyu waañ wi, man doññ? Wax ci boog, mu jàpple ma.»⁴¹ Sang bi ne ko: «Màrt, Màrt, yitte yi nga xintewoo, di ci doñdoñi moo bare.»⁴² Ndaxam lenn doññ a manula ñàkk. Maryaama nag, cér bi gën la taamu, te deesu ko nangu ci moom.»

11

Kàddug julli am na yoon

¹ Yeesu moo doon julli benn bérab. Ba mu noppee, kenn ca taalibeem ya ne ko: «Sang bi, jàngal nu julli noonee Yaxya jàngale julli ay taalibeem.»² Yeesu ne leen: «Bu ngeen dee julli, ne leen:

Baay, sellnga ñeel na saw tur,

na sa nguur dikk.

³ May nu bés ak bés sunub dundu bés bu nekk.

⁴ Baal nu sunuy bàkkaar, ni nuy baale nun itam, mboolem ñi nu tooñ, te bu nu dugal ci nattu.»

⁵ Yeesu teg ca ne leen: «Ana kan ci yeen moo seeti

ab xaritam xaaju guddi, ne ko: "Xarit, lebal ma ci ñetti mburu. ⁶ Sama xarit bu nekk ciw yoon moo dikk sama kër, te awma dara lu ma ko taajal," ⁷ te xarit ba àddoo ca biir néegam, ne ko: "Bu ma sonal, tēj naa ba tēdd, maak samay doom; manumaa jóg, di la jox dara"? ⁸ Maa leen ko wax, su jógul jox ko la mu laaj ndax ug xaritoo it, la ko kee amul kersay yee ngir sàkku ndimbali mooy tax mu jóg, jox ko mboolem lu mu soxla. ⁹ Moo tax ma ne leen, ñaanleen, ñu may leen; seetleen, ndax ngeen gis; fēggleen, ñu ubbil leen. ¹⁰ Ndaxte képp ku ñaan, dinga am; ku seet, dinga gis; ku fēgg it, dees na la ubbil. ¹¹ Ana kan ci yeen mooy baay bu doomam ñaan aw jën, mu jox ko jaan? ¹² Mbaa mu ñaan ko nen, mu jox ko aw jiit? ¹³ Ndegam yeen ñi bon yeena mana may seeni gone lu baax nag, astamaak Baay ba fa asamaan. Moo leen ko dàq fuuf, nde mooy may Noo gu Sell gi, ñi ko ko ñaan!»

Beelsebul xeexul boppam

¹⁴ Yeesu moo doon dàq aw rab wu duggoon nit ba mu luu. Ba rab wa génnee, luu ba wax, mbooloo ma waaru. ¹⁵ Teewul ñenn ca ñoom ne: «Ci Beelsebul, buuru rab yi lay dàqe ay rab.»

¹⁶ Ñeneen nag di ko fiir, di sàkku ci moom firnde ju ba-woo asamaan. ¹⁷ Yeesu itam raññee seen xalaat, ne leen: Gépp nguur gu yàjjalikoo ci

biiram, day tas, yii kër màbb ca kaw yee. ¹⁸ Seytaane itam, su xàjjalikoo ci biiram, ana nu nguuram di yàgge, gannaaw yeena ne Beelsebul laay dàqe ay rab? ¹⁹ Te it ndegam man Beelsebul laay dàqe rab yi, seen ñoñ nag ñoom, kan lañuy dàqe ay rab? Kon kay seen ñoñ a leen tiiñal. ²⁰ Waaye su dee loxol Yàlla laay dàqe rab yi nag, kon nguurug Yàlla agsi na ba ci yeen.

²¹ «Su ponkal gannaayoo ba diis, wattu kërám, alalam dina raw. ²² Waaye bu ko ku ko man songee, ba daan ko, day nangu mboolem ngànaay lu mu yaakaaroon, ba noppi séddale alalam. ²³ Ku farul ak man nag, man ngay xeex, te ku àndul ak man di dajale, yaa ngi tasaare.

²⁴ «Aw rab wu bon, bu jàppee nit ba génn ko, day wër bérab yu fendi, di wut fu mu nopploo, te du ko gis. Su ko defee mu ne: "Naa dellu ca sama kër, ga ma jóge." ²⁵ Bu dikkee fekk kër gi buube, defare ba jekk, ²⁶ day dem indi yeneen juróom ñaari rab yu ko yées, ñu bokk sancsi. Su ko defee ni nit kiy mujje mooy yées na mu jékke.»

²⁷ Naka la Yeesu di wax loolu, jenn jigéen ca mbooloo ma àddu ca kaw, ne ko: «Ndokklee ki la èmb ci biiram, nàmpal la ci weenam!» ²⁸ Moom nag mu ne ko: «Xanaa kay, ndokklee

ñiy déglu kàddug Yàlla te di ko jêfe.»

Yonent Yàlla Yunus doy na firnde

²⁹ Naka la mbooloo may gëna takku, Yeesu ne: «Niti tey jii, nit ñu bon lañu. Firnde lañuy wut, waaye deesu leen jox jenn firnde ju moy firndey Yunus. ³⁰ Ndax na Yunus nekke woon firnde ca waa Niniw, noonu la Doomu nit ki nekke firnde ci niti tey jii. ³¹ Keroog àtte ba, Lingeeru bëj-saalum dina jóg, janook niti tey jii, tiiñal leen; ndax moo bàyyikoo woon ca catal àddina, ngir déglusi xam-xamu Suleymaan, te tey jii, ku sut Suleymaan a ngi fi. ³² Waa réewum Niniw it keroog àtte ba dinañu taxaw, layook niti tey jii, tiiñal leen ndax ñoo tuube woon ca waareb Yunus, te tey jii, ku sut Yunus a ngi fi.

Bèt mooy làmpu yaram

³³ «Deesul taal ab làmp, di ko dugal fu làqu, mbaa ci suufu leget. Dees koy aj kay, ba kuy duggsi gis muy leer. ³⁴ Bèt mooy làmpu yaram. Bu sa bët wéree, sa yaram wépp a ciy leerloo, waaye bu sa bët bonee, sa yaram wépp a ngi ci lëndëm. ³⁵ Kon seetal ndax leer gi nga foog ne mu ngi ci yaw du ag lëndëm. ³⁶ Bu sa yaram wépp dee leerlu nag te lenn nekku ci cig lëndëm, su boobaa la sa yaram di mana leerlu ba ne

ràññ, mel ni bu la ab làmp niitee, ne ràññ ci sa kaw.»

Yeesu xas na niti diine ñi
³⁷ Ba Yeesu waxee ba noppi, ab Farisen da koo woo këram, ngir bokk ak moom lekk. Mu nangu, dem ba duggsi, daldi toog ca lekkukaay ba. ³⁸ Farisen bi nag jaaxle, ndax la Yeesu setluwul bala moo waaja lekk. ³⁹ Sang bi ne ko: «Yeen Farisen yi, bitib kaas bi ak ndab li daal ngeen di raxas, te fekk leen feese jikkoy jagoo lu lewul, akug mbon ci biir! ⁴⁰ Yeena ñàkk xel! Xanaa du ki sàkk biti moo sàkk biir itam? ⁴¹ Li ci biir kay ngeen di sarxe! Su boobaa seen lépp ay set. ⁴² Waaye wóoy ngalla yeen Farisen yi! Xobi naana ak yeneen safal yu mel ni ru* ak wépp xeetu lujum, yeena ngi ciy génne cérub fukkeel, ngir asaka, njubte ak cofeelu Yàlla nag, ngeen sàggane. Lii de war na leen, waaye lee it, waruleen koo sàggane. ⁴³ Wóoy ngalla yeen Farisen yi! Yeenay sàkku péete yu kaname ca jàngu ya, ak nuy-oob gèddaal ca pénc ma. ⁴⁴ Wóoy ngalla yeen, yeena ngi mel ni ay bàmmeel yu amul xàmmikaay, nit ñiy dox ca kaw te xamuñu ko.»
⁴⁵ Kenn ci xamkati yoon yi nag àddu ne: «Sëriñ bi, loolu nga wax de, nun itam, xasaale nga nu ci.» ⁴⁶ Yeesu itam ne: «Yeen xamkati yoon yi itam, wóoy ngalla yeen, yeen ñi sêf nit ñi sêf yu

* 11:42 11.42 ru gàncax la. Xob yi dees na ko togg, di ko fajoo.

ñu àttanul, te yeen ci seen bopp, seen benn baaraam sax du ci laal. ⁴⁷ Wóoy ngalla yeen, yeenay tabax bàmmeeli yonent yi, te seeni maam reyoon leen. ⁴⁸ Kon yeena seedee noonu ne seen jéfi maam ya, ànd ngeen ci, ndax ñoom ñoo leen rey, yeen ngeen tabax seeni bàmmeel. ⁴⁹ Looloo tax itam kàddug Yàlla giy xel, biral ne: “Maay yebal fa ñoom ay yonent aki ndaw, ñii ñu bóom, ñee, ñu bundxatal.” ⁵⁰ Su ko defee yoon topp niti tey jii, deretu mboolem yonent yi tuuru, dale ko ca cosaanu àddina. ⁵¹ La dale ca deretu Abel ba ca deretu Sàkkaryaa†, ma ñu rey ca diggante sarxalukaay ba ak bérab bu sell ba, maa leen ko wax déy, dees na ko topp niti tey jii. ⁵² Ngalla yeen xamkati yoon yi, yeena sànk caabiy xam-xam; yeen dug-guleen, ñiy duggsi, ngeen tere leena dugg.»

⁵³ Ba Yeesu génnée foofa, ca la Farisen ya ak firikat ya tàmbalee xabtal ci kawam, di ko seetloo ay laaj ci mbir yu bare, ⁵⁴ di ko yeeru, tey wuta kéf kàddu gu réece ci gémmiñam, ngir tuumaal ko.

12

Yeesu aaye na jinigal

¹ Mbooloo ma nag mujj na dajaloo ba mat ay junniy junniy nit, bay joggeente. Ci biir loolu Yeesu tàmbalee

wax, jèkke ko ci ay taal-ibeem, ne: «Wattuleen lawi-iru Farisen ñi, te mooy jini-gal. ² Mboolem lu nèbbu dees na ko feeñal, te lu làqu dees na ko xam. ³ Moo tax mboolem lu ngeen waxe biir lëndëm, dees na ko dégge bëccëg ndarakàmm, te mboolem lu ngeen déeye ci néegu biir, dees na ko biral ci kawi taax.

⁴ «Maa leen ko wax, yeen samay soppe, buleen ragal ñu manul lu wees rey seen yaram, ndax gannaaw loolu dootuñu leen manal lu ko raw. ⁵ Ma xamal leen nag ki ngeen wara ragal: kiy rey ba noppi, am sañ-sañu sànni ca sawara sa, kooku déy laa leen ne, ragal-leen ko. ⁶ Juróomi picci ramatu, xanaa jarul ñaari dërëm donj? Moona Yàlla fàttewula geesu menn ci ñoom. ⁷ Yeen nag seen kawari bopp sax, wañnees na lépp. Buleen ragal dara, nde ndiiraanu ramatu, yeena ko gën.

⁸ «Te it maa leen ko wax, képp ku dëggal fi kanam nit ñi, ne man nga féeteel, Doomu nit ki itam dina dëggal fa kanam malaakay Yàlla ya, ne moom nga féeteel. ⁹ Waaye ku weddi fi kanam nit ñi, ne man nga féeteel, dees na weddi fa kanam malaakay Yàlla ya, ne man nga féeteel. ¹⁰ Képp ku jème kàddug safaan ci Doomu nit ki, dees na la jéggal, waaye ku saaga Noo

† 11:51 11.51 Seetal ci 2.Jaar-jaar ya 24.20-22.

gu Sell gi, deesu la jéggal.

¹¹ «Bu ñu leen yóbboo ca jàngu ya, ca kanam kilifa ya, ak àttekat ya, buleen jaaxle ci nan ngeen di yékkatee kàddug layoo, ak luy doon seenu lay, mbaa lu ngeen di wax, ¹² ndax su boobaa Noo gu Sell gi moo leen di xamal ca waxtu woowa la ngeen wara wax.»

Yoolu Yàlla donj mooy alal

¹³ Kenn ca mbooloo ma moo noon Yeesu: «Sëriñ bi, waxal ci sama mag, mu jox ma sama wàll ci ndono li nu bokk.» ¹⁴ Yeesu ne ko: «Waa jii, kan moo ma fal àttekat mbaa miraaskat ci seen kaw?» ¹⁵ Ci kaw loolu mu ne leen ñoom ñépp: «Moytuleen wépp xeetu bégge, ndax loo barele barele, sa bakkan ajuwul ci sa alal.»

¹⁶ Mu léeb leen nag, ne leen: «Nit la woon ku woomle, te ab toolam nangu.

¹⁷ Mu naan ca xel ma: “Nu may def nag? Amatuma sax fu ma denc sama ngóob mi!”

¹⁸ Ci kaw loolu mu ne: “Nii laay def: samay sàq laay daaneel, daldi defaraat sàq yu gëna mag, denc ci sama pepp ak mboolem lu ma am.

¹⁹ Su ko defee ci samam xel laa naan: ‘Céy sama waa jii, yaa ngeek alal ju bare ju mana dem ay ati at; neel finaax, di lekk, di naan ak a bége.’ ” ²⁰ Yàlla nag ne ko: “Ñakk xel! Guddig tey jii, dees na jël sa bakkan. Kon li nga waajal, ana kuy doon boroom?”

²¹ «Kuy dajaleel boppam alal te woomlewoo fa Yàlla, loolu mooy saw demin.»

Ku gëm Yàlla, wóolu ko

²² Gannaaw loolu Yeesu ne ay taalibeem: «Moo tax ma ne leen, buleen seen bakkan jaaxal, ngir lu ngeen lekk, te it buleen seen yaram jaaxal ngir lu ngeen sol, ²³ ndax lekk gi, bakkan bee ko épp solo, te koodaay li it, yaram wee ko épp solo. ²⁴ Seetleen ci baaxoñ: du ji, du góob, amul ub denc mbaa am sàq. Teewul Yàlla di ko dundal. Yeen nag, ñaata yoon ngeen gën picc yi! ²⁵ Ana kan ci yeen mooy jaaxle, di xalaata xalaat bakkanam ba mana yokk lu tollook xef ak xippi ci àppam? ²⁶ Ndegam loolu gëna tuut sax moo leen të, ana lu ngeen di xalaat ci leneen?»

²⁷ «Seetleen ni tóor-tóor yiy saxe. Sonnuñu, èccuñu, waaye maa leen ko wax, Suleymaan ak darajaam jépp sax, soluwul woon ni benn ci ñoom. ²⁸ Ndegam ñaxum tool miy dund tey, te léegi ñu sànni ko cib taal, moom la Yàlla solale noonu, xanaa astamaak yeen kay? Yeenaka néew ngëm! ²⁹ Yeen nag, buleen tiisoo lu ngeen lekk, mbaa lu ngeen naan; te bu yooyu xalaat ub seen bopp. ³⁰ Ndax loolu lépp, xeeti yéfari àddina, ñoo koy tiisoo, te yeen, Baay bi xam na ne soxla ngeen ko. ³¹ Waaye tiisoleen nguuram, su

boobaa dees na leen ci dollil loolu.

³² «Buleen ragal dara, yeen jur gu sew gi, ndax seen Baay la soob, mu jagleel leen nguur gi. ³³ Jaayleen seen alal, sarxe xalis bi, sàkkuleen mbuus yu dul ràpp, muy dencu èllëg bu dul jeex fa asamaan, fa ko sàcc dul jege, max du ko yaq. ³⁴ Ndax fu sab denc nekk, sab xol it a nga fa.

Teewlu war na

³⁵ «Takkuleen te seeni làmp di tàkk. ³⁶ Mel-leen ni nit ñuy séentu seen njaatige lu jóge céet, ndax bu dik-kee ba fëgg bunt ba, ñu daldi ko ubbil. ³⁷ Ndokklee surga yooyu seen njaatige dikk fekk ñu teewlu. Maa leen ko wax déy, njaatige leey takku, toogal leen ba noppi dikk, taajal leen, ñu lekk. ³⁸ Ndegam ba guddi ga xaajee la njaatige la ñibbsi, ba fekk surga ya teewloo noonu, am ba suuf seddee la, lu mu ci mana doon, ndokklee ñoom. ³⁹ Waaye lii de xamleen ko: bo-room kër, su xamoon wan waxtu la ab sàcc di ñëw, du ko wacc moos, mu dàjjiy, dugg kërám. ⁴⁰ Kon yeen itam waajleen ba jekk, ndax waxtu wu ngeen foogul, ci la Doomu nit ki di ñëw.»

⁴¹ Piyeer nag ne Yeesu: «Sang bi, ndax nun donj nga léeb lii, am ñépp a ko moom?» ⁴² Sang bi ne ko: «Ana kan nag mooy saytukat bu wóor te muus, ba njaatigeem batale ko cur-gag kërám, ngir mu di leen

jox seen njël ca ba muy jot? ⁴³ Ndokklee surga bu njaatigeem dikk, fekk ko muy doxale noonu. ⁴⁴ Maa leen ko wax déy, alalam jépp la ko njaatige la di far dénk. ⁴⁵ Waaye su jawriñ ja nee ci xelam: «Sama njaatige dikkagul léegi,» ba tax mu tàmbalee dóor surga ya, góor ak jigéen, di lekk ak a naan, di màndi, ⁴⁶ su boobaa njaatige laay dikk bés bu mu ko séenuwul ak waxtu wu mu foogul, te mbugal mu metti la koy mbugal, sédd ko ci añub gëmadikat ñi.

⁴⁷ «Jawriñ jooju xam nammeelu njaatigeem, te taxul mu waaj ko, ba jëfewu ko, ay yetam dina bare. ⁴⁸ Waaye jawriñ ji xamul nammeelu njaatigeem, te teewu koo def lu yelloo ay дума, yet yu néew lay am. Képp ku ñu jox lu bare, dees na la topp lu bare. Képp ku ñu dénk jopp, dees na la feyeeku lu ko ëpp.

Ngëm indi na féewaloo

⁴⁹ «Sawara laa taalsi ci kaw suuf, te maaka bëggoon mu ne jippét xaat! ⁵⁰ Am na nag sóobu gu ma wara sóobu, waaye ndaw njàqare ci man li feek loolu sottiwul. ⁵¹ Foog ngeen ne maye jàmm ci kaw suuf moo ma indi? Déet kay. Maa leen wax lii, xanaa ag féewaloo. ⁵² Gannaaw-sityey, bu juróomi nit bokkee genn kër, dinañu féewaloo; ñett féewaloo ak ñaar, ñaar féewaloo ak ñett. ⁵³ Baay dina féewaloo ak doomam ju góor, doom ja féewaloo

ak baayam; ndey féewaloo ak doomam ju jigéen, doom ja féewaloo ak ndeyam; ndey féewaloo ak jabaru doomam, jabar ja féewaloo ak ndeyu jëkkër ja.»

Xam pirim jamono war na

⁵⁴ Yeesu neeti mbooloo ma: «Bu ngeen gisee mu xiine sowu, dangeen dal naan: “Taw baa ngi ñëw,” te noonu lay ame. ⁵⁵ Bu ngelaw bawoo bëj-saalum, ngeen ne: “Tàngaay wu metti lay doon,” te mooy am. ⁵⁶ Jinigalkat yi ngeen doon! Melow asamaan ak suuf, man ngeen koo firi. Xew-xewi janti tey jii nag, nu ngeen umplee pireem?

⁵⁷ «Te itam lu leen tee àtte njub, yeen ci seen bopp? ⁵⁸ Boo àndeek sab jotewaale, ngeen jëm ca àttekat ba, fexeela jubook moom ci yoon wi. Lu ko moy mu yóbbu la ci yoon, yoon jébbal la ndawal buur, mu ne la ràpp tēj. ⁵⁹ Ma ne la, doo fa génne muk te feyuloo lépp, ba ci poset bi gëna tuut.»

13

Ku tuubul, sànk

¹ Jamono jooju tembe la aw nit dikk, àgge Yeesu mbirum waa Galile yu Pilaat bóomoon, jaxase seen deret ak seen dereti juru sarax yu ñu jagleel Yàlla. ² Yeesu ne leen: «Foog ngeen ne waa Galile yooyu dañoo gëna bàkkaar mboolem seen bokki Galile ya ca des, ba tax ñu daj mitit wu ni

tollu? ³ Maa leen ne déedéet kay, te su ngeen tuubul, noonu ngeen di sànkoo yeen ñépp. ⁴ Fukki nit ak juróom ñett ñooñu tata ja ca Silowe daanu ci seen kaw, ba rey leen nag, ngeen foog ne ñoo gën diy tooñkat ci Yerusalem gépp? ⁵ Maa leen ne déedéet kay, te su ngeen tuubul, yeen ñépp ay sànk ni ñoom.»

⁶ Mu léeb leen lii nag, ne leen: «Garabu figg la nit amoon ci tóokëram. Mu dikk di ko raas-si, gisu ca dara. ⁷ Mu ne surga ba: “Ñetti at a ngii may dikk, raas-si garab gii, gisuma ci dara. Kon gor ko, da fiy xatal rekk.” ⁸ Surga ba ne ko: “Sang bi, bàyyiwaat ko at mii rekk, ba ma wéex ko, def ci tos. ⁹ Jombul mu meññ déwén; lu ko moy, nga gor ko.”»

Yeesu faj na nit bés
Noflaay

¹⁰ Benn bés Noflaay, Yeesoo doon jàngle ci ab jàngu. ¹¹ Ndeke jenn jigéen a nga fa woon; rab a ko woppal lu wara mat fukki at ak juróom ñett, mu xuuge, manula fexe ba siggi. ¹² Yeesu gis ko, woo ko, ne ko: «Jongama, teqlikoo nga ak sa laago.» ¹³ Mu teg ko ay loxoom, mu siggi ca saa sa, di sàbbaal Yàlla. ¹⁴ Njiitu jàngu ba nag yékkati kàddug ñaawlu ndax bés Noflaay ba Yeesu faje. Mu ne mbooloo ma: «Juróom benni fan la nit ñi wara liggéey. Kon

ci fan yooyu ngeen wara fajusi, waaye du ci bésusb Noflaay.»¹⁵ Sang bi ne ko: «Jinigalkat yi ngeen doon! Xanaa du ci bésusb Noflaay la kenn ku nekk ci yeen di yiwee aw yëkkam mbaa mbaamam ca gétt ga, ngir wëggi ko?»¹⁶ Jigéen jii di sëtub Ibraayma, te fukki at ak juróom ñett a ngii Seytaane làggal ko, wareesu koo yiwi, teggil ko laago jii ci bésusb Noflaay?»

¹⁷ Ba mu waxee loolu, noonam yépp a rus, mbooloo ma nag di bége mboolem jëf ju yéeme, ja muy def.

Doomu fuddën misaal na nguurug Yàlla

¹⁸ Yeesu neeti: «Ana lu nguurug Yàlla di nirool? Ana lu ma koy niruleel?»¹⁹ Mu ngi mel ni doomu fuddën bu nit jël, sànni cib toolam. Mu sax, màgg ba doon garab gu njanaaw yi tàgg ciy caram.»

Lawiir misaal na nguurug Yàlla

²⁰ Mu dellu ne: «Ana lu may niruleel nguurug Yàlla?»²¹ Mu ngi mel ni lawiir ju jigéen sàkk, def ko ci ñetti natti sunguf, ba tooyal bépp mujj funki.»

Buntu texe xat na

²² Yeesu moo doon jaare ay dëkk yu mag ak yu ndaw, jëm Yerusalem, di jàngle ca yoon wa.²³ Mu am ku ko ne: «Sang bi, xanaa ñiy mucc ñu néew lay doon?» Mu ne leen: ²⁴ «Góor-góorluleen

ba dugge ci bunt bu xat bi, ndax maa leen ko wax, ñu bareey jéema dugg, waaye duñu ko man.²⁵ Bu bo-room kër gi xasee jóg, ba tēj bunt bi, fa ngeen di doxe des biti, di fëgg naan: “Sang bi, ubbil nu!” Mu ne leen: “Xawma fu ngeen bokk.”²⁶ Su boobaa ngeen naan: “Noo daan bokk di lekk ak a naan, te sunuy pénc nga daan jànglee.”²⁷ Mu neeti leen: “Nee naa leen xawma fu ngeen bokk. Soreleen ma yeen ñépp, defkati njubadi yi!”²⁸ Foofa la ay jooy ak naqarlu bay yéyu di ame yoon, kera bu ngeen gisee seeni maam Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba ak yonent yépp ca biir nguurug Yàlla, te fekk yeen ci seen bopp, ñu dàq leen ca biti.²⁹ Penku ak sowu, bëj-gànnar ak bëj-saalum, la aw nit di bawoo, dikk toog ca ndabal bernde la ca nguurug Yàlla.³⁰ Su ko defee nag, ñenn a ngi mujje tey, waaye èllëg ñooy jiitu; te ñenn a ngi jiitu tey, waaye èllëg ñooy mujje.»

Dees na tas Yerusalem

³¹ Ca jamono jooju tembe la ay Farisen dikk, ne Yeesu: «Jógeel fii, te dem, ndax Buur Erodd da laa nara rey.»³² Mu ne leen: «Demleen wax njomboor moomu, ne ko: “Maa ngii di dàq rab yi, di maye ag wér, tey ak èllëg. Bésusb ñetteel ba nag ma sottal.”³³ Waaye tey ak èllëg ak sibir, fàww ma

dem, ndax ab yonent wa-
reesu koo bóome fenn fu dul
Yerusalem.

³⁴ «Yerusalem, Yerusalem,
yaw miy bóom yonent yi, di
sànni ay doj ñi ñu yebal ci
yaw, ba ñu dee, ñaata yoon
laa namma dajale say doom,
uuf ni ganaar di uufe ay cu-
ujam, te nanguwuloo? ³⁵ Mu
ngoog, waccees na laak sa
kër nag, waaye maa ne la
doo ma gisati ba kera jant ba
nga naa: “Na barke wàccal
ki ñëw ci turu Boroom bi!”»

14

*Yeesu jàngal na Farisen
ya*

¹ Benn bésu Noflaay la
Yeesu reeri woon kër genn
kilifag Farisen ya. Ñoom nag
ñu di ko bàyyi xel bu baax.
² Ndeke jenn waay a nga fa
janook moom, yaram wépp
a sadd. ³ Yeesu àddu, ne
xamkati yoon yaak Farisen
ya: «Waaw, pajum bésu
Noflaay, yoon maye na ko,
am déet?»

⁴ Ñu ne cell. Yeesu teg waa
ja loxo, wéral ko, daldi ko
yiwi. ⁵ Mu ne leen: «Ana kan
ci yeen la doomam mbaa
aw yékkam daanu cib teen,
mu bañ koo daldi génne ci
bésu Noflaay?» ⁶ Lu ñu ca
teg nag të leen, ñu ne xerem.

⁷ Ci biir loolu Yeesu gis na
gan ñay taamoo toogu yu
kaname, mu léeb leen, ne
leen: ⁸ «Bu la boroom xew
wooyee ci berndeg céet, bul
wállisi, ba tooge toogu ba
gëna kaname, xamoo fu ku

la sutu daraja di wuysee bo-
room xew ma. ⁹ Su boobaa
moom mi la woo, woo ko,
mooy dikk, ne la: “Mayal
kii, mu toog.” Nga am
nag gâceey walbatiku toogi
fa gëna gannaawe. ¹⁰ Bu
ñu la wooyee am xew kay,
demal tooge fa gëna gan-
naawe, ba ka la woo dikk ne
la: “Xarit, agsil ci kanam.”
Su boobaa muy sa teraanga
ci kanam mboolem ña nga
bokkal bernde ja. ¹¹ Ndaxte
képp kuy réylu, dees na la
toroxal, ka toroxlu lees di
yékkati.»

¹² Ci kaw loolu Yeesu ne
waa ja ko woo bernde: «Boo
dee waajal bernde, añ mbaa
reer, bul woo say xarit,
mbaa say doomi ndey, mbaa
say bokk, mbaa say dëkk
yu am alal, nde ñoom itam
dañuy walbatiku, woo la
rekk, mu doon sag pey.
¹³ Boo dee waajal bernde
kay, wool néew-doole yi ak
làggi yi, ak ñiy soox ak
silmaxa yi. ¹⁴ Su boobaa
ndokklee yaw, nde amuñu
sag pey, waaye dees na la
fey, kera ndekkitel aji jub
ñi.»

*Dàq sa teraanga, romb sa
njariñ*

¹⁵ Kenn ca gan ña nag
dégg loolu, ne Yeesu:
«Ndokklee ku lekk ca
bernde ja ca nguug Yàlla!»
¹⁶ Yeesu ne ko: «Jenn waay
moo waajaloon bernde ju
mag, woo ca ñu bare. ¹⁷ Ba
waxtuw lekk jotee, mu yebal
ab surgaam ca ña mu woo

woon, ne leen: “Ñewleen, lépp sotti na léegi.”

¹⁸ «Ñu tàmbalee gàntal nag ñoom ñépp. Kii ne ko: “Ab tool laa jënd, te fàww ma xooli ko. Dama lay ñaan rekk, nga jéggal ma.”

¹⁹ Kee ne: “Ay lèkkey yèkk, ci laa jënd juróom, damay dem nii, jéemloo leen ba xam. Dama lay ñaan rekk, nga jéggal ma.” ²⁰ Kale ne ko: “Ab séet laay sooga takk, looloo tax duma mana ñew.”

²¹ «Surga ba dellu, daldi koy àgge boroom kër ga, njaatigeem. Mu mer, ne surga ba: “Demal gaaw ca pénc yaak mbeddi dèkk bi, te nga indi fii néew-doole yi, ak làggi yi ak silmaxa yi ak ñiy soox.”

²² «Surga ba dem ba délsi, ne ko: “Sang bi, li nga san-taane de def naa ko, waaye kër gi feesagul.” ²³ Njaatige li ne ko: “Demal topp yoon yi, leru ñag yi, te nga soññ nit ñi, ñu dikk ba sama kër fees.” ²⁴ Maa leen ko wax, ñi ma woo woon ci sama bernde ji, kenn du ci mos.»

Topp Yeesu am na lu mu laaj

²⁵ Yeesu moo doon dem, mbooloo mu réy dar ko. Mu geestu ne leen: ²⁶ «Képp ku ñew ci man, te bañuloo sa baay ak sa ndey, ak sa jabar, ak sa doom, ak sa bokk yu góor, ak sa bokk yu jigéen, bañuloo sa bakkanu bopp sax, doo mana doon sama taalibe. ²⁷ Képp ku gàdduwul sa bantu bopp bu ñu lay daaj, te topp ci man,

doo mana doon sama taalibe. ²⁸ Ana kan ci yeen sax mooy namma tabax taaxum kaw, te jèkkula toog, waññ la mu koy dikke, ngir seet ba xam ndax am na lu ko àggale, ²⁹ bala moo teg kenug taax ma, te amul dooley sottal tabax bépp, ba ña koy seetaan di ko ñaawal, ³⁰ naan: “Waa jii moo tàmbalee tabax, te manula àggale!” ³¹ Am ban buur mooy xarejeek beneen buur te jèkkula toog, seet ba xam ndax man naa ànd ak fukki junniy xarekatam, ngir xarejeek ku ko songseek ñaar fukki junniy xarekat? ³² Su ko manul nag, ba buur bee di soreegum lay yebal kurél ca moom, ngir seet nu mu mana sàrtoo ak moom jàmm. ³³ Naka noonu itam, kenn ci yeen du mana doon sama taalibe te dèdduwul mboollem lu mu am.

³⁴ «Xorom déy baax na, waaye bu sàppee, ana lees koy safaleete? ³⁵ Jariñatul suuf, jariñatul ab tos. Ca biti lees koy tuuri. Ku ami nopp kat, déglul.»

15

Sàmm bége na menn xaram mu feñ

¹ Mboollem juutikat yeek bàkkaarkat yi ñoo daan ñew ci Yeesu, di ko déglu. ² Ci biir loolu Farisen ya ak firikati yoon ya di ñurumtu naan: «Kii moom bàkkaarkat yi lay neexool, di bokk ak ñoom lekk!» ³ Yeesu nag léeb leen lii, ne leen: ⁴ «Ana kan ci yeen mooy

am téeméeri xar, réerle ci menn, te bàyyiwul ca àll ba juróom ñeent fukki xar ya ak juróom ñeent (99), ngir toppi ma réer, ba gis ko? ⁵ Bu ko gisee lay bég, teg ko ca mbagg ma, yóbbu kër ga. ⁶ Te bu ággee ca kër ga, xarit yaak dëkk ya lay woo, ne leen: "Kaayleen nu bége, sama xar ma réeroon, gis naa ko!"

⁷ «Maa leen wax, ne leen: bu benn bàkkaarkat donj tuubee, noonu rekk lay doone mbégte fa asamaan, ba raw mbégte ma fay am, bu juróom ñeent fukk ak juróom ñeenti nit jubee, te soxlawuñoo tuub.

Jigéen bége na takkaayam lu feeñ

⁸ «Te it ana jan jigéen mooy am fukki libidoor, benn réer ca, te taalul ab làmp, buub néeg ba, seeta seet, ba gis ko? ⁹ Bu ko gisee, xarit yaak dëkk ya lay woo, ne leen: "Kaayleen nu bége, libidoor ba réeroon, gis naa ko." ¹⁰ Maa leen wax ne leen: noonu rekk lay doone mbégte fa malaakay Yàlla ya, bu benn bàkkaarkat donj tuubee.»

Baay bége na doomam ju feeñ

¹¹ Yeesu neeti: «Nit a amoon ñaari doom yu góor. ¹² Ka gën di ndaw ne baay ba: "Baay, jox ma cér bi ma yoon may ci sunu alal." Ba loolu amee baay ba séddale leen alalam. ¹³ Ay fan yu néew gannaaw gi, ka

gën di ndaw jaay léppam, daldi tukki réew mu sore, di topp bakkanam ba yàq fa alalam. ¹⁴ Gannaaw ba mu sánkee lépp, xiif bu metti dikkal réew ma, mu daldi tàmbalee ñàkk. ¹⁵ Ci kaw loolu mu dem, di sur-gawu ku cosaanoo ca réew mooma, kooku yebal ko ca ay toolam, muy sàmm ay mbaam-xuux. ¹⁶ Mu dem ba noon ngéeja lekk ca xol-liti doomi garab ya mbaam-xuux yay lekk, fajeb xiifam, te kenn mayu ko ca. ¹⁷ Xel ma mujj délsi, mu ne: "Ñaata surga la sama baay am, seen lekk ne gànñ, man, ab xiif di ma rey fii! ¹⁸ Naa jóg, dem ca sama baay, ne ko: 'Baay, tooñ naa Yàlla, tooñ la; ¹⁹ yeyootumaa tud-doo sax sa doom; léegi def ma ni ku bokk ci say surga.' "

²⁰ «Mu jóg, ngir dellu kër baayam. Fu sore la ko baayam séene, muy dikk. Mu ñeewante ko, daw, lax-asu ko, foon ko. ²¹ Doom ja ne ko: "Baay, tooñ naa Yàlla, tooñ la; yeyootumaa tuddoo sax sa doom." ²² Teewul baay ba ne ay surgaam: "Gaawleen indi mbubb mi gëna rafet, solal ko, te ngeen takkal ko ab jaaro ci loxoom, solal ko ay dàll. ²³ Indileen sèlluw yafal wa, rey, nu lekk, te bannexu; ²⁴ ndax sama doom jii moo dee woon te dekki na, moo réeroon te feeñ na." Ñu daldi tàmbalee bannexu.

²⁵ «Loolaa nga fekk mag ja ca tool ya. Ba mag ja dikkee

ba jub kër ga, ca la dégg po ma ak pecc ma. ²⁶ Mu woo kenn ca xale ya, laaj ko lu xew. ²⁷ Mu ne ko: "Sa rakk jaa délsi, sa baay rey selluw yar wa, ndax li mu délseek jamm."

²⁸ «Mag ja nag mer, nanguwula agsi, baayam génn, di ko soññ. ²⁹ Mu àddu, ne baayam: "Seetal ñaata at laa la liggéeyal, sa ndigal, masuma koo moy, te man, masuloo maa may sax as tef su nu béglóo, maak samay xarit. ³⁰ Sa doom jii dikk, gannaaw ba mu yàqee sa alal ci ay gànc, nga reyal ko selluw yafal wi!" ³¹ Mu ne ko: "Doom, yaw de naka jekk man nga nekkal, te mboolem lu ma am, yaa ko moom. ³² Waaye mbégte ak bânneex war na, ndax sa rakk jii moo dee woon te dekki na, moo réeroon te feeñ na!"»

16

Saytukat bu dëng def na ag muus

¹ Yeesu neeti ay taalibeem: «Jenn waay ju am alal la woon, ñu boole ko ak ab saytukatam, ne ko day pasarpasaree alalam. ² Waa ja woo ko, ne ko: "Li ma la déggal, lu mu doon? Limal ma sag caytu, ndax dootoo ma mana saytul."»

³ «Saytukat ba nag ne ca xelam: "Nu may def nag, gannaaw sama njaatigee ngi nangu caytu gi ci man? Dem gàbbi? Awma kàttanam. Yalwaani? Rus naa ko."»

⁴ Gannaaw loolu mu ne "Xam naa ni may def, ba su ma ñàkkee sama liggéey it, dees na ma fat." ⁵ Mu daldi woolu kenn, kenn, ña ameel njaatigee bor. Kii ñëw, mu ne ko: "Ñaata nga ameel sama njaatige?" ⁶ Mu ne ko: "Tééméeri xàndiy diwu oliw." Mu ne ko: "Sa kayit a ngi, toogal gaaw te bind juróom fukk." ⁷ Kee, mu ne ko: "Yaw nag, ñaata nga ko ameel?" Mu ne ko: "Tééméeri saakuy pepp." Mu ne ko: "Sa kayit a ngi, bindal juróom ñett fukk." ⁸ Njaatige li nag naw saytukat bu njublan boobu ca muus ga mu defe. Ndax kat niti tey jii ñoo gëna muus doomi leer ñi, ci ni ñuy doxale seen diggantee seeni nawle.»

⁹ Yeesu teg ca ne: «Maa leen wax ne leen: Alalu àddina ji lãmbóo njubadi, sàkkóoleen ko ay xarit, ngir bu alal ja jeexee, xarit yooya fat leen ca dal yu sax ya. ¹⁰ Ku maandu ci lu néew nag, maandu ci lu bare; ku jubadi ci lu néew it, jubadi ci lu bare. ¹¹ Kon su ngeen maanduul ci alalu àddina, alal ji dégg, ana ku leen koy dénk? ¹² Te su ngeen maanduul ci alalu jaambur, ana ku leen di dénk seen alalu bopp?»

¹³ «Ab jaamu kër nag manula jaamu ñaari sang; day dëddu kii, sopp kee; mbaa mu fonk kii, cof kee. Manuleena jaamoondoo Yàlla ak Alal.»

¹⁴ Farisen ñu bëgg xaalis

ña nag dégg loolu Yeesu wax lépp, ba noppi di ko ñaawal. ¹⁵ Yeesu ne leen: «Yeen yeenay jub-jublu ci kanam nit ñi, waaye Yàlla xam na seen xol. Ndax li nit ñi gëna naw, lu seexluwu la fa Yàlla.

¹⁶ «Yoonu Musaa wi ak waxi yonent yi la woon ba kera ba Yaxya dikkee. Waaye ba mu dikkee lañu yégle nguurug Yàlla, ñépp di ci jéema dugge seen doole. ¹⁷ Waaye nag asamaan ak suuf raaf moo gëna yomb genn maaska rote ci mbindum yoonu Musaa.

Pase daganul

¹⁸ «Képp ku fase sa jabar, takk keneen, jaaloo nga; te ku jëkkëram fase, képp ku ko takk, jaaloo nga.

Aji texeedi sàkku na yërmande

¹⁹ «Jenn waay la woon ju bare alal, di sol yérey tànnéef yu rafet, di dunde lu neex bés bu set. ²⁰ Ab baadoolo bu ñuy wax Lasaar nag farala tédde buntu kër waa ji, yaram wa ne fureet aki góom, ²¹ te noon ngéeja fajeb xiifam lu ruuse ci ndabal boroom alal bi. Rax ci dolli xaj yiy dikk, di mar ay góomam.

²² «Ba baadoolo ba deeyee, malaaka yi yóbbu ko ba ca wetu Ibraayma. Boroom alal ba itam dee, ñu rob ko. ²³ Ci kaw loolu ñu dugal ko sawara. Ca biir mbugal mu tar ma la dawale bêtam, daldi séen fu sore Ibraayma ak Lasaar ci wetam. ²⁴ Mu

xaacu ne: «Maam Ibraayma, yërëm ma! Yebalal Lasaar, mu sëpp catal baaraamam ci ndox, dikk seralal ma sama lammiiñ, sawara sii metti na lool!» ²⁵ Ibraayma ne ko: «Doom, fàttlikul ne na nga séddoo woon sa bannex ca àddina, noonu la Lasaar nekke woon aw tiis. Waaye fii nag moo neexle, yaw nga mitile. ²⁶ Bu loolu yépp weesee itam, sunu digg ak yeen kàmb gu xóot a fi dox; moo tax ku bégga jóge fii jëm ci yeen, mbaa mu jóge foofu jëmsi ci nun, du ko man.»

²⁷ «Ci kaw loolu boroom alal ba ne: «Kon nag maam, ngalla yebalal Lasaar ca sama kër baay, ²⁸ ndax sama juróomi rakk a nga fa. Na leen àrtu, ngir ñu baña ñëw ñoom itam ci bérabu metit bii.» ²⁹ Ibraayma ne ko: «Waaye ñoom am nañu yoonu Musaa, am nañu téerey yonent yi. Nañ leen déggal.» ³⁰ Mu ne ko: «Loolu doyul, Maam Ibraayma, waaye su kenn bàyyikoo ci ñi dee, dem ba ca ñoom, dinañu tuub.» ³¹ Ibraayma nag ne ko: «Su ñu dégluwul Musaa, dégluwñu yonent yi kay, ku dekki, bàyyikoo ci ñi dee sax du tax ñu gëm.»»

17

Bàkkaarloo nit aay na

¹ Yeesu neeti ay taalibeem: «Ag fiir guy bàkkaarloo manula ñàkk, waaye wóoy ngalla ka koy lal. ² Ñu

takkoon doj wu réy ci baatam, sànni ko biir géej moo gën ci moom muy yóbbe bàkkaar kenn ci xale yii. ³ Wattuleen seen bopp.

Jéggal-leen ku leen tubal

«Bu la sa mbokk tooñee, yedd ko. Bu tuubee, baal ko. ⁴ Su la tooñoon juróom ñaari yoon ci bés bi, te walbatiku juróom ñaari yoon, ne la: “Tuub naa ko,” baal ko rekk.»

Ngëm maye na kéemtaan

⁵ Ci kaw loolu ndaw ya ne Sang bi: «Yokk nu ngëm.» ⁶ Sang bi ne leen: «Su ngeen amoon ci ngëm, lu tollu ni peppu fuddën sax, ba ne garab gii: “Buddeekul, dem jëmbate ca géej ga,” su boobaa garab gi déggal leen.

Ab jaam du sàkku jaajëf

⁷ «Kan ci yeen la ab jaamam di beyi mbaa mu sàmmi ba jóge tool, dikk, mu ne ko: “Kaay, nu lekk”? ⁸ Xanaa kay da koy wax ne ko: “Defaral sama reer, te takku, taajal ma, ba ma lekk, naan, nga doora lekk, naan.” ⁹ La jaam ba jëfe ndigal tax na sangam sant ko? Déedéet kay. ¹⁰ Yeen itam noonu. Bu ngeen defee li ñu leen sant lépp ba noppi, dangeena war ne: “Ay jaam rekk lanu. Sunu warugar lanu def.”»

Yeesu faj na fukki gaana

¹¹ Ci biir yoon woowu Yeesu jëmooñ Yerusalem, ma nga jaare fa Samari

ak Galile digaloo. ¹² Mu dem bay duggsi cib dëkk, fukki gaana dikk, dajeeek moom, ba dând ko, daldi taxaw. Ñu xaacu ne: ¹³ «Yeesu, Njaatige, yërëm nu!» ¹⁴ Yeesu nag gis leen, ne leen: «Demleen seetluji seen yaram ca sarxalkat ya.»

Ba ñuy dem ca sarxalkat ya lañu wér, seen yaram set. ¹⁵ Kenn ci ñoom gis ne wér na, daldi walbatiku, di xaacuy sàbbaal Yàlla. ¹⁶ Mu dikk, ne gurub, dëpp jëëm fa tànkii Yeesu, sant ko. Waa ja nag nitu Samari la woon. ¹⁷ Ba loolu amee Yeesu ne: «Xanaa du fukk a wér? Juróom ñeent ña nag, ana ñu? ¹⁸ Amu ci kenn ku ñëw, delloo Yàlla njukkal ku dul doxandéem bii!» ¹⁹ Yeesu nag ne ko: «Jógal dem; sa ngëm faj na la.»

Nguurug Yàlla door na ba noppi

²⁰ Farisen yi ñoo laajoon Yeesu, ne ko: «Kañ la nguurug Yàlla di dikk?» Mu ne leen: «Dikkug nguurug Yàlla du ànd akum ceetaan. ²¹ Deesul ne it: “Xool-leen, mu ngi” mbaa: “Ma ngee,” ndax kat nguurug Yàlla mu ngi ci seen biir.»

²² Mu ne taalibe ya: «Ay jant a ngi ñëw yu ngeen naa ngéejoo fekke benn bés ci bési Doomu nit ki, te dungeen ko fekke. ²³ Te it, dees na leen ne: “Ma ngee!” mbaa: “Mu ngii!” Buleen dem, buleen ca topp. ²⁴ Ndax ni melax di xuyye gii wetu asamaan, ba ne ràññ ca gee,

noonu la Doomu nit kiy def keroog bésam. ²⁵ Waaye balaa booba fàww Doomu nit ki am coono yu bare, jànkoontee k diinjatu niti tey jii.

²⁶ «Noonee mu deme woon ca janti Nóoyin, ni lay deme ca janti Doomu nit ki. ²⁷ Nit ñaa nga doon lekk ak a naan, di jël jabar ak a séyi, ba keroog bés ba Nóoyin duggee ca gaal ga, mbënn ma dikk, sànk ñépp.

²⁸ «Noonee itam la deme woon ca janti Lóot. Nit ñaa nga doon lekk ak a naan, di jënd ak a jaay, di jëmbat ak a tabax. ²⁹ Waaye bés ba Lóot génnee Sodom, la tawub sawara ak tamarax wáce asamaan, sànk ñépp. ³⁰ Noonu donj lay deme, bés bu Doomu nit kiy feeñ.

³¹ «Bésuub keroog boobee, ku mu fekk ci kaw am taax, te say yëf ne ca biir kër ga, bul wàcc, di ko jëli. Te ku mu fekk tool ba itam, bul dellu. ³² Fàttlikuleen jabaru Lóot ja! ³³ Képp kuy wuta rawale sa bakkan, yaay ñàkk sa bakkan, waaye képp ku ñàkk sa bakkan, yaay dund. ³⁴ Maa leen ko wax: guddig keroog ñaar ay bokk benn lal, kenn ki, ñu yóbbu ko, ka ca des, ñu ba ko. ³⁵⁻³⁶ Ñaar di wolandoo, kenn ki, ñu yóbbu ko, ka ca des, ñu ba ko.»

³⁷ Taalibe yi ne Yeesu: «Loolu fan la, Sang bi?» Mu ne leen: «Fu médd nekk, fa la tan yaj daje.»

18

Saxoo ñaan wareef la

¹ Yeesu dellu leen léeb lii, ngir ñu wareefoo di sax ci ñaan te baña xàddi. ² Mu ne: «Ab àttekat la woon cib dëkk; ragalul Yàlla, yégul nit. ³ Ab jëtun a nga woon ca dëkk boobee. Daan na ñëw ca moom, naan ko: “Àtte ma ak sama jote-waale!” ⁴ Àttekat ba bañ na ay yoon, waaye gannaaw gi mu ne ci xelam: “Ragaluma Yàlla, yéguma nit, ⁵ waaye jigéen jii da maa lakkal; naa ko àtte, bala moo dërr-dërri ba mujj jekkli ma.”»

⁶ Sang bi teg ca ne: «Jàngatleen li àttekat bu bon bi wax. ⁷ Kon ndax Yàlla man naa baña sàmm àqu tànnéefam ñi koy woo wall guddi ak bëccëg, xanaa di leen yeexe? ⁸ Maa leen ne, mooy sàmm seen àq ci lu gaaw. Waaye bu Doomu nit ki dikkee, mbaa dina fekk ngëm ci kaw suuf?»

Ag njub, bu ko boroom gis

⁹ Yeesu léebati lii, ngir ñiy damoo seenug njub, tey doyadal ñi ci des. ¹⁰ Mu ne: «Ñaari nit a julliji woon ca kër Yàlla ga. Kenn ki di ab Farisen, ki ci des dib juutikat. ¹¹ Farisen baa nga taxaw di yelu, naan: “Yàlla, maa ngi lay sante li ma melul ni ñeneen ñi doonul lu moy ay lekk-kati àq, ay njublanj aki jaalookat, rawatina juutikat bii. ¹² Maa ngi woor ñaari yoon, ayu bés gu nekk, di

joxe asaka benn céru fukeelu mboolem lu ma am.”

¹³ «Juutikat ba moom, ma nga taxaw fu sore, ñemewula siggi sax, xool asamaan, xanaa di fëgg dënnam te naan: “Éy Yàlla, yërëm ma, man bàkkaarkat bi.”»

¹⁴ Yeesu teg ca ne: «Maa ne leen, kooku moo ñibbaale këram àtteb ku jub, waaye du Farisen ba. Ndaxte képp kuy réylu, dees na la toroxal, waaye ki toroxlu lees di yékkati.»

Tuut-tànk am na cér

¹⁵ Doon nañu indil Yeesu ay tuut-tànk sax, ngir mu teg leen ay loxoom. Taalibe ya gis loolu, di leen jànni. ¹⁶ Yeesu nag woolu xale yi, ne: «Bàyyileen xale yi, ñu ñëw fi man, buleen leen aaye, ndax ñu mel ni ñoom ñoo yelloo nguurug Yàlla. ¹⁷ Maa leen ko wax déy, képp ku baña nangul nguurug Yàlla ni ab xale, doo ca dugg mukk.»

Dëddu lépp, topp Yeesu jafe na

¹⁸ Kenn ci njiiti Yawut yi moo laajoon Yeesu, ne ko: «Sëriñ bu baax bi, ana lu may def, ba texe fàww?»

¹⁹ Yeesu ne ko: «Lu tax nga naa ma ku baax ki? Kenn baaxul ku moy Yàlla donj.»

²⁰ Xam nga ndigal yi: «Bul jaaloo, bul bóom, bul sàcc, bul seede lu dul dëgg, teralal sa ndey ak sa baay.”» ²¹ Mu ne ko: «Loolu lépp, ba may ndaw laa ko dale sàmm ba tey.» ²² Yeesu dégg loolu,

ne ko: «Lenn rekk nga deseleeti. Mboolem loo am, jaay ko, séddale ko néew-doole yi. Su ko defee nga woomle fa asamaan. Boo noppee, ñëwal, topp ci man.» ²³ Ba waa ji déggee loolu, am na tiis wu réy, ndax barele woon na lool. ²⁴ Yeesu gis loolu, daldi ne: «Boroom alal tàbbi ci nguurug Yàlla, ndaw lu jafe! ²⁵ Boroom alal dugg ci nguurug Yàlla de, giléem jaare bën-bënu puso moo ko gëna yomb.» ²⁶ Ña cay dégg nag ne: «Kon ku mana mucc nag?» ²⁷ Yeesu ne leen: «Li të nit, tēwul Yàlla.»

²⁸ Piyeer daldi ne: «Nun de, noo ngii, dëddu la nu amoon, topp la.» ²⁹ Yeesu ne leen: «Maa leen ko wax déy, amul kenn kuy dëddu kër, mbaa jabar, mbaa mbokk, mbaa waajur, mbaa doom, ngir nguurug Yàlla, ³⁰ te jottaatul lu ko ëpp ay yooni yoon, tey jii, akug texe ba fàww, ëllëg.»

Yeesu baamooti na coono yi koy xaar

³¹ Yeesu nag yóbbu Fukk ñaak ñaar, wéetook ñoom, ne leen: «Nu ngii jëm Yerusalem, te mboolem lu yonent yi bindoon ci mbirum Doomu nit ki dina sotti.»

³² Ndax dees na ko jébbal jaambur ñi dul Yawut, dees na ko ñaawal, saaga ko, tifi ko. ³³ Dinañu ko caw, rey ko, ba ca ñetteelu fanam, mu dekki.»

³⁴ Waaye ndaw ya, ñoom, xamuñu dara ci jooju wax,

ndax mbóotu kàddug Yeesu gaa leen làqu, ba tax ñu umple la mu wax.

Yeesu faj na silmaxa

³⁵ Ba Yeesu di jubsii dëkk ba ñuy wax Yeriko, ab silmaxaa nga tooge ca peggu yoon wa, di yalwaan. ³⁶ Silmaxa ba dégg mbooloo may romb, mu daldi laaj lu mu doon. ³⁷ Ñu ne ko Yeesum Nasaret moo fa jaare. ³⁸ Ci kaw loolu mu àddu ca kaw ne: «Yeesu, Sëtub Daawuda, yërëm ma!» ³⁹ Ña jiitu femmu ko, ngir mu noppi. Teewul mu gëna xaacooti, ne: «Sëtub Daawuda, yërëm ma!» ⁴⁰ Yeesu nag taxaw, ne ñu indil ko ko. Ba mu dikkee, mu laaj ko, ne ko: ⁴¹ «Loo bëgg ma defal la ko?» Mu ne ko: «Xanaa may gis, Sang bi.» ⁴² Yeesu ne ko: «Gisal! Sa ngëm faj na la.» ⁴³ Ca saa sa muy gis, daldi topp ci Yeesu, di sàbbaal Yàlla. Mbooloo mépp gis loolu, di sant Yàlla.

19

Yeesu dal na ak bàkkaarkat ba

¹ Gannaaw loolu Yeesu dugg biir Yeriko, jaare biir dëkk ba, di dem. ² Ndeke jenn waay a nga fa, di kilifag juutikat bu bare alal, ñu di ko wax Sase. ³ Mu bëgga gis nag kuy Yeesu, te mbooloo ma tax manu koo gis, ndax ndaama la woon. ⁴ Ci kaw loolu Sase daw, jiituji, daldi yéeg ci genn garab ca yoon woowu Yeesu wara jaare,

ngir mu man koo gis. ⁵ Yeesu dikk ba tollu foofa, téen ne ko: «Sase, wàccal gaaw, ndax sa kër laa wara dali tey jii.»

⁶ Sase daldi wàcc gaaw, bége koo dalal lool. ⁷ Ñépp gis loolu, di ñurumtu naan bàkkaarkat bi la Yeesu dem këräm, dal ak moom. ⁸ Sase nag taxaw ne Sang bi: «Sang bi, ma ne, sama genn-wàllu alal, jox naa ko néew-doole yi, te jépp alal ju lewul ju ma masa jëlal kenn, dinaa fey ñeentam.» ⁹ Yeesu ne ko: «Bés niki tey, mucc dikkal na kër gii, ndax waa jii kat ci askanu Ibraayma la bokk, moom itam. ¹⁰ Ndax Doomu nit ki, ñi réer la seetsi, ngir musal leen.»

Ndénkaane aw sas la

¹¹ Naka la nit ña dégg loolu, Yeesu léebati leen, ndax booba jege na Yerusalem, te fekk na ñu foog ne nguugug Yàlla day daldi teew ca saa sa. ¹² Moo tax mu ne: «Boroom juddu bu réy la woon. Muy waaja dem réew mu sore, ngir ñu fal ko fa buur, mu doora ñibbsi. ¹³ Ci biir loolu mu woo fukki surgaam, jox leen ku nekk benn posetub wurus bu gànjare, ne leen: “Liggéeyleen ci, ba ma ñibbsi.” ¹⁴ Waaye waa réewam ña dañu koo bañoon. Ci gannaawam lañu yónni ndaw, ne: “Kii, bugguñu muy sunu buur.”

¹⁵ «Gannaaw ba ñu ko falee buur, ba mu délsi, daa woolu surga, ya mu joxoon wurus wa, ngir xam ñaata

la leen ca seen liggéey jur-
 ral. ¹⁶ Kenn ka dikk, ne
 ko: “Sang bi, sa poset ba
 jur na fukki poset.” ¹⁷ Mu
 ne ko: “Jaaraamaa, surga bu
 baax bi. Gannaaw ci lu tuut
 nga wóore nag, falul ci fukki
 dëkk.” ¹⁸ Keneen dikk, ne:
 “Sang bi, sa poset ba indi
 na juróomi poset.” ¹⁹ Mu
 neeti kooka: “Yaw, falul ci
 juróomi dëkk.” ²⁰ Keneen
 dikk ne: “Sang bi, sa poset
 baa ngii ma fasoon ciw
 sekkit. ²¹ Dama laa ragal,
 ndaxte ku néeg nga. Dan-
 gay foqati loo dénkaanewul
 woon, di dajale loo jiwu-
 loon.” ²² Mu ne ko: “Say
 wax laa lay àttee, surga bu
 bon bi! Xamoon nga ne nit
 ku néeg laa, di foqati lu ma
 dénkaanewul woon, di da-
 jale lu ma jiwuloon. ²³ Lu la
 tee wona dénkaaneji sama
 alal ca dencukaay ba, ngir
 bu ma dikkee jot ko, boole ca
 tonoom?”

²⁴ «Ci kaw loolu mu ne
 ña fa taxawoon: “Nanguleen
 poset bi ci moom, jox ko bo-
 room fukki poset yi.” ²⁵ Ñu
 ne ko: “Sang bi, kee ngeek
 fukki poset ba noppi!” ²⁶ Mu
 ne: “Ma ne leen, képp
 ku am, dees na ko dolli,
 waaye ku amul, la mu am
 as néew sax, dees na ko
 nangu. ²⁷ Sama noon yooyu
 buggul woon ma doon seen
 buur nag, indileen leen fii, te
 rendi leen ci sama kanam.”»

Yeesu dugg na Yerusalem

²⁸ Ba Yeesu waxee loolu
 ba noppi, ca la jiitu, jëm

Yerusalem. ²⁹ Ba Yeesu dik-
 kee ba jub dëkk ya ñuy wax
 Betfase ak Betani, ca wetu
 tund wa ñuy wax tundu
 Oliw ya, dafa yebal ñaari
 taalibeem, ³⁰ ne leen: «Dem-
 leen ci dëkk bi ci kanam.
 Bu ngeen agsee, dingeen gis
 cumbur bu yeewe, bu kenn
 masula war. Yiwileen ko,
 indi. ³¹ Bu ñu leen nee: “Lu
 tax ngeen di ko yiwi?” ne
 leen: “Sang bee ko soxla.”»

³² Ba ndaw ya demee, na
 leen ko Yeesu waxe lañu ko
 gise. ³³ Naka lañuy yiwi
 cumbur ba, ay boroomam
 ne leen: «Lu tax ngeen di
 yiwi cumbur bi?» ³⁴ Ñu ne:
 «Boroomam moo ko soxla.»
³⁵ Ñu indil Yeesu cumbur bi,
 sànni seeni yére ca kawam,
 daldi waral Yeesu.

³⁶ Naka la Yeesuy dem, nit
 ñi di ko lalal seeni yére ca
 yoon wa. ³⁷ Ba ñu jub-
 see Yerusalem, bay wàcce ca
 mbartalum tundu Oliw ya,
 mbooloom taalibe mépp la
 mbégte jàpp, ñu tàmbalee
 sàbbaal Yàlla ca kaw ndax
 kéemaan ya ñu gis. ³⁸ Ña
 nga naan:

«Na barke wàccal buur bi
 ñew ci turu Boroom
 bi!

Jàmm fa asamaan; daraja fa
 bérab ya gëna kawe!»

³⁹ Yenn Farisen ya woon ca
 mbooloo ma nag ne Yeesu:
 «Sëriñ bi, yeddal sa taalibe
 yi!» ⁴⁰ Mu ne: «Maa leen ko
 wax, su ñii noppi woon, doj
 yi ñooy xaacu.»

⁴¹ Ba Yeesu jubsee ba
 séen dëkk ba, jooy na ndax
 moom. ⁴² Mu ne: «Céy yaw

itam, boo xamoon bésuub tey jii li lay may jamm! Waaye fii mu ne, làqu na say gët. ⁴³ Ay bés a ngi dikk ci sa kaw, keroog say noon a lay gawe ab sëkk, yéew la, tance la wet gu nekk. ⁴⁴ Ñoo lay nappaaaje ci suuf, yaak say doom yi ci sa biir, te duñu bàyyi doj ci kaw doj ci sa biir, ndax ba sa bésuub wall dikkee, yaa ko ràññeewuloon.»

Yeesu jàngle na ca kër Yàlla ga

⁴⁵ Gannaaw loolu Yeesu dugg ca kër Yàlla ga, daldi dàq ña fay jaaye. ⁴⁶ Mu ne leen: «Bindees na ne: “Sama kër gi kërug julli la, waaye yeen, moom ngeen def rawtub sàcc!”»

⁴⁷ Yeesu nag di jàngle bésuub bu nekk ca kër Yàlla ga. Ba mu ko defee sarxalkat yu mag ya, ak firikati yoon ya, ñook njiiti xeet wa, di ko wuta rey. ⁴⁸ Waaye xamuñu nu ñuy def, ndax ñépp a ko doon déglu, teewlu ko lool.

20

Diinjat nañu sañ-sañu Yeesu

¹ Mu am bésuub bu Yeesu doon jàngal askan wi ca kër Yàlla ga, di xamle xibaaru jamm bi. Sarxalkat yu mag ya ak firikati yoon ya ne jalañ, ñook njiit ya. ² Ñu ne ko: «Wax nu, lii ngay def, ci ban sañ-sañ nga koy defe, mbaa kan moo la jox boobu sañ-sañ?» ³ Yeesu ne leen: «Ma laaj leen man itam lenn, waxleen ma, ⁴ sóobeb Yaxya ci ndox, asamaan la ndigal

la bawoo, am ci nit ñi?» ⁵ Ñu diisoo ci seen biir, daldi ne: «Su nu nee: asamaan la ndigal la bawoo da naan lu tax kon gëmunu Yaxya? ⁶ Te su nu nee: ci nit ñi la ndigal li bawoo, mbooloo mépp a nuy sànni ay xeer, ndax wóor na leen ne Yaxya ab yonent la woon.» ⁷ Ñu daldi ne ko: «Xamunu fu mu ko jële.» ⁸ Yeesu ne leen: «Kon man itam duma leen wax ci ban sañ-sañ laay defe lii.»

Beykat ya def nañu lu ëpp

⁹ Ci kaw loolu Yeesu léeb askan wa, lii, ne leen: «Jenn waay moo jëmbatoon ab tóokëru reseñ, batale ko ay beykat, daldi dem yoon wu yàgg. ¹⁰ Ba tóokër ba ñoree, mu yebal ca beykat ya ab surga, ngir ñu jox ko wàllam ca meññeef ma. Beykat ya dóor surga ba, ba noppi dàq ko, mu dellu loxoy neen. ¹¹ Mu dellu yónni beneen surga, ñu dóor ko moom itam, torxal ko, dàq ko, mu dellu loxoy neen. ¹² Mu del-looti yónni ñetteelu surga, kooku it, ñu gaañ ko, sànni ko ca biti.

¹³ «Boroom tóokër ba ne: “Nan laay def nag? Naa yónni sama doomu bopp ji ma sopp boog, xanaa moom, dinañu ko rus!” ¹⁴ Teewul ba beykat ya gisee doom ji, dañu ne ci seen biir: “Kii mooy donn; nanleen ko rey, su ko defee ndono li féeteek nun.” ¹⁵ Ba loolu amee ñu génne ko tóokër ba, rey ko.»

«Ana nu boroom tóokër biy def beykat yi nag?

16 Xanaa dikk, rey beykat yooyu, dénk tookeer ba ñeneen.» Nit ña dégg loolu daldi ne: «Yàlla tere!»
17 Yeesu ne leen jàkk, daldi ne: «Kon nag lii ñu bind, lu muy tekki?

“Doj wi tabaxkat yi beddi woon,

moo mujj di doju coll wi.”

18 Woowu doj, képp ku ci dal, dammtoo, te ku mu dal, rajaxe la.»

19 Firikati yoon yaak sarxalkat yu mag ya nag, ca saa sa lañu doon fexee teg Yeesu loxo, ndax xamoon nañu ne ñoo moom léeb woowu, waaye nit ña lañu ragal.

Buur ak jagleem, Yàlla ak jagleem

20 Ba mu ko defee ñu bàyyi Yeesu xel, daldi yebal ay yeerukat, sas leen ñu yiw-yiwlu te di ko fiir ci kaw kàddu ba jàpp ko, ngir jébbal ko boroom dèkk bay boroom kilifteef ga ak sañsañ ba. 21 Yeerukat ya dikk ne Yeesu: «Sëriñ bi, xam nanu ne njub ngay wax, di ko jàngle. Amuloo parlàqu itam, waaye ci kaw dégg ngay jànglee yoonu Yàlla.

22 Wax nu nag ndax yoon maye na, nu fey Buur Sesaar galag, am déet.»

23 Teewul Yeesu ràññee seen pexe. Mu ne leen:

24 «Joxleen ma ab posetub dinaar, ma gis. Nataal bii ak tur wii ci binde, kuy boroom?» Ñu ne ko: «Sesaar.»

25 Mu ne leen: «Kon kay yëfi Sesaar, joxleen ko Sesaar;

te yëfi Yàlla, ngeen jox ko Yàlla.»

26 Manuñu koo fiir ba jappe ko menn mbir ca kanam mbooloo ma, xanaa waaru ca tontam, ba wedam.

Sadusen ya firati nañu Yeesu

27 Ñenn ci Sadusen, yi weddi ne ndee-ndekki am na, ñoo dikoon ca Yeesu. Ñu ne ko: 28 «Sëriñ bi, Musaa da noo bindal ne ku góor, su ku mu bokkal waajur faatoo te amul ak jabaram doom, na jël jabaram, ngir amal mbokkam ma dee, kuutaay.

29 Léegi juróom ñaari góor ñu bokk ndey ak baay la woon. Taaw ba takk jabar, gannaaw gi mu faatu, te bàyyiwul doom. 30 Tofo ba, 31 ak ñaareelu tofo ba, ku ci nekk donn na ndaw sa ca magam, ñu topplantee ko noonu, ba juróom ñaar ñépp dee te amuñu ca doom.

32 Gannaaw gi ndaw sa it dee. 33 Ndaw si nag, keroog ndekkite la, kan la ciy doon jabaram, gannaaw juróom ñaar ñépp a ko jëloon jabar?»

34 Yeesu ne leen: «Ci àddina sii la góor ñi ak jigéen ñi di séy. 35 Waaye ña ñu yeyale ndekkitel èllég, yeyale leen bakkan ci àddina siy ñëw, ñooñu, su boobaa, kenn du ci am jabar mbaa jèkkër. 36 Dootuñu mana dee it, ndax niy malaaka lañuy mel. Ay doomi Yàlla lañuy doon, ndax da leen di fekk dekki.

37 Te Musaa ci boppam xamle na ne ñi dee dañuy dekki, na ko téere indee ca mbirum ngarab sa*. Mooy ba mu wooyee Boroom bi: “Yàllay Ibraayma, Yàllay Isaaxa, Yàllay Yanqóoba.”
38 Kon moom du ñi dee lay seen Yàlla, xanaa ñiy dund, ndax fa moom, ñépp a ngi dund.»

39 Ci kaw loolu ñenn ca frikati yoon ya àddu ne ko: «Dëgg nga wax, Sëriñ bi!»

40 Gannaaw loolu ñemeetuñu koo laaj dara.

Almasi sët la, Sang la

41 Yeesu neeti leen: «Nees mana waxe ne Almasi, Sëtub Daawuda la? 42 Daawuda ci boppam moo ne ci téereb Sabóor:

“Boroom bi moo ne sama Sang:

‘Toogeel sama ndijoor,

43 ba ma def say noon, sa ndëggastal†.’ ”

44 Gannaaw Daawudaa wooye Almasi “Sang bi,” nu mu nekke ab sëtam?»

45 Yeesu nag wax ak ay taalibeem, askan wépp di dégg. Mu ne: 46 «Moytuleen frikati yoon yi taamoo jaagar-jaagareek seen mbubb yu réy, di sàkku nuyooob gëddaal ca pénc ma, ak toogu yu kaname ca jàngu ya, ak péetey teraanga ca bernde ya.

47 Ñooy saax-saaxee alalu jëtun ñi tey julli julliy ngistal yu dul jeex. Ñooñu la seen mbugal di gëna tar.»

21

Sarax néew na te ëpp yool

1 Ci kaw loolu Yeesu xoolaat, daldi gis boroom alal yi, ñuy dugal seen sarax ca boyetu kër Yàlla ga. 2 Mu gis itam ab jëtun bu néew doole, mu def ca ñaari poseti xàñar*. 3 Yeesu ne: «Maa leen ko wax déy, jëtun bii, ñii ñépp, moo leen ëpple lu mu joxe. 4 Ndax ñii ñépp, la ñu woomle, ca lañu sompe, def ci boyetu sarax bii; waaye moom ci biir ag ñàkkam la jël mboolem ab dundam, def ci.»

Yerusalem tas, Doomu nit ki délsi

5 Mu am nag ay nit ñu doon wax ca kër Yàlla ga, ak taaru doji tànnéef, ya ak yeneen alali jooxe ya ñu ko rafetale. Yeesu itam ne leen: 6 «Lii ngeen gis nii, ay jant a ngi ñëw yu fi doj dootul des ci kaw doj, lépp ay jóoru.»

7 Ñu laaj ko ne ko: «Sëriñ bi, loolu kañ lay doon? Ak luy doon ub takk buy xamle ne looloo ngi waaja dikk?»

8 Yeesu ne: «Moytuleen, ngir ñu bañ leena nax, ndax ñu bareey dikk, tuddoo sama tur, naan: “Man a,” te naan: “Waxtu wi jege na.” Buleen leen topp. 9 Bu ngeen déggée ay xare aki salfaañoo, buleen tiit, ndax fàww loolu jékka am. Waaye du doonagum muj ga, ca saa sa.»

* 20:37 20.37 Seetal ci *Mucc ga* 3.6.

† 20:43 20.42 Seetal ci *Sabóor* 110.1.

* 21:2 21.2 Mooy posetub lepton. Seetal Xaalis ci *Leeral yi*.

10 Mu neeti leen: «Aw xeet dina jógal aw xeet, am réew jógal am réew. 11 Ay yëngu-yënguy suuf yu réy dina am, ay xiif aki mbas dikke fu bare, te xew-xew yu raglu dina am, ak firnde yu mag yu jóge asamaan. 12 Waaye laata loolu lépp, yeen, dees na leen teg loxo, fitnaal leen, jébbal leen kuréli jàngu ya, těj leen kaso. Dees na leen yóbbu ci kanami buur aki boroom dëkk ndax sama tur, 13 ngir ngeen doxe ca yékkati kàdduy seede. 14 Kon nag defleen bu baax ci seen xel, ne soxlawuleena waajal kàddug layoo. 15 Ndax man maa leen di jox làmmiñ wu ànd ak xel, wu seen benn noon dul mana dàq mbaa di ko weddi. 16 PeXe mu leen jàpplu dina sababoo sax ci seeni waajur ak seen doomi ndey ak seeni jegeñaale ak seeni xarit, te dees na rey ñenn ci yeen, 17 Népp a leen di bañ ndax sama tur. 18 Waaye seen genn kawaru bopp sax du sàнку. 19 Saxooleen muñ nag, daldi mucc.

20 «Bu ngeen gisee gàngooru xare gu gaw Yerusalem, su boobaa xamleen ne tasteem dëgmal na. 21 Su boobaa ña mu fekk ca diiwaanu Yude, nañu daw jëm kaw tund ya, ñi ci biir dëkk bi, nañu daw gén, te ña mu fekk ca tool ya, buñu duggsi ci biir dëkk bi. 22 Ndax janti mbugal lay doon, ngir sottal mboolem lu ñu bindoon. 23 Wóoy

ngalla jigéeni wérul ña, ak ñay nàmpal ca yooyu jant! Ndax tiis wu réy lay doon ci réew mi, akam sànj ci kaw askan wii. 24 Dinañu fàddoo ñawkay saamar, te dees na leen jàpp njaam, yóbbu ci mboolem xeet yi. Te jaambur ñi dul Yawut ñooy joggati Yerusalem, ba kera àppu ñooñu dul Yawut di mat.

25 «Ay firnde dinañu feeñ ci jant bi ak weer wi ak biddiiw yi. Ci kaw suuf njàqare ak tiitaange mooy ñeel xeet yi ndax riirum géeg gi ak gannax yi, 26 nit ñiy séentu li nara dikkal àddina, di xëm ndax tiitaange, nde dooley asamaan dina sàqi. 27 Su boobaa dees na gis Doomu nit ki di ñëw ciw niir, ànd ak manoore ak daraja ju réy. 28 Bu xew-xew yooyu tàmbalee sotti nag, taxawleen te siggi, ndax seenug njot dëgmal na.»

29 Ci kaw loolu Yeesu léeb leen ne leen: «Xool-leen garabu figg mbaa geneen garab. 30 Bu ngeen gisee mu jebbi, ca ngeen di xamal seen bopp ne nawet jubsi na ba noppi. 31 Bu ngeen gisee xew-xew yooyu sotti, noonu itam ngeen di xame ne nguurug Yàlla dëgmal na.

32 «Maa leen ko wax déy, niti tey jii duñu wéy mukk, te loolu lépp sottiwul. 33 Asamaan ak suuf dina wees, waaye samay wax du wees mukk.

34 «Moyleftuleena yaafusal seen bopp ci naan gu épp ak màndite ak xalaati àddina,

lu ko moy bés ba jekki dal ci seen kaw, ³⁵ ndax ni mbaal di bettee, noonu la bés bay jekkee dal ci kaw mboolem ñi ci kaw suuf. ³⁶ Teewluleen boog, tey ñaan saa su nekk, ba mana mucc ci mboolem looluy nara xew, ngir ngeen taxaw fi kanam Doomu nit ki.»

³⁷ Bés bu nekk nag Yeesoo nga doon yendoo jangle ca kër Yàlla ga, bu guddee mu fanaani ca kaw tund wa ñuy wax tundu Oliw ya. ³⁸ Mbooloo mépp a daan jëlu, fekki ko ca kër Yàlla ga, ngir déglu ko.

22

Njiiti yoon yi fexeel nañu Yeesu

¹ Màggalu Mburu mu amul lawiir, te ñu di ko wax bés sub Mucc, moo jubsu woon. ² Ci biir loolu sarxalkat yu mag ya ak firikati yoon ya di seet nu ñuy fexee ba rey Yeesu, waaye dañoo ragaloon nit ña. ³ Seytaane nag dugg Yuda, mi ñuy wooye Iskaryo te mu bokkoon ca Fukk ñaak ñaar. ⁴ Yuda daldi diisooji ak sarxalkat yu mag ya, ak kilifay wattukati kër Yàlla ga, ngir xam nan lay tege Yeesu ci seeni loxo. ⁵ Ñu am ca mbégte, digook moom, ngir jox ko xalis. ⁶ Yuda nangu, di wut nag yoon wu mu wore Yeesu, fu mbooloo ma teewul.

Yeesu tàggoo na

⁷ Ci kaw loolu bésu màggalu Mburu mu amul lawiir agsi, ñu war caa rendi

gàttub bés sub Mucc. ⁸ Yeesu yebal Piyeer ak Yowaan ne leen: «Demleen, waajalal nu bés sub Mucc bi, ba nu reeri.» ⁹ Ñu ne ko: «Foo bëgg nu waaje ko fa?» ¹⁰ Mu ne leen: «Bu ngeen di dugg ca dëkk ba rekk, dingeen dajeek waa ju yenu njaqas ndox. Toppleen ci moom ba ca biir kër ga mu jëm, ¹¹ te ngeen ne boroom kër ga: «Sëriñ bi nee: Ana néegu gan, bi may reere reeru bés sub Mucc, maak samay taalibe?» ¹² Kooku moo leen di won néegub kaw bu yaa bu ñu defar ba noppi. Foofa ngeen di waajale.»

¹³ Ba ñu demee, noonee leen ko Yeesu waxe, na lañu gise lépp. Ñu daldi waajal reer ba.

¹⁴ Ba waxtuw reer jotee, Yeesu toog ak ndaw ya, ¹⁵ ne leen: «Yàkkamti woon naa lool bokk ak yeen reeru bés sub Mucc bii, bala maa tàbbi coono. ¹⁶ Ndax maa leen ko wax, dootuma ko reer mukk, ba keroog solob reer bi di sotti ca nguurug Yàlla.»

¹⁷ Ci kaw loolu mu jël ab kaas, yékkati kàddug cant, daldi ne: «Jël-leen kaas bii, te ngeen séddoo ko. ¹⁸ Ndax maa leen ko wax, gannaaw-si-tey dootuma naan ndoxum reseñ, ba kera nguurug Yàlla dikk.»

¹⁹ Gannaaw loolu mu jël mburu, yékkati kàddug cant, dagg ko, jox leen ko ne: «Lii moo di sama yaram yi ñu jooxe ngir yeen. Deeleen def lii, di ma ko fàttlikoo.»

²⁰ Kaas ba itam noonu la def ak moom gannaaw reer ba, ne leen: «Kaas bii mooy kóllère gu yees gi fasoo ci sama deret ji leen nara tuurul. ²¹ Waaye nag ki may wor, loxoom a ngi ci ndab lii nu bokk. ²² Doomu nit ki déy, ni ñu ko dogale, noonu lay deme, waaye wóoy ngalla ki pexe mi ñu koy wore di jaare ci moom.» ²³ Ci kaw loolu taalibe yi di laajante ci seen biir, kan ci ñoom moo nar jooju jëf.

²⁴ Ab werante itam dikkal leen, ñuy xëccoo ci seen biir ku wara gëna kawe ci ñoom. ²⁵ Yeesu nag ne leen: «Buri xeeti àddina doole lañuy nguuroo ci seen kaw, teewul ñi leen di néewal doole, baaxekati nit ñi lañu leen di wooye. ²⁶ Yeen nag bumu deme noonu ci seen biir. Ki gëna kawe ci yeen, na mel ni moo gën di ndaw, te njiit li, na mel ni ab surga. ²⁷ Ki ñu taajal ndab li, ak surga bi ko taajal, ana ku ci gëna kawe? Xanaa du ki ñu taajal? Moonte man, ci seen biir laa tooge toogaayu surga! ²⁸ Yeen nag yeenay ñi des ak man ci sama biir coono. ²⁹ Man itam ni ma sama baay dénke nguur, ni laa leen koy dénke. ³⁰ Yeenay lekk ak a naane ca sama ndab, ca sama nguur, te yeenay tooge ay gàngune, di jiite fukki giiri bànni Israyil ak ñaar.»

³¹ Yeesu neeti: «Simon, Simon! Seytaane kat mu ngi sàkku ab sañ-sañ ngir man leena jéri ni am pepp. ³² Waaye man tinul naa la,

ngir sa ngëm baña giim. Yaw nag boo waññikoo, nanga dooleel sa bokki gëmkat.» ³³ Piyeer ne ko: «Sang bi, jekk naa ci ànd ak yaw kaso, ak ci ànd ak yaw dee.» ³⁴ Yeesu ne ko: «Piyeer, maa la ko wax, bala ganaar a sab tey jii, dinga weddi ñetti yoon ne xam nga ma.»

³⁵ Yeesu neeti leen: «Ba ma leen yebalee te du dencukaayu xaaalis, du mbuus, du carax yu ngeen yóbbaaale, ndax ñàkk ngeen dara?» Ñu ne ko: «Déédéet.» ³⁶ Mu ne leen: «Léegi nag képp ku am dencukaayu xaaalis, na ko jël, ku am mbuus it, na ko jël; ku amul saamar, na jaay mbubbam, jënde saamar. ³⁷ Ndax maa leen ko wax, li ñu bind ne, “Mook defkati mbon yi lañu boole ab àtte,” fàww mu am ci man, te loolu jëm ci sama mbir mu ngi sottisi.» ³⁸ Ñu ne ko: «Sang bi, ñaari saamar a ngi fi.» Mu ne leen: «Doy na.»

Yeesu ñaan na ca tundu Oliw ya

³⁹ Ci kaw loolu Yeesu génn, jëm ca tundu Oliw ya, na mu ko baaxoo woon, taalibe ya topp ci moom. ⁴⁰ Ba mu agsee ca bérab ba, da ne leen: «Ñaanleen, ngir baña tàbbi cig fiir.» ⁴¹ Ba loolu amee mu dând leen lu tollook saanu xeer, daldi sukk, di ñaan. ⁴² Mu ne: «Baay, su dee sa coobare, teggil ma kaasu naqar bii. Bumuy sama coobare

nag, waaye yaw, na sa coobare am.» ⁴³ Malaaka mu bawoo asamaan daldi koy feeñu, dooleel ko. ⁴⁴ Njāqare nag jàpp Yeesu, mu gēnatee tēnku ci kàdduy ñaanam, ba aw ñaqam mujj mel ni lumbi deret, di dal ci suuf.

⁴⁵ Mu ñaan ba noppi, daldi jóg, délsi ci taalibe yi, fekk leen ñuy nelaw, sonn lool ndax aw tiis. ⁴⁶ Mu ne leen: «Lu ngeen di nelaw? Jógleen ñaan, ngir baña tàbbi cig fiir.»

Jàpp nañu Yeesu

⁴⁷ Naka la Yeesu di wax, daaneelagul, mbooloo ne jimeet, ka ñuy wax Yuda, di kenn ca Fukk ñaak ñaar jiite leen. Yuda dikk ba ci Yeesu, bëgg koo foon. ⁴⁸ Yeesu ne ko: «Yuda, foon ngay wore Doomu nit ki!» ⁴⁹ Ña ànd ak Yeesu nag gis la ca nara topp, ñu ne: «Sang bi, nu jame saamar boog?» ⁵⁰ Kenn ci ñoom daldi caw surgab sarxalkat bu mag ba, njoof noppu ndijooram. ⁵¹ Teewul Yeesu ne: «Bàyyileen, na fi yem.» Mu laal noppu waa ja, wéral ko.

⁵² Ba loolu amee Yeesu wax ak ña ko jàppsi: sarxalkat yu mag ya, ak kilifay wattukati kër Yàlla ga, ak mag ña. Mu ne leen: «Mbete dama di ab fipukat, ba ngeen dikkey saamar aki njur. ⁵³ Moona bés bu nekk, maak yeen la woon ca kër Yàlla ga, te teguleen ma loxo. Waaye seen waxtu la léegi, bi kilifteefug lëndëm ayeen nii.»

Piyeer jàmbu na

⁵⁴ Ba mu ko defee ñu jàpp Yeesu, yóbbu ko ba ca kër sarxalkat bu mag ba, Piyeer dànd fu sore, topp ca. ⁵⁵ Fekk na ñu taal sawara ca digg ètt ba, toog yéew sawara wa, Piyeer dikk toog ca seen biir. ⁵⁶ Ab surga bu jigéen nag gis ko, mu toog fi kanam taal bi, mu ne ko jàkk, ne: «Kii it ci la, moom la àndaloon!» ⁵⁷ Piyeer nag miim, ne: «Soxna si, xawma kooku!» ⁵⁸ Nes tuut keneen gis ko ne: «Yaw it ci ñoom nga!» Piyeer ne ko: «Waa jii, du man!»

⁵⁹ Ba ñu ca tegee lu mat waxtu, keneen jaaraat ca wax ja ne: «Kii kay wax-dëgg, moom la àndaloon, nde waa Galile la.» ⁶⁰ Teewul Piyeer ne ko: «Waa jii, li ngay wax, xawma ma ko de!» Ca saa sa, ganaar sab, te kàddug Piyeer daanoogul sax. ⁶¹ Ci kaw loolu Sang bi geesu, ne jàkk Piyeer, Piyeer fàttliku la ko Sang bi waxoon ne ko: «Bala ganaar a sab tey jii, dina fekk nga jàmbu ma ñetti yoon.» ⁶² Piyeer nag génn, di jooy jooy yu metti.

Mital nañu Yeesu

⁶³ Ci kaw loolu ña jàpp Yeesu, di ko kókkali ak a dóor. ⁶⁴ Ñu muur kanam gi, naan ko: «Yaw, waxal nu kàddug waxyu boog, ana ku la dóor?» ⁶⁵ Yeneen saaga yu bare tifaar nañu ko ko.

Yeesu janoo naak Pilaat ak Erodd

66 Ba bët setee, mbooloom magi askanu Yawut, ak sarxalkat yu mag ya, ak firikati yoon ya, ñépp daje. Ñu yóbbu Yeesu ca seen kurélu àtte ba. 67 Ñu ne ko: «Soo dee Almasi, wax nu ko.» Mu ne leen: «Su ma leen ko waxee, dungeen ma gëm. 68 Te su ma leen laajee, dungeen tontu. 69 Waaye gannaaw-si-tey, Doomu nit ki mooy toog ci ndijooru Yàlla, Aji Man ji.» 70 Ñépp daldi ne: «Kon yaay Doomu Yàlla?» Mu ne leen: «Yeena waxal seen bopp ne man la.» 71 Ñu ne nag: «Lu nuy doyeeti seede, gannaaw nun ci sunu bopp noo ko dégge ci gémmiñam!»

23

1 Gannaaw loolu mbooloo ma mépp jóg, daldi yóbbu Yeesu ca Pilaat. 2 Ñu tàmbali di ko sosal, naan: «Kii lanu fekk muy fàbbi askan wi, di aaye ku fey Sesaar galag, te naan moom ci boppam mooy Almasi, di buur.» 3 Pilaat laaj ko ne ko: «Yaa di buurub Yawut yi?» Mu ne ko: «Yaa ko wax.» 4 Pilaat ne sarxalkat yu mag ya ak mbooloo ma: «Waa jii, gisuma ci moom genn tooñ.» 5 Teewul ñu gëna dëggal seeni wax, ne: «Mooy yékkati askan wi, ndax li muy jàngle ci mboolem réewum Yawut, dale ko ca Galile ba fii.»

6 Pilaat dégg loolu, daldi ne: «Waa jii waa Galile la?» 7 Ba mu wóoree Pilaat ne ca diiwaan, ba ca kiliftefu

Erodd la Yeesu bokk, ca la ko yónnee Erodd, yemook Erodd itam nekk Yerusalem ca fan yooya.

8 Ba Erodd gisee Yeesu, bég na lool, ndax yàggoon na koo bégga gis, ngir la mu déggoon ay mbiram, ba tax mu yaakaara teewe ay kéemaanam. 9 Mu laaj ko lu bare, Yeesu tontuwu ko. 10 Sarxalkat yu mag ya ak firikati yoon yaa nga taxaw, di ko tuumaal ak doole. 11 Erodd aki dagam nag sewal Yeesu, di ko ñaawal. Gannaaw loolu mu solal ko mbubb mu yànj, delloo ko Pilaat. 12 Erodd ak Pilaat, bésu keroog ay xarit lañu, doonte ay noon lañu woon.

13 Ci kaw loolu Pilaat woo sarxalkat yu mag ya, ak njiit ya ak askan wa. 14 Mu ne leen: «Yeena ma indil waa jii, ne ma mooy lajjal askan wi. Man nag laaj naa ko ci seen kanam, waaye gisuma ci moom genn tooñ ci li ngeen ko tuumaal. 15 Erodd itam gisul lenn ci moom, ndax moo nu ko yónneewaat. Mu ngoog, waa jii deful lenn lu jar àtteb dee. 16 Kon nag dama koy dóorlu, yiwi ko.» 17 Booba fàww Erodd bàyyil leen kenn ca bésu màggal ga. 18 Ñépp daldi xaacoon-doo, ne: «Reyal kii te yiwil nu Barabas!»

19 Barabas nag fippu gu amoon ca dëkk ba, ak nit ku ñu fa bóom, moo waral ñu tēj ko kaso. 20 Pilaat namma bàyyi Yeesu, daldi waxaat ak mbooloo ma. 21 Teewul ñuy

xaacu, naan: «Daaj ko ci bant! Daaj ko ci bant!»

²² Pilaat ne leen ñetteel bi yoon: «Ana lu bon lu kii def? Lenn lu jar dee, gisuma ko ci moom. Kon nag, dama koy dóorlu, yiwi ko.» ²³ Ñu gënatee xaacu, di sàkku ñu daaj ko ci bant. Seen coow la mujj ko ëpp doole. ²⁴ Ci kaw loolu Pilaat dogal ñu defal leen la ñu sàkku. ²⁵ Mu yiwi ka ñu ko ñaanoon, te jëfi fippu ak nit ku ñu bóom taxoon ñu tëj ko kaso. Yeesu nag, mu teg ko ci seeni loxo, ngir ñu def ko lu leen neex.

Daaj nañu Yeesu ci bant

²⁶ Ba ñuy yóbbu Yeesu, jenn waay ju dëkk Siren, ñu di ko wax Simon, moom lañu dajeel, mu jóge ca tool ya. Ñu teg bant ba ñuy daaj Yeesu, ngir mu gàddu ko, topp ca moom. ²⁷ Nit ñu bare nag topp ko, jigéen ñay yuuxu, di ko jooy. ²⁸ Yeesu geesu leen, ne: «Yeen jigéeni Yerusalem, buleen ma jooy! Joyleen seen bopp ak seeni doom. ²⁹ Ay jant a ngi ñëw kat, dees na ca ne: “Ndokklee jigéen ju tëlee am doom, masula jur, masula nàmpal!” ³⁰ Su boobaa, “Nit ñee naan tund yu mag yi: ‘Daanuleen ci sunu kaw!’,

naan tund yu ndaw yi: ‘Suul-leen nu!’ ”

³¹ Ndegam bant bu tooy lees di def nii, ana nu bant bu wow di mujje?»

³² Yóbbaaale nañu itam ñaari saaysaay, ngir boole

leen ak Yeesu, rey leen. ³³ Ba ñu agsee ca bérab, ba ñuy wax Kaanju bopp, fa lañu daaj Yeesu ci bant, daajaale ñaari saaysaay ya, kenn ca ndijooram, ka ca des ca càmmoñam.

³⁴ Ci kaw loolu Yeesu ne: «Baay, baal leen, ndax li ñuy def, xamuñu ko.» Ñu daldi tegoo bant ay yéreem, ngir séddoo ko. ³⁵ Mbooloo maa nga taxaw di seetaan, njiit ya ñoom di ko kókkali, naan: «Musal na ay nit; na musal boppam nag, ndegam mooy Almasib Yàlla, ki ñu fal!» ³⁶ Takk-der ya it di ko ñaawal. Ñu dikk, tàllal ko bineegar, ngir mu naan. ³⁷ Ñu ne ko: «Gannaaw yaa di buurub Yawut yi, musalal sa bopp!»

³⁸ Ñu bindal ko nag fa ko tiim, mbind mii: «Kii mooy buurub Yawut yi.»

³⁹ Kenn ca saaysaay ya ñu wékkoon ci bant, di ko xas, naan ko: «Xanaa du yaw yaay Almasi? Wallul sa bopp te wallu nu!» ⁴⁰ Moroom ma nag femmu ko, ne ko: «Ragaloo sax Yàlla, te yaa ngi ci menn mbugal mii? ⁴¹ Nun sax, lii jaadu na ci nun, ndax sunu yoolu jëf lanu jot. Waaye kii deful dara lu teggi yoon!» ⁴² Mu teg ca ne: «Yeesu, boo délsee ci sa nguur, fàttliku ma!» ⁴³ Yeesu ne ko: «Yaw laa ne déy, bésuub tey jii, man ngay nekkal fa Àjjana.»

Yeesu saay na

44 Ba ñu demee ba tollu wetu fukki waxtu ak ñaar ca bëccëg, ag lëndëm a wàcc ca réew ma mépp, ba fukki waxtu ak juróom ca ngoon. 45 Naka la jant bi giim, ridob biir néeg Yàlla ba xar ca digg ba.

46 Ci kaw loolu Yeesu àddu ca kaw, ne: «Baay, jébbal naa la samag noo!» Ba mu waxee loolu la dee. 47 Njiitu takk-der ba ko teewe woon nag sàbbaal Yàlla, ne: «Aylayéwén, waa jii ku jub la.»

48 Ba loolu amee mboolem ña fa daje woon di seetaan te teewe loolu, ñépp dellu seeni kër, tey fëgg seen dënn ndaxu tiis. 49 Mboolem xamey Yeesu, ak jigéen ña ko toppe woon ca Galile, ña nga dànd lu sore, di seetaan.

Rob nañu Yeesu

50 Ndeke jenn waay ju ñuy wax Yuusufa, ma nga bokkoon ca kurélu àttekati Yawut ya. Ku baax, ku jub la woon. 51 Kooku ànduloon ca àtteb kurél ga ak seen jëf jooju. Ma nga cosaanoo woon dëkkub Yawut ba ñuy wax Ari-mate, te moom itam, ngu-urug Yàlla la doon séentu. 52 Moom moo dem ca Pilaat, sàkku ci moom, mu jox ko néewub Yeesu. 53 Gannaaw loolu mu wàccee ko ca bant ba, sànge ko càngaayal lëe, denc ko ci bàmmee bu ñu yett ciw doj, te maseesu caa denc ab néew. 54 Bésub Waajal la woon, bésub Noflaay bi ci topp di waaja taxaw. 55 Fekk na jigéen ña dale woona ànd

ak Yeesu ca Galile, ña nga topp ca Yuusufa. Ñu gis bàmmee ba, ak na ñu ca dence néew ba. 56 Ba loolu amee ñu dellu, waajali cu-uraay ak diwu xeeñlu ngir néew ba. Bésub Noflaay nag taxaw, ñu dal-lu, ni ko yoon santaanee.

24

Yeesu Almasi dekki na

1 Ca èllëg sa, di ndoortel ayu bés, jigéen ña jëlu dem ca bàmmee ba, yóbbaaale cuuraay la ñu waajal. 2 Ñu agsi bàmmee ba, fekk ñu randal doj wa uboon bunt ba, laf ko ca wet ga. 3 Ñu dugg, fekkuñu fa néewu Sang Yeesu. 4 Naka lañu nekke seenug njaaxle ci loolu, ñaari góor ne jimeet fa seen wet, sol yére yuy melax. 5 Naka la leen tiitaange jàpp, ba ñu sukk, dëpp seen jë fa suuf, ñu ne leen: «Kiy dund, lu tax ngeen di ko seet ci biir ñi dee? 6 Nekku fi; dekki na. Fàttlikuleen la mu leen waxoon, ba mu génnagulee Galile. 7 Da noon: “Fàww ñu teg Doomu nit ki ci loxoy bàkkaarkat yi, ñu daaj ko ci bant, rey ko, ba ñetteelu fanam, mu dekki.”» 8 Booba lañu fàttliku kàddug Yeesu googu.

9 Ñu jóge ca bàmmee ba, dem àgge loolu lépp Fukk ñaak benn, ak ña ca des ñépp. 10 Jigéen ña àgge loolu ndaw ya ñoo doon Maryaam Magdala, ak Yowaana, ak Maryaama

yaayu Yanqóoba, ak itam ñeneen jigéen ñu àndoon ak ñoom. ¹¹ Teewul ñu def waxi jigéen ña ay caaxaan, ba gëmuñu leen. ¹² Piyeer nag jóg, daw, ba ca bàmmeele ba. Mu sëgg, yër, gisul lu dul càngaay la. Mu daldi ñibbi, jaaxle lool ca mbir ma.

Yeesu feeñ na ca yoonu Emayus

¹³ Ndeke ca bés booba ñaar ca taalibe yaa nga woon ca yoonu dëkk bu ñuy wax Emayus, digganteem ak Yerusaleem wara tollu ci fukki kilomeetar. ¹⁴ Ña ngay waxtaane mboolem xew-xew yooyu. ¹⁵ Naka lañuy waxtaan ak a diisoo, Yeesu ci boppam dab leen, ànd ak ñoom. ¹⁶ Teewul seeni gët tëlee ràññee, ba manuñu koo xàmmi. ¹⁷ Yeesu ne leen: «Lu ngeen di waxtaane nii ci yoon wi?» Ñu daldi taxaw, seen kanam lëndëm ndaxu tiis. ¹⁸ Kenn ci ñoom, ku ñuy wax Kelyopas ne ko: «Xanaa yaw rekk de, yaa dal Yerusaleem te umple li fi xew fan yii?» ¹⁹ Yeesu ne leen: «Lu fi xew?» Ñu ne ko: «Mbirum Yeesum Nasaret. Mu doonoon ab yonent bu manoorewu ci jëf ak ci kàddu, Yàlla ak askan wépp seede. ²⁰ Waaye sunu sarxalkat yu mag ak sunuy njiit ñoo ko teg ciy loxo, ngir ñu teg ko àtteb dee, daaj ko ci bant. ²¹ Nun nag danoo yaakaaroon ne mooy jotsi Israyil. Loolu lépp teewul nu ngii ci ñetteelu fan, ba mbir yooyu amee ba tey.

²² Ay jigéen ñu bokk ci nun nag ñoo nu jaaxal. Ndax ñoo jëlu dem ca bàmmeele ba, ²³ waaye fekkuñu fa néewam. Ñu dikk, ne ay malaakaa leen feeñu, xamal leen ne Yeesoo ngi dund. ²⁴ Ñenn ci sunuy àndandoo it dem nañu ca bàmmeele ba, fekk ko noonee ko jigéen ña waxe. Waaye moom, gisuñu ko.»

²⁵ Ci kaw loolu mu ne leen: «Yeen daal, yeena ñàkk xel, yeena naqarim xel, ndegam ba tey gëmaguleen mboolem li yonent yi xamle woon! ²⁶ Xanaa du fàww Almasi daj boobu coono, doora dugg ci teraangaam?» ²⁷ Mu tàmbalee nag ci Yonent Yàlla Musaa, jaare ci yonent yépp, tekkil leen mboolem lu Mbind mi indi ci mbiram.

²⁸ Naka lañuy jub dëkk, ba ñu jëm, mu mel ni ku nara jubal yoonam. ²⁹ Ñu daldi koy téye, ne ko: «Dalal ak nun, ndax jant baa ngi so, léegi mu guddi.»

Ba loolu amee mu dugg, dal ak ñoom. ³⁰ Ba reer jotee mu toog ak ñoom ca ndab la, jël mburu ma, yékkati kàddug cant, daldi dagg, jox leen. ³¹ Ca la seeni gët ub-biku, ñu xàmmi ko. Moom nag, mu ne mes, réer leen. ³² Ba loolu amee, ku nekk naan sa moroom: «Ndax yéguloo woon cawartey xol bu tooy, ba muy wax ak nun ci yoon wi, di nu firil Mbind mi?»

³³ Ñaari taalibe ya daldi jóg ca waxtu woowu tembe, dellu Yerusalem, ca Fukk ñaak benn. Ñu fekk leen ñu dajeek seeni àndandoo. ³⁴ Ci kaw loolu ñu ne ñaar ña jóge Emayus: «Ndeke Sang bi kay, dekki na; feeñu na Simon!» ³⁵ Ñaari taalibe ya ñoom it, nettali leen la xewoon ca yoon wa ak na ñu xàmmee Yeesu, ba mu daggee mburu ma.

Yeesu feeñu na ay taalibeem

³⁶ Ba ñaari taalibe ya di nettali loolu, ca la Yeesu ci boppam ne jimeet taxaw ci seen biir, ne leen: «Jàmm seen!» ³⁷ Tiitaange lu réy jàpp leen, ñu foog ne nju-uma lañu gis. ³⁸ Yeesu nag ne leen: «Lu ngeen di jaaxle, ak lu ngeen di xel-yaar nii? ³⁹ Xool-leen samay loxo ak samay tànk. Man la. Làmbleen ma, ba xam! Njuuma amul suux, amuli yax, nii ma ko ame, ngeen gis.» ⁴⁰ Loolu la leen wax, daldi leen won ay loxoom aki tànkam. ⁴¹ Taalibe ya nag boole mbég akug jaaxle ba tax manuñu koo gëm. Mu ne leen: «Lu ngeen fi am, lu ñuy lekk?» ⁴² Ñu jox ko dogu jën wu ñu lakk. ⁴³ Mu jël ko, lekk ci seen kanam.

⁴⁴ Ci kaw loolu mu ne leen: «Lii moo di kàddu ya ma leen waxoon ba ma nekkee ak yeen. Noon naa leen: Mboolem li ñu bind ci samay mbir ci yoonu Musaa, ak ci téerey yonent yi, ak ci Sabóor, fàww lépp sotti.»

⁴⁵ Ca la ubbi seen xel, ngir Mbind mi leer leen. ⁴⁶ Mu ne leen: «Nii lees binde, ne fàww Almasi dee ci biir coono, ba ñetteelu fanam, mu dekki, ⁴⁷ te ciw turam, dees na dale ci Yerusalem, yégal xeet yépp, tuubeel gu jur njéggalug bàkkaar. ⁴⁸ Loolu yeena ko seede. ⁴⁹ Man ci sama bopp maa leen di yónnee li sama baay dige. Waaye yeen toogleen ci dëkk bi, ba kera ñu leen solee manooe ju bawoo fa kaw.»

Yeesu tàggooti na

⁵⁰ Gannaaw loolu Yeesu yóbbu leen ca wetu Betani. Ci kaw loolu mu yékkati ay loxoom, barkeel leen. ⁵¹ Ba mu leen di barkeel, ca la teqlikoo ak ñoom, ñu yéege ko asamaan. ⁵² Ñoom nag, ñu sujjóotal ko, daldi dellu Yerusalem, ànd ak mbég mu réy. ⁵³ Saa su nekk, ña nga woon ca kër Yàlla ga foofa, di sant Yàlla.

Jëfi ndaw yi Almasi yónni

Yeesu Almasi yéeg na asamaan

¹ Yaw Tewofil, sama téere bu jëkk ba, def naa ca mboolem ndoortel jëfi Yeesu ak njàngleem, ² ba ca bés, ba ñu ko yéegée, gannaaw ba mu joxee ndaw ya mu tannoos, ay ndigal, Noo gu Sell gi jottli. ³ Ndaw yooyu itam la teew fi seen kanam ci firnde yu leer te bare, gannaaw ay coonom. Di-iru ñeent fukki fan la leen feeñu, di leen wax lu jëm ci nguugug Yàlla.

⁴ Ba mu nekkee ak ñoom, da leena sant, ne leen: «Buleen jóge Yerusalem, négleen digeb Baay bi ngeen dégge ci sama gémmiñ. ⁵ Ndax cim ndox la Yaxya daan sóobe, waaye yeen ci Noo gu Sell gi lees leen di sóob fii ak fan yu néew.»

⁶ Naka lañu daje fa moom, daldi koy laaj, ne ko: «Sang bi, ndax ci jii jamono ngay sampaat nguugug Israyil?»

⁷ Mu ne leen: «Du yeena wara xam jamono jeek bés, bi Baay bi jàpp ci sañ-sañu boppam. ⁸ Waaye Noo gu Sell gi mooy wàcc ci yeen, ngeen soloo dooleem, daldi doon samay seede ci Yerusalem, ak ci diiwaanu Yude gépp ak ci Samari, ba ca cati àddina.»

⁹ Naka la wax loolu, ndaw yay xoole, ñu jekki yéegée

ko fa, aw niir daldi leen koy làq. ¹⁰ Ña nga téen, ne jàkk asamaan, Yeesu di wéy. Ci biir loolu ñaar ñu sol yére yu weex ne seef ci seen wet.

¹¹ Ñu ne leen: «Yeen waa Galile, lu ngeen di taxaw nii di séentu asamaan? Yeesu male ñu yéegée fi seen biir, yóbbu asamaan, nii ngeen ko gise, mu jëm asamaan, ni lay délsee.»

Maccas wuutu na Yuda Iskaryo

¹² Booba la ndaw ya jóge ca tund woowu ñuy wax tundu Oliw, te digganteem ak Yerusalem tollook kemu dox bi yoon maye ci bésu Noflaay, yemook benn kilomet. Ñu dellu nag Yerusalem. ¹³ Ñu agsi, yéeg ca néegu kaw taax ma, fa ñuy dal naka jekk.

Piyeer a nga ca, ak Yowaan,

ak Yanqóoba ak Àndre,
ak Filib ak Tomaa,
ak Bartelemi ak Macë,
ak Yanqóoba doomu Alfe,
ak Simoñ farlukatu moom-
sa-réew ba,
ak Yuda doomu Yanqóoba.

¹⁴ Ñu mànkoo ñoom ñépp ngir saxoo ñaan ci Yàlla, ànd ceek jigéen ñi ak Maryaama ndeyu Yeesu, ak rakki Yeesu yu góor.

¹⁵ Ci fan yooyu la Piyeer taxaw ca digg bokk ya, ña fa daje di mbooloo mu tollu ci téeméer ak ñaar fukk (120). Mu ne leen: ¹⁶ «Bokk yi, Mbind mi moo waxe woon Noo gu Sell gi lu jiiu, ci gémmiñu Daawuda, wax ju

jëm ci Yuda mi jiite nit ña, ba ñu jàpp Yeesu. Mbind moomu nag fàww mu sotti. ¹⁷ Ci nun la Yuda bokkoon, te amoon na it cér ci sunu liggéey bii.»

¹⁸ Yuda nag gannaaw ba mu jëndee ab tool ca peyu ñaawtéefam ja, ca la daanu, jiital boppam, biir ba fàcc, butit ya tuuru. ¹⁹ Waa Yerusalem yépp a ko yég, ba tax ñu tudde tool ba Akeldam, mu firi Toolu deret, ci seen làkk. ²⁰ «Ndax bindees na ci téereb Sabóor ne:

“Yal na këram gental, yàlla bu fa kenn dëkkeeti, yal na keneen jagoo sasam.”

²¹ Am na nag ay nit ñu àndoon ak nun mboolem diir bi Sang Yeesu dee dem ak a dikk ci sunu biir, ²² dale ko ca ba ko Yaxya sóobee ci ndox, ba bés ba ko Yàlla jëlee fi sunu biir, yéeg ko. Kon nag kenn ci ñooñu war naa bokk ak nun, seede ndekkitel Yeesu.»

²³ Ci kaw loolu ñu tudd ñaar: Yuusufa, mi ñu dippee Barsabas, te ñu di ko wax Yustus itam, ak Maccas. ²⁴ Ñu daldi ñaan ne: «Boroom bi, yaw mi xam xolu ñépp, won nu ki nga tànn ci ñaar ñii, ²⁵ mu jël wàllam ci liggéey bi, te muy céru ndaw bii Yuda wacc, ba fekki wàll wa mu yellow.»

²⁶ Ñu tegal leen nag bant, bant ba dal ca Maccas, mu dolliku ca fukki ndaw yaak benn.

2

Noo gu Sell gi dikk na

¹ Ba bésu màggalu Pàntakot agsee, ñoom ñépp a bokk daje benn bérab. ² Ca saa sa coow jollee asamaan, mel ni riirum ngelaw lu bare doole, daldi fees dell biir kër ga ñu toog. ³ Ci kaw loolu ay làmmiñ yu mel ni tàkk-tàkki sawara feeñu leen, làmmiñ ya séddlikoo, daldi toŋ ci kaw kenn ku nekk. ⁴ Ñoom ñépp nag feese Noo gu Sell gi, tàmbalee làkk làkk yu wuute, na leen ko Noo gi manloo.

⁵ Booba ay toppkati yoonu Yawut a nga dëkke Yerusalem, te bawoo ci xeeti àddina yépp. ⁶ Naka la coow li jolli, nit ñi daje, ku nekk ci mbooloo mi dégg ñuy làkk sa làkku bopp, mbooloo ma jaaxle. ⁷ Ñu boole waaru ak yéemu, naa: «Ñii di wax nii ñépp, xanaa duñu waa Galile? ⁸ Ana nu kenn ku nekk ci nun nag mana dégge ñuy wax ci làmmiñ wi nga nàmp? ⁹ Muy waa Pàrt, ak Medd ak Elam ak Mesopotami ak Yude ak Kapados ak Pont ak Asi, ¹⁰ ak Firisi ak Pamfili ak Misra ak wàllu Libi ga dendeek Siren, ak gan ñi jóge Room, ¹¹ ak Yawuti njuddu-ji-réew yeek tuubeen ñi, ak waa Keret ak Arabi, nun ñépp a leen dégg ci sunu làmmiñi bopp, ñuy siiwtaane jaloore yu Yàlla!» ¹² Ñépp waaru, ba jànnaxe, di wax ci seen biir naa: «Lii lu muy tekki nag?» ¹³ Teewul ñenn ñay ñaawle, ne: «Ñii daal biiñ bu bees donŋ lañu naan ba màndi.»

Piyeer yee na mbooloo ma

14 Ci kaw loolu Piyeer taxaw, mook Fukk ñaak benn, daldi àddu ca kaw, ne: «Yeen bokki Yawut yi, ak mboolem yeen ñi dëkke Yerusalem, dégluleen bu baax sama kàddu, ba xam lii lu mu doon. 15 Ñii màndiwuñu, ni ngeen ko fooge, ndax yoor-yoor donj a jot. 16 Lii kay mooy kàddu ga Yonent Yàlla Yowel jottli woon, ne:

17 “Yàlla nee:

Mujug jamono, maay tuur samag Noo

ci kaw wépp suux;

seeni doom, góor ak jigéen di biral waxyu,

seeni xale yu góor di gis ay peeñu,

màggat ñi di gént ay gént.

18 Kera jant yooyu, sama jaam ñi, góor ak jigéen,

maa leen di tuur samag Noo,

ñuy biral waxyu.

19 Te maay def ay kiraama fi asamaan

aki firnde ci dun bi fi suuf; muy deret ak sawara ak ni-iru saxar.

20 Jant beey soppliku ag lëndëm,

weer wi doon deret,

bésob Boroom bi doora taxawe màggaay ak daraja.

21 Su boobaa, ku woo Boroom bi wall ciw turam,

dinga raw.”

22 «Yeen bokki Israyil, dégluleen wax jii! Yeesu waa Nasaret bi, Yàlla moo firndeele ag dëggoom, ay

kéemaan aki kiraama aki firnde yu mu sottale jëmmu Yeesu moomu fi seen biir, te loolu xam ngeen ko xéll.

23 Nit kooku ñu jébbale ni ko Yàlla dogale te nasoon ko lu jiitu, yeena ko daajloo yéefar yi ci bant, reylu ko.

24 Waaye moom la Yàlla yiwee ci mititu ndee, dekkal ko, ndax dee amul kàttanu tēnk ko. 25 Daawuda wax na ci mbiram ne:

“Maa doon gis Boroom bi fi sama kanam saa su nekk,

ndijoor la ma fare,

ba дума tēref.

26 Moo tax sama xol di nux-nuxi,

samaw làmmiñ di textexi, samaw suux sax nara nop-plujee yaakaar.

27 Doo ma wacc njaniiw moos,

doo seetaan sa waa ju sell, mu yàqu.

28 Yaa ma xamal yoonu dund,

yaa may wéttali ba matal sama mbégte.”

29 «Bokk yi nag, Maam Daawuda, manees na leena wax ci lu wér ne nelaw na, ba ñu denc ko, te bàmmelam a ngi fi, nuy gis ba tey jii. 30 Waaye yonent la woon, te xamoon na ne Yàllaa ko giñaloon ne ku bokk ci geñoom lay teg cib jalam. 31 Kon li mu gis te dikkagul mooy ndekkitel Almasi, te ci mbi-ram la wax ne bàyyeesu ko biir njaniiw, te yaramam du yàqu. 32 Yeesu moomu nag, Yàllaa ko dekkal, nu seede ko, nun ñépp. 33 Yàllaa ko

yéegé fa ndijooram, te jot na ci Baay bi Noo gu Sell ga mu dige woon. Moom la tuur nii tey, ngeen gis ko, dégg ko.
 34 Ndax kat du Daawudaa yéeg asamaan, waaye moom ci boppam moo ne:

“Boroom bi daa wax sama Sang, ne ko:

‘Toogeel sama ndijoor,

35 ba ma def say noon, sa ndëggastalu tànk.’ ”

36 «Kon nag na wóor waa kër Israyil gépp ne Yeesu moomu ngeen daajoon ci bant, Yàllaa ko def Sang ak Almasi.»

37 Ba mbooloo ma déggee loolu, naqar wu mel ni jam-jamu xol la leen def. Ñu ne Piyeer ak ndaw ya ca des: «Bokk yi, nu nuy def nag?»

38 Piyeer ne leen: «Tuubleen te ku nekk ci yeen sóobu ci ndox ci turu Yeesu Almasi ngir njéggalug bàkkaaram, ngeen daldi jot ci Noo gu Sell giy maye. 39 Ndax dige bi, yeen ak seen askan a ko moom, ak jaambur ñi féete fu sore ñépp, mboolem ñi sunu Yàlla Boroom bi woo.»
 40 Yeneen kàddu yu bare soññe na leen ko, ñaaxe leen ko, ne leen: «Mucceen ci gii maas gu dëng.»

41 Ña nangu kàddug Piyeer nag, ñu sóob leen ci ndox; bésub keroog lu wara mat ñetti junni (3 000) yokku nañu ca gëmkat ña.

Gëmkat ñi bennoo, Yàlla barkeel

42 Ci kaw loolu ñu pastéefu ci njànglem ndaw yi ak ci dundal ag bokkoo, ak ci dagg mburum bokkoo mi*, ak ci jataayi julli. 43 Ba loolu amee ag ragal jàpp ñépp, ay kiraama yu bare aki firnde daldi sottee ca jëfi ndaw ya. 44 Gëmkat ñépp benn lañu woon te ñoo bokkoon lépp. 45 Ci biir loolu seeni suuf ak seen alal sax, ñu jaay, séddoo ko ñoom ñépp na mu dëppook seeni soxla. 46 Bés bu nekk nag ñu doon benn bopp, saxoo teew ca kër Yàlla ga, di dagg mburum bokkoo ci kéroo kër, tey bokk lekk ci biir mbég ak woyoflu. 47 Ñuy manggal Yàlla, ñépp naw leen. Bés bu nekk nag Boroom bi di yokk ca mbooloo mooma, nit ña jota mucc.

3

Piyeer doxloo na ab lafañ

1 Piyeer ak Yowaan ñoo doon duggsi kër Yàlla ga, ngir jullig digg njolloor. 2 Fekk ñu indi fa waa ju judduwaale lafañ, ñu daan ko teg bés bu nekk ca bunt, ba ñuy wooye bunt bu Rafet, ca kër Yàlla ga, ngir muy sarxu ñay duggsi. 3 Waa ja gis Piyeer ak Yowaan, ñuy dugg ca kër Yàlla ga, mu di leen sarxu. 4 Ci kaw loolu Piyeer ne ko jàkk, mook Yowaan, ne ko: «Xool nu.» 5 Lafañ bi teewlu leen, di leen séentoo ab sarax.

* 2:42 2.42 Dagg mburu: moom la gëmkat ñi aadawoo woon, bu ñuy lekk. Dagg mburu, moom lañu mujj di wooye Reeru Sang bi.

⁶ Piyeer nag ne ko: «Xaalis ak wurus de, yoruma ko. Waaye li ma am, jox naa la ko: ci turu Yeesu Almasi waa Nasaret bi, doxal!»
⁷ Mu jàpp ci loxol ndi-jooram, yékkati ko. Ci saa si ay tànkam aki kostanam dëgër. ⁸ Mu ne layy, taxaw, tàmbalee dox, ànd ak ñoom dugg ca kër Yàlla ga, di dox ak a tēbantu, tey sant Yàlla. ⁹ Mbooloo mépp gis ko, muy dox, di sant Yàlla. ¹⁰ Ŋu xàmmi ko, xam ne moo daan toog, di yalwaan ca bunt bu Rafet ba ca kër Yàlla ga. Ŋu jommi ba jommaaral, ba far gëlēm ca la ko dikkal.

Piyeer waare na

¹¹ Ba loolu amee waa ji taq ci Piyeer ak Yowaan, ñépp dawsì, sago jeex, ñu yéew leen ca mbaarù bunt ba ñu dippee Suleymaan. ¹² Piyeer nag gis loolu, àddu, ne mbooloo ma: «Yeen bokki Israyil, lu ngeen di waaru ci lii? Lu ngeen nu naa jàkk, mel ni sunu manoorey bopp mbaa sunug njullite lanu doxloo kii?» ¹³ Moom Yàllay Ibraayma, di Yàllay Isaaxa, di Yàllay Yanqóoba, te di sunu Yàllay maam kay, moo màggal jawriñam Yeesu. Yeen nag yeena ko teg ciy loxo, jàmbo ko fa kanam Pilaat, te mu naron koo bàyyi. ¹⁴ Yeen, yeena jàmbo Ku sell ki te jub, tinul ab bóomkat. ¹⁵ Bóom ngeen Kiy dundloo, waaye Yàllaa ko dekkal, nu seede ko. ¹⁶ Gēm aw turam moo waral turam woowu dooleel nit kii

ngéen gis, xam ko. Kon ngēm moo waral lii; ngēm gu sababoo ci Yeesu moo ko may mu wér péññ nii ci seen kanam, yeen ñépp.

¹⁷ «Teewul nag bokk yi, xam naa ne ñàkka xam moo leen taxa jéfe noonu, te loolu it moo dal seeni kilifa. ¹⁸ Waaye Yàlla moo sottale noonu la mu yégle woon lu jiitu, yonent yépp jottli, ne Almaseem dina sonn. ¹⁹ Kon nag tuubleen te dèpp, ndax seeni bàkkaar faru. ²⁰ Su boobaa jamonoy péex ay bawoo ci Boroom bi, te mooy yebal Almasi mu leen jagleel, te muy Yeesu. ²¹ Moom la asamaan wara dalal, ba kera jamono ja lépp di dellu jag, na ko Yàlla waxe woon, yonent yu sell ya woon jottli. ²² Musaa kay noon na: “Boroom bi seen Yàlla mooy seppee ci seenu xeet ab yonent ni man; nangeen ko déggal ci lépp lu mu leen wax. ²³ Képp ku déggalul yonent boobu, dees na la zettee ci xeet wi, sànk la.”

²⁴ «Te it mboolem yonent yi wax, dale ko ci Samiyel ak ñi ko wuutu, ñoom it yégle woon nañu bés yii nuy dund. ²⁵ Yeen nag yeenay donoy yonent yi te yeenay séddu ci kóllère, gi Yàlla fasoon ak seeni maam, ba mu nee Ibraayma: “Ci saw askan la xeeti àddina yépp di barkeel.” ²⁶ Yeen la Yàlla jékka wool jawriñam, daldi koy yebal ci yeen, ngir barkeel leen, waññee kenn ku nekk ci yeen, mu moy jikkoom yu bon.»

4

Piyeer ak Yowaan daje nañook àttekat ya

¹ Naka la Piyeer ak Yowaan di wax ak mbooloo ma, sarxalkat yaak jawriñu kër Yàlla gaak Sadusen ya ne jimeet ci seen kaw. ² Fekk na leen ñéññ ca la ñuy waare ak a yégle ndekkitel Yeesu, te loolu di dëggal ne ndeedekki, lu am la. ³ Ñu daldi leen teg loxo, tëj leen ba ca ëllëg sa, ndax booba guddi na. ⁴ Fekk na nag, ñu bare ca ña jotoona dégg kàddu ga gëm nañu, ba limu gëmkat ña tollu ci juróomi junni (5 000).

⁵ Ca ëllëg sa kilifay Yawut yi ak mag ñi ak firikati yoon yi daje Yerusalem. ⁶ Anas, sarxalkat bu mag ba ca la, ak Kayif ak Yowaan ak Alegsàndar, ak mboolem bokki sarxalkat bu mag. ⁷ Ñu taxawal Piyeer ak Yowaan ca digg ba, laaj leen ne: «Yeen, lii ngeen def, ci ban xam-xam, ak ci wan tur ngeen ko defe?»

⁸ Fa la Piyeer feese Noo gu Sell gi, ne leen: «Yeen kilifay xeet wi ak mag ñi, ⁹ ndegam yoon moo nuy laaj lu jëm ci ndimbal lu ab lafañ jagoo, ak ci man pexe la lafañ bi mucce, ¹⁰ xamleen xéll, yeen ñépp ak bànni Israyil gépp, ne ci turu Yeesu Almasi waa Nasaret bi, ki ngeen daajoon ci bant, te Yàlla dekkal ko, ci turam donj la kii wére, ba taxaw ci seen kanam. ¹¹ Yeesu moomu mooy:

“Doj wi ngeen beddi woon, yeen tabaxkat yi,

te mu mujj di doju coll wi.”

¹² Mucc kat amul ci keneen, ndax fi asamaan tiim, mayeesul fi nit ñi weneen tur wu nu wara mucce.»

¹³ Ba waa kurélu àttekat ya gisee fit, wi Piyeer ak Yowaan àndal, te ñu xam ne niti neen ñu masula jàng lañu, dañoo waaru. Xamoon nañu nag ne ñook Yeesoo nekkoon. ¹⁴ Te itam ka ñu wéral a nga taxaw fa seen wet, ñuy gis. Manuñu caa tegati dara. ¹⁵ Ba mu ko defee ñu joxe ndigal, génne leen, daldi gise ci seen biir.

¹⁶ Ñu ne: «Lu nuy def ak ñii? Ndax kat firnde lu leer sottee na fi ci ñoom; leer na nàññ waa Yerusalem gépp, te manunu koo weddi.

¹⁷ Waaye kat bu mbir mi gëna siiw ci xeet wi. Nan leen tēkku, ngir aaye leen ñu waxati kenn tur woowu.»

¹⁸ Ñu woo leen nag, aaye leen, ne leen mayatuñu leen benn yoon ñu waxati lenn, mbaa ñuy jàngale ci turu Yeesu. ¹⁹ Piyeer ak Yowaan ne leen: «Ndax li jaadu fa Yàlla mooy nu dëggal leen, yeen, bàyyi Yàlla? Yeenay àtte loolu. ²⁰ Waaye nun, li nu gis, dégg ko, manunu koo baña wax.» ²¹ Ba loolu amee ñu tēkkuwaat leen, door leena yiwi, ñu dem, gan-naaw manuñu leena mbugal te amuñu bunt ci ñoom ndax mbooloo ma, te ñépp di manggal Yàlla ca la xew, ²² ngir waa, ja kéemtaan ga

wérloo amoon na lu wees ñeent fukki at.

Mboolum gëmkat ñi ñaan na ci Yàlla

²³ Gannaaw ba ñu yiwee Piyeer ak Yowaan, ñu dem ca seen bokki gëmkat, nettali leen mboolem la leen sarxalkat yu mag yaak mag ña wax. ²⁴ Ba ko bokk ya dégge, ñoom ñépp a mànkoo, daldi yékkati kàddug ñaan fa Yàlla, ne: «Buur Yàlla, yaa sàkk asamaan ak suuf ak géej ak lépp li ci biir. ²⁵ Yaa waxe Noo gu Sell gi ci sunu gémmiñu maam Daawuda sa jaam bi, nga ne:

“Lu xeeti àddina di riir?
Lu xeet yiy lal pexey neen?

²⁶ Buuri àddinaa jógandoo, kilifa yee lëkkoo ci kaw Boroom bi ak Al-maseem.”

²⁷ Dëgg la moos, ndax ci dëkk bii la Erodd ak Poñsë Pilaat lëkkoo, ànd ak xeeti àddinaak bànni Israyil ci kaw Yeesu, sa ndaw lu sell li nga fal. ²⁸ Noonu it lañu sottale mboolem li nga dogale woon sa loxo ak sa coobare. ²⁹ Léegi nag Boroom bi, bàyyil xel seeni tëkkoo te nga may nu, nun say jaam, nuy waxe sa kàddu fit wu mat sëkk. ³⁰ Ngalla tàllalal sa loxo ngir di wéral ak a amal ay firnde aki kéemaan ci turu Yeesu, sa ndaw lu sell li.»

³¹ Ba ñu ñaanee ba noppi, bérab ba ñu daje daa yëngu, ñu feese Noo gu Sell gi ñoom ñépp; ñu daldi tàmbalee waxe fit kàddug Yàlla gi.

Gëmkat ñi ñoo bokkoon lépp

³² Ci kaw loolu mboolem gëmkat ñi bokk menn xel, ak benn xalaat. Du kenn ku ne moo moom lenn ci alalam, waaye ñoo bokkoon lépp ci seen biir. ³³ Ndaw yi nag di seedee doole ju réy ne Sang bi Yeesu dekki na, yiw wu yaa di leen dikkal ñoom ñépp. ³⁴ Kenn ci ñoom ndóolul, ndax képp ku ciy boroom suuf mbaa ay kër, da koy jaay, indi njég li, ³⁵ teg ko ci kanam ndaw yi. Su ko defee ku nekk séddu ca la dëppook soxlaam.

³⁶ Ku mel ni Yuusufa, bokk ci giirug Lewi, te dëkke dunu Sippar, ndaw yi daan ko wax Barnaba, mu firi Ñaaxekat bi, ³⁷ ab tool la amoon. Da koo jaay, indi xaalis bi, teg fi kanam ndaw yi.

5

Mbugal dab na Anañas ak Safira

¹ Naka noonu ku ñuy wax Anañas, te ku ñuy wax Safira di jabaram, daldi jaay aw làccu suuf. ² Mu yégook jabaram, daldi làq lenn ca njég ga, ba noppi indi la ca des, teg ko ca kanam ndaw ya.

³ Ba loolu amee Piyeer ne ko: «Anañas, lu waral Seytaane di fees sab xol, ba ngay wor Noo gu Sell gi, di làq lenn ci njégu tool bi?

⁴ Ba mu jaragul, du yaa doon boroom? Gannaaw ba mu jaree it, xanaa du njég gaa ngi sa loxo ba tey? Ana noo mana xajale mii mébét ci sa

xol? Du nit nga wor de, waaye Yàlla nga wor.»

⁵ Naka la Anañas dégg kàddu yooyu, daldi daanu, dee. Tiitaange lu réy nag dikkal ña ko dégg ñépp. ⁶ Ba loolu amee xale yu góor ya dikk, sàng ko, yóbbu suuli.

⁷ Ñu teg ca lu wara tollook ñetti waxtu, jabaram duggsi, te yégu la xew. ⁸ Piyeer ne ko: «Wax ma, nàngam ngeen jaaye tool bee?» Mu ne ko: «Waaw, nàngam la.»

⁹ Ci kaw loolu Piyeer ne ko: «Ana lu ngeen di mànkoo, di nattu Noowug Boroom bi? Déglul, tànk yi suuli woon sa jëkkër a ngoogu ci bunt bi di la yóbbusi yaw it.» ¹⁰ Ca saa sa ndaw sa daanu cay tànkam, dee. Xale yu góor yi duggsi, fekk ko mu dee; ñu yóbbu ko, suul ko ca wetu jëkkëram. ¹¹ Ba loolu amee tiitaange ju réy a jàpp mbooloom gëmkat ñépp, ak ña ko dégg ñépp.

Ndawi Almasi faj nañu ñu bare

¹² Ci kaw loolu ay firnde ak kéemaan yu bare di sottee ci loxol ndaw yi, ci biir askan wi. Gëmkat ñi nag di bokk daje ñoom ñépp fa ñuy wax Mbaarum Suleymaan, ca biir kër Yàlla ga, ¹³ waaye kenn ca ña ca des ñemewula jaxasoo ak ñoom. Teewul askan wa nawloo leen lool. ¹⁴ Gëmkatì Sang bi nag di gëna bare, ñuy wàllisi, ba doon mbooloo mu mag, góor ak jigéen. ¹⁵ Nit ñi dem bay gënne jarag ji ci mbedd yi,

teg leen ci ay laltu aki basañ, ngir bu fa Piyeer jaaree, lu bon bon takkndeeram mana dal ñenn ci ñoom. ¹⁶ Ci biir loolu nit ñu bare bàbbeekoo ca dëkk ya séq Yerusalem, indi ay jarag ak ñu rab yu bon sonal; ñoom ñépp daldi wër.

Fitnaal nañu ndaw yi

¹⁷ Ba mu ko defee xolu kañaan dugg sarxalkat bu mag ba, ak mboolem ña ko dar, te di waa ngérum Sadusen ña. ¹⁸ Ñu teg ndaw ya loxo, tēj leen ca kaso ba. ¹⁹ Ca guddi ga nag malaakam Boroom bi ubbi bunti kaso ba, gënne leen, ne leen: ²⁰ «Demleen taxaw ca digg kër Yàlla ga, ngeen xamal askan wi mboolem lu jëm ci dund gii.» ²¹ Gannaaw ba ñu déggee loolu, ba bët set, ñu dugg ca kër Yàlla ga, di waare.

Ci biir loolu sarxalkat bu mag ba ak ña ko dar, dikk, woolu kurélu àttekat ya, mboolem kurélu njiiti bànni Israyil; ñu yónnee, ngir jèli ndaw ya ca kaso ba. ²² Dag ya nag dikk, fekkuñu leen ca kaso ba, ñu dellu yégleji ko, ²³ ne: «Danoo fekk kaso ba tēja ràpp, wattukat ya taxaw ca bunt ya. Nu tijji, fekkunu kenn ca biir!»

²⁴ Jawriñu kër Yàlla ga ak sarxalkat yu mag ya dégg loolu, daldi jaaxle lool ci ndaw yi, di xalaat nu mbir miy mujje.

²⁵ Mu am ku dikk, ne leen: «Ña ngeen tējoon kaso déy a nga noonu ca kër Yàlla ga, di waare.» ²⁶ Ci kaw loolu

jawriñu kër Yàlla ga ak dag ya jëli ndaw ya ndànk, bañ leena jaay doole, ngir ragal nit ñi sànni leen ay doj.

²⁷ Ñu indi leen, taxawal leen ca kanam kurélu àttekat ya, sarxalkat bu mag ba laaj leen, ²⁸ ne: «Xanaa aayewunu leen woon ne buleen waareeti mukki ci woowu tur? Yeena ngi nii ubale Yerusalem ak seen waare, ngeen nar nu cee gadduloo bakkanu nit kii!»

²⁹ Piyeer ak ndaw ya ca des nag ne leen: «Yàlla lees wara déggal, waaye du nit. ³⁰ Sunu Yàllay maam moo dekkal Yeesu, mi ngeen wékk ci bant, bóom ko. ³¹ Moom la Yàlla yékkati ci wetu ndijooram, def ko muy Njiit, di Musalkat, ngir may bànni Israyil ag tuubeel ak njéggalug bàkkaar. ³² Nun noo seede loolu, nook Noogu Sell, gi Yàlla jagleel ñi ko déggal.»

³³ Ba ñu déggee loolu, dañoo mer ba fees, nar leena rey. ³⁴ Ab Farisen bu ñuy wax Gamalyel, di jànglekatu yoonu Musaa bu ñépp nawloo, daldi taxaw ca digg kurélu àttekat ya. Mu joxe ndigal ngir ñu génne leen ab diir. ³⁵ Ba ñu génnee, mu ne waa kurél ga: «Yeen bokki Israyil, moytuleen bu baax li ngeen di def ak nit ñii. ³⁶ Ndaxte bu yàggul la Tēdas jóg, di jaay daraja, ba lu wara tollook ñeenti téeméeri nit far ak moom. Ñu rey ko, ña

ko toppoon ñépp tasaaroo, seen peXe mujjewul fenn. ³⁷ Gannaawam it Yuda mu Galile jóg, ca jant ya ñu doon lim waa réew mi; mu yóbbaale mbooloo mu ko topp. Moom itam dee, ña ko toppoon ñépp tasaaroo. ³⁸ Léegi nag, dama ne, maanduleen ci ñii, te ba leen, ngir su seen mébét mbaa seen jëf bawoo ci nit, day yàqu rekk. ³⁹ Waaye su bawoo fa Yàlla nag, dungen ko mana fanq, moytuleena jànkoonde ak Yàlla.»

Ñu daldi fekksi Gamalyel, ⁴⁰ woowaat ndaw ya. Ba loolu amee ñu dóor leen, aaye leen ñu waxati lenn ci turu Yeesu, door leena yiwi.

⁴¹ Ndaw ya nag bàyyikoo ca kurélu àttekat ya, di bég, gannaaw ñoom lañu jàpp ne ñoo yelloo toroxte ga ñu leen teg ndax Tur wi*. ⁴² Ci kaw loolu bés bu nekkaan, muy ca kër Yàlla, di ca biir kër ya, noppiwuñoo jàngle ak a xamle xibaaru jàmm bi yéene ne Yeesu mooy Almasi.

6

Tabb nañu taxawukati mbooloom gëmkaat ñi

¹ Jant yooyu nag, naka taalibe yi di gēna bare, Yawut ñiy làkk gereg tàmbaalee ñaxtu ci kaw Yawut ñiy wax seen làmmiñu bopp ndax néewal gu ñu gis ñu néewal ko seeni jētun ca na ñuy séddalee

* 5:41 5.41 Tur wa mooy turu Sang Yeesu Almasi.

ag ndimbal bés bu nekk. ² Ba mu ko defee fukki ndaw ya ak ñaar woo mbooloom taalibe ya, ne leen: «Nu sàggane kàddug Yàlla, di topptoo mbirum séddale daal, jekkul ci nun. ³ Kon nag bokk yi, seetleen ci seen biir juróom ñaar ñu rafet seede, soloo Noo gu Sell gi te rafet xel, nu dénk leen sas woowu. ⁴ Nun nag nanu wéye julli gi, ak liggéey bi ci kàddu gi.»

⁵ Wax jooju daldi neex mbooloo mépp. Ñu seppi Eccen, nit kufeese ngëm ak Noo gu Sell gi, seppi Filib ak Porokor ak Nikanor ak Timon ak Parmenas ak Nikolas, ma dëkke Ancos te dib tuubeen bu duggoon lu jiitu ci yoonu Yawut. ⁶ Ñu indi leen fa kanam ndaw ya, ñu ñaanal leen, teg leen loxo.

⁷ Ba loolu amee kàddug Yàlla di law, limu taalibe yi yokku ba bare lool ci biir Yerusalem, sarxalkat yu bare daldi topp yoonu ngëm wi.

Teg nañu Eccen loxo

⁸ Ci kaw loolu Eccen, mi yiwu Yàlla def ag leer fees ko, di def ay kéemaan ak firnde yu mag ci biir askan wi. ⁹ Ba loolu amee ñenn ca jàngu ba ñuy wax jàngub waa Goreel ga, daldi jóg, di tàmbalee weranteek Eccen. Ay niti waa Siren a nga ca, ak waa Alegsàndiri, ak waa diiwaani Silisi ak Asi. ¹⁰ Teewul àttanuñu xelam mu rafet, ak Noo gi muy waxe.

¹¹ Ñu daldi ger ay nit ngir ñu duural ko, ne: «Noo ko dégg, mu yékkati kàdduy saaga, jëme ci Musaa ak ci Yàlla.» ¹² Ba loolu amee ñu xabtal nit ñi ak njiit yi, ak firikati yoon yi, ñu ne jalañ, jàpp Eccen, yóbbu ca kurélu àttekat ya. ¹³ Ñu indeeti foofa ay seedey naaféq yu ne: «Kii du bàyyee wax mukku lu juunoo ak bérab bu sell bii ak yoonu Musaa. ¹⁴ Noo ko dégg mu ne Yeesu Nasareen boobu dina màbb bérab bii te dina soppo aada yi nu Musaa bàyyee.»

¹⁵ Mboolem ña ca jataayu àttekat ya nag ne jàkk Eccen; ñu gis xar-kanam ba ne ràññ ni xar-kanamu malaaka.

7

Eccen layoo na

¹ Sarxalkat bu mag ba ne ko: «Ndax loolu dëgg la?» ² Eccen ne ko: «Yeen bokk yi, yeen samay baay, dégluleen! Yàlla, miy Boroom daraja moo feeñu woon sunu maam Ibraayma, ba mu nekkee réewum Mesopotami, bala moo sanc Karan. ³ Mu ne ko: “Jógeel sam réew, jóge ci say bokk, te nga dem ca réew, mi ma lay won.”

⁴ «Mu daldi jóge réewum waa Kalde, sanc Karan. Fa la ko Yàlla toxale gannaaw ba baayam faatoo, sancal ko ci réew mii ngeen dëkk tey. ⁵ Taxul mu muurale ko lenn ci réew mii, du sax fu mu teg tànkam. Teewul mu dig

ko, ne moom lay moomale réew mi, mook askanam wa koy wuutuji, te fekkul sax mu am doom. ⁶ Yàlla ne ko: "Saw askan dinañu toxuji bitim réew, te dees na leen def ay jaam, mitital leen diiru ñeenti téeméeri at (400)." ⁷ Yàlla neeti ko: "Xeet wi leen di jaamloo nag, man maa leen di mbugal. Gannaaw loolu dinañu fa génne, jaamusi ma ci bérab bii." ⁸ Yàlla daldi fasook Ibraayma kóllère gu mu màndargale xaraf. Moo tax Ibraayma xarfal doomam Isaaxa, ba mu juddoo ba am juróom ñetti fan; Isaaxa, Yanqóoba, Yanqóoba, fukki maam yaak ñaar.

⁹ «Maam yooyu nag iñaane seen doomu baay Yuusufa, ba jaay ko njaam, ñu yóbbu ko Misra. Teewul Yàlla ànd ak Yuusufa, ¹⁰ xettli ko ci coonom yépp, rafetal xelam, may ko itam Firawna buuru Misra baaxe ko; mu def ko kilifa ci Misra ak ci biir èttu kèram gépp.

¹¹ «Ci kaw loolu ab xiif dikkal Misra gépp ak réewum Kanaan. Mu metti lool. Sunuy maam nag amatuñu ab dund. ¹² Yanqóoba dégg ne ab dund am na Misra. Ca la fa jékka yebal sunu maam ya. ¹³ Seen ñaareel bi yoon la Yuusufa xàmniku ay doomi baayam, Firawna nag doxe ca xam cosaanu Yuusufa. ¹⁴ Ci kaw loolu Yuusufa yeble, indi baayam ak bokkam yépp, ñuy juróom ñaar fukki nit ak juróom. ¹⁵ Noonu

la Yanqóoba deme Misra, ba faatoo fa, mook sunuy maam. ¹⁶ Gannaaw gi lañu toxal seeni yax ca Sikem, denc leen ca bàmmeel, ba Ibraayma weccikoo woon xaalis ca doomi Amor ca Sikem.

¹⁷ «Ñu dem ba dige ba Yàlla giñaloon Ibraayma di waaja sotti, yemook xeet wi yokku, di gëna bare ci Misra, ¹⁸ ba beneen buur bu xamul Yuusufa falu ci Misra. ¹⁹ Buur boobu nag di muusaatu sunu xeet wi, di mitital sunuy maam, di leen sànniloo seeni liir, ngir ñu baña dund.

²⁰ «Booba la Musaa juddu, rafet ba fa kanam Yàlla, ñu yor ko ñetti weer ci biir kër baayam. ²¹ Ba ñu ko sànnée, doomu Firawna ju jigéen a ko foral boppam, yar ko ni doomam ju mu jur. ²² Musaa nag di ku mokkal mboolem xam-xamu Misra, te ràññiku lool ci wax ak ci jëf.

²³ «Ba ñeent fukki atam matee, xelum seeti bokki bànni Israyilam dikkal ko. ²⁴ Ci kaw loolu mu gis ca ku ñuy néewal doole, mu sotle ko, daldi rey waayi Misra ja, feyul ka mu néewal. ²⁵ Booba Musaa foog na ne ay bokkam xam nañu ne ciy loxoom la leen Yàlla di indile wall, ndeke xamuñu ko. ²⁶ Ca èllég sa mu juux ci ay Yawut yuy xeex, di leen jéema jubale, ne leen: "Yeen ay bokk ngeen, lu tax ngeen di lorante?" ²⁷ Ka doon néewal doole mooroom ma bëmèx Musaa, ne

ko: “Yaw, ku la def njiit mbaa àttekat ci sunu kaw? ²⁸ Xanaa danga maa nara rey, na nga reye waayi Misra ja démb?” ²⁹ Musaa dégg kàddu googu, daldi gàddaay, dem dali réewum Majan, ba am fa ñaari doom yu góor.

³⁰ «Mu teg ca ñeent fukki at, malaaka feeñu ko ca màndiñu tundu Sinayi, ci biir tàkk-tàkku sawara wu jafal ab gajj. ³¹ Musaa gis peeñu moomu, yéemu; mu dikk ba jege ko ngir niir ko, kàddug Boroom bi daldi jib. Mu ne: ³² “Man maay sa Yállay maam, maay Yállay Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba.” Musaa tiit bay lox, ñemeetula xool. ³³ Boroom bi ne ko: “Summil say dàll, ndax fii nga taxaw, suuf su sell la. ³⁴ Gis naa bu baax sama coonob ñoñ ci Misra; maa dégg seeni onk, ba wàcc ngir wallusi leen. Léegi nag dikkal, ma yebal la Misra.”

³⁵ «Musaa moomu ñu weddi woon, ne ko: “Ku la def kilifa ak ab àttekat?” Moom nag la Yàlla def kilifa ak ab jotkat, yebal ko ci ñoom, malaaka ma feeñu Musaa ca gajj ba, daldi koy jottli yóbbante ba. ³⁶ Moo leen génne réewum Misra, moo def ay kéemaan aki firnde ca réew ma, ak ca géēju Barax ya, ak ca màndiñ ma, diiru ñeent fukki at. ³⁷ Musaa moomu moo noon bànni Israyil: “Yonent bu mel ni man la leen Yàlla di feeñalal ci seen biiri bokk.” ³⁸ Moom it moo nekkoon ak mbooloo ma ca

màndiñ ma, mook malaaka ma doon wax ak moom ca kaw tundu Sinayi ca sunu wetu maam ya. Moo jot ci kàddu yuy dund, ngir jottli nu ko. ³⁹ Kooku la sunuy maam nanguwul woona déggal. Dañu koo far xarab, namma walbatiku dellu Misra. ⁴⁰ Ñu ne Aaróona: “Sàkkal nu ay yàlla yu nu jiite, ndax Musaa mii nu génne réewum Misra, xamunu lu ko dal.” ⁴¹ Jant yooyu lañu sàkk jëmmu sèllu, defal jëmm ja ab sarax, di bannexoo lu ñu sàkke seeni loxo. ⁴² Yàlla nag dèddu leen, bàyyi leen, ñuy jaamu biddiwi yi, ni ñu ko binde ci téereb yonent yi, ne:

“Yeen waa kër Israyil,
saraxu jur ak yeneen
sarax,

ndax man ngeen ko daan
indil diiru ñeent fukki
at ca màndiñ ma?

⁴³ Molog seen tuur mi, ngeen
yóbbaaale xaymab
jaamookaayam,

ak seen biddiwi yàlla ji ñu
naa Refan,

jëmm yooyu ngeen sàkk, di
leen sujjóotal!

Kon nag maa leen di toxal ca
wàllaa Babilon.”

⁴⁴ «Xaymab seede baa nga woon ak sunuy maam ca màndiñ ma, ñu sàkke ko na ko ka doon wax ak Musaa sante, dèppale kook misaal ma Musaa gisoon. ⁴⁵ Xayma ba la sunuy maam jot, dugal ko ci kilifteefu Yosuwe ca biir réewum xeet, ya leen Yàlla dàqal. Xayma

ba nekk fa, ba ca janti Daawuda. ⁴⁶ Daawuda, ma Yàlla baaxe woon, sàkku woon na am màkkaan ngir Yàllay Yanqóoba. ⁴⁷ Waaye Suleymaan moo ko mujj tabaxal kër.

⁴⁸ «Moona Aji Kawe ji du dëkke lu loxo defar, mooy la yonent ba ne:

⁴⁹ «Asamaan sama ngàngunee, suuf di sama ndëggastal.

Ana kër gu ngeen may tabaxal?

Boroom bee ko wax.

Mu ne: Ana ban bérab laay nopploo?

⁵⁰ Loolu lépp, xanaa du sama loxoo ko sàkk?»

⁵¹ «Yeena dëgër bopp, yeenay boroomi xol ak noppi yéefar! Dungeen noppee të Noo gu Sell gi? Maam ya, doom ya rekk!

⁵² Kan ci yonent yi la seeni maam fitnaalul? Nnoo rey démb ña yégle woon ñëwug Aji Jub, ji ngeen wor tey, bóom ko. ⁵³ Yeen de yeena jotoon ci yoonu Musaa, wi ay malaaka jottli, te taxul ngeen jëfe ko.»

Bóom nañu Eccen

⁵⁴ Naka lañu dégg loolu, seen xol fuddu, ñuy yéyu ci kawam. ⁵⁵ Eccen nag feese Noo gu Sell gi, ne jàkk asamaan, daldi gis leeru Yàlla, gis Yeesu taxawe fa ndijooru Yàlla. ⁵⁶ Mu ne:

«Asamaan a ngii ma gis, mu ubbiku, Doomu nit kaa ngii taxaw fi ndijooru Yàlla!»

⁵⁷ Ba loolu amee ñu yuuxu ca kaw, dar seeni nopp, daldi ànd, ne milib ca kawam;

⁵⁸ ñu wat-watee ko, génne ko dëkk ba, di ko dóor ay doj. Fekk na seede ya summi seeni mbubb, juug ca tànk benn xalelu góor bu ñuy wax Sóol.

⁵⁹ Nñuy dóor Eccen ay doj, moom muy ñaan Yàlla, naan: «Sang Yeesu, nangul sama bakkan!» ⁶⁰ Mu ne gurub, samp bëti óomam, daldi àddu ca kaw, ne: «Sang bi, bu leen topp bii bàkkaar.» Naka la wax loolu, daldi nelaw.

8

¹ Sóol nag rafetlu woon na la ñu bóom Eccen.

Fitnaal nañu mbooloo mi

Bésuub keroog teg nañu mbooloom gëmkat ña ca Yerusalem fitna ju metti ba, lu moy ndawi Almasi, ñoom ñépp a tasaaroo ca diiwaani Yude ak Samari. ² Ay nit ñu ragal Yàlla nag rob Eccen, ñaawlu deeyam lool. ³ Ci biir loolu Sóol moom, ma ngay jéema faagaagal mbooloom gëmkat ñi, di dugg ci kër yi, diri góor ak jigéen, génne, ñu sànni kaso.

Filib waare na ca Samari

⁴ Gëmkat ña tasaaroo di xamle fépp fu ñu jaare, xibaaru jàmm bu kàddu gi. ⁵ Noonu la Filib deme péeyub Samari, di siiwtaane Almasi. ⁶ Ba waa dëkk ba dëggee mbaa ñu gis kéemaan ya muy def, ñoo bokk teewlu ay waxam. ⁷ Ndax bare na ca ñu rab yu bon jàppoon te mujj bàyyi

leen, génne yuux yu réy; bare na ca it ñu lafañ ak ñu làggi woon te mujj wér.
 8 Muy mbég mu réy nag ca dëkk boobee.

Ab ñeengokat gis na ku ko jon

9 Ku ñuy wax Simon nag yàggoon na ca dëkk ba, di ñeengo. Ku waar waa Samari la woon, te doon tud-doo nit ku màgg. 10 Ñépp, mag ak ndaw, teewlu ko, naan: «Kii mooy dooley Yàlla ci boppam. Moom lañuy wax “Màggle”.» 11 La ñu ko teewloo woon moo di jëfi ñeengo ya mu leen yàgga yéeme. 12 Waaye ba ñu gëmee Filib, ma leen xamal xibaaru jàmm, bi jëm ci nguurug Yàlla ak turu Yeesu Almasi, góor ak jigéen daldi nangu, ñu sóob leen ci ndox. 13 Simon ci boppam gëm, moom it, ñu sóob ko ci ndox. Simon nag bàyyeetul Filib. Ba mu gisee firnde yaak kiraama yu mag yay am, moom moo yéemu.

14 Ba ndaw ya ca Yerusalem yégee ne waa Samari nangu nañu kàddug Yàlla, Piyeer ak Yowaan lañu fa yebal. 15 Ñu agsi Samari, ñaanal gëmkaat ña, ngir ñu jot Noo gu Sell gi. 16 Ndax booba Noo gi wàccagul woon ci kenn ci ñoom, dees leena sóoboon rekk ci ndox ci turu Sang Yeesu. 17 Ba loolu amee

Piyeer ak Yowaan teg leen loxo, ñu jot Noo gu Sell gi.

18 Simon nag gis noonee mayug Noo, gi sababoo ci tegeb loxo bu ndaw ña amal, ba tax mu indil leen xalis. 19 Mu ne leen: «Mayleen ma man itam xam-xam bii, ngir ku ma teg loxo, nga jot Noo gu Sell gi.» 20 Piyeer ne ko: «Na sa xalis ànd ak yaw asaru, ndegam ab xalis nga yaakaara jënde mayu Yàlla! 21 Amuloo benn wàll mbaa ab cér ci lii, ndax sa xol a jubul ci kanam Yàlla. 22 Réccul nag sa mbon gii, te ñaan Boroom bi; jombul mu baal la sa mébétu xol. 23 Ndax gis naa ni nga sóoboo ci wextanu kañaan, keppu ci ndëngte.»

24 Simon ne leen: «Ñaanalleen ma Boroom bi, yeen ci seen bopp, ngir li ngeen wax lépp, lenn bañ ma cee dab.»

25 Gannaaw ba Piyeer ak Yowaan seedelee kàddug Boroom bi, biral ko, Yerusalem lañu dellu, di xamle xibaaru jàmm bi ci ay dëkki Samari yu bare.

Filib yee na ab jaraafu Ecopi

26 Menn malaakam Boroom bi nag wax Filib, ne ko: «Fabul jubal bëj-saalum; yoon wa kenn jaareetul te bartaloo Yerusalem, jëm Gasa.» 27 Filib fabu, dem. Ndeke am na jenn waayu Ecopi* ju màggalsi woon Yerusalem. Nit

* 8:27 8.27 Ecopi ga woon, dees na ko wooye Kuus itam, muy diiwaan bu feggoo woon ak dexu Niil, te nekkoon diggante bëj-gànaaru Sudan ak bëj-saalumu Misra.

kooku doonoon moraange, te di jaraaf ju mag ju Kàndas Lingeeru Ecopi; moo doon saytu mboolem alalu Lingeeru Ecopi. ²⁸ Naka la jaraaf ja màggalsi bay dellu Ecopi, toog ca watiiram, di jàngaale téereb Yonent Yàlla Esayi, ²⁹ Noowug Yàlla ne Filib: «Doxal, dab watiir bale.»

³⁰ Filib dabsi waayi Ecopi ja, daldi dégg muy jàng téereb Yonent Yàlla Esayi. Mu ne ko: «Ndax xam nga li ngay jàng?» ³¹ Mu ne ko: «Nu ma ko mana xame, te kenn firilu ma ko?» Ba loolu amee mu ne Filib, mu yéeg, toog ak moom. Filib yéeg. ³² Lii nag mooy dogu mbind ma mu doon biral:

«Dees koo yóbbu ni xar mu ñuy rendiji;
mbete mburt mu ne cell ci kanam ki koy wat,
ubbiwul gémmiñam.

³³ Ci biir toroxteem lañu ko xañ déggam;
kuutaayam nag, ana ku ci mana wax?
Ndegam bakkanam lañu toxale kaw suuf.»

³⁴ Jaraaf ja ne Filib: «Yaw laay laaj, ci kan la yonent bi wax lii? Boppam lay wax am keneen?» ³⁵ Filib daldi àddu, tàmbalee ci dog boobu, xamal ko xibaaru jàmm bi ci mbirum Yeesu.

³⁶ Ba loolu amee ñu topp yoon wi, ba yem ci am ndox. Jaraaf ja ne ko: «Ndox a ngii, ana lu tee ma sóobu ci?» ³⁷ Filib ne ko: «Soo gêmee ci sa léppi xol, sañ nga ko.» Mu

ne ko: «Gëm naa ne Yeesu Almasi mooy Doomu Yàlla.»

³⁸ Ci kaw loolu jaraaf ja santaane ñu taxawal watiir ba; Filib ak jaraaf ja wàcc, ñu dugg ñoom ñaar ca ndox ma, Filib sóob ko ca. ³⁹ Naka lañu génne ca ndox ma, ngelawal Boroom bi ne cas Filib, yóbbu, jaraaf ja gisatu ko. Teewul mu topp yoonam, ànd ak mbég. ⁴⁰ Filib moom, dëkk ba ñuy wax Asot la gisaat boppam. Mu wéye di xamle xibaaru jàmm bi ci dëkkoo dëkk, ba àgg Sesare.

9

Sóol tuub na

¹ Ci biir loolu Sóol moom, noyyeewul lu moy di tëkkook a jéema bóom taalibey Sang bi. Mu dem nag ca sarxalkat bu mag ba, ² di sàkku ay bataaxal yu ñeel jànguy dëkk ba ñuy wax Damaas, bataaxal yu yóbbante ndigal lu yeewlu képp ku ñu fa gis ku bokk ci Yoon woowu, góor ak jigéen, ngir mu jàpp leen, indi Yerusalem.

³ Naka la Sóol dem ba jub Damaas, ag leer bawoo asamaan, jekki ne ràyy ci kawam. ⁴ Mu daanu ci suuf, daldi dégg baat bu ko ne: «Sóol, Sóol, lu tax nga di ma bundxatal?» ⁵ Mu ne: «Yaay kan Sang bi?» Mu ne: «Man maay Yeesu, mi ngay bundxatal. ⁶ Léegi nag, jógal, dugg ci dëkk bi, dees na la wax li nga wara def.»

⁷ Nit ña ànd ak moom a nga taxaw, jommi ba ne cell;

dégg nañu baat bi te gisuñu kenn. ⁸ Sóol jóg, xippi, gisul dara; ñu daldi koy wommat, dugal ko biir Damaas. ⁹ Diiru ñetti fan gisul dara, lekkul, naanul.

¹⁰ Ab taalibe bu ñuy wax Anañas nag ma nga woon ca Damaas. Sang bi feeñu ko, ne ko: «Anañas!» Mu ne ko: «Maa ngi, Sang bi.» ¹¹ Sang bi ne ko: «Demal ba ca mbedd, ma ñuy wax Mbedd mu jub, te nga seet ca kër Yuda ku ñuy wax Sóol te dëkke Tàrs. Ma ngay ñaan. ¹² Dafa gis cim peeñu ku ñuy wax Anañas duggsi, teg ko loxo, ngir mu dellu di gis.» ¹³ Anañas nag ne ko: «Sang bi, maa dégge ci ñu bare mbirum kooku, ñu seede mboolem jëf ju bon ji mu def say nit ñu sell ci biir Yerusalem. ¹⁴ Te moo yor ndigal lu tukkee ci sarxalkat yu mag yi, ngir yeewlu képp kuy tudd saw tur.» ¹⁵ Sang bi ne ko: «Demal, ndax kooku juntuukaay laa ko tanne, ngir mu xamali sama tur, xeeti jaambur yi ak seeni buur, xamal ko itam bànni Israyil. ¹⁶ Maa koy won mboolem coono bi mu wara dékku ngir sama tur.»

¹⁷ Ci kaw loolu Anañas dem, dugg ca kër ga, teg Sóol loxo, ne ko: «Mbokk mi Sóol, Sang Yeesu, mi la feeñu woon ci yoon wi nga dikke, moo ma yebal ci yaw, ngir nga dellu di gis te feese Noo gu Sell gi.» ¹⁸ Ca saa sa lu mel niy waasintóor wadde ca bët ya, mu dellu di gis.

Mu daldi jóg, ñu sóob ko ci ndox. ¹⁹ Ba loolu wéyee, mu lekk, doora am doole.

Sóol toog na ak taalibe ya ca Damaas ay fan. ²⁰ Ca saa sa la tàmbalee xamle Yeesu ca jàngu ya, naan Yeesu mooy Doomu Yàlla. ²¹ Mboolem ña ko dégg, daldi waaru, naan: «Xanaa du kii moo doon bóom ñiy tudd woowu tur ci Yerusalem? Du moo fi dikoon, ngir yeewlu leen, yóbbu ci sarxalkat yu mag yi?» ²² Teewul Sóol gëna am manoore, ba far jaaxal Yawut ñi dëkke Damaas, di firndeel ne Yeesu mooy Almasi.

²³ Ba ñu ca tegee ab diir bu xawa yàgg, Yawut yi féncoo, ngir reylu ko. ²⁴ Sóol nag yég seen mébét. Guddi ak bëccëg lañu doon wattu bunti dëkk ba, ngir bóom ko. ²⁵ Teewul taalibe yi yeb ko ag guddi ci ag dàmba, jalle ko ca wàllaa miir ba, yoor ko.

²⁶ Ba Sóol agsee Yerusalem, jéem naa jaxas-ook taalibe yi, waaye ñépp a ko ragal, ndax ñakka gëm ag taalibeem. ²⁷ Ci kaw loolu Barnaba ànd ak moom, yóbbu ko ca ndaw ya. Barnaba nettali leen, ni Sóol gise Sang bi ca yoon wa, ba mu wax ak Sóol, ak fit wa Sóol waaree ca Damaas ci turu Yeesu. ²⁸ Ba loolu amee Sóol ànd ak ndaw yi di dem ak a dikk ci biir Yerusalem, di waaree aw fit ci turu Sang bi. ²⁹ Mu boole ci di wax ak a werante ak Yawut ñiy làkk gereg, te ñoom ñu

di ko fexee rey. ³⁰ Bokki gëmkat ña nag yég ko, daldi koy yóbbu Sesare, yebale ko foofa, mu dem Tàrs.

³¹ Ba mu ko defee mbooloom gëmkat ñi ci mboolem diiwaani Yude ak Galile ak Samari daldi am jamm. Nuy gëna dëgër, di wéye ragal Yàlla, tey yokku ci ndimbalal Noo gu Sell gi.

Piyeer faj na nit

³² Piyeer mi doon wër fu nekk nag, am na bés mu jaare ca ñu sell ña dëkke Lidd. ³³ Mu gis foofa waa ju ñuy wax Ene. Fekk na diiru juróom ñetti at, cib lal rekk lay tëdd ndax yaram wu làggi. ³⁴ Piyeer ne ko: «Ene, Yeesu Almasi wéral na la; jógal, lalal sa bopp.» Mu jóg ca saa sa. ³⁵ Mboolem waa diiwaani Lidd ak Saron nag gis ko, ñoom ñépp waññiku ci Sang bi.

Piyeer dekkal na nit

³⁶ Dëkk ba ñuy wax Yope, ab taalibe bu jigéen a nga fa woon, ñu di ko wax Tabita mbaa Dorkas ci làkku gereg. Def lu baax ak sarxe la saxoo woon. ³⁷ Ci fan yooyu, mu daanu wopp, daldi faatu. Ñu sang ko, dugal ko ca néegu kaw taax ma. ³⁸ Ci biir loolu taalibe yi dégg ne Piyeer a nga Lidd, te Lidd sorewul Yope. Ñu yebal ñaari nit ca moom, ngir ñaan ko mu ñëw te baña yeex.

³⁹ Piyeer jóg, ànd ak ñoom, ba agsi. Ñu yéeg ko ca néegu kaw taax ma. Ay jëtun a nga fa woon. Ñoom

ñépp di jooyoo, yéew Piyeer, won ko turki yaak mbubb ya Dorkas defaroon ba muy nekk ak ñoom.

⁴⁰ Ci kaw loolu Piyeer dàq ñépp ca biti. Mu sukk, ñaan, daldi walbatiku jublook néew bi, ne: «Tabita, jógal!» Mu ne xiféet, gis Piyeer, jóg toog. ⁴¹ Piyeer may ko loxo, yékkati ko. Ba loolu amee Piyeer woo ñu sell ña, ak jëtun ña, won leen ndaw sa, muy dund. ⁴² Mbir ma nag siiw ca Yope gépp, ñu bare gëm Sang bi. ⁴³ Gannaaw loolu Piyeer dal na Yope ay fan, kër wullikat bu ñuy wax Simonj.

10

Korney woo na Piyeer

¹ Ku ñuy wax Korney, njiitu takk-der la woon ca Sesare. Ma nga bokkoon ca mbooloo ma ñu dippee Gàngooru Itali. ² Ku jullite la woon te ragal Yàlla, mook waa këram gépp; bare woon na sarax yu muy yéwéne askan wi, te ñaan ci Yàlla la saxoo woon.

³ Am peeñu nag dikkal ko digg njolloor, mu gis ci lu leer malaakam Yàlla, mu duggsi, ne ko: «Korney!»

⁴ Korney ne ko jàkk, tiit, ne ko: «Sang bi, lu mu doon?» Mu ne ko: «Say ñaan ak say sarax yéeg na fa Yàlla, ba mu bàyyi la xel. ⁵ Léegi nag yebleel ca Yope, nga wooluji fa ku ñuy wax Simonj, ñu di ko dàkkentale Piyeer. ⁶ Ma nga dal ak meneen Simonj

ma, wullikat ba këram féete wetu géej.»

⁷ Naka la malaaka ma wax ak Korney ba dem, mu woo ñaar ciy surgaam, ak benn takk-der bu jullite te bokk ciy suqam. ⁸ Mu nettali leen lépp nag, daldi leen yebal Yope.

⁹ Ca ëllëg sa, ñu dem bay jub dëkk ba, yemook Piyeer yéeg ca kaw taax ma ci digg bëccëg, ngir ñaan. ¹⁰ Mu dem ba xiif, bëgga lekk, ñu di ko toggal nag lu mu lekk. Ci biir loolu mu daanu leer. ¹¹ Mu daldi gis asamaan ubiku, lu mel ni sér bu mag bu ñu téyee ñeenti lafam, wacce asamaan, jëm suuf. ¹² Sér baa nga def mboolem boroom ñeenti tànk, ak dundoot yiy raam, ak mboolem njanaaw. ¹³ Mu am baat bu jib, ne ko: «Piyeer, jógal, rey te lekk.» ¹⁴ Piyeer ne ko: «Mukk, Sang bi, ndaxte masumaa lekk lenn lu daganul mbaa lu setul.» ¹⁵ Teewul baat bi wax ak moom ñaareel bi yoon, ne ko: «Lu Yàlla setal, bu ko daganadil.» ¹⁶ Menn peeñu moomu dikkal na ko ñetti yoon. La ca tegu ñu yéegë këf ka asamaan. ¹⁷ Piyeer a nga jaaxle lool, di seet cim xelam lu peeñu ma ko dikkal di tekki, ndeke nit ña Korney yebaloon laaj nañu kër Simon, ba dikk taxaw ca bunt ba. ¹⁸ Ñu woote, laajte, ne: «Simon, mi ñuy wax Piyeer, fii la dëkk?»

¹⁹ Naka la Piyeer di xalaat ba tey ca peeñu ma, Noo gi

ne ko: «Ñetti nit a ngi nii, di la seet. ²⁰ Waccal boog, ànd ak ñoom te bul nàttable, ndax man maa leen yebal.» ²¹ Piyeer wacc nag ne nit ñi: «Maa ngii; ki ngeen di seet, man la. Lu doon seeni tànk?» ²² Ñu ne ko: «Njiitu takk-der ba Korney, ku jub, ragal Yàlla, te rafet seede bu ko xetu Yawut wépp seedeel, moo jote ci malaaka mu sell, ndigalal woolu la këram, ngir déglu say kàddu.» ²³ Ci kaw loolu Piyeer dugal leen, dalal leen.

Piyeer wuyji na Korney

Ba bët setee, Piyeer ànd ak ñoom, ñenn ca bokki gëmkat ña dëkke Yope gunge ko. ²⁴ Ca ëllëg sa Piyeer agsi Sesare. Fekk na Korney di ko séentu, daldi woo ca këram ay bokkam, ak xaritam yi ko gëna jege. ²⁵ Ba Piyeer duggsee, Korney gatandu ko, ne gurub ca tànk Piyeer, sujjóot. ²⁶ Piyeer yékkati ko, ne: «Déet jógal, man it, nit donj laa.» ²⁷ Piyeer di waxtaan ak moom, ba duggsi, yem ca nit ñu bare ña fa daje. ²⁸ Mu ne leen: «Yeen de xam ngeen ne ab Yawut, mayeesu ko mu jaxasoo ak xetu jaambur, mbaa mu seeti ko. Waaye man nag Yàllaa ma won ne du kenn nit ku ma naan daganula jaxasool, mbaa setul. ²⁹ Looloo tax, bi ngeen ma wooloo, ma ñew te tendeefaluma benn yoon. Ma di leen laaj nag li waral ngeen woolu ma.»

³⁰ Ci kaw loolu Korney ne: «Bëkkaati-démb ci waxtuw digg njolloor wii nu tollu tey, ci laa doon ñaane sama biir néeg. Mu am ku jekki ne jaas ci sama kanam, sol yére yu ne ràññ. ³¹ Mu ne ma: “Korney, nangu nañu say ñaan, te nemmiku nañu say sarax fa kanam Yàlla. ³² Kon nag yebleel Yope, nga woolu Simon, mi ñu dàkkentale Piyeer; ma nga dal ca kër meneen Simon, wullikat ba ca wetu géej ga.” ³³ Ca saa sa nag laa yeble ci yaw. Yaw it def nga lu baax, bi nga dikkee. Léegi nag nun ñépp a ngi fi ci kanam Yàlla, ngir déglu mboolem lu la Boroom bi sant.»

³⁴ Ba loolu amee Piyeer àddu, ne: «Dëgg-dëgg gis naa ne Yàlla daal du gënaatle, ³⁵ waaye xeetoo xeet, ku ko ci ragal tey def njekk, mooy ki ko neex. ³⁶ Moo yónnee kàddoom bànni Israyil, àgge leen xibaaru jàmm, biy maye jàmm ci Yeesu Almasi, miy Sangu ñépp. ³⁷ Yeen ci seen bopp xam ngeen li xewoon ci mboolem réewum Yawut yi, te dale ci diiwaanu Galile, gannaaw ba Yaxya wootee, di sóobe cim ndox, ³⁸ ak ni Yàlla ànde ak Yeesum Nasaret, ba jagleel ko pal gu mu dogale Noo gu Sell geek xam-xam bi mu ko sotti, muy wër, di def lu baax, di faj mboolem ñi Seytaane notoon.

³⁹ «Nun ci sunu bopp noo seede li mu def lépp ci réewum Yawut yi ak

Yerusalem. Moom mi ñu wékk ci bant, ba rey ko, ⁴⁰ moom la Yàlla dekkal ci ñetteelu fanam, ba may ko mu feeñ. ⁴¹ Du askan wépp la ko won, xanaa nun, seede yi Yàlla tannoos lu jiitu, nu bokk ak moom lekk ak naan, gannaaw ndekki-teem. ⁴² Moo nu sant nag nu xamal askan wi te seede ne moom la Yàlla tabb àttekatub aji dund ñi, ak aji dee ñi. ⁴³ Moom la yonent yépp seedeel, ne képp ku ko gëm, jot nga sa njéggalug bàkkaar ciw turam.»

⁴⁴ Ba Piyeer di wax kàddu googu, Noo gu Sell gi daldi wàcc ci kaw mboolem ñay déglu kàddu ga. ⁴⁵ Ba loolu amee mboolem gëmkati Yawut ya ànd ak Piyeer, waaru ca na mayug Noo gu Sell gi tuuruwaalee ca xeeti jaambur ña, ⁴⁶ ndax dañu leena dégg ñoom itam, ñuy làkk yeneen làkk, ak a màggal Yàlla.

⁴⁷ Piyeer dellu ne: «Ñii jot Noo gu Sell gi ni nun, ndax manees na leena baña sóob ci ndox?» ⁴⁸ Mu santaane nag ñu sóob leen ci ndox ci turu Yeesu Almasi. Gannaaw loolu ñu ñaan Piyeer, mu toog ci ñoom ay fan.

11

Piyeer layoo naak waa Yerusalem

¹ Ci kaw loolu ndaw yaak bokki gëmkat ña ca réewum Yawut, dégg ne jaambur ñi dul Yawut déggal nañu kàddug Yàlla, ñoom itam.

² Ba Piyeer delloo Yerusalem

nag, gëmkat ñi bokk ci askanu Yawut di ko sikk,³ naan: «Yaa dem ca ña xaraful, di bokk ak ñoom lekk!»

⁴ Piyeer daldi leen benn-bennalal mbir mi. ⁵ Mu ne: «Man de damaa nekkoon ca Yope, di fa ñaan. Ci biir loolu ma daanu ag leer, daldi gis ci peeñu lu mel ni sér bu mag bu ñu téyee ñeenti lafam, mu wàcce asamaan, ba agsi ci man. ⁶ Ma xool ko jàkk, niir ko, daldi cay gis boroom ñeenti tànk yi, ak rabi àll yi, ak dundoot yiy raam ak njanaaw yi. ⁷ Maa dégg itam baat bu ma ne: “Piyeer, jógal, rey te lekk.” ⁸ Ma ne: “Mukk, Sang bi, ndax lenn lu daganul mbaa lu setul masula dugg sama gémmiñ.” ⁹ Baat ba nag àddoo asamaan ñaareel bi yoon, ne ma: “Lu Yàlla setal, bu ko daganadil.” ¹⁰ Menn peeñu moomu dikk na ba muy ñetti yoon, ñu doora yéegé lépp asamaan.

¹¹ «Saa soosa tembe, ca la ñetti nit ña ñu yebale Sesare ba ca man, agsi ca kër ga nu dal. ¹² Noo gi nag ne ma: “Àndal ak ñoom, te bul nàttable.” Juróom benni bokk yii ngeen di gis ñoo ma gunge, nu dem ba dugg ca kër Korney. ¹³ Mu xamal nu ne malaakaa ko feeñu ci néegam, ne ko: “Yebleel ca Yope, nga woolu Simon, ma ñu dàkkentale Piyeer. ¹⁴ Dina la àgge kàddu yu lay musal, yaw ak sa waa kër gépp.”

¹⁵ «Naka laa tàmbalee wax ak ñoom Korney, Noo gu Sell gi daanu ci seen kaw, na mu jëkkoon daanoo ca sunu kaw. ¹⁶ Ma daldi fàttliku kàddug Sang, ba mu noon: “Yaxya, cim ndox la daan sóobe, waaye yeen, ci Noo gu Sell gi lees leen di sóob.” ¹⁷ Gannaaw nag Yàllaa leen jagleel genn may, ga mu nu jagleeloon, ba nu gëmee Sang Yeesu Almasi, ana ku ma doon, man, bay gállankoor Yàlla?»

¹⁸ Ba ñu déggee loolu lañu dal, daldi màggal Yàlla. Ñu ne: «Kon xeeti jaambur yi, ndeke ñoom it Yàlla may na leen ñu tuub, ba dund!»

Mbooloo sosu na ca Àncos

¹⁹ Gëmkat ña tasaaroo woon nag ndax fitna ja woon, ca mbirum Eccen, mujj nañu jàll ba diiwaanu Fenisi, ca dunu Sippar ak ca Àncos, waaye àggewuñu kàddu gi ñeneen ñu moy Yawut yi. ²⁰ Terewul ay gëmkat ñu dëkke Sippar ak Siren, bàyyikoo ca, dikk Àncos, wax ak làkk-kati Gereg yi, ñoom itam, ba àgge leen xibaaru jàmm bu Sang Yeesu. ²¹ Boroom bi nag gungee leen loxoom, ba ñu bare gëm, waññiku ci Sang bi.

²² Ba mbir ma siiwee, ba mbooloom gëmkati Yerusalem jot ca, dañoo yebal Barnaba ca Àncos. ²³ Ba Barnaba dikkee ba gis yiw, wi leen Yàlla may, dafa

bég, di leen ñaax ngir ñu ñoye seen xol ci Sang bi. ²⁴ Ndaxte Barnaba nit ku baax la woon, feese Noo gu Sell gi, ak ngëm. Mbooloo mu takku nag dolliku ci Sang bi.

²⁵ Ba loolu wéyee Barnaba jëm Tàrs, di seeti Sóol.

²⁶ Ba mu ko gisee, da koo indi Àncos. Ba mu ko defee, atum lëmm ñuy daje ca mbooloom gëmkat ña, di jàngal nit ñu takku. Ca Àncos lañu jékka wooye gëmkat ñi ay gëm-Almasi.

²⁷ Ci fan yooyu la ay yonent jóge Yerusalem, dikk Àncos. ²⁸ Kenn ca ñoom, ku ñuy wax Agabus daldi yéglee Noo gu Sell gi, ne xiif bu metti dina am, ci àddina sépp. Te looloo nga yemook ayug buur bu mag bu ñuy wax Kélódd. ²⁹ Taalibe ya nag fas yéenee boole kem kàttanu ku nekk ca ñoom, ngir ndimbal lu ñuy yónnee bokki diiwaanu Yude. ³⁰ Noonu lañu def, yónnee ko magi Yude, Barnaba ak Sóol jottli ko.

12

Yàlla yiwi na Piyeer

¹ Ca jamono jooju la Buur Erodd jàppoon ñenn ca mbooloom gëmkat ña, di leen mitital. ² Noonu la bóome ab saamar Yanqóoba, doomu ndeyu Yowaan. ³ Mu gis nag na mbir ma neexe Yawut ya, ba tax mu teg loxo Piyeer, moom itam; loola yemook bési màggalu Mburu mu

amul lawiir. ⁴ Naka la ko jàpplu, daldi koy tēj kaso, teg ko ci loxoy ñeenti kurél yu ñeenti takk-der, ngir ñu wattu ko; booba ma ngay xaar ba bésub Mucc bi wees, mu door koo yóbbu ca kanam askan wa.

⁵ Naka lañu tēj Piyeer ca kaso ba, mbooloom gëmkat ñi saxoo koo ñaanal Yàlla.

⁶ Ba ñu demee ba ca guddi, ga jitu bés ba ko Erodd wara yóbbu, Piyeer a ngay nelaw ci diggante ñaari takk-der, ñu yeewe ko ñaari càllala, ay dag di wattu buntu kaso ba.

⁷ Ci kaw loolu am malaakam Boroom bi ne jaas, taxaw, ag leer ne ràyy ca biir kaso ba. Malaaka ma laal Piyeer ci wetam, yee ko, ne ko: «Jógal gaaw!», càllala yi daldi rote ciy loxoom.

⁸ Malaaka ma ne ko: «Takkal sa geño te sol say dàll.» Mu def noonu. Mu ne ko: «Solal sa mbubb te topp ci man.» ⁹ Piyeer génn, topp ci moom, te xamul sax ndax li ko dikkal noonu te sababoo ci malaaka mi, dëgg la. Yaakaaroon na ne am peeñu la. ¹⁰ Ñu jàll dalu wattukat bu jëkk bi, teg ci ñaareel bi, ba agsi ci buntu weñ, ba jëm ca dëkk ba, bunt ba daldi tijjikul boppam. Ñu génn, topp menn mbedd, malaaka ma jekki teqlikook Piyeer.

¹¹ Naka la xelum Piyeer délsi, mu daldi ne: «Léegi nag xam naa xéll ne, Boroom bee yebal malaakaam, te moo ma musal ci loxol Erodd, ak mboolem li Yawut yi séentu

woon.»¹² Gannaaw ba Piyeer ràññee loolu, daa dem kër Maryaama, ndeyu Yowaan Màrk, fekk ñu bare daje foofa, di ñaan.¹³ Piyeer fëgg buntu kër ga, mbindaan mu ñuy wax Rodd dikk.¹⁴ Ba Piyeer waxee, mbindaan ma xàmmi baatam, daldi bég ba talu koo ubbil, xanaa daw dellu ca biir, ne Piyeer a nga foofa ca buntu kër ga.¹⁵ Ñu ne ko: «Xanaa dangaa dof?» Teewul mbindaan mi ne moom la. Ñu daldi ne: «Kon malaakaam la.»¹⁶ Ci biir loolu Piyeer a ngay fëgg ba tey. Ñu tiji, muy moom, ñu waaru.¹⁷ Piyeer liyaar leen, ngir ñu noppi, daldi leen nettali, ni ko Boroom bi génnee kaso ba. Mu ne leen: «Yégal-leen ko Yanqóoba ak yeneen bokki taalibe yi.» Ba loolu amee mu génn, dem feneen.

¹⁸ Ba bët setee takk-der ya ne kër-kër, ne këpp, ne: «Ana fu Piyeer jaar?»¹⁹ Erodd nag santaane ñu wër Piyeer, te taxul mu gis ko. Mu daldi àtte wattukat yi, ba noppi joxe ndigal ngir ñu rey leen.

Buur Erodd dee na

Ba mu ko defee Erodd jóge diiwaanu Yude, dem Sesare, toog fa.²⁰ Fekk na Erodd dëngoo lool ak waa dëkk yi ñuy wax Tir ak Sidon. Ci kaw loolu waa Tir ak Sidon mánkoo, dikk ba ci Erodd. Ñu daldi fexe ba jubook Balastus, bëkk-néegu Buur, ba

noppi di sàkku jàmm, ndax seen dundub réew, ca dundu Buur Erodd la daan jóge.

²¹ Ba bés ba ñu jàpp agsee, Erodd sol colu buuram, toog ca jal ba, di leen àgge kàddug kilifteefam.²² Mbooloo maa ngay àddu ca kaw, naan: «Lii kay baatu Yàlla la, du baatu nit!»²³ Ca saa soosa tembe la ko malaakam Boroom bi fàdd, ndax la mu delloowul Yàlla njukkal. Ba loolu amee, ay sax ronq ko, mu dee.

²⁴ Ci biir loolu kàddug Yàlla di gëna siiw, di gëna law.

²⁵ Barnaba ak Sóol nag, gannaaw ba ñu sottalee seen liggéey, dañoo jóge Yerusalem, ñibbi, ànd ak Yowaan mi ñuy wax Màrk.

13

Yàlla yónni na Barnaba ak Sóol

¹ Ca biir mbooloom gëmkat, ña woon ca dëkk ba ñuy wax Àncos, amoon na ay yonent ak ay jànglekat: ñuy Barnaba, ak Simeyon mi ñu dippee Ñuule, ak Lusiyus mi bawoo Siren*, ak Manayan mi yaroondoo ak Erodd boroom Galile, ak Sóol.² Nnoño daje woon di màggal Boroom bi, boole kook koor. Ci biir loolu Noo gu Sell gi ne: «Beral-leen ma nag Barnaba ak Sóol ngir liggéey, bi ma leen wooye.»³ Ba loolu amee ñu woor, boole kook ñaan, daldi leen

* 13:1 13.1 Siren ab dëkk la bu nekkoon ci tefesu bëj-gannaaru Afrig te féete Misra sowu.

teg seeni loxo, ba noppi yiwi leen.

Dunu Sippar jot na ci kàddug Yàlla

⁴ Ñooñu la Noo gu Sell gi yebal, ñu dem dëkk ba ñuy wax Selusi, dugge fa gaal, jëm dun ba ñuy wax Sippar.

⁵ Ña nga teereji dëkk ba ñuy wax Salamin, daldi fay yégle kàddug Yàlla ca jànguy Yawut ya, ku ñuy wax Yowaan Màrk ànd ak ñoom, di leen jàpple.

⁶ Ci biir loolu ñu wër dun ba bépp, ba yegg Pafos, péey ba. Ñu tase faak ab ñeengokatub Yawut buy yonent-yonentlu, ñu di ko wax Bar Yeesu. ⁷ Ma nga bokkoon ca toppum Sergiyus Póolus† boroom dëkk ba, nit ku rafet xel. Kooku namma dégg kàddug Yàlla, daldi woolu Barnaba ak Sóol. ⁸ Elimas, mu firi Ñeengokat bi, di leen gállankoor nag, tey jéema fàbbi boroom réew ma, ba du gëm. ⁹ Ci kaw loolu Sóol mi ñuy wax Póol feese Noo gu Sell gi. Mu xool ñeengokat bi jàkk, ¹⁰ ne ko: «Yaw nit ki fees ak gépp xeetu njublan ak ndéngte, doomu Seytaane ji, noonu gépp njub, doo bàyyee lunkal yooni njub yu Boroom bi? ¹¹ Léegi nag loxol Boroom baa ngii fi sa kaw; dinga gumba, ba dootuloo gis jant bi ab diir.» Ca saa sa gis-gis bu naqari akug lëndem ne milib ci kawam, muy wëndeelu, di

wut ku ko wommat. ¹² Ba loolu amee boroom dëkk ba gis la xew, daldi gëm, di yéemu ci li mu jàngge ci Sang bi.

Waa Pisidi jot nañu ci kàddug Yàlla

¹³ Póol ak ñi mu àndal nag bàyyikoo Pafos, dugg gaal, jëm Perge, ca diiwaanu Pamfili. Yowaan moom tàggoo ak ñoom, dellu Yerusalem.

¹⁴ Ci kaw loolu, ñoom ñu jóge Perge, jáll ba Àncos ca diiwaanu Pisidi. Ñu dem jàngu ba, dugg, toog ca bésub Noflaay ba. ¹⁵ Gannaaw ba tarib dog ya ca téereb yoonu Musaa, ak téereb yonent ya sottee, njiiti jàngu ba yóbbante leen kàddu, ne leen: «Bokk yi, bu ngeen amee kàddu gu ngeen ñaaxe mbooloo mi, waxleen.» ¹⁶ Póol jóg, tàllal loxoom, nee leen:

«Yeen bokki Israyil ak yeen jaamburi ragalkati Yàlla yi, dégluleen! ¹⁷ Yàllay bànni Israyil jii moo tànnoon sunuy maam, moo yaatal xeet wi, ba ñuy ganeyaan ca Misra; moo leen fa génnee kàttanu loxoom. ¹⁸ Lu tollook ñeent fukki at la leen muñal ca màndiñ ma. ¹⁹ Moo faagaagal juróom ñaari xeet ca réewum Kanaan, daldi muurale sunuy maam réewum Kanaaneen ña. ²⁰ Loolu lépp a ngi am ci diiru ñeenti téeméeri at ak juróom fukk (450).

† **13:7** 13.7 Sergiyus Póolus waa Room la woon bu yore kilifteefu diiwaan ba, ci njiital ab kurélu Room.

«Gannaaw loolu moo sàkkal sunuy maam ay njiit, ba ci jamonoy Yonent Yàlla Samiyel. ²¹ Ba loolu wéyee, ñuy sàkku buur, Yàlla jox leen doomu Kis, Sóol, mi soqikoo ci giirug Beñamin, mu falu diiru ñeent fukki at. ²² Mu jële ko fa, sampal leen Daawuda, muy buur bu mu seedeel ne: “Maa ràññee Daawuda doomu Yese, ji sama xol jubool, te mooy jëfe mboolem samay coobare.”

²³ «Ci askanu kookii la Yàlla indee Yeesu, na mu ko digee woon, muy Musalkat ñeel Israyil. ²⁴ Laata muy ñëw, Yaxya moo doon yéene ngir waa bànni Israyil gépp sóobu cim ndox, jëmmale ko seenug tuubeel. ²⁵ Ba Yaxya di jeexal aw sasam la ne: “Ana ku ngeen foog ne moom laa? Duma ki ngeen foog, waaye am na kuy ñëw nii sama gannaaw, ku ma yeyoowula summil sax ay dàllam.”

²⁶ «Bokk yi, yeen askanu Ibraayma, yeen ak jaamburi ragalkati Yàlla yi ci seen biir, nun lañu yónnee kàddug mucg gi. ²⁷ Waa Yerusaleem, ak seeni kilifa nag xàmmiwuñu woon Yeesu, te ba ñu daanee Yeesu lañu sottal waxu yonent, ya ñu daan biral bésuub Noflaay bu nekk. ²⁸ Gisuñu ci moom lenn lu ko àtteb dee dabe, te teewul ñu sàkku Pilaat reylu ko. ²⁹ Gannaaw ba ñu matalee mboolem lu ñu bind ci moom, lañu ko wàccee ca bant ba, dugal ko bàmmeel.

³⁰ Waaye Yàllaa ko dekkal,

³¹ te diiru fan yu bare la feeñu ña àndoon ak moom, jóge diiwaanu Galile, dem Yerusaleem, te ñooñooy ay seedeem tey ci askan wi.

³² Nun nag noo leen di àgge xibaaru jàmm bii: li Yàlla digoon sunuy maam, ³³ nun sèt yi la ko defal, ba mu yékkatee Yeesu, te noonee lañu ko binde ci ñaareelu saaru Sabóor, ne:

“Yaa di sama Doom, bés niki tey maa la jur.”

³⁴ Noonu ko Yàlla dekkale ndekkite lu dee toppatul, te yaramam du yàqu mukk, noonee la ko Yàlla waxe woon, ne:

“Maa lay jox barkey Daawuda yu sell yi te wóor.”

³⁵ Moo tax mu waxaat feeneen ne:

“Doo bàyyi sa ku Sell ki, mu yàqu.”

³⁶ Daawuda moom, gannaaw ba mu defee coobarey Yàlla ci jamonoom, nelaw na, ba ñu rob ko ca weti maamam ya, te yàqu na. ³⁷ Waaye moom mi Yàlla dekkal, yàquwul.

³⁸ «Kon nag bokk yi, xamleen ne ci Yeesu moomu lañu leen birale njéggalug bàkkaar. Te mboolem lu ngeen tële woona wàccool, ba seen njub mat ci yoonu Musaa, ³⁹ képp ku gëm Yeesu, ci moom lay wàccook loolu lépp, ba ag njubam mat. ⁴⁰ Wattuleen nag ba li ñu wax ci téerey yonent yi bañ leena dal. Ñu ne:

⁴¹ “Yeen xeebaatekat yi, xool-leen,

jommileen te ne mes,

ndax jëf ji may def ci seen jamono,
ku leen ko waxoon sax,
dungeen ko gëm.”»

⁴² Ba ñu génnee ca jàngu ba, dañu leena ñaan ñu baamtu kàddu googu bésub Noflaay ba ca topp. ⁴³ Ba mbooloo ma tasaaroo, bare na ay Yawut ak tuubeen yuy jaamu Yàlla yu topp ci Póol ak Barnaba. Ñuy wax ak nit ñi, di leen ñaax, ngir ñu sax ci doylloo yiwu Yàlla.

⁴⁴ Bésub Noflaay ba ca topp, daanaka waa dëkk bépp a daje, ngir déglu kàddug Boroom bi. ⁴⁵ Ba Yawut yi gisee mbooloo ma nag, kiñaan man leen, ñuy weddi waxi Póol, di ko saaga. ⁴⁶ Ba loolu amee fit la leen Póol ak Barnaba tontoo, ne leen: «Yeen Yawut yi de lanu wara jékka yégal kàddug Yàlla gi, waaye gannaaw gántal ngeen ko, ba jombale seen bopp ag texe ba fàww, nu ngii di walbatiku ci jaambur ñi. ⁴⁷ Ndax noonu la nu ko Boroom bi sante ba mu nee: “Maa la tabb ngay leeru jaambur ñi,

ngir nga jottliji mucc gii, ba ca cati àddina.”»

⁴⁸ Ba jaambur ña déggee loolu, dañoo bég, di manggal kàddug Boroom bi; ci biir loolu ña dogal ba jagleel ag texe ba fàww, ñoom ñépp daldi gëm.

⁴⁹ Kàddug Boroom bi nag di law ca diiwaan bépp. ⁵⁰ Teewul Yawut ya xiirtal tuubeen yu jigéen yi

gëna ràññiku, ak kàngam yu góor yi ci dëkk bi. Ñu daldi bundxatal Póol ak Barnaba, génne leen réew ma. ⁵¹ Póol ak Barnaba nag fëgg seen pëndub ndëgguy tànk, seedeel leen ko seen ngántal, doora dem dëkk ba ñuy wax Ikoñum. ⁵² Ci biir loolu taalibe ya dese mbég ak Noo gu Sell gi, ba seen xol fees.

14

Póol ak Barnaba waare nañu ca Ikoñum

¹ Ba Póol ak Barnaba nekee Ikoñum, noonu lañu dugge itam ca jàngub Yawut ya. Ñu waare, ba mbooloo mu mag gëm, ay Yawut aki Gereg. ² Yawut yi gëmul nag di xiirtal jaambur ñi dul Yawut, di yàq seen xel ci bokki taalibe yi. ³ Teewul Póol ak Barnaba toog Ikoñum diir bu yàgg lool. Fit lañu doon waaree ngir Boroom bi, Boroom bi maye ay firnde aki kéemaan yu jaare ci ñoom, ngir seeree ko kàddug yiwam gi ñuy biral. ⁴ Ba loolu amee waa dëkk bi xàjjalikoo, ñii far ak Yawut yi, ñale far ak ndaw ya. ⁵ Jaambur ñeek Yawut yi nag ànd ak seeni kilifa, di leen waaja mitital ak a dóori doj. ⁶ Ñu yég ko, daw làquji diiwaanu Likawni, ca dëkk ya ñuy wax Listar, ak Derbe ak la ko wër. ⁷ Foofa itam ñu di fa xamle xibaaru jàmm bi.

Póol ak Barnaba waare nañu ca Listar

⁸ Jenn waay a nga daan toog ca Listar, tànk ya baaxul woon; laago la judduwaale, te masula dox. ⁹ Kookoo dégg Póol muy waare, Póol xool ko jàkk, gis ne am na ngëm gu muccam mana jaare. ¹⁰ Mu àddu ca kaw, ne waa ji: «Jógal taxaw jonn!» Waa ji ne bërét, jóg, daldi dox.

¹¹ Ba mbooloo ma gisee la Póol def, ca kaw lañu àddu ci làkku Likawni, ne: «Yàlla yee soppliku melow nit, wàccsi ci sunu biir!» ¹² Ci kaw loolu ñu tudde Barnaba Sës, kilifay yàllay Gereg yi, Póol nag gannaaw moo farewoo woon kàddug waare ga, ñu tudde ko Ermes, ndawal yàllay Gereg yi. ¹³ Jaamookaayu Sës ma nga woon ca buntu dëkk ba. Sarxalkat ba daldi indi ca bunti dëkk ba ay yëkk yu ñu takkal caqi tóor-tóor. Sarxalkat ba ànd ak mbooloo ma, nara rendi jur ga, sarxal ko Póol ak Barnaba.

¹⁴ Ci kaw loolu Póol ak Barnaba yég la xew. Ñu xotti seeni yére ndax ñaawlu ko. Ñu buur nag ba ca biir mbooloo ma, daldi àddu ca kaw ne: ¹⁵ «Yeen, lu leen xiir ci lii? Nun itam ay nit lanu, bokk ak yeen benn bind. Xibaaru jàmm bi lanu leen di xamal, ngir ngeen wacc yëfi neen yii te walbatiku ci Yàlla, kiy dund te sàkk asamaan ak suuf ak géej ak mboolem lu nekk ci biir. ¹⁶ Moo mayoon démb xeet yépp, ñu awe seen yooni bopp. ¹⁷ Moona

noppiwula seereel boppam ci mbaaxam gi muy jëfe, di leen wàcceel fa asamaan, taw ak naataange, reggal leen, bégal leen ba seen xol sedd.»

¹⁸ Loolu lépp ndaw ya wax nañu ko te tuuti kon ñu tëlee tere mbooloo ma ñu rendil leen sarax.

¹⁹ Ci kaw loolu ay Yawut yu jógé Àncos gu Pisidi ak Ikoñum, fexe ba fàbbi mbooloo ma, daldi dóor Póol ay doj, diri ko ba génne ko dëkk ba, yaakaar ne dee na. ²⁰ Naka la ko taalibe ya yéew, mu jóg, daldi dellu ca biir dëkk ba. Ca èllég sa, mu ànd ak Barnaba, dem Derbe.

Délsi nañu Àncos gu Siri

²¹ Gannaaw ba ñu xamlee fa Derbe xibaaru jàmm bi, ba am fa taalibe yu bare, dañoo dellu Listar ak Ikoñum ak Àncos gu Pisidi. ²² Ñuy feddli pastéefu taalibe yi, di leen ñaax ngir ñu saxoo ngëm, ne leen: «Coono yu baree ngii, fàww nu jaare ci, ngir tàbbi ci ngu-urug Yàlla.» ²³ Mbooloom gëmkat mu nekk nag, ñu tabb ci ay mag; ci biir loolu ñu ñaan, boole kook koor, daldi dénk mag ña Sang bi ñu gëm. ²⁴ Gannaaw loolu ñu jaare biir diiwaanu Pisidi, ba àgg Pamfili. ²⁵ Ñu daldi siiwtaane kàddu gi ca Perge, doora wàcci ba Atali.

²⁶ Foofa lañu dugge gaal, dellu Àncos gu Siri, ga ñu leen dénke woon Yàlla ciw yiwam, ngir liggéey ba ñu sottal, ba délsi noonu.

27 Ba ñu agsee, dañoo woo mbooloom gëmkat ña, àgge leen mboolem na Yàlla def ak ñoom, ak na mu ubbilee jaambur ñi dul Yawut buntu ngëm. 28 Ñu toog nag ak taalibe ya diir bu xawa yàgg.

15

Péncoo am na ca Yerusalem

1 Ñenn nit ñu bàyyikoo Yude dikk Àncos, ñoo doon digal bokki taalibe yi, ne leen: «Su ngeen xaraful*, ni ko aaday Musaa santaanee, dungeen mana mucc.»

2 Mbir ma nag mujje féewaloo ak werante wu xawa metti, te Póol ak Barnaba séq ko ak ñooñu. Ba loolu amee ñu ne, na Póol ak Barnaba, ak ñenn ca gëmkati Àncos, ànd dem Yerusalem ca ndawi Yeesu, ak mag ña, ba lijjanti mbir moomu.

3 Ci kaw loolu mbooloom gëmkat ñi yebal leen, ñu jaare Fenisi ak Samari, daldi àgge waa foofa ni jaambur ñi dul Yawut tuube, ba bokki gëmkat ñépp bég ca lool. 4 Gannaaw loolu, ñu agsi Yerusalem, mbooloom gëmkat ñi, ak ndawi Yeesu yi, ak mag ñi, dalal leen, ñu nettali leen mboolem ni Yàlla def ak ñoom.

5 Ba mu ko defee ñenn ci gëmkat ñi bokk ci ngérum Farisen yi, daldi taxaw temm, ne gëmkat ñi dul Yawut, fàww ñu xarfal leen, sàmmloo leen yoonu Musaa.

6 Ba loolu amee ndawi Yeesu yi ak mag ñi bokk daje, ngir seet mbir moomu.

7 Werante wu réy am ca. Ci kaw loolu Piyeer jóg ne leen: «Bokk yi, yeen xam ngeen ne bu yàgg la ma Yàlla seppee ci seen biir, ngir jaambur ñi dégge ci sama làmmiñ, kàddug xibaaru jàmm bi, ba doon ay gëmkat.

8 Yàlla, mi xam xolu nit nag moo seereel jaambur ñi, ba mu leen mayee Noo gu Sell gi, ni mu nu ko maye nun itam. 9 Yàlla amul xejj ak seen sunu digg ak ñoom, ndax seen ngëm la raxase seen xol. 10 Léegi nag lu tax ngeen di diinjat Yàlla, di teg taalibe yi yen bu nu masula àttan, cay maam ba ci nun? 11 Yiwu Sang bi Yeesu daal lanu gëm ne ci lanuy mucce, te ñoom itam, noonu rekk.»

12 Ba loolu wéyee mbooloo mépp ne xerem. Ñu déglu nag Barnaba ak Póol, ñu xamle mboolem firnde yeek kéemaan, yi Yàlla defe seen ñaari jëmm ci biir jaambur ñi. 13 Ba ñu noppee, Yanqóoba àddu ne: «Bokk yi, dégluleen ma. 14 Simon† xamle na, ni Yàlla yége jaambur ñi ca njàlbéen, ba sàkke ci seen biir, xeet wu mu tudde turam. 15 Te loolu dëppoo na ak kàdduy yonent yi, ndax bindees na ne:

16 "Boroom bi nee: Gannaaw loolu dinaa délsi; maay yékkati kër Daawuda gi daanu,

* 15:1 15.1 Seetal ci 7.8. † 15:14 15.14 Simon mooy Piyeer ba tey.

maay yékkati gent yi, joyanti
ko,

17 ngir ndesu nit ñi sàkku
Boroom bi,

te ñooño di jaambur ñi ñu
tudde sama tur.

18 Boroom bee xamle loolu
bu yàgga yàgg.”

19 «Kon nag sama xalaat
mooy: bunu gétën jaambur
ñi tuub, ba waññiku ci Yàlla.

20 Xanaa nu bind leen, ne
leen ñu moytu lu ay xërëm
sobeel, moytu powum séy,
moytoo lekk yàppu mala mu
ñu tuurul deretam, ak lekk
deret ci boppam. 21 Ndaxte
ca njalbéen ga ba tey ay nit
a ngi waaree yoonu Musaa ci
dëkk bu nekk, ñu di ko jàng
ci jàngu yi bésuub Noflaay bu
nekk.»

*Ndaje ma bind na ñi dul
Yawut*

22 Ba loolu amee ndaw
yi ak mag ñi mànkoo ak
mbooloom gëmkat ñépp,
ngir tannée ci seen biir ay
nit, yebal leen Àncos, boole
leen ak Póol ak Barnaba.
Ñooño di Yuda, mi ñu
dippe Barsabas, ak Silas, ñu
diy mag ca bokk ya.

23 Ñu yóbbante leen
bataaxal, bind ci ne:

Nun ndawi Yeesu, ak
mag ñi, seen bokki
Yerusalem, noo leen bind,
yeen sunu bokki gëmkat
ñi dul Yawut te dëkke
Àncos ak Siri ak Silisi.
Nu ngi jital sunub nuyoo.

24 Dégg nanu ne ay nit
ñu bawoo ci nun, ñoo
leen lèjal ak seeni wax,
di jaxase seen xel, te nun

joxunu leen lenn ndigal.

25 Moo tax nu mànkoo ci
tann ay nit ñu nu yebal
ci yeen, boole leen ak
sunuy soppe Barnaba ak
Póol, 26 ñoom ñi jaay seen
bakkan ngir sunu Sang
Yeesu Almasi. 27 Kon nag
noo yebal Yuda ak Silas,
ngir ñu àgge leen ci seen
gëmmiñu bopp, lii nu leen
bind. 28 Ndaxte Noo gu
Sell gi moo mànkoo ak
nun ci bañ leena teg benn
coono, xanaa lii manula
ñàkk: 29 Ngeen moytu
yàpp wu ñu sarxal ay
tuur, ak deret, ak yàppu
jur gu ñu tuurul deretam,
ak powum séy. Yooyii, bu
ngeen ko moytoo bu baax,
def ngeen lu baax. Jàmm
ak jàmm.

30 Ba loolu amee ñu
taggtoo, daldi dem ba
Àncos. Ci kaw loolu ñu
woo mbooloo mi, jébbal
leen bataaxal bi. 31 Ba ñu
jàngee bataaxal bi, kàddu
ga dëfal leen, seen xol sedd.
32 Yuda ak Silas it gannaaw
ay yonent lañu woon, wax
nañu ak bokk yi lu yàgg,
ngir ñaax leen, feddli seen
ngëm. 33-34 Ba loolu amee ñu
toog fa ab diir, bokk yi door
leena ñaanal yoonu jàmm,
yiwi leen, ngir ñu dellu ca
ña leen yebaloon. 35 Póol ak
Barnaba nag des Àncos. Ñu
ànd ak ñeneen ñu bare, di
jàngale ak a xamle kàddug
Boroom bi.

Póol ak Silas ànd nañu

³⁶ Ba ñu ca tegee ay fan Póol ne Barnaba: «Nan dellu seeti bokk yi ci mboolem dëkk yi nu yégle woon kàddug Boroom bi, ba gis nu ñu def.» ³⁷ Barnaba nag bëggoon ñu yóbbaaale Yowaan, mi ñuy wax Màrk. ³⁸ Teewul Póol jàpp ne gannaaw Yowaan Màrk moomu moo leen wacoon ca Pamfili te àndul woon ak ñoom ci liggéey bi, yóbbaaale ko warul.

³⁹ Mbir mi nag mujje dëngoo bu metti, ba ñu teqlikoo. Barnaba ànd ak Yowaan Màrk, dugg gaal, jëm Sippar. ⁴⁰ Póol moom, taamu Silas, daldi ànd ak moom dem, gannaaw ba leen bokk ya dénkee Boroom bi ciw yiwam. ⁴¹ Ci kaw loolu mu jaare diiwaani Siri ak Silisi, di ñaax mboolooy gëmkat ña.

16

Timote feeksi na Póol ak Silas

¹ Ci kaw loolu Póol agsi Derbe, teg ci dëkk ba ñuy wax Listar. Ndeke ab taalibee nga fa bu ñuy wax Timote; ndeyam di gëmkatub Almasi bu bokk ci askanu Yawut, baayam di Gereg. ² Muy ku rafet seede ci biir bokki dëkk yooyu di Listar ak Ikoñum. ³ Póol nag bëgg mu ànd ak moom, ba tax mu yóbbu ko, xarfal* ko ndax

Yawut ya dëkke woon gox ba, ngir ñépp a xamoon ne baayam ab Gereg la. ⁴ Ba loolu amee ñuy wër dëkk ya, di jottli dogal yi tukkee ca ndawi Yeesu yaak magi Yerusalem, ngir ñu sàmm ko. ⁵ Mboolooy gëmkat ñi di gëna feddliku ci wallu ngëm, seeni lim di yokku bés ak bés.

Yalla feeñu na Póol

⁶ Xel mu Sell mi nag tere leena yégleji kàddu gi ca diiwaanu Asi, ba tax ñu jàlli biir diiwaanu Firisi ak Galasi. ⁷ Ñu dem ba ca kemu Misi, nara jàlli biir diiwaanu Bitini, Xelum Yeesu mayu leen ko. ⁸ Loolu tax ñu jàlle biir Misi, àkki dëkk ba ñuy wax Torowas. ⁹ Ci biir loolu am peeñu dikkal Póol ca guddi: mu gis aw nitu Maseduwan taxaw, di ko tinu, ne ko: «Jàllsil Maseduwan, wallusi nu!» ¹⁰ Naka la jot peeñu ma, mu daldi nu† bir ne Yàllaa nu yebal ngir nu xamleji foofa xibaaru jàmm bi. Ca saa sa nu fexee jàll ba Maseduwan.

Lidi gëm na Almasi ca Filipi

¹¹ Ci kaw loolu nu dugge Torowas gaal, jubal dunu Samotaras, jógeeti fa, teereji Neyapolis ca èllëg sa. ¹² Nu bawoo fa jàll ba Filipi, dëkku gox ba jëkk ca diiwaanu

* **16:3** 16.3 Póol dafa jàpp ne gëmkatub Almasi man naa xaraf ba tey, te du yàq ci ngëmam dara. Moo tax Póol xarfal Timote, ndax xamoon na ne xaraf donj moo manoona tax Timote mucc ci sikkaangey Yawut yi gëm Almasi. † **16:10** 16.10 Li waral nu mooy Luug mi bind *Jëf ya* mooy wax.

Maseduwan te di moomeelu Room. Nu toog fa ay fan.

¹³ Ba bésuub Noflaay ba taxawee, nu génn ca buntu dëkk ba, ca wetu dex ga, daldi fay gis bérab bu nu foog ne ab jullikaay la. Nu toog fa nag, di waxtaan ak jigéen ña fa daje. ¹⁴ As ndaw a nga ca, di déglu; ku ñuy wax Lidi, dëkke Catir, di jaaykatub cuubi tànnéef yu xonq curr, te di jaamukatu Yàlla. Boroom bi nag ubbi xolam, ba mu teewlu bu baax kàdduy Póol. ¹⁵ Ci kaw loolu ñu sóob ko ci ndox, moom ak waa këram. Mu daldi nu ñaan, ne nu: «Ndegam ab gëmkatub Sang bi ngeen ma jappe, agsileen, dal ak man ca sama kër.» Mu soññ nu ba nu nangu.

Těj nañu kaso Póol ak Silas

¹⁶ Noo doon dem jullikaay ba, ab surga bu jigéen bu rabu gisaane japp, dajeek nun. Alal ju bare la ay njaatigeem daa jële ci ngisaaneem. ¹⁷ Ndaw sa topp ci Póol ak nun, di xaacu, naan: «Nit ñii jaami Yàlla Aji Kawe ji lañu; dañu leen di yégal yoonu mucc.» ¹⁸ Noonu la jappoo ay fani fan, ba Póol mujj xajootu ko. Mu walbatiku ne rab wa: «Maa la sant ci turu Yeesu Almasi, génnal ci ndaw si.» Rab wa daldi génn ca saa sa.

¹⁹ Ba loolu amee alal ja njaatigey ndaw sa yaakaaron, réer leen, ñu japp Póol ak Silas, diri, yóbbu ca

pénc ma, fa kanam njiit ya. ²⁰ Ñu taxawal leen fa àttekat ya, ne: «Ñii ñoo yéngal sunu dëkk bi, di ay Yawut ²¹ yuy xamle aada yoy, nun ñiy waa Room, sañunu koo nangu, sañunu koo jëfe.»

²² Ci kaw loolu mbooloo ma it dal ci seen kaw; àttekat ya futti seeni yére, daldi santaane ñu dóor leen ay yar. ²³ Ñu dóor leen ay yar yu bare, sànni leen ca kaso ba, boole ca jox boroom kaso ba ndigalal wattu leen bu baax. ²⁴ Ndigal loolu nag tax mu sànni leen ca néeg ba gëna ruqe ca kaso ba, jéng leen.

²⁵ Ba guddi gay xaaj, Póol ak Silas a ngay ñaan, di sàbbaal Yàlla, ñeneen ña ñu fa tēj di leen déglu. ²⁶ Ci kaw loolu suuf jekki yéngu yéngu bu mag ba kenug kaso ba di réng-réngi; bunt yépp jekki ubbiku, jéngi ñépp dajjiku. ²⁷ Boroom kaso ba tiite ciy nelaw, gis bunti kaso bi ubbiku. Mu bocci saamar, nara xaru, yaakaar ne ña ñu tēj dañoo récc. ²⁸ Póol nag àddu ca kaw ne: «Bul lor sa bopp, nun ñépp a ngi fi.»

²⁹ Ba loolu amee boroom kaso ba indilu ab lãmp, daldi ne saraax dugg, ne gurub fa kanam Póol ak Silas, di lox. ³⁰ Gannaaw gi mu génne leen ca biti ne leen: «Sang yi, ana lu ma wara def, ba mucc?» ³¹ Ñu ne ko: «Gëmal Sang Yeesu, daldi mucc, yaak sa waa kër.» ³² Ba loolu amee ñu xamal ko kàddug Sang

bi, moom ak waa këram gépp. ³³ Mu yóbbu leen nag ci waxtuw guddi woowu, raxas seeni gaañu-gaañu, ñu sóob ko ci ndox ca saa sa, moom ak waa këram gépp. ³⁴ Gannaaw loolu mu yóbbu leen këram, jox leen ñu lekk, tey bégeendoo ak waa këram gépp ci ngëm gi ñu gëm Yàlla.

³⁵ Ba bët setee, àttekat ya yebal alkaati ya, ñu ne boroom kaso ba: «Ñii, yiwi leen.» ³⁶ Boroom kaso ba àgge Póol ndigal la, ne ko: «Àttekat yi kat ñoo fi yeble, ne ñu yiwi leen. Kon nag man ngeena génn te dem ak jàmm.»

³⁷ Póol nag ne alkaati ya: «Ñoom ñu dóor nu ci kanam nit ñi, àtteesu nu sax te nu diy gor ci Room gii, rax ci dolli ñu sànni nu ci kaso bi. Léegi ñu bëgg noo dàq ndànk ci biti? Mukk! Nañu ñëw, ñoom ci seen bopp, génne nu.»

³⁸ Ba mu ko defee, alkaati ya àgge àttekat ya kàddu googu, ñu xam ne ay gori waa Room lañu, tiitaange jàpp leen. ³⁹ Ñu dikk, jéggalu, génne leen ci biti, ñaan leen, ñu génn dëkk ba. ⁴⁰ Noonu lañu génne kaso ba, dellu kër Lidi. Ñu gise faak bokki gëmkat ña, ñaax leen, doora dem.

17

Xibaaru Yeesu yëngal na Tesalonig

¹ Ba mu ko defee ñu jaare dëkk ya ñuy wax Amfipolis

ak Apoloni, doora àgg Tesa-lonig, ga Yawut ya amoon ab jàngu. ² Póol nag di leen fa fekk, na mu ko baaxoo. Diiru ñetti bési Noflaay, mu di leen waxal ci Mbind mi. ³ Mu di leen tekkil Mbind mi, di leen ci firndeel ne coonob Almasi ak ndekki-teem manul woona ñàkk. Mu ne leen: «Yeesu mii ma di leen xamal, mooy Almasi.» ⁴ Ba loolu amee ñenn ca Yawut ya gëm, fekkxi Póol ak Silas, ñoom ak Gereg yu bare yu ragal Yàlla, ak jigéen ñu ràññiku ñu bare.

⁵ Yawut ya nag am ca kañaan, daldi foraatoo ca mbedd ma ay taxawaalukat, dajale ay gàngoor, ba yëngal dëkk ba. Ñu song kër Yason, di seet Póol ak Silas, ngir yóbbu leen ca waa dëkk ba. ⁶ Ci kaw loolu gisuñu leen, ñu diri Yason ak yeneen bokki gëmkat ba ca kanam àttekat ya. Ña ngay biral, naan: «Nit ñi tas àddinaa ngii, agsi nañu fi, ⁷ te Yason a leen dalal. Ñoom ñépp a xëtt ndigali buur Sesaar, te naan am na beneen buur bu ñuy wax Yeesu.» ⁸ Ba mbooloo ma ak àttekati dëkk ba déggee loolu, dañoo jaaxle. ⁹ Ba loolu amee ñu feyloo Yason ak ña ca des daan ba ca war, door leena yiwi.

Póol ak Silas dem nañu Bere

¹⁰ Ba mu ko defee bokki gëmkat ña yebal ca saa sa Póol ak Silas ca guddi ga, ñu jëm Bere. Ñu agsi, dem ca jàngub Yawut ya. ¹¹ Waa

Bere nag gëna am déggin waa Tesalonig. Ñu gëm kàddu gi, xér ci lool, bés bu nekk ñuy niir Mbind mi, ngir xam ndax la ñu leen di wax noonu la. ¹² Ci kaw loolu Yawut yu bare gëm, ñoom ak jigéeni Gereg ñu ràññiku, ak ay góori Gereg ñu bare.

¹³ Ba loolu amee Yawuti Tesalonig dégg ne Póol a ngay xamle kàddug Yàlla ca Bere itam. Ñu dikkati, yëngal nit ña, ñu def ay gàngoor. ¹⁴ Ca la bokki gëmkat ñi yebal Póol ca saa sa, mu jëm tefes ga, Silas ak Timote ñoom, des ca Bere. ¹⁵ Ña dar Póol nag gunge ko ba ca dëkk ba ñuy wax Aten, ñu doora dëpp, jottliji Silas ak Timote kàddug Póol, ngir ñu fekksi ko nu mu gëna gaawe.

Póol waare na ca Aten

¹⁶ Diggante ba Póol di nég Silas ak Timote ca Aten, xolam jeex na ndax dafa gis na dëkk ba yeboo ci jaamu ay tuur. ¹⁷ Ci biir loolu muy wax ak Yawut yaak jaamburi ragalkati Yàlla ya ca jàngu ba, di wax it ak waa pénc ma bés bu nekk.

¹⁸ Ci kaw loolu ay boroom xam-xam yu bokk ci ngérum Epikur* ak ngérum Estowisen†, di werante ak moom. Ñenn ña ne: «Kebatuƙat bii, lu muy wax nii?» Ña

ca des dégg Póol di waare xibaaru jàmm bi ci Yeesu ak ndekkiteem, ñu ne: «Daa mel ni ay tuur-tuuraani doxandéem lay waareel.»

¹⁹ Ñu jàpp ko nag, yóbbu ko ca èttub àttekaay ba ñuy wax Areyopas. Ñu ne ko: «Ndax man nanoo xam njàngle mu bees mii ngay siiwal, lu mu doon? ²⁰ Ndax li ngay wax kat sunu ngangi-nopp la. Nu bégga xam nag loolu lu muy tekki.» ²¹ Booba waa Aten ñépp, doxandéem ak njuddu-jiréew, xintewuñu lenn lu moy di nettali ak a déglu xew-xew wu bees.

²² Ci kaw loolu Póol taxaw ca digg èttub Areyopas, ne leen: «Yeen waa Aten, gis naa ne ci wet gu nekk ñu farlu ngeen ci diine. ²³ Ndax maa doon doxantu, di seet seeni jaamookaay, ba yem ci bu ñu bind mii mbind: “Ñeel yàlla ji nu xamul.” Loolu ngeen di màggal te xamuleen ko nag, moom laa leen di xamal.

²⁴ «Yàlla mi sàkk àddina ak mboolem li ci biiram, di Boroom asamaan ak suuf, dëkkewul màkkaan mu ay loxo sàkk. ²⁵ Te it jariñoowul loxol nit, mbete ku soxla lenn, ndax mooy may ñépp bakkan akug noo, ak lu mu mana doon. ²⁶ Moo sàkke xeeti àddina yépp ci kenn nit, ñu dëkke dëndu

* **17:18** 17.18 Ngérum Epikur mooy kurélu njànglem Epikur, mi dee 270 at lu jiitu Almasi. Ngérum Epikur dañoo jiital seen bakkan, te fonk bannex.

† **17:18** 17.18 Ngérum Estowisen kurél la woon, gu njànglem Senon lal. Dee na 265 at lu jiitu Almasi. Ngérum Estowisen ñoo weesale seen bopp yég-yégu yaram mbaa xol yu mel ni bannex mbaa naqar, te di ñaaxe ci muñ gu ànd ak pastéefu boroom.

suuf sépp, te moo leen àppal seeni jamono, rëddal leen seen kemi dëkkuwaay. ²⁷ Yàllaa def loolu, ngir xeeti àddina wut ko, làmbatu ba daj ko, ndegam man naa am, doonte sorewul kenn ku nekk ci nun. ²⁸ “Ndax sunu bakkan ak sunu yëngu ak sunug nekk, lépp ci moom la.” Mooy ba tey la ñenn ci seeni woykat ne: “Nun itam aw xeetam lanu.” ²⁹ Ndegam nag xeetu Yàlla lanu, warunoo nirule Yàlla ak lenn luy wurus, mbaa xalis mbaa aw doj te sosoo ci xareñtey nit akum xelam. ³⁰ Yàlla nag jéllale na janti ñakka xam googa woon, waaye tey mu ngi woo ñépp, ak fépp fu ñu féete, ngir ñu tuub. ³¹ Ndaxte Yàlla jàpp na bés bu muy àttee àddina ci dëgg, àtte bu nit ki mu taamu di sottali; te loolu Yàlla jox na ci ñépp firnde lu wóor, ba mu dekkalee kooku mu taamu, ndekkite lu dee toppul.»

³² Naka lañu dégg waxi ndee-ndekki, ñenn ña di ko foontoo, ña ca des ne ko: «Dinanu la déglu, nga waxalaat nu ci moomu mbir.» ³³ Ba loolu amee Póol bàyyikoo ca seen biir. ³⁴ Teewul mu am ñu ko fekksi, ba mujj gëm; Denis mi bokk ci èttub Areyopas ci la, ak jigéen ju ñuy wax Damaris, ak ñeneen.

18

Póol tiñ na waa Korent

¹ Ba loolu wéyee Póol bàyyikoo Aten, dem Korent.

² Mu daje fa ak Yawut bu ñuy wax Akilas, fekk baax diiwaanu Pont. Muy sooga jóge réewum Itali, ànd ak soxnaam Pirsil, ndax Buur bu mag ba Këlódd moo joxe woon ndigal ne na Yawut yépp génn Room. ³ Póol nag miinante ak ñoom, te fekk ñu bokk benn liggéey, di defarkati xayma ni moom. Loolu tax mu far dal ak ñoom, di liggéey.

⁴ Ci kaw loolu bésu Noflaay bu nekk Póol di waare ca jàngu ba, di yee Yawut yi ak Gereg yi. ⁵ Ba Silas ak Timote dikkee, bàyyikoo diiwaanu Maseduwan, Póol xintewootul lu moy di xamle kàddu gi, di seereel Yawut yi ne Yeesu mooy Almasi. ⁶ Yawut ya nag gantal, di ko ñaãñ, mu yëlëb ay yéreem, misaale ko ne jaanam wacc na. Mu ne leen: «Yeenay gaddu seen bakkanu bopp. Man set naa ci wecc. Gannaaw-si-tey, ci jaambur ñi dul Yawut laa jëm.»

⁷ Mu jóge foofa, dem kër jaamburub jaamukatu Yàlla bu ñuy wax Tisyus Yustus, te kërám sèsook jàngu ba. ⁸ Teewul Kirispus njiitu jàngu ba moom, gëm Sang bi, mook waa kërám gépp. Ñu bare ci waa Korent a gëm, gannaaw ba ñu déggee kàddu gi, ba ñu sóob leen ci ndox.

⁹ Ba loolu amee Sang bi wax ak Póol ag guddi ci biir peeñu, ne ko: «Bul tiit dara, waaye waxal te bul noppi,

¹⁰ ndax maa ànd ak yaw, kenn du la song, def la lu bon, ndax xeet wu yaa laa am ci dëkk bii.» ¹¹ At ak juróom benni weer la Póol toog ci seen biir, di jàngle kàddug Yàlla.

¹² Jant ya Galyon moomee diiwaanu Akayi, Yawut ya dañoo mànkoo, jógal Póol, jàpp ko, yóbbu ca àttekaay ba. ¹³ Ñu ne: «Kii dafa juuyoo ak yoon ci ni muy xiire nit ñi ci jaamu Yàlla.»

¹⁴ Póol dem bay àddu, far Galyon ne Yawut ya: «Yeen Yawut yi, su doon ag njubadi mbaa jëf ju aay lool ju ngeen di tawat, kon xel dina nangu ma déglu leen. ¹⁵ Waaye su dee ag dëngoo ci wàllu wax, mbaa ay turi nit, mbaa seen yoonu bopp nag, seetal-leen ko seen bopp. Àtte loolu moom, duma ko nangu.»

¹⁶ Galyon daldi leen dàqe ca àttekaay ba. ¹⁷ Ci kaw loolu ñépp jàpp Sosten, nji-itu jàngu ba, dóor ko ca àttekaay ba, te taxul Galyon yégal ko yaramam.

Póol délsi na Àncos gu Siri

¹⁸ Ba loolu wéyee Póol toogaat na fa fan yu bare, doora tàggtoo ak bokk ya, dugg gaal jëm Siri, ànd ak Pirsil ak Akilas. Fekk na mu watu nel ca teerub Señsere, firndeete ko aw xas wu mu xasoon.

¹⁹ Ba ñu teeree Efes, fa la Póol bàyyi Pirsil ak Akilas. Mu dem ca jàngu ba, ba diisoo fa ak Yawut ya. ²⁰ Ñooñu ñaan ko,

mu toogaat fa ab diir, mu gàntal. ²¹ Naka la tàggtoo ak ñoom, ne leen: «Dinaa leen seetsiwaat, bu soobee Yàlla.» Ba loolu amee mu dugg gaal, bàyyikoo Efes, ²² teereji Sesare. Mu dem nag Yerusalem, nuyuji mbooloom gëmkat ña, doora dem Àncos gu Siri.

Póol tukki na ñetteel bi yoonam

²³ Póol toog na Àncos ay fan, jóge fa wër diiwaanu Galasi, teg ca Firisi, di ñaax mboolem taalibey foofa.

²⁴ Ab Yawut nag bu ñuy wax Apolos te cosaanoo Alegsàndiri, moo dikoon Efes. Ku rafet kàddu, te xam Mbind mi lool. ²⁵ Kooku jotoon naa jàng yoonu Sang bi. Mu ànd ak cawarte, di waare ak a jàngle lu wër péng ci mbirum Yeesu, doonte xam-xamam a ngi yemoo ci sóobeb Yaxya ci ndox. ²⁶ Mu tàmbalee waxe kóolute ca jàngu ba. Pirsil ak Akilas dégg ko, woo ko cig wet. Ñu daldi koy gëna leeralal yoonu Yàlla wi.

²⁷ Ba mu ko defee Apolos namma jáll ba Akayi, bokk ya rafetlu mébétam. Ñu bind taalibey Akayi, ngir ñu dalal ko. Ba Apolos agsee Akayi, dimbali na lool ña fa yiw may ñu doon ay gëmkat.

²⁸ Ndax fa kanam mbooloo ma la doon tiññale Yawut ya ay firnde yu mat sëkk, firil leen Mbind mi, ba leeralal leen nàññ ne Yeesu mooy Almasi.

19

Póol jàngle na ca Efes

¹ Diir ba Apolos nekkee Korint, Póol a nga jaare ca diiwaan yu tunde ya, ba wàccsi Efes. Mu daje faakay taalibe, ² ne leen: «Ndax ba ngeen gëmee, jot ngeen ci Noo gu Sell gi?» Ñu ne ko: «Nun de yégunu woon sax ne Noo gu Sell gi am na.» ³ Mu ne leen: «Kon gan sóobu ngeen sóobu?» Ñu ne ko: «Xanaa sóobeb Yaxya*.» ⁴ Póol ne leen: «Yaxya, sóobeb tubeele la daan sóobe ci ndox, di waxaale askan wi ne leen ñu gëm kiy topp ci moom, te mooy Yeesu.» ⁵ Ba ñu déggee loolu lañu sóobu ci ndox ci turu Sang Yeesu. ⁶ Ba leen Póol tegee loxoom, Noo gu Sell gi dikkal leen, ñu tãmbalee làkk yeneen làkk, boole ci di biral waxyu. ⁷ Taalibe yooyu yépp a ngi wara tollu ci fukk ak ñaar.

⁸ Ci kaw loolu Póol dem ca jàngu ba, diiru ñetti weer muy waaree aw fit, di waxal waa jàngu ba kàddu yu mata gëm ci mbirum nguurug Yàlla. ⁹ Ñenn ña nag të ticc, baña gëm, di ñańń Yoon wi ca kanam mbooloo ma. Ba loolu amee Póol bàyyi leen, daldi berook taalibe ya, bés bu nekk muy diisoo ak ñoom ca kërug jàngukaay gu Tiranus. ¹⁰ Loolu moo wéy diiru ñaari at, ba mboolem waa diiwaanu Asi dégg

kàddug Sang bi, muy Yawut, di Gereg.

Waa Efes waaru nañu

¹¹ Ba mu ko defee Yàlla di def ay kéemaan yu mag yu mu sottale loxoy Póol. ¹² Mujj na sax ñuy yóbbul jarag yi ay kaala aki taraxlaay yu laaloon yaramu Póol, ba lu leen daloon teqlikook ñoom, rab wu leen jàppoon, ba leen.

¹³ Ci kaw loolu ay Yawut yuy wër di faj ku rab jàpp, tãmbalee roy, di tuddal ñi rab jàpp turu Sang Yeesu, naan rab yi: «Maa la dàq ci turu Yeesu, mi Póol di xamle.» ¹⁴ Ña doon def jëf jooju ñooy juróom ñaari doom yu góor yu Sewa, sarxalkatub Yawut bu mag. ¹⁵ Loolu lañu doon jéem bés, rab wu bon wa ne leen: «Yeesu déy, xam naa ko. Póol it xam naa ko. Waaye yeen, yeenay ñan?» ¹⁶ Ci kaw loolu nit ka rab jàpp song leen, teg leen loxo ñoom ñépp, pamti-pamtee leen, gaañ leen, ba ñu dawwe kër ga yaramu neen.

¹⁷ Mboolem Yawut yaak Gereg ya dëkke Efes nag yég mbir moomu, tiitaange dikkal leen ñoom ñépp, daraja ju réy doxe ca ñeel turu Sang Yeesu. ¹⁸ Ba mu ko defee ñu bare ca gëmkat ña dikk, biral seenug tooñ, daldi xamle yu bon ya ñu daan jëfe. ¹⁹ Ci biir loolu ñu bare ñu daan ñeengo, boole seeni téere, indi, lakk ko fa kanam ñépp. Ba ñu xaymaa

* 19:3 19.3 Seetal ci Màrk 1.4.

njég la, tolloo naak juróom fukki junniy poseti daraxma (50 000).

²⁰ Noonu la kàddu gi lawe ba féete kaw ci kàttanu Bo-room bi.

Efes yëngu na

²¹ Gannaaw ba loolu wéyee, Póol ci ndigalal Noo gu Sell gi am mébétum jaare diiwaani Maseduwan ak Akayi, teg ca Yerusalem. Mu ne: «Gannaaw bu ma àggee foofu, war namaa jàll ba Room itam.» ²² Mu daldi yebal fa Maseduwan, ñaari jaraafam, Timote ak Eràst, moom mu toogaat ab diir ca Asi.

²³ Jant yooyu nag yemook yëngu-yëngu bu réy bu amoon ci mbirum Yoon wi. ²⁴ Ku ñuy wax Demetirus, ab téggu xalis, moo daan defar jëmme jaamookaay yu ndaw yu tuur mi ñu dippee Artemis, muy njariñ lu réy ci liggéeykat yiy nawleem. ²⁵ Mu woo leen, ñook ña farewoo liggéey yu ni mel, ne leen: «Bokk yi, xam ngeen ne liggéey bii, ci la sunu teraanga nekk.

²⁶ Yeena gis nag mbaa ngeen déggal seen bopp ni Póol moomu di naxee ba fàbbi mbooloo mu bare, te du ci Efes gii rekk, daanaka Asi gépp la: Mu naay: “Yàlla yu loxol nit sàkk du yàlla.” ²⁷ Loolu, jéllale naa ni mu mana gàkkale sunu liggéey bii, waaye dina tax ñu teddadil jaamookaayu Artemis, yàlla ju jigéen ju mag ji, ba darajaam mujj

neen, moom mi mboolom Asi ak àddina sax di jaamu.»

²⁸ Mbooloo ma dégg kàddu yooyu, daldi mer lool, di xaacu naan: «Artemis mu Efes màgg na!» ²⁹ Ci kaw loolu dëkk bépp ne kër-kër, ne këpp. Ñu jàpp Gayus ak Aristàrk, waa Maseduwan ya àndoon ak Póol ca tukki ba. Ñu daldi riirandoo wuti èttu joñantekaay ba. ³⁰ Póol nag bégga teewi ca kanam mbooloo ma, taalibe ya bañ.

³¹ Ñenn ñay ay soppeem ca kàngami nguur ga sax, yónnee nañu ca moom, di ko àrtu ngir mu baña foye bakkanam, di dem ca èttu joñantekaay ba. ³² Ndaje maa nga rëb lool, ñii xaacu ne lii, ñee xaacu, ne lee, te ña ca èpp sax xamuñu lu waral ndaje ma. ³³ Ci kaw loolu mbooloo ma am lu ñu digal ku ñuy wax Alegsàndar, Yawut ya jañax ko ca kanam, mu daldi tàllal loxoom, ngir layool boppam ca digg mbooloo ma. ³⁴ Naka lañu xam ne ab Yawut la, kàddu ga di benn, jibe ca mbooloo mépp, diiru ñaari waxtu. Ñu naan: «Artemis mu Efes màgg na!»

³⁵ Ndawal buur la nag mujj giifal mbooloo ma, ne leen: «Yeen waa Efes, ana moos ku xamul ne Efes gii mooy dëkk biy wattukatub jaamookaayu Artemis, ak jëmmam ji wàcce asamaan? ³⁶ Loolu maneesu koo weddi. Kon nag, dangeena wara teey, baña sañaxuy def lenn. ³⁷ Ndax nit ñii ngeen fi indi,

teddadiluñu ay jaamookaay te waxuñu lu ñàkke sunu yàlla kersa. ³⁸ Su dee Demetirus ak liggéeykat yi ànd ak moom ñoo jote ak kenn ci ñoom, ay ètti layoo am na fi, ay kàngam a ngi fi di àtte. Nañu fa layooji. ³⁹ Su dee leenen lu ngeen di sàkku nag, ca ndajem àtte ba lees koy lijjantee. ⁴⁰ Ndax kat repp nanu ñu jiiñ nu ag fippu, te amul lenn lu nu mana lay, ba lewal mii ndaje.» Naka la wax loolu, daldi tas mbooloo ma.

20

Póol jaare na Maseduwan ak Geres

¹ Ba yëngu-yëngu ba jee-xee, Póol daa woo taalibe ya, ñaax leen, ba noppi tàggtoo ak ñoom, jóge fa, dellu diiwaanu Maseduwan. ² Ba loolu amee mu wër gox yooyu, ñaaxe gëmkat ña kàddu yu takku, doora dem réewum Geres. ³ Mu toog fa ñetti weer. Gannaaw gi muy waaja dugg gaal jëm Siri, far pexe mu ko Yawut ya lalal feeñ, mu fomm, nara dellu jaareji Maseduwan. ⁴ Ña àndoon ak moom ñoo di Sopater doomu Pirus ma cosaanoo Bere, ak Aristàrk ak Segond, waa Tesalonig ya, ak Gayus, ma dëkke Derbe, ak Timote, ak waa diiwaanu Asi ya, Tisig ak Torofim. ⁵ Ñooñu ñoo jiitu, di nu nég ca dëkk ba ñuy wax Torowas. ⁶ Nun

nag ba màggalu Yawut, ga ñuy wax Mburu mu amul lawiir weesee lanu dugg gaal fa dëkk ba ñuy wax Filipi, am juróomi fan ca yoon wa, door leena feksii ca Torowas, toog fa juróom ñaari fan.

Póol dekkal na nit ca Torowas

⁷ Ca ndoortel ayu bés ba, naka lanu daje ngir dagg mburum bokkoo mi*, Póol, yékkati kàddu, di wax ak gëmkat ñi, ndax fekk na mu bëggoona dem ca èllëg sa. Wax ja nag law ba guddi ga xaaj. ⁸ Ay làmp yu baree nga woon ca néegu kaw taax ma ñu daje woon. ⁹ Ci biir loolu ab xale bu góor bu ñuy wax Ètikus ma nga tooge kéméju palanteer ba. Ngëmment dab ko, te kàddug Póol ga yàgg lool. Ay nelaw nag jàpp waa ji, mu xàwwikoo ca ñetteelu taax ma, daanu, ñu yékkati ko, fekk mu dee.

¹⁰ Ba loolu amee Póol wàcc, tiim ko, daldi koy téye ci diggante ñaari loxoom, ne leen: «Buleen jaaxle, mu ngi dund.» ¹¹ Mu yéegaat, dagg mburu ma, lekk. Waxaat na lu yàgg, ba njël jot, mu sooga dem. ¹² Xalelu góor ba moom, nit ñaa ko yóbbu, muy dund, seen xel doora dal bu baax.

Póol tàggtoo naak gëmcati Efes

¹³ Nun nag nu jiituji, dugg gaal jëm Asos, fa nu nara

* **20:7** 20.7 Dagg mburu: moom la gëmkat ñi aadawoo woon, bu ñuy lekk. Dagg mburu, moom lañu mujj di wooye Reeru Sang bi.

yebe Póol, na mu ko mébéte woon, ndax Póol ci boppam moo xalaatoona jaare ci yoonu suuf si ba fekkxi nu fa.

¹⁴ Ba mu nu fekksee ca Asos, nu yeb ko, daldi dem Mitilen.

¹⁵ Nu jóge fa, tëmb ba agsi ca èllég sa fa janook dunu Kiyos, bés ba ca topp, nu àgg Samos, bés ba ca toppaat, nu àgg Mile. ¹⁶ Ndax Póol daa fasoon yéney teggi Efes, ngir baña yàgg diiwaanu Asi; booba day gaawtu, ngir màggalu Pàntakot man koo fekk Yerusalem.

¹⁷ Fa Mile la Póol yónnee ca Efes, woolu magi gëmkat ñi. ¹⁸ Ba ñu dikkee, mu ne leen:

«Yeen ci seen bopp xam ngeen bu baax, ca bés ba ma jékkee teg sama tànk Asi, ba tey jii, ni ma masa doxale ak yeen, ¹⁹ di jaamoo Boroom bi ag woyof gu mat sèkk, ci biiri rongooñ ak nattu yu ma pexey Yawut yi teg. ²⁰ Te amul lenn lu leen di jariñ, lu ma leen nèbb, bañ leen koo xamal; jàngal naa leen ci mbeddum buur ak ci biir kër yi. ²¹ Dénk naa Yawut yi ak Gereg yi ne leen, ñu tuub ci Yàlla te gëm sunu Sang Yeesu.

²² «Léegi maa ngii ci cur-gag Noo gu Sell gi, di dem Yerusalem, lu ma fay dal sax, xawma ci dara, ²³ lu moy li ma Noo gu Sell giy seereel ci dëkkoo dëkk, ne ma ay jéng aki coono moo may nég. ²⁴ Waaye sama bakkan soxalu ma, xanaa ma bey samaw sas, ba sottal liggéey,

bi ma Sang Yeesu dénk, te mooy seedeel xibaaru jàmm bu yiwu Yàlla wi.

²⁵ «Léegi nag xam naa ne mboolem yeen ñi ma dugoon ci seen biir, di yégle nguurug Yàlla, dootuleen ma gis. ²⁶ Moo ma tax di seere bés sub tey, ne wàccoo naak ñépp, deesu ma topp benn bakkan.

²⁷ Ndax mboolem li Yàlla nar bañuma leen cee xamal lenn. ²⁸ Wattuleen nag seen bopp, wattu mboolem gétt, gi leen Noo gu Sell gi sàmmloo, te ngeen foral mbooloom gëmcati Yàlla, mi Yàlla jote deretu boppam.

²⁹ Man nag xam naa ne gannaaw bu ma demee, ay bukki yu ñàng dinañu tàbbi ci seen biir te duñu ñéblu gétt gi. ³⁰ Ci seen biir sax la aw nit di jóge taxaw, di wax ndéngte, ngir xiirtal taalibe yi, ba ñu topp leen.

³¹ Teewluleen nag te fàttliku ne diiru ñetti at, guddi ak bëccég, masumaa noppee àrtu kenn ku nekk ci yeen, bay jooy sax.

³² «Léegi nag, dénk naa leen Yàlla ak kàddug yiwam, gi leen mana dooleel, den-cal leen seen muur ci biir mboolem nit ñi ñu sellal.

³³ Du lenn lu ma xemmem ci kenn; du xaalis, du wurus du koodaay. ³⁴ Yeen ci seen bopp, xam ngeen ne, muy sama soxlay bopp, di yoy ñi ànd ak man, sama loxo yii laa liggéeye lu ma ko faje. ³⁵ Nu nekk laa leen wone ne sunu wartéef mooy

nu liggéeye noonu bu baax, ngir dimbali néew-doole yi, tey fàttliku kàddug Sang Yeesu, ga mu noon: “Nangu, joxee ko ëpp barke.”»

³⁶ Naka la wax loolu, daldi sukkandoo ak ñoom ñépp, ñaan. ³⁷ Ba loolu amee ñépp jooyoo jooy yu metti, laxasu ko, foon ko. ³⁸ La leen yokk aw tiis nag mooy kàddu ga mu leen wax, ne leen: «Dootuleen ma gis.» Ba mu ko defee, ñu gunge ko ba ca gaal ga.

21

Póol jublu na Yerusalem

¹ Gannaaw ba nu tàggoo ak ñoom, nu dugg gaal, jubal dunu Kos, teg ca teeri ca dunu Rodd, jóge fa, jáll ba Patara. ² Nu gis fa gaal gu jëm Fenisi, dugg ca, daldi teddi. ³ Naka lanu dem ba séen dunu Sippar, wacc ko nag sunu wetu càmmoñ, jublu diiwaanu Siri, ba teeri Tir, ndax fa la gaal gi waroona yebbi ab yebam. ⁴ Nu seet taalibey foofa, ba gis leen, toog ak ñoom juróom ñaari fan. Ci biir loolu Noo gu Sell gi di leen xiir ci wax Póol, ne ko bumu dem Yerusalem. ⁵ Ba nu fa amee fan yooyu lanu fa bàyyikoo, dem, ñu gunge nu, ñoom ñépp, ñook seeni soxna ak seeni doom. Nu dem ba génn dëkk ba, daldi sukk ca tefes ga, ñaan. ⁶ Ba loolu amee nu tàggtoo ba noppi,

dugg ca gaal ga, ñoom ñu ñibbi.

⁷ Nun nag ba nu jógee Tir, danoo ñoqli ba teeri Patolemayis. Nu nuyoo faak bokki taalibe ya, toog faak ñoom benn fan. ⁸ Ca ëllëg sa nu dem ba àgg Sesare. Nu dem kër Filib, xamlekatu xibaaru jamm, bi bokk ci Juróom ñaar ñi*. Nu dal ak moom. ⁹ Filib moomu amoon na ñeenti doomi janq yuy waxe ay waxyu.

¹⁰ Gannaaw ba nu fa toogee ay fan, ab yonent bu ñuy wax Agabus jóge Yude, agsi. ¹¹ Mu dikk ba ci nun, jël ngañaayal Póol, yeewe ko ay tànkam aki loxoom, daldi ne: «Noo gu Sell gi dafa wax ne: “Ki moom ngañaay lii, nii la ko Yawut yiy yeewe ca Yerusalem, jébbal ko jaambur ñi dul Yawut.”»

¹² Ba nu dégge loolu, nun ak waa gox baa tinu Póol, ne ko bumu dem Yerusalem. ¹³ Ci kaw loolu Póol ne: «Lu ngeen di def nii, di jeexal sama xol? Waxuma ñu yeew ma rekk, waaye dee sax nangu naa koo def ci Yerusalem ngir Sang Yeesu.» ¹⁴ Naka lanu wax, wax, mu të, nu bàyyi, daldi ne: «Kon nag yal na Boroom bi sottal coobareem!»

¹⁵ Gannaaw fan yooyu lanu fabu, ngir dem Yerusalem. ¹⁶ Ci biir loolu ay taalibe yu dëkke Sesare ànd ak nun, yóbbu nu fa nu wara dali, ca kër ku ñuy

* **21:8** 21.8 Juróom ñaar ña ñooy ñi doon séddale ndimbalu mbooloom gëmkat ña ca Yerusalem. Seetal ci 6.5.

wax Manason, ma cosaanoo Sippar, te di taalibe bu yàgg.

Póol agsi na Yerusalem

17 Ba nu agsee Yerusalem nag, bokki taalibe ya bége nañu noo dalal. 18 Ca ëllëg sa Póol ànd ak nun, seeti Yanqóoba, fekk mag ñépp a nga fa teew. 19 Póol nuyook ñoom, ba noppi bennbennalal leen jëf, ji Yàlla sot-tale liggéeyam ci biir jaambur ñi.

20 Ñu dégg ca, daldi sàbbaal Yàlla, ba noppi ne ko: «Mbokk mi, xoolal ñaata junniy Yawut a doon ay gëmkat, te ñoom ñépp di ñu xér ci yoonu Musaa. 21 Noo dégg nag sab jëw, ñu ne dëddu yoonu Musaa mooy li ngay jàngal mboolem Yawut yi dëkk ci biir jaambur ñi, naan leen buñu xarfal seeni doom, te buñu topp sunuy aada. 22 Lu ciy pexe nag? Ndax kat duñu umple ne dikk nga. 23 Léegi daal, dangay def li nu lay wax nii: nu ngi feek ñeenti nit ñu am lu ñu xasal Yàlla. 24 Ñoom ngay àndal, nga bokk ak ñoom setlu, te nga gàddu seen peyu wateefu bopp, wi boroom xas wu ni mel aadawoo. Su ko defee ñépp ay xam ne li ñu lay jëwe, dara amu ci, te yoonu Musaa ngay jëfe, di ko sàmm. 25 Naka gëmkat ñi dul Yawut nag, bind nanu leen li nu dogal, ne leen ñu moytu ñam wu ñu sarxal ay xèrëm, moytoo lekk deret ak yàppu mala mu ñu tuurul

deretam, te moytu powum séy.»

26 Ca ëllëg sa Póol ànd ak nit ña, bokk ak ñoom setlu, dugg ca kër Yàlla ga. Mu daldi xamle bés ba seen àppu setlu di mat, ba jooxe ba ci war génn, ñeel kenn ku nekk ci ñoom.

Jàpp nañu Póol

27 Ba àppu juróom ñaari fan yay waaja jeex, Yawut ya jóge diiwaanu Asi gis Póol ca kër Yàlla ga. Ñu yëngal mbooloo mépp, jàpp ko, 28 di xaacu naan: «Wallee, bokki Israyil! Waa jii, mooy kiy wër fépp, di waare ñépp kàddu gu safaanook njariñal xeet wi, ak yoonu Musaa ak bérab bii. Rax ci dolli mu indi ci kër Yàlla gi ay Gereg, ba sobeel bérab bu sell bii.» 29 Booba Torofim mu Efes la ñu gisoon ca dëkk ba, mu ànd ak Póol, ñu yaakaar ne Póol da koo yóbbu ca kër Yàlla ga. 30 Ba loolu amee dëkk ba bépp mabb, nit ña ne kër-kër, ne képp, ñu jàpp Póol, génne ko kër Yàlla ga rekk, daldi tēj bunt ya.

31 Naka lañu koy wuta rey, ñu àgge njiital gàngooru Room ba yore kilifteef ga, ne ko Yerusalem gépp salfaañoo na. 32 Ca saa sa mu ànd ak ay dag, ak njiiti takk-der, ne jaas ca biir mbooloo ma. Yawut ya nag gis njiital gàngoor ga ak dag ya, daldi dakkal yar ya ñu doon dóor Póol.

33 Ci kaw loolu njiit la agsi, jàpp ko, daldi santaane ñu jéngé ko ñaari càllala. Ba

loolu wéyee mu laajte, ne: «Kii ku mu doon, ak lu mu def?» ³⁴ Ñenn ca mbooloo ma xaacu ne lii, ña ca des ne laa. Ñolñol ja nag tax manu caa xam dara lu leer. Mu daldi santaane, ñu yóbbu ko ca biir tata ja. ³⁵ Ba Póol àgge ca dëggastali tata ja, mbooloo ma daa sànju ak doole, ba takk-der ya mujj fab Póol, gàddu ko. ³⁶ Ndax booba mbooloo mu réy a ko topp, di xaacu naa: «Na dee!»

Póol layoo na ak Yerusalem

³⁷ Naka lañu koy waaja dugal ca tata ja, Póol ne njiitu gàngoor ga: «Ndax man naa laa wax baat?» Mu ne ko: «Ndeke dégg nga gerez?» ³⁸ Kon du yaay waayu Misra jooju yëngaloon dëkk bi ci fan yii, te yóbbu woon ñeenti junniy Bóomkat ya (4 000) ca màndiñ ma?» ³⁹ Póol ne ko: «Man de ab Yawut laa, di as goru Tàrs, dëkk bu ñàkkul tur ba ca diiwaanu Silisi. Dama lay ñaan, nga may ma, ma wax ak mbooloo mi.» ⁴⁰ Mu may ko. Póol taxaw ca dëggastal ya, tàllal mbooloo ma loxo, ñu ne selaw. Mu wax ak ñoom ci yawut, ne:

22

¹ «Yeen bokk yi, yeen samay baay, dégluleen léegi li ma leen di wax.» ² Ba ñu déggee yawut ya muy waxe ak ñoom, ñu gën ne xerem.

Póol ne leen: ³ «Man ab Yawut laa, juddoo Tàrs ca diiwaanu Silisi, yaroo ci dëkk

bii. Ci keppaaru Gamalyel laa jànge, njàng mu dëppoo bu mat sëkk ak sunu yoonu maam. Ma doonoon ku xér ci Yàlla ni mboolem yeen ñii tey. ⁴ Yoon wii tey, daan naa fitnaal ñi ko gëm ba sabab seenug dee. Yeew naa góor, yeew jigéen, tējlu leen kaso. ⁵ Sarxalkat bu mag bi, ak mboolem kurélu mag ñi man nañu ma cee seede. Ci ñoom sax laa nangoo woon bataaxal bu jëm ca bokki Yawut ya ca Damaas, ga ma jëmoon, ngir yeewe fa gëmkati Yoon wii nekkoon foofa, ba indi leen Yerusalem, ngir ñu mbugal leen.

⁶ «Yàlla def ma topp yoon wa, ba jub Damaas ci digg bëccëg rekk, ag melax gu mag jekki fettaxe asamaan, ne ràyy fi ma wër. ⁷ Ma ne dàll fi suuf, daldi dégg baat bu ma ne: “Sóol, Sóol, lu tax nga di ma bundxatal?”

⁸ Ma ne ko: “Sang bi, yaa di kan?” Mu ne ma: “Man maay Yeesum Nasaret, mi ngay bundxatal.” ⁹ Ñi ma àndaloon gis nañu leer gi, waaye ki wax ak man, xamuñu li mu wax. ¹⁰ Ma ne ko: “Sang bi, nu may def?” Sang bi ne ma: “Jógal dem Damaas, dees na la wax foofa mboolem li ñu la sas, nga def ko.” ¹¹ Gisatuma woon dara ndax leeraayu melax ga; ña ma àndal ñoo ma mujj wommat, ba ma agsi Damaas.

¹² «Ku ñuy wax Anañas nag ma nga woon ca Damaas. Ku am diiney

yoonu Musaa te rafetub jëw ci biir mboolem Yawuti dëkk ba. ¹³ Mu dikk taxaw fi sama wet, ne ma: “Mbokk mi Sóol, gisal na woon.” Ca saa sa, may gis na woon, di ko xool. ¹⁴ Mu ne ma: “Sunu Yállay maam moo la dencal céru rañnee coobareem, ak gis Aji Jub ji, dégg ko, muy wax ak yaw. ¹⁵ Ndax li nga gis, dégg ko, yaa koy seedeel nit ñépp. ¹⁶ Léegi nag, looy nég? Jógal, ñu sóob la ci ndox, nga set, teqlikook say bàkkaar, te tudd turu Yeesu.”

¹⁷ «Yàlla def, gannaaw ba ma délsee Yerusalem, ma doon ñaan ca kër Yàlla ga, daldi daanu leer. ¹⁸ Ma gis Sang bi, mu ne ma: “Gaawal, daw génn Yerusalem, li nga may seedeel, duñu ko nangu.” ¹⁹ Ma ne ko: “Sang bi, ñoom ci seen bopp xam nañu ne jàngu ci kaw jàngu, maa fa daan tëjlu ak a cawlu ñi la gëm. ²⁰ Te it ba ñuy tuur deretu Eccen, sa seede ba, man it maa nga fa woon, juboo caak ñoom, te ña ko rey, maa leen doon wattul seeni yére.” ²¹ Mu ne ma: “Demal, man, fu sore laa lay yebal ca ña dul Yawut.”»

Póol as goru Room la

²² Ba ba muy wax loolu, mbooloo maa nga koy déglu. Ba ñu déggee kàddu yooyu lañu xaacu ne: «Jëleleen ko ci kaw suuf! Ku mel ni kii yeyoowula dund!» ²³ Ña ngay yuuxoo, di sànni seeni yére, tibb suuf, callmeeru. ²⁴ Ci kaw loolu

njiitu gàngoor ga santaane, ñu dugal Póol ca tata ja te laaje ko ay yar, ngir xam lu waral ñu di ko yuuxoo noonu. ²⁵ Naka lañu ko yeew ngir dóor ko ay kacciri, mu ne njiitu takk-der ba fa taxaw: «As goru Room bu yoon dabul, mbaa am nga sañ-sañu dóorlu ko?»

²⁶ Njiitu takk-der ba dégg loolu, daldi dem ba ca njiital gàngoor ga, xamal ko ko, ne ko: «Li ngay def nag? Nit kii as goru Room la!» ²⁷ Njiital gàngoor ga dikk, ne Póol: «Yaw wax ma, ndax as goru Room nga?» Mu ne: «Waaw.» ²⁸ Mu ne ko: «Man de xalis bu bare laa jënde sañ-sañu doon as goru Room.» Mu ne ko: «Man nag moom laa judduwaale.» ²⁹ Ña ko doon waaja laaje ay dóor nag dánd ko ca saa sa. Njiital gàngoor ga it tiit na, ba mu yégee ne Póol as goru Room la, te fekk mu yeewlu ko.

Póol taxaw na ca kurélu àttekati Yawut ya

³⁰ Ca ëllëg sa nag njiital gàngoor ga bëgga am lu ko leer nàññ ca la Yawut ya jiiñ Póol. Mu yiwi ko, woolu sarxalkat yu mag ya, ak mboolem kurélu àttekat ya. Ci kaw loolu mu indi Póol, taxawal ko ci seen kanam.

23

¹ Ba loolu amee Póol xool jàkk waa kurél ga, ne leen: «Bokk yi, man de xel mu dala dal laa masa jëfe fi kanam Yàlla, ba bésuub tey jii.» ² Anañas sarxalkat bu

mag ba nag sant ña taxaw ca wetu Póol, ne leen: «Féle-leen gémmiñam». ³ Póol ne ko: «Fél la yaw, moom la Yàlla di waaj, jinigalkat bee, mbete miir bu ñu weexal! Yaa ngi toog, topp yoon, di ma àtte, te teewul nga xëtt yoon, di ma dóorlu!» ⁴ Waa géew ba ne ko: «Sarxalkatub Yàlla bu mag bi ngay xas nag?» ⁵ Póol ne leen: «Bokk yi, xawma woon ne mooy sarxalkat bu mag bi, ndax bindees na ne: “Sa kilifag askan, bu ko wax naka-su-dul-noonu.”»

⁶ Fekk na Póol xam ne lenn ca kurél gaa nga bokk ca ngérum Sadusen ya, ña ca des bokk ca ngérum Farisen ya. Mu daldi àddu ca kaw ca biir géew ba, ne: «Bokk yi, man de ab Farisen laa, di doomu Farisen; li ñu may àttee nag mooy sunu yaakaar ak sunu ngëm gi nu bokk ci mbirum ndeendeeki.» ⁷ Naka la wax loolu Farisen yaak Sadusen ya tàmbalee werante, ba mbooloo ma xàjjalikoo. ⁸ Ndax Sadusen yi dañu ne ndeendeeki ak malaaka ak rab, dara amu ci, te Farisen yi ñoom, yooyu yépp lañu dëggal.

⁹ Ci kaw loolu coow lu réy jib. Ñenn ca firikati yooni làngu Farisen ya, ne bërét, àddook doole, ne: «Gisunu lenn lu bon ci nit kii. Ku xam ndax aw rab a wax ak moom, mbaa malaaka?» ¹⁰ Xuloo ba nag gëna tàng, ba njiital gàngoor ga mujj ragal ñu sèxëtoo Póol, ba

def ko ay dog. Mu daldi sant lenn ca xarekat ya ñu wàcc, jële Póol ci biir nit ñi, yóbbu ko ca tata ja. ¹¹ Ca guddi ga Sang bi feeñu Póol, ne ko: «Na sa xel dal. Ni nga ma seedelee ci Yerusalem, noonu nga ma wara seedeleeji ca Room.»

Yawut ya fexeel nañu Póol

¹² Ba bët setee Yawut ya daje, daldi xasoo, ne duñu lekkati, duñu naanati, ba kera ñu reyee Póol. ¹³ Ña lal pexe moomu, ëpp nañu ñeent fukk. ¹⁴ Ñu dem ca sarxalkat yu mag ya ak mag ña, ne leen: «Danoo giñ ne dunu dugalati dara sunu gémmiñ, ba kera nu reyee Póol. ¹⁵ Léegi nag yeen ak kurélu àttekat yi, ñaanleen njiital gàngoor gi, mu indi Póol ba ci yeen, mu mel ni dangeena bëgga seetaat bu baax mbiram. Nun nag fagaru nanu, ngir bala moo agsi, nu rey ko.»

¹⁶ Jarbaatub Póol bu góor nag yég tëru ma. Mu daldi dem ba ca tata ja, dugg, yégal ko Póol. ¹⁷ Póol woo kenn ca njiiti takk-der ya, ne ko: «Yóbbul xale bu góor bii ba ci njiital gàngoor gi, ndax am na lu mu ko wara wax.» ¹⁸ Njiital xare ba ànd ak xale ba, yóbbu ko ca njiital gàngoor ga, ne ko: «Póol, mi ñu tëj, moo ma woo, ñaan ma, ma indil la xalelu góor bii, ndax am na lu mu lay wax.»

¹⁹ Ba loolu amee njiital gàngoor gi jàpp ci loxol xalelu góor bi, wéetoo ak

moom, ne ko: «Ana loo may xamal?» ²⁰ Mu ne ko: «Yawut yi ñoo mànkoo ci ñaan la, nga yóbbu Póol ëllëg ca kurélu àttekat ya, mu mel ni dañoo bëgga see-taat bu baax mbiram. ²¹ Yaw nag bu leen ko may, ndax lu ëpp ñeent fukk ci ñoom a koy tëru, te xasoo nañu ne dootuñu lekk, dootuñu naan, ba kera ñu ko reyee. Fagaru nañu ba noppi, di xaar sa ndigal.» ²² Njiital gàngoor ga daldi koy yiwi, ne ko: «Bul wax kenn ne ko àgge nga ma lii.»

Yóbbu nañu Póol Sesare

²³ Ba mu ko defee mu woo ñaari njiiti takk-der, ne leen: «Waajal-leen ñaar téeméeri xarekat ak juróom ñaar fukki gawar ak ñaar téeméeri boroom xeej, ngir ngeen dem Sesare bu juróom ñeenti waxtu jotee ci guddi. ²⁴ Te itam nangeen waajalal Póol daamar, waral ko, ngir yóbbu kook jàmm ba ca Feligsë, boroom réew mi.» ²⁵ Mu bind nag bataaxal bu ne:

²⁶ Ñeel la yaw boroom réew mi, Feligsë mu tedd mee tedd, bawoo ci man Kélódd Lisiyas, mi lay nuyu. ²⁷ Nit kii la Yawut yi jàppoon, di ko waaja rey, far ma dikk ànd ak lenn ci gàngoor gi, wallu ko, ndax fekk na ma yég ne as goru Room la. ²⁸ Ma bëggoona xam nag lan lañu koy sikk, ba tax ma yóbbu woon ko ca seen kurélu àttekat ya.

²⁹ Ma gis nag ne li ñu ko jjiñ, ci seen mbiri yoonu diine rekk la, waaye du lenn lu jar rey, mbaa jéng. ³⁰ Ba ñu ma àggee am tëru mu ko Yawut yi waajaloon nag, ci laa ko yebal ci yaw ci saa si. Jox naa itam ndigal ñi ko sikk, ne leen ñu wax ci sa kanam, gan tooñ lañu ko toppe.

³¹ Ba loolu amee xarekat ya def la ñu leen digal, yóbbu Póol ci guddi ba ca dëkk ba ñuy wax Antipataris. ³² Ca ëllëg sa takk-der yay deme tànk waññiku, délsi ca tata ja, bàyyi gawar ga, ñu gunge Póol ba mu àgg. ³³ Gawar ga àgg Sesare, daldi jébbal boroom réew ma bataaxal ba, jébbal ko Póol itam. ³⁴ Boroom réew ma jàng bataaxal ba, daldi laaj ci ban diiwaan la Póol bokk, ba xam ne diiwaanu Silisi la bokk. ³⁵ Mu ne ko: «Xaaral ba say tuumaalkat itam dikk, ma déglu la.» Mu santaane nag, ñu denc ko ca kër buur Erodd.

24

Póol layoo na ci kanam boroom réew ma

¹ Ñu teg ca juróomi fan, Anañas sarxalkat bu mag ba dikk, ànd ak ay mag, ak ab layookat bu ñuy wax Tertul. Ñu jébbalsi boroom réew ma, tuuma ja ñu teg Póol. ² Ñu woo Póol, Tertul daldi yékkati kàddug tuuma, ne: «Kilifa gi, ci yaw la jàmm ju yaa ame, te yaa fàggu ay

coppite yu ñeel askan wi.
³ Saa su nekk, ak fépp fu nu tollu lanu ràññee loolu, yaw Feligsë mu tedd mi, te di la ko sante lool. ⁴ Gannaaw buggunu laa yeexal nag, rikk baaxeeti nu, déglu nu tuuti.
⁵ Waa jii lanu gis ne ab rambaaj la buy sabab réeroo ci biir Yawuti àddina sépp. Moom mooy njiitu ngér mu sikk mi ñuy wax Nasareen ñi. ⁶⁻⁷ Kër Yàlla ga sax jéem na koo teddadil, noo ko jàpp. ⁸ Yaw ci sa bopp, soo ko laajaatee ci mbir moomu mépp, dinga gis li nu koy jiiñ.» ⁹ Yawut ya itam dëggal tuuma ja, ne noonee la mbir ma amé.

¹⁰ Ba loolu amee boroom réew ma jox Póol kàddu gi. Mu ne: «Xam naa ne at yu baree ngii ngay àtte xeet wi. Moo tax ma am cawartey layool sama bopp. ¹¹ Man ngaa leerlul sa bopp ne ba ma demee Yerusalem di maggali ak léegi weeseegul fukki fan ak ñaar. ¹² Te giseesu ma may werante, mbaa may yëngal mbooloo; du ca kër Yàlla ga, du ca jàngu ya, du ca biir dëkk ba. ¹³ Te itam li ñu may jiiñ nii tey, manuñu cee firndeel dara. ¹⁴ Lenn de man naa la koo nangul. Yoon woowu ñu ne mooy ngér mu sikk, moom laay topp, di ko jaamoo sunu Yállay maam. Teewul mboolem lu ñu bind ci yoonu Musaa ak téerey yonent yi, gëm naa ko. ¹⁵ Yaakaar ji ma am, mooy yaakaar ji ñu am ñoom itam, ne ñi jub ak ñi

jubadi, ñépp ay bokk dekki ëllëg. ¹⁶ Moo tax fu ma tollu, man itam, may def lu ma man ngir am xel mu dal, wàccoo ak Yàlla, wàccoo ak nit ñi.

¹⁷ «Samay tànkk nag, gannaaw gëjeb at yu bare, moo doon indil samaw askan, ay ndimbal ak ay sarax yu ñeel Yàlla. ¹⁸ Ci biir loolu lañu ma fekk ca biir kër Yàlla ga, ma setlu, te du mbooloo, du coow lu ma indaale. ¹⁹ Xanaa ñenn Yawuti diiwaanu Asi ña ma fa fekkoon. Nooñoo ma waroona tuumaal fi sa kanam, ndegam am nañu lenn lu ñu ma sikke. ²⁰ Mbaa boog, na nit ñii ci seen bopp wax gan ndëngte lañu ma gisal, keroog ba ma taxawee ca kurélu àttekat ya! ²¹ Xanaa genn kàddu ga ma taxawoon ca seen biir, àddu ko ca kaw ne: “Mbirum ndee-ndekki gi ma gëm, moom lañu may àttee ci seen kanam tey!”»

²² Booba Feligsë jotoon naa am lu ko leer ci mbirum Yoon wi. Mu yiweegum leen nag, ne leen: «Bu Lisiyas njiital gàngoor gi dikkee, dinaa àtte seen mbir.» ²³ Ci kaw loolu mu sant njiitu takk-der ba, ne ko mu may Póol bët, woyofal ko jataayu kasoom te baña aaye ay nitam ñu topptoo ko.

²⁴ Ñu teg ci ay fan, Feligsë dikk, ànd ak soxnaam Dursil, mi dib Yawut. Mu woolu Póol, déglu kàddoom ci ngëm gi sababoo ci Yeesu Almasi. ²⁵ Naka la Póol wax ci mbirum njub, ak

moom sa bakkan, ak àtteb bés-pénc, Feligsë daldi tiit, ne ko: «Léegi, man ngaa demagum, bu ma ko talee, dinaa la wooluwaat.» ²⁶ Ci biir loolu Feligsë yaakaar itam ne jombul mu jële xalisub neexal ci Póol, ba tax mu woolu ko ay yooni yoon, ngir waxtaan ak moom.

²⁷ Ba ñu ca tegee ñaari at yu mat, ku ñuy wax Porsiyus Festus wuutu Feligsë. Feligsë nag bëggoon lu neex Yawut ya, ba tax mu bàyyi Póol ca kaso ba.

25

Póol layoo na ca kanam Festus

¹ Festus nag toogsi diiwaanam ba am fa ñetti fan. Gannaaw loolu mu dem Yerusalem. ² Sarxalkat yu mag yi, ak njiiti Yawut yi boole ko ak Póol. Ñu dagaan ko, ³ tinu ko ngir mu woolu Póol Yerusalem, ndax fekk na leen lal pexem rey ko ca yoon wa. ⁴ Festus itam ne leen Póol a nga ñu tëj kaso ca Sesare, te moom ci boppam, fa la nara gaaw, dellu. ⁵ Mu ne leen: «Kon nag, na nit ñu am baat ñu bokk ci yeen, ànd ak man, tuumaali waa ji, ndegam am na fenn fu mu tooñe.»

⁶ Festus toogaatul ak ñoom lu wees juróom ñett ba fukki fan, doora dellu Sesare. Ba mu agsee ba ca ëllëg sa la toog ca àttekaay ba, joxe ndigal, ñu indi Póol. ⁷ Ba Póol dikkee, Yawut ya jóge Yerusalem yéew ko, teg ko

tuuma yu bare te réy, te manuñu cee firndeel lenn.

⁸ Ci kaw loolu Póol weddi tuuma yi, ne: «Muy yoonu Yawut yi, di kër Yalla gi, di Buur bu mag bi Sesaar, tooñuma ci kenn.» ⁹ Festus nag bëgg lu neex Yawut yi, tax mu ne Póol: «Ndax nangu ngaa dem Yerusalem, ñu àttee la foofa ci mii mbir ci sama kanam?»

¹⁰ Póol itam ne ko: «Maa ngi nii taxaw ci kanam àttekaayu Buur Sesaar; te fii lañu ma wara àttee. Yawut ñi nag, defuma leen dara, te yaw ci sa bopp, wóor na la.

¹¹ Su ma tooñee, su ma defee lenn lu dee di àtteem, tinuwma ngir baña dee. Waaye su lenn amul ci li ma ñii di jiñ, kenn amul sañ-sañu jébbal ma leen. Buur Sesaar nag laa dénk sama bopp!»

¹² Ci kaw loolu, Festus gise ak waa kurél ga, ba noppi ne ko: «Sesaar nga dénk sa bopp, ca Sesaar nga jëm.»

Festus diisoo na ak buur Àggripa

¹³ Gannaaw ab diir buur Àggripa ànd ak jigéenam Berenis ganesi Sesare, ngir nuysi Festus. ¹⁴ Ba ñu fa amee ab diir, Festus diis Buur Àggripa mbirum Póol, ne ko: «Jenn waay ju ñu tëj kaso la nu Feligsë bàyyee.

¹⁵ Ba ma demee Yerusalem, moom la ma sarxalkat yu mag yeek njiiti Yawut yi booleelon, di sàkku ci moom ab daan. ¹⁶ Ma ne leen: «Aaday Room daal nanguwul ñu jébbale nit, ngir ñu rey ko, te jëkkula

jækkaarloo ak ñi ko tuumaal, ba mana layal boppam ci mbir mi ñu ko tuumaal.”¹⁷ Ba ñu dikkee fekk ma fii itam, yàggaluma ci dara, ca ëllëg sa sax laa toog ca àttekaay ba, daldi joxe ndigal, ñu indi waa ji.¹⁸ Ba tuumaalkat ya taxawee nag, feeñaluñu jenn tuuma ju bokk ci yu bon, yi ma foo-goon,¹⁹ xanaa seen yenn yëfi diiney bopp yu ñu ju-boowul, ak mbirum ku ñuy wax Yeesu mu dee woon, te Póol moomu di dëggal ne mu ngi dund ba tey.²⁰ Loolu nag jaaxal ma, ba ma laaj ko ndax nangu naa dem Yerusaleem, ñu àttee ko fa ci moomu mbir.²¹ Póol itam sàkku ñu dencagum ko kaso, tey sàkku ci mbiram, àtteb buur bu tedd bi. Ma daldi joxe ndigal, ngir ñu dencagum ko kaso, ba ma yebal ko ca Sesaar.»

²² Ci kaw loolu Àggripa ne Festus: «Kooku de, man sax bëgg naa koo déglu.» Festus ne ko: «Bu ëllëgee dinga ko dégg.»

Póol teew na ci kanam Àggripa

²³ Ca ëllëg sa Àggripa ak Berenis ànd ak topp mu ràññiku, duggsi ca èttub àttekaay ba, feggook nji-iti gàngoor ya, ak kàngami dëkk ba. Festus joxe ndigal, ñu indi Póol.

²⁴ Ba mu dikkee, Festus ne: «Buur Àggripa, yeen mboolem ñi fi bokk ak nun teew, gis ngeen kii, moom la ma askanu

Yawut wépp booleel, muy ca Yerusaleem ak fii itam, ñuy xaacu naan: “Kii yelloowula dundati.”²⁵ Man nag damaa gis ne deful dara lu jar àtteb dee. Waaye gannaaw moo dénk boppam buur bu tedd bi, man dogu naa ko koo yónnee.²⁶ Mbiram nag laa amul dara lu ma wóor, ngir ma bind ko sang bi. Moo tax ma indi ko ci seen kanam, rawatina ci sa kanam, Buur Àggripa, ngir gannaaw bu ñu ko dégloo, ma mana am lu ma bind.²⁷ Ndaxte jállale ku ñu jàpp te tudduloo tu-uma yi ñu koy topp daal, lu juunu la ci man.»

26

Póol layoo na fa kanam Àggripa

¹ Ci kaw loolu Àggripa ne Póol: «Léegi sañ ngaa waxal sa bopp.» Póol nag tàllal loxoom, layool boppam, ne:

² «Buur Àggripa, mbégte laa am ndax dinaa layool sama bopp ci sa kanam tey, ngir tontu mboolem lu ma Yawut yi jiiñ.³ Rawatina ba ma xamee ne ku géēju nga ci aaday Yawut, ak werante yi ci seen wàllu yoon. Kon dama lay ñaan rekk, nga muñal ma, déglu ma.

⁴ «Mboolem fi ma jaare ci samag dund, dale ko ca samag ndaw, ca ndoorte la, ba ma nekkee ca sama biir xeet, ak ca Yerusaleem, lépp, mboolem Yawut yi xam nañu ko.⁵ Xam nañu ma bu yàgg, te su

leen neexee ñu seede ne ngérum Farisen mi gëna diis ci sunu diine, ci laa masa bokk. ⁶ Sama taxawaayu tey ci èttub àttekaay bii nag, mooy yaakaar ji ma am ci dige bi Yàlla digoon sunuy maam. ⁷ Te mooy dige bi fukki giir ak ñaar yu bànni Israyil di séentu mu sottil leen, ba tax guddi ak bëccëg ñu xér ci jaamu Yàlla. Yaakaar jooju nag, Buur, moo tax Yawut yi tu-umaal ma! ⁸ Ana lu leen taxa jàpp ci seen biir ne xel nanguwul Yàlla di dekkal ñi dee?

⁹ «Man ci sama bopp, gantal lu ma man turu Yeesum Nasaret, sama warugar laa ko defoon. ¹⁰ Def naa ko ci Yerusalem, te it bare na ñu sell ñu ma tējlu ci kaw sañ-sañ bu ma sarxalkat yu mag yi jagleel, te saa yu ñu leen tegaan àtteb dee, dama daan biral kàddu gu leen àtte ñakkal. ¹¹ Jàngoo jàngu laa leen daan tege mbugal ay yooni yoon, ngir xaccloo leen. Maa daan sànju ba xaabaabal ci seen kaw, topp leen ba ci biir dëkki jaambur yi.

¹² «Yoon wu mel noonu laa doon dox, jëm Damaas, ci ndigalal ak ndénkaanel sarxalkat yu mag yi. ¹³ Ba ma demee ba wetu digg bëccëg, Buur, ca laa gis ag melax gu leer ba raw jant bi, fettaxe asamaan, ne ràyy fi ma wër, maak ñi ma àndal. ¹⁴ Nu ne dàll fi suuf. Ma dégg baat bu ma wax ci làkku yawut, ne ma: “Sóol,

Sóol, lu tax nga di ma bundx-atal? Dangay sonal sa bopp rekk, mbete fas wu manula wonñeetu ba wéq dëgël bu koy jam.”

¹⁵ «Ma ne ko: “Sang bi, yaa di kan?” Sang bi ne ma: “Man maay Yeesu, mi ngay bundxatal. ¹⁶ Jógal taxaw nag. Dama laa feeñu ngir def la ngay sama surga, ngir nga di ma seedeel peeñum tey, ak peeñu yi ma lay feeñooji èllëg. ¹⁷ Maa lay musal ci askanu bànni Israyil, ak ci jaambur ñi ma lay yebal, ¹⁸ ngir nga xippil leen, jële leen ci lëndëm, tàbbal leen ci leer, seppee leen ci noteelu Seytaane, indi leen ci Yàlla, ñu am njéggalug bàkkaar, am cér ci biir nit ñi ñu sellal ndax ngëm, gi ñu ma gëm.”

¹⁹ «Kon nag buur Àggripa, peeñum asamaan moomu, woruma ko. ²⁰ Waaye li dale Damaas ak Yerusalem ba ci réewum Yawut gépp, ba ca ñi dul Yawut, ñoom ñépp yégal naa leen seen wartéef, muy tuubeel ak waññiku ci Yàlla, ak jëf ju tuubeel yel-look. ²¹ Loolu moo waral Yawut yi jàppe ma ca kër Yàlla ga, di ma fexee rey. ²² Ndimbalal Yàlla nag moo ma may may dund ba tey jii, di ko seedeel ci mag ak ndaw, te waxuma lenn lu moy la yonent ya ak Musaa waxoon ne dina am. ²³ Dañu noon fàww Almasi jaar ci ay coono te mooy jékka dekki, ba siiwtaane leer gu jolli, ñeel bànni Israyil ak jaam-

bur ñi itam.»

²⁴ Naka la layool boppam noonu, Festus àddu ca kaw, ne ko: «Póol, yaw dangaa dof! Sa njàng mu réy mee la dofloo.»

²⁵ Póol ne ko: «Dofuma de, Festus mu tedd mi, dëgg gu ànd ak xel kay, laay biral.

²⁶ Lii ma wax, buur bi xam na ko, moo tax ma ñeme koo wax ci kanamam, ndax bir na ma ne, amul lenn lu ko ump ci lii, ngir du cib ruq la xewe. ²⁷ Buur Àggripa, xanaa gëm nga yonent yi? Xam naa xéll ne gëm nga.»

²⁸ Àggripa nag ne Póol: «Nga defe ne man nga maa gaawa def noonu ab gëmkatub Almasi?» ²⁹ Póol ne ko: «Mu gaaw, mu yeex, waxuma yaw rekk, waaye yaak mboolem ñi may déglu laay ñaan Yàlla, ngeen fekksi ma ci lépp, lu moy càllala yii ñu ma jenge!»

³⁰ Ci kaw loolu buur bi ak boroom réew mi jóg, ñook Berenis ak ña ñu toogal.

³¹ Ña ngay dem, te naa ca seen biir: «Kii kat deful dara lu jar dee mbaa ay jéng.»

³² Àggripa moom ne Festus: «Kii kay su dénkuloon mbiram Sesaar, nu man koo yiwi.»

27

Póol dugg na gaal, jëm

Room

¹ Ba loolu wéyee ñu dogu noo dugal gaal, jëme nu réewum Itali. Ñu teg Póol ak ñeneen ñu ñu tējoon, ci loxool njiitu takk-der bu ñuy wax Yulyus, bokk ci mbooloom xarem buur bu mag bi. ² Nu dugg gaalu dëkk ba ñuy wax Àddramit tey jaareji teeruy Asi, daldi tàbbi biir géej, Aristàrk jenn waay ju dëkke Tesalonig ca diiwaanu Maseduwan, ànd ak nun.

³ Ca èllëg sa nu teeri Sidon; Yulyus nag baaxe Póol, may ko mu dem ci ay xaritam, ngir ñu topptoo ko. ⁴ Nu jóge fa, dellu géej, ngelaw li soflu nu, nu leru tefesu Sippar, jaare wet gu nu fegoo ngelaw li. ⁵ Ci kaw loolu nu jáll géej, gi janook diiwaani Silisi ak Pamfili, daldi teeri Mira ca Lisi. ⁶ Foofa nag njiitu takk-der ba gis gaal gu jóge Alegsàndiri, jëm Itali, mu dugal nu ca. ⁷ Ba loolu amee nuy deme ndànk ay fani fan; sonn nanu lool doora jub Kanidd, waaye ngelaw li mayu nu nu teer. Nu leru tefesu Keret, jaare wet gu nu fegoo ngelaw li, janook Salmon. ⁸ Sonn nanu lool bala noo romb foofu, doora agsi fa ñuy wax Neex Teeru, te dend ak dëkk ba ñuy wax Lase.

⁹ Fekk na nag nu yàgg

* **27:9** 27.9 Koorug Yawut, ca fukkeelu fanu juróom ñaareelu weer wa lay am, mu yemook sàttumbar, jàpp oktoobar. Mooy bésuub Njotlaay bi. Bés boobu la sarxalkat bu mag ba daan yóbbu deretu jur fa bérab bu sell baa sell, ngir Yàlla baal bànni Israyil seeni bàkkaar. Bés bu sella sell la woon, bu ñu daan yendoo woor. Seetal ci *Sarxalkat* yi 16.

ca yoon wa, ba tollu ci jamono ju tukkib géej aaytal, ndax fekk na Koorug Yawut* wees. Loolu tax Póol digal leen ne: ¹⁰ «Bokk yi, gis naa ne yoon wii loraange ak yàqule gu réy la. Waxuma gaal gi ak li mu yeb, waaye sunuy bakkan sax xaj na ci.» ¹¹ Teewul njiitu takk-der ba sobental waxi Póol, déggal dawalkat ba ak bo-room gaal ga. ¹² Te itam teeru boobu neexul woona lollikoo. Loolu waral ña ëpp ca waa gaal ga mànkoo ci jóge fa, dellu géej, te fexe nu ñu àgge Fenigsé, ngir lollikoo fa. Mooy teerub dunu Keret bi jublu sowub suuf ak sowub kaw.

Ngélén sàqi na

¹³ Ci kaw loolu ngelawal bëj-saalum wal ndànk, ñu njort ne man nañoo sottal seen pexe. Ñu wëgg diigal, daldi tafoo tefesu Keret. ¹⁴ Teewul nes tuut ngelaw lu réy lu ñuy wax Penkub kaw, riddee ca dun ba. ¹⁵ Gaal gi buubu, manatula dékku ngelaw li, ba nu mujj bayliku, daldi yal. ¹⁶ Nu leru nag dun bu tuuti bu ñuy wax Koda, jaare wet gu nu fegoo ngelaw li, teg ci sonn lool doora téye loocob rawtu bu gaal gi. ¹⁷ Ñu yéege looco ba, daldi jël ay buum yu ñu laxas ca yaramu gaal ga, dàbblee ko ko. Ci kaw loolu ñu ragala ngiroji ca beeñ bu ñuy wax Sirt, ba tax ñu sànni diigal, ngir yeexal gaal ga, daldi yalal. ¹⁸ Ca ëllëg sa

ngelaw la wéye noo pamti-pamtee, ba ñu mujj wàññi ca yebu gaal ga, sànni biir géej. ¹⁹ Ca gannaaw ëllëg sa, seen loxoy bopp lañu jële yenn juntuukaayi gaal ga, sànni. ²⁰ Ay fani fan jant beek bid-diiw yi ne menj, te ngelaw liy riddi rekk, ba nu noppee yaakaar ne dinanu mucc.

²¹ Loolu nag fekk na ñu gëjoona lekk. Póol daldi taxaw ca seen biir ne: «Bokk yi, su ngeen yégoon déggal ma, baña jóge Keret, ba moyu loraange gii ak yàqule gii. ²² Léegi nag dama leen di ñaax, ngir ngeen dalal seen xel, ndax kenn ci yeen du ñàkk bakkanam, gaal gi rekk ay yàqu. ²³ Ndax malaakam Yàlla ji ma moom, te ma di ko jaamu, moo ma dikkal biig. ²⁴ Mu ne ma: “Póol, bul tiit; fàww nga taxawi fa kanam Sesaar, te it Yàlla moo la baaxe muccug mboolem ñi nga àndal ci gaal gi.” ²⁵ Kon nag, bokk yi, dalal-leen seen xel, ndax gëm naa Yàlla, xam naa ne ni mu ko waxe, ni lay ame. ²⁶ Du ñàkk aw dun wu nu lufeji.»

Gaal ga tas na

²⁷ Ca fukkeelu bés baak ñeent, nu ngay yal-yalee fu ne ca géēju Adiratig; ba guddi ga xaajee mool ya njort ne nu ngay jegesi ab tefes. ²⁸ Ñu sànni nat-tukaay ba biir géej, gis ndox ma xóote ñaar fukki dayo, xawa yemook ñeent fukki meetar. Ñu demati tuuti,

sànniwaat ko, daldi gis ndox ma xóote fanweeri meetar, xawa yemook fukki dayo ak juróom. ²⁹ Ci kaw loolu ñu ragala lufeji bérab bu ami doj, ba tax ñu sàñnee ca geenu gaal ga, ñeenti diigal, tey ñaan jant fenke leen. ³⁰ Teewul mool ya ñoom di fexee raw, daldi dem ba yoori loocob rawtu ba biir géej, tey taafantoo ne ay diigal lañuy sàñnee ca boppu gaal ga. ³¹ Póol nag ne njiitu takk-der ba ak xarekat ya: «Ñii bu ñu desul ci gaal gi, yeen dungeen raw.» ³² Ca la takk-der ya dog buum ya téye looco ba, bàyyi, mu wéy.

³³ Naka la jant di waaja fenk, Póol ñaax ñépp, ngir ñu lekk; mu ne leen: «Fukki fan ak ñeent a ngii, yeena ngi toog, lekkuleen, sexuleen dara. ³⁴ Dama leen di ñaax nag ngir ngeen lekk, ndax noonu donj ngeen mana rawe. Du genn kawar sax guy rote ci boppu kenn ci yeen.» ³⁵ Loolu la wax, daldi jël mburu, sant Yàlla ci kanam ñépp, ba noppi dagg, lekk. ³⁶ Ba loolu amee, ñépp dellu sawar, daldi lekk ñoom itam. ³⁷ Ña nekkoon ca gaal ga ñépp ñaar téeméer ak juróom ñaar fukk ak juróom benn (276) lañu. ³⁸ Ñu lekk ba suur, daldi sànni pepp ma biir géej, ngir woyofal gaal ga.

³⁹ Ba bët setee, xàmmiwuñu réew ma, waaye ab catu tefes lañu séen. Ñu fas yéene caa teerali, ndegam

manu na. ⁴⁰ Ba mu ko defee ñu dagg diigal ya, wacc biir géej, yiwiwaale goj ya téye joowu yay dawal gaal ga. Ci kaw loolu ñu firi wiiru kanam ga, wacce ak ngelaw la, nu wuti tefes ga. ⁴¹ Teewul ñu dal fu ñaari ndaw daje, ci ab tundu beeñ, gaal ga luf. Boppu gaal ga nuur ca suuf sa, yëngootul, geenu gaal ga tas ndax dooley gannax ya.

⁴² Ba loolu amee takk-der ya nara rey ña ñu tēj, bala ñoo féey, ba raw. ⁴³ Njiitu takk-der ba nag namma rawale bakkanu Póol, ba tax mu aaye loolu. Mu sant ñi mana féey, ne leen ñu jékka sóobu, wuti tefes ga. ⁴⁴ Ña ca des nag, topp ca, ñii langaamoo ay dénk, ñee, tojiti gaal ga. Noonu la ñépp mujje jot tefes ga ci jàmm.

28

Póol gane na dunu Màlt

¹ Gannaaw ba nu rawee, nu yég ne dun ba Màlt lañu koy wax. ² Waa réew ma nag laaye nu biir lool. Fekk na mu tàmbalee taw, ànd akub sedd. Ñu taalal nu am njaar, dalal nu nun ñépp. ³ Póol daldi taxan aw say, di ko teg ca taal ba, jaan génne ca ndax tangoor wa, màtt ko ba taq ci loxoom. ⁴ Waa réew ma gis jaan ja langaamoo loxol Póol, ñu naan ca seen biir: «Nit kii kay ab bóomkat lay doon, ndegam moo rëcce géej, te taxul Ndogal may ko mu dund.» ⁵ Teewul Póol yëlëb

jaan ja ca sawara sa, te dara jotu ko. ⁶ Nit ña nag di ko xoole yaram wu newi, mbaa mu jekki ne dáll, dee. Naka lañu xool lu yàgg ba gis ne dara jotu ko, ñu xalaataat, daldi ne Póol yàlla la.

⁷ Ca wetu tefes googee nu teere nag, fa la toolub kilifag dun ba féete woon, ñu di ko wax Publiyus. Mu dalal nu, ganale nu ngan gu neex diiru ñetti fan. ⁸ Fekk na baayu Publiyus a nga tēdd ndax tangooru yaram ak bi-iru taññ. Ci biir loolu Póol dem seeti ko, ñaanal ko, teg ko ay loxoom, mu wér. ⁹ Ba loolu amee jarag ya ca dun ba dikk, daldi wér ñoom itam. ¹⁰ Teraanga yu bare terale nañu nu ko fa, te ba nuy dem, jox nañu nu la nu soxla.

Àgg nanu Room

¹¹ Gannaaw ba nu fa amee ñetti weer lanu dugg gaal gu lollikoo woon ca dun ba. Gaal gaa nga bàyyikoo woon Alegsàndiri, di xàmmikoo jëmmi tuur ya ñuy wax Kastor ak Polugsë*. Nu daldi tàbbiwaat biir géej. ¹² Nu teeri dëkk ba ñuy wax Sirakus, toog fa ñetti fan. ¹³ Nu jóge fa, leru tefes ga, ba agsi Resiyo. Ca èllég sa ngelawal bëj-saalum jóg, nu daldi àgg teerub Pusol ci ñaari fan. ¹⁴ Gis nanu fa ay bokki gëmkat, ñu ñaan nu, ba nu toog fa ñoom juróom ñaari fan. Gannaaw loolu

nu dem Room. ¹⁵ Ba bokki gëmkati Room yégee ne nu ngi dikk, ñoo nu gatandusi ba fa ñuy wax péncu Apiyus ak fa ñuy wax Ñetti dalu gan ya. Ba leen Póol gisee, daa sant Yàlla, daldi gëna sawar. ¹⁶ Ba nu dikkee Room nag may nañu Póol, mu am daluwaayu boppam, ab takk-der di ko wattu.

Póol waare na ca Room

¹⁷ Ñu teg ca ñetti fa, mu woolu njiiti Yawuti dëkk ba. Ba ñu dajee, mu ne leen: «Bokk yi, man defuma dara lu dëngook sunuw xeet mbaa sunu aaday maam. Teewul ñu jàppe ma fa Yerusalem, teg ma ci loxoy Room. ¹⁸ Ñooñu seet sama mbir, gisuñu ci man tuuma ju yelloo àtteb dee, ñu nar maa bàyyi. ¹⁹ Ba Yawut ya bañee nag, amatuma pexe mu dul dénk sama mbir Sesaar, doonte du lenn lu may toppe samaw xeet. ²⁰ Mbir moomu nag moo tax ma woolu leen, ngir giseek yeen, diisook yeen, ndax yaakaaru bànni Israyil moo waral sama jéng yii.»

²¹ Ñu ne ko: «Nun de, du benn bataaxal bu nu jot bu jóge Yude ci sa mbir, te du kenn ci bokk yi, ku dikk wax mbaa mu seedeel la lenn lu bon. ²² Waaye bëgg nanoo dégg ci sa gëmmiñu bopp li nga gëm, ndax li nu xam daal mooy, ngér moomu nga bokk, fu nekk lañu koy diinjate.»

* **28:11** 28.11Kastor ak Polugsë: ñoo doon seexi Sës, yàllay Gereg yi. Ñoom lañu gëm ne ñoo daan musal waa géej.

23 Ci kaw loolu ñu jox ko bés, bés ba dikk, ñu bare dikk, fekkisi ko ca daluwaayam. Suba ba ngoon mu di leen jàngal, di leen seedeel lu jëm ci nguugug Yàlla, di leen won ci mbirum Yeesu, firnde yu leen gëmloo te tukkee ci yoonu Musaa ak ci yonent yi. 24 Ñenn ña nag gëm la mu wax, ña ca des weddi. 25 Ba ñu werantee ca seen biir, bay dem te juboowuñu, Póol teg ca ne leen: «Noo gu Sell gee yeyoon wax lii seeni maam, Yonent Yàlla Esayi jottli. 26 Mu ne:

“Demal ci xeet wii, nga ne leen:
 ‘Yeenay dégloo déglu,
 dungeen dégg;
 ngeen xoolee xoole, dungeen gis.’

27 Xolu xeet wee dërkiis,
 seeni nopp fatt,
 ñu gëmm fatuus,
 ba seeni gët du gis,
 seeni nopp du dégg,
 seen xol it du yég, ba ñu tuub,
 ma wéral leen.”

28-29 «Xamleen nag ne xibaaru mucc gii tukkee fa Yàlla, yóbbante nañu ko ñi dul Yawut, te ñoom dinañu ko déglu.»

30 Diiru ñaari at la Póol dal Room ci kërug bop-pam gu muy fey, di fa àggale mboolem ña koy seetsi. 31 Muy yégle nguugug Yàlla, di jàngle mbirum Sang Yeesu Almasi ci teeyug bakkanam te amul benn gállankoor.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Room

¹ Ci man Póol miy jaamub Almasi Yeesu la bataaxal bii bawoo, man miy ndawam ci kaw woote bu ma tabb, sédd ma sasu xamle xibaaru jàmm bu Yàlla. ² Xibaaru jàmm boobu Yàlla dige woon lu jiitu, te yóbbante ko ay yonentam ci Mbind mu sell mi, ³ moo jëm ci Doomam, ji soqikoo ci askanu Daawuda, ci wàllu àddina. ⁴ Waaye ci wàllu Noo gu Sell gi, mooy ki dogal ba tabb muy Doomu Yàlla ji jagoo doole ndax ndekkiteem, te mooy sunu Sang Yeesu Almasi. ⁵ Ci Almasi lanu jote aw yiwu doon ay ndaw, ngir nit ñi déggal yoonu ngëm wi, ci biir mboolem xeeti àddina, ngir aw turam. ⁶ Te yeen ñi ñu woo ci Yeesu Almasi itam, ci ngeen bokk.

⁷ Bataaxal bi ñeel na mboolem yeen ña fa Room, di ñu Yàlla sopp, woo leen, ngir ngeen doon ñu sell. Aw yiw ak jàmm ñeel na leen, bawoo fa Yàlla sunu Baay, ak Sang Yeesu Almasi.

Póol sant na Yàlla

⁸ Ma doore sant sama Yàlla ci Yeesu Almasi ngir yeen ñépp, ndax seen ngëm siiw na ci àddina sépp. ⁹ Yàlla mi may jaamoo xol, ci ni may siiwtaanee xibaaru jàmm bu

Doomam, moom seere na ne noppiwuma leena fàttliku. ¹⁰ Xanaa di saxoo dagaan ci samay ñaan, su ci Yàlla àndee, yoon wu jub wu ma mujj dikke ba ci yeen. ¹¹ Yàkkamti naa leena gis, ba jottli leen mayug yiw gu bawoo ci Noo gu Sell gi, ngir dooleel leen, ¹² te loolu mooy ma bokk ak yeen lu dëfal sama xol, dëfal leen, ci seen ngëm ak sama gos.

¹³ Bokk yi, bugguma ngeen umple ne ay yooni yoon laa leen mébéta seetsi, ba liggéey ci seen biir lu leen jariñ, ni ma ko defale yeneen xeet; waaye ay gállankoor a ma téye ba tey jii. ¹⁴ Muy sama digg ak Gereg yu xay yi, mbaa ñu xayadi ñi, ak ñi rafet xel, mbaa ñi ñàkk xel, am na lu ma war ci ñoom ñépp. ¹⁵ Moo tax, yeen waa Room itam, ma yàkkamti leena àggesi xibaaru jàmm bi.

Manooree ngi ci xibaaru jàmm bi

¹⁶ Awma lu may rus ci xibaaru jàmm bi, ndax kat mooy manoorey Yàlla jiy musal képp ku ko gëm, dale ci Yawut bi, teg ci ki dul Yawut. ¹⁷ Ci xibaaru jàmm bi lañu feeñal ni Yàlla di joxe nit ñi àtteb ñu jub, te lépp aju ci ngëm, ca ndoorte la, ba ca njeexital la. Noonu la Mbind mi indee ne: «Ku jub ndax ngëmam mooy dund*.»

Nit ñépp a tooñ Yàlla

* 1:17 1.17 Seetal ci *Abakug* 2.4.

18 Sànjum Yàlla fa asamaan lay dale feeñ, ba wàcc ci mboolem ngëmadi, ak njubadiy nit ñiy fatt ag dëgg ci biir ag njubadi. 19 Ndaxam lees mana xam ci Yàlla, leer na ci seen biir, nde Yàlla moo leen ko leeralal. 20 Ndax kat, li gisuwul ci Yàlla, te di manoozem gi dul jeex, ak jikko ji mu wéetoo ndax li muy Yàlla, ba àddina sosoo ba tey, xel man na koo ràññee ci ay liggéeyam, te looloo leen taxa ñàkku lay.

21 Gannaaw ba ñu xamee Yàlla, taxul ñu màggal ko ngir li muy Yàlla, taxul ñu delloo ko njukkal, xanaa réer ci seen xalaati neen, ba seen xel mu wayadi far tàbbi cig lëndëm. 22 Xel mu rafet lañuy jaay ba mujj diy dof. 23 Leeru Yàlla ji dul dee lañu weccee jëmmu nit ki deeyam dul jaas, ak picc, ak boroom ñeenti tànk, ak ndëgmeent.

24 Moo tax Yàlla bërgal leen ak seen xemmentéef yu bon yi ci seen xol, ba ñu sóobu ci jëflantey sobe juy teddadil seen yarami bopp.

25 Ñoo weccee dëggu Yàlla, aw fen, di sujjóotal ak a jaamu mbindeef, bàyyi Bindkat bi yelloo cant ba fàww. Amiin.

26 Loolu moo tax Yàlla bërgal leen ak seen bëgg-bëgg yu teddadi. Seeni jigéen sax dëddu nañu jaxasoo gi leen bindub juddu sédde, ba jublu ci lu woroo ak seen bindub juddu. 27 Naka noonu, góor ñi it noppee jaxasoo ak

jigéen, ni leen ko bindub juddu sédde, bay xabtaloo ci seen biir, seen bëgg-bëggi bakkan yu tar; ay góor di séq ak seen moroomi góor jëf ju gâccelu, ba tax leena jot ci seen jëmmi bopp, seen añub réeraange.

28 Gannaaw ràññee Yàlla jaralu leen dara, Yàlla it bërgal leen ak seen xel mu doyadi, ba ñuy def jooju jëf ju jekkadi. 29 Daño dem ba feese gépp xeetu njubadi, akug mbon, akug bëgge, akug coxor. Noyy-eewuñu lu moy kiñaan, ak pexey bóome, ak ñaayoo, akug njublan, ak jëf ju sew. Ay jëwkat lañu it, 30 te di yàqkati der, ñu bañ Yàlla lañu, ñu reew, réy, di téggu, ñu xareñ ci fexe lu bon, te déggadil seeni waa-jur. 31 Amuñu xel, amuñu kóllère, amuñu xol, amuñu yërmande. 32 Moonte xam nañu xéll ne ñiy jëfe noonu, Yàlla moo daganal àtteb dee ci ñoom, te teewul ñu di ko jëfe, rax ci dolli di farle ñi koy jëfe.

2

Yàlla mooy àtte

1 Yaw nit kiy sikke nag, amoo aw lay, ndax boo sikkee keneen, sa bopp nga sikk, nde yaw miy sikke, jooju jëfin ngay jëfe.

2 Waaye wóor nanu ne àtteb Yàlla bi muy añaale ñiy jëfe jooju jëfin, dëgg lay dëppool. 3 Yaw nit kiy sikk ñiy jëfe yooyii, te di

ko def, ndax defe nga ne yaw ci sa bopp dinga rëcc àtteb Yàlla? ⁴ Am dangay sofental mbaaxu Yàlla gu réy, akug jéllaleem, akug muñam, ndax ñàkka xam ne li Yàlla namm ci baaxe la, moo di nga tuub?

⁵ Waaye sag dëgër bopp, ak sa xol bu tuubadi, ci ngay jóore sànjum Yàlla ci sa kaw bopp, keroog bésub sànj ma, fa àtteb Yàlla bu jub di feeñe. ⁶ Ca lay fey ku nekk ay jëfam.

⁷ Ñi saxoo di jéema def jëf ju baax, ngir di ko sàkkoo ndam, ak teraanga, ak texe gu sax, ñooñu, texe gu sax dàkk mooy doon seenub añ. ⁸ Waaye ñi fétteeral ci seen sàkkuteefi bopp, nanguwuñoo topp liy dëgg, xanaa ag njubadi nag, ñooñu, am sànj ak mer mu ne jippét lañuy yooloo.

⁹ Njàqare ak musiba daal, mooy dal ci kaw képp kuy def lu bon, te Yawut bi jiitu ci, waaye ki dul Yawut it topp ci; ¹⁰ daraja, ak teraanga, ak jàmm nag moo ñeel képp kuy def lu baax, te Yawut bi jiitu ci, waaye ki dul Yawut it topp ci. ¹¹ Ndax kat xejj ak seen amul fa Yàlla.

¹² Mboolem ñi bàkkaar nag te fekku leen ci yoonu Musaa, yoonu Musaa toppu leen, waaye du leen teree sànk. Mboolem ñi bàkkaar it, te mu fekk leen ci yoonu Musaa, ci yoonu Musaa lees leen di daane. ¹³ Ndax kat du déglukati yoonu

Musaa lees di joxee àtteb ñu jub fa kanam Yàlla, waaye jëfkati yoonu Musaa lees di joxe nit àtteb ku jub. ¹⁴ Jaambur ñi dul Yawut, te amuñu yoonu Musaa, ndegam teewu leena topp bindub juddu, bay jëfe li yoonu Musaa laaj, dafa fekk ñoom ci seen bopp, ñuy seen yoonu bopp, doonte amuñu yoonu Musaa. ¹⁵ Noonu lañu wérale ne jëf ji yoonu Musaa santaane moo binde ci seenub xol, ba seen yég-yégu xol seede loolu. Li koy firndeel it di seen xel miy def leeg-leeg mu sikk leen, leeg-leeg mu dëggal leen. ¹⁶ Te noonu lay deme kera bés ba Yàlla di àtte mbiri kumpa yu nit ñi, ci saytub Yeesu Almasi, ni ko sama xibaaru jàmm bi indee.

Yoonu Musaa na jariñ ki ko topp

¹⁷ Ma dikk nag ci yaw miy wuyoo turu Yawut, te yaakaar yoonu Musaa, boole ci di sagoo Yàlla. ¹⁸ Yaa xam coobarey Yàlla, te yaa jànge ci yoonu Musaa, ba xam li am solo dëgg. ¹⁹ Yaw mi mu wóor ne yaa di wommatkatub gumba yi, te di leeru ñi ci lëndëm gi, ²⁰ yaa di jànglekatub naataxuuna yi, di sèriñub tuut-tànk yi, gannaaw yaa jagoo ci yoonu Musaa, mboolem luy jëmmu xam-xam, ak lépp luy dëgg. ²¹ Kon yaw miy jàngle, doo jàngal sa bopp? Yaw miy waare, di aaye sàcc,

mbaa doo sàcc? Yaw miy aaye njaaloo, mbaa doo jaaloo? ²² Yaw mi bañ bokkaale, mbaa doo sèxëtoo jaamookaayi bokkaalekat yi? ²³ Yaa ngi sagoo yoonu Musaa te di ko moy bay teddadil Yàlla! ²⁴ Yeen de yeena tax ñuy ñàkke teggìn turu Yàlla ci biir xeeti jaambur yi dul Yawut, te noonu la ko Mbind mi indee.

Xaraf na jariñ boroom

²⁵ Aaday xaraf nag amal na la njariñ, ndegam sàmm nga yoon wi ko digle. Waaye soo dee moykatub yoon wi, sag xaraf, ñàkka xaraf lay doon. ²⁶ Kon kay ki xaraful, tey jëfe njub gi yoonu Musaa santaane, ñàkka xarafam, deesu ko ko waññal ag xaraf? ²⁷ Ki xaraful ciw yaramam, te teewu koo sàmm yoonu Musaa, moo lay teg ab daan, yaw mi boole mbindum yoonu Musaa, ak sag xaraf, te teewu la di moykatub yoon wi. ²⁸ Ab Yawut, du ci melo wuy feeñ lees koy nekke, te xaraf it du ci màndarga muy feeñ ciw yaram. ²⁹ Waaye ab Yawut dëgg, kumpag biir xol la koy nekke, xaraf it mbirum xol la; ci xel mi lay sottee, waaye du ci mbindum yoon. Ngërëm la it du ci nit lay jòge, xanaa Yàlla.

3

Lu jëm ci jagley Yawut yi

¹ Kon nag ana lu ab Yawut rawe ci nit ñi? Ak luy

njariñal xaraf? ² Xanaa lu bare, ci wet gu nekk. Li ci jütu moo di ñoom lañu dénkk kàdduy Yàlla. ³ Su ci ñennat ñàkkee kóllère, ndax seenug ñàkk kóllère day fanq kóllèreg Yàlla? ⁴ Mukk kay! Fàww Yàlla wéye di ku dëggu, te ñépp di ay fen-kat, te noonu la Mbind mi indee ne: «Soo waxee, am dëgg, te soo àttee, yey*.»

⁵ Waaye su sunug njubadi fésalee njubteg Yàlla, ana lu loolu mana tekki ci nun? Ma waxe ko nu ko nit mana dëgge; ma ne, kon bu nu Yàlla wàcceelee am sànjam, deful ag njubadeem? ⁶ Mukk kay! Su njubteg Yàlla matul woon, ana nu muy àttee àddina? ⁷ Mbaa ñu neeti: «Su fekke ne dëgguteg Yàlla, sama ñàkka dëggu lay gëna kaweel, te loolu di ndamam, kon man, ana lees may joxe àtteb bàkkaarkat?» ⁸ Ana kon lu tee nit waxe noonee nu soskat yi tuumaale ne nooy wax naan: «Nanu def lu bon, ngir mu jur lu baax»? Nnooñu mbugal lañu yellow.

Kenn jubul

⁹ Ana kon nun Yawut yi, lu nu gëne ci nit ñi? Du ci lenn! Ndax firndeel nanu ba noppi ne, muy Yawut bi, di ki dul Yawut, ñépp a ngi ci kilifteefu bàkkaar. ¹⁰ Noonu it la Mbind mi indee ne: «Kenn jubul, du kenn sax. ¹¹ Kenn xeluwul, kenn wutul Yàlla.

* 3:4 3.4 Seetal ci *Saboor* 51.6.

12 Ñépp a lajj ba bokk yàqu
yaxeet,
Kenn deful lu baax, du kenn
sax†! 13 Seenug boli di
bàmmeel bu ne nàpp,
seen làmmiñ di ràbb
njublan,
seeni kàddu aay ni danjaru
ñàngóor‡.

14 Seen gémmiñ, waxi móolu
ak wextan la feese§,
15 seeni tànk bar ci yoonu
tuur deretu jaambur,
16 te fu ñu jaare yàqute la ak
musiba.

17 Yoonu jàmm, xamuñu ko*,
18 te ag ragal Yàlla jegewu
leen†.»

19 Xam nanu nag ne lépp
lu yoonu Musaa wax, ñi ci
yoonu Musaa la ko wax, ngir
aw lay jeex tàkk, ngir itam
mu leer nàññ ne àddina
sépp a sikk fi kanam Yàlla.
20 Ndax kat deesul jox kenn
àtteb ku jub fa kanam
Yàlla ndax jëf ju mu def,
ngir sàmm yoonu Musaa;
solob yoon wi daal, mooy ci
lees di ràññee bu baax luy
bàkkaar.

Yàlla ubbi na buntu mucc

21 Waaye léegi Yàlla moo
feeñal nu nit di ame fa
kanamam, àtteb njubam gu
ajuwul ci yoonu Musaa. Te
yoonu Musaa, ak yonent yi
seede nañu loolu. 22 Googu
njub fa kanam Yàlla nag,
ci gëm Yeesu Almasi lees
koy ame, te mboolem ñi ko
gëm la ñeel, amul xejj ak
seen. 23 Ndax kat ñépp a

bàkkaar, ba jotewuñu leeru
Yàlla, 24 te ci yiwu Yàlla wu
àndul ak genn pey lees di
joxe ñépp àtteb ñu jub, ndax
njot gi sottee ci Almasi Yeesu.
25 Moom la Yàlla tudd muy
njot gu ngëm di maye, ci kaw
deretam ji tuuru. Noonu
la Yàlla firndeele ne njub-
teem mat na sèkk doonte
tanqam lu woon na bàkkaari
niti jamono ya woon, 26 nde
Yàlla ci biir ag jéllaleem la
firndeel njubteem ci janti tey
jii, ngir mu leer ne moo
wéye njub, te képp ku gëm
Yeesu, moo koy jox àtteb ku
jub.

27 Kon ana lees di bàkkoo?
Dara! Ci lan lañu koy teg
sax? Ci jëf ju yoon san-
taane? Mukk! Xanaa yoonu
ngëm donj. 28 Ndax jàpp
nanu ne ci kaw ngëm lees di
jox nit, àtteb ku jub, waaye
du ci jëfam ju yoon san-
taane. 29 Am Yàlla da di
Yállay Yawut yi donj? Da
dul Yállay jaambur yi dul
Yawut itam? Ahakay, mooy
Yállay jaambur ñeet kay!
30 Gannaaw Yàlla kenn la,
mooy jox ñi xaraf, àtteb ñu
jub ci kaw ngëm; ñi xaraful
it, moo leen di jox àtteb ñu
jub ci kaw ngëm. 31 Ndax
loolu day tekki ne ngëm
lanu jël, neenale ko yoonu
Musaa? Mukk! Xanaa dañu
koo dëggal kay.

4

Njubteg Ibraayma du ci

† 3:12 3.12 Seetal ci *Sabóor* 14.3; 53.4. ‡ 3:13 3.13 Seetal ci *Sabóor* 5.10;
140.4. § 3:14 3.14 Seetal ci *Sabóor* 10.7. * 3:17 3.15-17 Seetal ci *Esayi*
59.7-8. † 3:18 3.18 Seetal ci *Sabóor* 36.2.

jëfam

¹ Ibraayma sunu maam ci wàllu njureel nag, ana lu nuy wax ne moom la gis ci moomu mbir? ² Bu fekkoon ne Ibraayma, ci kawi jëfam lees ko jox àtteb ku jub, kon mu man koo damoo, waaye demewul noonu fa Yàlla. ³ Ana lu ci Mbind mi wax? Da ne: «Ibraayma moo gëm Yàlla, ñu waññal ko ngëmam ag njub*.»

⁴ Kuy liggéey, ag peyooram du taxawe ag may, waaye wartéef la. ⁵ Waaye ki jëful te gëm Yàlla miy jox ab yéefar sax, àtteb ku jub, ngëmam googu, ag njub lees ko koy waññal. ⁶ Ci moomu mbir la Daawuda doon wax, ba muy biral mbégtem nit ku Yàlla waññal ag njub gu jotewul dara ak ay jëfam.

⁷ Mu ne:
«Mbégte ñeel na ñi ñu
jéggal seeni tooñ,
ñeel na ñooñu ñu baal seeni
bàkkaar.

⁸ Mbégte ñeel na ku Boroom
bi
waññalul ag moyam†.»

⁹ Kon moomu mbégte xanaa Yawut yiy xaraf donj la ñeel? Ñi xaraful it dañu cee bokkul? Ndax kat danu ne Ibraayma lañu waññal ngëmam ga, ag njub‡. ¹⁰ Nan lees ko ko waññale? Gannaaw ba mu xarafee, am ba mu xarafagul? Du gannaaw ba mu xarafee, waaye ba mu xarafagul la. ¹¹ Gannaaw

gi la jagoo màndargam xaraf, mu firndeel àtteb njubam gi ngëmam waral, te fekkul mu xaraf. Noonu la Ibraayma mana nekke maamu mboolem gëmkat ñi. Looloo tax muy maamu mboolem ñi xaraful, te gëm, ndax ñu waññal leen seen ngëm, ab àtteb ñu jub. ¹² Looloo tax it Ibraayma di maamu ñi xaraf, te du xaraf gu ñu toppe aada, xanaa ñu boole ca topp ci tàñki ngëm ga sunu maam Ibraayma amoon ba mu xarafagul.

Ibraayma gëmoon na digeb Yàlla

¹³ Ndax kat digeb Ibraayma ba sédde Ibraayma àddina si, moom ak askanam§, sàmm gu mu sàmm yoonu Musaa taxul, waaye àtteb njub bi mu jagoo ndax ngëmam, moo ko waral. ¹⁴ Nde su dee ñi ci yoonu Musaa la dige bi ñeel, kon ngëm dootu tekki dara, te kon digeb Yàlla ba day neen. ¹⁵ Yoonu Musaa daal, am sànj lay jur, te fu yoon wees di sàmm amul, genn moy amu fa.

¹⁶ Kon nag dige Yàlla boobu, ngëm moo ko waral, ngir mu di aw yiw donj. Noonu la dige bi doone lu wóor, ñeel ñi soqikoo ci Ibraayma ñépp; du ñi bokk ci yoonu Musaa rekk, waaye ñeel na itam ñi bokk ci ngëmu Ibraayma, miy sunu maam, nun ñépp. ¹⁷ Noonu

* 4:3 4.3 Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6. † 4:8 4.7-8 Seetal ci *Sabóor* 32.1-2. ‡ 4:9 4.9 Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6. § 4:13 4.13 Seetal ci *Njàlbéen ga* 12.1-3; 17.5.

la Mbind mi indee ne: «Maa la def ngay maamu xeet yu bare*.» Ibraayma mooy sunu maam fi kanam Ki mu gëm, te muy Yàlla miy delloo ñi dee, bakkan, tey woo lu nekkul, mu doon lu nekk.

¹⁸ Ba bunti yaakaar yépp tëjee, Ibraayma moo dese woon yaakaaram, wéye ngëmam, ba doon maamu xeet yu bare, loolu dëppook kàddu ga noon: «Noonu la saw askan di tollu†.» ¹⁹ Ngëmu Ibraayma waññikuwul, doonte ba mu xoolaatee boppam, xam na ne yaramam dee na daanaka, ndax fekk na ay atam xawa tollu ci tééméer, te njurukaayu Saarata it fekk na ko dee. ²⁰ Teewul digeb Yàlla ba la ne jàkk, nàttalewul, gëmadiwul, xanaa dëgërloo dooley ngëmam rekk, sant Yàlla. ²¹ Dafa wéeroon Ibraayma péŋŋ ne li Yàlla dige, man na koo def. ²² Moo tax it, ñu waññal ko ngëmam ag njub. ²³ Ba ñu bindee ne ngëmu Ibraayma, moom lees ko waññal àtteb ku jub‡, du Ibraayma donŋ la mbind ma ñeel. ²⁴ Nun itam ci lanu; dees na nu waññal sunu ngëm, àtteb ñu jub, nun ñi gëm Ki dekkal sunu Sang Yeesu, ²⁵ mi ñu teg ciy loxo, mu dee ndax sunuy tooñ, ba dekkal ko, ngir nu jagoo àtteb nit ñu jub.

5

Almasi moo nu jubale ak Yàlla

¹ Gannaaw nag dees noo jox àtteb ñu jub ci kaw ngëm, jàmmoo nanu ak Yàlla ndax sunu Sang Yeesu Almasi. ² Ci ndimbalam lanu ame ngëm ba mana àgg fi yiwu Yàlla wii nu taxaw taxawaay bu dëgër. Te it sunub sag moo di yaakaar ji nuy séntoo ab cér ci leeru Yàlla. ³ Te yemunu ci, xanaa di sagoo sunuy tiis itam, nde xam nanu ne dékku aw tiis mooy taxa muñ; ⁴ te muñ mooy jur kóllërey biir coono; kóllërey biir coono mooy jur yaakaar. ⁵ Te yaakaar jooju du tas, ndax cofeelu Yàlla gi baawaan ci sunu xol, ci ndimbalal Noo gu Sell gi mu nu may.

⁶ Ndax kat, ba nu amul menn pexem mucc, ca la Almasi deeyal yéefar yi nu doon, ba mu jotee. ⁷ Barewul ku nangoo deeyal nit ku jub, doonte jombul mu am ku nangoo deeyal ku baax. ⁸ Waaye Yàlla moom, ni mu firndeele cofeelam ci nun, moo di, ba nu dee ay bàkkaarkat, ca la nu Almasi deeyal!

⁹ Gannaaw joxees nañu nu àtteb ñu jub ndax deretam ji tuuru nag, ñaata yoon lees nuy gënatee musal ci am sànj ndax moom? ¹⁰ Ndegam ba ñu dee ay bañaaley Yàlla lees nu jubalee deewug Doomam, ñaata yoon lees

* **4:17** 4.17 Seetal ci *Njàlbéen ga 17.5.*

‡ **4:23** 4.23 Seetal ci *Njàlbéen ga 15.6.*

† **4:18** 4.18 Seetal ci *Njàlbéen ga 17.5.*

nuy gënatee musale ag dundam, gannaaw ba ñu nu jubalee ak Yàlla? ¹¹ Te yemunu ci, xanaa di sagoo Yàlla itam ndax sunu Boroom Yeesu Almasi, mi nu jubalee ak moom.

Aadamaa nu xañ bakkan, Yeesu delloo nu ko

¹² Bækkaar moo jaare ci kenn nit dugg ci àddina*, dee jaare ci bækkaar, dikk, ba dikkal ñépp, ndax ñépp a bækkaar. ¹³ Bækkaar a ngi woon ci àddina ba ca janti yoonu Musaa, waaye deesul waññale bækkaar te aw yoon amul. ¹⁴ Teewul la dale ca Aadama ba ca Musaa, ci kaw àddina sépp la dee doon nguuru, ba ci kaw ñi bækkaarul noonee Aadama xëtte woon ndigal. Aadama mooy takkndeeru ki doon dikk.

¹⁵ Waaye ni moyug Aadama deme, yiwu Yàlla demewu ni. Moyug kenn nit, Aadama, tax na ñu bare dee; waaye yiwu Yàlla ak mayug yiw gu kenn nit, Yeesu Almasi, ñaata yoon la gënatee baawaan, ñeel nit ñu bare? ¹⁶ Ni njeexitalu tooñu kenn nit deme, laa ne, mayu Yàlla demewu ni. Benn bækkaar moo waral àtte bi indi mbugal. Waaye moy yu bare moo waral may gi teggi tuuma. ¹⁷ Moyug kenn nit ki, ci la dee jaare ci kenn nit kooku, ba falu, kon ñi jot ci xéewalu yiw, ba jagoo àtteb njub, ñaata yoon lañuy gënatee falu ci biir

dund gu ñu ame ci keneen nit kiy Yeesu Almasi?

¹⁸ Kon nag noonee moyug kenn jure mbugalu nit ñépp daal, noonu la jenn jéfu njekk† jurale ñépp dundin wu yees ci kaw àtteb njub bu leen jenn jéf ja may. ¹⁹ Noonee déggadig kenn nit taxe ñu bare doon ay bækkaarkat, noonu it la déggug ndigalu kenn nit taxe ñu jox ñu bare àtteb nit ñu jub.

²⁰ Yoonu Musaa moo dikk ngir fésal barewaayu moy, waaye fu bækkaar bare, aw yiw gën faa bareeti, ²¹ ba tax na, noonee bækkaar doone woon buur, ndax dee gi mu yilife ñépp, ni la aw yiw wuutoo, di buur moom itam, ndax àtteb njub gi aw yiw jural nit ñi, ba jëme leen ci texe gu sax dàkk, ci sunu ndimbalal Boroom Yeesu Almasi.

6

Bækkaar yilifatul gëmkatub Yeesu

¹ Ana lu loolu di tekki nag? Ndax kon danuy wéye bækkaar, ngir yiwu Yàlla gëna yokku? ² Mukk kay! Nun ñi ndee tàggale ak bækkaar ba noppi, ana nu nuy saxootee bækkaar? ³ Dangeena umple ne mboolem nun ñi ñu sóob ci Yeesu Almasi, cig deeyam lañu nu sóobaale? ⁴ Ci sóobu googu lañu nu boole ak moom suul, ngir noonee Almasi dekkee ci màggug

* 5:12 5.12 Seetal ci *Njálbéen ga* 3.17-24. † 5:18 5.18 Seetal ci *Room* 3.25.

Baay bi, nun itam nu dekki bay dund dundin wu yees.

⁵ Gannaaw dees noo bennale ak moom ci dee gu ñu nirule ak deeyam, dees nuy bennale itam ak moom ci ndekkite lu niru ndekki-teem. ⁶ Li nu bir moo di nun ña woon démb, ca bantub Yeesu ba lees nu daajaale, ngir xewil sunu yaramu bàkkaar, ba nu noppee doon ay jaam, bàkkaar di sunub sang. ⁷ Ndax ki dee ba noppi, joxees na ko àtteb ku jub, mu tàggook noteelu bàkkaar.

⁸ Gannaaw noo deeyandoo ak Almasi nag, gëm nanu ne nooy dundandoo ak moom. ⁹ Ndax kat xam nanu ne Almasi mi dekki dootu dee, te ndee manalatu ko dara. ¹⁰ Deeyam ga mu dee ca la deeyal bàkkaar benn yoon ba fàww, te dund gi muy dund tey, Yàlla la koy dundal.

¹¹ Naka noonu, yeen itam jàppeleen seen bopp nit ñu deeyal bàkkaar, te di dundal Yàlla, ci Yeesu Almasi. ¹² Kon nag bu bàkkaar yilif seen yaramu ndee wii, ba di leen nanguloo ay xemmemtéefam yu bon. ¹³ Buleen jébbal seeni cér bàkkaar, mu def leen jumptukaayi njubadi; gannaaw yeena dekki bay dundaat, jébbal-leen Yàlla seen bopp te jébbal ko seeni cér, ngir def leen ay jumptukaayi njub. ¹⁴ Ndax kat bàkkaar yilifatu leen, nde du ci kilifteefu yoonu

Musaa ngeen nekk, waaye ci aw yiw ngeen tàbbi.

Ku gëm Yeesu, ag njub ngay surgawu

¹⁵ Ba ci lan boog? Ndax kon danuy bàkkaar, gannaaw du ci kilifteefu yoonu Musaa lanu nekk, waaye ci aw yiw lanu tàbbi? Déet kay! ¹⁶ Xanaa xamuleen ne képp koo jébbal sa bopp, nangul ko, ab jaamam nga? Yaar ngeen diy jaam, bàkkaar di seen sang, jëme leen ci ndee; mbaa ngeen déggal Yàlla, mu jox leen àtteb ñu jub. ¹⁷ Waaye cant ñeel na Yàlla, nde ay jaami bàkkaar ngeen woon, waaye gannaaw gi, seenub xol ngeen déggale misaalub àlluwa, ji ngeen di ndénkaaneem. ¹⁸ Noonu lees leen yiwee, tàggale leen ak noteelu bàkkaar, ngeen doon ay surgay njub.

¹⁹ Ni ko nit mana dégge rekk, ni laa leen woyofalale kàddu gii, ndax seen néew dooley nitu neen. Noonee ngeen jébbale woon seeni cér, def leen ñuy jaami sobe, ak ndëngte gu jur ndëngte, noonu ngeen wara jébbale seeni cér, def leen ñuy jaami njub gu jur sellnga. ²⁰ Ba ngeen dee jaami bàkkaar, teewuleen wona moom seen bopp, ci seen digganteek njub. ²¹ Seen jëfi démb ja leen gâceel tey, ana njariñ lu mu leen jural? Mujug jëf ja de, seenug dee la doon doon. ²² Waaye tey bi ñu leen yiwee, ba ngeen

doon ay surgay Yàlla, ag sellnga la leen loolu jural, te muj ga di texe gu sax dàkk. ²³ Ndaxte peyooru bàkkaar mooy dee, waaye yiw wi Yàlla di maye mooy texe gu sax dàkk fi Almasi Yeesu, sunu Boroom.

7

Yoonu Musaa wàcc na gëmkatub Almasi

¹ Am, bokk yi, yeen ñi xam yoon wi laay waxal, dangena umple ne yoon yiliful nit ki lu moy ci giiru dundam? ² Dafa mel ni ndaw suy séy; li feek jëkkëram di dund, yoon a yeew buumu jëkkëram ci baatam. Waaye su jëkkër ji deeyee, ndaw si teqlikoo na ak yoon wi ko yeewoon buumu jëkkëram. ³ Kon nag, li feek jëkkëru ndaw si di dund, su séyee ak geneen góor, ab jaalookat lees koy wax. Su jëkkër ji deeyee nag, yoon yiwi na ndaw si, te su séyee ak keeneen, du doon njaaloo.

⁴ Noonu la deme ak yeen itam, bokk yi. Yaramu Almasi wi ngeen bennool, ci ngeen doone ñu deeyal yoonu Musaa. Noonu ngeen doone moomeelu keneen, te kooku mooy ki dekki, ngir nu meññ njariñ lu ñeel Yàlla. ⁵ Ba nu toppee sunu bakkan, sunu bëgg-bëgg yu bon yi ndigali yoonu Musaa yee, ñoo daan liggéey ci sunuy cér, ngir nu meññ lu nu jëme ci ndee. ⁶ Waaye

tey ci sunu digg ak yoon wi nu ténku woon, la nu di ñu dee, ba teqlikoo ak moom. Moo tax nu doon ay jaam yu tegoo kilifteef gu yees, gi Noowug Yàlla indi, gannaaw ba nu wàccoo ak kilifteefu mbindu yoonu Musaa ma woon.

Yoonu Musaa moo wone ne bàkkaar moo yées

⁷ Ana lu loolu di tekki? Xanaa kon yoonu Musaa bàkkaar la? Mukk kay! Waaye yoonu Musaa moo ma xamal luy bàkkaar. Ndax kat su dul woon ak yoon wi ne: «Bul xemmem yëfi jaambur*,» kon xemmemtéef sax duma xam lu mu doon. ⁸ Waaye bàkkaar moo jaare buntub ndigalu yoon, ba yee ci man mboolemi xemmemtéef yu bon. Ndax kat, su yoonu Musaa amul woon, bàkkaar di lu dee. ⁹ Man de, bu jëkkoon, ba ma xamagul yoonu Musaa, teewul woon may dund. Waaye ba yoonu Musaa dikkee, ca la bàkkaar ne xiféet, di dund, ¹⁰ man nag, ma dee. Kon ndigalu yoon wi wara jëme ci ag dund, moom ci boppam moo ma mujj jëme ci ndee. ¹¹ Bàkkaar moo ma jekkoo ndigalu yoon, ba nax ma, te ndigalu yoon la ma reye it.

¹² Kon yoonu Musaa lu sell la, ndigalam di lu sell, te jub te baax. ¹³ Lu baax loolu di yoonu Musaa, xanaa kon moo ma taxa dee? Déet kay! Bàkkaar

* **7:7** 7.7 Seetal ci *Mucc ga* 20.17.

moo feeñale noonu meloom; moo jëfandikoo lu baax, ba rey ma, ngir ndigalu yoon di jumptukaay bu bàkkaar fésale gépp mbonam gu jéggi dayo.

Ab gëmkat namm na lu mu tëlee jëfe

¹⁴ Xam nanu ne yoonu Musaa ci Yàlla la bokk, te man may nitu suuxu neen, dib jaam bu ñu jaay bàkkaar. ¹⁵ Xawma sax lu waral may jëfe ni may jëfe; li ma namm, du loolu laay jëfe, waaye li ma bañ, moom laay jëfe. ¹⁶ Gannaaw li ma buggul, moom laay def nag, juboo naa ak yoonu Musaa ci dëggal ne yoonu Musaa baax na. ¹⁷ Kon nag dootu man maay jëfe noonu, waaye dooley bàkkaar bi ci man la. ¹⁸ Xam naa ne man, sama bindu suuxu neen wii, lenn lu baax dëkku ci. Yéene jaa ngeek man, kàttanu jëfe lu baax moo fi nekkul. ¹⁹ Ndax kat du lu baax li ma namma jëfe laay jëfe, waaye lu bon li ma nammul, moom laay jëfe. ²⁰ Te su dee li ma nammul, moom laay def, kon kay dootu man maa koy def, waaye dooley bàkkaar bi dëkk ci man moo koy def.

²¹ Takk bi ma ci gis daal mooy lii: bu ma nammeef def lu baax, lu bon a may teewalsi. ²² Ndaxam ci sama biir xol, yoonu Yàllaa ma neex. ²³ Waaye gis naa ci samay cér, weneen yoon wuy xeex ak yoon wi samam xel jubool, te yoon woowoo

ma jàpp njaam, jébbal ma dooley bàkkaar bi dëkke samay cér. ²⁴ Cáy maaka réy aw tiis! Ana ku may wallook sama yaramu ndee wii? ²⁵ Waaye cant ñeel na Yàlla mi nuy walloo jëmmu Yeesu Almasi, sunu Sang.

Kon daal man, ci sama bopp, ci sama wàllu xel, yoonu Yàlla laay surgawu, waaye ci sama wàllu yaramu suux wii, yoonu bàkkaar laay surgawu.

8

Noowug Yàlla moo jiite gëmkat bi

¹ Kon nag léegi, amul benn daan bu ñeel ñi bokk ci Almasi Yeesu. ² Ndax kat, dooley Noo giy maye bakkan te nekk ci Almasi Yeesu moo la yiwi, ba nga mucc ci dooley bàkkaar ak ndee. ³ Li yoonu Musaa tële woon ndax néew dooley nitu suuxu neen, mooy lii Yàlla def: Doomam la yónni, mu dikke melow nit, te nit di bàkkaarkat, di suuxu neen, ngir Doomam fajtal mbirum bàkkaar. Yaramu suux wu nit kooku la Yàlla sottale mbugal gi war ci bàkkaar, ⁴ ngir njub gi yoonu Musaa laaj mana sotti ba mat sèkk ci nun, ñi toppatul sunu bindu suux, xanaa Noowug Yàlla.

⁵ Ndax kat ñi topp seen bindu suux, mbiri bakkan donj lañu xinte, waaye ñi topp Noowug Yàlla ñoom, mbiri Noowug Yàlla mooy seen xinte. ⁶ Xintey bakkan

nag ci ndee lay jëme, waaye xintey Noowug Yàlla ndund ak jàmm lay jur. ⁷ Ndaxte boroom xintey bakkan ab noonu Yàlla la, nde déggalul yoonu Yàlla, te manu ko sax. ⁸ Moo tax ñi wéye seen bindu suuxu neen duñu mana neex Yàlla.

⁹ Yeen nag nekkatuleen ci kilifteefu bindu suuxu neen, waaye ci kilifteefu Noo gi ngeen nekk, ndegam kay Noowug Yàllaa ngi màkkaanoo ci yeen. Ku amul Noowug Almasi, kooku du nitam. ¹⁰ Su Almasi nekke ci yeen, seen yaram dina dee moos ndax bàkkaar, waaye du tee seenug noo di dund, ndax àtteb njub bi ngeen am ba noppi. ¹¹ Noowug ki dekkal Yeesu moo màkkaanoo ci yeen. Kon nag ki dekkal Almasi mooy dekkal itam seen yarami ndee, ndax Noowam googu màkkaanoo ci yeen.

¹² Kon nag bokk yi, bor topp na nu, waaye du sunu bindu suux lanu ameel lenn lu nu taxa topp sunu bakkan; ¹³ Ku topp bakkanam, fàww mu dee, waaye ku rey jëfi yaramam ci ndimbalal Noowug Yàlla, dina texe. ¹⁴ Ndax kat, mboolem ñiy dox ci njiital Noo gi, ñooñu ay doomi Yàlla lañu. ¹⁵ Mayeesu leen noo gu leen di desloo cig njaam, ba tax leena dellu cig ragal, waaye Noowug doom yu ñu doomoo, moom lees leen may, te looloo nu tax

di wooye Yàlla: «Abba*», mu tekki «Baay.» ¹⁶ Te Noowug Yàlla, moom ci boppam, moo mànkoo ak sunu noowug bopp, di seede ne ay doomi Yàlla lanu. ¹⁷ Gannaaw ay doom lanu nag, ay boroom cér lanu, ay boroom cér yu Yàlla sédd, cér yu nu bokk ak Almasi, gannaaw noo bokk ak moom ab coono tey, ngir bokk ak moom teraangay èllëg.

Teraangay èllëg ñeel na gëmkat ñi

¹⁸ Jàpp naa ne sunu coonob tey du dara, soo ko xoolee ci teraanga ji ñu nuy feeñalal èllëg. ¹⁹ Càkkéefu àddinaa ngi séentu, ndax yàkkamti bés ba doomi Yàlla di feeñ. ²⁰ Ndax kat, càkkéef gépp, li ñuy déggal neenug neen la, te du seen coobare, waaye ki leen ci ténk la neex, ba tax ñuy yaakaar, ²¹ ñoom ñi bokk ci càkkéef googu itam, ne dees na rengi seen buumi njaam gi leen ndee ak yàqutey yaram ràng, ngir ñu am cér ci goreelug doomi Yàlla yi, am cér ci seen teraanga.

²² Xam nanu ba fii nu tollu ne mboolem càkkéef gaa ngi binni ndax mitit, ni kuy matu. ²³ Te du càkkéef gi rekk, waaye nun ci sunu bopp itam, ci lanu, nun ñi jot ab dawal ci Noo gi, nun ci sunu bopp sax nu ngi binni sunu biir xol, ndax yàkkamtee jot céru

* 8:15 8.15 Abba baatu arameen la.

doomi Yàlla, ba sunu njo-tug yaram mat. ²⁴ Ndax kat sunu mucc, yaakaar la taxawegum, te yaakaar joo teg sa bët, dootu yaakaar. Li nit ki teg bëtam, nu mu koy yaakaaratee? ²⁵ Li nu gisul kay lanuy yaakaar, di ko séentook a muñe yaakaar ji.

²⁶ Te itam Noo gi moo nuy dimbali ndax sunug néew doole, nde xamunu sax li jaadoo sàkku ci sunuy ñaan, waaye Noowug Yàlla moo nuy tinule ay onk yu wees kàddug làmmiñ. ²⁷ Te kiy xool li ci biir xol yi, xam na liy xintey Noo gi, nde ni ko Yàlla bégge, ni la Noo giy tinool ñu sell ñi.

²⁸ Te itam nag xam nanu ne Yàlla mooy def mboolem lu xew, daje ba jur njariñal ñi sopp Yàlla, ñi mu woo, noonee ko ab dogalam namme. ²⁹ Ndax ñooñu Yàllaa leen ràññee woon lu jiitu, te it la mu dogaloon lu jiitu ci ñoom moo di ñu niru Doomam, ngir Doomam di taaw, ci biir rakk yu bare. ³⁰ Ñi Yàlla tuddaloon loolu lu jiitu, moo leen woo itam; ñooñu mu woo, moo leen jox itam àtteb ñu jub; te ñooñu mu jox àtteb ñu jub, moo leen darajaal itam.

Cofeelu Yàllaa ngi ci Almasi

³¹ Ana lu nuy waxati nag? Gannaaw Yàllaa ànd ak nun, ku nu manal dara? ³² Moom

mi nu bañalul Doomu bop-pam, xanaa jooxeel nu ko, nun ñépp, ana nu mu nuy baña baaxee gépp yiw, boole ci? ³³ Ñi Yàlla taamu, ana ku leen di tuumaal? Yàlla de mooy jox nit àtteb ku jub. ³⁴ Ana kuy tegeb daan? Almasi Yeesu de moo dee, rax ci dolli, mu dekki, te moo toog fa ndi-jooru Yàlla, di nu fa ñaanal! ³⁵ Ana ku nuy tàggaleek cofeelu Almasi? Du ay nattu, te du njàqare, du it coonoy bundxatal, mbaa ab xiif, mbaa rafle, te du genn aaytéef, ba cib saamar. ³⁶ Noonu la Mbind mi indee ne:

«Yaa tax ñu yendu noo bóom,
dees noo jàppe ni xar yu ñuy tër†.»

³⁷ Waaye ci mboolem lu nu dikkal, nooy am ndam lu mat sèkk, ci ndimbalal ki nuy soppeem. ³⁸ Ndax kat bir na ma ne du ag ndee, du ag ndund, du ay malaaka, duy boroom nguur, du tey, du èllég, duy boroom doole‡, ³⁹ du lu kawé, du lu xóot, mbaa meneen mbindeef mu mu doon; dara manu noo tàggale ak cofeel, gi nu Yàlla won ci Almasi Yeesu sunu Sang.

9

Yàlla moo taamu bànni Israyil

¹ Dëgg laay wax, Almasi seere na ko, fenuma. Sama xol moo ma seereele Noo gu Sell gi, ne lii may wax

† 8:36 8.36 Seetal ci *Sabóor* 44.23.

‡ 8:38 8.38 Seetal ci *Efes* 6.12.

dëgg la: ² Li may wax moo di tiis wu réy laa am, ak naqaru xol wu dakkul, ³ nde man doon naa ñaana alku sax, daggoo ak Almasi, ngir jàmmi sama bokki xeet, sama bokki deret. ⁴ Ñooño di xeetu Israyil wi xéewloo céru doon doomu Yàlla, xéewloo daraja, xéewloo kóllère yi, ak ndigali yoon wi, ak liggéeyu jaamu Yàlla gi, ak dige yi; ⁵ ñoo xéewloo itam maam ya; ci wàllu doom aadama it, ci ñoom la Almasi soqikoo, di Yàlla, tiim lépp, te yelloo cant ba fàww. Amiin.

⁶ Du caageenu kàddug Yàlla moo neen, ndax ñi bokk ci xeetu Israyil ñépp duñu Israyil tigi. ⁷ Te it sèti Ibraayma yépp bokkuñu ci askanam, waaye li Mbind mi indi moo di: «Ci Isaaxa lees di tudde saw askan*.» ⁸ Loolu di tekki ne du sèti Ibraayma yi ci wàllu deret ñoo di doomi Yàlla, waaye doom yi seenub juddu dëppoo ak digeb Yàlla, ñoom lañu jàpp ne ñooy askanu Ibraayma. ⁹ Ndax kat kàddug dige ba nii la jibe: «Nègèni sii déwén laay délsi, te Saarata dina am doom ju góor†.»

¹⁰ Te yemul foofu rekk, waaye Rebeka it moo am ay seex yu genn góor jur, muy sunu maam Isaaxa. ¹¹ Doom ya nag juddooguñu woon bay def lenn lu baax, mbaa

lu bon. Yàlla moo defe noonu ngir wéyal dogal bu dëppoo ak tànnéefu bop-pam ¹² bu ajuwul ci kawi jëf, xanaa ci kiy woote. Rebeka† la kàddu gii dikkal: «Mag ji mooy surgawu rakk ji§.» ¹³ Noonu la Mbind mi indee ne: «Askanu Yanqóoba rakk ji laa sopp, foñ askanu Esawu mag ji*.»

Sànjum Yàlla rax na yërmande

¹⁴ Ana lu nu ci mana wax nag? Yàlla daa wàcc foofu yoon? Mukk kay! ¹⁵ Ndax kat moo noon Musaa: «Maay yërëm ku ma neex, te maay ñeewante ku ma neex†.»

¹⁶ Kon nag mbaaxug Yàlla ajuwul ci coobarey nit ki, mbaa aw ñaqam, waaye lépp yërmandey Yàlla la. ¹⁷ Mbind mi moo indi kàddu ga dikkaloon Firawna, ne ko: «Maa la yékkati, te li ko waral mooy lii ci boppam: ngir fésal sama doole ci yaw, ngir itam ñu sàbbaal sama tur ci àddina sépp‡.» ¹⁸ Kon nag Yàlla mooy yërëm ku ko neex, te ku ko neex lay dëgéral xolam.

¹⁹ Xam naa dinga ma ne: «Ana kon lu Yàlla di sik-keeti? Coobarey Yàlla, ana ku koy fanq?» ²⁰ Waaye yaw nit ki, yaay kan bay weddi Yàlla? Ndax këf ku ñu tabax dina ne ka ko tabax: «Lu tax nga sàkke ma

* **9:7** 9.7 Seetal ci *Njàlbéen ga* 21.12.

† **9:9** 9.9 Seetal ci *Njàlbéen ga* 18.10,

14. ‡ **9:12** 9.12 Rebeka mooy soxnas Isaaxa.

§ **9:12** 9.12 Seetal ci *Njàlbéen*

ga 25.23. * **9:13** 9.13 Seetal ci *Malasi* 1.2-3.

† **9:15** 9.15 Seetal ci *Mucc ga*

33.19. ‡ **9:17** 9.17 Seetal ci *Mucc ga* 9.16.

nii?» ²¹ Tabaxkatu ndab bi daa amul sañ-sañ ci ban bi muy liggéeye, ngir tabax ci bennub tooyal, lenn ndabal teraanga, ak leneen ndabal njoogaan?

²² Yàlla mi namma wone am sànjam, xamle dooleem, su dee moo muñal lool ay ndab yu yelloo am sànjam, te seen sànkute ñoroon xomm nag? ²³ Su dee Yàlla moo def loolu nag ngir fésal mággaayu tedngaam, ñeel ay ndab yu xéewloo yërmande, te mu waajalaloon leen teraanga? ²⁴ Nun ci ndabi yërmande yi Yàlla woo lanu bokk, te du ci Yawut yi rekk lees nu seppee, waaye ci jaambur ñi dul Yawut itam. ²⁵ Moom la wax it ci téereb Ose ne:

«Ñi dul woon sama ñoñ, ñoom laay wax sama ñoñ, ñooñu dul woon samab xejj, ñoom laay xejjoo.Š»

²⁶ «Te foofa ñu leen noon: “Yeen, dungeen sama ñoñ,”

fa lees leen naa: “Yeenay doomi Yàlla jiy dund*.”»

²⁷ Ci mbirum Israyil la Yonent Yàlla Esayi itam xaacu woon ne:

«Su bànni Israyil tolloo ni feppi suufas géej sax, as ndes a ciy mucct†.

²⁸ Ndax kàddu gi Boroom bi wax, moo koy sottal ci lu gaaw ci kaw suuf‡».

²⁹ Mooy itam la Esayi wax-oon lu jiiitu, ne:

«Su nu Boroom gàngoori xare yi waccalul woon kuutaay, ni Sodom lanuy mel, Gomor lanuy neexoolŠ.»

Bànni Israyil déggoowul ak xibaaru jàmm bi

³⁰ Ana lu nu ci mana wax? Xeet yu dul Yawut te sàkkuwuñu woon ag njub, ñoo jagoo àtteb njub, te mooy njub gi ngëm di maye. ³¹ Waaye xeetu Israyil wi sàkku woon yoonu njub, ñoo moy yoon wi.

³² Ndax lan? Ngëm lañu sukkandikoowul, xanaa ay jéf. «Doj wuy fakktale,» moom lañu fakktaloo. ³³ Noonu la Mbind mi indee ne:

«Maa ngii di dēj fi Siyoŋ doj wuy fakktale, mooy xeer wuy daaneel, waaye ku ko wéeroo ngëm, doo rus*.»

10

¹ Bokk yi, sama yéeneey xol, ak ñaan gi may ñaanal Israyil ci Yàlla moo di ñu mucct. ² Ñoom laa seedeel seenug parlute ci Yàlla, waaye dañu koo tegul ci xam-xam bu doy. ³ Yoonu njub gi Yàlla di joxe nit ki, àtteb ku jub, moom lañu umple tey jéema dëggal seen njubteg bopp. Moo tax nanguluñu njubte gi Yàlla di maye. ⁴ Ndax kat Almasi

Š 9:25 9.25 Seetal ci Ose 2.25. * 9:26 9.26 Seetal ci Ose 2.1. † 9:27 9.27 Seetal ci Esayi 10.22. ‡ 9:28 9.28 Seetal ci Esayi 10.23. § 9:29 9.29 Seetal ci Esayi 1.9. * 9:33 9.33 Seetal ci Esayi 8.14; 28.16.

moo sottal yoonu Musaa, ngir àtteb ku jub ñeel képp ku ko gëm.

Coobarey Yàlla mooy ñépp mucc

⁵ Njub gi sàmm ndigali yoon di maye, li ci Musaa bind moo di: «Kuy jëfe digal yooyu, yaay dund ndax ñoom*.» ⁶ Waaye njub, gi ngëm di maye, li muy digle mooy:

«Bul wax ci sa xel, ne: “Ana kuy yéeg fa kaw?”»
nde loolu mooy Almasi wàcc ngay sàkku.

⁷ «Bul ne it: “Ana kuy wàcci njaniiw?”»

nde loolu mooy Almasi dekkiwaat ngay sàkku. ⁸ Li mu wax moo di:

«Kàddu gaa ngi ci sa wet; mu ngi ci saw làmmiñ ak ci sa xol†.»

Te loolu mooy kàddug ngëm gii nuy xamle. ⁹ Saw làmmiñ,

soo ci biralee ne Yeesu moo di Boroom bi, *sab xol* it, nga gëm ci ne Yàlla dekkal na Sang Yeesu, dinga mucc. ¹⁰ Ndax kat ab xol lees di gëme, ba am àtteb ku jub,

te aw làmmiñ lees di birale ngëm gi ba mucc. ¹¹ Mbind mi moo ne: «Képp ku ko gëm, doo rus‡.» ¹² Ag wuu-tale amul diggante ab Yawut, ak jaambur bu dul Yawut;

ñépp a bokk benn Boroom biy yéwéne mboolem ñi koy

woo wall. ¹³ Ndax kat wax-ees na ne: «Képp ku woo Boroom bi wall ciw turam, mooy raw§.»

¹⁴ Waaye nees di wooye koo gëm? Nees di gëme koo déggul turam? Nees di dégge turam, te yégleesu ko? ¹⁵ Nees di yéglee xibaar, te yebaleesu la? Noonu la Mbind mi indee ne: «Ñeeka rafeti tànk, ndaw yii di yégleesi xibaari jàmm*!»

¹⁶ Waaye du ñépp a nangul xibaaru jàmm bi; moo tax Esayi ne: «Boroom bi, ana ku gëm sunub dégtal†?»

¹⁷ Kon boog ngëm ci dégdég lay juddoo, dégdég ba bawoo ci kàddug waare gi jëm ci Almasi.

¹⁸ Waaye dama ne: xanaa dañoo déggul? Ahakay! Ndax

«Àddina sépp la seen baat jibal,

cati suuf sépp la seen kàddu dajal‡.»

¹⁹ Ma neeti: xanaa bànni Israyil dañoo xamul? Ahakay! Musaa moo leen jëkkoona jottli la Yàlla noon:

«Yeen, maa leen di fiireloo xeet wu tekkiwul dara,

ci waasow naataxuuna laa leen di merloo§.»

²⁰ Esayi it am fit ba ne:

«Ñi ma seetul woon, gis nañu ma,

* **10:5** 10.5 Seetal ci *Sarxalkat* yi 18.5. † **10:8** 10.6-8 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 9.4; 30.12-14. ‡ **10:11** 10.11 Seetal ci *Esayi* 28.16. § **10:13** 10.13 Seetal ci *Yowel* 3.5. * **10:15** 10.15 Seetal ci *Esayi* 52.7. † **10:16** 10.16 Seetal ci *Esayi* 53.1. ‡ **10:18** 10.18 Seetal ci *Sabóor* 19.5. § **10:19** 10.19 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 32.21. * **10:20** 10.20 Seetal ci *Esayi* 65.1.

ca ña ma laajul woon laa
 feeñe*.»
 21 Israyil nag la wax ci mbi-
 ram ne:
 «Bëccëg bépp laa yendoo
 tállal samay loxo,
 askanu fippukat wu
 déggadi†.»

11

Yàlla waccul bànni Israyil

1 Ma ne kon, xanaa
 Yàlla daa wacc ñoñam?
 Mukk kay! Man ci sama
 bopp ci Israyil laa bokk,
 askanoo ci Ibraayma, giiroo
 ci Beñamin. 2 Yàlla waccul
 ñoñam ñi mu raññee woon
 lu jiiu. Am dangeena xamul
 li Mbind mi indi ci mbirum
 Ilyaas, ba mu dikkee Yàlla
 njàmbat lu jëm ci Israyil?
 Mu ne: 3 «Boroom bi, say
 yonent, rey nañu leen; say
 sarxalukaay, màbb nañu
 leen; man donj maa fi
 des, te ñu ngi wut sama
 bakkan.*» 4 Ana lu ko
 Yàlla tontu? Da ne: «Beral
 naa sama bopp juróom
 ñaari junniy (7 000) nit ñu
 sujjóotaluloon Baal tuur
 mi†.» 5 Kon nag naka noonu
 itam ci jamonoy tey jii, aw
 ndes a ngi fi, te ci kaw yiw
 lees leen taamoo. 6 Gannaaw
 aw yiw a tax nag, dootu seen
 peyu jëf, lu ko moy aw yiw
 noppee doon aw yiw.

7 Kon léegi nag? Li am
 moo di li bànni Israyil doon
 wut, amuñu ko. Ñi ñu
 taamu ñoo ko am, ña ca

des, seenum xel a dërkiis.
 8 Noonu lees binde ne:
 «Yàlla moo leen jox xelum
 ngëmment,
 ak bët yu dul gis, ak nopp yu
 dul dégg,
 ba bésuub tey jii‡.»
 9 Daawuda it wax na ne:
 «Yal na seen ndab di seenum
 yeer,
 boole ci dib caax,
 te di fiir gu ñuy daanu,
 muy seenub yool.
 10 Yal na seeni gët giim, ba
 duñu gisati,
 yal nañu sëgg ba fàww§.»

*Lu jëm ci muccug ñi dul
 Yawut*

11 Moo tax ma ne xanaa ba
 bànni Israyil tërëfee, jéll bu
 ñu dul jógati lañu daanu?
 Mukk kay! Waaye tooñug
 bànni Israyil moo waral
 muccug jaambur ñi dul
 Yawut, ba tax bànni Israyil
 siis leen. 12 Gannaaw tooñug
 bànni Israyil mooy xéewalu
 àddina si, seenug néewle
 di xéewalu jaambur ñi dul
 Yawut, kon bu bànni Israyil
 yembee, ndaw xéewal gu
 gënatee baawaan!

13 Léegi nag yeen jaam-
 bur ñi dul Yawut laay waxal.
 Gannaaw maay ndaw li ñu
 yebal ci jaambur ñi dul
 Yawut, samab yónnent laay
 teral. 14 Jombul sama liggéey
 dina yee fiiraangey sama
 bokki Yawut ñi, ba ñenn ci
 ñoom mucc. 15 Ndax kat
 ba Yàlla dàqee Israyil, ca la
 àddina juboo ak Yàlla. Kon

† 10:21 10.21 Seetal ci *Esayi* 65.2. *

† 11:4 11.4 Seetal ci *1.Buur ya* 19.18.

29.3 ak *Esayi* 29.10. §

* 11:3 11.3 Seetal ci *1.Buur ya* 19.10, 14.

‡ 11:8 11.8 Seetal ci *Baamtug Yoon wi*

29.3 ak *Esayi* 29.10. § 11:10 11.9-10 Seetal ci *Sabóor* 69.23-24.

nag bu leen Yàlla délloosee, ana lu muy jur lu moy ndeendekki? ¹⁶ Ndax kat ab jooxe bu gënnee ci tooyalub sunguf, di ndoortel meñneef, su boobu jooxe sellee, tooyalub sunguf bépp ay sell. Ndax su reenu garab sellee, car ya it sell.

¹⁷ Waaye su ñu tenqee lenn ci cari oliwu kër, te yaw ngay caru oliwu àll, ñu indi la, jabtal ci oliwu kër gi, nga wuutu car ya ca fàqe, ba mana xéewloo meen miy wale ci reenu oliwu kër gi, di ko dundal, ¹⁸ bumu tax nga bàkku ci kaw car ya fàqe. Soo dee bàkku, xamal ne du yaa yenu reen bi, waaye reen bee la yenu.

¹⁹ Xam naa dinga ne: «Car yooyu, dees leena tenqi, ngir jabtal ma.» ²⁰ Dëgg it; waaye ngëmadi moo leen fa tenqee, te yaw, ngëm a la fa teg. Bu ko réy-réyloo, waaye ragal. ²¹ Ndegam cari jud-duwaale ya la Yàlla déegul, moytul mu bañ laa déeg yaw itam.

²² Xoolal kon ni Yàlla baaxe, ak ni mu ragloo; ci ñi déggadi la raglu, baax ci yaw, ndegam cig mbaaxam nga sax; lu ko moy dees na la tenqi yaw itam. ²³ Car ya fàqe woon itam, su ñu wéyewul ngëmadi, dees leen di delloo ca ndey ja, nde Yàlla man na leen caa saxalaat. ²⁴ Ndax kat, ndegam yaw lañu tenqee ci oliwu àll gi, jabtal la ci oliwu kër gi dul sa ndey, astamaak car yi

oliwu kër gi di seen ndey, nde saxalaat leen ca mooy gëna yombati.

Yàlla ñépp la yërëm

²⁵ Bokk yi, moytuleena defe ne seen xel mu rafet a leen may li ngeen am. Bugguma ngeen umple mii mbóot: Ag déggadi moo dikkal lennati bànni Israyil, ba kera xeet yi dul Yawut duggsi, ba seenub lim mat.

²⁶ Su boobaa nag, bànni Israyil gépp ay mucc, noonee ko Mbind mi indee ne:

«Siyon la wallukat bay jóge, mooy tenqee ngëmadi ci askanu Yanqóoba.

²⁷ Loolooy doon sama kóllëreek ñoom, kera ba may far seeni bàkkaar*..»

²⁸ Ci wàllu xibaaru jàmm bi, ay noon la Yawut ñi taxawe, te muy xéewal ci yeen ñi dul Yawut. Waaye ci wàllu dogal bi taamu Yawut ñi, ay soppe lañu, te seeni maam tax. ²⁹ Ndax Yàlla kat, ay mayam akub wooteem, lenn du ci toxu. ³⁰ Yeena déggadi woon, waaye

tey daj ngeen yërmande, ndax déggadig Yawut yi.

³¹ Noonu itam la Yawut yi déggadee tey, ba ni ngeen daje yërmande, ñoom it ñu daje ni yërmande. ³² Yàlla

moo tēj nit ñépp ci seenug déggadi, ngir yërëm leen ñoom ñépp.

Yàllaa yelloo teddnga

* **11:27** 11.26-27 Seetal ci *Esayi* 59.20-21; 27.9 ak *Yeremi* 31.33-34.

³³ Céy xóotaayub koomu Yàlla ak xel ma, ak xam-xam ba! Deesul natt ay dogalam, deesul ràññee ay jëfinam!

³⁴ «Ana ku xam xalaatu Boroom bi?

Ana ku ko digal†?»

³⁵ «Ana ku ko dawlul lenn, ba mu war koo delloo‡?»

³⁶ Ci moom la lépp sosoo, ci moom la lépp sottee, te moom la lépp ñeel. Moom la daraja ñeel ba fàww! Amiin.

12

Nii la gëmkat bi wara jaamoo Yàlla

¹ Kon nag bokk yi, ma ñaax leen, te yërmandey Yàlla tax, ngir ngeen jébbal ko seen yaram wépp, def ko jooxe buy dund, sell te neex Yàlla. Loolu déy mooy njaamu, gi leen war.

² Buleen roy jamonoy tey jii, waaye yeessuleen ci ni ngeen di xalaate ba soppiku, ngir ngeen mana ràññee liy coobarey Yàlla, muy li baax, di bânneexam te mat sèkk.

³ Ma àrtu leen ci kaw yiw wi ma Yàlla may; bu kenn ci yeen teg boppam fu mu àggul, waaye xalaate leen sago, te ku nekk dëppoo ak céru ngëm bi ko Yàlla sédd. ⁴ Ndax kat dafa mel ni sunu yaram wiy wenn, te cér yi bare, doonte cér yépp a wuuteek seen moroom nu ñuy liggéeye. ⁵ Noonu lanu doone ñu bare, bokk wenn yaram nun ñépp ci Almasi mi nu gëm, te ku nekk di sa cérub moroom. ⁶ Ay may

yu wuute lanu am, may yu yemook céru yiw bi ñu sédd ku nekk ci nun. Su dee biral kàddug waxyu mooy sag may, biraleel kàddug waxyu sa kemu ngëm; ⁷ su dee wàllu jàpple, deel jàpple; su dee wàllu njàngle, ngay jàngle; ⁸ Su dee wàllu kàddu yuy yokke, ngay wax luy yokk gëmkat ñi; su dee wàllu joxe, deel joxe te Yàlla rekk tax; su dee wàllu jiite, taxawal temm ci liggéeyub jiite; su dee wàllu baaxe nit ñi, nay loo bége.

⁹ Na seen cofeel mucc ci ngistal, seexluleen lu bon te ñoy ci lu baax. ¹⁰ Na leen mbëggeelug bokk taxa fonkante, te ngeen farlu ci di terlante. ¹¹ Sawarleen te baña yoqi, jaamuleen Boroom bi, ànd ceek pastéefu xol. ¹² Bégeleen seen yaakaar, di muñ ci biir tiis, tey saxoo ag ñaan. ¹³ Deeleen def seen loxo ci lu faj soxlay gëmkat ñu sell ñi, te boole ci am teraanga.

¹⁴ Ñi leen di bundxatal, ñaanal-leen leen, ñaanal-leen leen te bañ leena móolu. ¹⁵ Ñi ci mbégte, bokkleen ak ñoom seen mbégte; ñi ci naqar, ngeen bokk ak ñoom seen naqar. ¹⁶ Mankooleen, buleen xëccu daraja, waaye nanguleena jonjoo ak ñi féete suuf, te baña jappe seen bopp boroomi xel.

¹⁷ Buleen feyantoo, fex-eleen di def lu rafet, ñépp seede ko. ¹⁸ Su manee

† 11:34 11.34 Seetal ci *Esayi* 40.13. ‡ 11:35 11.35 Seetal ci *Ayóoba* 41.11.

am, jàmmooleen ak ñépp, ndegam ci yeen la aju. ¹⁹ Samay soppe, buleen di feyul seen bopp, xajalleen am sànj, am sànj fajal boppam, ndax bindees na ne: «Man maay feye, maay añale*.» Boroom bee ko wax. ²⁰ Li mu wax kay mooy: «Bu sab noon xiifée, jox ko mu lekk, bu maree, may ko mu naan. Soo defee noonu, day rus, ba mel ni koo yen ay xal†.» ²¹ Bu leen lu bon man, waaye defleen lu baax, ba man lu bon.

13

Na ñépp déggal njiit yi

¹ Na ku nekk déggal njiit yi yor kilifteef, nde amul njiit lu bawoowul fa Yàlla, te njiit yi toog, Yàlla moo leen tabb. ² Moo tax kuy bañal njiit, tëralinu Yàlla nga bañal, te ñi bañal njiit, ñoo wool seen bopp mbugal. ³ Kuy def lu baax nag, doo ragal kilifa yi, kiy def lu bon moo leen di ragal. Soo béggee mucc ci ragal kilifa nag, defal lu baax, jot ngërëmam. ⁴ Ndash kilifa gi mooy ndaw li Yàlla yebal ngir sa jàmm. Waaye soo dee def lu bon, ragalal, ndax kilifa gi yorul ab saamar cig neen; mooy ndawal Yàlla liy añale, te mooy jottli am sànj mu wàccal kuy def lu bon. ⁵ Moo tax nangul njiit di

wartéef, ndax njariñal nangul njiit yemul rekk ci mucc ci am sànj, waaye xel mu dal a ngi ci.

⁶ Loolu moo waral it ngeen di fey galag, ndax njiit yi koy feyeeku kat, ñooy jawriñi Yàlla yi sasoo googu kilifteef. ⁷ Joxleen ku nekk li ngeen warlook moom; ku ngeen wara fey galag, feyleen ko ko; ku ngeen wara fey juuti, feyleen ko ko; ku ngeen wara weg, wegleen ko; ku ngeen wara teral, teral-leen ko.

Cofeel moo tënk yoonu Musaa

⁸ Buleen ameel kenn bor, lu moy borub soppante; ndax ku sopp sa moroom, yaa matal yoonu Musaa. ⁹ Ndash ndigal yii kat: «Buleen jaaloo, buleen bóom, buleen sàcc, buleen xemmem*,» ak leneen ndigal lu mu mana doon, ci genn kàddu gii la tënke: «Ni ngeen soppe seen bopp, nangeen ko soppe seen moroom†.» ¹⁰ Cofeel du waral kenn def moroomam lu bon; kon cofeel moo matal sëkk yoonu Musaa.

Teewlu war na gëmkaat ñi

¹¹ Li tax ngeen wara gëna farlu ci loolu mooy, xam ngeen jant yi nu tollu; seen waxtuw yewwu jot na ba noppi, nde léegi la nu mucc gëna jege ba nuy doora gëm. ¹² Guddi gi màggat na, bët

* **12:19** 12.19 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 32.35. † **12:20** 12.20 Seetal ci *Kàddu yu Xelu* 25.21-22. * **13:9** 13.9 Seetal ci *Mucc ga* 20.13-15, 17. † **13:9** 13.9 Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.18.

a ngi bēgga set. Kon nag nanu bàyyi jēfi lēndēmtu te rāngoo gānnaay yi ñuy xaree cig leer. ¹³ Nanu jēfe jēfin wu jekka def bëccēg; nanu sore xawaare ak mändite, sore baane bu lewul, ak yàqute yu ni mel, te sore ñaayoo ak kiñaan. ¹⁴ Waaye yiirōoleen Sang Yeesu Almasi, te ngeen baña yittewoo seen bakkan, ngir di topp seeni xemmemtéef.

14

Bul sikkal sa moroom

¹ Ku ngēmam dēgērul nag, xajōoleen ko, te bañ cee cāmbar gis-gis yu wuute.

² Mu mel ni tey, kii ngēmam moo ko may mu saña lekk lu nekk; kee, ngēmam lum jum donj la ko ngēmam gu dēgērul may mu lekk.

³ Kiy lekk, bumu ko xeebe ki lekkul; ki lekkul it, bumu sikk kiy lekk, ndax Yàllaa ko xajoo. ⁴ Yaw miy sikkal jaamub jaambur, yaay kan? Su baaxalee mbaa mu bonal, sangam a koy seet! Te day baaxal ndax Boroom bi man na koo baaxal.

⁵ Naka noonu kii jàpp na ne bés gën naa rafet moroom ma; kee jàpp ne bés yépp a yem. Na ku nekk seet la ko doy, te yem ca. ⁶ Ndax kiy taamu bés, Boroom bi la koy taamul; naka noonu kiy lekk, Boroom bi la koy gērēme, nde moom lay sant doora lekk; ki lekkul it Boroom bi lay sàkkoo ñàkka lekkam, te Yàlla lay sant.

⁷ Ndax kat kenn ci nun dundul ngir boppam, te kenn deewul ngir boppam. ⁸ Su nuy dund, Boroom bi lanuy dundal, su nuy dee it, Boroom bi lanuy deeyal.

⁹ Loolu sax moo waral Almasi dee, ba noppi dekki, dellu di dund, ngir ñi dee ak ñiy dund ñépp, muy seen boroom. ¹⁰ Yaw nag ana looy sikke sa mbokkum gēmkat, ak itam, ana looy xeebe sa mbokkum gēmkat? Ndax kat nun ñépp ay taxawi fa kanam jalub àttekaayu Yàlla. ¹¹ Ndaxte bindees na ne:

«Ndegam maay Kiy Dund,
Boroom bee ko wax,
man la ñépp di sukkal seen
bēti óom,
te man Yàlla la làmmiñu
ñépp di sàbbaal*.»

¹² Kon ku nekk ci nun, yaay layool sa bopp fa Yàlla.

Bul yóbbe sa moroom bàkkaar

¹³ Kon nag bunu di seetati lu nu sikkantee, li ngeen di seet kay mooy nu ngeen fexee ba dungeen yóbbe mbokkum gēmkat lu koy fakktal, mbaa lu koy daane ci bàkkaar. ¹⁴ Xam naa nag, wér na ma it te Sang Yeesu tax, ne amul lenn lu sobewu ci wàllu boppam, ba daganula lekk; waaye ki jàppe lenn muy lu sobewu, ci moom la loola di lu sobewu. ¹⁵ Soo dee lekk lenn ba tax sa mbokk am ci lu ko naqari, noppi ngaa doxe cofeel. Bu sag lekk sànk ku Almasi

* 14:11 14.11 Seetal ci *Esayi* 45.23.

deeyal. ¹⁶ Li dagan ci yaw, bu ko jariño ba may kenn lu mu ñàñnee. ¹⁷ Ndax kat solob nguug Yàlla jotewul dara akug lekk mbaa ag naan, waaye solob nguuru Yàlla moo di njub ak jamm, ak mbégte ci ndimbalal Noogu Sell gi. ¹⁸ Noonu kat ku koy jaamoo Almasi, yaa neex Yàlla, am ngërëmal nit ñi.

¹⁹ Kon nag nanu sàkku luy indi jamm, ak lu nu feddalantee. ²⁰ Aw ñam, bumu la yàqloo liggéeyu Yàlla. Dëgg la, wépp ñam set na, waaye lekk ga nga koy lekk, su gakkalee ngëmu keneen, def nga lu aay. ²¹ Li gën sax mooy nga baña lekk yàpp, mbaa nga baña naan biñ, mbaa leneen lu mu doon lu mana fakktal sa mbokkum gëmkat.

²² Yaw ci sa wàllu bopp, ngëm gi nga ci am, yemale ko ci sa bopp, fi kanam Yàlla. Ndokklee ki sikkul boppam lenn ci jëfin wu mu dogul boppam ne noonu lay jëfe. ²³ Waaye ki am xel-yaar, su lekkee, ab daan topp na ko, nde jëfewul ngëm, te lu ngëm lalul bàkkaar la.

15

Na gëmkat yiy xajoonte

¹ Nun ñi fendi ci wàllu ngëm, fàww nu xajoo tēley ñi néew doole, te baña sàkku sunu bannexu bopp. ² Na ku nekk ci nun sàkku bannexu moroomam, ci

lu koy jariñ, ngir feddli ngëmam. ³ Ndax Almasi kat sàkkuwul bannexu boppam, te noonu it la Mbind mi indee ne: «Ñi lay saaga, seeni saaga, ci sama kaw la dal*.» ⁴ Ndaxte mboolem lu ñu bindoon, bu jëkk, jàngal nu moo taxoon ñu bind ko, ngir Mbind mi may nu xolu muñ, te ñaax nu, ba nu am yaakaar. ⁵ Kon nag Yàlla miy maye xolu muñ, di ñaaxe, yal na leen may mànkoo gu mat sèkk, ni ko Almasi Yeesu bégge, ⁶ ngir nu bokk jenn yéene ak genn kàddu gu ngeen sàbbaale Yàlla, sunu Baayu Sang Yeesu Almasi.

Xibaaru jamm bi ñépp la dikkal

⁷ Kon nag, ni leen Almasi xajoo, nangeen ko xajoonte, ngir tedngay Yàlla. ⁸ Dama leen di wax ne leen, bégga fésal ne Yàlla ku dëggu la moo waral Almasi dikk, def boppam jawriñu Yawut yi, ngir sottal dige ya Yàlla digoon seeni maam. ⁹ Leneen li indi Almasi mooy may jaambur ñi dul Yawut lu ñu maggale Yàlla, te muy yërmandeem. Noonu it la Mbind mi indee ne:

«Looloo waral ma sant la ci biir xeet yi, sàbbaal la†.»

¹⁰ Mu neeti:

«Yeen xeet yi, bégandooleen ak ñoñam‡.»

¹¹ Mu dellu ne:

«Yeen xeetoo xeet, manggal-leen Boroom bi,

* **15:3** 15.3 Seetal ci *Sabóor* 69.9. † **15:9** 15.9 Seetal ci *Sabóor* 18.49. ‡ **15:10**

15.10 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 32.43.

§ **15:11** 15.11 Seetal ci *Sabóor* 117.1.

réewoo réew, kañleen ko[§].»
¹² Esayi it neeti:

«Ab car ay bawoo ca Yese*
 reen ba,
 mooy taxaw, yilif jaambur ñi
 dul Yawut,
 te moom la ñi dul Yawut di
 yaakaar[†].»

¹³ Kon Yàlla miy maye
 yaakaar, yal na leen feesale
 gépp mbég, ak jàmm ci
 biir ngëm, ba ngeen géejule
 yaakaar, ci manoorey Noo
 gu Sell gi.

*Póol xamle na sababu
 bataaxalam*

¹⁴ Bokk yi, man ci sama
 bopp, li ma bir ci seen mbir
 moo di yéene ju rafet ngeen
 fees, te buural ngeen bépp
 xam-xam, man ngeena ar-
 toonte it. ¹⁵ Teewul mu am ci
 wet yu ma leen ñemee binde
 kàddu yu ma ñéebluwul,
 ngir fàttli leen li ngeen xam-
 oon ba noppi. Noonu ma
 binde nag, li ko waral moo
 di yiw wi ma Yàlla baaxe,
¹⁶ ngir ma doon jawriñu Al-
 masi Yeesu, ñeel jaambur ñi
 dul Yawut, may wàccoo ak
 liggéeyu carxal bi xibaaru
 jàmm bu Yàlla laaj; su ko de-
 fee ñi dul Yawut mana doon
 ab jooxe bu Yàlla nangu,
 jooxe bu Noo gu Sell gi sellal.
¹⁷ Moo tax ma saña puukare-
 woo Almasi Yeesu mi may
 liggéeyloo ci mbiri Yàlla.
¹⁸ Sañumaa tudd lenn nag lu
 moy li Almasi sottale sama
 jëmm, ngir jaambur ñi dul
 Yawut déggal Yàlla, te muy
 lu mu sottale samay wax ak

samay jëf, ¹⁹ ci kaw firnde yu
 manoorewu, aki kéemaan,
 lépp ci manoorey Noowug
 Yàlla. Loolu tax na, li dale
 Yerusalem, wëndeelu, ba ca
 diiwaanu Iliri, yégle naa fa
 xibaaru jàmm bu Almasi, ba
 mu mat sëkk. ²⁰ Noonu
 laa masa xintewoo di xamle
 xibaaru jàmm bi fu ñu xam-
 ewul Almasi asi, ngir baña
 bey sas wu fa keneen jo-
 toona dal. ²¹ Noonu ma
 jëfe it moo dëppoo ak ni ko
 Mbind mi indee ne:

«Ña ñu waxul woon mbi-
 ram, dinañu gis,
 te ña dégguloon, dinañu
 raññee[‡].»

*Póol dige naa seeti waa
 Room*

²² Sama liggéey boobu
 sax moo ma gállankoor lu
 bare ba dikkaguma seetsi
 leen. ²³ Waaye léegi jeexal
 naa sama sas ci gox yii, te
 gannaaw at yu baree ngii,
 ma namma dikk ba seetsi
 leen, ²⁴ bu may dem Espaañ,
 dinaa leen seetsiwaale.
 Yaakaar naa leena gis bu
 ma fa jaaree, ba ngeen
 yiwi ma, ma jalli Espaañ,
 gannaaw, lu mu néew néew,
 ay fan yu ma nammantikoo
 ak yeen. ²⁵ Waaye fii ma
 tollu, Yerusalem laa jëm,
 ngir ndimbal lu ñeel ñu sell
 ña féete foofa. ²⁶ Ndaxte
 gëmkati Maseduwan ak
 Akayi ñoom la soob ñu
 sàkke lenn ci seen alal, ngir
 dimbalee ko ñu sell ña diy
 néew doole ca Yerusalem.
²⁷ Seen coobarey bopp

* 15:12 15.12 Yese mooy baayu Daawuda. † 15:12 15.12 Seetal ci Esayi 11.10.

‡ 15:21 15.21 Seetal ci Esayi 12.15.

lañu ko defe, waaye ñoo ko ameel waa Yerusalem it nag. Ndaxte gannaaw ñoom ñiy jaambur, gëmkati Yerusalem ñoo leen sédd ci xéewal yi leen ngëm may, kon ñoom jaambur ñi itam war nañu leena sédd ci seen alal. ²⁸ Teewul nag bu ma noppee ci lii, ba teg teraanga jii ca loxoy waa Yerusalem, Espaañ laa jëm, te fa yeen laay jaare. ²⁹ Te xam naa ne bu ma dikkee fa yeen, barkeb Almasi bu mat sëkk laay dikke.

³⁰ Gannaaw loolu bokk yi, li ma leen di ñaan ngir sunu Boroom Yeesu Almasi, ngir itam cofeel gi Noo gu Sell giy maye, moo di ngeen fekksi ma ci xareb ñaan ngir man.

³¹ Ñaanal-leen ma, ngir ma mucc ci aji gëmadiy Yude, te itam ndimbal li may yóbbul ñu sell ña ca Yerusalem, ñaanleen ngir ñu nangu ko.

³² Su ko defee, ci coobarey Yàlla, ma dikke mbégte ba fa yeen, ba dal-luwaale as lëf fa yeen. ³³ Yal na Yàlla miy boroom jàmm ànd ak yeen ñépp. Amiin.

16

Póol nuyu na waa Room

¹ Boole naa leen nag ak sunub jigéen Febe, mu di ab taxawukatub mbooloom gëmkat ma dëkke Señsere.

² Dalal-leen ko ci turu Boroom bi, ni ko ñu sell ñi yelloo, te ngeen jàpple ko ci lépp lu mu aajowoo, nde moom itam xettli na ñu bare, ba ci man mii.

³ Nuyul-leen ma Pirsil ak Akilas, sama bokki liggéeykat ci liggéeyub Almasi Yeesu. ⁴ Ñoom ñoo jaay seen bakkan ngir ma mucc, te du man donḡ maa leen ameel njukkal, waaye mboolooy gëmkat yu jaambur ñi dul Yawut yépp a leen ameel njukkal.

⁵ Nuyul-leen ma itam mbooloom gëmkat miy daje ca seen kër. Nuyul-leen ma sama soppe Epaynet, miy jooxeb ndoortel meññeef, ma génne ca diiwaanu Asi, ñeel Almasi. ⁶ Nuyul-leen ma Maryaama, mi sonn lool ci yeen.

⁷ Nuyul-leen ma Andoronikus ak Yuña, sama bokki Yawut, yi ñu ma tējandooloon; ñu ñu nawloo lañu ci ndaw yi, te ñoo ma jékka gëm sax Almasi.

⁸ Nuyul-leen ma Ampilyaatus, mi ma soppal sama bopp ndax Sang bi.

⁹ Nuyul-leen ma it Urben, sunu mbokkum liggéeykat ci liggéeyub Almasi, ak Estakis, sama soppe; ¹⁰ nuyul-leen ma Apeles mi firndeel kóllère gi mu am ci Almasi, te ngeen nuyul ma waa kër Aristobul, ¹¹ ak Erojon sama mbokkum Yawut, te ngeen nuyul ma waa kër Narsis ñi gëm Sang bi.

¹² Nuyul-leen ma Tirifen

ak Tirifos, jigéen ñu sonn ci liggéeyu Boroom bi, ak it ndaw si Persidd mi sonn lool ci liggéeyu Boroom bi.

¹³ Nuyul-leen ma Rufus, mi Boroom bi taamul boppam, ak yaayam jiy sama yaayu bopp. ¹⁴ Nuyul-leen ma Asànkirit ak Felegon ak Ermes ak Patarobas ak Ermas, ak mboolem bokk yi nekk ak ñoom.

¹⁵ Nuyul-leen ma it Filolog ak Yuli, ak Nere ak jigéenam, ak Olimpasi ak mboolem ñu sell ñi nekk ak ñoom.

¹⁶ Saafonteelen foonante yu sell. Mboolooy gëmkati Almasi yépp nuyu nañu leen.

Kàdduy artu ak tàggoo ñeel na waa Room

¹⁷ Léegi nag bokk yi, dama leen di ñaax, ràññeeleen ñi gantal àlluwa ji ngeen jange, di féewale, ak a téqtale, te ngeen moytu leen.

¹⁸ Ñu ni mel liggéeyaluñu Almasi sunu Boroom, seen koll lañuy liggéeyal. Làmmiñ yu neex, ak kàddu yuy jaye lañuy naxe ñi seenum xel foogadi.

¹⁹ Yeen nag seenug dégg ndigal siiw na ba bir ñépp, moo tax ma di leen bége. Waaye damaa bëgg ngeen xelu ci lu baax, te seenum xel mucc ci lu bon.

²⁰ Su ko defee Yàlla miy boroom jàmm mooy dër Seytaane ci lu gaaw, fi ngeen ko joggi seeni tànk.

Yal na sunu yiwu Boroom Yeesu ànd ak yeen!

²¹ Timote sama mbokkum liggéeykat nuyu na leen, mook Lusiyus ak Yason ak Sosipater sama bokki Yawut.

²² Man Tersiyus mi bind kàdduy bataaxal bi ci sama loxo nag, nuyu naa leen ci turu Boroom bi.

²³ Gayus mi may dalal, di dalal mbooloo mi mépp këram, nuyu na leen; Eràst saytukatub alalu dëkk bi it, nuyu na leen, mook mbokk mi Kàrtus.

²⁴ Yal na sunu yiwu Boroom Yeesu Almasi ànd ak yeen! Amiin.

Teddnga ñeel na Yàlla

²⁵ Kooku leen mana dooleel nag ndax sama xibaaru jàmm, ak waareb Yeesu Almasi, mi mu feeñal mbiram tey, gannaaw ba mu nekkee mbóot mu làqu woon naka jekk, ²⁶ mbóot mu bindi yonent yi fésal tey, ba xamal ko xeet yépp ci ndigalal Yàlla ji sax, ngir xeet yépp gëm ba dégg ndigal, ²⁷ kooku mooy Yàlla mi wéetoo xam-xam, te moom la teddnga ñeel ba fàww, ndax Yeesu Almasi! Amiin.

Bataaxal bu jëkk bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Korent

¹ Ci man Póol mi ñu woo ci sasub doon ndawal Almasi Yeesu, ci coobarey Yàlla, ci man la bataaxal bii bawoo, bawoo itam ci Sosten mbokk mi, ² ñeel mbooloom Yàlla, mi ci Korent, yeen ñi ñu sellal ci jëmmu Almasi Yeesu, te ñu woo leen ngir ngeen doon ñu sell, ñeel itam mboolem ñiy tudde fépp fu mu mana doon, sunu turu Boroom Yeesu Almasi, mi leen moom, moom nu. ³ Aw yiw ak jàmm ñeel na leen, bawoo fa Yàlla sunu Baay, ak Sang Yeesu Almasi.

Sant Yàlla war na

⁴ Santal leen sama Yàlla laa saxoo, ci yiw wi mu leen may ci Almasi Yeesu, ⁵ ndax lépp ngeen woomle ci moom, ci gépp kàddu, ak bépp xam-xam. ⁶ Loolu di firndeel ne la nu seedeelon Almasi, sotti na ci yeen. ⁷ Loolu tax na ñàkkatuleen genn may, léegi bi ngeen di séentoogum peeñum sunu Boroom Yeesu Almasi. ⁸ Moo leen di dooleel ba ca mujantal ga, ngir ngeen mucc sikk, keroog sunu bésu Sang Yeesu Almasi. ⁹ Yàllaa am kóllère, moom mi leen woo, ngir ngeen bennoo ak Doomam Yeesu Almasi, sunu Sang.

Na mbooloo mi juboo

¹⁰ Bokk yi nag, dama leen di ñaax, ci sunu turu Sang Yeesu Almasi, ngir seen kàddu di genn, te féewaloo baña am ci seen biir, xanaa ngeen bennoo ci lépp, bokk menn xel, ak benn jëmu. ¹¹ Ndax kat bokk yi, dégge naa ci waa kër Kelowe, ne am na ay dëngoo ci seen biir. ¹² Li may wax mooy ku nekk ci yeena ngi naan: «Man ci Póol laa bokk!», «Man nag Apolos!» «Man Sefas!» «Man de Almasi!»

¹³ Ndax Almasi dafa xaajalikoo? Ndax Póol lañu daajoon ca bant ba ngir yeen? Am ci turu Póol lañu leen sóobe ci ndox? ¹⁴ Maa ngi sant Yàlla, ba ma sóobulee kenn ci yeen ci ndox, ku dul Kirispus ak Gayus, ¹⁵ ngir kenn du ne ci sama tur lañu leen sóobe. ¹⁶ Ahakay! Maa sóob waa kër Estefanas itam. Waaye bu loolu weesee, fàttlikuwuma fu ma sóobe keneen. ¹⁷ Ndax du sóobe cim ndox la ma Almasi yebale, xanaa ngir ma yégle xibaaru jàmm bi, te bañ koo defe xareñtey kàddu, ngir baña neenal bantub Almasi, ba ñu ko daajoon.

Xam-xam, fa Yàlla

¹⁸ Ndax kat kàddu gi jëm ci bantub Almasi, ba ñu ko daajoon, ag ndof la ci ñiy sàнку. Waaye manoore Yàlla la ci nun ñi mucc. ¹⁹ Ndaxte bindees na ne: «Maay yàq xam-xamu xamkat yi,

* 1:19 1.19 Seetal ci *Esayi* 29.14.

ñi xelu, ma neenal seenum
xel*.»

²⁰ Ana kuy xamkat? Ana kuy firikatub yoon? Ana waxkatub àddinay tey jii? Xanaa du Yàllaa def xam-xamu àddina si ag ndof?

²¹ Yàlla moo dogal ci xam-xamam, àddina tële koo xam ci xam-xamu boppam. Moo tax mu soob Yàlla, mu jéfandikoo xibaaru Almasi, biy ag ndof ci nit ñi, ngir musale ko gëmkat ñi. ²² Yawut yi, ay takk lañuy laaj, Gereg yi di wut xam-xam. ²³ Nun nag, nuy waare Almasi bu ñu daaj ci bant, muy njombe ci Yawut yi, di ag ndof ci jaambur ñi dul Yawut.

²⁴ Waaye ci ñi ñu woo, ñuy Yawut, di Gereg, Almasi mooy manoorey Yàlla, di xam-xamu Yàlla. ²⁵ Ndaxte li ñu jàppe ag ndof fa Yàlla moo sut xam-xamu nit, te li ñu jàppe néew dooley Yàlla moo raw dooley nit.

²⁶ Bokk yi, seetleen ñan ngeen woon, ba ñu leen di woo. Barewul ci seen biir ay xamkat, ci gis-gisu nit ñi, barewul ci yeen ay boroom doole, barelewuleen ñu rafet ab juddu. ²⁷ Waaye li àddina jàppe ag ndof, moom la Yàlla taamu, ngir rusloo ko xamkat yi, te li néew doole ci àddina, moom la Yàlla taamu, ngir rusloo ko li bare doole. ²⁸ Li tuut ab juddu ci àddina, ak li xeeblu, li tekkiwul dara, moom la Yàlla taamu, ngir neenale

ko li tekki, ²⁹ ba tax kenn du mana damu ci kanam Yàlla. ³⁰ Te moom it moo tax ngeen bokk ci Almasi Yeesu, mi ñu def muy sunu xam-xam bu bawoo fa Yàlla, di sunu njekk, di sunu sellte, di sunug njot, ³¹ su ko defee, noonu ñu binde ne: «Kuy damu, na damu ci Boroom bi†,» noonu lay ame.

2

¹ Man ci sama bopp, bokk yi, bi ma dikkee ci yeen, du ci puukarey kàddu yu gëna taaru, ak xam-xam bu ma leen yégalsee mbóoti Yàlla. ² Doguwuma wona xam lenn ci seen biir, lu moy Yeesu Almasi, kooku ñu daaj ca bant ba. ³ Man daal, ci sama biir néew dooley bopp, ak ragal bay kat-kati, laa nekke woon ak yeen. ⁴ Sama kàddu ak samam njàngle jotewul woon dara ak neex lammiiñ gu xam-xamu nit ràbb, waaye dafa di ay firnde yu manooreg Noowug Yàlla lañal, ⁵ ngir seen ngëm baña sukkandiku ci xam-xamu nit, te sukkandiku ci manooreg Yàlla.

Xelum Yàlla mooy xamle xam-xamu Yàlla

⁶ Moona xam-xam lanuy xamle ci biir gëmkat ñi mat, waaye du xam-xamu xarnu bii, ak bu njiiti xarnu bii, di nit ñuy wéy. ⁷ Li nuy biral kay, da di mbóotum xam-xamu Yàlla mu làqu woon, te Yàlla dogaloon nu koo terale, laata àddina di

† 1:31 1.31 Seetal ci *Yeremi* 9.23.

sosu. ⁸ Boobu xam-xam, kenn ci njiiti xarnu bii xamu ko woon, ndax su ñu ko xamoon, kon duñu daaj Sang bu tedd bi ci bant. ⁹ Mooy noonu ñu binde rekk ne:

«Lu bët gisul,
nopp déggu ko,
xel daju ko,
Yàllaa ko dencal ñi ko
sopp*.»

¹⁰ Waaye nun la ko Yàlla feeñalale am Xelam.

Ndaxte Xelum Yàlla lépp lay gëstu ba ci xóotey mbóoti Yàlla. ¹¹ Kan ci nit ñi moo xamal kenn nit, lenni biiram? Xelum nit ki ci biir nit ki donj moo mana xam biiram. Yàlla itam noonu la. Kenn xamul mbirum Yàlla, ku moy Xelum Yàlla. ¹² Nun nag du xelum àddina lanu jot, waaye Xel mi bawoo fa Yàlla lanu jot, ngir nu mana raññee li nu Yàlla baaxe. ¹³ May yooyu lanuy biral, te waxewunu ko njànglem xam-xamu nit, waaye njànglem Xelum Yàlla lanu koy waxe, di jëfandikoo kàddu yu ləmboo Xel mi, ngir teqantal ay mbir yu ləmboo Xel mi.

¹⁴ Nitu neen nag du nangu lu aju ci Xelum Yàlla. Ag ndof lay doon ci moom; du ko mana xam, ndax loolu Xelum Yàlla lees koy natte. ¹⁵ Nit ki ànd ak Xelum Yàlla nag moo mana natt lépp, te moom ci boppam, kenn du ko mana natt. ¹⁶ Moo tax ñu ne:

«Ana ku xam xalaatu Bo-
room bi,

ba man koo digal†?»

Waaye nun nag noo yor xalaatu Almasi.

3

Par-parloo warul gëmkat ñi

¹ Man nag bokk yi, manuma woona wax ak yeen ni ñuy waxe ak ñu ànd ak Xelum Yàlla, waaye ni niti suuxu neen rekk laa manoon waxe ak yeen, mbete ñu diy tuut-tànk ci yoonu Almasi. ² Meew laa leen jota nàndal, waaye leeluma leen dugub, ndax àttanuleen ko woon, te ba léegi sax àttanuleen ko, ³ nde yeena ngi ba tey ci seenug nitey suuxu neen. Ndax gannaaw kiñaan ak ñaayoo ngi ci seen biir, du ay niti suuxu neen ngeen ba tey, di doxale ni niti àddinay kese? ⁴ Bu kenn naan: «Man ci Póol laa bokk,» keneen naa: «Man nag Apolos,» ndax kon dungeen niti àddinay kese?

⁵ Ana kuy Apolos sax? Ak kuy Póol? Xanaa ay surga donj yu ngeen jaare, ba gëm, ni Boroom bi jagleele kenn ku nekk ci nun, aw sasam. ⁶ Maa jëmbat, Apolos suuxat, waaye Yàlla moo jebbil. ⁷ Ki jëmbat nag, ak ki suuxat, kenn du ci dara, xanaa Yàlla miy jebbil donj. ⁸ Ki jëmbat, ak ki suuxat ñoo yem kepp, waaye ku ci nekk kemu liggéeyu boppam lay yooloo. ⁹ Noo bokk diy surga ci liggéeyu Yàlla bi;

* 2:9 2.9 Seetal ci *Esayi* 64.3. † 2:16 2.16 Seetal ci *Esayi* 40.13.

yeen ngeen di toolu Yàlla, di tabaxub Yàlla.

¹⁰ Yiwu Yàlla wi mu ma may nag, ci laa lale kenu gi, ni tabaxkat bu xareñ, keneen di tabax ca kaw. Waaye na ku nekk xool bu baax na mu cay tabaxe. ¹¹ Geneen kenu moom maneesu koo lal, xanaa gi xasa lale, te mooy Yeesu Almasi. ¹² Ku tabax ci kaw kenu gi nag, nga tabaxe wurus, mbaa xalis, mbaa per, mbaa dénk, mbaa gattax, mbaa boob, ¹³ ku ci nekk, sab liggéey dina feeñ, ndax bés baa koy xamle, nde sawara lees koy feeñale. Ku ci nekk, ak lu sa xeetu liggéey mana doon, sawara lees koy natte. ¹⁴ Ku liggéeyoon ba la nga tabaxoon ca kaw kenu ga des, dinga yoolu. ¹⁵ Waaye ku sab liggéey lakk, ñàkk nga. Yaw ci sa bopp nag dinga mucc, mel ni ku rëcce cig lakk rekk.

¹⁶ Xanaa xamuleen ne kër Yàlla ngeen, te Noowug Yàlla moo dëkk ci yeen? ¹⁷ Ku yàq kër Yàlla nag, kooku Yàlla dina ko yàq, ndax kër Yàlla dafa sell, te mooy li ngeen doon.

¹⁸ Bu kenn nax boppam: Ku teg boppam ci yeen, boroom xam-xam, ni xarnu bii jappe xam-xam, kooku na doon ab dof, ngir am xam-xam bi wóor. ¹⁹ Ndaxte xam-xamu àddina sii, ndof la fa Yàlla. Moo tax bindees na ne: «Mooy kiy japp ñi muus

ci seen pexey muusaatu*,» ²⁰ tegati ca ne: «Boroom bi xam na xalaati boroom xel yi te xam na ne neen la†.»

²¹ Kon nag bu kenn puukarewoo ay nit, ndax lépp, yeena ko moom, ²² muy Póol, di Apolos, di Sefas, di àddina, di dund, di ndee, di tey, di èllég, lépp, yeena ko moom. ²³ Yeen nag, Almasi moo leen moom, te Almasi, Yàllaa ko moom.

4

Àtteb Yàlla doy na Póol

¹ Dees noo wara jappe ay surgay Almasi, ay saytukati mbóoti Yàlla. ² Te itam li ñuy sàkku ci ay saytukat moo di ñu jara wóolu. ³ Man nag, su dee yeena dogal samab àtte, mbaa kurélu nit a dogal samab àtte, sox-aluma lool, te dogalaluma sama bopp ab àtte it, ⁴ ndax amul dara lu may yedde sama bopp. Waaye nag loolu mayu ma njekk, nde kiy dogal samab àtte mooy Boroom bi. ⁵ Moo tax buleen àtte lenn te jotul, lu jiitu Boroom biy dikk. Moom mooy leeral li làqoo ag lëndëm, di làññi mébėti xol. Su boobaa ngèrëm la ku nekk yelloo, fa Yàlla lay bawoo.

⁶ Bokk yi, loolu de laa natte ci Apolos ak ci man, ñeel leen, ngir ngeen jänge ci sunu ñaari jëmm, ba sàmm solob kàddu gii: «Bu seen xalaat jàll ca wàlla li Mbind mi wax.» Su ko defee

* 3:19 3.19 Seetal ci *Ayóoba* 5.13. † 3:20 3.20 Seetal ci *Sabóor* 94.11.

dungeen réy-réyloo far ak kenn, di beddi keneen. ⁷ Ana ku la def nga gën ci nit ñi? Ana loo am lu ñu la joxul? Te ndegam dees la koo jox, ana loo koy puukarewoo, mbete lees la joxul?

⁸ Yeen daal suur ngeen xaat! Woomle ngeen xaat! Yeena ngi tàmbalee nguuru, te xaaruleen nu ci sax! Céy su ngeen doon nguuru léegi, ba nun itam nu mana nguuroondoo ak yeen! ⁹ Ndaxte damaa foog ne, nun ndawi Almasi, Yàllaa nu fésal ca sappeb gannaaw ba, mbete nit ñu ñu teg àtteb dee, ngir nu doon ceetaanum àddina wërngal këpp, malaaka ak nit. ¹⁰ Nun, ay dof lanu ngir Almasi; yeen, yeena muus nu ngeen bokke ci Almasi! Nun noo néew doole; yeen, yeena am doole. Yeen it lañu naw, waaye nun, dees noo xeeb! ¹¹ Ba fii nu tollu, xiif ak mar ak rafle, aki dóor lanu nekke, di taxawaalu. ¹² Danuy ñaq, di dunde sunu liggéeyu loxo, nit ñi di nu saaga, nu di leen ñaanal, ñu di nu bundxatal, nuy muñ. ¹³ Nu ngi nuy baatal, nun nuy wax lu rafet ci nit ñi, nu mujj mel ni mbalitu àddina, di mbuubitu ñépp ba fii nu tollu. ¹⁴ Kersaal leen nag taxul ma bind leen lii, waaye dama leen koy artoo, ndax yeenay sama doomi bopp. ¹⁵ Su ngeen amoon fukki junniy njiit yu leen di sàmm ci yoonu Almasi it, du tax ngeen am lu wees benn

baay, te man maa leen àgge xibaaru jàmm bi, ba tax ma di seen baay ci yoonu Almasi Yeesu. ¹⁶ Kon nag maa ngi leen di tinu, ngir ngeen roy ci man. ¹⁷ Looloo tax ma yebal ci yeen Timote, sama doomu bopp, ji sax ci yoonu Sang bi. Moo leen di fàttli samay doxalin ci yoonu Almasi, noonu ma koy jànglee fépp, ci mépp mbooloom gëmkat.

¹⁸ Am na nag ñuy réy-réylu ci seen biir, mbete duma délseeti ci yeen. ¹⁹ Waaye maa ngi dikk léegi ba ci yeen, ndegam soob na Boroom bi, ba nattal sama bopp manoore ju réy-réylukat yooyu am, te duy kàddu kese. ²⁰ Ndaxte nguurug Yàlla du ci waxi kese, waaye manoore la. ²¹ Ana lu leen gënal? Ma dikke leen ab yar, am ma dikke leen cofeel ak yërmande?

5

Buleen xajoo powum séy

¹ Déggees na nag ci lu wér, ne powum séy am na ci seen biir, te powum séy mu ni mel, giseesu ko sax ci biir xeeti yéefar yi. Dem na sax ba nit nekk ak jabaru baayam. ² Moona yeen de, yeena ngi ciy réy-réylu te waroon koo ñaawlu, ba dàqees kiy def jëf ju ni tollu ci seen biir! ³ Man ci sama wàllu bopp nag, jëmm ji wuute na, waaye xel mee fa teew. Ki def jooju jëf nag, niki su ma teewoon,

dogal naa xaat ab àtteem,
 4 ci turu Sang Yeesu. Bu
 ngeen dajee, te ma bokk ak
 yeen teewe ko samam xel, ci
 sunu kàttanu Boroom Yeesu,
 5 dàqleen nit kooku, jébbal
 ko Seytaane, ngir sànkutey
 yaramam, ndax aw fitam
 mucc, keroog bésu Boroom
 bi.

Lawiir misaal na bàkkaar

6 Seen damu gii de jekkul
 dara. Xanaa xamuleen ne
 as lawiir tooyalu sunguf
 bépp lay funkil? 7 Setal-leen
 seen bopp boog, génneleen
 lawiir* bu yàgg bi ci seen
 biir, ba mana doon tooyal
 bu bees bu mucc lawiir, nde
 doon ngeen ko ba noppi,
 ndax Almasi, sunu gàttub
 bésub Mucc biy sunub
 sarax, rendilees na nu ko.
 8 Kon nag, nanu màggal
 sunu bésub Mucc te bañ koo
 màggale lawiir bu yàgg,
 mbaa lawiiru yàqute akug
 mbon, xanaa nu màggale
 ko mburu mu mucc lawiir,
 mburum xol bu set te dèggu.

9 Bindoon naa leen ca
 sama bataaxal ba, ne buleen
 amlante ak fokati séy yi.
 10 Waaye moos fokati àddina
 sii taxul woon may wax,
 mbaa bégge yi ak nàppaaral
 yi ak bokkaalekat yi, nde kon
 fàww ngeen génn àddina.
 11 Dama leena bind, ne
 leen buleen amlante ak ku
 tuddoo mbokkum gëmkat,
 te di fokatub séy, mbaa
 mu dib bégge, mbaa mu
 dib bokkaalekat, mbaa ab
 saagakat, mbaa màndikat,

mbaa ab nàppaaral. Ku ni
 mel, buleen bokk ak moom
 lekk sax.

12 Ana sax luy sama yoon
 ci waa biti ba di leen àtte?
 Su dee waa biir mbooloom
 gëmkat ñi nag, yeena leen
 wara àtte. 13 Waa biti ñoom,
 Yàlla moo leen di àtte. Yeen,
 nag: «Tenqeeleen ku bon ci
 seen biir.»

6

Layoob biiri bokk rafetul

1 Te it ku ci jote ak
 mbokkum gëmkatam, ana
 nu mu saña àttelujee mbir
 mi ci aji jubadi, ñi séq èttu
 yoon, te bañ koo àtteluji
 ca aji sell ña? 2 Xanaa
 xamuleen ne aji sell ñi ñooy
 àtteji àddina? Ndegam
 yeenay àtteji àddina, xanaa
 àtte mbir yi gëna tuut jombu
 leen? 3 Am xamuleen ne
 malaaka yi sax, nun noo leen
 di àtteji, astamaak mbiri
 dund gii? 4 Kon nag bu
 ngeen amee ay jotey dund
 gii, ana lu ngeen diiseji seen
 mbir, ay nit ñu mbooloom
 gëmkat ñi nawloowul? 5 Li
 may wax gacce la ci yeen.
 Xanaa amul ci seen biir,
 benn boroom xel bu mana
 àtte ay bokkam? 6 Ab
 gëmkat daal mooy yóbbu
 mbokkum gëmkatam ci
 yoon? Te loolu ci kanam aji
 gëmadi ñi sax lañu koy defe
 far!

7 Layoo bi ci seen biir rekk
 firndeel na xaat ne daanu
 ngeen jéll bu réy. Lu leen
 tee muñ ag tooñ? Lu leen tee
 faaleedi alal ju ñu leen jèlal?

* 5:7 5.7 Seetal ci *Mucc ga* 12.3-21.

⁸ Waaye yeen ci seen bopp sax yeenay tooñ aka jëlal ay nit? Te seen bokki gëmkat ngeen koy def!

⁹ Am xamuleen ne aji jubadi ñi amuñu cér ci ngu-urug Yàlla? Bu leen kenn nax: Muy fokati séy yi, di bokkaalekat yi, di jaalookat yi, di góor-jigéen yi, ak ñiy ànd ak ñoom, ¹⁰ ak sàcc yi ak bégge yi ak màndikat yi ak saagakat yi ak ñappaaral yi, duñu am cér ci nguurug Yàlla. ¹¹ Te loolu la ñenn ci yeen doonoon. Waaye Yàllaa leen fóot, sellal leen, jubal leen, ci turu Sang Yeesu Almasi, ak ci sunu Noowug Yàlla.

Na yaramu gëmkat bi teral Sang bi

¹² «Lépp laa am sañ-sañam,» lañu wax. Waaye du lépp ay jariñe. Lépp laa am sañ-sañam, waaye дума nangu lenn man ma.

¹³ Ñenn a ngi naan: «Aw ñam, biir la ñeel; te biir it, aw ñam la ñeel.» Muy dëgg it, te Yàlla mooy neenal ñam wi, ak biir bi mu jëm. Waaye taxul yaramu gëmkat bi ñeel powum séy. Sang bi kay la yaramu gëmkat bi ñeel, te Sang bi it, ñeel yaram wi. ¹⁴ Yàlla, mi dekkal Sang bi nag, mooy dekkal it sunu yaram ci kattanam. ¹⁵ Xanaa xamuleen ne, seen yaram mooy céri Almasi? Waaw, ndax damay jël céri Almasi, def ko céri gànc bu

jigéen? Yàlla tere! ¹⁶ Xanaa xamuleen ne, kuy taqoo ak ab gànc bu jigéen, mook moom, jenn jëmm lañuy doon? Ndaxte noonu lañu waxe ne: «Ñoom ñaar ay mujj di wenn suux donj*.»

¹⁷ Waaye ku taqoo ak Sang bi, yaak moom genn noo ngeen di doon.

¹⁸ Dawleen powum séy! Mboolem bàkkaar bu nit mana def, bàkkaar ba du jote dara ak yaramam, waaye fokat bi, yaramu boppam lay lore bàkkaaru powam. ¹⁹ Dangeena

xamul ne seen yaram mooy màkkaanu Noo gu Sell, gi ci yeen, Noo gi ngeen jote ci Yàlla? Moomuleen seen bopp, ²⁰ ndax dees leena jot, ba fey njég ga. Kon nag seen yaram, terale leen ko Yàlla.

7

Lu jëm ci mbirum séy

¹ Sama tont ci mbir mi ngeen ma bind nag, moo di lu baax la ci góor, mu mucc ci jigéen*. ² Waaye moytu powum séy war naa tax ba góor gu nekk am jabaram, jigéen ju nekk it, am jëkkëram. ³ Jëkkër ji war naa def warugaru jëkkër ci jabaram; naka noonu it, jabar ji war naa def warugaru jabar ci jëkkëram. ⁴ Jigéen ji moomul yaramam, moom donj, waaye

* **6:16** 6.16 Seetal ci *Njàlbéen ga* 2.24. mu mucc ci jigéen, jombul muy waxi waa Korent yu mu jottli.

* **7:1** 7.1 Li Póol ne lu baax la ci góor, boppam. Waaye man naa doon it waxi

jëkkër ji it am na ci sañ-sañ. Naka noonu it, jëkkër ji moomul yaramam, moom donḡ, waaye jabar ji it am na ci sañ-sañ. ⁵ Buleen di xañante seen bopp, ndare du yeena mànkoo ab diir, ngir bokk tènku ci ñaan. Waaye gannaaw loolu, deluleen di ànd, bala leena Seytaanee xiirtal ci moy, ndax tëlee téye seen bopp. ⁶ Loolu ma leen wax nag mooy li leen yoon may, waaye du ndigal. ⁷ Ndaxte su ma sañoon kay ñépp toog ni man; waaye ku nekk ak jagleb boppam bu ko Yàlla baaxe, kii lii, kee lee.

⁸ Li may wax gëmkat ñi séqul ak kenn ab séy, ak ñi seen jëkkër faatu daal moo di, su ñu wéyee toog noonu ni man mii, lu baax la ci ñoom. ⁹ Waaye su ñu manula maandu, nañu séy, ndax séy moo gën seen xéraangey bakkan xabtal leen.

¹⁰ Ñi séq ab séy nag, maa leen dénkk lii, te du sama ndigal, ndigalal Boroom bee. Jabar ji, bumu teqlikoo ak jëkkëram. ¹¹ Te bu teqlikoo ak jëkkëram it, na toog, baña séyaat, mbaa mu juboo ak jëkkëram. Te jëkkër ji it bumu fase jabaram.

¹² Ñi ci des nag, li ma xalaat te du Boroom bee ko wax, maa ko waxal sama bopp, moo di: ab gëmkatub Almasi, bu amee jabar ju gëmmul, te teewul mu nangu koo séyal ba tey, bumu ko fase. ¹³ Ab gëmkatub Almasi it, bu amee jëkkër ju

gëmmul, te teewul mu nangu nekk ak moom, bumu tas. ¹⁴ Ndaxte jëkkër ji gëmmul day daldi séddu sellnga ndax jabaram ja dib gëmkat, te jigéen ji gëmmul it day séddu sellnga ca jëkkëram jay gëmkat. Su dul woon noonu doom yu ngeen ca am di ñu sobewu, te bir na ne doom yu ngeen ca am, ñu sell lañuy doon. ¹⁵ Ndegam nag ki gëmmul daa bëgga dem, na dem. Su demee noonu, mbokkum gëmkat bu góor bi, mbaa ku jigéen ki amatul benn gállankoor, waaye ci jàmm la leen Yàlla woo. ¹⁶ Yaw miy jabar ji nag sa texey jëkkër man naa jaare ci yaw, jombul; yaw jëkkër ji it, sa texey jabar jaare ci yaw, jombul. ¹⁷ Lu ko moy nag, ku ci nekk, cér ba la Boroom bi séddoon, noonee nga nekke woon ba la Yàlla di woo, nanga ko wéye. Loolu laa santaane ci mboolooy gëmkat ñépp. ¹⁸ Ki xarafoon bala ñu koy woo, bumu làq màndargam xaraf ma. Ki xaraful woon ba ñu koy woo, bumu xaraf. ¹⁹ Xaraf amul solo, ñakka xaraf amul solo. Li am solo moo di topp ndigali Yàlla. ²⁰ Ku nekk, nekkkin wi nga nekke woon ba ñu lay woo, nanga ko wéye. ²¹ Ndax ab jaam nga woon, ba ñu lay woo? Amul solo. Waaye soo manee yiwiku, yiwikul. ²² Ki ñu woo ci Sang bi, fekk ko mu dib jaam, mooy ki Sang bi goreel. Naka noonu, gor

si ñu woo, ab jaamu Almasi lay doon. ²³ Gannaaw feyees na seen njég ba jot leen nag, buleen doon jaamub nit. ²⁴ Bokk yi, ku ci nekk daal, nekkín wa nga nekke woon ba ñu lay woo, wéye ko rekk fi kanam Yàlla.

²⁵ Ci wàllu janq ji séyagul, awma ci ndigalu Boroom bi, xanaa ma wax ci sama xalaat bu mata gëm, ndax yërmande ji ma Boroom bi baaxe. ²⁶ Lii mooy li ma foog ne mooy li baax, ndax njàqarey jamonoy tey. Li baax ci nit ki daal mooy mu wéye li muy dund tey. ²⁷ Dangaa am jabar? Bul sàkku pase. Am amuloo jabar? Kon bul sàkku jabar. ²⁸ Waaye nag soo takkee jabar, bàkkaaruloo; ab janq it, bu séyee, bàkkaarul. Waaye ñi séq ab séy dinañu am naqaru àddina, te naqar woowu laa leen béggoona fanqal.

²⁹ Li may wax, bokk yi, moo di, li des yàggatul. Kon nag bés niki tey, na ñi am jabar mel ni bu ñu ko amul woon; ³⁰ ñiy jooy mel ni ñu jooyul; ñi bég, mel ni ñu bégul; ñi jënd, mel ni ñu moomul li ñu jënd; ³¹ ñiy jariñoo alalu àddina, bañ cee xér, ndax melow àddina sii tey, day wees.

³² Sama coobare mooy, yeen gëmcati Almasi, ngeen mucc ci xalaat yu ub seen bopp. Te ku amul jabar, mbiri Boroom bi lay xalaat,

ak nu muy dabe bannexu Boroom bi. ³³ Waaye ku am jabar, mbiri àddina lay xalaat, ak nu muy dabe bannexu jabaram, ³⁴ mu daldi ñarale. Jigéen ju séyul, mbaa ab janq, mbiri Boroom bi lay xalaat, di namma sellal yaramam akum xelam. Waaye kiy séy, mbiri àddina lay xalaat, ak nu muy dabe bannexu jëkkëram. ³⁵ Lii nag, seen njariñ a ma ko taxa wax, nammuma leen koo tege ab gállankoor, li ma ci namm mooy ngeen di def li jekk, te taxawal temm Boroom bi, taxawaay bu leen benn xalaatu àddina dul féle.

³⁶ Waaye su amee ku jàpp ne jëfewul nu jekk, ak janq bu mu digool ab séy, te janq ba jëm mag[†], ba mu xalaat ne takk ko rekk moo ci war, na matal yéeneem, takk ko. Su defee noonu, bàkkaarul. ³⁷ Waaye ki dogu dëgg ci xolam, te du ndigalu gantal lu mu sañula bañ, xanaa ci sagoy boppam donḡ la dogoo ne du jël janq bi mu digooloon ab séy, kooku ba tey, def na lu baax. ³⁸ Kon ki jël ab janqam bu mu digool ab séy, def na lu baax, waaye ki jëlul ab janqam moo def li gën.

³⁹ Jabar nag, buumu jëkkëram a ngi ci baatam, li feek jëkkëram a ngi dund. Waaye su jëkkër ji faatoo, sañ naa séy ak ku ko neex, ndegam gëmkatub Almasi

† 7:36 7.36 Manees na ko tekkee nii itam: te xemmentéfam ci ndaw si ëpp ko doole.

la séyal. ⁴⁰ Doon na gëna bég nag, su toogoon, baña séyaat, ci sama xalaat, te man it defe naa ne Noowug Yàlla mu ngi ci man.

8

Lu jëm ci ñam wu ñu sarxal ay tuur

¹ Su dee wàllu ñam wu ñu sarxal ay tuur, dëgg la, nun ñépp am nanu xam-xam ci moomu mbir. Xam-xam nag day tax nit a réy-réylu, waaye cofeel day yokke. ² Ku xalaat ne yaa xam lenn, xamaguloo ni nga wara xame. ³ Waaye ku sopp Yàlla, Yàlla xam la.

⁴ Kon su dee wàllu ñam wu ñu sarxal ay tuur, xam nanu ne ay tuur du dara ci àddina, te Yàlla kenn la. ⁵ Doonte am na yu ñuy wooye ay yàlla, te muy lu nekk ci asamaan mbaa ci suuf, te dëgg la, bare na ñu ñu neey ay yàlla lañu, bare na it ñu ñu neey ay sang lañu. ⁶ Teewul ci sunu wàllu bopp, jenn Yàllaa am, muy Baay bi lépp jóge ci moom, te sunu bakkan ñeel ko, benn Sang donj a am, muy Yeesu Almasi, bi lépp ame ci moom, te sunu bakkan, ci moom la ame.

⁷ Waaye du ñépp a xam loolu. Am na gëmkat ñu seen miineelu tuur yi bàyyeegul, ba léegi, te moo tax bu ñu lekkee ñam wu ñu foog ne saraxi tuur la, seen xel mu daladi moo leen di foogloo ne sobe toppe na leen ca ñam wa. ⁸ Waaye du wenn ñam wu nuy jegele ak

Yàlla. Nu lekk ko, ak nu bañ koo lekk, du nu yokk, du nu wàññi.

⁹ Waaye ni ngeen di dunde seen sañ-sañu bopp, dangeen ciy xool ñi seen ngëm dëgërul, ngir ngeen bañ leena yóbbe bàkkaar.

¹⁰ Yaw mi réy xam-xam, ku la gis ca ndab la ca jaamookaayu tuur ya, su dee ab gëmkat bu xelam daladi ndax ngëm gu desee dëgër, mbaa du ko xiir ci roy la, ba mu lekk ca ñamu sarax sa?

¹¹ Te su demee noonu nag, su boobaa sa xam-xam bu réy ngay sàanke sa mbokkum gëmkat bu néew doole boobu Almasi deeyal! ¹² Su ngeen tooñee noonu bokki gëmkat ñi, ba yàq seen xel mu daladi, kon de Almasi ngeen tooñ. ¹³ Moo tax, su dee aw ñam wu ma lekk mooy tax ma bàkkaarloo sama mbokkum gëmkat, dootuma lekk mukkk aw yàpp ci àddina, ngir baña bàkkaarloo sama mbokkum gëmkat.

9

Póol muñ na lu ko lew

¹ Du maa moom sama bopp? Am du man, ndawal Almasi laa? Xanaa gisuma Yeesu sunu Boroomb? Xanaa du sama liggéey ci Sang bi, moo di yeen ci seen bopp?

² Ndegam ci ñeneen, man дума ndawal Almasi, xanaa ci yeen boog, moom laa, ndax liy firndeel sama sasu ndaw ci Sang bi, yeen la.

³ Lii nag moo di sama tont ak ñi may sikkal: ⁴ xanaa

nun amunu sañ-sañu jël ag lekk ak ag naan, ngir liggéey bi nu sasoo? ⁵ Am sañunoo yóbbaaale mbokkum gëmkat buy sunu soxna, ni yeneen ndawi Almasi, ak doomi ndeyi Sang bi, ak Sefas? ⁶ Am boog mennum man ak Barnaba donj noo amul sañ-sañu ñàkka daan sunu doole?

⁷ Kan moo masa rangu liggéeyu coldaar, te léppam war ko? Ana kuy jëmbat tóokërub reseñ, te du lekk ca doom ya? Mbaa kan mooy sàmm ag jur, te du naan ca soowum jur ga? ⁸ Te lii may wax sax, du ci gis-gisu nit donj laa ko teg, xanaa du yoonu Yàlla itam, loolu la wax? ⁹ Bindees na ci yoonu Musaa kay ne: «Bul sunjuñ gëmmiñu nag te fekk koy bojj am pepp.» Ndax Yàlla nag yi donj la tiisoo? ¹⁰ Am du noo tax muy wax? Nun kay noo tax ñu bind loolu, ndax kuy bey, sañ cee yaakaar, kuy bojj it, sañ cee yaakaar wàllam. ¹¹ Ndegam alali xol lanu ji ci yeen, su nu góobee koomu àddina gu bawoo ci yeen, day ëpp a? ¹² Ndegam ñeneen a jagoo boobu sañ-sañ ci yeen, asta-maak nun.

Waaye nag jariñoowunu sañ-sañ boobu. Lépp lanu far muñ, ngir baña gállankoor yoonu xibaaru jàmm bu Almasi. ¹³ Xanaa xamuleen ne, ñiy liggéeye ci kërug Yàlla gi, ci kërug Yàlla gi lañuy jële seen lekk, te ñi sasoo sarxalukaay bi, am

nañu wàll ci sarax ya ñu fa joxe? ¹⁴ Naka noonu it, Sang bi moo digle ne ñiy yégle xibaaru jàmm bi, nañu ci dund.

¹⁵ Waaye man jariñoowuma lenn ci sañ-sañ yooyu, te binduma lii it ngir defalees ma noonu. Xanaa dee sax a may gënal— boobu sañ-sañu kañu daal, kenn du ma ko yàqal! ¹⁶ Yégle xibaaru jàmm bi moom, du lu may kañoo. Wartéef la wu ñu ma sas, te ngalla man, su ma yéglewul xibaaru jàmm bi! ¹⁷ Su ma yebu woona def lii ci sama coobarey bopp, dinaa ci am peyoor. Waaye gannaaw dees maa dénk ag caytu, te ajuwul ci sama coobare, ¹⁸ kon ana lu ciy sama peyoor? Xanaa ma man di yégle xibaaru jàmm bi ci dara, ba duma jariñoos sañ-sañu dunde xibaaru jàmm bi may yégle.

¹⁹ Te itam as gor laa, kenn moomu ma; teewul jaamu ñépp laa def sama bopp, ngir gëna iril Sang bi aw nit. ²⁰ Ba ma nekkee ci biir Yawut yi, ni Yawut yi laay def, ngir iri leen. Ba ma nekkee ak ñi tegoo yoonu Musaa, damaa mel ni yoonu Musaa laa tegool, ngir iri ñi tegoo yoonu Musaa, te man ci sama bopp, tegoowuma yoonu Musaa. ²¹ Maak ñi amul yoonu Musaa, damaa mel ni ku amul yoonu Musaa, ngir iri leen, doonte ñàkkuma yoonu Yàlla, gannaaw maa ngi ci yoonu Almasi. ²² Maak boroom

ngëm yi desee dëgër, damaa mel ni ku ngëmam desee dëgër, ngir iri leen. Lépp laa def sama bopp ci ñépp, ak nu mu mana deme, ba musal ñennat. ²³ Loolu lépp def naa ko ndax xibaaru jàmm bi, ngir am ci wàll.

²⁴ Xanaa xamuleen ne, ab rawante, ñépp a cay daw, waaye kenn donj ay jël ndam li? Dawleen nag ba jël ndam li. ²⁵ Jonantekati tàggat yaram yi, dañuy yar seen yaram bu metti, te ñooñu kaalag ndam guy seey donj lañu ci yaakaar, waaye nun, kaalag ndam gu sax dàkk lanu ci yaakaar. ²⁶ Man nag noonu laay dawe, waaye samaw xél ñàkkul ab jëmu. Noonu laay këmëxee it, waaye dóoruma ci jaww ji. ²⁷ Damay yar sama yaram yar bu metti kay, ba moom ko, ndax èllëg ñu bañ maa doyadal, gannaaw bu ma xamalee ñeneen kàddu gi ba noppi.

10

Jaar-jaari maam yedd na sët ya

¹ Bokk yi, bugguma ngeen umple ko, sunu maam yépp la niir wa yiiron, te ñoom ñépp a jàll géej ga*. ² Ñoom ñépp lañu sóob sóobeb Musaa, ca biir niir wa, ak ca biir géej ga. ³ Ñoom ñépp, wenn ñamu kéemaanu Yàlla

wa, moom lañu lekk, ⁴ te ñoom ñépp, menn ndoxum kéemaanu Yàlla ma lañu naan, ndax ñoo doon naane ca doju kéemaanu Yàlla ga, doj wa leen doon gunge, te doj wa Almasi la woon. ⁵ Teewul ñi èpp ci ñoom, Yàlla amul woon lu ko neex ci ñoom, ba tax ñu daanu, dee ca màndinj ma.

⁶ Yooyu xew-xew ay misaal la, ngir nu baña xemmem yëf yu bon, na ko maam ya daan xemmeme.

⁷ Buleen doon ay jaamukati tuur, ni ko ñenn ci ñoom doone woon. Noonu lañu binde ne: «Mbooloo ma toog, di lekk ak a naan, nes tuut ñu jóg, di mbumbaay†.»

⁸ Bunu jëfe powum séy, ni ko ñenn ci ñoom daa defe, ba tax ñaar fukki junni ak ñett (23 000) ca mbooloo ma bokk dee ci benn bés. ⁹ Bunu wut itam Almasi, ni ko ñenn ci ñoom wute woon, ba tax ay jaan rey leen. ¹⁰ Buleen jàmbat, ni ñenn ci ñoom doon jàmbate, ba tax malaakam reykat ba rey leen.

¹¹ Xew-xew yooyu dal maam ya ay misaal la, te dees koo bind ngir nu jàngé ci, nun ñi mujug jamono yemool. ¹² Moo tax ku yaakaar ne taxaw nga, nanga moytu bala ngay daanu. ¹³ Benn nattu dabu leen bu moy nattu yiy dale. Te it Yàllaa jara wóolu. Yàlla

* **10:1** 10.1 Ba bànni Israyil nekkee ca màndinj ma, Boroom bi moom ci boppam moo leen jiite woon, mel ni aw niir, ag bëccëg ngir gindi leen, su guddee mu doon taxaaru sawara, ngir niital leen. Seetal ci *Mucc ga* 13.20—14.31. † **10:7** 10.7 Seetal ci *Mucc ga* 32.6.

du nangu ngeen tegoo nattu bu ngeen àttanul, waaye nattu ba lay booleek pexe, ma leen cay génne, ba ngeen man koo dékku.

Dawleen bokkaale

¹⁴ Kon kat, samay soppe, dawleen bokkaale. ¹⁵ Njort naa ne boroomi xel laay waxal. Kon àtteel-leen seen bopp li ma leen wax. ¹⁶ Kaasu barke bi nuy barkeeloo, xanaa du mooy bokk gi nu bokk ci deretu Almasi? Te mburu mi nuy daggoo, du mooy bokk gi nu bokk ci yaramu Almasi? ¹⁷ Gannaaw menn mburu la nag, doonte ñu bare lanu, kon wenn yaram lanu, ndax nun ñépp, menn mburu mi lanu bokk.

¹⁸ Xool-leen bànni Israyil ci wàllu deret. Ñiy lekk yàppu juru sarax gu ñu rendi, xanaa bokkuñu ak sarxalukaay bi ab céram? ¹⁹ Ana kon lu sama wax jiy wund? Ndax daa wund ne yàpp wu ñu sarxal tuur yi tekki na lenn? Am daa wund ne tuur yi tekki na lenn? ²⁰ Li may wax kay moo di yooyu sarax, rab yi la ñeel, waaye du Yàlla, te bugguma ngeen bokk ak rab yi lenn. ²¹ Dungeen mana naan ci kaasu Sang bi, naan ci kaasu rab yi. Dungeen mana bokk lekk ci ndabal Sang bi, bokk lekk ci ndabal rab yi. ²² Am danuy yékkati fiiraangey Sang bi? Danu koo épp doole?

Jéfeel say sañ-sañ tey sóoraale nit ñi

²³ «Sañees na lépp,» lañu wax. Waaye du lépp ay jariñe. «Sañees na lépp,» waaye du lépp ay yokke. ²⁴ Bu kenn sàkku njariñal boppam, waaye sàkkuleen seen njariñal moroom.

²⁵ Mboolem luy jaay ca ja ba, sañ ngeen koo lekk te bañ cee luqatu lenn luy indi ngànt cim xel, ²⁶ ndax Boroom bee moom àddina, ak li ci biiram.

²⁷ Bu leen ku gëmul wooyee lekk, su ngeen nangoo, mboolem lu mu leen taajal, lekkleen, te bañ cee luqatu luy indi ngànt cim xel. ²⁸ Waaye bu leen kenn nee: «Lii ñam wu ñu sarxal tuur yi la,» buleen lekk, ndax ka leen ko xamal, ndax itam, ngànt lu wax jiy indi cim xel. ²⁹ Waxuma seenum xel yeen, waaye xelu keneen ka laay wax.

Ana sax lu waral sama sañ-sañu bopp di aju ci àtteb keneen ku am xelam amal ngànt? ³⁰ Bu ma yékkatee kàddug cant ba lekk sama wàll, ana lees may sikke ci aw ñam wu ma sante Yàlla?

³¹ Kon nag su ngeen di lekk, mbaa ngeen di naan, mbaa ngeen di def leneen, lépp lu ngeen di def, wutleen koo terale Yàlla.

³² Buleen may kenn lu muy def njombe: du Yawut yi, du jaambur ñi, du mbooloom Yàlla mi. ³³ Noonu laay def man ci sama bopp: ñépp laay wuta neex, ci lépp. Sàkkuwuma sama njariñal bopp, waaye njariñal lim

bu gëna takku, moom laay sàkku, ngir ñu texe.

11

¹ Ni may roye Almasi, man ci sama bopp, royeleen ma noonu.

Póol digle na ñu jekkal jataayu julli

² Maa ngi leen di sant ci ni ngeen may fàttlikoo ci lépp, ak ni ngeen saxoo samay dénkaane, ni ma leen ko dénke.

³ Waaye nag bëgg naa ngeen xam ne gépp góor, Almasi moo di boppam; jigéen, góor moo di boppam, te Almasi, Yàlla moo di boppam.

⁴ Kon gépp góor guy julli, mbaa muy waxe kàddug waxyu, bu muuree boppam, suufel na Almasi, miy boppam.

⁵ Waaye jépp jigéen juy julli, mbaa muy waxe kàddug waxyu, te muurul boppam, suufel na jëkkëram jiy boppam. Day mel ni bu nelu woon rekk.

⁶ Jigéen ju nanguwula muuru, bu yeboo xuuf kawaram. Ndegam am na kersay xuuf kawaram, mbaa mu nelu nag, fàww mu muur boppam.

⁷ Góor moom du muur boppam, ndax mooy takkndeeru Yàlla te moo taxawe darajay Yàlla. Waaye jigéen moo taxawe darajay góor,

⁸ ndax góor kat, jëleesu ko ci jigéen, waaye jigéen kay lañu jële ci góor. ⁹ Góor itam, sàkkeesu ko ngir jigéen, waaye jigéen

kay lañu sàkk ngir góor. ¹⁰ Looloo tax jigéen wara fésal kilifteef ci kaw boppam, ndax malaaka yi teew*.

¹¹ Teewul nag ci yoonu Sang bi, jigéen manula ñàkka wéeru ci góor, góor it manula ñàkka wéeru ci jigéen, ¹² ndax ni jigéen bàyyikoo ci góor, noonu la góor juddoo ci jigéen, te lépp fa Yàlla la bawoo.

¹³ Seetal-leen ko seen bopp rekk, ndax jekk na ci jigéen, muy julli ci Yàlla, te muurul boppam? ¹⁴ Xanaa ni àddina ci boppam tédde xamalu leen ne yar kawar gacce la ci góor? ¹⁵ Ndaxam kawar gu bare sagu jigéen la. Jigéen lañu jagleel kawar gu bare, muy muuraayam. ¹⁶ Waaye ku bëgga werante ci leneen it, nun loolu du sunu baax, te du baaxu mbooloom Yàlla mi.

Jekkal-leen reeru Sang bi

¹⁷ Waaye lii ma leen digal, am na ci lu ma leen gërëmewul, ndax du njariñ la seeni ndaje di jur, xanaa loraange. ¹⁸ Benn, dégg naa am na ay féewaloo ci seeni ndaje, te am na lu ma ci gëm.

¹⁹ Fàww sax mu am ay xaajaloo ci seen biir, ngir ñi seen ngëm wér mana fés ci seen biir. ²⁰ Bu ngeen dajee benn bérab, bokk reeru Sang bi taxul, ²¹ ndax bu ngeen dee lekk, ku nekk, reeru boppam lay jëkkantee lekk, ba tax ñenn ci yeen xiif, fu ñeneen naane ba

* 11:10 11.10 Seetal ci Efes 3.10.

màndi. ²² Xanaa amuleen kër yu ngeen di lekke ak a naane? Am mbooloom Yàlla mi ngeen sofental, di rusloo ñi amul? Ana lu ma leen di wax? Dama leen koy gërème? Loolu de duma leen ci gërëm.

²³ Man, li ma jële ci Sang bi, moom laa leen jottli: Sang Yeesu, guddi gi ñu ko woree, dafa jël mburu, ²⁴ yékkati kàddug cant, dagg ko, ne: «Lii moo di sama yaram wi leen ñeel. Deeleen def lii, di ma ko fàttlikoo.» ²⁵ Noonu itam la def ak kaas ba, gannaaw reer ba, ne leen: «Kaas bii mooy kóllère gu yees gi fasoo ci sama deret. Deeleen def lii, di ma ko fàttlikoo, saa yu ngeen ci naanee.» ²⁶ Saa su ngeen lekkee mburu mii, mbaa ngeen naan ci kaas bi, yégle ngeen deewug Sang bi, ba kera muy ñëw.

²⁷ Moo tax, képp ku jekkadi nu mu lekke ci mburu mi, ak nu mu naane ci kaasu Sang bi, tooñ nga yaramu Sang bi, ak deretam. ²⁸ Kon na ku nekk seetlu boppam, doora lekk ci mburu mi, naan ci kaas bi. ²⁹ Ndax ku lekk mburu mi, naan ci kaas bi, te gëddaalul yaramu Almasi, mbugalu boppam la lekk, naan ko. ³⁰ Looloo tax ngeen bare ñu néew doole, ak ñu xiibon, ba lim bu takku dee. ³¹ Su nu doon àtte sunu bopp, deesu nu àttee noonu. ³² Waaye Boroom bee nuy àttee ay

mbugalam ngir yar nu, ba deesu nu mbugalaale ci biir àtteb àddina.

³³ Kon nag bokk yi, bu ngeen dajee, ngir bokk lekk, xaaranteleen. ³⁴ Ku xiif, na lekke kërám, ngir seeni ndaje bañ leena yóbbé mbugal.

Yeneen mbir yi nag, bu ma dikkee, dinaa ko leeral.

12

May bare na te wuute

¹ Léegi nag bokk yi, bug-guma ngeen umple ci wàllu mayi Noowug Yàlla. ² Bokk yi, xam ngeen ne ba ngeen dee ay yéefar, dees leena buuboon, lajjal leen, jëme ci ay tuur yu tëlee wax. ³ Moo tax ma di leen biral ne amul kenn kuy waxe Noowug Yàlla ku naan: «Alkànde ñeel na Yeesu.» Te it kenn manul ne: «Yeesu moo di Sang*,» te du lu ko Noo gu Sell gi xamal.

⁴ Mayi Noo gi wuute na, waaye genn Noo gi la. ⁵ Liggéeyin yi man naa wuute, waaye benn Boroom bi la. ⁶ Jëf ji it man naa wuute, waaye jenn Yàlla ji mooy jëf lépp ci ñépp.

⁷ Ku nekk nag, ak na mayu Noo giy feeñe ci moom, ngir jariñe. ⁸ Kii ci Noo gi la jote kàddu gu xelu, kee séddoo kàddug xam-xam ci genn Noo gi. ⁹ Kale jagoo ngëm ci genn Noo gi, ka ca des jële mayug faje ci genn Noo googu. ¹⁰ Kii itam di def

* **12:3** 12.3 Li nu wax fii mooy Yeesu gannaaw ba mu deeyee, ba dekki mooy Sangu àddina wërngal képp.

ay kéemaan, kee di waxe kàdduy waxyu, kale mana ràññatle noo yu wuute, keenen di làkk xeeti làkk yu wuute, ka ca des mana firi ay làkk. ¹¹ Loolu lépp, genn Noo googu moo koy def, ku nekk, mu sédd la ci, ni mu ko soobe.

Cér bare na, te yaram di wenn

¹² Noonu yaramu nit nekke wenn te di cér yu bare, ak noonu mboolem céri yaram dee wenn yaram wi, ak li cér yiy bare lépp, noonu rekk la itam ci Almasi. ¹³ Ci genn Noo gi lañu nu sóobe ci biir wenn yaram wi, nun ñépp, nu diy Yawut, mbaa nu diy jaambur, nu diy jaam, mbaa nu diy gor, te nun ñépp, genn Noo gi lañu nu nàndale.

¹⁴ Yaram du bennab cér, waaye cér yu bare la. ¹⁵ Bu tànk noon: «Gannaaw man duma loxo, kon bokkuma ci yaram,» loolu du ko teree bokk ciw yaram. ¹⁶ Te bu nopp noon: «Gannaaw duma bët, kon bokkuma ciw yaram,» loolu du ko tee bokk ciw yaram. ¹⁷ Su yaram wépp doon bët, ana nooy dégge? Su lépp doon nopp, ana nooy xañtoo? ¹⁸ Waaye Yàlla moo teg cér bu ci nekk ci yaram wi, ni mu ko soobe. ¹⁹ Bu lépp doon benn cér, kon ana yaram wi? ²⁰ Cér yi daal bare nañu, waaye wenn yaram wi la.

²¹ Bët nag manul ne loxo: «Soxlawuma la!» Te bopp it manul ne ay tànk: «Soxlawuma leen!»

²² Céri yaram yi gëna niru lu néew doole sax, ñooy cér yi manula ñàkk. ²³ Cér yi ñu gëna jàpp ne jarula gëddaal, cér yooyu sax lañu gënatee gëddaal. Sunu cér yi amul sutura, ñoom lañu gëna suturaal, ²⁴ te yi am sutura soxlawuñoo suturaal. Waaye Yàlla moo sàkk sunu yaram, sàkkin wu mu ràññee cér yi gëna néew gëddë, te moo leen gëddaal, ²⁵ ngir xaajaloo baña am ciw yaram, te cér yi mànkoo ci di bàyyeente xel. ²⁶ Bu benn cér mettee, mook cér yépp ay bokk metit wi. Bu dee benn cér lañu teral, mook cér yépp ay bokk bannexu.

²⁷ Yeen nag yeenay yaramu Almasi, te yeena diy céram, ku ci nekk ak wàllam. ²⁸ Ñi Yàlla tabb ci biir mbooloom gëmkaat ñi, ñi ci jiitu ñoo di ndawi Almasi. Ñaareel bi di ñiy waxe kàddug waxyu, ñetteel bi di jànglekati kàddu gi. Ñi ci topp di ñiy def ay kéemaan, ñi ci topp di ñi am mayu faje, ak ñi mane dimbalee, ak ñi mane jiite, ak ñiy làkk yeneen xeeti làkk. ²⁹ Ndax ñépp ay ndawi Almasi? Am ñépp ay waxe kàdduy waxyu? Am ñépp ay jànglekati kàddu gi? Am ñépp ay def ay kéemaan? ³⁰ Am ñépp a am mayu faje? Am ñépp ay làkk yeneen làkk? Am ñépp a mane tekki ba? ³¹ Teewul nag, nangeen sàkku may yi gën.

Cofeel moo gën lépp

Waaye dinaa leen xamal yoonu dundin wi gën ci lépp.

13

¹ Su ma doon làkk làkki nit ñi, ak yu malaaka yi sax, te jëfewuma genn cofeel, jóolooli bu xumb donj laa, mbaa teggum weñ muy riir. ² Su ma jotoon ci kàddug waxyu, boole ci xam mboolem kumpa, ak mboolem xam-xam, ak ngëm gu mat sëkk ba mana toxal ay tund, te jëfewuma cofeel, дума dara. ³ Te it su ma sarxe woon mboolem sama alal, ba sarxe sama yaramu bopp ngir ñu lakk ko*, su ma jëfewul cofeel, loolu du ma jariñ dara.

⁴ Cofeel nag, muñ ak mbaax la. Cofeel bokkul ak kiñaan, bokkul ak jikkoy kañu ak a damu. ⁵ Bokkul ak jëf ju jekkadi, ak jiital sa njariñal bopp, bokkul ak naqari deret, bokkul ak denc mer. ⁶ Bokkul ak bége lu jubadi it, waaye moo di bége liy dëgg. ⁷ Cofeel moo di: lépp, nga bale; lépp, nga gëm; lépp, nga yaakaar; lépp, nga dékku.

⁸ Cofeel nag du jeex muk. Su dee kàdduy waxyu, dina wéy; su dee ay làkk, dina selaw; su dee xam-xam, dina xewi. ⁹ Ndaxte as ndog lanu xam, te as ndog lanuy waxe kàddug waxyu. ¹⁰ Waaye keroog bu li matale dik-kee, ndog si wéy. ¹¹ Ba

ma dee tuut-tànk, ni tuut-tànk laa doon waxe, di dégge dégginu tuut-tànk, di xalaate ni tuut-tànk. Waaye bi may mag laa xewil yëfi tuut-tànk. ¹² Tey jii ci ab seetu lanuy gise gis-gis bu lënt. Waaye bu keroogee, màkk lanuy jàkkaarloo ak li nuy xool. Tey jii, as ndog laa xam, waaye su keroogee, ni ñu ma xame, ni laay xame ba mu mat sëkk.

¹³ Léegi nag liy sax moo di: ngëm ak yaakaar ak cofeel; yii yett la, te li sut ci yooyii moo di cofeel.

14

Lu jëm ci waxyu, aki may ci wàllu làkk

¹ Xintewooleen cofeel, te ngeen sàkku mayi Noo gi, rawatina mayug waxe kàddug waxyu, ² ndax kiy làkk weneen làkk, du nit ñi lay waxal, waaye Yalla lay waxal, gannaaw kenn déggul li muy wax. Teewul ci Noo gi lay waxe ay kumpa. ³ Waaye kiy waxe kàddug waxyu, nit ñi lay waxal, di feddlee, di ñaaxe ak di naabe. ⁴ Kiy làkk yeneen làkk, boppam lay feddli, waaye kiy waxe kàddug waxyu, mbooloom gëmkat ñi lay feddli seen ngëm. ⁵ Su ma sañoon ngeen di làkk yeen ñépp yeneen làkk, waaye ngeen di waxe kàddug waxyu moo ma gënal. Kiy waxe kàddug waxyu moo ëpp njariñ kiy làkk yeneen làkk, ndare

* 13:3 13.3 mbaa ba man koo damoo.

ñu tekki li muy làkk, ba mbooloom gëmkat ñi jële ca lu ñu feddlikoo. ⁶ Léegi bokk yi, su ma leen dikke woon yeneen làkk yu may làkk, ana lu ma leen di jariñ? Dara, xanaa ma àgge leen kàddug peeñu, mbaa xam-xam, mbaa waxyu, mbaa digle. ⁷ Noonu la itam ci jumtukaayi po yi dundul tey jibal coow; muy toxoro mbaa xalam. Su yooyu jumtukaay jibalul galan yu leer; ana nees di xame li toxoro ji, mbaa xalam giy wax? ⁸ Ag liitu xare it, su jibalul woote bu leer, ana kuy waajal ab xare? ⁹ Noonu la ci yeen itam. Seen làmmiñ, su ngeen ci waxul kàddu gu leer; ana nees di xame li ngeen di wax? Ci jaww ji rekk ngeen di wax! ¹⁰ Ak li làkki àddina bare te wuute lépp, wenn ñàkku ci am piri. ¹¹ Baat bu jib nag, su ma xamul tekkiteem, ab jaambur laay doon ci kiy wax, te kiy wax it, ab jaambur lay doon ci man. ¹² Kon yeen itam, gannaaw ñu xér ngeen ci mayi Noo gi, fexeleen cee am lu ne xéew, ngir feddli mbooloom gëmkat ñi.

¹³ Moo tax kiy làkk weneen làkk wara ñaan ngir ñu xam pireem. ¹⁴ Su may ñaan ci weneen làkk, sama xol ay ñaan, waaye samam xel liggéeyul. ¹⁵ Kon ana nees di def? Naa ñaane sama xol, tey ñaane samam xel itam. Naa sàbbaale

sama xol, tey sàbbaale samam xel itam. ¹⁶ Soo yékkatee kàddug cant goo waxe xol donj, ana nu nit ku xamul ku ko teewe naan: «Amiin,» te xamul li ngay wax? ¹⁷ Ndaxam yaw, rafet nga kàddug cant, waaye sa kàddu feddliwul keneen ku ciy dégg.

¹⁸ Sant naa Yàlla ndegam maay làkk yeneen làkk ba raw leen, yeen ñépp. ¹⁹ Waaye fu mbooloom gëmkat ñi daje, juróomi baat yu ma waxe samam xel ngir jàngle, moo ma gënal junniy baat yu ma waxe weneen làkk.

²⁰ Bokk yi, buleen doon ay xale ci wàllu déggin. Su dee lu bon, nekkleen ci ay tuut-tànk, waaye mággleen ci wàllu déggin. ²¹ Bindees na ci téereb yoon wi ne: «Ay niti làkk-kat, ay làmmiñi doxandéem, ci laay waxe ak askan wii, te taxul ba tey ñu déglu ma. Boroom bee ko wax*.»

²² Kon nag, yeneen làkk, kàddu ya du ci gëmkat ñi la di firnde, waaye ci ñi gëm mul la di firnde. Te it waxe kàddug waxyu, du ci ñi gëm mul la di firnde, waaye ci gëm kat ñi la dib firnde. ²³ Léegi nag su mbooloom gëm kat mépp dajeé bérab, ñépp di làkk yeneen làkk, bu ay nit ñu xamul mbaa ñu gëm mul duggsee, duñu ne dangeena dof? ²⁴ Waaye su ñépp dee waxe kàddug waxyu, ba ku gëm mul, mbaa

* 14:21 14.21 Seetal ci *Esayi* 28.11-12.

ku xamul duggsi, kàddu ga la ko ñépp di tiññale, àggee ko ko ab àtteem, ²⁵ ba la làqu woon ca biir xolam, daldi leer. Su ko defee mu ne dàll dèpp jëem ci suuf, sujjóotal Yàlla, te naan: «Aylayéwén Yàllaa ngi ci seen biir!»

Ndajem gëmkat ñi jar naa rafetal

²⁶ Kon nag ana nees di def, bokk yi? Bu ngeen dajee, kii am woyu cant, kii am lu muy jàngle, kee am am peeñu, kale am lu muy waxe weneen làkk, keneen am am piri, loolu lépp na ko feddli ngëm taxa jóg. ²⁷ Su dee weneen làkk lees di wax, na ñaar ba gën gaa bare, ñett, toppante, te kenn di firi. ²⁸ Su amul kuy firi, bu kiy làkk làkk wi biral lènn ci jataayu mbooloo mi. Na yelu, ngir boppam ak Yàlla.

²⁹ Ñiy waxe kàddug waxyu, na ci ñaar ba ñett wax, te ñi ci des natt wax ji. ³⁰ Su keneen ci jataay bi amee am peeñu, na ki doon wax noppi. ³¹ Ndax kat yeen ñépp man ngeena kennkennoo, di waxe kàddug waxyu, ngir ñépp jàngé ca, ba gëna farlu. ³² Biralkati kàddug waxyu yi ñoo wara jiite xel mi ñuy waxe. ³³ ndax Yàlla du Yàllay salfaañoo, Yàllay jàmm la.

Ci mboolem mboolooy ñu sell ñi nag, ³⁴ na jigéen ñi noppi ci biir mbooloo yi, ndax mayeesu leen ñu wax ci yooyu jataay. Na jigéen

ñi nangu, ni ko yoon wi ci boppam diglee. ³⁵ Su amee lu ñu bégga xam, ca kër ga lañu koy laaj seen jèkkèr, ndax jigéen di wax ci biir mbooloom gëmkat ñi, gacce la.

³⁶ Ndax ci seen biir la kàddug Yàlla bàyyikoo? Am ci yeen donj la agsi? ³⁷ Ku ci xalaat ne moom jottlikatub kàddug waxyu la, mbaa bo-room ag may la ci Noo gi, war naa xam xéll ne lii ma leen bind, santaaneb Bo-room bi la. ³⁸ Ku ci xamul loolu nag, kooku, xameesu ko.

³⁹ Kon bokk yi, farluleen ci di waxe kàddug waxyu, te buleen aaye kuy làkk yeneen làkk. ⁴⁰ Waaye na lépp teggine te aw yoon.

15

Lu jëm ci ndekkitel Almasi

¹ Léegi nag bokk yi, ma fàttli leen xibaaru jàmm bi ma leen xibaaroon, muy lu ngeen gëm, sax ci, ² te ci ngeen texee, ndegam jàpp ngeen bu dègër ci kàddug xibaaru jàmm bi, ni ma leen ko xamale. Lu ko moy ci neen ngeen gëm.

³ Li ma jotoon laa leen jékka jottli, te moo di: Almasi moo dee ngir njotug sunuy bàkkaar, te noonu la ko Mbind mi indee. ⁴ Denc nañu ko, mu dekki ca ñetteelu fanam, te noonu la ko Mbind mi indee. ⁵ Mu feeñu Sefas, teg ca feeñu fukki taalibe ya ak ñaar. ⁶ Gannaaw gi mu feeñu lu

ëpp juróomi téeméeri bokki taalibe yu ko gisandoo, te li ëpp ci ñooñu, ñu ngi dund ba léegi, doonte am na ñu ci nelaw. ⁷ Gannaaw gi mu feeñu Yanqóoba, teg ca feeñu ndawi Almasi yépp. ⁸ Man nag la mujja feeñu, te ma dib liir bu ab juddoom moy bésam, ⁹ ndax kat maa gëna ñàkk solo ci ndawi Almasi, te yeyoowuma sax turu ndaw, gannaaw maa doon bundxatal mbooloom Yàlla mi. ¹⁰ Ci yiwu Yàlla daal laa doone ki ma doon, te yiw woowu ma ñeel neenul. Xanaa yeneen ndaw yépp sax, maa leen gëna liggéey. Du ci man nag, waaye yiwu Yàlla, wi ànd ak man la. ¹¹ Kon muy man, di ñoom, noonu lanu waaree, te noonu it ngeen gëme.

Dekkal tēwul Yàlla

¹² Ndegam biral nañu ne Almasi dekki na, ana nu ñenn ci yeen mane ne ñi dee duñu dekki? ¹³ Su fekkee ne ñi dee duñu dekki, kon Almasi it dekkiwul. ¹⁴ Su Almasi dekkiwul, sunu waare neen na, te seen ngëm it neen na. ¹⁵ Te su boobaa nag ñu war noo jappe ay seedey fen-kati Yàlla, ndax noo seedeel Yàlla, ne moo dekkal Almasi te dekkalu ko, gannaaw ñi dee duñu dekki. ¹⁶ Ndaxte ñi dee, su ñu dul dekki kay, Almasi it dekkiwul. ¹⁷ Su Almasi dekkiwul nag, seen ngëm amul njariñ, te yeena ngi ci seeni bàkkaar ba tey. ¹⁸ Te kon it ñi dee

gannaaw ba ñu gëmee Almasi, sànkun nañu. ¹⁹ Su dee ci giiru dund gi donɗ lanu ame yaakaar ci Almasi, kon de noo gëna toskare ñépp.

²⁰ Waaye nag Almasi dafa dekki moos, te mooy saraxu ndoortel meññeef, bi ñu sàkke ci ngóobum bakkani nit ñi dee. ²¹ Ci nit la ndee dikke ci àddina. Moo tax ci nit itam la ndekkite dikke ci àddina. ²² Noonu nit bokke ci Aadama, ba tax ñépp di dee, noonu la ñépp mana bokke ci Almasi, ba tax ñu dundalaat leen, ñoom ñépp. ²³ Waaye ku nekk ak ayam. Jooxeb ndoortel meññeef mi, Almasi la. Gannaaw loolu ñoñi Almasi ñooy aye, keroog bu délsee. ²⁴ Gannaaw loolu la muj ga, te ca lay delloo nguur gi kiy Yàlla, di Baay, fekk mu neenal mboolem luy kilifteef, ak mboolem sañ-sañ ak doole. ²⁵ Ndaxte faww Almasi nguru, ba kera Yàlla di sukkal mboolem ay noonam ciy tànkam. ²⁶ Noon bu mujj, bi ñuy neenal mooy ndee, ²⁷ ndax «Lépp la Yàlla di jébbal Almasi, teg ko fi ron ndëgguy tànkam*.» Waaye bu Yàlla nee, «lépp la koy jébbal,» bir na ne moom mi ko jébbal lépp, bokku ci. ²⁸ Bu ñu ko jébbalee lépp nag, su boobaa moom Doom ji ci boppam mooy jébbal boppam, ki ko jébbal lépp, ngir Yàlla di lépp ci lépp.

²⁹ Su fekkee ne ñi dee duñu dekki, kon ñi ñu sóob

* 15:27 15.27 Seetal ci Sabóor 8.7.

ci ndox ngir ñi dee, lu ñu koy def, doye? Gannaaw ñi dee duñu dekki, ana lees leen di sóobe ngir ñi dee?

³⁰ Te kon nun it, ana lu jar nuy jaay sunu bakkan waxtu wu nekk? ³¹ Bokki yi, man de bés bu nekk ma jàkkaarlook ndee, ak sag bi ma leen di sagoo ndax Yeesu Almasi sunu Boroom, mi ngeen gëm. ³² Su yaakaaru nit ci àddina donj taxee may xeex ak ay rabi àll ca Efes, ana lu mu may jariñ. Gannaaw ñi dee duñu dekki, kon kay mooy li ñu ne:

«Nanu lekk te naan, nde èllëg nu dee†.»

³³ Bu leen kenn nax: «Ànd bu bon yàq na jikko ju baax.» ³⁴ Déllóosileen xel yi ci njub te bàyyi bákkaar, ndax ñàkka xam lenn ci Yàlla, moom la ñenn ci yeen nekke, te loolu gacce la ci yeen, laa wax!

Yaram bare na te wuute

³⁵ Teewul nit a ngi naan: «Nan la ñi dee di dekke? Wan yaram lañuy dekkeale?» ³⁶ Gàtt xel! Li nga ji, yaw ci sa bopp, du dundaat li feek deewul ba noppi. ³⁷ Te li nga ji du yaramu gàncax giy ñew, aw fepp kese la, man naa doon bele, mbaa weneen jiwu. ³⁸ Waaye Yàllaa koy yaramal ni mu ko soobe, te jiwu wu nekk ak yaramu gàncaxam. ³⁹ Suux yépp nag du wenn suux wi. Wii suux wu nit la, wee wu mala, wale wu picc, wa ca des wu jën.

⁴⁰ Am na itam ay yaram yu farewoo asamaan, ak ay yaram yu farewoo suuf. Yaram wu farewoo asamaan nag, ag leeram wuute na ag leeru yaram wu farewoo suuf. ⁴¹ Jant bi ak leeru boppam, weer wi ak leeru boppam, biddiiw yi ak seen leeru bopp, te biddiiw sax wuute naak moroom ma, ag leer.

⁴² Noonu itam la ndekkitel ñi dee di deme. Li ñu suul mooy jiwu wiy yàqu, te bu dekke dootu yàqu.

⁴³ Ci ag teddadi lañu ji néew bi ñu suul, te teraanga lay dekkeale. Ci néew doole lees ko ji, mu dekkeale doole. ⁴⁴ Li ñu suul mooy yaramu judduwaale wi ñu ji, mu dekki di yaram wuy dunde Noo gi. Ndaxte ni yaramu judduwaale ame, ni la yaram wuy dunde Noo gi ame.

⁴⁵ Noonu lañu binde ne: «Aadama, nit ku jëkk ka, lañu def jëmm juy dund‡,» waaye Aadama mu mujj mi moo di Noo giy dundloo. ⁴⁶ Du yaram wi bindoo ag noo nag mooy jiitu, waaye yaramu judduwaale wi mooy jiitu, yaram wi bindoo ag noo topp ci. ⁴⁷ Aadama mu jëkk ma, ci suuf la jóge woon, di suuf; Adamam ñaareel mi jóge fa asamaan. ⁴⁸ Kooka di suuf nag, na mu mel, ni la niti suuf mel. Ku asamaane ka it, na mu mel, ni la ñu asamaane ñi mel. ⁴⁹ Te ni nu doone

† 15:32 15.32 Seetal ci *Esayi* 22.13. ‡ 15:45 15.45 Seetal ci *Njàlbéen ga* 2.7.

tey, takkndeeru nitu suuf ka, noonu lanuy dooneji takkndeeru ku asamaane ka.

⁵⁰ Li may wax bokk yi, moo di suux ak deret du am cér ci nguugrug Yàlla, te luy yàqu manula am cér ci lu dul yàqu. ⁵¹ Kaayleen ma xamal leen mbir mu umpe. Dunu dee nun ñépp, waaye nun ñépp ay soppiku. ⁵² Lu gaawa gaaw lay doon, ci xef ak xippi, bu liit gu mujj ga jibee; nde liit ga mooy jib, ñi dee, dekki, di ñu dul yàqooti, nun nag, nu soppiku. ⁵³ Sunu yaramu judduwaale wii nara yàqu, fàww mu sol weneen wu dul yàqu; sunu yaramu ndee wii, fàww mu sol yaramu deetil. ⁵⁴ Bu yaramu judduwaale wii nara yàqu solee weneen wu dul yàqu, ba yaramu ndee wii sol yaramu ndeetil, su boobaa la kàddu gii ñu bind di mat:

«Méddees na ndee ci géēju ndam§.

⁵⁵ Moo yaw ndee, Ana sa ndam?

Moo yaw ndee, ana sag fitt*?»

⁵⁶ Ndee, ag fittam mooy bàkkaar, te bàkkaar, dooleem mooy Yoon wi.

⁵⁷ Waaye cant ñeel na Yàlla, mi nu may ndam ci sunu Sang Yeesu Almasi!

⁵⁸ Kon nag yeen sama bokk yi ma soppal sama bopp, farluleen, bu leen dara yëngal, te saxooleena jëm kanam ci liggéeyu Sang bi, te ngeen

xam ne seenu ñaq, ci seenub ànd ak Sang bi, du neen.

16

Lu jëm ci ndimbal lu ñeel gëmkati Yerusalem

¹ Ci wàllu ndimbal li jëm ci gëmkat ñu sell ñi, noonu ma ko digale mbooloooy gëmkati diiwaanu Galasi, yeen itam defeleen ko noonu. ² Bés bu jëkk ci ayu bés yi, na ku nekk génne as lëf ca la mu am, na mu ko àttane, te mu dencal ko boppam, ngir bu ma dikkee, dootu soxlaa wër, di dajale. ³ Bu ma dikkee, ñi ngeen tànn, ñoom laay yebale ab bataaxal, ngir ñu yóbbu Yerusalem seen ndimbal. ⁴ Su aajoo ma dem man itam, ñu ànd ak man.

Póol mébét na, dénkaane na

⁵ Dinaa dikk ba ci yeen, gannaaw bu ma jaaree diiwaanu Maseduwan, ndax Maseduwan laay jaare.

⁶ Man naa am ma yàgg ci yeen, jombul sax ma lollikoo fi yeen. Su ko defee ngeen yiwi ma, ma dem, ak fu ma mana jëm. ⁷ Ndaxte itam,

buggumaa jaare fi yeen rekk, jàll, waaye yaakaar naa toog ci yeen ab diir, su ko Boroom bi mayee.

⁸ Waaye ci Efes gii laay toog ba màggalu Pàntakot,

⁹ ndax bunt ubbikul na ma fi nàpp, ngir liggéey bu am njariñ, te noon yi bare nañu.

¹⁰ Bu Timote dikkee nag, fexeleen ba bumu am lu

muy tiit ci seen biir, ndax liggéeyu Boroom bi lay liggéey ni man. ¹¹ Kon bu ko kenn xeeb. Gannaaw loolu nangeen ko yiwi ak jamm, ba mu délsi ci man, ndax moom laay xaar, mook bokk yi itam.

¹² Mbokk mi Apolos nag moom, soññ naa ko lu bare, ngir mu dikk ba ci yeen, ànd ak bokk yi, waaye fii nu tollu yebuwu ci dara. Teewul bu jekkoo, dina dikk.

Yeneen ndigal a ngi aki tàggtoo

¹³ Teewluleen te saxoo ngëm, góor-góorluleen te dëgërlu. ¹⁴ Lépp lu ngeen di def, defeleen ko cofeel.

¹⁵ Bokk yi, xam ngeen ne Estefanas ak njabootam ñooy jooxeb ndoortel meññeef ci diiwaanu Akayi, te japple ñu sell ñi lañu séddoo. Kon dama leen di ñaan, ¹⁶ ngeen nangul nit ñu mel noonu, ñoom ak mboolem ñu bokk ak ñoom liggéey bi ak coono bi. ¹⁷ Maa ngi bége teewaayu Estefanas ak Fortunatus ak Akaykus, ndax bi ngeen wu-utee tey, ñoo leen taxawal. ¹⁸ Dalal nañu sama xel, ak seen mos, yeen itam. Kon nit ñu mel noonu, fonkleen leen.

¹⁹ Mboolooy gëmkati diiwaanu Asi nag ñu ngi leen di nuyu. Akilas ak Pirsil, ñu ngi leen di nuyu bu baax ci turu Sang bi, ñoom ak mbooloom gëmkat ñiy daje seen kër. ²⁰ Bokk yépp a ngi leen di nuyu.

Saafonteelen foonante yu sell.

²¹ Man Póol maa bind nuyoo bii ci sama loxol bopp.

²² Ku buggul Sang bi, na alku. Maranata (mu firi sunu Sang, dikkal!)

²³ Yal na yiwu Sang Yeesu ànd ak yeen.

²⁴ Sama cofeel ñeel na leen, yeen ñépp, ci Yeesu Almasi mi nu bokk.

Ñaareelu bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Korent

¹ Ci man Póol, ndawal Almasi Yeesu ci coobarey Yàlla, ci man la bataaxal bii bawoo, bawoo itam ci Timote mbokk mi, ñeel mbooloom Yàlla mi ci Korent, ak mboolem ñu sell ñi ci diiwaanu Akayi gépp. ² Aw yiw ak jàmm ñeel na leen, bawoo fa Yàlla sunu Baay, ak Sang Yeesu Almasi.

Yàlla mooy dëfal xol yi

³ Cant ñeel na Yàlla sunu Baayu Sang Yeesu Almasi, Baayu yërmande yi, Yàlla jiy dëfale nu nekk, ⁴ moom mi nuy dëfal ci sunu jépp njàqare, ngir noonu nu jote nun ci sunu bopp, ndëfalaay lu nu dëfaloo fa Yàlla, nu man koo dëfale ñi nekke mboolem xeeti njàqare. ⁵ Ndax kat coonoy Almasi, nu mu gëna yokkoo ci sunu kaw, ndax li nu ko gëm, noonu itam la ndëfalaay liy bawoo ci Almasi di yokkoo. ⁶ Su nu jaaree ci njàqare, seen ndëfalaay ak seen jàmm lay doon. Sunu amee ndëfalaay it, seen ndëfalaay lay doon, ngir coono yi nuy dékku, ngeen man koo dékku, yeen itam. ⁷ Te itam am nanu yaakaar ci yeen bu baax. Xam nanu ne ni ngeen bokke ak nun coono, ni ngeen di bokke ak nun ndëfalaay.

⁸ Ndax kat, bokk yi, bug-gunu ngeen umple njàqare, ji nu daj ci diiwaanu Asi. Daj nanu coono bu jéggi dayo, te wees sunu kàttan, ba yaakaaratunu woona dund sax. ⁹ Nun ci sunu wàllu bopp, jàppoon nanu ne sunu àtteb dee moo taxaw. Waaye loolu tax na nu bañatee yaakaar sunu bopp, xanaa di yaakaar ci Yàlla, miy dekkal ñi dee. ¹⁰ Moo nu wallu ci googu dee gu naroonna metti, moo nuy walluwaat, te moom lanu yaakaar mu wallooti nu. ¹¹ Yeen itam, ni ngeen nu ciy jàpplee mooy ngeen di nu ñaanal. Su ko defee yiw, wa nu ñu bare ñaanal ba nu am ko, dina tax ñu bare biral ag cant ci sunu mbir.

Póol biral na jëfinam ak mébétam

¹² Li nuy damoo nag moo di seede bi nu sunu xel mu dal seedeel, ne xol bu set ak jikko ju dëggu ju bawoo fa Yàlla, mooy li nu doxale ci àddina si, rawatina sunu digg ak yeen, te du lu nu sunu xam-xamu nitu neen may, waaye yiwu Yàlla moo nu ko may. ¹³ Bindunu leen leneen lu moy mbind moomu ngeen jàng te man koo xam. May yaakaar nag ne dingeen xam ba mokkal, ¹⁴ noonu ngeen xawa xame ne nun, man ngeen noo damoo, te nun it, yeen la nuy damoo, keroog bésu Sang Yeesu.

¹⁵ Kóolute gu ma amoon ci ni ngeen nuy damoo moo tax

ma naroono jékka dikk ba ci yeen, ngir seen yiw mana jaar, ¹⁶ ba bu ma jógee ci yeen, daldi jaareji diiwaanu Maseduwan, bu ma jógee Maseduwan, dikkaat ci yeen, ba ngeen yiwi ma, ma jëm Yude. ¹⁷ Ndax ñàkk pastéef laa mébéte moomu mébét? Am ni nitu suuxu neen di mébéte rekk laa topp bay xel-jaar, naan «waaw» te naan «déet»?

¹⁸ Yàlla mi mata gëm de seere na ne kàddu gi nu leen di wax du «waaw, déet,» ¹⁹ ndax Doomu Yàlla, Yeesu Almasi, mi nu biral ci seen biir, man ak Silas* ak Timote, du kàddug «waaw, déet;» «waaw» donj a nekk ci moom. ²⁰ Ak li digey Yàlla di bare lépp, ci Almasi la ay digeem di doone «waaw». Moo tax itam, ci moom lanu naan Yàlla: «Amiin», ngir delloo ko njukkal. ²¹ Te ki nuy saxal ci Almasi, nook yeen, moo nu tabbe diwu pal gi, te moo di Yàlla. ²² Moo nu màndargaale xammikaayam, te moo yeb dawalub Noo gu Sell gi ci sunu biir xol.

²³ Man nag seedey Yàlla laa ciy sàkku, giñ naa ko ci sama bakkan, bañ leena yokku naqar moo tax délsiwuma Korent. ²⁴ Du caageenu yilif seen ngëm nag, ndax ci ngëm ngeen sax, waaye nook yeen ay liggéey, ngir seen mbégte.

lii: Du teg leen aw naqar laay délsee ci yeen, ² ndax su ma leen naqaralee, ana kuy seral sama xol ku dul yeen ñi ma naqaral? ³ Looloo taxoon ma binde noonu, ngir bu ma dikkee, baña am naqar ci ñi ma waroono bégal. Li ma wóor ci yeen ñépp moo di sama mbégte mooy seen mbégte, yeen ñépp. ⁴ Ci biir njàqare, ak xol bu fees, ak rongooñ yu bare laa leen bind. Binduma leen ngir naqaral leen, waaye cofeel gu réy gi ma am ci yeen moo tax.

⁵ Su nit tegee aw naqar, man naa ne du man rekk la ko teg, waaye yeen ñépp la teg aw naqar, mbaa boog ma ne ñenn ci yeen, ngir baña réyal mbir mi lool. ⁶ Tiiñal, gi ko li épp ci mbooloo mi tiiñal, doy na ko mbugal. ⁷ Kon kay xanaa ngeen jéggal ko, te dëfal ko, ngir mu baña sóobu ci naqar wu ko épp doole. ⁸ Kon dama leen di ñaan, ngeen feddli seen mbéggeel ci moom. ⁹ Leneen lu ma jublu woon ci bind leen, moo di nattu leen ba xam, ndax dingeen dégg ndigal ci lépp. ¹⁰ Ku ngeen jéggal ag tooñ, ma jéggal ko, man itam. Man nag, su ma jéggalee, ndegam am naa lu ma jéggalee, yeena tax ma def ko, ci kanam Almasi, ¹¹ ngir Seytaane bañ noo nax, ndax ay pexeem, umplewunu ko.

2

¹ Man nag li ma dogu mooy

Póol jaaxle na, féex na

* 1:19 1.19 Silas mooy Silwan ba tey.

¹² Ba ma àggee Torowas, ngir yégle fa xibaaru jàmm bi ci Almasi, bunt ubbikul na ma ndax Boroom bi. ¹³ Waaye sama xel dalul woon, ndax gisuma woon sama mbokk, Tit. Teewul ma tàggtoo ak ñoom, jëm djiwaanu Maseduwan.

¹⁴ Waaye cant ñeel na Yàlla*! Moom mi Almasi tax mu di nu yóbbaaale saa su nekk, ci njaab miy fésal ndamam, te cuuraayal xam-xamam, nun ñii la koy wasaaree fépp, ¹⁵ ndax kat nun nooy cuuraayal Almasi fa Yàlla, ñeel ñi ci yoonu texe, ak ñi ci yoonu sànkute. ¹⁶ Teewul muy ci ñii, xetu ndee gu jëme ci ndee, te di ci ñee, xetu dund gu jëme ci dund. Boobu sas nag, ana ku ko àttan? ¹⁷ Nun nag danoo melul ni ñu bare, ñiy julaa kàddug Yàlla, waaye ci ndigalal Yàlla ak fi kanam Yàlla la nuy waaree xol bu set, ci Almasi mi nu gëm.

3

Póol a ngi layool sasub ndawam

¹ Danuy tàmbaleetee seedeel sunu bopp ne noo yelloo ngërëma? Am danoo soxla ni ñenn nit ñi, ay bataaxal yu jëm ci yeen, mbaa mu bawoo ci yeen, ngir seedeel nu ngërëm? ² Sunu bataaxal kay, yeen la, te dees koo bind ci sunu xol, ba ñépp xam ko, jàng

ko. ³ Bir na ne bataaxalub Almasi bu jottlikoo ci sunub liggéey, moom ngeen, te du daa lees ko binde, waaye Noowug Yàlla jiy dund lees ko binde. Du ci àlluway doj lees ko rëdd, waaye ci àlluway xoli suux, lees ko rëdd.

⁴ Googu kóolote lanu am ci Yàlla ndax Almasi. ⁵ Du caageenu doyloo sunu manoorey bopp, ba yaakaar ne lenn man naa sottee ci sunu wàllu bopp, waaye sunu manoore ci Yàlla la jóge. ⁶ Moo nu may manoorey doon ay liggéeykati kóllère gu bees gu ajuwul ci mbindum ndigali yoon, xanaa kóllère gu aju ci Noo gi. Ndaxte mbindum ndigali yoon day rey, te Noo gi di dundloo.

⁷ Mbindum ndigali yoon wi, ci aw doj lees ko rëddoon, te Musaa moo sasoo woon liggéeyu yoon woowuy jëme ci ndee. Teewul muy liggéey bu làmboo ag leer gu doon lèrxat ca kanam ga, ba bànni Israyil tële koo xool jàkk, doonte leer guy wéy la woon. ⁸ Waaye liggéeyu Noo gi, leer gu gënatee réy la làmboo. ⁹ Ndegam liggéey boobuy tege ab daan moo làmboo ag leer, kon liggéeyu Noo, giy maye njekk moo ko gënatee làmboo ag leer. ¹⁰ Soo ko xoolee noonu, leer ga woon, du woon sax ag

* 2:14 2.14 Gannaaw ba Póol dajee ak Tit ba mu xamal ko ni waa Korent rafetloo bataaxalam ba mu doon jooye, loolu firndeel na ko ne Yàlla dëggal na sasu ndawam. Moo tax muy sàbbaal Yàlla ci woowu yiw. Seetal 7.5-16.

leer, ci leer gii ko raw tey,
 11 ndax ndegam liy wéy
 moo làmboo woon ag leer,
 astamaak li fi sax.

12 Gannaaw am nanu jooju
 yaakaar nag, fit wu réy
 lanuy deme, 13 te baña def
 ni Musaa ma daan muur
 kanam ga, ndax bànni Is-
 rayil bañ ne jàkk ci leer
 guy wéy, di giim, di giim ba
 jeex. 14 Waaye seenum xel a
 dërkiis. Ba tey jii, bu ñuy
 jàngé biir mbooloo, téereb
 kóllère gu jèkk gi, muuraay
 googoo fi des; murikuwul,
 ndax ci Almasi lay deñe.
 15 Waaw, ba tey jii kay, saa
 yu ñuy biral yoonu Musaa,
 ag muuraay a ngi tege ci
 seen xol. 16 Waaye saa
 su nit waññikoo ci Boroom
 bi, muuraay gi day muriku.
 17 Boroom bi mooy Noo gi,
 te fu Noo gi nekk, fa la nit
 di moome boppam. 18 Nun
 ñépp nag, kanam gu muriku
 lanuy xoole niki cib seetu,
 leeru Boroom bi, ba tax nuy
 soppiku, doon takkndeeram,
 tey làmboo leer guy màgg,
 di gëna màgg. Looloo di
 liggéeyu Boroom bi, moom
 miy Noo gi.

4

*Njaqi bani kese yeb na
 ngëneeli alal*

1 Ndegam boobu liggéey
 lanu sasoo, ci yërmandey
 Yàlla, dunu yoqi. 2 Waaye
 danoo dàq jépp jëf ju
 gâccelu ju nit di jëfe làq-
 làqal. Doxunu ag njoblan
 te sopparñiwunu kàddug

Yàlla. Liy dëgg kay lanuy
 fésal, ba am kóoluteg ñépp,
 fi kanam Yàlla. 3 Sunu
 xibaaru jàmm nag, su
 muuroo, ñi nara sàнку la
 muurul. 4 Aji gëmadi ñooñu
 la Seytaane yállay xarnu bii
 gëlëmal seenum xel, ngir ñu
 baña gis ceeñeeru xibaaru
 jàmm bu leeru Almasi, miy
 melokaanu Yàlla. 5 Nun kat,
 du sunu bopp lanuy waare,
 waaye li Yeesu Almasi dib
 Sang moom lanuy waare, te
 nun ci sunu bopp nooy seeni
 jaam, ndax Yeesu. 6 Ndaxte
 Yàlla mi ne: «Na leer gi leere
 ci biir lëndëm gi,» moo leeral
 sunu xol, ngir leeraangey
 xam-xamu leeru Yàlla, te
 leeraange googu mooy lèrxat
 ci xar-kanamu Yeesu Almasi.

7 Nun nag nooy njaqi
 bani kese yi yeb jooju alal,
 ngir mu bir ne manoore
 ju yéeme ji alal ji làmboo,
 manoorey Yàllaa, waaye du
 sunu jos. 8 Nu nekk lees
 nuy tance, waaye deesu nu
 nappaaje. Dinanu jaaxle,
 waaye dunu jàq. 9 Dees na
 nu bundxatal, waaye deesu
 nu wacc. Dees na nu daa-
 neel, waaye deesu nu jekkli.
 10 Dee gi Yeesu dee woon,
 moom lanu àndal ci sunu
 yaram, fu nu tollu, ngir dun-
 dug Yeesu itam mana fése
 ci sunu yaram. 11 Saa su
 nekk, nun ñiy dund, ñu ngi
 nuy jébbal ndee ndax Yeesu,
 ba tax dundu Yeesu it mana
 fése ci sunuw suux wi jëm
 ndee. 12 Kon nag ndee mooy
 def liggéeyam ci nun, ndund
 di def liggéeyam ci yeen.

¹³ Bindees na ne: «Damaa gëm, moo tax ma wax*.» Nun it, wenn xeetu ngëm wi lanu am. Danoo gëm, moo tax itam nuy wax. ¹⁴ Ndaxte xam nanu ne ki dekkal Sang Yeesu, moo nuy dekkal itam, nook Yeesu, te moo nuy yóbbu ba nu teewi, nook yeen, fa kanamam. ¹⁵ Loolu lépp yeena tax, ngir yiwu Yàlla lawa law, ba cant gu ne gànñ tukkee ci ñi èpp ci nit ñi, ngir màggug Yàlla.

Yaakaar lanu saxoo

¹⁶ Moo tax dunu ñàkk yaakaar. Doonte sax sunu bitib jëmm a ngi gën di bon, sunu jëmmu biir moom, mu ngi yeeslu bés ak bés. ¹⁷ Sunu coono bu woyof bii ci àddina, ci diggante bu gàtt nag, moo nuy jural teraanga ju diisaay ba jéggi dayo, teraanga ju sax dàkk. ¹⁸ Moo waral xoolunu ci li bët mana gis, waaye li bët dul gis, ci lanuy xool, ndax li bët mana gis day wéy, waaye li bët dul gis moo sax ba fàww.

5

¹ Xam nanu ne sunu yaram, sunu kèru kaw suuf gii di ab xayma, bu daanoo it, am taax lanu am fa Yàlla, kër gu sax dàkk, gu loxol nit tabaxul. ² Moo nu tax di onk ci biir xayma bii nu nekk, ndax yàkkamtee soloo sunu dëkkuwaayu asamaan, teg ko ci kaw bii nu jiital, ³ nde bu nu soloo noonu, dunu def yaramu neen. ⁴ Noo ngi onk ndax diis, li feek nu ngeek

sunuw yaram, xayma bi nu soloo nii. Du summiku lanu namm, waaye solu teg ko ci lanu namm, ngir li jëm ndee, daldi suux ci biir ndund. ⁵ Googu muj ci boppam lanu Yàlla mooñe woon, te Noo gi mu nu jox lanu ci dawalal.

⁶ Moo tax nu saxoo ñeme, te xam ne sunu desagum biir kër, ci yaram wi, mooy sunu desagum fu sore Sang bi, ⁷ ndax ngëm lanuy doxe, waaye doxewunu ab gis-gis. ⁸ Kon ñeme lanu def, te li nu gënäl di gënn, des bitib sunu yaramu tey, ngir dëkki ak Sang bi. ⁹ Kon nag, nu des biir kër gii, mbaa nu gënn, dëkki bitib kër gii, li nu xintewoo daal moo di nu neex Sang bi. ¹⁰ Ndax kat, nun ñépp fàww nu taxawi fa jalub àttekaayu Almasi, ngir ku nekk yooloo kemu jéf ja mu jéfe yaramam, muy lu baax, mbaa lu bon.

Jubooleen ak Yàlla

¹¹ Danoo xam lan mooy ragal Boroom bi nag, te moo nu tax di wax lu gëmloo nit ñi. Yàlla de ràññee na bu baax nooy kan. May yaakaar ne yeen itam, ci seen biir xol, ràññee ngeen bu baax nooy kan. ¹² Seedeelatunu sunu bopp lu jar ngërëm de, danu leen di may lu ngeen nu mana sago, ndax ngeen am tontal ñi sagoowul li ci biir xol, xanaa di sago am peeñ. ¹³ Ndegam danoo teqlikoo ak sunu sago, Yàlla la ñeel. Su nu àndee ak sunu sago nag, yeen la

* 4:13 4.13 Seetal ci *Sabóor* 116.10.

ñeel. ¹⁴ Ndaxte cofeelu Almasi daal moo nu jiite, nun ñi rãññee lii: Gannaaw kenn moo deeyal ñépp, kon ñépp a dee. ¹⁵ Te ki deeyal ñépp, daa deeyal ñépp ngir ñiy dund bañatee dund ngir seen bopp, xanaa di dund ngir ki leen deeyal, ba dekki.

¹⁶ Kon nag gannaaw-si-tey, ni nitu suuxu neen di xoole moroomam, nun xooleetunu ko kenn. Doonte ni nitu suuxu neen lanu xoole woon Almasi, léegi xooleetunu ko noonu. ¹⁷ Kon bu nit ki bokkee ci Almasi, mbindeef mu bees lay doon. La woon day wonni, li teew nag, di lu yees. ¹⁸ Loolu lépp ci Yàlla la jóge, moom mi nu jubale ak boppam ci Almasi, te moo nu sas, ngir nuy waare juboo googu. ¹⁹ Loolu di firi ne ci Almasi la Yàlla jubale waa àddina, ak jëmmu boppam, ba toppu leen seeni tooñ, te moo nu dénk kàddug juboo gi. ²⁰ Kon nag Almasi, noo diy ndawam, te ci nun la Yàlla di wootee. Kon ci turu Almasi, danu leen di ñaan: nanguleena juboo ak Yàlla. ²¹ Almasi mi masula bàkkaar, moom la Yàlla sëf sunu bàkkaar, ngir nu mana ame ci moom àtteb nit ñu jub fa Yàlla.

6

¹ Nun ñi bokk ci liggéey bi nag, noo leen di ñaan ngeen baña nangu yiwu Yàlla ci neen. ² Ndaxte Yàlla moo ne: «Jant ba mu jotee laa la nangul,

bésu mucc ba laa la wallu*.» Te nag, tey jii la jantam jote; tey kat, la bésu mucc.

Liggéeyal Yàlla ñàkkul
aw tiis
³ Buggunu kenn sikk sunub liggéey, moo tax buggunoo jëfe lenn luy doon tojaange ci kenn. ⁴ Ci lépp kay lanu bégga seedeel sunu bopp, ne noo yelloo ngërëm, te ay jawriñi Yàlla lanu, di ñu muñ lu bare ci biir coono, aki mitit, aki njàqare; ⁵ ci ay dóor, ak néegi kaso, ci biir mbooloo yu nu jógal, ci doñ-doñ ju metti, ak fanaanee xoole, akub xiif; ⁶ te nuy setal sunu dund, di ànd ak xam-xam, ci biir muñ, akug mbaax, ci biir Noo gu Sell gi, ak cofeel gu amul jinigal, ⁷ ci biir kàddug dëgg, ak kàttanu Yàlla; ci kaw gannaayi njubte yi ci sunu loxol ndijoor ak lu càmmoñ; ⁸ ci biir teraanga, ak ci biir toskare; ci biiri baatal, ak jëw yu rafet. Dees noo jàppe ay mbubbookati dëgg, te nuy nit ñu dëgg; ⁹ jàppe nu ñu kenn xamul, te nuy ñu siiw; jàppe nu ñuy waaja dee, te nuy dund; jàppe nu ñu ñu wara mbugal, te bañ leena teg àtteb dee. ¹⁰ Dees noo jàppe boroomi tiis, te nu dëkke mbég; jàppe nu ay néew-ji-doole, te nu woomal ñu bare; jàppe nu ñu amul dara, te nu moom lépp.

¹¹ Yeen bokki Korent, wax nanu leen sunu biir yépp, ubbil leen sunu xol. ¹² Genn ñooru jógewul ci

* 6:2 6.2 Seetal ci *Esayi* 49.8.

nun, waaye yeen yeena nu ñooroo seen xol. ¹³ Léegi nag, yeen, feyleen nu bor bi boog, ma wax ak yeen ni samay doom, ubbil-leen nu seen xol!

Baleen bokkaale

¹⁴ Buleen lëkkoo ak gëmadikat ñi. Gan lëngoo la njub ak ndëngte séq? Gan booloo la leer ak lëndëm séq? ¹⁵ Gan juboo la Almasi ak Seytaane séq? Wan wàll la gëmkat bi bokk ak gëmadikat bi? ¹⁶ Gan takktoo la kër Yàlla séq ak ay tuur? Ndax kat, nun, nooy kër Yàlla jiy dund, te noonu la ko Yàlla waxe ne:

«Maay dëkk ci seen biir, di dox ci seen biir, di seen Yàlla, ñuy sama ñoñ†.»

¹⁷ Kon nag:

«Nangeen génne ci seen biir, te teqlikoo ak ñoom.»
la Boroom bi wax.

«Lu sobewu, buleen ko laal‡. Su boobaa, maa leen di dalal§.

¹⁸ Maay doon seen baay, ngeen di samay doom, góor, ak jigéen*,»

la Boroom bi, Aji Man ji wax.

7

¹ Gannaaw noo moom yii dige nag, soppe yi, nanu setal sunu bopp ci mboolem sobey yaram, ak ju xel, te nu matal sellnga ci ag ragal Yàlla.

Póol bége na tuubeelu waa Korent

² Xajal-leen nu. Tooñunu kenn; lorunu kenn; naxunu kenn, lekkunu alalu kenn.

³ Du teg leen tooñ laay waxe lii, ndax wax naa ko ba noppi, yeena ngi ci sunu xol, ngir nu bokk dund, mbaa nu bokk dee. ⁴ Kóolute gu réy laa am ci yeen, te sag bi ma ame ci yeen réy na. Mbégte mu seral sama xol laa feese, te bannex laa rembatle, ci biir sunu mboolem njàqare!

⁵ Ba nu àggee diiwaanu Maseduwan, sunuw yaram noppluwul, waaye daj nanu bépp coono: xeex ci biti, njàqare ci biir. ⁶ Teewul Yàlla miy seral xolu ñi xàddi, t ànki Tit la serale sunu xol, ⁷ te du t ànki Tit rekk la serale sunu xol, waaye itam, seral ga Tit ne, moom ngeen serale woon xolam. Yégal na nu seen nammeel gu réy, ak seeni jooy, ak seen xéraange ci man, ba ma gënatee bég.

⁸ Ndegam sax dama leena tegoon aw tiis ndax bataaxal ba ma leen bind, réccootuma ko, doonte réccu woon naa ko, ndax gis naa ne bataaxal boobu teg na leen aw tiis, lu mu gàtt gàtt. ⁹ Waaye tey bég naa, te du tiis wu ngeen tegoo laay bége, waaye li leen tiis wi tuubloo, laay bége, ndax woowu xeetu tiis la Yàlla namm ci yeen, moo tax it yóbbewunu leen

† 6:16 6.16 Seetal ci *Sarxalkat yi* 26.12.

‡ 6:17 6.17 Seetal ci *Esayi* 52.11.

§ 6:17 6.17 Seetal ci *Esekiyel* 20.41.

* 6:18 6.18 Seetal ci *2.Samiyel* 7.14.

jenn loraange. ¹⁰ Ndaxte tiis wu Yàlla namm, ag tuubeel gu jëme cig mucc lay jur, te loolu du tiis wees di tiisoo. Waaye tiisu àddina, ndee lay jur. ¹¹ Gisleen nag, seen tiis wi leen Yàlla teg ci coobareem, li mu leen jural: gii farlute; gii kàddug layoo gu ngeen yékkati, rawati; mii mer mu war, rawati; gii ragal Yàlla rawati; gii nammeel rawati; gii xéraange rawati; gii pastéef ci yar ki tooñ rawati! Nu nekk ngeen setale seen bopp wecc ci mbir moomu. ¹² Kon nag su ma leen bindee, ki tooñ taxul, ki ñu tooñ it taxul, waaye dama leena bind, ngir farlute gi ngeen am ci nun, mana fés, fi kanam Yàlla, ngeen gisal ko seen bopp. ¹³ Loolu seral na sunu xol. Te yemunu ci xol bu sedd, waaye gënati nanoo bége mbégtém Tit, mi ngeen dalal am xelam, yeen ñépp. ¹⁴ Dëgg la, damoo naa leen as lëf fi kanam Tit, waaye gacce fekku ma ci. Dëgg lanu leen masa wax, waaye la nu leen doon damoo fa kanam Tit itam, noonu la mujje doon dëgg. ¹⁵ Te saa yu Tit xoolaatee ni ngeen dégge ndigal, yeen ñépp, ak wegeel gi ngeen ko dalale, ànd ceek ragal Yàlla bay lox, cofeelam ci yeen di gënatee yokku. ¹⁶ Bégg naa, ndax wóolu naa leen ci lépp!

8

Yéwénleen

¹ Gannaaw loolu bokk yi, danu leen di xamal li yiwu Yàlla maye ci biir mboolooy gëmcati diiwaanu Maseduwan. ² Doonte jaar nañu ci nattub njàqare bu mag, seen mbégtée rembat ci seen biir ñakk gu tar, ba géegal seenug tabe. ³ Seen kemu am-am lañu joxee, maa ko seede, lu wees seen am-am sax lañu joxee xol bu sedd. ⁴ Dañu noo ñaan, ba di nu tinu, ngir nu may leen, ñu def seen loxo ci ndimbalu jàpplante gi jëm ci gëmkat ñu sell ñi*. ⁵ Li nu séentu woon sax wees nañu ko, nde Sang bi lañu jékka jébbal seen bopp, door noo jébbal seen bopp, te noonu la ko Yàlla bégge. ⁶ Looloo tax nu soññ Tit, ngir noonee mu tàmbalee woon ci yeen, ndajalem ndimbal li, mu àggalee ko ci yeen. ⁷ Gannaaw nag yeena duunle ci lépp; muy ci wàllu ngëm, ak wàllu kàddu yu rafet, ak wàllu xam-xam, ak cawarte ci lépp, ak ci cofeel gu nu leen xiir, kon ndajalem ndimbal lii it, ngalla duunlelen ci.

⁸ Du ndigal lu ma leen jox, waaye njaxlafug yeneen gëmkat, moom laay natte seen xol, ngir xam nu seen cofeel dëggoo. ⁹ Xam ngeen kat sunu yiwu Boroom Yeesu Almasi, moom mi woomle woon, te yeena tax mu

* **8:4** 8.4 Seetal ci *Room* 15.26. Ndimbal loolu ca gëmkat ña néew-doole ca Yerusalem la jëmooon.

ñàkk, ngir woomale leen ag ñàkkam.

¹⁰ Ab xalaat laa am ci mbir mii, te mooy doon seen njariñ. Du jëf ji rekk ngeen jëkke woon, waaye yeena jëkkoona biral daaw, yéney dimbali. ¹¹ Kon nag léegi, mottlileen jëf ji. Noonu ngeen xére woon ci seen yéene, mottleeleen ko noonu ci seen kem am-am. ¹² Ndax kat ab joxe, bu àndee ak yéene rekk, la boroom joxe bi amul, deesu ci natt lees koy nangul, waaye li mu am, ci lees koy nangul ab joxeem.

¹³ Du caageenu nag, teg leen coono, ngir teggil ñenn ñi, waaye ag tollale war na ci. ¹⁴ Tey jii seenug rembatle mooy faj soxlay ñeneen, ngir ëllëg, rembatley ñooña faj seeni soxla, yeen itam. Su ko defee ag tolloo am. ¹⁵ Noonu lañu binde ne: «Ki dajale lu bare ëpplewul, te ki dajale lu tuut ñàkkul†.»

Yónnentub Tit am na sabab

¹⁶ Cant ñeel na Yàlla, mi def ci xolu Tit, mu xér ci yeen ni ma xére ci yeen! ¹⁷ Ba nu ñaanee Tit mu dikk ba ci yeen, nangul na nu, waaye yemu ca, nde ci xéraangeem la yebul boppam ne mooy dikk ba ci yeen. ¹⁸ Noo ko yebal, boole kook menn mbokk mu mboolooy gëmkat ñëpp gërëm, ndax liggéeyam ci xibaaru Almasi bi muy

xamle. ¹⁹ Rax ci dolli, mboolooy gëmkat ñi ñoo ko tabb, ngir mu ànd ak nun, ba nu yóbbu ndimballi, muy teddngay Boroom bi ci boppam, te di sunu firndeey cawarte ci dimbalee. ²⁰ Noonu lanu fàggoo, ndax kenn bañ noo sikk ci ndimbal lu bare lii nu wara saytu. ²¹ Li nuy xinte moo di li baax ci kanam Boroom bi, te baax ci kanam nit ñi itam.

²² Boole nañu leen itam ak sunu mbokk mu nu nemmiku xéraangeem ay yooni yoon, ci fànn yu bare, te mu gënatee xér bii yoon ndax kóolute gu réy gu mu am ci yeen. ²³ Su dee mbirum Tit, mooy sama wéttal, di ma jàpple ci liggéey bi, ngir yeen. Sunu bokk, yi ànd ak moom nag, ñooy ndawi mboolooy gëmkat ñi, te ñooy teraangay Almasi. ²⁴ Kon nag wonle leen leen lu firndeel seen cofeel ci ñoom, ak ci kanam mboolooy gëmkat ñi, firndeel itam ne noo yey wóolu leen.

9

¹ Ci mbirum ndimbal lu jëm ci ñu sell ñi, jarul ma di leen bind, ² ndax xam naa seen yéene ju réy, te moom laay damoo ci kanam waa Maseduwan, naan leen: «Daaw fekk na waa Akayi* noppi.» Te seen xéraange jooju ngeen nekke xiirtal na ñu bare. ³ Maa yebal bokk yi, di yaakaar ngeen noppi

† 8:15 8.15 Seetal ci *Mucc ga* 16.18. *

9:2 9.2 waa Akayi: Korent mooy péeyu

ni ma ko waxe woon, ngir la nu leen doon damoo ci mbir mii, baña neen. ⁴ Lu ko moy bu niti Maseduwan dikkee, ànd ak man, te fekkuleen noppi, kóolute googu sunu gacce lay doon, rawatina seen gos. ⁵ Moo tax ma noon naa soññ bokk yi, ñu jiitu ma ci yeen, ba waajal ndimbal lu takku li ngeen dige woon, ba mu noppi, te baña doon sompi ñott, xanaa di ndimbal lu duun.

Ku ji lu bare, góob lu bare

⁶ Lii rekk la: ji lu tuut, góob lu tuut; ji lu bare, góob lu bare. ⁷ Kon na ku nekk joxe, ni mu ko waaje ci xolam, te bañ koo tiisoo, bañ koo joxee ñàkk peXe, ndax kiy joxee xol bu sedd, Yàlla sopp na ko, ⁸ te Yàlla man na leena baawaanal wépp yiw, ba ngeen saxoo am lu leen doy ci lépp, ak koom gu bare, ngir jépp jëf ju baax. ⁹ Noonu lañu binde ne: «Mooy naddil néew-dooley,

te njekkam sax dàkk†.»

¹⁰ Te kiy jagleel beykat bi am jiwu, ak mburu mu nit di dunde nag, kooku moo leen di jox jiwu mu ne gàññ, te mooy ful seen meññeefum njekk. ¹¹ Su ko defee ngeen woomle ci lépp, mana yéwén ci wet gu nekk, ba seen jëf ji sottée ci nun, mana jur cant gu bare, ñeel Yàlla.

¹² Ndax liggéey bi ndimbal lii laaj kat, yemul rekk ci faj soxlay ñu sell ñi, waaye

itam dina baawaanal cant gu bare, ñeel Yàlla. ¹³ Liggéey bi ci ndimbal lii nag, nit ñi dinañu natt soloom bu réy, bay sàbbaal Yàlla, ndax ni ngeen firndeele ne déggal ngeen xibaaru jàmm bu Almasi, ak ni ngeen yéwéne ci seen jàpplante, jéme ci ñoom ak ci ñépp. ¹⁴ Cofeel gu réy nag lañu leen di ñaanale, ndax yiw wi leen Yàlla gééjal, yeen. ¹⁵ Cant ñeel na Yàlla ci mayam gu tiiñ aw làmmiñ.

10

Póol tontu na ñi koy ñaññ

¹ Man Póol ci sama wàllu bopp nag, maa leen di ñaaxe teeyug Almasi, akug lewetaayam, man miy teew ci seen biir, di ab ragaleey, fi seen kanam, te bu ma soree donj laa leen di ñemeey, ² rikk buleen ma taxa teew, bay ñemee jëfe kóolute, gi ma nara ñemee jëfe, ak ñenn ñi xalaat ne ni nitu suuxu neen donj lanuy doxale.

³ Dëgg la, nitu suux lanu, waaye xeexewunu ni nit di xeexe. ⁴ Ndaxte gannaay, yi nuy xeexe du gannaayi suuxi neen, waaye da di gannaay yu am fa Yàlla, kàttanu daane ay tata. Te xalaatin yu jubul, noo leen di daaneel, ⁵ mook lépp luy réy-réyloo ab taxawaayam, di jonjante ak xam-xamu Yàlla, te nooy jàpp njaam bépp xalaat, ngir déggal-loo ko Almasi. ⁶ Te keroog bu

† 9:9 9.9 Seetal ci Sabóor 112.9.

seen dégg ndigal matee, fas nanu yéenee mbugal képp ku déggadi.

⁷ Xanaa ci melow biti donj ngeen di xool*! Su amee ku mu wér péññ, moom ci boppam ne ci Almasi la bokk, na dellu jàpp moom ci boppam, ne ndegam ci Almasi la bokk, nun itam, ci Almasi lanu bokk. ⁸ Te doonuma am benn kersa, su ma éppaloon sax ci damoo sañ-sañ bi nu Boroom bi jox, te du sañ-sañu sànk leen it, xanaa yokk seen ngëm. ⁹ Buggumaa mel ni ku leen di xébale ay bataaxal nag. ¹⁰ Ndaxte bataaxal yi kat lañu ne: «Dañoo ñagas, te tàng, waaye bu teewee moom ci boppam, da naan yàcc, te ay kàddoom xeebu.»

¹¹ Lii nag, kiy waxe noonu, na ko xam: ni nu mel ci kàddu ci sunuy bataaxal, bu nu wuutee, noonu lanuy mel ci jéf, bu nu teewee.

¹² Ñenn ci ñooñu di seedeel seen bopp ne ñoo yelloo ngërëm nag, nun ñemewunoo boole sunu bopp ak ñoom, mbaa nuy méngale sunu bopp ak ñoom. Waaye ñoom dañoo amul xel, ndax nattukaay bi ñuy nattoo, di ko méngalantee ci seen biir, ñoom ñoo ko sàkkal seen bopp! ¹³ Nun, sunub damu dafa am kemu bu mu dul wees. Sunu kemu moo di dëndub tool bi nu Yàlla sas, te ci biir tool bi lanu liggéeye, ba agsi ci yeen.

¹⁴ Moo tax weesunu sunu kemu sas, mbete agsiwunu woon ba ci yeen. Waaye noo agsi ba ci yeen, indil leen xibaaru jàmm bu Almasi. ¹⁵ Weesunu kemu, bay damu ci liggéeyu ñeneen. Waaye am nanu yaakaar ne nu seen ngëm gëna yokkoo, ni la sunuw sas di gëna yokkoo, lépp ci biir kemu gi ñu nu àppal. ¹⁶ Su ko defee nu mana wees fa yeen, ba jàll yégleji xibaaru jàmm bi ca wàlla, te baña damoo lu ñeneen def ba noppi, ci seen biir sas. ¹⁷ Kuy damu daal, na damu ci Boroom bi†.

¹⁸ Ndax ki ñu naw mooy ki Boroom bi gërëm, waaye du ki gërëm boppam.

11

Póol wuute na ak ndawi naaféq yi

¹ Céy bu ngeen ma muñaloon, ba ma dof-doflu tuuti! Muñal-leen ma rekk. ² Maa leen di fiiree fiiraangey Yàlla ci boppam, ndax jenn jèkkër donj laa leen digool ab séy, te mooy Almasi mi ma leen namma jébbal, te fekk leen di janq bu set wecc. ³ Waaye na jaan ja naxe woon Awa, ca pexeem, ragal naa seenum xel yàqoo noonu, ba dèddu ngëm gu dèggu te set gu ngeen ñoye woon ci Almasi. ⁴ Ndax kat gaaw ngeena xajoo lool, nit ku dikk, di leen waare meneen Yeesu mu nu waarewul, mbaa geneen noo gu ngeen jot

* **10:7** 10.7 Mbaa: Xool-leen jàkk mbir mi. † **10:17** 10.17 Seetal ci Yeremi 9.23.

te jotuleen ko woon, mbaa beneen xibaar bu ngeen dëggal, te mu wuute ak ba ngeen dëggoon. ⁵ Moona ndaw yu mägga mäggyooyeey, foog naa ne duma seen cuune ci lenn. ⁶ Su ma dee ku xareñul ci wàllu wax it, du ci wàllu xam-xam, te nu nekk lanu leen wone loolu, ci bépp fànn.

⁷ Am boog damaa tooñ ca na ma toroxloo ngir darajaal leen, ndax la ma leen laajul ag pey, ba ma leen di ägge xibaaru jàmm bu Yàlla bi? ⁸ Yeneen mboolooy gëmkat de laa jëlal, nde maa nangoo ag peyoor ca ñoom, ba man leena liggéeyal, yeen, ci neen. ⁹ Te ba ma nekkee ci yeen te soxla dab ma, wéeruwuma ci kenn ci yeen, ndax la ma ñàkkoon, bokk ya jóge Maseduwan ñoo ma ko indil. Fexe naa ba du lenn lu ma leen diisale, te noonu laay saxoo. ¹⁰ Ak dëggu Almasi gi ci man, kàddug damu googu, kenn du ma ko xañ, ci diiwaanu Akayi gépp. ¹¹ Lu tax? Ndax dama leena buggul? Yàlla xam na ne «ahakay!» ¹² Noonu may def rekk laay saxoo, ngir xañ aw lay, ñiy wut aw lay wu ñu damoo, naan ñook nun a yem kepp daraja. ¹³ Ñooñu ay ndawi caaxaan lañu, ay liggéeykat yu njublan yu mbubboo ndawi Almasi. ¹⁴ Te loolu jarula waaru, ndax Seytaane ci boppam, malaakam leer lay mbubboo. ¹⁵ Kon bu ay ndawam itam di mbubboo ndawi njub, du doon lu

yéeme. Waaye seenug muj, seeni jëf lay yemool.

Póol am na ay nattu ci biir yónnentam

¹⁶ Ma baamu ko, bu ma kenn jappe ab dof, mbaa boog, ngeen muñal ma ni ñuy muñale ab dof, ba ma damu tuuti, man itam. ¹⁷ Li may wax nag, waxewuma ko ci ndigalal Boroom bi, waaye taxawaayu dof laa koy waxe, gannaaw mbirum damu la. ¹⁸ Ndegam ñu baree ngi damu ni niti suuxu neen di damoo, naa damu, man itam. ¹⁹ Yeen boroom xel yi, yeenaka nangoo muñal ay dof, ²⁰ nde muñal ngeen ku leen jaamloo, muñal ku leen lekk, muñal ku leen futti, muñal ku leen jaay daraja, muñal ku leen talaata! ²¹ Ma waxe ko gacce, mbete noo néew doole, ba manunoo jêfe ak yeen noonu!

Ndaxam, ma wax waxi dof, lu waay ñemee damoo, ñeme naa koo damoo, man it. ²² Xanaa ay Ebrë lañu? Ak man itam. Xanaa ci xeetu Israyil lañu bokk? Ak man itam. Xanaa ay sêti Ibraayma lañu? Ak man itam. ²³ Xanaa ay surgay Almasi lañu? Naa rækkaaju nag, te ne maa leen ko gëna doon. Bu dee ci liggéey yu metti, maa man fopp; bu dee ci fani kaso, maa ëpple fopp; bu dee ci ay yar, maa ëpple ay yooni yoon, te bare na lu ma riisu ndee, ba raw leen: ²⁴ ci Yawut yi lañu ma dóore juróomi yoon, ñeent fukki kaccri yu yées benn.

²⁵ Ñetti yoon lañu ma dóori yet, dóor may doj benn yoon. Ñetti yoon laa dugg gaal, mu suux. Fanaan naa, yendu naa biir xóotey géej. ²⁶ Bare na lu ma tukki, ay aaytéef xaare ma ay dex, xaare ma ay sàcc, xaare ma ay pexe yu ma samaw xeet lalal, ak yu ma jaambur ñi lalal. Ay aaytéef xaare na ma biir dëkk, xaare ma biir màndiñ, xaare ma biir géej, xaare ma ci biir bokki taalibe yu ko mbubboo. ²⁷ Doñ-doñ, akub coono ci la, te bare naa lu ma fanaanee xoole. Xiif naa, mar naa, te bare na lu ma ñàkk ab dund. Liw naa, rafle naa, ²⁸ te gannaaw li ci des lépp sax, sama xintey bés bu nekk a ngi fi, njàqare ji ma am ci mboolooy gëmkat ñépp. ²⁹ Ana ku ci néew doole, te taxul ma néew doole, man it? Ana ku ñu ci bàkkaarloo, te awma ci tiis wu taal ab xol?

³⁰ Su damu waree de, samag néew doole laay damoo. ³¹ Yàlla sunu Baayu Sang Yeesu, moom mi yelloo cant ba fàww, xam na ne fenuma. ³² Ba ma nekkee Damaas, ga boroom dëkk ba di jawriñu Buur Aretas, boroom dëkk baa santaane ñu wattu buntu dëkk ba, ngir jàpp ma. ³³ Waaye ca palanteeru tatay dëkk ba lañu ma yoore cig dàmba, ba ci suuf. Noonu laa ko rëcce.

12

Póol am na am peeñu, akub nattu

¹ Damu war na, moonte amul njariñ, waaye naa jàll ba tey ci mbir yu ma Sang bi gisloo, ak peeñu yu mu ma won. ² Maa xam aw nitu Almasi, ba ñu ko yéegée ba ñetteelu asamaan*, fukki at ak ñeent la tey. Ndax aw yaramam lees ko yéegaale woon? Xawma, ndax yéegaaleesu ko aw yaramam? Xawma, Yàlla rekk a xam. ³ Xam naa ne nit kooku, ndegam yaramam lees ko booleel, am booleesu ko ak yaramam? Xawma, Yàlla rekk a xam, ⁴ Waaye yéegees na ko ba Àjjana, mu dégg fa mbir mu waxuwul, te mayeesul nit mu tudd ko. ⁵ Nit ku mel noonu laay damoo, waaye du sama bopp laay damoo, xanaa ma damoo diggante yu ma néewe doole. ⁶ Su ma nammoona damu it, du doon ag ndof, ndax dégg laay wax. Waaye damay moytoo damu, ngir kenn bañ maa fooge lu wees li mu gis, may def, ak li mu dégg, may wax.

⁷ Te it, waccalees na ma ndégu biir suux, mu taxawe ndawal Seytaane, di ma mitital, ngir ma baña bew ndax peeñu yu yéeme. ⁸ Mbir moomu, ñetti yoon laa ci ñaan Sang bi, ngir mu sorele maak moom. ⁹ Mu ne ma: «Sama yiw donj nga soxla; sama manoore, ci ag néew

* 12:2 12.2 Ci gis-gisu Yawut yi, ñetteelu asamaan moo gëna kawé.

doole lay mate.» Kon kat dinaa gëna bégati ci damoo diggante yu ma néewe doole, ngir manoorey Almasi wàcc ci sama kaw. ¹⁰ Looloo ma tax di bânneexu ci biir diggante yu ma néewe doole, ak ci biiri saaga, ak ci biir ag ñàkk, ak ci biir coono yu ñu may bundxatale, ak ci biir njàqare yu ma dal ngir Almasi. Ndaxte bu ma néewe doole, booba laa am kàttan.

Póol bëgg na waa Korent

¹¹ Mujj naa dib dof nag, te yeena ma ko yóbbe, nde gërëm maa leen waroon, ndax doonte duma dara sax, ndaw yu màgga màgg yooyeey, duma seen cuune ci lenn. ¹² Firnde yiy màndargaal ndawal Almasi, feeñalees na ko ci seen biir, lépp ci ag muñ gu mat sèkk: firnde yeek kéemaan yeek jaloore yi. ¹³ Ci lan ngeen yéesle yeneen mboolooy gëmkat ñi? Xanaa sama soxlay jëmmu bopp jii ma leen wéerul. Kon baal-leen ma, maa tooñ!

¹⁴ Maa ngii di leen waaja ganesi ñetteel bi yoon, te duma wéeru ci yeen. Wut-siwuma lu ngeen am, yeen laa soxla. Ndaxte doom du dencal waajuram, waaye waajur mooy dencal doom. ¹⁵ Man nag xol bu sedd laa yeboo ci jaay mboolem lu ma am, ba jaay sama dooley bopp ngir seen jëmmi bopp. Xanaa duma leen ji gii cofeel gu réy, di feyoo cofeel gu

ko yées? ¹⁶ Xanaa dees na ne, man ci sama wàllu bopp diisaluma leen moos, waaye samag njoblanj laa fexee ba nax leen?

¹⁷ Ndax am na kenn ku ma jëfandikoo, ci ñi ma yebaloon ci yeen, ba lekkal leen lenn? ¹⁸ Maa soññ Tit, ngir mu seetsi leen, te maa yebal mbokk moomu, boole kook moom. Ndax Tit da leena lekkal? Xanaa du maak mooma bokk menn mébét, ak wenn doxalin?

¹⁹ Mbaa fooguleen ne sunu bopp lanuy layal nii fi seen kanam? Fi kanam Yàlla de lanu waxe, ndax Almasi mi nu gëm, te lépp, soppe yi, seen yokkute la ñeel. ²⁰ Ragal naa, bu ma dikkee, fেকে leen nu ma neexul, yeen it, ngeen gise ma nu leen neexul. Ragal naa ay réeroo ci seen biir ak kiñaan ak mer mu ëpp, ak di-iroo mbagg, ak waxi sos aki jëw, ak réy-réylu, akug sal-faañoo. ²¹ Ragal naa, bu ma dikkee, sama Yàlla ruslotti ma ndax yeen, may tiisoo ñu bare ñu wéye seen bàkkaar ya woon, te tuubuñu jëfi sobe ji, ak powum séy mi, ak yàqute gu af, gi ñu nekke.

13

Ay kàdduy artoo aki tåggtoo ngi

¹ Ñetteel bi yoon a ngii, bu ma leen di ganesi. «Ci kàddug ñaari seede ba ñett nag la àtteb mépp mbir di wére*.» ² La ma waxoon

* 13:1 13.1 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 19.15.

ba noppi ca sama ñaareelu nğan, tey bi ma wuutee, moom laay baamtu, artoo ko ñi jëkkoona bàkkaar, ak ñi ci des ñépp: su ma délsee, duma ñéeb lu kenn, ³ gannaaw yeenay wut lu firndeel ne ci man la Almasi di waxe ak yeen, te moom néewul kàttan, diggam ak yeen, waaye ku manoorewu la ci seen biir. ⁴ Cig néew doole lees ko daaje ci bant ba rey ko, waaye tey ci manoorey Yàlla lay dunde. Nun itam sunug bokk ci Almasi moo tax nu néew doole, waaye ci manoorey Yàlla lanuy bokk ak moom di dund, bu nuy jëflante ak yeen.

⁵ Xoolaatleen seen bopp, ba xam ndax yeena ngi ci yoonu ngëm wi. Nattleen seen bopp, xanaa xam ngeen ne Yeesu Almasee ngi ci yeen? Ndegam du seen gëmadi, la natt ba firndeel! ⁶ May yaakaar nag ne nun, dingeen xam ne firndeel nanu sunu taxawaay. ⁷ Teewul nuy ñaan Yàlla, ngeen baña def dara lu bon, te ñaanunu loolu am, ngir nu man koo firndeele sunu taxawaay, waaye bu sunub taxawaay doonul woon lu firndewu itam, sunu yéene mooy ngeen di def lu baax. ⁸ Ndax kat manunoo def dara ba sot liy dëgg, manunu lu dul liggéeyal liy dëgg. ⁹ Bu nu néewee doole, te ngeen am doole, bég nanu. Lii itam, nu ngi koy ñaan, te mooy ngeen yokku

ba mat sëkk. ¹⁰ Looloo tax ma bind leen lii bala maa dikk, ba buma dikkee, du jar may mettil ni may jëflante ak yeen, ci kaw sañ-sañ bi ma Boroom bi jox. Ndax kat sañ-sañ bi, yokke moo ko taxa jóg, waaye deesu ko yàqe.

¹¹ Ma tëje fii nag, bokk yi, bégleen, yokkuleen ba mat sëkk, ñaaxanteleen, mànkooleen te jàmmoo. Su ko defee Yàlla miy Yàllay cofeel ak jàmm mooy ànd ak yeen.

¹² Saafonteelen foonante yu sell. Ñu sell ñépp a ngi leen di nuy.

¹³ Sunu yiwu Sang Yeesu Almasi nag, ak cofeel Yàlla, ak bennoo geek Noo gu Sell gi, yal nañu bokk ànd ak yeen ñépp.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Galasi

¹ Ci man Póol, ndaw li bàyyikoowul ci ay nit, jot-tliwul yónnentu nit, xanaa Yeesu Almasi, ak Yàlla Baay bi ko dekkal, ci man la kàddu gii bawoo, ² bawoo itam ci mboolem bokk yi nekk ak man, ñeel mboolooy gëmkat yu diiwaanu Galasi. ³ Aw yiw ak jàmm ñeel na leen, tukkee ci Yàlla sunu Baay, ak Sang Yeesu Almasi, ⁴ mi maye bakkanam ngir njotug sunuy bàkkaar, ba musal nu ci jamonoy tey ju bon ji, ci coobarey Yàlla sunu Baay, ⁵ bi daraja ñeel, tey ak èllëg ba fàww. Amiin.

Xibaaru jàmm bi benn la

⁶ Man de jaaxle naa ci nii ngeen gaawa dëddoo Yàlla mi leen woo ci boppam, ci ndimbalal yiwu Almasi, bay topp xaat beneen xibaaru jàmmeey! ⁷ Te beneen dafa amul sax, xanaa ñenn ñi leen di jaxase, te bégga sop-parñi xibaaru jàmm bu Almasi. ⁸ Waaye nun ci sunu bopp, mbaa malaaka mu bawoo asamaan sax, ku leen ci àgge woon beneen xibaaru jàmm bu dul bi nu leen àgge, kooku yal na alku! ⁹ Wax nanu ko ba noppi, ma waxati ko tey: képp ku leen àgge beneen xibaaru jàmm

bu moy bi ngeen xasa jot, yal na alku!

¹⁰ Léegi nag ndax nit ñi laay sàkkoo jubool, am Yàlla? Am nit ñi laay wuta neex? Su ma béggoona wéye neex nit ñi de, duma doon jaamub Almasi.

Almasi moo dénk Póol xibaaru jàmm bi

¹¹ Bokk yi, ma xamal leen ne leen xibaaru jàmm bi may yégle, bàyyikoowul ci nit. ¹² Te it man jëlewuma ko, jàngewuma ko ci nit, xanaa ci peeñum Yeesu Almasi.

¹³ Ndax kat dégg ngeen ni ma doon jëfe bu jëkk, bi ma nekkee ci yoonu Yawut, bundxatal gu jéggi dayo ga ma daan teg mbooloom gëmcati Yàlla mi, di ko yàq. ¹⁴ Yoonu Yawut, maa ci rawoon ñu bare ci sama maas gi ma bokkal askan, te maa leen gënoona xér fuuf ci sunu aaday maam. ¹⁵ Waaye ca sama biiru ndey la ma Yàlla séddoo, woo ma ci boppam ci kaw yiwam, te moom la soob, ¹⁶ mu feeñalal ma Doomam, ba ma àgge jaambur ñi dul Yawut, xibaaru jàmm bi ci mbirum Almasi. Ci saa si diisoowuma ci ak kenn. ¹⁷ Demuma sax Yerusalem, seeti ñi ma jékka doon ndawi Almasi, waaye Arabi laa dem, doora délsi Damaas.

¹⁸ Gannaaw ba ñu ca tegee ñetti at laa doora dem Yerusalem, ngir xamanteji ak Sefas, toog fa moom ñaari ayi bés. ¹⁹ Teewul gisuma

kenn ci ndaw yi ci des, ku dul Yanqóoba, rakku Sang bi. ²⁰ Li ma leen bind nii nag, Yàlla mi nu tiim seere na ne du ay fen. ²¹ Gannaaw gi laa dem diiwaani Siri ak Silisi. ²² Waaye ba boobu, mboolooy gëmcati Almasi ya ca diiwaanu Yude xamuñu ma woon. ²³ Déggoon nañu rekk ñu naan: «Ki nu daan bundxatal bu jëkk, di yaq sunu yoonu ngëm wi de, léegi mooy yégle xibaaru jàmm bi koy xamle!» ²⁴ Mboolooy gëmcati yooyu nag di sant Yàlla ci man.

2

Ndawi Almasi ya doylloo nañu Póol

¹ Fukki at ak ñeent gan-naaw gi laa dellu Yerusalem, ànd ak Barnaba, yóbbaaale Tit itam. ² Sama tànki yooyu nag am peeñu moo ko waral. Ca laa wéetoo ak ña ñu jàppoon ne ñooy kàngami mbooloom gëmcati ña, faramfâceel leen xibaaru jàmm bi may yégal jaambur ñi dul Yawut, ngir ragal sama liggéey bi ma jota def, te di ko wéye, doon coonob neen. ³ Moonte Tit mi ma àndaloon sax, tegeesu ko fa wartéefu xaraf, te ci askanu geregi yi dul xaraf la bokk. ⁴ Doonte booba, ay nit ñu tuddoo bokki gëmcati ñoo yoxoosu ba tàbbi ci sunu biir, di nu yèddu, ngir luqatu ni nu moome sunu bopp ndax Almasi Yeesu mi nu gëm, te li ñu ci jublu di delloo nu ci buumi njaam.

⁵ Waaye ñooñu, nangulunu leen lu tollook simili sax, ndax bëgg leena sàmmal yeen, dëggug xibaaru jàmm bi, ba mu sax ci yeen.

⁶ Teewul ñooñu ñu jàppe woon ay kàngam, ak daraja ju ñu masoona am, amaluma solo, nde Yàlla amul xejj ak seen, ñooñu yokkuñu lenn ci kàddu gi may xamle.

⁷ Xanaa kay li ñu gis moo di ni Yàlla yebale Piyeer ngir mu àgge askanu Yawut xibaaru jàmm bi, noonu la ma yebale ngir ma àgge ko jaambur ñi xaraf, ⁸ ndax ki liggéey ci Piyeer, ngir mu doon ndawam ci Yawut yi, moo liggéey ci man itam, ngir may ndawam ci yeneen xeet yi. ⁹ Ña ñu jàppoon ne ñooy kenuy mbooloom gëmcati ña nag, te ñuy Yanqóoba ak Sefas ak Yowaan, ba ñu ràññee yiw wi ñu ma jagleel, maak Barnaba lañu jox loxo, ngir nun nu liggéeyi ca jaambur ña, te ñoom ñu liggéeyi ci Yawut yi. ¹⁰ Laajuñu lu moy nu fàttliki néew doole yi, te loolu di lu ma pastéefoo jéfe.

Póol yedd na Sefas ca Àncos

¹¹ Waaye ba Sefas dikkee Àncos, jàkk laa ko def, weddi ko, ndax moo nekkul woon ci dëgg. ¹² Ndax kat balaa aw nit a dikk, bàyyikoo fa Yanqóoba, Sefas da daan bokk lekk ak jaambur ñi dul Yawut. Waaye ba ñooñu dikkee la rocciku, daldi beddeeku jaambur ñi,

ndax ragal waa làng, ga jàpp ne aaday xaraf wartéef la. ¹³ Yeneen Yawut ya it di jinigalandoo, ba Barnaba sax lajj topp leen ci seenug jinigal.

¹⁴ Waaye ba ma gisee ne doxewuñu njub gi dëggug xibaaru jàmm bi laaj, maa wax Sefas ci kanam ñépp, ne ko: «Ndegam yaw miy ab Yawut, yaa jéfewul ni ab Yawut, xanaa di jéfe ni xeeti jaambur ñi, ana lu tax ngay értal jaambur ñi dul ay Yawut, ngir ñu yawutal?»

Ngëm a takku

¹⁵ Nun danoo juddu diy Yawut, te bokkunu ca xeet yee diy bàkkaarkat. ¹⁶ Xam nanu nag ne nit ki, du ci jéfi sàmm ndigali yoon la ko Yàlla di joxe àtteb ku jub, xanaa ci ngëm gu mu gëm Yeesu Almasi. Te nun itam, Almasi Yeesu lanu gëm, ngir Yàlla jox nu àtteb ku jub ci kaw gëm gu nu gëm Almasi, te du ci kaw jéf ju nu sàmme ndigali yoon. Ndax kat du ci jéfi sàmm yoon lees di joxe kenn àtteb ku jub.

¹⁷ Ba tey su nu dee sàkku àtteb ku jub, ndax li nu gëm Almasi, te teewul nit ñi gis ne nu ngi bàkkaar, nun itam, ndax loolu day wund ne Almasi mooy xiirtale ci bàkkaar? Mukk kay! ¹⁸ Ndaxam su dee tabaxub ndigalu yoon bi ma tojoon, moom laa tabaxaat, maa def sama bopp moykatub yoon. ¹⁹ Su dee wàllu yoonu Musaa nag, man nit ku dee laa, te

yoonu Musaa moo ko waral, ngir ma mana dund dund gu ñeel Yàlla. Dees maa boole ak Almasi rey ca bant ba. ²⁰ Moo tax dootu man maay dund, waaye Almasi mooy dund léegi ci man. Sama dundu yaramu suux wii tey nag, ci ngëm gi ma gëm Doomu Yàlla laa koy dunde, moom mi ma sopp, ba jébbale boppam ngir man. ²¹ Duma neenal yiwu Yàlla, ndax kat su doon ci sàmm ndigalu yoon lees di ame àtteb ku jub, konoon Almasi moo dee cig neen.

3

Dellu ci yoonu Musaa du xel

¹ Yeen waa Galasi, yeena ñàkk xel! Ku leen gëlëmal, te na Yeesu Almasi deeye ca bant ba di lu ñu leen leeralal ba mu mel ni lu ngeen gise seeni bët? ² Lenn rekk laa bëgg ngeen xamal ma ko: ndax ci jéfi sàmm ndigalu yoon ngeen jote Noowug Yàlla gi, am li ngeen dégg xibaaru jàmm bi ba gëm ko moo leen ko may? ³ Ana nu ngeen mana ñàkke nii xel? Ngeen tàmbalee ci Noo gi, ba noppi di jéema motlikoo jéfi nitu suuxu neen! ⁴ Dangeena dékku yii coono yépp ci neen? Xanaa déet kay! ⁵ Ki leen di may Noo gi, tey sottal ay kéemaan ci seen biir, ndax li ngeen sàmm yoon moo tax mu di ko def, am li ngeen dégg, ba gëm moo tax?

6 Noonu la Ibraayma gëme Yàlla, «ñu wañnal ko ngëmam ag njub*.»

7 Xamleen boog ne nit ñiy boroom ngëm, ñooñu ñooy doomi Ibraayma. 8 Mbind mi moo waajaloon lu jiitu ne ci kaw ngëm lees di joxe xeet yi dul Yawut, àtteb nit ñu jub. Moo taxoon mu yégal Ibraayma lu jiitu, bii xibaaru jamm: «Xeeti àddina yépp ci yaw lañuy barkeele†,» 9 ba tax na, boroom ngëm yi lees di booleek Ibraayma miy boroom ngëm, barkeel leen.

10 Mboolem ñi yaakaar seen jëf ju ñu sàmme yoonu Musaa, repp nañoo alku, nde bindees na ne: «Alkànde ñeel na képp ku saxoowul mboolem digal yi ñu bind ci téereb yoon wi, ngir di ko jëfe‡.» 11 Li sàmm yoon taxul kenn jot àtteb ku jub fi kanam Yàlla sax, lu leer nàññ la, nde: «Ku jub ndax ngëmam mooy dund.» 12 Yoon wi nag ajuwul ci ngëm, nde: «Kuy jëfe digal yooyu, yaay dund ndax ñoom§.»

13 Almasi moom, moo nu jot ci alkàndey yoon wi, ba mu doonee ku alku ngir nun, nde: «Alkute ñeel na képp ku ñu rey, wékk ko ci bant*.» 14 Noonu la deme ngir barkeb Ibraayma wàccal xeet yi dul Yawut ndax Almasi Yeesu, ngir

itam nu jot ci digeb Noo gu Sell gi, ci kaw ngëm.

Yoonu Musaa fecciwul kóllère

15 Bokk yi, ma misaale ko mbiri doom Aadama. Kayitub donale bu nit donj bind, su dee lu wóor, deesu ko neenal, mbaa di ci yokk dara. 16 Te Ibraayma lañu digoon dige yi mook ki taxawal askanam. Newuñu: «ñi taxawal ay askanam», mbete ñu bare lañuy wax, waaye wenn rekk la: «ki taxawal askanam,» te ki taxawal askanam moo di Almasi. 17 Li ma ciy wax mooy lii: kóllèreg Yàlla gi taxawe ni kayitu donale gu mu dëggal, yoonu Musaa, wi dikk ñeenti téeméeri at ak fanweer gannaaw kóllère gi, manu koo neenal, ba fomm digeb† Yàlla. 18 Su doon ci yoonu Musaa la ndonale ga aju, kon dootul doon lu digeb Yàlla waral. Waaye ci kaw ab dige la Yàlla baaxee Ibraayma aw yiwam.

Ku gëm Almasi, yoonu Musaa wàcc na la

19 Waaw kon yoonu Musaa, ana luy njariñam? Dees koo toftal ca dige ba, ngir muy fésal moyi nit ñi ba keroog boroom dige, bi taxawal askanu Ibraayma, dikk. Ay malaaka ñoo biral yoon wi, ci ndimbalal ab jottlikat‡. 20 Ab jottlikat nag

* 3:6 3.6 Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6.

† 3:8 3.8 Seetal ci *Njàlbéen ga* 12.3.

‡ 3:10 3.10 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 27.26.

§ 3:12 3.12 Seetal ci *Sarxalkat*

yi 18.5. * 3:13 3.13 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 21.23. † 3:17 3.17 Seetal ci

Njàlbéen ga 17.1-8. ‡ 3:19 3.19 jottlikat bi mooy Musaa.

ñaar a koy séq, te Yàlla kenn donj la.

²¹ Ndax kon yoonu Musaa dafa juuyoo ak digey Yàlla? Mukk kay. Ndax kat su fekkoon ne dañoo maye wenn yoon wu mana may nit ku ko sàmm, mu dund, konoon àtteb ku jub fi kanam Yàlla mana jóge dëgg ci sàmm gu nit ki sàmm yoon wi. ²² Waaye mbind mi biral na ne mboolem àddina moo tènku ci kilifteefu bàkkaar, ngir dige bi gëm Yeesu Almasi di jagle, mana dikkal aji gëm ñi.

²³ Balaa yoonu ngëm wee dikk, dees noo jàppoon tènku ci yoonu Musaa, ba kera yoonu ngëm wi feeñee. ²⁴ Noonu la yoonu Musaa doone sunu njaatige, tette nu ba ci Almasi, ngir nu jagoo àtteb nit ñu jub ci kaw ngëm. ²⁵ Waaye léegi, bi yoonu ngëm wi dikkee, nekkatunu ci kilifteefu njaatige.

Doomi Yàlla ngeen

²⁶ Yeen ñépp doomi Yàlla ngeen, ndax li ngeen gëm Almasi Yeesu. ²⁷ Ndax kat mboolem yeen ñi ñu sóob sóobeb Almasi, jëmmu Almasi ngeen soloo. ²⁸ Kon nag amul Yawut ak ku dul Yawut, amul ab jaam ak as gor, amul góor ak jigéen. Yeen ñépp benn ngeen ci Almasi Yeesu. ²⁹ Te su ngeen bokkee ci Almasi, yeen ay askanu Ibraayma, te yeena jagoo dige ba.

4

¹ Li ma leen di wax nag mooy lii: boroom ndono li ci kër gi, li feek mu dib tuut-tànk, wuutewul akub jaam, doonte moo moom lépp. ² Ci kilifteefu ay wat-tukat aki saytukat lay nekk ba kera mu àggee ca at ya ko baayam àppaloon. ³ Nun itam naka noonu, ba nu dee ay tuut-tànk yu nekk ci kilifteefu mbiri àddina, ay jaam lanu woon. ⁴ Waaye ba àpp ba jotee, Yàlla moo yónni Doomam, mu juddoo ci jigéen, juddoo ci biir cur-gag yoonu Musaa, ⁵ ngir jot ñi ci curgag yoon wi, ba nu jagoo cérub doom. ⁶ Li ngeen diy doom nag tax na Yàlla yebal Noowug Doomam ci seen biir xol, ba Noo gi naan: «Abba», mu firi Baay. ⁷ Moo tax dootuloo ab jaam, doom nga. Gannaaw doom nga nag, boroom cér nga it fa Yàlla sa baay.

Póol am na njàqare ci waa Galasi

⁸ Bu jëkk, ba ngeen xamul Yàlla, ay yàlla yu dul dëgg ngeen daan jaamu. ⁹ Waaye léegi bi ngeen xamee Yàlla, mbaa bi leen Yàlla raññee, nu ngeen mana delluwaate ci mbiri àddina yooyu boole tële ak ñàkk njariñ, bay nekkaat seeni jaam? ¹⁰ Yeena ngi wormaal yenn bés yi, aki weer, ak ay fan, aki at! ¹¹ Li may ragal ci yeen daal mooy sama coono ci yeen neen.

Póol tinu na waa Galasi

¹² Yeen laay tinu, bokk yi, mel-leen ni man, ci yooyu mbir, ndax man itam ni yeen laa mel. Toofuleen ma benn yoon. ¹³ Xam ngeen ne tēleg yaram moo ma mayoon yoon wa ma leen jēkka àgge xibaaru jàmm bi. ¹⁴ Nattu ba leen sama woppi yaram tegoon it taxul ngeen jēppi ma, taxul ngeen beddi ma. Ni malaakam Yàlla ngeen ma dalale, mbaa ni Yeesu Almasi ¹⁵ Ana seen mbég mooma woon nag? Ndax kat maa leen seedeel ne su manoona am sax, seeni bēt ngeen di luqi, jox ma. ¹⁶ Xanaa li ma leen di wax dēgg daa tax ma mujj di seenub noon?

¹⁷ Yitte ju réy ji ñenn ñiy taqoo ak yeen de, jubluwuñu ci lu baax. Dañu leena bēgga tàggale ak nun, ba ngeen taq leen. ¹⁸ Yitte ju réy ju ñu am ci nit ki nag, ndegam lu baax lees ci jublu, saa su nekk lay baax, waaye du rekk saa yu ma teewee ci seen biir. ¹⁹ Yeen samay doom! Maa ngi dellooti ci mat wu ma leen jure woon ni jigéen, ba keroog Almasi mate sēkk ci yeen. ²⁰ Maaka bēggoona nekk ak yeen tey, ba gēna misaale sama baat, nde jàq naa lool ci yeen!

Ajara ak Saarata ay misaal lañu

²¹ Waxleen ma, yeen ñi bēgga nekk ci kilifteefu

yoonu Musaa, xanaa xamuleen li yoon wi wax? ²² Bindees na ne Ibraayma ñaari doom yu góor la am; kenn ki jaam bi jur, ak ki gor si jur. ²³ Doomu jaam bi moo juddu ci kaw coobarey bakkanu nit, waaye ki gor si jur, ci kaw digeb Yàlla la juddu*.

²⁴ Mbir mi misaal a ngi ci. Ñaari jigéen ñi ñaari kóllère lay bijji. Genn kóllère gi ba-woo tundu Sinayi moo meññ lu ñeel njaam, te kooku mooy Ajara. ²⁵ Ajara moomu mooy tundu Sinayi, wa ca réewum Arabi, te moo taxawe Yerusalem gii tey, dēkk bii dib jaam mook doomam yi ko dēkke. ²⁶ Waaye Yerusalem, ga fa kaw, mooy gor si, te moom mooy sunu ndey. ²⁷ Ndax kat bindees na ne: «Yaw mi jaasir, ba juroo, xaacul, yaw mi xamul mititu mat, sarxolleel, nde ndaw si ñu foñ moo gēna jaboot kiy séy†.»

²⁸ Yeen nag bokk yi, yeenay doomi digeb Yàlla, ni ko Isaaxa doone. ²⁹ Waaye doom ji juddoo ci coobarey bakkan, noonu mu daan bundxatale, bu jēkkoon, doom ji juddoo ci Noowug Yàlla, noonu rekk lay deme ba tey jii. ³⁰ Te lu ci Mbind mi wax? Mu ne: «Dàqal jaam bu jigéen bii ak doomam, ndax doomu jaam

* **4:23** 4.23 Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.4-6 ak 17.15-21. † **4:27** 4.27 Seetal ci *Esayi* 54.1. ‡ **4:30** 4.30 Seetal ci *Njàlbéen ga* 21.10.

bi du donnandoo ak doomu gor si[‡].» ³¹ Kon nag bokk yi, nun dunu doomi jaam bi, waaye nooy doomi gor si.

5

Buleen delluwaat cig njaam

¹ Almasi da noo yiwi, ngir nu yiwiku, kon nag sax-ooleen ko, te baña laxasooti buumi njaam.

² Dama ne, man Póol maa leen wax ne leen: su ngeen demee ba ñu xarfal leen kay, Almasi amalatu leen lenn njariñ. ³ Ma artooti képp ku dem ba ñu xarfal ko, ne ko mboolem yoon wi la wara jéfe. ⁴ Yeen ñiy sàmm yoonu Musaa, di ko sàkkoo àtteb njub fa kanam Yàlla, dag-goo ngeen ak Almasi, ñàkk ngeen yiwu Yàlla. ⁵ Ndax nun kat, ci ndimbalal Noo gi, ak ci sunu kaw ngëm lanu yaakaare ñu jox nu àtteb njub bi nuy séentu. ⁶ Ci Almasi Yeesu mi nu gëm, xaraf ak ñàkka xaraf, dara amu ci solo; li am solo mooy ngëm, gi jëfi cofeel di firndeel.

⁷ Seen njàlbéenu xél de baax na! Ana ku leen gállankoor ba toppuleen dëgg gi? ⁸ Loolu leen fàbbi de jógewul ci ki leen woo. ⁹ As lawiir, tooyalub sunguf bépp lay funkil. ¹⁰ Man de gëm naa ndax Boroom bi, ne dungeen wuuteek man xalaat benn yoon ci lii. Waaye kiy jaxase seenum xel, ak ku mu mana doon, mooy gàddu mbugalam.

¹¹ Man nag bokk yi, su ma dee xiirtale ci xaraf, ana lees may bundxataleeti? Konoon kay sama waareb deewu Almasi ca bant ba dootu doon ag tooñ ci kenn. ¹² Ñi leen di lëjal ak waxi xaraf, nañu xuuf boog seen ngóorag bopp benn yoon!

Doxeleen Noowug Yàlla

¹³ Yeen de bokk yi, cig yiwiku lees leen woo. Moy-tuleen lenn rekk: bu seenug yiwiku diw lay, ngir topp seen bakkan, waaye deeleen surgawoonte ngir cofeel. ¹⁴ Ndax yoonu Musaa wépp, ci lenn ndigal lii la ténku: «Ni ngeen soppe seen bopp, nangeen ko soppe seen moroom*.» ¹⁵ Waaye su ngeen dee mättante ak a lekkante kat, moytuleena far yàqante yaxee!

¹⁶ Li ma leen di wax moo di: doxeleen Noowug Yàlla, su boobaa dungeen topp seen xemmemtéefi bakkan. ¹⁷ Ndax bakkan, la muy xemmem, daa dëngoo ak Noo gi; Noo gi it, la muy xemmem dëngoo ak bakkan. Dañu di jaar yu féewaloo, te moo tax dungeen def la ngeen nammoona def. ¹⁸ Waaye su leen Noo gi jütee, su boobaa nekkatuleen ci kilif-teefu yoon wi.

¹⁹ Jëfi bakkan nag yomb naa xàmmi, te mooy: powum séy, ak jëfi sobe, ak yàqute, ²⁰ ak bokkaale, ak xërëm, ak mbañeel, ak féewaloo, ak kiñaan, ak

* 5:14 5.14 Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.18.

mer mu ëpp, ak jüital say bëgg-bëgg, ak réeroo, ak xäjjalikoo, ²¹ ak ñeetaane, ak màndite, ak mbumbaay, ak yeneen yu ni mel. Ma àrtu leen nag na ma leen artoo woon, ñiy jëfe noonu, amuñu cér ci nguurug Yàlla.

²² Meññeefum Noowug Yàlla nag moo di: cofeel, ak mbég, ak jàmm, ak xolu muñ, ak mbaax, akug tabe, ak ngëm, ²³ akug teey, ak moom sa bakkan. Yu mel noonu, wenn yoon bañu ko. ²⁴ Ñi bokk ci Almasi Yeesu nag, ñoo daaj ca bantam ba, seen bakkan, daajaale ko ak sàkkuteefam yu tar, aki xemmemtéefam. ²⁵ Gannaaw nag Noowug Yàlla moo nu dundal, nanu topp Noo gi. ²⁶ Bunu di yég sunu bopp, di merloonte ak a iñaanante.

6

Dimbalanteleen

¹ Bokki gëmkat ñi, su ñu bettee nit ci ag tooñ, yeen ñi topp Noowug Yàlla, waññileen ko ndànk, te kenn ku nekk ci yeen xoolaat boppam bu baax, ngir seen bakkan bañ leena xiirtal, ba ngeen daanu ci fiir gu ni mel. ² Yennikoonteleen seeni yen, su boobaa ngeen di topp yoonu Almasi ba mu mat sëkk. ³ Ku foog ne moo am solo, te du dara nag, boppam lay nax. ⁴ Ku ci nekk, jëfi boppam, na ko niir. Su ci amee lenn lu mu mana sagoo, na ko yemale ci boppam, te baña sagoo

lenni boppam lu mu xool ci ñeneen, ⁵ nde ku nekk ak sa aña jëfi bopp.

⁶ Ki ñuy jàngal kàddug Yàlla nag war naa sédd ki koy jàngal ci mboolem alalam.

⁷ Bu leen lenn nax; Yàlla deesu ko foontoo. Nit ki, li mu ji, moom lay góob. ⁸ Ku jiyal bannexu bakkanam, ci bannexu bakkanam lay jële ngóobum yàqute; ku jiyal Noowug Yàlla, ci Noo gi ngay góobe texe gu sax dàkk. ⁹ Bunu tàyyi ci def lu baax, nde bu jotee rekk nooy góob, ndegam yoqi-wunu. ¹⁰ Kon nag bi nu koy jekku, nanuy def lu baax, ngir ñépp, rawatina waa kër yoonu ngëm wi.

Na gëmkat bi doon mbindeef mu bees

¹¹ Seetluleen mbind mi; ci araf yu mag yii ngeen wara xammee, ne sama loxol bopp laa ko binde!

¹² Ñi leen di gétën ci xaraf mooy ñi ngistal tax ñu bëgg nit ñi gërëme leen seen melow yaram, te jubluwuñu ci lu moy ragal ku leen bundxatal ndax deewug Almasi gi ñuy xamle ne mooy taxa mucc. ¹³ Ñi xaraf ñoom ci seen bopp sax toppuñu yoon wi. Teewul ñu bëgg ngeen xaraf, ngir mana damoo seen màndargam yaram, yeen ñi ñu xarafloo. ¹⁴ Waaye man de Yàlla buma damoo lenn lu moy deewug sunu Boroom Yeesu Almasi ca bant ba. Bant boobu moo tax àddina di lu ñu

ma daajal ci bant, ba àddina dee; man it may lu ñu daajal àddina ci bant ba ma dee.

¹⁵ Xaraf ak ñàkka xaraf, dara amu ci solo. Li am solo mooy doon mbindeef mu bees. ¹⁶ Mboolem ñiy sàmm ndigal lii nag, te di Israyilu Yàlla, jàmm ak yërmande ñeel na leen.

¹⁷ Li ci des moo di gannaaw-si-tey, bu ma kenn lèjalati, ndax légét yi ci sama yaram, samag bokk ci Yeesu la màndargaal.

¹⁸ Bokk yi, yal na sunu yiwu Boroom Yeesu Almasi ànd ak seenum xel. Amiin.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Efes

¹ Ci man Póol, ndawal Almasi Yeesu ci coobarey Yàlla, ci man la kàddu gii bawoo, ñeel ñu sell ña ca Efes te di ñu sàmm seen kóllère ak Almasi Yeesu. ² Aw yiw ak jàmm ñeel na leen, bawoo fa Yàlla sunu Baay, ak Sang Yeesu Almasi.

Ay barkee ngi ci Almasi

³ Cant ñeel na Yàlla sunu Baayu Sang Yeesu Almasi, mi nu baaxe bépp barkey biir, ci Almasi mi nu bokk, fa déndi asamaan ya. ⁴ Te mooy noonu mu nu taamoo ba àddina sosoogul ndax Almasi mi nu bokk, ngir nu doon ñu sell te mucc sikk fa kanamam. Ci biir cofeel ⁵ la dogaloon lu jiitu, ne ci Yeesu Almasi la nuy defe ay doomi boppam, te muy bannexam, di coobareem. ⁶ Moo tax cant ñeel ko, ndax yiwam wu màgg wi mu nu baawaanal ci Soppeem bi.

⁷ Ci moom lanu ame njot gi nu sottalal njéggalug moy, ndax deretam ji tuuru, noonu ko Yàlla defe ci yiwam wu yaa, ⁸ wi mu nu baawaanal, mayaale nu mépp xel mu rafet akug dégg. ⁹ Moo nu xamal mbóotum coobareem, mi mu nammoona sottale naka jekk ci Almasi, na mu ko neexe. ¹⁰ Li Yàlla namm, bu fan yi matee, moo di dajale

lépp ci kilifteefu Almasi, mboolem la fa asamaan, ak li fi suuf. ¹¹ Ci moom lanu jote sunu muur ci kaw dogalu Yàlla mi nu taamu lu jiitu, moom miy sottal lépp ni mu ko namme ci coobareem. ¹² Moo tax nu di ko sante màggaayam, nun ñi jékka wékk sunu yaakaar ci Almasi.

¹³ Kooku, yeen ñi dul Yawut, ba ngeen déggee, yeen itam kàddug dégg gi, xibaaru jàmm, bi jëm ci seenug mucc, gannaaw ba ngeen gëmee, ci moom itam lañu leen màndargaale Noo gu Sell gi ñu dige woon. ¹⁴ Noo gi moo di dawal bi nu jotagum ci sunu muur, ba kera njotug ñoñi Yàlla matee, ba nit ñi sante Yàlla màggaayam.

Póol sant na, ñaan na

¹⁵ Moo tax man it, bi ma déggee ba tey, seen ngëm ci Sang Yeesu, ak seen cofeel ci ñu sell ñépp, ¹⁶ noppiwumaa sant Yàlla ndax yeen, te maa ngi leen di fàttliku ci samay ñaan, ¹⁷ ngir Yàllay sunu Sang Yeesu Almasi, Baay bu màgg bi, sol leen xel mu rafet, ak ngis, ngir ngeen man koo xam bu baax. ¹⁸ Ngir itam seen bëti xol leer ba ngeen gis yaakaar ji ci wooteem, ak ni ay ngëneelam géejoo te yéeme, ñeel ñu sell ñi mu séddoo. ¹⁹ Ngeen boole ci xam manoooreem gu natuwul gi mu nu lañalal, nun gëmkat ñi. Manooore googu feeñ na ci jëf ji sottee ci

kàttanam ak dooleem, ²⁰ ji mu fésal ci Almasi, ba mu ko dekkalee, dëel ko ci ndi-jooram, fa dëndi asamaan. ²¹ Foofa la Almasi tiime lu sore gépp nguur, ak bépp sañ-sañ, ak gépp manoore, ak gépp kilifteef, ak wépp tur wees di tudd, muy tey, di ëllëg. ²² Yàlla moo teg lépp fi suufu ndëgguy tànkam, te moo ko def muy bopp bi tiim lépp, ñeel mbooloom gëmkat ñi, ²³ mbooloo miy aw yaramam. Ci mbooloo mi nag la Almasi teewe teewaay bu mat sëkk, te Almasi mooy matal lépp ci ñépp.

2

Gëm, sopp

¹ Yeen dangeena dee woon ndax seeni moy ak seeni bàkkaar, ² yi ngeen doon dunde démb, ngeen àndoon ci ak doxalinu àddinay tey jii, ak ku bon kiy kàngamu boroom baat yi ci jaww, ji asamaan tiim, boroom noo gi wéye liggéeyam ci biir aji déggadi ñi, tey. ³ Ci ñoom lanu bokkoon nun ñépp itam; mas nanoo topp sunu bakkan, di jëfe lu sunu bakkan, ak sunum xel xemmem. Sunu bindu nit taxoon na noo yeyoo am sànj ni ñépp.

⁴ Waaye Yàlla mi bare yërmande, ci kaw cofeel gu réy, gi mu nu sopp, ⁵ nun ñi doon nit ñu dee ba noppi ndax sunuy moy, moo nu booleek Almasi, dundalaat nu. Ci kaw yiw daal ngeen mucce. ⁶ Ci sunu

bokk ak Yeesu Almasi la nu Yàlla dekkalandoo ak moom, dëëlandoo nook moom fa dëndi asamaan. ⁷ Mbaax gi nu Yàlla won ci Almasi Yeesu, moom lay firndelee mboolem xarnu yiy ñëw, ni yiwam yaatoo ba tiiñ am xel. ⁸ Ndax kat ci yiw ngeen mucce ci kaw ngëm, te loolu jógewul ci yeen, mayu Yàlla la; ⁹ du peyu jëf, ba kenn di ci kañu. ¹⁰ Ndax kat noo di liggéeyu Yàlla; Yàllaa nu yeesal ci Almasi Yeesu, ngir nu wéye jëf ju rafet, ja mu nu fàgguloon ca njàlbéen, ngir nu di ko jëfe.

Gëmkati Almasi benn lañu

¹¹ Kon nag, yeen jaambur ñi dul Yawut cib juddu, yeen ñi ñuy wooye yéefar yi xaraful, te ñi leen ko dàkkantale woon di Yawut yi xarafe ci loxol nit ku leen xarfal ci seen yaram, fàttlikuleen seen démb. ¹² Jant yooyu amuleen woon benn cér ci Almasi, te amuleen woon jenn yelleef ci mbootaayu bànni Israyil. Bokkuleen woon ci kóllère yi ëmb digeb Yàlla, te mu fasoo ko ak ñoom. Ñàkk yaakaar, ak ñàkka xam Yàlla ngeen nekke woon ci àddina. ¹³ Waaye yeen ñi sore woon, léegi bi ngeen nekkee ci Almasi Yeesu, jege ngeen ndax deretu Almasi ji tuuru.

¹⁴ Ndaxte moom mooy sunu jàmm, moom mi boole ñaar, Yawut bi ak jaambur bi dul Yawut, def leen kenn. Ci suuxu yaramam

wa ñu daaj la ñàggee ñagu mbañeel bi doxoon sunu diggante. ¹⁵ Yoonu Musaa ak santaane yaak ndigal ya, moom la xewil, ngir yeesal ñaar ñi, Yawut beek jaambur bi, ci jenn jëmmu boppam, ñu doon kenn nit ku yees, ba jàmmoo. ¹⁶ Ñaar ñi la Almasi boole ci jenn jëmm, jubale leen ak Yàlla, ca bant ba ñu ko daajoon, te bant ba la dakkale sunub tongoo. ¹⁷ Moo dikke xibaaru jàmm buy yégle jàmm ju leen ñeel, yeen jaambur ñi ko sore woon, te ñeel nu, nun ñi ko jege, ¹⁸ ndax nun ñaari xeet yépp, ci moom Almasi lanu jote ci Baay bi, ci ndimbalal genn Noo gi.

¹⁹ Kon nag dootuleen ay gan mbaa ay doxandéem, waaye ay nawley ñu sell ñi ngeen, te waa kër Yàlla ngeen. ²⁰ Yeena di tabax, bi ndawi Almasi ak yonent yi di kenu gi, te Almasi Yeesu ci boppam di doju coll wi. ²¹ Ci moom la tabax bi bépp di temboo, ba jóg, doon jaamookaay bu sell ngir Boroom bi. ²² Ci Almasi ngeen bokke ci tabax bi, yeen jaambur ñi itam, ba mana doon dëkkuwaayu Yàlla, ci ndimbalal Noo gu Sell gi.

3

Póol xamle na mbóotum Yàlla

¹ Moo ma tax di ñaan, man Póol mi ñu tēj ngir Almasi, ndax ñi dul Yawut, yeen jaambur ñi, ² ndegam

yég ngeen sas wi ma Yàlla sas ciw yiwam, ñeel leen. ³ Ci am peeñu lañu ma xamale mbóot mi, noonu ma leen ko tēnkale woon ci bataaxal. ⁴ Bu ngeen jàngee loolu, dingeen ràññee bu baax, ni ma dégge mbóot mi ci mbirum Almasi. ⁵ Moomu mbóot, xamaleesu ko woon doom aadama yi, ca janti maas ya woon, ni ñu ko feeñalale tey, ñu sell ñi diy ndawam ak yonent yi, ci ndimbalal Noo gu Sell gi, ⁶ ba mu leer ne jaambur ñi dul Yawut ñooy bokk ak Yawut yi benn cér bi, ñooy doon wenn yaram, te ñooy bokk benn dige bi ci Almasi Yeesu, ni ko xibaaru jàmm bi xamlee.

⁷ Xibaaru jàmm boobu lañu ma def ab jawriñam, te Yàlla, ciw yiwam, moo jéfe manoooreem, ba jagleel ma boobu cér. ⁸ Man mi yées ci ñu sell ñépp lañu may woowu yiw, ba may xibaar jaambur ñi dul Yawut, xéewal yu amul kem yi ci Almasi. ⁹ May nitital ñépp, ni Yàlla nara sottale mébétam, miy mbóot mu làqu woon naka jekk fa moom Yàlla mi sos lépp. ¹⁰ Su ko defee boroom nguur yeek boroom sañ-sañ ya fa déndi asamaan, mana xame ci mbooloom gēmcati Almasi, ni xelum Yàlla rafete ci wet gu nekk. ¹¹ Loolu moo doon naka jekk nammeelam gi mu sottale ci Almasi Yeesu sunub Sang. ¹² Ci Yeesu, ci kaw ngem gu nu ko

gëm lanu ñemee àgge fit wu mat sëkk, fa kanam Yàlla. ¹³ Kon nag dama leen di ñaan, ngeen baña yoqi ngir coono, yi may sonn ndax yeen; lépp seen teraanga la.

Saxoo gëm moo mata ñaan

¹⁴ Looloo ma taxa sukk sama bëti óom, janook Baay bi, ¹⁵ ki gépp njabootug asamaan ak suuf, jële aw tur. ¹⁶ May ñaan nag, mu may leen, ci koomu teraangaam, seen jëmmu biir feddikoo kàttanu Noowam gu Sell. ¹⁷ Su ko defee seen ngëm tax Almasi dëkke seen xol, ngeen sax ay reen yu sampe ci biir cofeel, ¹⁸ ngir yeen ak mboolem ñu sell ñi, seenum xel mana jàpp, ni mu leen ware, luy yaatuwaayub cofeelu Almasi, ak guddaay ba, ak kawewaay ba, ak xóotaay ba. ¹⁹ Ngeen boole ci daj cofeelu Almasi, gi wees xam-xam, ngir ngeen fees, ba fees dell ak koomu Yàlla.

²⁰ Moom mi mana jëfoo kàttan giy liggéey ci nun, ba sottal mboolem lu nu ñaan ak lu nu xalaat, ba wees loola fuuf sax, ²¹ moo yelloo daraja ci biir mbooloom gëmkat ñi, ak ci Almasi Yeesu, tey ak ëllëg, ba fàww. Amiin.

4

Mbooloom gëmkat ñi wenn yaram la

¹ Dama leen di dénku nag, man mi ñu tēj ndax Sang bi, ngir ngeen dund dundin wu yellook wooteb Yàlla, bi mu leen woo. ² Saxooleen woyof, lewet, te deeleen muñ, di muñalante ngir cofeel. ³ Defleen seen kem kàttan, ngir di jàmmoo, ba mana sàmm seenug bennoo ci biir Noo gi ngeen bokk.

⁴ Wenn yaram a fi nekk, ak genn Noo, ak jenn yaakaar ju leen wooteb Yàlla jëme. ⁵ Benn Sang bi la it, ak genn ngëm, ak genn sóobu cim ndox* . ⁶ Te it jenn Yàllaa am; mooy Baayu ñépp, moo tiim ñépp, di jëf ci ñépp te nekk ci ñépp.

⁷ Waaye ku nekk ci nun ak mayam, ci yiwu Yàlla, ni ko nattub Almasi séddalee.

⁸ Moo tax ñu ne:

«Moo yéeg fa kawa kaw, yóbbaale gàngoor gu mu jàppe xare, te moo séddale nit ñi ay may†.»

⁹ Li ñu ne «moo yéeg,» ana lu mu tekki lu moy wàccoon na it ba fu gëna suufe? ¹⁰ Kooku wàccoon mooy kenn ki yéegaat ba tiim asamaan yépp, ngir def lépp feese jëmmam. ¹¹ Moo may ñii di ay ndawam, ñee di ay yonent, ñee di ay xamlekati xibaaru jàmm bi, ñale di ay sàmmi mbooloom gëmkat ñi, mbaa ay jànglekat. ¹² Almasi moo waajale noonu ñu sell ñi, ba ñu mana bey

* **4:5** 4.5 sóobu cim ndox la gëmkatub Almasi di firndelee ngëmam. † **4:8** 4.8 Seetal ci *Sabóor* 68.19.

seen sas ci liggéeyam, ngir tabax mbooloom gëmkat, mi taxawe yaramu Almasi. ¹³ Su ko defee nu mana màgg nun ñépp ba doon benn ci ngëm, ak ci xam-xam bu mat ci Doomu Yàlla ji, ba kera nuy doon magum jëmm, bay tollook taxawaayu Almasi bi mat sëkk.

¹⁴ Su boobaa nu noppee doon ay tuut-tànk yu nit ñiy muusaatoo kàddu yu mel ni gannax yu nuy baaje, ak ngelawal mboolem àlluwa ju bees ju nuy pamti-pamtee ci seen biir pexey naxe ak njublan, ngir fàbbi nu. ¹⁵ Su boobaa kay, dëgg gu nu wodde cofeel lanuy wéye, tey màgg ci bépp fànn, ci moom Almasi miy bopp bi. ¹⁶ Ci moom miy bopp bi la yaram wépp di dëggoo, témboo ndax ndimbalal mboolem tenqo yi koy saytu, na mu dëppook wàllu cér bu ci nekk. Su ko defee yaram wiy yokku, di màgg ci biir cofeel.

Ku gëm Almasi war koo roy

¹⁷ Lii nag maa leen ko wax, te di ko biral ci turu Boroom bi: Ni xeeti yéefar yiy jéfe, topp seen xalaat yu tekkiwul dara, buleen jéfeeti noonu. ¹⁸ Seenum xel a tàbbi ag lëndëm, ñu tumurànke dundin wi Yàlla di maye, te umple gi ci ñoom moo tax, ndax seenug dëgër bopp. ¹⁹ Dañoo mujj dërkiis, yebu ci topp seen bakkan, ba xaabaabal ci jépp jëfi sobe.

²⁰ Yeen nag du loolu ngeen jànge ci Almasi, ²¹ ndegam kay Yeesu ci boppam ngeen dëgg mbiram, ba jànge ci moom, dëgg gi bawoo ci moom, ²² te mooy ngeen ba seen jikko ju jëkk ja, ngeen teqlikoo ak seen jëmmu démb ja masa topp bânneexi bakkan yuy naxe, ba sóobu ci yàqute. ²³ Su ko defee ngeen mana yeeslu ci seenum xel, ci ndimbalal Noo gi, ²⁴ te ngeen soloo jëmm ju yees ji Yàlla sàkke ci takndeeram, di jéfe njub, ak sellnga ji dëgg di jur.

Póol lim na meloy gëmkat bu dëgg

²⁵ Kon nag bàyyileen fen, te ku nekk di wax sa moroom, dëgg, ndax ku nekk ci yeen sab cérú moroom nga. ²⁶ Buleen mer ba bàkkaar, te bu jant bi sowe seen mer; ²⁷ buleen xajal Seytaane. ²⁸ Sàcc bi, na ba sàcc te nangoo sonn, di liggéeye loxoom liggéey bu rafet, ba man cee dimbali néew-ji-doole ji.

²⁹ Bu genn kàddu gu bon génne seen gëmmiñ, xanaa su ko jaree ngeen wax lu baax, luy jariñe, te diw yiw ci ñi koy dëgg. ³⁰ Te it buleen tiisal Noowug Yàlla gu Sell, gi leen màndargaale xàmmikaayam ngir bésuub njot ba. ³¹ Lépp luy wex-tan, ak naqari deret, ak mer mu épp, ak coow, ak wax ju ñaaw, na lépp bu-ube, ba génne ci seen biir, mook mboolem jëfi coxor.

³² Baaxleen ci seen diggante, di ñeewantante, tey balante, ni leen Yàlla baale ci Almasi.

5

¹ Kon nag doonleen ay roykati Yàlla, gannaaw yeenay doomam yi mu sopp, ² te ngeen di doxale cofeel, ni Almasi mi nu sopp, ba jooxeel nu bakkanam, def ko saraxu sawara, ngir xetug jàmm, ñeel Yàlla.

³ Lu jëm nag ci powum séy, ak jépp jëfi sobe, mbaa ag bégge, li jekk ci ay nit ñu sell, moo di ñu bañ koo tudd sax ci seen biir, ⁴ te ag ñàkk kersa, ak waxi caaxaan, ak kaf yu bon, dara jekku ci, waaye saxooleen kàdduy cant. ⁵ Ndax lii kat na leen wóor: képp ku nekke powum séy, mbaa jëfi sobe, mbaa ag bégge, kooku amul cér ci nguurug Almasi ak Yàlla, ndax ku bégge ab bokkaalekat la.

Jëfeleen ni niti leer

⁶ Bu leen kenn naxe waxi ngelawal neen, ndax yooyu ma lim mooy wàcce sànjum Yàlla ci kaw aji déggadi ñi. ⁷ Kon nag buleen séq ak ñooñu dara. ⁸ Ag lëndëm ngeen woon démb, waaye tey ag leer ngeen ci Boroom bi ngeen bokk. Jëfeleen nag ni niti leer. ⁹ Li leer gi ci yeen di meññ moo di mboolem luy mbaax ak njub ak dëgg. ¹⁰ Ràññeeleen li neex Boroom bi; ¹¹ jëfi lëndëm amul njariñ, buleen ci bokk, xanaa ngeen feeñal

ñaawtéefu jëf ja. ¹² Ndax kat li nit ñooñu di làquy def, waxtaane ko sax, lu ruslu la. ¹³ Waaye mboolem lu ñu feeñal, leer ga ñu ko leerale moo ko wone, ¹⁴ te lépp lu ñu wone ci ag leer, di ag leer. Moo tax ñu ne:

«Yaw miy nelaw, yewwul, dekkil, Almasi leeral la.»

¹⁵ Kon nag xool-leen bu baax seen jëfin, defleen jëfinu nit ñu am xel, te baña mel ni ñu ñàkk xel, ¹⁶ Jariñooleen lu ngeen man, jot gi ngeen amagum, ndax jant yu bona ngii tey. ¹⁷ Moo tax buleen def jëfi ñàkk bopp, waaye jéemleena xam coobarey Boroom bi. ¹⁸ Buleen naan biiñ ba màndi, màndite ci afal seen bakkan la leen jëme, waaye na leen Noo gi fees, ¹⁹ ngeen di jàngalante jàngi Sabóor, ak jàngi cant, ak jàng yu bawoo ci Noo gi leen fees, te ngeen di woy aka kañ Boroom bi, ci seen xol. ²⁰ Fu ngeen tollu, ak ci mbir mu mu mana doon, santleen Yàlla Baay bi ci sunu turu Sang Yeesu Almasi, ²¹ te ngeen rus Almasi, ba tax ngeen di nangulante.

Jabar mukk, jëkkër sopp

²² Na jabar nangul jëkkëram ni mu nangule Sang bi. ²³ Almasi moo di musalkatu mbooloom gëmkat ñi, mbooloo mi di aw yaramam. Te itam ni Almasi dee boppu mbooloom gëmkat ñi, ni la jëkkër ji dee boppu jabaram. ²⁴ Kon nag ni mbooloo mi nangule

Almasi, ni la jabar ji wara nangule jëkkëram ci lépp.

²⁵ Jëkkër nag, na sopp jabaram ni Almasi sopp mbooloom gëmkat ñi, ba jooxeel leen bakkanam.

²⁶ Moo defal loolu mbooloo mi ba man koo setale cangaayal ndox mu ànd ak kàddoom, ngir sellal ko. ²⁷ Li mu ci namm moo di teewal mbooloo mi fi kanamam, mu mel ni ab séetam bu ne ràññ, gàkkul, rasul, taqul lenn, xanaa sell, mucck sikk.

²⁸ Noonu la jëkkër ji wara sopp jabaram, ni mu sopp yaramu boppam rekk. Sopp sa jabar sopp sa bopp la, ²⁹ ndax kenn masula bañ suuxu boppam, xanaa mu di ko dundal, di ko topptoo, ni Almasi ak mbooloom gëmkat ñi, ³⁰ nde noo di céri yaramam. ³¹ Ni ko Mbind mi indee: «Looloo tax góor di bàyyikoo ci ndeyam ak baayam, daldi taqoo ak jabaram, ba ñoom ñaar di wenn suux*.» ³² Mbóot mu xóota ngi ci dog boobu, waaye man, li may wax moo di dog bi moo misaal diggante, bi Almasi séq ak mbooloo mi. ³³ Teewuleen koo moom yeen itam; kon na ku nekk sopp jabaram ni mu sopp boppam, te ku nekk weg jëkkëram.

6

Waajur na yar, te njaboot di dégg

¹ Naka yeen xale yi, déggal-leen seeni waajur, ngir Boroom bi, ndax moo war. ² «Teral-leen seen ndey ak seen baay*,» mooy ndigal li jëkka ànd akub dige, ³ ndax da ne: «ngir ngeen baaxle te gudd fan ci kaw suuff.»

⁴ Yeen ñiy baay it, buleen xoñoñal xale yi, waaye yarleen leen, di leen jubanti, di leen xamal coobarey Boroom bi.

Na jaam ak sangam déggal Boroom bi

⁵ Yeen jaam yi, déggal-leen seen sangi àddina, ànd ceek ragal Yàlla bay kat-kati, ak xol bu dëggu. Ni ngeen déggale Almasi, nangeen leen ni déggale. ⁶ Buleen ko defe ngistal, mbaa ngeen di ko sàkkoo lu leen neex, na di yéene ju ngeen tibbe ci seen xol, ngir jéfe liy coobarey Yàlla, ni mu ware ay jaami Almasi. ⁷ Liggéeyal-leen leen ci xol bu tàlli, ba mu mel ni Boroom bi ngeen ko defal, waaye du nit donj, ⁸ te ngeen xam ne nit ki, mu dis gor mbaa ab jaam, mboolem lu mu def ci lu baax, loola la ko Boroom biy delloo.

⁹ Yeen it sang yi, jëfeleen noonu seen diggante ak seeni jaam, bàyyileen di tèkkoo, te ngeen xam ne yeen ak ñoom a bokk benn Boroom fa asamaan, te xejj ak seen amul fa moom.

* **5:31** 5.31 Seetal ci *Njàlbéen ga* 2.24.

† **6:3** 6.3 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 5.16.

* **6:2** 6.2 Seetal ci *Mucc ga* 20.12.

Xare bi nook Seytaane la

¹⁰ Li ci des nag moo di ngeen manoorewoo Boroom bi, te ngeen sàkkoo ndimbal ci dooleem ak kàttanam gi amul kem. ¹¹ Ràngooleen mboolem gànnaayi Yàlla, ngir ngeen mana jànkoonte ak pexey Seytaane. ¹² Ndax kat sunub xare du nook boroomi deret ak suux, waaye ñi ñu ko séqal ay boroom nguur lañu, ak ay boroom sañ-sañ, ak ay boroom doole yu nekk ci àddina ju lëndëm jii, di ay dagi Seytaane yu fare dëndi asamaan. ¹³ Kon nag jël-leen gànnaayi Yàlla yépp, ba bu bésub safaan taxawee, ngeen mana jéflante, ba sotal, tey wéye taxaw temm. ¹⁴ Taxawleen kon temm. Defleen dëgg di ngañaay li ci seen ndigg, njub di seen kiiraayal dënn. ¹⁵ Xibaaru jàmm bi indi jàmm nag, defleen ko muy dàll yu dëgéral seen taxawaay. ¹⁶ Te fu ngeen tollu nàbbleen pakk biy seen ngëm, ci ngeen mana fanqe mboolem jumi sawaray ku Bon ki. ¹⁷ Mbaxanam xare miy seen kaaraange, jël-leen ko, sol, jël-leen itam saamar bi Noo giy joxe, te muy kàddug Yàlla. ¹⁸ Deeleen ñaan fu ngeen tollu, gépp xeetu ñaan aki dagaan ci ndimbalal Noo gi, ànd ci ak teewlu fu ngeen tollu, ak gépp farlute, te ngeen di ñaanal mboolem gëmkat ñu sell ñi.

¹⁹ Man itam, booleleen ma ci, ngir saa yu ma

ubbee sama gémmiñ, mana xéewloo ndéey lu ma xamlee fit wu dëgër, mbóoti xibaaru jàmm bi, ²⁰ xibaar bi ma di ndawam lu ñu tënke ay jéng. Waaye ñaanal-leen ma ma di ko waxee fit, ni mu ma ware.

Póol tàggu na waa Efes

²¹ Dingen mana xam nag lu jëm ci man, ak li may def, ndax Tisig, mbokk mu ñu sopp, jawriñ ju wóor ci liggéeyu Boroom bi, moo leen di xamal lépp. ²² Loolu ci boppam sax moo waral ma yónni ko ci yeen, ngir mu xamal leen ni nu nekke, ba seral seen xol.

²³ Yal na jàmm ñeel bokki gëmkat ñi, ak cofeel gu ànd ak ngëm, bawoo fa Yàlla Baay bi, ak Sang Yeesu Almasi. ²⁴ Na aw yiw ñeel mboolem ñi sopp sunu Sang Yeesu Almasi, cofeel gu dul fey.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Filib

¹ Man la Póol, Timote miy jaamub Almasi Yeesu ni man ànd ak man ci lii, ñeel mboolem ñu sell ñi gëm Almasi Yeesu, te dëkke Filib, yeen ak seeni njiit ak tax-awukati mbooloo mi. ² Aw yiw ak jàmm ñeel na leen, bawoo fa sunu Baay, ak Sang Yeesu Almasi.

Póol ñaanal na waa Filib

³ Damay sant Yàlla saa Boroom saa yu ma leen fàttlikoo, ⁴ te saa su ma leen di ñaanal, mbég laa leen di ñaanale yeen ñépp, ⁵ ndax seen loxo bi ngeen jo ci xamle xibaaru jàmm bi, te dale ko ca bés bu jëkk ba ba tey. ⁶ Te lii kat, bir na ma; ki tàmbali jii jëf ju baax ci yeen, dina ko àggale ba keroog bés sub Almasi Yeesu.

⁷ Maa yey nag njortal leen loolu yeen ñépp, ndax ci sama xol laa leen def, te it muy ci wàllu jéng yi ñu ma jéngé, di ci wàllu kàddu guy waxal xibaaru jàmm bi, ak di ko feddli, yeen ñépp am ngeen wàll ci sama ańub yiw. ⁸ Yàlla seede na ne sopp naa leen yeen ñépp, cofeel gu Almasi Yeesu ci boppam àttana tibbe ci biir xolam.

⁹ Li may ñaan nag moo di seen cofeel yokku tey gën di yokku, te ngeen ànd ceek xam-xam bu matale ak gépp

ràññee, ¹⁰ ba mana xàmmi li gën. Su ko defee ngeen set wecc te mucc sikk, ngir keroog bés sub Almasi. ¹¹ Su boobaa ngeen meññal ba woomle ci njub, gi Yeesu Almasi di maye, ngir fésal màggug Yàlla, jollil ag cantam.

Jéngi Póol jéngul kàddug Yàlla

¹² Damaa bëgg, bokk yi, ngeen xam ne lii ma dal, xibaaru jàmm bi la far jëmale kanam. ¹³ Ndax kat, bir na mboolem dagi boroom dëkk bi te bir na ñeneen ñépp ne Almasee tax ñu jéng ma. ¹⁴ Te it li gëna bare ci bokki gëmkat ñi, sama jéng yi ma nekke nii moo leen yokk aw fit, ba tax ñu gëna ñemee waxe kàddu gi te ragaluñu ci dara.

¹⁵ Dëgg la am na ñuy waare turu Almasi ci kaw kiñaan ak diiroo mbagg, waaye am na itam ñu koy defe yéene ju rafet. ¹⁶ Nñoonu cofeel a leen tax di waare, ndax xam nañu ne waxal xibaaru jàmm bi laa sasoo. ¹⁷ Waaye ñale, xelum wujje lañuy siiwtaanee Almasi, du yéene ju rafet ju ñu ci am, xanaa defe ne seeni pexe man na maa yokk coono ci diggante bii ñu ma jéngé.

¹⁸ Ana lu ci topp nag? Ba tey rekk, ak nu mu mana deme, muy waareb jinigal, mbaa waare bu dëgg, turu Almasi moo ci jollée, muy sama mbégtém tey, dellu di sama mbégtém èllég,

¹⁹ ndax xam naa ne loolu lépp ay walbatiku di samag mucc, ndax seeni ñaan, ak ndimbalal Noowug Yeesu Almasi. ²⁰ Loolu laa ne siiw, yaakaar ko, te duma rus mucc, xanaa di saxoo aw fit, démb niki tey, ngir ma mana fésale sama jëmm jépp, tedngay Almasi, su may dund ak su may dee. ²¹ Ndax samag dund, Almasi la ñeel, samag dee dàqati. ²² Su dee nag damaa wara wéye sama bakkan bii, ngir mana sottal ab liggéey bu am njariñ, ana lu ma gënal ci diggante dund ak dee? Xawma ko. ²³ Ci diggante jaar yooyii laa tance: yàkkamti na maa yiwiku ba fekki Almasi, te loolu moo dàqati fuuf. ²⁴ Waaye ma deseegum bakkan moo gëna jamp ci yeen. ²⁵ Gannaaw loolu bir na ma nag, xam naa ne dinaa desagum, desandoo feek yeen ñépp, ngir ngeen jëm kanam, tey bége seen ngëm, ²⁶ ba bu ma délsee fi yeen, ngeen gëna mana puukarewoo Almasi Yeesu ndax man.

²⁷ Fexeleen rekk ba di jëfe ni mu yelloo ak xibaaru jàmm bu Almasi, ngir bu ma leen seetsee, mana seede, mbaa su ma wuutee it, di dégg ni ngeen saxoo di mànkoo, bokk jenn yéene, di xeex ngir saxal ngëm gi sukkandiku ci xibaaru jàmm bi. ²⁸ Buleen ragal seeni noon ci lenn. Seen fit mooy màndargaal sànkutey noon yi, te yeen it, mooy

màndargaal seenug mucc gu bawoo fa Yàlla. ²⁹ Ndax kat yeen la may ci jëmmu Almasi, yiwu gëm Almasi, rax ci dolli, ngeen sonn ndax moom, ³⁰ coonoy benn xare bi ngeen bokk ak man, te gise woon ma ko démb, ba tey, ngeen di ma ko dégge.

2

Ni Almasi woyofe mooy royukaay

¹ Ndegam amees na lenn lu yokk aw fit ci Almasi mi nu gëm, ndegam lenni cofeelam lu mana dëfal am na, ndegam amees na benn cér ci Noo gu Sell gi, ndegam it, amees na lenn lu bawoo fi moom, ci wàllu xol bu rafet, ak yërmande, ² kon dégg waay, mottlileen sama mbég, ba mànkoo, te ngeen soppantee genn cofeel, jubale seeni xol, te bokk benn jëmu. ³ Buleen def dara ci kaw wujje, mbaa réy-réylu, waaye doyadiileen, ba jàpp ne seen moroomi gëmkat a leen gën. ⁴ Bu kenn ci yeen xintewoo njariñal boppam, waaye na ku nekk bàyyi xel moroomam. ⁵ Noonu Almasi Yeesu doon doxale, deeleen ko doxale ci seen biir: ⁶ Moom mi nekke nekkinu Yàlla te ñoyaaloowul dayob boppam, bi ko def nawleb Yàlla. ⁷ Xanaa mu ñacc boppam, nangoo jagoo nekkinu surga. Mu mujj mel ni nit donj, di ku ñu xàmme jëmmu nitam.

⁸ Moo toroxlu,
moo nangu, ba dee fekk ko
ci,
ak mbugalu bant ba ñu ko
daaj.

⁹ Moo tax Yàlla kaweel koo
kaweel,
baaxe ko tur wi tiim wépp
tur,

¹⁰ ba turu Yeesu tax ñépp
sukk seen bëti óom,
muy kaw asamaan, di kaw
suuf, di biir suuf,

¹¹ lammañu ñépp it biral
ne Yeesu Almasi mooy
Sang bi,
te muy ndamu Yàlla Baay bi.

*Doonleen ay leer ci
àddina*

¹² Kon nag soppe yi,
noonu ngeen masa dégge
ndigal, démb ba may teew,
rawatina tey bi ma wuutee,
nangeen ko wéye, di jéfe
seenug muc, te ànd ceek
ragal Yàlla bay lox, ¹³ ndax
Yàlla mooy liggéey ci yeen
lu tax ngeen mana namma
jéfe coobareem, ba man koo
jéfe.

¹⁴ Mboolem lu ngeen di
def nag, buleen ci boole
xultu mbaa xuloo, ¹⁵ ngir
seen der set wecc, te kon
deesuleen mana gakkal ci
lenn. Ay goney Yàlla yu
amul sikk ngeen di doon,
ci biir maas gu dëng te
yàqu, ngeen di lèrxat ci seen
biir, ni ay leer ci àddina si,
¹⁶ ànd ak kàddug dund gi
ngeen di xamle. Su ko de-
fee keroog bésub Almasi, ma
mana damoo ne dawuma cig
neen, te sonnuma cig neen.

¹⁷ Su ma ci deeyee sax, ba

sama dund mel ni sarax su
ñu tuur, tofal ko ci sarax,
bi seen ngëm taxawe, su
boobaa it maa ciy bég, te di
leen woo, ngir bokk ak yeen
ñépp bannexu. ¹⁸ Yeen
itam nangeen ci bég te bokk
ak man bannexu.

*Póol gërëm na Timote ak
Epafrodit*

¹⁹ Yaakaar naa nag, ne bu
soobee Sang Yeesu, dinaa
leen yónnee Timote balaa
yàgg, ngir xam nu ngeen
def, ba man ci sama bopp,
sama xel dal. ²⁰ Ndaxte
awma fi kenn ku ko moy, ku
bokk ak man xinte, ba seeni
mbir yitteel ko dëgg. ²¹ Ñi
ci des ñépp, seen njariñal
bopp lañuy sàkku, waaye
du li soxal Yeesu Almasi.
²² Timote nag xam ngeen
ne ku rafet ab jëw la. Ni
doom di taxawoo baayam, ni
la bokke ak man liggéey, bi
ci xamle xibaaru jàmm bi.
²³ Sama yaakaar nag moo di,
bu may am lu leer ci sama
mbir rekk, moom laay daldi
yebal ci yeen. ²⁴ Teewul
mu bir ma ne, bu soobee
Boroom bi, man ci sama
bopp, balaa yàgg, dinaa leen
seetsi.

²⁵ Ci wàllu Epafrodit, sama
mbokkum gëmkat la, di
sama naataango, di sama
mbokkum xarekat, te di seen
ndaw li ngeen ma yóbbante
ndimbal lu faj samay soxla.
Waaye jàpp naa ne fàww
ma delloo leen ko, ²⁶ ndax
namm na leen lool, boole
ci tiisoo li ngeen dëgg ag
jagadeem. ²⁷ Woppoon na it

ba xawa dee, waaye Yàllaa ko yërëm, te du moom rekk la yërëm, waaye man itam, ngir ma baña am tiis ci kaw tiis. ²⁸ Moo tax ma yàkkamtileen koo delloo, ngir bu dikkee, ngeen man koo bégewaata, te man itam, samaw tiis wàññiku. ²⁹ Teertooleen ko mbégte mu mat sèkk ngir Sang bi, te it nawleen ñu mel ni moom, ³⁰ ndax liggéeyal Almasi tax na koo riisu ndee; ba ngeen amee ngànt lu leen teree mottlil seen bopp, seen yéene, moo jaay bakkanam ngir wuutu leen, ba yótsi ma seen ndimbal.

3

Gii njekk a wóor

¹ Li ci des bokk yi, ma waxati, bégleen ci Boroom bi. Di leen bind genn kàddu googu rekk, diisu ma, te di leen ko baamtu moo gëna wóor ci yeen.

² Moytuleen xaj yi, defkati mbon yooyu laa ne, moytuleen leen, moytuleen njoofkat yooyu jiital aaday xaraf. ³ Ndaxte nun noo xaraf tigi, nun ñiy jaamoo Yàlla Noowam gu Sell, di damoo Almasi Yeesu, te yaakaarunu aaday nitu suuxu neen.

⁴ Moona man de, waroon naa mana yaakaar aaday suuxu neen. Ak keneen ku mana xalaat ne sañ naa yaakaar aaday nitu suuxu neen, maa ci raw. ⁵ Man mi xaraf ba ma amee juróom ñetti fan, askanoo ci bànni Israyil, giiroo ci Beñamin, di

ab Ebrë bu ñaari Ebrë jur, te bokk ci ngérum Farisen, ci wàllu yoonu Musaa. ⁶ Su dee ci mbirum xéraangey diine, maa daan bundxatal mbooloom gëmcati Almasi, te su dee ci wàllu njubtey sàmm yoon wi, maa mucc sikk.

⁷ Waaye la ma jàppe woon ag ndollant, moom laa def tey ag wàññeent ndax Almasi. ⁸ Rax ci dolli, lépp sax laa far jàppe ag wàññeent, ndax ngëneel li sut lépp, te mooy xam kuy sama Sang Almasi Yeesu. Moom moo ma taxa nangoo ñàkk lépp, def lépp ni mbuubit, ngir tonoo Almasi, ⁹ ngir ma mana feeñe ci bjiir Almasi, fu ma yaakaarul sama njekku bopp gu ma feyoo sàmm yoonu Musaa, xanaa di yaakaar njekk gu laloo ngëm gi ma gëm Almasi. Njekku googu fa Yàlla la bawoo te gëm Almasi moo koy maye. ¹⁰ Sàkkuwuma lu moy xam ko, xam manoore ji ko dekkal, ak itam séddu ci ay coonoom, ba bokk ak moom deeyam, ¹¹ tey yaakaara dekki, ak nu mu mana deme.

Jëm kanam moo am solo

¹² Du caageenu damaa àgg ci loolu lépp ba noppi, mbaa damaa mat sèkk xaata, waaye maa ngi wéye samaw xél, di jéema jot ci neexalu rawante bi, gannaaw ba ma Almasi Yeesu jotee ci man itam. ¹³ Bokk yi, fooguma ne jot naa ci, xanaa kay lenn:

damay fàtte li ci gannaaw, te def lu ma man, ngir fexee yóotuji li ci kanam, ¹⁴ daldi xélu dëgmal naanukaay ba, ngir jot ca neexal ba nu Yàlla di wooye fa kaw, ci Almasi Yeesu.

¹⁵ Kon nag, nun ñi jota màgg ba di magi jëmm ci wàllu ngëm, nanu ko bokk gise noonu. Su ci amee lenn lu ngeen gise neneen nag, loola, Yàlla moo leen koy leeralal. ¹⁶ Ak lu ci mana am, yoon wii nu doxe ba fii nu tollu, nanu ko bokk topp.

¹⁷ Bokk yi, royleen ma; jox nanu leen ab royukaay, xoolleen ci ñi koy jëfe, te ngeen topp ci seeni tànk. ¹⁸ Ndaxte ñu baree ngii ñu seeni jëf tax ñu di nooni bantub Almasi. Loolu wax naa leen ko ay yoon, ma waxati leen ko tey aki jooy. ¹⁹ Ñooñu sànkute lañuy mujje; seen koll lañu def seen yàlla, seen gacce lañuy damoo, te yëfi àddina donj a leen soxal. ²⁰ Nun nag sunum réew a nga fa asamaan, fa nuy séntoo sunu Musalkat, Sang Yeesu Almasi. ²¹ Mooy kiy liggéeye manooreem ji mu ténke lépp cig curgaam, ba sopparñi sunu yaram wu doyadi wii, nirule kook yaramam wi ànd ak teddnga.

4

¹ Kon nag yeen samay bokk, soppe yi ma namm, di leen bége, te ngeen di sama kaalag ndam, gi ma yooloo ci sama liggéey, ngalla soppe

yi, nangeen saxe noonu ci Boroom bi!

Póol dénkaane na

² Bu loolu weesee, Ewodi laay tinu, di tinu Santis, ñaari jigéen ñooñu, ngir ñu fexe ba juboo, ngir Boroom bi ñu bokk. ³ Yaw itam sama mbokkum surga bu dëggu bi, dama lay ñaan nga jàpple leen ci, ñoom ñaar ñooñoo bokkoon ak man coonob xamle xibaaru jàmm bi, ñoom ak ñoom Kelemanj, mboolem sama bokki liggéeykat yi seeni tur binde ca téereb dund ba.

⁴ Bégleen ci Boroom bi fu ngeen tollu, ma waxati ko, bégleen! ⁵ Na seen lewetaay wóor ñépp, Sang bi jegesi na. ⁶ Buleen jaaxle ci dara, waaye ci mbir mu mu mana doon, deeleen dikke Yàlla seeni soxla, di ko ñaan ak a dagaan te boole ci di ko sant. ⁷ Su boobaa jàmmu Yàlla, ji wees ab takk, mooy sàmm seen xol, ak seenum xel ndax Almasi Yeesu.

⁸ Li ci des nag bokk yi, moo di lii: mboolem lu dëggu, ak mboolem lu tedd, ak mboolem luy njub, ak mboolem lu set, ak mboolem lu jekk, ak mboolem lees di rafetlu, ndegam lu nawlu la te yelloo ngërëm, na leen loola soxal. ⁹ Li ngeen jàngé ci man te jële ko ci man, ak li ngeen dégge ci man, gise ko ci man, jëfeleen ko. Su boobaa Yàlla miy boroom jàmm mooy ànd ak yeen.

Póol gërëm na waa Filib

¹⁰ Maa ngi bége Boroom bi lool ci nii ngeen mujj yeesale tey, seen yitte ci man, yitte ju ngeen amoon moos naka jekk, xanaa dangena ñàkkoona jekku seen ndimbal. ¹¹ Ag ñàkk nag taxul may waxe nii, nde tàmm naa di doylu ci diggante bu ma mana tollu. ¹² Miin naa néewle, man naa naataange. Fépp fu ma tollu, ak ci lépp, làqoo naa pexe mu ma manee jant yu ma regge, ak yu ma xife, ci biir naataange akug ñàkk. ¹³ Lépp laa mane ci ndimbalal Ki may manal. ¹⁴ Teewul seen ndimbal lii di jéf ju rafet ju ngeen bokke ak man, sama njàqare.

¹⁵ Yeen waa Filib, xam ngeen xéll ne ba waareb xibaaru jàmm bay door, te ma bàyyikoo diiwaanu Masedwan, amul woon menn mbooloom gëmkat mu ma séqaloon ab joqlanteb ndimbal, xanaa seen mennum mbooloo. ¹⁶ Ba ma nekkee Tesalonig sax, yónnee ngeen ma ay yoon, lu ma faje samay soxla. ¹⁷ Du caageenu ndimbal lu ma leen di sàkku, li may sàkku kay moo di yokkuteb yool bu leen ñeel. ¹⁸ Fii ma tollu jot naa li ma aajowoo lépp, maa ngi ci naataange; doyle naa sékk, gannaaw ba ma nangoo ci loxol Epafrodit, seenub yóbbante, te sarax su ñu nangu la, di xeeñ xetug jàmm, te neex Yàlla mi mu ñeel. ¹⁹ Te sama Yàlla itam mooy sàkke ci

koomam gu yéeme gi ci Almasi Yeesu, ba fajal leen seen soxla yépp.

²⁰ Daraja ñeel na Yàlla sunu Baay, tey ak èllég ba fàww. Amiin.

Tàggtoo jib na

²¹ Nuyul-leen ma mboolem ñu sell ñi gëm Almasi Yeesu. Bokki gëmkat ñi ànd ak man, ñu ngi leen di nuyu.

²² Te it gëmkat ñu sell ñépp a ngi leen di nuyu, rawatina waa kër Buur Sesaar.

²³ Yal na yiwu Sang Yeesu Almasi ànd ak seenum xel.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Kolos

¹ Man Póol ndawal Almasi Yeesu ci coobarey Yàlla, maa bind lii, ànd ceek mbokk mi Timote, ² ñeel waa Kolos ñu sell te wóor te di bokki gëmcati Almasi. Aw yiw ak jàmm ñeel na leen, bawoo fa Yàlla sunu Baay.

Póol ñaanal na waa Kolos

³ Sant Yàlla sunu Baayu Sang Yeesu Almasi, lanu saxoo, saa su nu leen di ñaanal; ⁴ dégg nanu ngëm gi ngeen gëm Almasi Yeesu, ak cofeel gi ngeen sopp gëmcati ñu sell ñépp, ⁵ te li waral ngëm googu ak cofeel googu, di seen yaakaara jot ca cér ba ñu leen dencal fa asamaan. Mooy yaakaar ja ngeen dale am ba ngeen jékkee dégg kàddug dégg gu xibaaru jàmm bi. ⁶ Ni leen xibaaru jàmm bi dikkale nag, ni la dikkale àddina sépp, te mu ngi meññ, di law, na mu ko dale defe fi seen biir, ca bés ba ngeen déggee lu jëm ci yiwu Yàlla, ba ràññee ko dégg. ⁷ Noonu ngeen ko jànge ci Epafra, sunu mbokkum surga biy sunu soppe, te di jawriñu Almasi bu wóor bi nu jàpple*, ⁸ te moo nu xamal itam cofeel gi leen Noo gi may.

⁹ Moo tax nun itam, ba nu déggee seen mbir ba tey, noppiwunu leena ñaanal, di sàkku ngeen feese xam-xam ci lépp luy coobarey Yàlla, te ngeen ànd ceek lu mat sèkk ci wàllu xel, ak gis-gis bu Noo gi maye. ¹⁰ Su ko defe ngeen di dunde dundin wu yellook Boroom bi, ngir bannexal ko ci wet gu nekk, seen meññeef it di jépp jëf ju baax, te ngeen gën di xam Yàlla. ¹¹ Ngir itam ngeen manooore-woo jépp manooore, na leen ko Yàlla manloo ci kàttanam gu màgg, ba ngeen mana dékkoo lépp, xolu muñ, ¹² te ngeen di sante Baay bi, mbég, moom mi leen yellale ab cér ca muuru ñu sell ña, ca réewum leer ga.

Almasi jubale na nit ak Yàlla

¹³ Yàlla kat moo nu wallu ba génne nu ca kilifteefu réewum lëndëm ga, toxal nu ci biir nguug Doomam ji mu sopp. ¹⁴ Ci moom lanu ame ag njot, te moo nu jéggal sunuy bàkkaar.

¹⁵ Doom jooju moo di niruwaale Yàlla, mi kenn manula gis, mooy taaw bi, ki jiiitu mépp mbindeef. ¹⁶ Ndax moo di ki Yàlla sàkke lépp lu nekk asamaan, ak lu nekk ci suuf, lu gisu, ak lu gisuwul, muy boroom gàngune yeek, boroom ndomboy tànk yeek, boroom nguug yeek, boroom sañ-sañ yi. Lépp ci moom lees

* 1:7 1.7 Mbaa: jawriñu Almasi bu wóor ngir yeen.

ko sàkke, te mooy ki tax ñu sàkk lépp. ¹⁷ Mooy ki nekkoon naka jekk balaa daraa nekk, te lépp ci moom la sottée ba temboo. ¹⁸ Mooy boppu yaram, wiy mbooloom gëmkat ñi, mooy njàlbéen, mooy taaw bi jékka dekki, ndekkite lu dee toppul, ba tax muy ki jiitu ci lépp, ¹⁹ ndax Yàlla la soob mu dëel gépp matam ci moom. ²⁰ Deretam ja tuuru ca bant ba, ca la Yàlla defe jàmm, ba sottale ci moom, peXe mi mu jubalee boppam ak lépp, muy lu nekk ci kaw suuf, ak la fa asamaan.

²¹ Te yeen ñi masoona sore lool Yàlla, doonoon ay noonam ci wàllu xalaat, ak jéf ju bon, ²² tey, deewug yaram, deewug suux, gi Almasi dee, moom la leen Yàlla jubalee ak boppam, ba teewal leen fi kanamam, ngeen di ñu sell, mucc sikk, seen der set wecc. ²³ Noonu la deme, ndegam kay fekk na leen sësoo ngëm gu ngeen dējoo ba dēgër, te baña nangu lenn di leen sorele ak yaakaar ji ci xibaaru jàmm, bi ngeen dēgg, te ñu biral ko, ñeel mépp mbindeef. Man Póol nag, ci yégle xibaaru jàmm boobu laa di ab jawriñ.

Póol tiisoo na waa Kolos

²⁴ Léegi nag maa ngi bége coono yi ma jànkoonteel ngir seen njariñ; li des ci tiisi Almasi, moom laay motalee coono yooyu ma daje sama yaramu suux wii, ngir njariñal mbooloom gëmkat,

miy yaramu Almasi. ²⁵ Ci moomu mbooloo laa dib jawriñ, te Yàlla ma sase noonu, ñeel leen, ngir ma xamle kàddug Yàlla ba mu mat sèkk. ²⁶ Kàddu googu moo di mbóot mi masoona làqu maasoo maas, waaye tey Yàlla ko xamal ay nitam ñu sell. ²⁷ Ñoom la Yàlla nammoona xamal ni mbóot mi yaatoo te yéeme, ñeel jaambur ñi dul Yawut: mbóot mi moo di Almasee ngi ci yeen ñi dul Yawut itam, loolu di seen yaakaar ci ndam lu leen ñeel.

²⁸ Almasi moomu nag lanuy xamle; na mu gëna xeloo lanuy àrtoo nit ku nekk, te ni lanuy jàngale nit ku nekk, ngir àgge nit ku nekk ba fa kanam Almasi, fekk ko mat sèkk, na mu ware ku ànd ak Almasi. ²⁹ Loolu moo ma tax di góor-góorlu ci xare bii may xaree dooleem, ak manoorey jéfam, jiy liggéey ci sama jëmm jii.

2

¹ Bëgg naa nag, ngeen xam xare bu metti, bi ma leen di xareel, yeen ak waa Lawdise ak mboolem gëmkat ñi ma masula teg bët, ² ngir ngeen gëna am fit, mànkoo ci biir cofeel, te géēju ci gis-gisu xol bu leer nàññ te wóor, ba mana daj dēgg, mbóotum Yàlla, miy Almasi ci boppam. ³ Ci moom la mboolem alal ji ci xel ak xam-xam, dëxëñe. ⁴ Loolu laa leen di wax, ngir kenn bañ leena réerale ay kàdduy naxe yu

mbubboo ag dëgg. ⁵ Ndax jëmm ji kat teewul, waaye xol baa ngeek yeen, di bégee gis seen doxalin wu jekk, ak seen ngëm gu wér gu ngeen gëm Almasi.

Jëfeleen ni ñu bokk ak Almasi

⁶ Kon nag, ni ngeen nan-goo Almasi Yeesu di Sang bi, àndleen ak moom, jëfe noonu. ⁷ Sampleen seeni reen ci moom, tabaxuleen ci moom, feddikuleen ci wàllu ngëm, ni ñu leen ko jàngale, ba seenub xol baawaanal kàdduy cant.

⁸ Moytuleen ba kenn bañ leena këfe kàdduy naxi neen yu ñu jàppe xam-xam bu xelu, kàddu yu sukkandikoowul Almasi, xanaa aaday nit, ak cëslaayi àddina.

⁹ Ndax kat ci Almasi, ci yaramu nitam la léppi Yàlla dëkke, ba mat sëkk ci moom, ¹⁰ ci moom ngeen mate it, te mooy kilifay mboolem boroom nguur yi, ak mboolem boroom sañ-sañ yi. ¹¹ Ci moom ngeen xarafe xaraf gu loxol nit deful, ndax noonu kuy xarfal nit ki di doge as lëf ci yaramu nit ki, ni la Almasi di doge ba mu set, buumu njaam gi leen dooley bàkkaar tënke woon. Noonu la Almasi di xarfalee. ¹² Ni ñu leen booleek moom suul, keroog ba ñu leen sóobee cim ndox, noonu ngeen dekkeendoo ak moom, ndax yeena wóolu dooley Yàlla mi ko dekkal.

¹³ Yeen ñi doonoon ndee fa kanam Yàlla ndax seeni moy, ak seen ñakka xaraf, ndax li ngeen dul Yawut, Yàllaa leen booleek Almasi dundalaat leen. Moo nu baal sunu moy yépp. ¹⁴ Kayitu bor bi nu tiiñaloon, te dogali yoon toppe nu ko, moom moo far mbind ma, yóbbu kayit ga, daajaale ko ak Almasi ca bant ba. ¹⁵ Moo dog sidditi boroom nguur yeek boroom sañ-sañ yi ci jaww ji, ñu doon ay jaam yu mu jàppe xare. Moo leen weer it ci kanam ñépp, diriwaale leen ca biir njaab ma topp ca ndam, la Almasi ame ca bant ba.

¹⁶ Kon nag bu leen kenn sikkal ci ñam wu ngeen lekk, mbaa lu ngeen naan, mbaa mággal bés bu rafet, mbaa Terutel weer, ak bés sub Noflaay. ¹⁷ Loolu lépp takndeeru yaram wuy jëmmal lu dikkagul, moom rekk la woon. Waaye yaram wi dëgg moo di Almasi. ¹⁸ Buleen nangu kenn ku leen sikkal, te di kuy teg boppam jëfi toroxlu, di jaamu ay malaaka, topp seen gis-gisi peeñuy bopp. Ñu ni mel ñooy réy-réyloo xalaati neen yu ñu fente seen yég-yégi bakkan. ¹⁹ Ñooñu jokkuwuñu ci Almasi, miy bopp bi, te ci bopp bi la yaram wi wépp di jéfandikoo siddit yeek tenqo yi, ba suuxatu, ngir lépp mànkoo ba mana mág, ni ko Yàlla di mágale.

²⁰ Ndegam nag yeena bokk

ak Almasi dee, ba teqlikoo ak li àddina def cëslaay, ana lu tax ngeen mel ni ñu bokk ci àddina ba tey, di tegoo ay dogali yoon yu mel nii: ²¹ «Bul jël lii, bul ñam lee, bul laal la ca des.» ²² Te mboolem yëf yooyu dogali yoon yi jëm day jeex doŋŋ bu ñu leen jëfandikoo. Loolu ay san-taane aki àlluway nit doŋŋ la. ²³ Dëgg la, xel man naa nangu dogali yoon yu ni mel, ndax laaj na nit ki pastéefu ci diine ju mu tegool bop-pam, laaj na it toroxlu, ak coonoy yaram yu tukkee ci yar bu metti bu nit kiy tegoo, waaye jariñul dara ku bégga moom bakkanam.

3

*Gëmkatub Almasi,
dundin wu yees*

¹ Gannaaw nag yeena dekkeendoo ak Almasi, sàkkuleen la fa kaw, fa Almasi tooge ca ndijooru Yàlla. ² La fa kaw, xinte-wooleen ko, te ngeen ba li fi suuf, ³ ndaxte dee ngeen, ba seenug dund ànd ak Almasi, làqe fa Yàlla. ⁴ Seenug dund dëgg Almasi la, te keroog bu Almasi feeñee, yeen itam ay ànd ak moom feeñ, ba séddu ci ndamam.

⁵ Kon nag reyleen seen cér yi bokk fii ci kaw suuf; lu mel ni powum séy, ak jëfi sobe, ak ñàkk sago ci lu jekkadi, ak xemmentéef yu bon, ak bégge, te loolooy bokkaale ba tey, ⁶ yooyooy wacce sànjum Yàlla ci kaw

ñi déggadi. ⁷ Yeen itam noonu ngeen daan jëfe bu jëkk, ba seenug dund bokkee fii ci kaw suuf. ⁸ Waaye léegi lii lépp baleen ko: tång xol, ak mer mu ëpp, ak coxor, ak saaga, ak waxi ñàkk kersa. ⁹ Buleen di fenante, gan-naaw seen jëmm ja woon démb, boole ngeen kook jëfinam ja mu àndal, summi, ¹⁰ ba sol seen jëmm ju yees, jiy gën di yeeslu, te di gëna niru ki leen ko sàkkal, ba kera ngeen xamee, xam-xam bu mat sëkk. ¹¹ Dundin wu yees woowu amul jaambur akub Yawut, amul ku xaraf ak ku xaraful, amul ab doxandéem ak ku xayadi, amul ab jaam ak as gor, waaye Almasi mooy lépp te moo nekk ci ñépp.

¹² Yeenay ñi Yàlla taamu, sellal leen, sopp leen. Kon nag solooleen xolu yërmande, akug mbaax, ak woyoflu, ak jikko ju lewet, ak xolu muñ. ¹³ Muñalanteleen te di balante, ndegam kenn a am lenn lu mu sikke moroomam. Ni leen Boroom bi baale, deeleen balantee noonu. ¹⁴ Ci kaw loolu lépp nag, tegooleen cofeel; mooy xànc gi leen faste, ba seenug bennoo mat sëkk.

¹⁵ Na jàmmu Almasi saytu seen xol. Ci jooju jàmm lañu leen woo, fekk leen ngeen di wenn yaram doŋŋ, te it saxooleen cant. ¹⁶ Na leen kàddug Almasi dëkke, bay baawaan, ngeen di jariñooy xel mu mat sëkk mu ngeen di jànglantee, ak a artoonte.

Woyeleen xolub cant, ñeel Yàlla, ay taalifi Sabóor, ak woyi tagg Yàlla, ak woy yu fentoo ci Noo gi. ¹⁷ Lu ngeen mana def, muy ci wax, di ci jëf, defleen ko ci turu Sang Yeesu, tey sant Yàlla Baay bi ci moom.

Rafetooleen

¹⁸ Jigéen ñi, nangul-leen seen jëkkër, noonu mu jekke ci ku bokk ci Boroom bi.

¹⁹ Góor ñi, soppelen seen jabar, te buleen leen soxore.

²⁰ Xale yi, déggal-leen seeni waajur ci lépp, nde loolu mooy li Boroom bi rafetlu.

²¹ Yeen ñiy baay, buleen yékkati seen xolu doom, ngir baña jeexal seen xol.

²² Jaam yi, nangul-leen ci lépp seen sang yi ci àddina. Buleen ko defe ngistal, mbaa ngeen di ko sàkkoo lu leen neex, waaye defeleen ko yéney xol bu dëggu, ndax ragal Boroom bi. ²³ Lu ngeen mana def, liggéeyeleen ko xol bu tàlli, ni bu ñeelul woon nit donḡ, xanaa Boroom bi. ²⁴ Te ngeen xam ne ci loxol Boroom bi ngeen di nangoo yool bi ngeen muurloo. Sang Almasi mooy ki ngeen di jaamu. ²⁵ Waaye ku def njubadi, njubadi ga mu def lay yooloo, te xejj ak seen du ci am.

4

¹ Yeen ñiy sang yi, yorleen seeni jaam, yorin wu jub te aw yoon, te ngeen xam ne yeen itam am ngeen ab Sang fa asamaan.

Yeneen warugar a ngi

² Ag ñaan nag, saxooleen ko, te ngeen teewlu ci, boole ci ag cant. ³ Te ngeen ñaanaale nu ci itam, ngir Yàlla ubbil nu buntu xamle kàddu gi, ngir siiwtaane mbóot mi ci Almasi, li waral ñu jéng ma. ⁴ Ñaanleen ma man koo waxe ba mu leer naññ ni mu ma ware.

⁵ Jéfeleen xel mu rafet seen diggante ak aji gëmadi ñi ci biti, te jot gu ngeen am, fexeleen ba jariño ko. ⁶ Na seen kàddu ànd ak yiw te am solo, te ngeen xam nu ngeen di tontoo ku nekk, tont li war.

Póol tàggu na waa Kolos

⁷ Mboolem lu jëm ci man nag, Tisig dina leen ko xamal. Mbokk la, soppe la, jawriñ ju wóor la, te it sama mbokkum jaam la, ci liggéeyu Boroom bi. ⁸ Lii sax moo tax ma yónni ko ci yeen: xamal leen lu jëm ci nun, ak itam, teewaayam bu dëfal seen xol. ⁹ Onesim lay àndal, sunu mbokk mu wóor, di sunu soppe, te mu bokk ci yeen. Ñoo leen di xamal mboolem lu fi xew.

¹⁰ Aristàrk mi ma bokkal kaso bi, mu ngi leen di nuyu, moom ak Màrk rakku Barnaba. Ci mbiru Màrk moomu ngeen jotoon ndigal, ngir bu dikkee, ngeen teral ko. ¹¹ Yeesu mi ñuy wax Yustus itam, mu ngi nuyoo. Li bokk ci askanu Yawut, ñoom rekk ay liggéeyandoo ak man ngir nguurug Yàlla, te ñoo seral sama xol. ¹² Ab

nuyoo it ñeel na leen, tukkee ci jaamub Almasi Yeesu, Epafras, mi bokk ci yeen. Ku jambaare ci saxoo leena ñaanal, ngir seenub taxawaay sotti te mat sëkk ci jêfe mboolem luy coobarey Yälla. ¹³ Maa ko seedeel ne coonoy ñaan bu réy la nekke, ngir yeen ak waa Lawdise ak waa Yerapolis. ¹⁴ Ab nuyoo it ñeel na leen, tukkee ci sunu soppe, Luug, doktor bi, ak Demas. ¹⁵ Nuyul-leen nu bokk yi dëkke Lawdise, ak sunub jigéen Nimfa, ak mbooloom gëmkat, miy daje këram.

¹⁶ Gannaaw bu ngeen jàngee biral, bataaxal bii ci seen biir, fexeleen it ba ñu jàng ko, biral, fa mbooloom gëmkat ma fa Lawdise, te yeen it bataaxal ba ngeen di jote Lawdise, nangeen ko jàng biral.

¹⁷ Waxal-leen ma Arsipp ne ko: «Neel jàkk ci liggéey bi nga sasoo ci Boroom bi, ngir nga sottal ko.»

¹⁸ Man Póol nag maa leen bind nuyoo bii ci sama loxol bopp. Fàttlikuleen ne dañu maa tëj kaso. Yal na aw yiw ànd ak yeen!

Bataaxal bu jëkk bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Tesalonig

¹ Man la Póol, mi ànd ak Silwan ak Timote ci kàddu gi ma yëkkati, ñeel mbooloom gëmcati waa Tesalonig, ñi bokk ci Yàlla Baay bi ak Sang Yeesu Almasi. Yiw ak jàmm ñeel na leen.

Waa Tesalonig am nañu aw yiw

² Nu ngi sant Yàlla fu nu tollu ci yeen ñépp, te noppiwunu leena fàttliku ci sunuy ñaan, ³ ak di baamtu fi kanam Yàlla sunu Baay, jéf ji juddoo ci seen ngëm, ak liggéey bi sottee ci seen cofeel, ak yaakaar ji ngeen saxoo di séentu sunu Sang Yeesu Almasi.

⁴ Yeen bokki gëmkat ñi Yàlla sopp, xam nanu ne moom moo leen taamu, ⁵ ndax sunu xibaaru jàmm, bi nu leen àgge, dikkewu leen ay wax rekk, waaye manoo la leen dikkaale, ak ndimbalal Noo gu Sell gi, ak kóolute gu mat sèkk gu ngeen am. Xam ngeen moos na nu nekke woon ca seen biir, di xintewoo seen njariñ. ⁶ Aw ngeen sunuy tànk, aw it ci tànk Sang bi, nde yeena jot ci kàddu gi, ci biir njàqare ju bare, te di ko bége ci ndimbalal Noo gu Sell gi. ⁷ Moo

leen taxa doon royukaay ci mbooloom gëmcati diiwaani Maseduwan ak Akayi. ⁸ Ci seen biir kay la kàddug Boroom bi jollee, te yemul ci Maseduwan ak Akayi rekk, waaye seen ngëm Yàlla fépp la siiwe, ba soxlawunu cee waxati fenn dara. ⁹ Nit ñi ci seen bopp ñoo nuy waxal fépp, na sunu ngan ak yeen deme, ak ni ngeen walbatikoo ci Yàlla, dèddu tuur yi, bay jaamu Yàlla ju dèggu jiy dund, ¹⁰ tey séentu Doomam Yeesu mi mu dekkal, mu dikk bàyyikoo asamaan, moom mi nu jot ci sànj miy dikk.

2

Nganug Póol neenul

¹ Yeen ci seen bopp kay, bokk yi, xam ngeen ne sunu ngan ak yeen neenul. ² Xam ngeen na nu jëkkoona sonne, ak na ñu nu torxale woon ca Filib, dëkk ba, bala noo dikk fa yeen. Teewul ci sunu ndimbalal Yàlla, nu ñeme leena àgge, ci biir xeex bu metti sax, xibaaru jàmm bu Yàlla bi. ³ Ndaxte sunub woote laloowul pexem sàнке, ak mébét mu setul, akug njublanj. ⁴ Xanaa kay noonu nu Yàlla doyloo, ba dénk nu liggéeyu xibaaru jàmm bi, noonu lanuy waaree li neex Yàlla miy seet ab xol, te dunu ci wut bannexu nit ñi.

⁵ Masunoo jaye, xam ngeen ko, ag bégge it masunoo taxa jóg, Yàlla seede na ko; ⁶ masunoo

sàkku ngèremal nit, du ci yeen, du ci ñeneen. ⁷ Manoon nanoo taafantoo li nu diy ndawi Almasi, ba diisal leen, waaye danoo leweton domm ci seen biir, mel ni jaboot juy topptoo ay doomam. ⁸ Noonu lanu nabe woon ci yeen, ba buggunu woona yem ci xamal leen donj xibaaru jamm bu Yàlla, waaye danu leena sopp ba yéene woon leena jox sunu bakkan sax boole ci, ndax fi ngeen nu mujj tollu ci sunu xol. ⁹ Xanaa bokk yi, yeena ngi fàttliku sunu doñ-doñ ak sunu coono? Diir ba nu leen di yégal xibaaru jamm bu Yàlla bi, guddi ak bëccëg lañu daan liggéeyaale, ngir baña diisal kenn ci yeen.

¹⁰ Yeena seede, Yàlla itam seede, sellnga ak njub, ak mucc sikk ga nu doon jëfe fa seen biir, yeen ñi gëm. ¹¹ Xam ngeen ne fi baay féete doomam lanu féete kenn ku nekk ci yeen. ¹² Ñaax nanu leen, dëfal leen, dénku leen, ngir ngeen di jëfe jëfin wu yelloo ak Yàlla, mi leen woo ci nguuram ak teraangaam.

¹³ Leneen lu nu dul noppee sante Yàlla, moo di lii: ba ngeen nangoo ci sunu làmmiñ kàddug Yàlla gi nu leen dégtal, te melul ni kàddug nit donj ngeen ko nangoo, waaye kàddug Yàlla gi mu doon ci lu wér, moom ngeen ko jële, te kàddu googu mooy liggéey ci seen biir, yeen gëmkat

ñi. ¹⁴ Ndax kat bokk yi, yeena aw ci tànkì gëmkati Almasi Yeesu ya fa mboolooy Yàlla, ya fa réewum Yuda, nde coono ya ñu daj ca Yawut ya, yeen it seeni waa réew teg nañu leen lu ni mel. ¹⁵ Yawut ñi ñoo rey Sang Yeesu, na ñu reye woon yonent yi, te ñoo nu bundx-atal tey. Neexuñu Yàlla, te nooni ñépp lañu. ¹⁶ Ñoo nuy aaye nu àgge jaambur ñi dul Yawut, kàddu gi leen di musal. Noonu lañu matale seen jóorub bàkkaar yi ñu nekke naka jekk, waaye am sànj a leen mujj dab.

Póol namm na waa Tesalonig

¹⁷ Nun nag bokk yi, teqale nañu nu ak yeen ab diir, waaye xol yi sorewaatoowul, xanaa jëmm yi rekk. Waaye sunu nammeel gu réy tax na noo def sunu kem kàttan, ndax yàkkamtee gise waat ak yeen. ¹⁸ Moo tax nu bëggoon leena seetsi, waaye Seytaane moo nu gállankoor. Te man Póol, jéem naa leena seetsi bu dul benn yoon du ñaar. ¹⁹ Ndax kat, ana kan mooy sunu yaakaar, di sunu mbég, te di sunu kaala gu nuy sagooji? Xanaa du yeen, kera ca sunu kanam Boroom Yeesu, bu feeñee? ²⁰ Yeen déy, lanuy damoo, di leen bége.

3

¹ Ba ñu muñee ba tële nag, ca lanu nangoo des ca Aten, nun donj. ² Nu daldi yónni Timote, muy sunu mbokk,

di jawriñub Yàlla bu nuy liggéeyandool ci xibaaru Almasi. Su ko defee Timote dooleel leen, feddli seen ngëm, ³ ngir kenn baña jàq ci biir tiis yii, ndax yeen ci seen bopp xam ngeen ne loolu lanu séddoo. ⁴ Ba nu nekkee ak yeen sax lanu leen jèkkoona wax ne dinanu daj ay coono, te xam ngeen ne noonu la ame. ⁵ Moo tax ba ma muñee ba tële, ma yónnee, ngir xam fu seen ngëm tollu, ndax ragal ne Fiirkat bi da leena fiir, ba sunuw ñaq neen.

⁶ Waaye léegi bi Timote délsee, bawoo ci yeen, xibaaru jàmm la nu àgge ci seen ngëm, ak seen cofeel, ak ni ngeen nuy bégee di fàttliku saa su nekk, te namm nu lool ni nu leen namme, nun itam. ⁷ Kon nag bokk yi, ci sunu biir mitit ak njàqare, sunu xol sedd na ci yeen ndax seen ngëm. ⁸ Léegi kay nu ngi dundaat, gannaaw yeena ngi sax ci Boroom bi. ⁹ Ndaw njukkal lu nuy dellooti Yàlla ngir yeen, ndax mboolem mbég mi nu leen di bége fi sunu kanam Yàlla! ¹⁰ Guddi ak bëccëg, pastéefu xol lanuy dagaane Yàlla, ngir man leena gisaat, ba mottli li yées ci seen ngëm.

¹¹ Yal na Yàlla sunu Baay ci boppam, ànd ak sunu Sang Yeesu, ngir jubal sunuw yoon ba nu agsi ci yeen. ¹² Nii sunu cofeel ak yeen baawaane, yal na ko Boroom bi yokke ba baawaanal ag cofeel ci seen biir, ak ci

seen diggante ak nit ñépp. ¹³ Yal na Boroom bi dooleele noonu seen xol, ngir kera bu sunu Sang Yeesu délsee, ànd ak ñoñam ñu sell ñépp, fekk leen sell te mucc sikk, fa kanam Yàlla sunu Baay.

4

Sellal wartéef la

¹ Li ci des nag, bokk yi, moo di yeena nangoo ci sunu làmmiñ, jëfin wi ngeen wara jëfe ba neex Yàlla, te it moom ngeen nekke. Waaye danu leen di tinu, di leen ñaax, ci turu Sang Yeesu, ngir ngeen gënati koo jëfe. ² Xam ngeen ndigal, yi nu leen jox ci turu Sang Yeesu. ³ Lii moo di coobarey Yàlla: ngeen sellal te mucc ci powum séy. ⁴ Su ko defee kenn ku nekk ci yeen mana moom yaramu boppam ci biir sellnga ak teddnga, ⁵ te ngeen ànd ak sago ci seeni xemmentéef, baña mel ni niti xeet yi xamul Yàlla. ⁶ Ci moomu mbir, bu kenn ci yeen tooñ mbokkam, di aakimoo yelleefam, ndax waxoon nanu leen ko, ba artooti leen ne leen jëf ju ni mel, Boroom bee koy fey ña ko def. ⁷ Yàlla kat ci sellnga la nu woo, waaye du ci jëfin wu setul. ⁸ Kon nag ku jalax ndigal lii, du nit nga jalax, xanaa Yàlla, moom mi leen jox Noowam gu Sell.

⁹ Ci wàllu mbëggeel gi war ci biiri bokk, soxlawuleen ku leen ci bind dara, ndax yeen ci seen bopp, Yàlla tàggat na leen ci

soppante, ¹⁰ te moom ngeen nekke seen digg ak mboolem bokki diiwaanu Maseduwan gépp. Teewul nag, bokk yi, nu di leen ñaax, ngir ngeen gënate jëfe noonu. ¹¹ Sàkkuleen di jëfe jëfin wu dal, te ngeen di topptoo lu seen yoon nekk, tey dunde seenu ñaq, na nu leen ko sante woon. ¹² Kon dingeen jekk nu ngeen di jëflantee ak ñu gëmül ña ca biti, te dungeen soxlaal kenn dara.

Tiislu bu ëpp warul

¹³ Bokk yi nag, bug-gunu ngeen réere mbirum way dawlu ñi, bay tiislu ni ñeneen ñi amul jenn yaakaar, di tiisloo.

¹⁴ Ndegam gëm nanu ne Yeesu dee na, ba dekki, noonu it lanu wara gëme ne Yàlla mooy dekkal way dawlu ñi gëmoon Yeesu, ba boole leen ak Yeesu, indaale.

¹⁵ Lii nu leen di àgge, te muy kàddug Boroom bi de, moo di nun ñi fiy dese bakkan ba kera Sang biy délsi, dunu jiitu way dawlu ñi fa moom. ¹⁶ Sang bi ci boppam, woote bu xumb lay wàccaalee asamaan, baatu kilifag malaaka jib, ànd ak coowal liitu Yàlla. Su ko defee ña seenug dee fekk ñu gëm Almasi ñooy jëkka dekki. ¹⁷ Gannaaw loolu nun ñi fi dese bakkan lees di kéfandoo ak ñoom, jëme ca niir ya, ngir nu dajee-

jeek Sang bi fa jaww ja, nu daldi nekk ak moom ba fàww. ¹⁸ Kon nag deeleen dëfalantee yooyu kàddu.

5

¹ Waaye nag bokk yi, lu jëm ci ay àpp, ak bés ya loolu di am, soxlawuleen ku leen ci bind, ² ndax yeen ci seen bopp, xam ngeen xéll ne Sang bi, ni sàccub guddi lay dikke. ³ Fa nit ñi naan: «Jàmm ak kaaraange dikk na,» fa la sànkute di dale ci seen kaw, ni aw mat di jekkee dal ci kaw jigéenu wérul, te kenn du ca rëcce. ⁴ Waaye yeen bokk yi, nekkuleen cig lëndëm, ba bés boobu di leen bett ni ab sàcc di bettee. ⁵ Yeen ñépp ay doomi leer ngeen, doomi bëccëg ndarakamm; nun bokkunu dara ak guddi, mbaa ag lëndëm. ⁶ Kon nag bunu nelaw ni ñi ci des, waaye nanu teewlu, te ànd ak sunu sago. ⁷ Ndaxte ñiy nelaw, guddi lañuy nelaw; ñiy màndi it, guddi lañuy màndi. ⁸ Waaye nun ñiy waa bëccëg, nanu ànd ak sunu sago, te def ngëm ak cofeel, sunu kiiraayal dënn; yaakaaru texe di sunu mbaxanam xare. ⁹ Ndax kat Yàlla séddu nu am sànj, waaye ag muccl la nu moomale ndax sunu Sang Yeesu Almasi. ¹⁰ Su nuy dund, ak su nuy dee, moom moo nu deeyal, ngir nu mana ànd ak moom, dund. ¹¹ Kon nag noonu ngeen di ñaaxantee, aka yokkante, nangeen ko wéye.

Dénkaane yii la Póol tëje

¹² Gannaaw loolu bokk yi, danu leen di ñaan, ñi fëetewoo coonob liggéey

ci seen biir te jiite leen
 ci yoonu Boroom bi, di
 leen yee, nangeen leen yég.
¹³ Nangeen leen nawe seen
 kem kàttan te soppe leen
 noonu ndax seen liggéey.
 Gannaaw loolu, nangeen
 jàmmoo. ¹⁴ Bokk yi, danu
 leen di dénku; yaafus yi,
 femmuleen leen; ñi néewu
 fit, ñaaxleen leen; néew-
 doole yi, dimbalileen leen,
 te it muñal-leen ñépp.
¹⁵ Fexeleen ba kenn du
 feyantoo. Waaye lu baax,
 deeleen ko deflante ci seen
 biir, te di ko defal ñépp.

¹⁶ Fu ngeen tollu bégleen,
¹⁷ saxooleen ñaan, ¹⁸ te
 deeleen sant, ak nu mu
 mana deme, ndax loolu
 mooy coobarey Yàlla ci yeen
 ñi ànd ak Almasi Yeesu.

¹⁹ Buleen giimal taalub
 Noowug Yàlla gi, ²⁰ buleen
 gàttañlu ay kàdduy waxyu.
²¹ Waaye lu mu mana doon,
 settantal-leen ko, li baax,
 ngeen jàpp ci, ²² te lu bon,
 ak nu mu mana bindoo,
 dandleen ko.

²³ Yàlla ci boppam, moom
 miy Boroom jàmm, yal na
 leen sellal, ba ngeen mat
 sèkk, te seen léppi xel, ak
 seen léppi xol, ak seen léppi
 yaram sàmmu, ba mucc
 sikk, ba kera bés bu sunu
 Sang Yeesu Almasi feeñee.
²⁴ Ki leen woo de ku wóor la,
 te moo koy def it.

²⁶ Nuyul-leen nu bokk
 yépp, te foonal-leen nu leen
 na mu gëna selle. ²⁷ Maa
 ngi leen di dénku nag, ngir
 Boroom bi, jàngleen biral
 bataaxal bii ngir bokk yépp.

²⁸ Yal na sunu yiwu Bo-
 room Yeesu Almasi ànd ak
 yeen.

*Póol tàggtoo na ak waa
 Tesalonig*

²⁵ Bokk yi, nun itam,
 ñaanal-leen nu.

Ñaareelu bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Tesalonig

¹ Man la Póol, mi ànd ak Silwan ak Timote ci kàddu gii ma yékkati, ñeel mbooloom gëmcati waa Tesalonig, ñi bokk ci Yàlla sunu Baay, ak Sang Yeesu Almasi. ² Aw yiw ak jàmm ñeel na leen, tukkee ci Yàlla sunu Baay, ak Sang Yeesu Almasi.

Cant war na ci waa Tesalonig

³ Bokk yi, manunoo ñàkka sant Yàlla ci yeen fu nu tollu, te muy lu jaadu, gannaaw seen ngëm a ngi yokku bu baaxa baax, te cofeelu ku nekk ci yeen ñépp di gënatee law, digganteem ak moroomam. ⁴ Moo tax nun, nu di leen damoo fi biir mbooloo gëmcati Yàlla yi, ndax seenug muñ, ak seen ngëm, ci biir mboolem ni ñu leen di bundxatale, ak njàqare yi ngeen di jànkoonteel.

Njekk feeñ na ci àtteb Yàlla

⁵ Loolu lépp di firndeel njekku àtteb Yàlla, bi leen di yellale nguurug Yàlla, gi tax ngeen di sonn. ⁶ Te kat njekku Yàlla dina feeñ ndax coono ba muy delloo ñi leen teg ab coono. ⁷ Dina feeñ it ndax noflaay ba mu nuy booleek yeen ñiy dékku ab

coono, sédde nu ko, kera bés bu Sang Yeesu feeñee, ànd ak ay malaakaam yu lãmboo manooreem, wàcce asamaan. ⁸ Ci biir sawara wuy sèlsèli lay doon. Ca lay mbugal ñi xamul Yàlla, ak ñi baña déggal xibaaru jàmm bi jëm ci sunu Boroome Yeesu. ⁹ Nnoonu lees di mbugale sànkute gu sax dakk, fu sore Boroome bi, sore tedngay manooreem, ¹⁰ kera bés bu délsee ba jot ci tedngaam ci biir ñoñam ñu sell ñi, ba mboolem ñi ko gëm di ko yémoo. Te yeen ci seen bopp, ci ngeen di bokk, ndax yeena gëm la nu leen seedeelon.

¹¹ Moo tax nu saxoo leena ñaanal, ngir sunu Yàlla yellale leen ab wooteem, ngir itam mu sottale kàttanam seen mboolem mébét mu baax, ak seen jépp jéf ju laloo ngëm. ¹² Su ko defee sunu turu Sang Yeesu mágge ci yeen, yeen it, ngeen mágge ci moom, ci sunu ndimbalal yiwu Yàlla, ak Sang Yeesu Almasi.

2

Ndengte ju mag mooy jitu bésu Sang bi

¹ Léegi nag, bokk yi, ci wàllu dellusig sunu Sang Yeesu Almasi, ak sunu dajeji fa moom, li nu leen di ñaan moo di: ² bu leen lenn gaawa xañ sago ba ngeen ñàkka ànd ak seenum xel, mbaa mu di leen jaaxal; du lu ñu ne kàddug waxyu la, du genn kàddu mbaa bataaxal

bu ñu nu moomale, te di leen gëmloo ne bésu Sang bi dikk na ba noppi. ³ Bu leen kenn naxe nenn, ndax bés ba du dikkagum, te fippu gu mag ga jëkkula dikk, ba ki jëmmal ndëngte te dëgmal alkute*, feeñ. ⁴ Kooku mooy jänkoonteeke damu ci kaw mboolem lees di wooye yàlla, mbaa lees di jaamu, te mooy mujj toog ca kër Yàlla ga, ba far tudde boppam Yàlla.

⁵ Xanaa fàttlikuwuleen ne waxoon naa leen ko, ba ma nekkee ak yeen? ⁶ Te xam ngeen li ko téye léegi, ba du mana feeñ lu dul ca bésam. ⁷ Kumpa la dooley ndëngte ji bàddoo te mu ngi def liggéeyam xaat, xanaa kay ki ko téye ba tey moo koy téye rekk ba keroog jëlees fi ki ko téye. ⁸ Su boobaa la ku dëng ka di feeñ, te Sang Yeesu moo koy jàllarbee ngelawal gëmminam, te moo koy rajaxee ca na muy feeñe bu délsee. ⁹ Peeñum ku dëng ki liggéeyu Seytaane lay àndal, te dina wone wépp xeetu manoore, aki firnde ak kéemaani feni neen, ¹⁰ ak mboolem xeeti naxe yu njubadi lal, ñeel ñi nara sàнку ndax ñàkka sopp dëgg gi, ngir nangu ko ba mucc. ¹¹ Looloo tax Yàlla yónnee leen jëf juy sàнке, ngir ñu gëm aw fen. ¹² Su ko defee mbugal dal mboolem ñi gëmul dëgg gi, xanaa di xejjoo njubadi.

Taxawleen bu dëgër

¹³ Nun nag bokk yi, manunoo ñàkka sant Yàlla fu nu tollu, ci yeen ñi Boroom bi sopp, ndax yeen la jëkka taamu, ngir sellale leen Noo gu Sell gi, ak itam seen ngëm gi ngeen gëm dëgg gi, ngir texeel leen. ¹⁴ Ci loolu it la leen woo ba mu jëfandikoo xibaaru jàmm bi nu leen àgge, ngir ngeen séddu ci sunu ndamal Boroom Yeesu Almasi. ¹⁵ Kon nag bokk yi, taxawleen bu dëgër te ñoy ci dénkaane yi nu leen àgge ci sunu làmmiñu bopp, ak yi nu leen bind ci sunuy bataaxal.

¹⁶ Sunu Sang Yeesu Almasi ci boppam, ak Yàlla sunu Baay, mi nu sopp, te may nu ciw yiwam, jàmmi xol ju sax dàkk, ak yaakaar ju wér, ¹⁷ yal nañu leen may jàmmi xol, te may leen dooley wéye jépp jëf ju baax, ak gépp kàddu gu rafet.

3

Ñaanleen ci Yàlla

¹ Li ci des nag bokk yi, moo di ngeen ñaanal nu, ngir kàddug Boroom bi gaawa law te am ndam na mu ko ame woon fa yeen, ² ngir itam nu mucc ci nit ñu soxor ñu bon ñi, ndax du ñépp a gëm. ³ Waaye Boroom bi mooy ki jara wóolu, te moo leen di dooleel, musal leen ci Ku bon ki. ⁴ Am nanu it kóolote gu nu Boroom bi may, ne li nu leen sant, moom ngeen nekke, te moom ngeen di wéye. ⁵ Yal

* 2:3 2.3 Mbaa: di doomu alkute ji.

na Boroom bi wommat seen xol, jème ci cofeelu Yàlla ak muñ gi ci Almasi.

Yaafus warul

⁶ Ndigal li nu leen di jox ci sunu turu Boroom Yeesu Almasi, moo di ngeen dànd mépp mbokk mu nekke ag yaafus, te baña dëppoo ak dénkaane yi ngeen nangoo ci nun. ⁷ Yeen ci seen bopp, xam ngeen ne ci sunuy tànk ngeen wara awe, te du ag yaafus lanu nekke woon ci seen biir. ⁸ Lekkunu ñamu kenn ci neen, xanaa di yëngu guddi ak bëccëg, ci coonob daan sunu doole, ngir baña diisal kenn ci yeen. ⁹ Moona du sañ-sañ bu nu ci ñàkk, xanaa bëgg leena won lu ngeen nu roye, ba ngeen aw ci sunuy tànk, ¹⁰ ndax ba nu nekke ak yeen, ndigal lanu leen joxoon moo di lii: «Ku nanguwula liggéey, bumu lekk.»

¹¹ Dégg nanu nag ne ñenn a ngi ci seen biir, ñu nekke ag yaafus, duñu yëngu ci dara, lu moy di topptoo lu seen yoon nekkul. ¹² Ñu ni mel lanuy sant ak a dénku ngir Sang Yeesu Almasi, ngir ñu dal, tey yëngu, di dunde seen ñaagu bopp. ¹³ Yeen nag bokk yi, buleen tàyyi ci def lu baax.

¹⁴ Ku ci déggul sunu kàddu yi ñu bind ci bataaxal bii nag, bàyyileen ko xel, te baña jaxasoo ak moom, ngir gâceel ko. ¹⁵ Bumu tax ngeen def ko ab noon, waaye yeddleen ko, ndax mbokk la.

Fii la Póol tëje bataaxalam

¹⁶ Gannaaw loolu, Boroom bi moom jàmm, yal na leen mayal boppam jàmmi lépp ak fépp. Yal na Boroom bi ànd ak yeen ñépp.

¹⁷ Tàggoo bii, man Póol maa ko bind ci sama loxol bopp, te nii laay binde ci bépp bataaxal. ¹⁸ Sunu yiwu Boroom Yeesu Almasi ñeel na leen yeen ñépp.

Bataaxal bu jëkk bi Yàlla may Póol, mu bind ko Timote

¹ Ci man Póol, ndawal Almasi Yeesu, ci ndigalal Yàlla sunu Musalkat, ak Almasi Yeesu sunu yaakaar, ci man la bataaxal bii bawoo, ² ñeel Timote, sama doomu bopp ci wàllu ngëm. Aw yiw ak yërmande ak jàmm ñeel na la, bawoo ci Yàlla Baay bi, ak sunu Sang Almasi Yeesu.

Njàngle mu jub day yokke

³ Na ma la ko dénke woon ba may dem diiwaanu Maseduwan rekk, nanga toog Efes googu, ngir ña fay jàngle leneen, nga aaye leen. ⁴ Ne leen ñu baña topp léebi neen, ak limi maam yu dul jeex, ndax loolu ay werante donj lay jur, te jariñul dara ci liggéeyu njotug Yàlla gi sottee ci ngëm. ⁵ Ndénkaane lii nag, li ko taxa jóg mooy luy yee ag cofeel gu bawoo ci xol bu rafet, ak xel mu dal, ak ngëm gu mucj jinigal. ⁶ Am na ñu moy woowu yoon, ba lajj jëm ci wax ju tekkiwul dara. ⁷ Ñooñu ay jànglekati yoonu Musaa lañuy xëccoo doon, te xamuñu li ñuy wax, bay xam lenn ci li ñuy dëggal.

Yoonu Musaa am na ñu mu taxa jóg

⁸ Xam nanu nag ne yoonu Musaa baax na, ndegam na mu ware lees ko jëfe. ⁹ Lii

itam xam nanu ko: ñi jub taxuñu yoon wi jóg, xanaa ñi jubadi ak ñi dëggadi, ak ñemekati Yàlla yi, ak bàkkaarkat yi, ak ñi wormaalul lu sell, ak ñi wormaalul Yàlla, ak bóomkati baay, ak bóomkati ndey, ak reykatiti nit ñi, ¹⁰ ak fokati séy yi, ak góor-jigéen yi, ak jappkatiti jaam yi, ak fenkatiti yi, ak giñkatiti fen yi, ak ñiy jëfe leneen lu woroo ak njàngle mu baax, ¹¹ mi dëppoo ak xibaaru jàmm bi ñu ma dénke, xibaaru Yàlla Aji Tedd ju màgg ji.

Nanu sante Yàlla yërmandeem

¹² Damay sant sunu Boroom Almasi Yeesu mi ma dooleel, moom mi ma natt ba wóolu ma, tabb ma ci liggéey bi, ¹³ te ma nekkoon ab tooñkatam, di ab bundxatalkat, di ab néeg. Waaye yërmande laa dajeel, ngir ñakka xam ga ma daan jëfe, te ñakka gëm tax. ¹⁴ Sunu yiwu Boroom moo ma baawaanal, booleel ma ci ngëm gi, ak cofeel, gi gëmkatub Almasi Yeesu jago. ¹⁵ Mboolem kàddu gii may wax, lu wóor la te jara gëm: Almasi Yeesu moo dikk ci àddina, ngir musal bàkkaarkat yi, te maa ci raw! ¹⁶ Waaye loolu moo tax man bàkkaarkat bi ci raw, ma dajeek yërmande, ngir, ci lépp lu nu Almasi Yeesu di muñal, ma doon ci misaal, ñeel ñi ko nara gëm èllég, ba texe ba fàww.

¹⁷ Yaw Buur bi sax dàkk,

doo dee, te bêt manu laa gis,
yaw Yàlla miy kenn, yaa
tedd, yaa màgg,
tey ak èllèg ba fàww.
Amiin!

¹⁸ Kon nag Timote doom,
loolu mooy ndigal li ma
la dénk, te mu dèppook
kàdduy waxyu yi jotoona
jib te jëm ci sa mbir.
Gànnayool kàddu yooyu
ngir di ci xaree xare bu baax
bi, ¹⁹ te nga saxoo ngëm
ak xel mu dal. Am na ñu
tanqamlu seen ndéeyum
xel ba suuxal seen ngëm.
²⁰ Ci ñooñu la Imene ak
Alegsàndar bokk; Seytaane
laa leen jébbal, yare leen ko,
ngir ñu bañatee saaga Yàlla.

2

*Póol sàrtal na jataayub
màggal Yàlla*

¹ Kon nag li jiitu ci
mboolem li may dénkaane
mooy ngeen di dagaan, di
ñaan, di tinu ak a sant,
ñeel doom aadama yépp,
² ñeel buur yi, ak mboolem
boroom baat yi, ngir nu
mana nekke jàmm akug dal,
tey wéye gépp njullite, ak
wépp dundin wu tedd.

³ Loolu moo rafet te neex
Yàlla sunu Musalkat, ⁴ bi
bègg ñépp mucce te ràññee
liy dègg. ⁵ Ndax kat jenn
Yàlla donj moo am, benn
Defarekat donj it moo am
diggante Yàlla ak nit ñi, te
mooy nit ki Almasi Yeesu,
⁶ mi maye bakkanam ngir
jot ñépp, te jëf jooju lañu
seedele ca ba mu jotee, la
Yàlla nammoon. ⁷ Ci boobu

seede lañu ma tabbe ab
yénekat, ak ndawal kàddu
gi, ak itam ab sèriñ, ñeel
xeet yi dul Yawut, ngir ma
xamal leen yoonu ngëm ak
dègg. Fenuma, dègg donj
laay wax.

⁸ Kon li ma bègg moo
di góor ñi di ñaane fépp,
tállal loxo yu mucce sikk,
te bañ ceë boole meroo ak
mbiicoo. ⁹ Naka noonu, na
jigéen ñi di sol col gu yiw, gu
teggine te yem. Buñu jiital
di defaroo ay létt yu èpp,
ak gànjari wurus, aki per,
ak yérey tànnéef, ¹⁰ waaye
nañu gànjaroo jëf ju baax,
ndax mooy li jekk ci jigéen
ñuy seede ne ñooy ragalkati
Yàlla.

¹¹ Te it bu ñuy jàngle, na
jigéen ñiy noppi, te woyof
toyy. ¹² Mayuma jigéen mu
jàngle mbaa mu jiite góor,
waaye na noppi. ¹³ Ndax
kat Aadama lañu jékka bind,
Awa topp ca. ¹⁴ Te it du
Aadama lañu nax, waaye
jigéen lañu nax ba mu xètt
ndigal. ¹⁵ Teewul mucce
jigéen a ngi ci njurum doom,
ndegam saxoo na ngëm, ak
cofeel, ak jëfin wu sell te
yem.

3

*Lii lañu séentu ci njiitu
mbooloo mi*

¹ Wax ju wóor a ngii: kuy
sàkku sasub jiite mbooloom
gëmkat ñi, liggéey bu rafet
lay xèccu. ² Njiit li nag fàww
mu mucce sikk, di ku dencul
lu wees jenn jabar, ku moom
bakkanam, jiital am xelam,

di ku nawlu, man gan, te mana jàngle. ³ Bumu di ab màndikat, mbaa bëggkatub xeex, waaye na lewet, bañu ay, te bumu di bëggkatub xaalis. ⁴ Kërug boppam nag, na ko yor yorin wu rafet, te na mana yar ay doomam ba ñu nangul ko te sédd ko cér bu mat sèkk. ⁵ Ndax ku tëlee yor kërug boppam, ana nu mu mana sàmme mbooloom gëmcati Yàlla yi? ⁶ Te it bumu dib tuubeen bu bees, lu ko moy ag réy-réylu man na koo gëlëmal, ba mu tàbbi ci mbugal ni Seytaane. ⁷ Te it ñi ci biti te gëmuñu, la ñu ko seedeel nay lu rafet, ba deram du yàqu, nde kon mu tàbbi ci fiiru Seytaane.

Lii lañu séentu ci taxawukatub mbooloo mi

⁸ Naka noonu ab taxawukatub mbooloo mi, na di ku tedd, bumu di bo-room ñaari kàddu. Bumu di ku sàngara jiital, mbaa kuy sàkku am-am bu lewul. ⁹ Na ñoy ci mbóotum ngëm mii feeñ te ànd ceek xel mu dal. ¹⁰ Dees koy jëkka seetlu nag, ba muy ku mucck sikk, ñu door koo dugal ci liggéeyu taxawukatub mbooloo mi. ¹¹ Naka noonu, na jigéen ñiy taxawu mbooloo mi* di ñu tedd, buñu diy soskat, nañu moom seen bakkan, te jara wóolu ci lépp.

¹² Ab taxawukatu mbooloo mi bumu denc lu wees jenn jabar te na yor ay doomam, ak kërám, yorin wu rafet. ¹³ Ñi ci wàccoo ak

seen sasub taxawukat nag, seenub liggéey lañu jënde taxawaay bu rafet, te ñooy mana waxe fit, seen ngëm gi ñu gëm Almasi Yeesu.

Mbóotum yoonu ngëm wi màgg na

¹⁴ Lii laa lay bind, te di la yaakaara seetsi ci fan yu gàtt, ¹⁵ ngir su ma yeexee itam, nga xam nooy doxale ci kër Yàlla, ci biir mbooloom Yàlla jiy dund. Mbooloom gëmcat mi mooy kenug dëgg gi, di cëslaayam. ¹⁶ Deesul nàttable moos mággaayu mbóot mii feeñe ci sunu yoonu ngëm:

Kii moo feeñe ci yaramu suux,

Noowug Yàlla dëggal ko, malaaka ya niir ko;

moom lañu waaree ci xeet yi,

gëmees na ko ci kaw suuf it, te yéegees na ko fa leer ga.

4

Alluway ceytaane yàq na am xel

¹ Noowug Yàlla wax na ci lu leer ne ci mujug jamono, dina am ñu wacc yoonu ngëm wi, di topp ay xalaat yuy fàbbee ak ay àlluway ceytaane, ² yu leen ay jinigalkat, ay fenkat yu dërkiis ab xol, di naxe.

³ Ñooñu ñooy aaye ab séy, di digle ñakka lekk yenn ñam yu Yàlla sàkk, ngir gëmcat ñi xam liy dëgg, man cee

* **3:11** 3.11 jigéen ñiy taxawu mbooloo mi: manees na ko tekki nii it: seeni soxna.

jariñu te di ko sante Yàlla. ⁴ Ndaxte li Yàlla sàkk lépp a baax, du lenn lees ciy aayal, ndegam kàddug cant lees ko jariñoo. ⁵ Lu mu mana doon, kàddug Yàlla akug ñaan moo koy sellal.

Lii la liggéeyu jawriñu Almasi laaj

⁶ Soo dee xamal loolu bokki gëmkat ñi, yaa di jawriñu Almasi Yeesu ju baax ju xontoo kàdduy yoonu ngëm wi, ak àlluwa ju rafet ji nga topp naka jekk. ⁷ Waaye nettali yu yittewoo lu dul Yàlla, ak léebi jeeg ju màggat ji, bañ ko, te nga tàggatu ci ag njullite. ⁸ Ndax kat tàggat aw yaram, as njariñ a ngi ci, waaye ag njullite, ci lépp lay jariñe, te moo moom digeb àddinay tey ak èllëg. ⁹ Kàddu gii may wax, lu wóor la te jara gëm ba mu mat sèkk. ¹⁰ Loolu kat moo nu tax di sonn aka góor-góorlu, ndax Yàlla jiy dund lanu yaakaar, moom miy musal ñépp, rawatina gëmkat ñi.

¹¹ Dagleel loolu, te di ko jàngle. ¹² Bu la kenn xeebe sa at yu néew, waaye nanga doon royukaayu gëmkat ñi ci wax ak jëfin, ak cofeel, ak ngëm, ak dundin wu set. ¹³ Ba keroog may dikk, saxool di jàng-biral Mbind mi, di ñaaxe aka jàngle. ¹⁴ Bul sàggane may gi ci yaw, te di lu ñu la baaxee ag kàddug waxyu gu ànd ak tegeb loxo, ba la mag ñi defaloon. ¹⁵ Loolu ngay def

sam xel, mbir yooyu ngay pastéefoo ba sag yokkute bir ñépp. ¹⁶ Sàmmaal sa bopp nag, sàmm sa àlluwa, te saxoo ko; soo ko defee, dinga mucc, musal ñi lay déglu.

5

Ay ndigal ñeel na jëtun ñi

¹ Bul gëdd mag, waaye ñaax ko ni bu doon sa baay. Ndaw it, def ko ni sa rakk. ² Jigéen ju mag, def ko ni sa yaay; jigéen ju ndaw, nga def ko ni sab jigéen, te seen diggante set wecc.

³ Teralal jëtun ñiy jëtun dëgg. ⁴ Waaye su dee ab jëtun bu ami doom mbaa ay sët, ñooñoo wara jékka jéema jëfe ag ragal Yàlla ci seen biir kër, ba delloo njukkal seen waajur, ndax loolu la Yàlla rafetlu.

⁵ Waaye kiy ab jëtun dëgg te di ku wéet, mooy ki yaakaar Yàlla, te saxoo ay dagaan aki ñaan, guddi ak bëccëg. ⁶ Ku ci nekkewul lu moy bannexu bakkanam nag, ndee luy dox la. ⁷ Loolu ngay dénkaane, ndax ñépp mucc sikk. ⁸ Ku fàggulul ay bokkam nag, rawatina waa këram, yoonu ngëm wi la gantal, te moo yées ku gëmul.

⁹ Limeefu jëtun ñi ndimbal ñeel, deesu ci bind ku am lu yées juróom benn fukki at, te na di ku masul am lu wees jenn jëkkër donj, ¹⁰ te di ku ñu seedeel jëf ju rafet; lu mel ni yar ay gone, ak man gan, ak

teral gëmkat ñu sell ñi,* ak dimbali ñi tollu diggante, ak di jàppoo jépp jéf ju baax.

¹¹ Jëtun ñiy ndaw nag, génne leen ci, ndax bu leen bëgg-bëggu bakkan sorelee ak Almasi, dinañu namma séyaat, ¹² te su boobaa mbugal war ci ñoom, ndax worma ja ñu fecci. ¹³ Te itam ca lañuy tàmmè am ug jot, di taxawaalu kër ak kër. Te duñu yem ci am ag jot rekk, waaye dañuy làmmiñu, di dugg lu seen yoon nekkul, tey wax lu leen warul. ¹⁴ Moo tax ma bëgg, jëtun ñiy ndaw séyaat, ami doom, yor seen kër, ba noon bi du am lu mu yàqe sunub der. ¹⁵ Ndax kat am na ci xaat yenn jëtun ñu lajj, ba topp Seytaane.

¹⁶ Gëmkat bu jigéen bu ci am mbokkum jëtun nag, na ko dimbali ba yenni mbooloo mi. Su ko defee mbooloo mi mana dimbali ñiy jëtun dëgg.

Ay ndigal ñeel na mag ñi

¹⁷ Mag ñiy jiite mbooloo mi bu baax nag, nañu leen yellale ag njukkal ñaari yoon, rawatina ñi boole coonoy waare ak njàngle. ¹⁸ Ndax kat Mbind mi nee: «Bul takkal ngise nag wuy bojj am pepp[†],» nee it: «Ku ñaq, jariñu[‡].» ¹⁹ Bul déglu tuuma ju ñu waxal magum mbooloo mi, lu moy ci kaw kàdduy ñaari seede mbaa ñett. ²⁰ Waaye ñi ciy

bàkkaar, tiiñal leen, ndax ñi ci des ragala bàkkaar.

²¹ Maa ngi lay àrtu nag fi kanam Yàlla, ak Almasi Yeesu, ak malaaka yi ñu tabb, ngir nga sàmm loolu te baña jeng, mbaa nga jéfe lenn loo defe xejj ak seen. ²² Bul di gaawa teg loxo kenn, ngir fal ko njiit. Bul séddu ci bàkkaari jaambur, te yaw ci sa bopp, sàmmool dundin wu set.

²³ Te itam bul di naanati ndox mu ñuul donj, waaye deel jéfandikoo tuuti biiñ, ndax mu baax ci sa biir, ak yeneen xeeti wéradi yu la farala dal.

²⁴ Ñenn a ngi ñu seeni bàkkaar fés, te àtteesagu leen, waaye ñenn a ngi ñu seeni bàkkaar làqu ba tax yoon dabagu leen. ²⁵ Naka noonu, jéf ju baax day fés, te lu ci fésul it, du wéye làqu.

6

Ay ndigal ñeel na jaam yi

¹ Mboolem ñi ci buumu njaam, nañu jàpp ne seeni sang yelloo nañu gépp wegeel, ngir kàddu gu teddadi baña tege ci turu Yàlla, ak sunu àlluwa. ² Jaam yi seeni sang di bokki gëmkat, buñu yab seeni sang, ndax li ñuy bokki gëmkat, waaye na tax ñu gënati leena jaamu, ndax seen sang yooyu di jariñoo seenu ñaq, ay gëmkat lañu, ay soppe lañu.

* 5:10 5.10 Mbaa: raxas tànkì gëmkat ñu sell ñi, † 5:18 5.18 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 25.4. ‡ 5:18 5.18 Seetal ci *Luug* 10.7.

Ragal Yàlla mooy alal

Loolu nga wara jàngle, di ko dénkaane. ³ Waaye ku ciy jàngle leneen, te toppul kàddu yu wér yi tukkee ci sunu Sang Yeesu Almasi, toppul àlluwa ji dèppoo akug njullite, ⁴ kooku, ab xogglilukat la te xamul dara. Woppi werante ak xuloo ci baati kese, moo ko dal, te loolu mooy jur ñeetaane, ak ñaayoo, aki saaga, ak ñaaw njort, ⁵ ak jote yu dul jeex yu boole ay nit ñu seenum xel mu yàqu xañ àlluway dëgg. Nit ñooño mbubboo ag njullite, te def ko wutukaayu alal.

⁶ Teewul njullite gu ànd ak doylu, di alal ju réy. ⁷ Ndax kat indaalewunu dara ci àddina, te manunoo yóbbaaale dara. ⁸ Kon su nu amee lu nu lekk, ak lu nu sol, nanu ko doylu. ⁹ Waaye ñi sàkkoo barele, ñooy tàbbi ci nattub bakkan, aki fiir, ak lu bare ciy xemmemtéef yu tekkiwul dara, xemmemtéef yuy lore, tey suuxal seeni boroom ci yàqule ak sànkute. ¹⁰ Ndax sopp xalis kat mooy reenu mboolem xeeti loraange. Am na ñuy ñaf-ñafi, di ko wut, far lajj yoonu ngëm, ba teg seen bopp tiis yu bare.

Xareb ngëm jib na

¹¹ Yaw miy nitu Yàlla nag, dawal loolu, te topp njub ak njullite ak ngëm ak cofeel ak muñ akug teey. ¹² Joñanteel joñante bu baax bi, ngir yoonu ngëm wi, te nga ñoy

bu baax ci texeg fàww gi ñu la woo, ba tax nga dëggal sa ngëm nu rafet noonu nga ko dëggale woon fa kanam seede yu bare.

¹³ Dama lay ñaax fi kanam Yàlla mi may bakkan lépp luy dund, ak fi kanam Almasi Yeesu, boroom seede su rafet sa fa kanam Poñsë Pilaat, ¹⁴ sàmmal santaane bi, te bañ koo gàkkal, bañ koo sikkal, ba kera sunu Sang Yeesu Almasi di feeñ,

¹⁵ te ki koy feeñal bu àppam jotee,

di ku Tedd ki wéetoo nguuram,

Buuru buur yi, Sangu sang yi.

¹⁶ Moom donj moo dul dee, moo màkkaanoo leer gu kenn jotewul,

te mooy ki nit masula gis te tële koo gis.

Teddnga ak kàttan ñeel na ko ba fàww. Amiin.

¹⁷ Ñi barele alalu àddinay tey nag, dénk leen ñu baña réy te baña yaakaar alal ju wóoradi, te ñu yaakaar Yàlla mi nuy xéewale lépp, ngir nu di ko bége. ¹⁸ Ñi barele na ñuy def lu baax, nañu barele jëf ju baax, di joxee xol bu tàlli, yéwén te nangoo dimbalee. ¹⁹ Noonu lañuy dajalee alal, muy cès-laay lu dëgër ngir èllëg, ndax ñu jot ci dund giy dëgg.

²⁰ Ngalla waay Timote, sàmmal li ñu la dénk! Moytul kebetuy àddinay kese, ak werantey diinatkat yu tuddoo boroom xam-xam.

²¹ Boobu xam-xam la ñenn
ñi topp ba lajj yoonu ngëm.
Aw yiw ñeel na leen.

Ñaareelu bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko Timote

¹ Ci man Póol, ndawal Yeesu Almasi ci coobarey Yàlla, ngir xamle digeb dund gi ci Almasi Yeesu, ci man la bataaxal bii bawoo, ² ñeel Timote, sama doom, sama soppe. Aw yiw ak yërmande ak jàmm ñeel na la, bawoo ci Yàlla Baay bi, ak sunu Sang Almasi Yeesu.

Feddlil sa ngëm

³ Maa ngi lay fàttliku ci samay ñaan guddeek bëccëg, fu ma tollu te di ci sant Yàlla, mi may jaamoo xel mu dal, ni ko samay maam daan defe. ⁴ Yàkkamti naa lool gisati la, ba sama xol sedd guyy, nde maa ngi fàttliku sa rongooñi keroog ya. ⁵ Maa ngi fàttliku ngëm gu dëggu gi ci yaw, te jëkkoonna nekk ci sa maam ju jigéen Lowis, ak sa yaay Ènis, te mu wóor ma ne moom nga saxoo itam. ⁶ Moo tax li ma lay fàttli moo di nga xamb taalub mayu Yàlla, ga nga jote ca ba ma la tegee samay loxo. ⁷ Ndax kat Noo gi nu Yàlla jox taxu noo ragal, xanaa kay da noo may doole, ak cofeel, ak jëfin wu laloo am xel.

⁸ Bul kersawoo di seedeel sunu Sang, mbaa nga di ma kersawoo, man mi ñu tēj ngir moom, waaye jëlal

sa wàll ci coonob xibaaru jàmm bi, ni la ko manoorey Yàlla manloo.

⁹ Moo nu musal, woo nu woote bu sell te sunuy jéf taxul,

waaye coobarey boppam a tax,

ak yiwam wi ñu nu may ci Almasi Yeesu, balaa ay jamonoy jamono di sosu.

¹⁰ Woowu yiw, la ko fésal moo di dikkug sunu Musalkat Almasi Yeesu, mi neenal ndee, te niital nu yoonu texe, ak ndee gu fomm ba fàww, ni ko xibaaru jàmm bi xamlee.

¹¹ Te ci xibaaru jàmm boobu lañu ma tabb, ba ma di yéenekatu xibaar bi, di ndawam, di jànglekatam.

¹² Looloo tax may daj yii coono. Waaye rusuma ci, ndax xam naa ki ma gëm, te wóor na ma ne moo mana sàmm li ma ko dénk ba keroog bés ba.

¹³ Royal ci kàddu yu wér yi nga dégge ci man, te nga ànd ceek ngëm, ak cofeel gi Almasi Yeesu di maye, ¹⁴ te lu baax li ñu la dénk, nanga ko sàmm ci ndimbalal Noo gu Sell gi ci nun ñi ko gëm.

¹⁵ Xam nga ne waa dii-waanu Asi gépp a ma won gannaaw, te Fusel ak Er-mosen ci lañu bokk. ¹⁶ Yal na Yàlla baaxe nag waa kër Onesifor, yërmandeem, ndax défal na ma lu bare, te kersawoowul li ñu ma tēj kaso, ¹⁷ waaye ba mu dikkee

Room, da maa seeta seet, ba gis ma. ¹⁸ Yal na ko Boroom bi may mu daj bésuub keroog booba, yërmandey Boroom bi. Taxawu na ma lool ca Efes, te xam nga ko xéll.

2

Beyal saw sas

¹ Kon nag yaw doom, doolewool yiw, wi Almasi Yeesu di maye. ² Li nga dégge ci man te seede yu bare teewe ko, nanga ko jottli nit ñu wóor ñu ko mana xamal ñeneen. ³ Jélal sa wàll ci coono bi takk-derub Almasi Yeesu bu wóor di jànkoonteel. ⁴ Ab takk-der bu bégga neex ka ko solal kat, du xintewoo mbiri nit ña soluwul. ⁵ Kuy jonante it, deesu ko kaala te jonantewul ci yoon. ⁶ Te it beykat bi yor coonob liggéey bi, moo wara jékka séddu ca meññeef ma. ⁷ Defal sam xel ci li ma la wax. Boroom bi moo lay leeralal lépp.

Yeesu mooy boroom kóllère

⁸ Bàyyil xel ci Yeesu Almasi mi ñu dekkal te mu soqikoo ci Daawuda, ni ko sama xibaaru jàmm indee. ⁹ Xibaaru jàmm boobu moo tax may daj coono yu metti ni defkatu mbon, ba ci jéng yii ñu ma jéng. Waaye kàddug Yàlla moom, deesu ko jéng. ¹⁰ Looloo ma tax di muñ lépp, ngir ñi ñu taamu, ndax ñoom it ñu da-jeek mucc gi ci Almasi Yeesu, boole ci teraanga ju sax.

¹¹ Kàddu gu wóor a ngii: Su nu deeyandoo ak Almasi, nooy dundandoo ak moom itam;

¹² su nu muñee, nooy bokk nguuru.

¹³ Su nu ko gântalee, moom it dinanu gântal; su nu ko ñàkke kóllère, mu saxoo kóllèreem, ndax manula gântal bop-pam.

Surga day sàkku ngërëmu njaatigeem

¹⁴ Loolu, dee ko fàttlee, te ngay dénkaane fi kanam Yàlla, ñu bañ di xuloo ci ay baat, ndax amul njariñ, ñi koy dégg donj lay sànk.

¹⁵ Defal sa kem-kàttan ba boo teewee fa kanam Yàlla, di ku mu gërëm, ab liggéeykat bu mucc gacce, di xamle kàddug dégg gi ni mu ware. ¹⁶ Waaye ay kebetuy àddinay kese, moytu ko, ndax ngëmadi gu ko yées rekk lay yóbbée,

¹⁷ te kàdduy ñooñu day law ni ngal. Ci ñooñu la Imene ak Filet bokk. ¹⁸ Ñoo lajj yoonu dégg, ba naan ñiy dekki, dekki nañu ba noppi, te seen wax jooju, am na ñenn ñu muy yàq seen ngëm. ¹⁹ Teewul cēslaay lu dégër, li Yàlla tabax, mu ngi ne kekk, te màndarga ma ca nekk, kàddu yii la: «Boroom bi xam na ay ñoñam*,» ak:

«Kuy tudd turu Sang bi, na daw njubadi.»

²⁰ Kër gu mag nag, du ndabi wurus ak xaalis rekk a fa am, waaye yoy bant a

* 2:19 2.19 Seetal ci Mándiñ mi 16.5.

nga fa, ak yoy ban; yii di ndabi teraanga, yee di ndabi njoogaan. ²¹ Ku setal sa bopp nag ba mucc ci yu bon yooyii, yaay doon ndabal teraanga lu sell te amal sangam njariñ ngir jépp jéf ju baax.

²² Xemmemtéefi ndaw nag, daw ko, te nga topp njub, ak ngëm ak cofeel, ak jàmm, ànd ceek ñiy tudde Boroom bi xol bu set wecc. ²³ Waaye werante yu xeluwul te du xam-xam, moyu ko, te xam ne ay ñaayoo lay jur. ²⁴ Te jaamub Boroom bi warul di ñaayoo, waaye day lewet ci ñépp, mana jàngle tey muñ.

²⁵ Jaamub Boroom bi ndànk la war di jubbanti diñatkat yi, nde jombul Yàlla may leen ñu tuub, ba xam liy dëgg. ²⁶ Su ko defee seenum xel dellusi, ba ñu rëcc fiirug Seytaane, mi leen jàpp, di leen defloo coobareem.

3

Mujug jamono dina tar

¹ Lii, nanga ko xam: mujug jamono, jant yu tar dina dikk. ² Nit ñi, seen bopp donj lañuy bëgg, ay bëggkati xalis lañuy doon, ay damukat, nit ñu réy, di ay saagakati Yàlla, ñu déggadil waajur, ñu santadi te selladi.

³ Duñu am ab xol, duñu meddi, ay soskat lañuy doon, ñu ñàkk sago, ñu néeg te bañ lu baax; ⁴ ay workat

lañuy doon, ñu teeyadi, ñu danjiiral te di ñu bëgg seen bannexu bopp, ba mu gënal leen Yàlla. ⁵ Ag njullite lañuy mbubboo tey xalab leer ga leen ko wara manloo. Ñooñu, dëddu leen.

⁶ Ñenn ci ñooñu ñooy yoxoosuy dugg ci biir kër yi, di fàbbi jigéen ñu ñàkk bopp, ñi seeni bàkkaar man, te seen xemmemtéef yu bare jiital leen. ⁷ Gëstu ay àlluwa la jigéen ñooñuy wéye, waaye duñu mana xam liy dëgg mukk. ⁸ Noonee Sànnes ak Sàmbres* doon jànkoonteek Musaa, ni la góor ñooñu di jànkoontee ak dëgg gi; ñooy nit ñu seenum xel yàqu, te ñu doyadi ci wàllu ngëm. ⁹ Waaye duñu soreeti, ndax seenug ndof dina bir ñépp, na ñaar ñooña mujje woon.

Póol dénkooti na Timote

¹⁰ Yaw nag seetlu nga bu baax sama àlluwa, ak sama dundin, ak sama mébét, ak sama ngëm, ak samag muñ, ak sama cofeel, ak samag ñeme coono, ¹¹ ak itam bundxatal yaak njàqare ya ma dikke woon fa dëkk yooyu di Ancos ak Ikoñum ak Listar†. Céy na ñu ma bundxatale, waaye Sang bee ma musal ci lépp! ¹² Te kat képp ku namma nekke ag njullite ci yoonu Almasi Yeesu, dees na la bundxatal. ¹³ Waaye nit ñu bon ñi, ak

* **3:8** 3.8 Sànnes ak Sàmbres ay tur la yu Yawut yi baaxoo tudde luxuskati Misra, ya doon fexee joñante ak Yonent Yàlla Musaa. † **3:11** 3.11 Ikoñum ak Listar ay dëkk ci diiwaanu Galasi lañu woon, fa Póol tàmbalee yenam, di waare xibaaru Almasi.

maa-man yi dañuy gën di bon rekk, di naxe tey nax seen bopp.

¹⁴ Yaw nag saxal ci li nga jàng, muy lu la wóor, nde xam nga ña nga tanqe. ¹⁵ Bi ngay lu tuut nga dale xam Mbind mu sell mi, te moo la mana may xel mu la jême ci mucc gi gëm Almasi Yeesu di maye. ¹⁶ Mboolem Mbind mu sell mi la Yàlla wal ag Noowam, ba mu am njariñal jàngal nit ñi, femmu leen, jubhanti leen, yar leen cig njub. ¹⁷ Su ko defee nitu Yàlla ki mat sèkk te matley juntuukaay ngir jépp jëf ju baax.

4

¹ Kon nag dama lay dénk fi kanam Yàlla ak Almasi Yeesu, miy àtteji ñiy dund ak ñi dee, di la dénk ci darajay bésam ba muy feeñ, ak ci darajay nguuram, ² waareel kàddug Yàlla te taxaw ci temm, su neexee ak su naqaree; di yedde, di femmoo, di ñaaxe, tey saxoo muñ ci sam njàngle. ³ Ndax kat ay jamonoo ngi ñew, nit ñi dootuñu xajoo àlluwa ju wér, waaye seeni bëgg-bëggi bopp lañuy topp, bay fortaatoo fu nekk, ay sèriñ yu leen di wax lu leen neex. ⁴ Dëgg lañuy tanqamlu, lajj, wuti léebi neen. ⁵ Waaye yaw, àndal ak sa sago, ak diggante boo mana tollu, te ñeme coono. Jàppal ci liggéeyub jottli xibaaru jàmm bi, beyal sa waar ba mu mat sèkk.

⁶ Man nag, daanaka saraxu tuuru bu sottiku laa ba noppi; sama waxtuw dem dëgmal na. ⁷ Xare bu baax bi, xare naa ko, rawante bi, sottal naa ko, ngëm gi ma am, sàmm naa ko. ⁸ Léegi nag kaalag njekk a may xaar, te Boroom bi, Àttekat bu jub bi moo ma koy yool, keroog ca bés ba, te du man rekk la koy yool, waaye itam képp ku koy séentu te yàkkamti bés ba muy feeñ.

Fii la Póol tëje ay dénkaaneem

⁹ Defal sa kem-kàttan, ba fekksi ma nu mu gëna gaawe. ¹⁰ Ndax kat Demas, àddinay tey la sopp ba tax mu wacc ma, dem Tesalonig, te Keresesë dem na diiwaanu Galasi, Tit dem diiwaanu Dalmasi. ¹¹ Luug rekk a des fi man. Indaaleel Màrk, ndax amal na ma njariñ ci liggéey bi. ¹² Tisig nag laa yebal Efes. ¹³ Mbubb ma ma waccoon ak Karpus ca Torowas, booy ñew, indaaleel ma ko, ak itam téere yi, rawatina téerey der yi.

¹⁴ Alegsàndar tegg bi def na ma lu bon lu réy, waaye Boroom bee koy fey jëfam. ¹⁵ Yaw itam, moytu ko bu baax, ndax moo gantal lool sunu àlluwa.

¹⁶ Keroog ba ma jëkke di layool sama bopp, kenn taxawuwma, ñépp a ma daw, yàlla bu leen seen jëf topp. ¹⁷ Waaye Boroom bee ma dimbali, dooleel ma, ngir kàddu gi siiwe ci man, ba

xeeti jaambur yépp dégg ko, te Boroom bee ma musal ci pàddum gaynde. ¹⁸ Boroom bee may wallu ci jépp jéf ju bon, te moo may aar ba tàbbal ma fa nguuram ga fa asamaan. Daraja ñeel na ko, tey ak èllég ba fàww. Amiin.

Póol tàggu na ñoom Timote

¹⁹ Nuyul ma Piriska* ak Akilas ak waa kër Onesifor. ²⁰ Eràst moom, Korént la des, waaye Torofim, Mile laa ko bàyyi, ndax daa woppoon. ²¹ Gaawala ñëw, balaa seddub lolli di jam. Ab nuyoo ñeel na la, tukkee ci Èbulus ak Pudeñsë ak Linus ak Këlójaa ak bokk yépp. ²² Yal na Boroom bi wéttali sam xel. Aw yiw ñeel na leen.

* **4:19** 4.19 Piriska mooy Pirsil ba tey. Seetal ci *Jéf ya* 8.2.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko Tit

¹ Ci Man Póol la bataaxal bii bawoo, man jaamub Yàlla, biy ndawal Yeesu Almasi, mu yebal ma, ngir ma dugal ñi Yàlla tànn ci yoonu ngëm ak xam-xamu dëgg, giy taxa jullite. ² Ngëm googu, ak xam-xam boobu, ñu ngi sukkandiku ci yaakaar, ji nu am ci texe ba fàww, te googu texe, Yàlla mi dul fen, moo ko dige ba àddina sosoogul. ³ Waaye tey bi mu jotee, Yàlla sunu Musalkat moo feeñal kàddoom ci biir waare bi mu ma dénk man, te moo ma digal ma xamle ko. ⁴ Bataaxal bi ñeel na Tit, sama doomu yoon ci kaw ngëm gi nu bokk. Aw yiw ak jàmm ñeel na la, bawoo fa Yàlla Baay bi, ak Almasi Yeesu sunu Musalkat.

Póol sas na Tit ca réewum Keret

⁵ Li tax ma bàyyi la gannaaw ca réewum Keret mooy nga mottli la desoon ca liggéey ba, te nga tabb ay mag ñu jiite mbooloo mi ci dëkk bu nekk, na ma la ko sante woon, man ci sama bopp. ⁶ Ndegam nit a nga ca seen biir ñoom, di ku mucc sikk, te dencul lu wees jenn jabar, te ay doomam di ay gëmkat ñu ñu tuddul ci afal seen bakkan akug dëggadi,

nanga tabb ku mel noonu. ⁷ Ndax kat, njiit li war na di ku mucc sikk, gannaaw ab saytukatu kër Yàlla la. Bumu di ku bew, mbaa ku gaawa mer, mbaa ab màndikat, mbaa bëgğkatub xeex, mbaa wutkatub am-am bu lewul. ⁸ Waaye war na di ku man gan, ku xejjoo lu baax, jiital am xelam, jub, sell te moom boppam. ⁹ Na jàpp bu dëgër ci kàddu gu wóor gi, ni ñu ko ko jàngale, ngir mu man di ñaaxe jooju àlluwa ju wér, tey tiiñal weddikat yi.

Gëmkati Keret jar nañoo femmu

¹⁰ Ndax kat bare na ñu të, rawatina ci tuubéen ñi bokk ci askanu yawut, ay waxkati neen lañu, te ñooy yàq xeli nit ñi. ¹¹ Li war moo di tēj seen gëmmiñ, ndax kəri lëmm lañuy tase àlluwa ju ñu amul sañ-sañam, ngir di ko sàkkoo am-am bu lewul. ¹² Ma wax ko waru jenn waay, ab waa Keret buy seen yonentu bopp. Mu ne: «Waa Keret, ay fen-kati neen, soxor niy rabi àll, fuqle, yaafus.» ¹³ Loolu mu leen seedeel mooy dëgg, te moo tax nga war leena fem-moo kàddu yu dëgër, ngir seen ngëm tegu ci àlluwa ji wér, ¹⁴ te baña topp léebi neen yu Yawut yi, ak san-taaney nit ñi dëddu liy dëgg. ¹⁵ Nit ñi set nag, seen lépp ay set, waaye ñi boole sobewu ak gëmadi, seen dara setul, seen xalaat ak seenum xel, ñooy bokk sobewu. ¹⁶ Xam

Yàlla lañuy woote, te seeni jëf weddi Yàlla; nit ñu jara jéppi, ñu déggadi lañu, te tëlee def lenn lu baax.

2

Alluwa ju wér lii lay xamle

¹ Yaw nag waareel li dëppook àlluwa ji wér, ² te mooy na mag ñi moom seen bakkan, di ñu tedd, jiital seenum xel, te pastéefu ci wàllu ngëm, ak cofeel, akug muñ.

³ Naka noonu, jigéen ñu mag ñi itam, nañu jëfe ni mu jekke ci ay nit ñu sell; buñu yàq der, bu leen sàngara jiital, te nañuy jàngle lu baax, ⁴ ngir tàggat jeeg ju ndaw ji ci sopp seen jëkkër, sopp seeni doom, ⁵ di ñu jiital seenum xel, set jikko, di liggéey ca seeni kër, baax, nangul seen jëkkër, ba kenn du baatal kàddug Yàlla.

⁶ Naka noonu, xale yu góor yi itam, ñaaxleen ci jiital seenum xel. ⁷ Te nanga doon, yaw ci sa bopp ab royukaay, ci lépp ndax sa jëf ju baax, te nga boole ko ak àlluwa ju dëggu te tedd, ⁸ ak kàddu gu wér gu kenn dul mana weddi, ngir rusloo ab noon bu amul lenn lu bon lu mu nu baatale.

⁹ Jaam yi, nañu nangul seeni sang ci lépp, di sàkku seen bannexu sang, te ñu bañ di tontoonte ak moom, ¹⁰ mbaa di randal. Waaye nañu firndeel ne ñoo yelloo kóolute gu mat sëkk, su ko defee dinañu sagal ci lépp,

àlluwa ji ñu jàngle, te muy ju Yàlla, sunu Musalkat.

¹¹ Ndax yiwu Yàlla kat feeñ na, te looloo indil ñépp ag mucc. ¹² Yiw woowu moo nu digal nu dëddu ñeme Yàlla, ak xemmemtéefi àddina, te jiital sunum xel, di jëfe njub, te nekke ag njullite ci àddinay tey jii. ¹³ Loolu lees nu digal, li feek nu ngi séentu yaakaaru mbég ma, keroog bésu peeñum sunu mággaayu Yàlla, miy Yeesu Almasi, Musalkat bi. ¹⁴ Moo maye bakkanam ngir nun, moo nu jot, ba nu mucc ci gépp njubadi, moo nu def askan wu mu setalal boppam, séddoo nu, nuy askan wu farlu ci jëf ju baax.

¹⁵ Googu kàddu ngay waa-ree, di dénko ak di fem-moo, te boole ci fulla ju mat sëkk. Bu la kenn yab.

3

Ku gëm jëfe lu baax

¹ Fàttli leen ne leen ñu nangul kilifay nguur gi, ak boroom sañ-sañ yi, di dégg ndigal, tey fàggu ngir jépp jëf ju baax. ² Buñu yàq der te buñu bëggu ay, waaye nañu di bëggkati jàmm, te nañuy jëfe lewetaay gu mat sëkk, seen digg ak ñépp.

³ Ndax nun itam kat, ñu ñàkk xel lanu woon te déggadi, ñu réer, ténku ci lu doon ay xemmemtéef, ak bannexi bakkan, tey wéye def lu bon, ak ñeetaane, ñu jara bañ te bañante ci sunu biir. ⁴ Waaye ba Yàlla

sunu Musalkat feeñalee mbaaxam ak mbëggeelam ci doom aadama, ⁵ ca la nu musal, te du jenn jëfu njekk ju nu def, ba tax mu musal nu, waaye ci yërmandeem la nu musale, sang nu cangaay lu nu taxa judduwaat, boole ci yeesale nu Noo gu Sell, ⁶ gi mu nu awale ci Yeesu Almasi sunu Musalkat, ba baawaanal ko ci sunu kaw. ⁷ Noonu la nu Yàlla joxe àtteb ñu jub ci kaw aw yiwam, ba nu mujj séddu ci texe gu sax dàkk, ni nu ko séentoo.

⁸ Googu kàddu wóor na te damaa bëgg nga sàmmoo dëggal loolu, ngir gëmcati Yàlla yi saxoo def jëf ju baax. Loolu moo baax te am njariñ ci nit ñi. ⁹ Waaye ay werante, ak limi maam, aki xuloo, aki jaayante xam-xam ci yoonu Musaa, moytu ko, ndax loolu amul njariñ, amul solo. ¹⁰ Ab féewalekat nag, yedd ko benn yoon ba ñaareel bi yoon, doora daggook moom, ¹¹ te xam ne ku ni mel daa làggi ci bàkkaaram, te moo daan boppam.

Póol tàggu na Tit

¹² Gannaaw bu ma la yónnee Artemas mbaa Tisig, defal loo man ba fekksi ma Nikopolis, ndax fa laa fas yéenee lollikooji. ¹³ Naka Senas xamkatub yoon bi, ak Apolos, fexe leena waajalal, ba duñu ñàkk lenn lu ñu soxla ci seen yoon. ¹⁴ Na sunuy ñoñ tàggatu ci jëf ju baax ju ñu saxoo ba faj soxla

yu taxaw, ngir ñu baña ñàkk njariñ.

¹⁵ Mboolem ñi ma nekkal ñu ngi lay nuyu. Nuyul nu sunuy soppe ci yoonu ngëm wi nu bokk. Aw yiw ñeel na leen, yeen ñépp.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko Filemon

¹ Ci man Póol, mi ñu tëj kaso ngir Almasi Yeesu, ci man ak itam ci Timote miy mbokkum gëmkat la bataaxal bii bawoo, ñeel Filemon, sunu soppe bi bokk ak nun liggéey bi. ² Mu ñeel itam sunub jigéen Afya, ak Arsipp sunu mbokkum xarekat, ak mbooloom gëmkat miy dajee sa kër. ³ Yeen la aw yiw ak jàmm ñeel, bawoo fa Yàlla sunu Baay, ak Sang Yeesu Almasi.

Póol a ngi sant ci biir ñaan

⁴ Sant sama Yàlla laa dëkke saa yu ma la fàttlikoo ci samay ñaan, ⁵ ndax dégg naa sa gëm Sang Yeesu, ak sa cofeel ci mboolem ñu sell ñi. ⁶ Damay ñaan nag sa ngëm, gi nu bokk amal la njariñal raññee mboolem ngëneel, yi nu am ci Almasi. ⁷ Mbokk mi, mbégte mu réy, ak xel mu dal laa am ci sa cofeel, ndax ni nga serale xolu aji sell ñi.

Póol tinul na Onesim

⁸ Lii nag sañoon naa la koo digal ci turu Almasi, ndax mooy li la war, ⁹ waaye tinu la ci ngir cofeel, mooy li ma taamu, man Póol mu maggat mii, boole ci léegi tènku biir kaso ndax Almasi Yeesu. ¹⁰ Damay tinul

Onesim, sama doomu tubeeen ji ma tuubloo ba mu mel ni maa ko jur ci diir bi ma nekke fii ci kaso bi. ¹¹ Amalu la woon njariñ* démb, waaye tey yaak man la amal njariñ.

¹² Maa ngi koy yebal ngir mu dellu fi yaw, te di kenn ci man. ¹³ Dama koo béggoona téye fi sama wet, ngir mu taxawal la, di ma dimbali, li feek maa ngi ci kaso bi ngir xibaaru jàmm bi. ¹⁴ Waaye buggumaa def dara loo àndul, ngir mu baña doon ndimbalu ñàkk pexe, xanaa loo defe xol bu tàlli. ¹⁵ Jombul itam dees koo tàggale ak yaw ab diir, ngir nga jotaat ci moom ba fàww, ¹⁶ ba dootu doon sab jaam, waaye day wees ab jaam, di mbokk, di soppe, ma sopp ko lool, te nga war ma koo gëna sopp, ngir jëmmu boppam, ak Sang bi ngeen bokk.

¹⁷ Ndegam nag sa waay nga ma def, dalal ko ni su doon man. ¹⁸ Su la tooñee, mbaa mu ameel la lenn, topp ma ko. ¹⁹ Man Póol maay bind fii ci sama loxol bopp: maay fey loolu, duma ci tud-daale bor bi nga ma ameel, te muy sa n jotug bakkanu bopp! ²⁰ Kon nag mbokk mi, may ma googu njekk ngir Sang bi, te nga seral sama xol ndax Almasi. ²¹ Wóor na ma ci diggante bii may bind bataaxal bi, ne dinga ma déggal, te xam naa ne dinga def sax lu wees li may

* **1:11** 11 njariñ: ci làkku gereg turu Onesim mooy tekki «Ku am njariñ.»

wax.

²² Te itam nanga ma waa-jalaale ab dal, ndax yaakaar naa ne dees na ma délloosi fi yeen, ndax seen ñaan yu nangu.

²³ Epafraas, mbokk mi ñu ma tējandool ndax Almasi Yeesu, mu ngi lay nuyu, ²⁴ mook Màrk ak Aristàrk ak Demas ak Luug, bokk yi may liggéeyandool.

²⁵ Yal na yiwu Sang Yeesu Almasi ànd ak seenum xel.

Bataaxal bi jëm ca Yawut ya

Yàlla moo feeñ ci Doom ji

¹ Bu yàgg la Yàlla waxoon ay yooni yoon ak maam ya, ci waxin yu bare, yonent yi jottli. ² Ci fan yu mujj yii, Doom ji la waxe ak nun, ki mu jagleel lépp, ki mu sàkke àddina wërngal këpp. ³ Kooku mooy lèrxat leeru Yàlla, te mooy ki jëmmal nekkug Yàlla. Moo téyee lépp kàddoom gu manoorewu. Gannaaw ba mu setalee bàkkaar yi nag, fa ndijooru Aji Màgg ji la toog, fa kawte ya, ⁴ te ni turam wi mu séddoo gëna màgge turi malaaka yi, ni lees ko yékkatee, ba mu gëna màgg malaaka yi.

Doom jee gëna màgg malaaka yi

⁵ Ndax kat, ana kan ci malaaka yi la Yàlla masa wax ne ko:

«Yaa di sama Doom, bés niki tey, maa la jur*,»
ba neeti:

«Maay doon Baay ci moom, muy Doom ci man†?»

⁶ Buy indiwaat taaw bi ci àddina nag, ci la naan:

«Na ko malaakay Yàlla yépp sujjóotal.»

⁷ Malaaka yi la Yàlla wax ci ñoom ne:

«Moo def ay malaakaam diy ngelaw,

jawriñam ñooñu la def tàkk-tàkki sawara‡.»

⁸ Waaye Doom ji la Yàlla ne:

«Yàlla, sab jal tey la ak èllëg ba fàww,

te sa yetu nguur njub lay doon.

⁹ Yaa safoo njubte, seexlu njubadi,

moo tax yaw Yàlla, sa Yàlla diwe la diwu mbég,

nga tiim say moroom§.»

¹⁰ Mu neeti:

«Yaw Sang bi, yaa sos àddina ca njàlbéen,

te asamaan yi, sa liggéeyu loxoo.

¹¹ Yooyu day réer,

waaye yaw yaay des,

lépp ay ràpp ni ay yére.

¹² Yaa leen di taxañ ni malaan,

ni yére di soppikoo it lañuy soppikoo,

te yaw, ngay kenn ki,

say at du jeex*.»

¹³ Ana kan ci malaaka yi la mas ne:

«Toogeel sama ndijoor,

ba ma def say noon, say dëggastal‡?»

¹⁴ Xanaa malaaka yépp duñu ay ngelaw yu ñu sas ab liggéey, yebal leen ngir ñu taxawu ñi wara jagoo ag mucc?

2

Nanu teewlu pexem mucc mi Yàlla waajal

* 1:5 1.5 Seetal ci *Sabóor* 2.7. † 1:5 1.5 Seetal ci 2.*Samiyel* 7.14. ‡ 1:7 1.7 Seetal ci *Sabóor* 104.4. § 1:9 1.8-9 Seetal ci *Sabóor* 45.7-8. * 1:12 1.12 Seetal ci *Sabóor* 102.26-28. † 1:13 1.13 Seetal ci *Sabóor* 110.1.

¹ Moo tax nu wara yokka teewlu kàddu yi nu dégg, bala noo lajj, taañaañal.
² Gannaaw nag kàddug Yàlla ga jibe woon ci gémminu malaaka yi, mujj na di lu wér péññ, te képp ku ko masa xëtt, mbaa mu déggadi ko, jot nga añ bi war ci sag tooñ, ³ ana kon nun ci sunu bopp, nan lanuy rëcce mbugal, su nu sàgganee pexem mucch mu réy mii Sang bi jëkkoon biral, te ñi ko dégg dëggalal nu ko?
⁴ Te Yàlla moo doon dëggale seedey ñooñu, ay firnde aki kéemaan, ak wépp xeeti kawtéef, ak ay mayi Noo gu Sell gi, may yi mu séddalee ni mu ko soobe.

Yeesu moo rammu jaam ñi

⁵ Ndax kat du ci kilifteefu malaaka yi la Yàlla teg àddinay èllëg ji nuy wax,
⁶ waaye am na ku yékkatee bérab, kàddug seede, ne:

«Ana luy nit ba nga di ko faale?

Ana luy doom aadama, ba nga di ko yég?

⁷ Yaa ko def mu gëna suufe as lëf malaaka yi,

yaa ko kaalaa teraanga ak daraja,

⁸ yaa teg lépp ci kilifteefam, ci suufu ndëggul tãnkam*.»

Ba Yàlla tegee lépp ci kilifteefam it, bàyyiwul dara lu mu tegul ci kilifteefam.

Dëgg la, fii nu tollu gisa-gunu ne lépp a ngi ci kilifteefam,⁹ Yeesu mi ñu def mu gëna suufe as lëf malaaka yi, moom lanu gis deeyam gi mu dee tax mu jagoo kaalag teraanga. Noonu la deeyale ñépp ci kaw yiwu Yàlla.

¹⁰ Ndax kat Yàlla mi lépp lu sàkke ñeel, te lépp sàkkoo ci moom, moo nãmmoona wommat gone yu bare ba sédd leen daraja. Moo tax muy lu jaadu, mu sottale matug Yeesu ay coono, ndax Yeesu moo xállal gone yooyu yoonu mucch.¹¹ Yeesu miy sellal nit ñi, moom ak ñi muy sellal, ñoo bokk lenqe, te moo tax Yeesu rusu leena wooye ay bokk.¹² Mu ne:

«Maay biralal saw tur samay bokk,

maa lay kañe fi digg mbooloo mi†.»

¹³ Mu waxaat ne:

«Man maay am koolute ci moom.»

Dellooti ne:

«Maa ngi nii, maak gone yi ma Yàlla jox‡.»

¹⁴ Gone yooyu nag, bindeefi suux ak deret lañu bokk doon, ñoom ñépp. Moo tax Yeesu itam dikk bokk ak ñoom woowu nekkin, ngir mana dee ba def deewug boppam pexe mi mu neenale ka yoroon dooley ndee, te mooy Seytaane.¹⁵ Noonu la goreele mboolem ñi seenug ragala dee ténkoon cig njaam, seen giiru dund.

* **2:8** 2.8 Seetal ci *Sabóor* 8.5-7. † **2:12** 2.12 Seetal ci *Sabóor* 22.23. ‡ **2:13** 2.13 Seetal ci *Esayi* 8.17-18.

16 Ndax kat du ay malaaka la Yeesu xettlisi, waaye askanu Ibraayma la xettlisi. 17 Moo tax fàww mu niru woon ay bokkam ci bépp fànn. Su ko defee mu mana doon seen sarxalkat bu mag bu am yërmande te wóor fa kanam Yàlla, ngir mana defal askan wi seen njotlaayal bakkan. 18 Coonoy nattu bi mu dékku nag tax na mu mana wallu ñi ci nattu.

3

Doom jee gëna màgg Musaa

1 Kon nag bokk yu sell yi, yeen ñi bokk ci wooteb asamaan, ràññeeleen Yeesu, ndaw li, sarxalkat bu mag bi ci yoon wi nu gëm. 2 Ku wóor la woon, ñeel ki ko tabb, noonee Musaa wóore woon ci mboolem waa kër Yàlla. 3 Waaye ni ab tabaxkat éppe tednga kër ga muy tabax, ni la Yeesu yelloo daraja ju épp ja Musaa yelloo woon. 4 Ndax kër gu nekk am na ku ko tabax, waaye ki tabax lépp mooy Yàlla. 5 Musaa déy «jawriñ bu wóor la woon ci biir mboolem waa kër Yàlla*,» di seedeel Yàlla kàddu ya ñu fa wara wax. 6 Almasi nag mooy Doom ju wóor ji jiite kër Yàlla, te nun nooy kërám, ndegam kay nu

ngi wéye aw fit, ak yaakaar ji nu yu puukarewoo.

Almasi moo jara déggal

7 Kon nag ni ko Noo gu Sell gi waxe:

«Bésuub tey jii bu ngeen déggee baatam,

8 buleen të na woon ca fippu ga,

keroog bésuub seetlu Yàlla, ba ca màndiñ ma†,»

9 «fa ma seeni maam doon seetloo, di ma diinjat,

te gisoon samay jaloore,

10 diiru ñeent fukki at.

Moo tax ma mere googu maas, ba ne:

“Seen xol a dëkke lajj,

te nanguwuñoo xam samay yoon.”

11 Moo ma taxa giñe sama biir mer, ne:

“Duñu tàbbi mukki ci samag noflaay‡.”»

12 Bokk yi, wattuleen bala kenn ci yeena am xolub gëmadi bu bon bu koy xiir ci dëddu Yàlla jiy dund. 13 Waaye bésuub bu nekk deeleen soññante li feek muy bésuub tey agum, bala bàkkaar a nax kenn ci yeen, ba mu mujj dërkiis. 14 Ndax kat noo di àndandooy Almasi, ndegam wéye nanoo ñoy bu dëgër ci sunu kóolote ga nu doore,

ba kera muj ga. 15 Waxees na ne:

«Bésuub tey jii bu ngeen déggee baatam,

* 3:5 3.5 Seetal ci *Màndiñ ma* 12.7.

† 3:8 3.8 Seetal ci *Mucc ga* 17.1-7.

‡ 3:11 3.7-11 Seetal ci *Sabóor* 95.7-11. noflaay: Yàlla moo digoon bànni Israyil ag noflaay, te mooy jàmm ju mu leen digoon ne dinañu ko dëkke biir Kanaan, gannaaw bu ñu fa duggee. Waaye ñi déggal Yeesu Almasi, ñoo jagoo teeweji jataayu Yàlla, te loolu mooy doon seen noflaay. § 3:15 3.15 Seetal ci *Sabóor* 95.7-8.

buleen të na woon ca fippu gaŝ.»

16 Ana ñan ñoo déggoon te teewuleena fippu? Xanaa du mboolem ña génne woon Misra ci njiital Musaa?

17 Ana ñan la Yàlla mere lu mat ñeent fukki at? Xanaa du mboolem ña bàkkaaroon te seeni néew mujj tëdd ca màndiŋ ma? 18 Te it ana ñan ñu moy ña déggadi woon, la Yàlla giñaloon ne duñu tàbbi mukki ci noflaayam? 19 Kon nu gis ne seen gëmadee tax manuñu ca wona tàbbi.

4

1 Kon nag gannaaw digeb tàbbi ci noflaayal Yàlla mu ngi sax ba tey, nanu ragal kenn ci yeen taxawe melokaanu ku ca jotul.

2 Ndax kat ni ñu nu àggee xibaaru jàmm bi, noonu lees leen ko àggee, waaye kàddu ga ñu dégg moo leen jariñul dara, ndax ña ko dégg ñoo ko déggewul ngëm. 3 Nun ñi gëm donŋ nooy tàbbi ci noflaayam, noonu mu ko waxe, ne:

«Maa giñe sama biir mer, ne:

«Duñu tàbbi mukki ci samag noflaay*.» »

Ndaxam ca cosaanu àddina la liggéeyi Yàlla sotti woon ba noppi, 4 nde waxees na lu jëm ci bésuub juróom ñaareel ba, ne:

«Bésuub juróom ñaareel ba nag, Yàlla dal-lu ci mboolem liggéeyam†.»

5 Te moo wax itam ci lii nu jékka jukki, ne:

«Duñu tàbbi mukki ci samag noflaay.»

6 Kon nag am na ñenn ñu ci wara tàbbi ba tey. Te ñi ñu jékkoona àggee xibaaru jàmm bi, tàbbiwuñu ca ndax seenug déggadi.

7 Looloo waral Yàlla jappaat beneen bés bees di tàbbee ci noflaayam, bés bu mu tudde «tey jii», te mooy ba mu waxee lu yàgga yàgg, gannaaw gi, ci gëmminug Daawuda, kàddu gii ñu jota jukki:

«Bésuub tey jii bu ngeen déggee baatub Yàlla, buleen të.»

8 Su leen Yosuwe tàbbaloon ca googa noflaay, kon gannaaw gi Yàlla du wax lu jëm ci beneen bés. 9 Kon des na ba tey noflaayu bésuub juróom ñaareel bu ñu waa-jalal ñoñu Yàlla. 10 Ndax ku tàbbi ci noflaayu Yàlla kat, na Yàlla dal-loo woon ca ay liggéeyam, ni ngay dal-loo ci say liggéey.

11 Nanu def sunu kem-kàttan boog, ngir tàbbi ci googu noflaay, bala kenn a daanu ndax déggadi gu mel ni gu maam ya. 12 Kàddug Yàlla de luy dund la, ànd ak doole, te moo gëna ñaw saamaru ñaari ñawka bu gëna ñaw. Day sar ba fa xel akug noo digaloo, ba fa yax ak yuq dajee, te man naa càambar ay xalaat ak mébéti xol. 13 Te it amul mbindeef mu làqu fi kanam Yàlla. Lépp a ne dunŋ, ne fanŋ, muy gis,

* 4:3 4.3 Seetal ci Sabóor 95.11. † 4:4 4.4 Seetal ci Njàlbéen ga 2.2.

te moom lanuy waxal bés-pénc.

Yeesu mooy sarxalkat bu mag bi

¹⁴ Gannaaw nag am nanu kilifag sarxalkat bu mag bu jáll ba biir asamaan, te mooy Yeesu Doomu Yàlla, nanu ñoy ci yoonu ngëm wi. ¹⁵ Ndax sarxalkat bu mag bi nu am du ku tëlee yég sunuy néew doole, waaye ni nun rekk lees ko nattoo wet gu nekk, te taxul mu bàkkaar. ¹⁶ Kon nag nanu ñemee dikk ba ca ngàngunem yiw ma, ndax nu jot yërmande te dajeek aw yiw wu nu wallu fu nu ko soxlaa.

5

¹ Bépp sarxalkat bu mag nag, ci biir nit ñi lees ko jële, fal ko ngir nit ñi, ci seen diggante ak Yàlla, muy jébbale ay jooxe ak saraxi jur ngir seeni bàkkaar. ² Dina mana sédd cér ñi xamul ak ñi moy ndax moom ci boppam ci ag néew doole la ténku. ³ Néew doole googu moo tax mu wara joxeel boppam, tey joxeel askan wi ay sarax, ngir seeni bàkkaar.

⁴ Te it kenn jagoowul boppam teraangay carxal, ndare du Yàllaa ko ci woo, na woon ca Aaróona. ⁵ Noonu la woon itam ci Almasi. Tegoowul boppam darajay doon sarxalkat bu mag, waaye Yàllaa ko ne: «Yaa di sama Doom,

bés niki tey maa la jur*.»

⁶ Noonu it la waxe feneen, ne:

«Yaa dib sarxalkat ba fàww, topp dayob Melkisedeg†.»

⁷ Fan yi Almasi dee dund dundu nitu suuxu neen, ay ñaan aki dagaan yu ànd aki yuux aki jooy la daan yékkati jëme fa ki ko mana wallu ba du dee, te nangule na it, ndax na mu ragale woon Yàlla. ⁸ Li muy Doom lépp, terewu koo tàggatu ci dégg ndigal, ndax coono yi mu daj. ⁹ Noonu lees matale Almasi sèkk, ba mu doon cosaanu mucc gu dul jeex, ñeel mboolem ñi ko déggal. ¹⁰ Ci biir loolu Yàlla tudde ko sarxalkat bu mag, bi topp dayob Melkisedeg.

Nanu jëm kanam

¹¹ Moomu mbir nag bare na lu nu ciy wax, waaye tekki ko mooy jafe ndax seen déggin wu diib. ¹² Ndax kat nэгèni tey waroon na leena fekk diy sèriñ, waaye aajowoo ngeen ba tey ku leen jàngal ndoortel waxi Yàlla. Nàmp um soow ngeen mujj aajowoo, ndax ñàkka àttan ñam wu dэгèr. ¹³ Képp ku tollu ci nàmp um soow nag, tuut-tànk nga, doo mana xam dara ci kàddug njub. ¹⁴ Mag ñi kay ñoo yelloo ñam wu dэгèr, ñoo tàmma jéfoo seenum xel, ngir ràñnee lu baax ak lu bon.

* 5:5 5.5 Seetal ci *Sabóor* 2.7. † 5:6 5.6 Melkisedeg: buurub Salem la woon, di sarxalkat bu Yàlla faloon ci jamonoy Ibraayma, maanaam ñeenti téeméeri at laata Aaróonaa doon ab sarxalkat. Seetal ci *Sabóor* 110.4.

6

¹ Kon nag nanu jóge ci ndoortel àlluway Almasi, daldi jàll jëm ci njàngum mag, te ñu baña lalaat kenu gi. Kenu gi mooy gëm Yàlla gannaaw tuubeel gi war ci jëf ju bon ji nit kiy def te muy jëfi ndee. ² Kenu gi mooy itam njànglem xeeti njàpp, ak ñaan gu ànd ak tegeb loxo, ak mbirum ndeendekki, ak àtteb bés-pénc biy sax dàkk. ³ Nanu jëm kanam, te moom lanuy def, ndegam soob na Yàlla.

⁴ Ñi ñu xasa leeral nag, te ñu jota mos may gu bawoo asamaan, séddu ci Noo gu Sell gi, deesu leen mana defal dara. ⁵ Ñoo mos kàddug Yàlla gu baax gi, ak manoore yu jamono jiy ñëw, ⁶ ba noppi xàcci. Kon deesu leen waññi, ngir ñuy tuubati, nde ñoo daajaatal seen bopp Doomu Yàlla ji ci bant, teg ko toroxte ju ne fànŋ.

⁷ Ndax suuf kat, su naanee ndox mu mu tawlu ay yoon, ba meññal ñi ñu koy beyal, gàncax gu leen jariñ, soosa suuf dina séddu ci barke bu bawoo fa Yàlla. ⁸ Waaye su meññee ay dég aki xaaxaam, amul njariñ, alkuteem lees di tudd léegi, te lakk lay mujje.

⁹ Waaye nag soppe yi, nii nuy waxe ak yeen teewul nu di leen yaakaare ci lu wér, li leen gëna amal njariñ, te bokk ci seenug mucc. ¹⁰ Yàlla ñàkkul worma bay

fàtte seen liggéey, ak cofeel gi ngeen sopp turam, te firndeete ko ni ngeen taxawoo ñu sell ñi, démb ak tey. ¹¹ Waaye danoo bëgg kenn ku nekk ci yeen wéye genn farlute googu ngeen nekke, ba kera muj ga, ngir seen yaakaar sotti ba mat sèkk. ¹² Su ko defee dungen yaccaaral, waaye dangeen di roy ci ñi gëm te muñ, ba jagoo digey Yàlla.

Digeb Yàlla du jaas

¹³ Mu mel ni Ibraayma, ba Yàlla di digoo ak moom, Yàlla manul woona giñe ku sut Yàlla. Moo tax mu giñal ko ci boppam, ¹⁴ ne ko: «Maa lay barkeela barkeel déy, ful laa ful*.» ¹⁵ Noonu la Ibraayma muñe, ba kera mu jote ca dige ba.

¹⁶ Nit nag, ku ko sut lay giñe, ngir dogal kàddu, ba teesal wépp werante. ¹⁷ Yàllaa bëggoona firndeel nu mu gëna leere ñeel ñi moom dige bi, ne ab dogalam du tebbiku mucc. Moo tax mu dogale ngiñ ab digeem. ¹⁸ Ñaar yooyu du tebbiku ndax Yàlla du fen, te nun ñi daw làqusi ci moom, ci lanu ame ndëgërlaay lu réy lu nu ñoye ci yaakaar ji ci sunu kanam. ¹⁹ Yaakaar jooju lanu am, mu mel ni digalub gaal, diigal bu dëgër te wóor, ñeel sunu xol, te yaakaar jooju mooy bëtt rido ba, ba jàll ca néegu biir bu Yàlla ba. ²⁰ Fa la ndaw li nu jiitu dugg ngir nun,

* 6:14 6.14 Seetal ci *Njálbéen ga* 22.17.

te kookooy Yeesu mi ñu fal sarxalkat bu mag ba fàww, mu topp dayob Melkisedeg.

7

*Melkisedeg moo sut
Ibraayma ak Aaróona*

¹ Melkisedeg moomu doon buurub Salem te nekkoon sarxalkatub Yàlla Aji Kawe ji, ba Ibraayma délsee jóge xareem baak buur ya mu дума, kooku moo ko gatandu woon, ñaanal ko*.

² Moom la Ibraayma jox fukkeelu cérub mboolem cëxëtoo ma. Ni ñu jékka dégge aw turam Melkisedeg, ci tekki, mooy «buur bu jub». Bu loolu weesee itam moom mooy buurub Salem, muy «buuru jàmm».

³ Melkisedeg nag du baay, du ndey, du askanu maam wees ko xamal. Du ndoortel gane àddina, du njeextel dund wees ko xamal. Dees koo def mu niru Doomu Yàlla, te saxoo di ab sarxalkat ba fàww.

⁴ Seetleen ni mu ràñnikoo, moom la Ibraayma maamu cosaan ma ci boppam jébbal fukkeelu cérub cëxëtoo ma!

⁵ Te sarxalkat yi bokk ci giirug Lewi† ni ko yoon wi tërale, ñoom lañu sant ñu nangu céri fukkeeli alali askan wiy seeni bokk, te soqikoo ñoom itam ci geñog Ibraayma.

⁶ Waaye Melkisedeg mi ñu askanalewul giirug Lewi, ci Ibraayma la nangoo cérub fukkeel. Te it moo ñaanal

barke Ibraayma mi jagoo digey Yàlla. ⁷ Te amul benn werante ne ki féete suuf, moom la ki féete kaw di ñaanal barke. ⁸ Kon ci gii wet ay nit ñuy dee donj ñooy nangu ay céri fukkeel, ca gee wet nag ku ñu seedeel ne mu ngi dund ba tey moo jagoo cérub fukkeel. ⁹ Léegi nag ci waxin, Lewi miy nangu cérub fukkeel, moo génne cérub fukkeel bu mu feye ci loxol Ibraayma. ¹⁰ Ndax ba Melkisedeg di gatandu Ibraayma, Lewi ma nga woon ca geñog Ibraayma maamam.

Melkisedeg misaal na Almasi

¹¹ Kon liggéeyu carxal gu Leween, ñi yoroon yoonu Musaa, wi ñu dénkoon bànni Israyil, su doon liggéey buy taxa mat sëkk, ndax dees na soxlaati beneen sarxalkat bu jóg topp dayob Melkisedeg, te toppul dayob Aaróona?

¹² Carxal gi nag su soppikoo, fàww yoon wi itam soppiku, ànd ak moom. ¹³ Ki kàddu yii jëm ci moom, fa mu bokk, geneen giir la, te kenn ci giiram masu cee liggéeye ca sarxalukaay ba. ¹⁴ Li wér te wóor it moo di sunu Sang ci Yuda la soqikoo, te googu giir, Musaa waxu ci lenn lu jëm ci sarxalkat yi. ¹⁵ Mbir mi gëna leerati gannaaw ba beneen sarxalkat feeñee te mel ni Melkisedeg. ¹⁶ Te kooku, du santaaneb ndonol

* 7:1 7.1 Seetal ci *Njàlbéen ga* 14.17-20. ak Musaa.

† 7:5 7.5 Lewi mooy maamu Aaróona

deret bu mu wàccool moo ko taxa doon ab sarxalkat, waaye manorey dundam gu amul àpp moo ko def ab sarxalkat. ¹⁷ Ndax kat, gii kàddu, seedeleees na ko ko: «Yaa dib sarxalkat ba fàww, topp dayob Melkisedeg.»

¹⁸ Kon ci genn wet, santaane ba woon, moom lañu neenal, ndax matadig santaane ba, ak ñàkka jariñeem, ¹⁹ ndax yoonu Musaa sottalul dara ba mu mat sèkk. Ci geneen wet, yaakaar ju gën moo nuyoo, di yoon wu nuy jaare ba àgg fa Yàlla.

²⁰ Te it palug sarxalkat bii ñàkkula ànd ak ngiñ, nde sarxalkat yee, ñoom lees daan fal pal gu àndul ak ngiñ. ²¹ Waaye Yeesu mii la ag palam ànd ak ngiñ lu jibe ca ka ko wax ne ko: «Boroom bee ko giñ te du dellu gannaaw:

“Yaa dib sarxalkat ba fàww.”»

²² Ci kaw ngiñ lu réy loolu la Yeesu nekke ki wérale jëmnam, ne kóllère gu gën taxaw na.

²³ Ñi ñu masa fal sarxalkat nag bare nañu, te tëlee wéye fàww seen sas moo tax, gannaaw ñoom ñépp ay dee.

²⁴ Waaye Yeesu mi sax ba fàww, moo sasoo carxal gu sax dàkk. ²⁵ Looloo waral mu mana musal mucc gu mat sèkk, ñiy awe fi moom, dikk fa Yàlla, ndax mooy dund ba fàww, ngir di leen tinul.

²⁶ Boobu sarxalkat bu mag lanu soxla; moo sell, mucc sikk, mucc sobe, moom lañu

teqale ak bàkkaarkat yi, te moom lañu kaweel ba fa tiim asamaan. ²⁷ Bokkul ak yeneen sarxalkat yu mag yi; soxlawula jiital bés bu nekk, saraxi jur ngir bàkkaari boppam, door cee teg ay sarax ngir bàkkaari askan wi. Benn yoon la Yeesu sarxal, mu doy, te mooy ba mu sarxee boppam. ²⁸ Ndax kat yoonu Musaa, ay nit ak seenug néew doole la fal ay sarxalkat yu mag. Waaye kàddug ngiñ li topp ci yoon wi, moo fal sarxalkat bu mag, Doom ji ñu matal sèkk ba fàww.

8

Kóllère gi gën la Yeesu Sarxalkat bi indi

¹ Kàddu yii nu wax nag, lii moo di ponk bi: boobu sarxalkat bu mag lanu am, mu tooge ndijooru ngànguney ku Màgg ka fa asamaan. ² Mooy liggéeye kër gu sell ga, ca biir xaymab jaamookaay bu dëggu, ba Boroom bi samp, te nit sampu ko.

³ Gannaaw nag ab sarxalkat bu mag bu mu mana doon, dees koo fal, ngir muy jébbale ay jooxe ak saraxi jur, kon fàww sarxalkat bu mag bii itam am lu mu sarxe. ⁴ Bu doon ci àddina, du nekk sax ab sarxalkat, gannaaw ay sarxalkat a ngi fi, di jébbale ay sarax, ni ko yoonu Musaa laaje.

⁵ Sarxalkat yooyu, jaamookaay bi ñuy liggéeye, ab misaal la, takndeeru yëf

yu dëggu ya fa asamaan la. Ndax ba Musaa di waaja yékkati xaymab jaamookaay ba, noonu lees ko artoo woon ne ko: «Nanga xool te def lépp, mu dëppook misaal mi ñu la won ci kaw tund wi*.»⁶ Waaye tey la Yeesu jot ci liggéeyu carxal gu sut gu jëkk ga fuuf, te kóllère gi mu fas diggante Yàlla ak nit ñi, noonu la gène gu jëkk ga; dige yi lal kóllère gu yees gii it, noonu la gène dige ya laloon gu jëkk ga.

⁷ Bu kóllère gu jëkk ga muccoon sikk nag, deesul soxlaa xajal geneen. ⁸ Waaye Yàllaa sikk bànni Israyil, ba mu nee:

«Ay fan a ngii di ñëw, la Boroom bi wax, mu ne maay fas ak kër Israyil ak kër Yuda, kóllère gu yees

gu bokkewul ak ga ma séqoon ak seeni maam,

⁹ ba ma leen jàppee ci loxo, génne leen réewum Misra.

Gannaaw ñoo sàmmul sama kóllère nag,

man it geesuwuma leen, la Boroom bi wax.

¹⁰ «Lii nag moo di kóllère gi may fas

ak kër Israyil, gannaaw yooyu fan,

la Boroom bi wax, mu ne:

Maay yeb sama ndigali yoon ci seenum xel,

ci seen xol laa koy ñaas.

Maay doon seen Yàlla,

ñoom ñu doon sama ñoñ.

¹¹ Kenn dootu soxlaa jàngal moroomam,

mbaa mbokkam, naan ko:

“Ràññeel Boroom bi!”

Ndax ñoom ñëpp a may ràññee,

ki gëna tuut ba ci ki gëna mag.

¹² Maa leen di jéggal seeni njubadi,

te seeni bàkkaar, duma ci bàyyeeti xel†.»

¹³ Bu Yàlla wooyee kóllère gii gu yees nag, daa fekk mu wonnil gu jëkk ga. Lu wonni te di lu yàgg nag, mu ngi ci tànkii wees.

9

Yoonu Musaa sàrtaloon na nu ñuy jaamoo Yàlla

¹ Kóllère gu jëkk ga amoon na moom itam, ay ndigalam yu jëm ci ni ñu wara jaamoo Yàlla, ak bérabam bu sell bi fi kaw suuf. ² Xaymab jaamookaay ba ñu sàkkoon ñaari néeg la woon. Bu jëkk ba, ca la tegukaayu

làmp ba nekkoon, ak taabal ja, ak mburum teewal ma. Moo doon bérab bu sell ba. ³ Néeg ba ca wàllaa ñaareelu rido ba, moom

lañu daan wooye bérab bu sell baa sell. ⁴ Ca la sarxalukaayu wurus ba ñuy

taal cuuraay bokkoon, gaalu kóllère ga nekk moom donj

ca biir néeg bu sell baa sell, ñu xoob ko wurus ba mu

daj. Gaal ga moo yeboon njaqal wurus la defoon ñam

wa ñuy wax mànn, ak yetu Aaróona wa jebbi woon, ak

àlluway kóllère ga. ⁵ Ca

* 8:5 8.5 Seetal ci *Mucc ga* 25.40.

† 8:12 8.12 Seetal ci *Yeremi* 31.31-34.

kaw gaal ga la ñaari jëmmi malaakay serub nekkoon, di tegtale leeru Yàlla, seeni laaf keppaaral kubeer ga ñuy amale ag njotlaay. Waaye yooyu dunu ko mana daldi faramfâce léegi.

⁶ Ba ñu waajalee noonu yooyii ba mu jekk, sarxalkat yaa daan dugg saa su nekk ca néeg bu jëkk ba, di def seen liggéey. ⁷ Waaye ñaareelu néeg ba, sarxalkat bu mag ba donj moo ca daan dugg, benn yoon cim at, te du ñàkka duggaale deret ju muy jooxe ngir boppam, ak itam ngir bàkkaar yi askan wi def te du ag tey-eef. ⁸ Noonu la Noo gu Sell gi firndeete ne yoon wu maye dugg ca bérab bu sell baa sell feeñagul woon, te fekk néeg bu jëkk ba di taxaw ba tey. ⁹ Loolu misaal la, ñeel jamonoy tey, di firndeel ne jooxe yi ak saraxi jur yi ñu daan jébbale manuñoo dindi yaraangeg jaamukatub Yàlla bi, ba mu set wecc. ¹⁰ Sarax yooyu, ci aw ñam ak ag naan, ak xeeti njàpp donj la jëm, lépp yittewoo yaramu suuxu neen, te di ndigal yu leen waroon ba keroog bésub coppite taxaw.

Almasi moo far bàkkaar, fas kóllère gu bees.

¹¹ Almasi nag moo dikk tey, di sarxalkat bu mag, bi yor xéewal yi teew ba noppi. Moo dugg ca biir xayma ba gëna màgg te mat

sëkk, xayma bu loxol nit deful, te loolu mooy xayma ba bokkul ci càkkéefug àddina sii. ¹² Du deretu sikket mbaa yëkk la duggaale, waaye deretu boppam la dugg benn yoon ba fàww ca bérab bu sell baa sell, te moom la amale njotlaay gu sax dàkk. ¹³ Ndegam deretu sikket ak yëkk, ak nag wu jigéen wu ñu lakk, ngir suy dóom ba nit ku sobewu, yooyu lees daan sellale nit ñi, ngir seen cetug yaramu suuxu neen, ¹⁴ te Almasi di ki def boppam sarax bu mucc sikk ñeel Yàlla, ci dooley Noo gu Sell gi, kon nag ñaata yoon la deretu Almasi gëna mana setal sunu yaraange ji sababoo ci sunu jëf ju bon ju jëme ci ndee, ba nu mana jaamu Yàlla jiy dund! ¹⁵ Looloo tax Yeesu di defarekat bi fas kóllère gu bees, ngir ñi ñu woo mana jot ci muur gu sax dàkk gi ñu leen dig. Deeyam gi mu dee, moom la leen jote ci bàkkaar yi ñu xëtte kóllère gu jëkk ga.

¹⁶ Kayitu ndono nag fu mu teew, fàww joxees fa firndey deewug ka donale, ¹⁷ ndax kayitu ndono du wér lu moy gannaaw bu nit ka deeyee. Du jàppandi mukk li feek ki donalee ngi dund. ¹⁸ Looloo waral it kóllère* gu jëkk ga ci boppam, dooresu ko woon te deret tuuruwul. ¹⁹ Keroog ba Musaa biralalee bànni Israyil gépp mboolem santaane, na ko yoon wi

* **9:18** 9.18 kóllère: benn baat mooy tekki «kóllère» ak «kayitu ndono.»

laaje, ba mu noppee, deretu wëllu la jël, ak ju sikket, akum ndox, ak caru garabu isob bu mu laxas kawaru xar mu xonq. Mu capp ko ca deret ja, wis-wisal ca kaw téereb yoon wa, ak mbooloo mépp. ²⁰ Mu ne: «Lii mooy deretu kóllère gi Yàlla fas ak yeen†.» ²¹ Xayma ba, ak mboolem ndabi carxal ya it, noonu la wis-wisale ca kaw. ²² Ndax ci yoonu Musaa sax, deret lees di setale daanaka lépp, te bu deret tuuruwul, njéggal amul.

²³ Juntukaay yooyi di ay misaali yéf ya fa asamaan, yooyu sarax lees ko waroona setale. Kon yéfi asamaan ya ci boppam, sarax yu ko gën lees ko wara setale. ²⁴ Ndax bérab yu sell yu nit tabax, te muy royaalub bérab bu dëgg ba donj, du ci la Almasi dugg. Waaye biir asamaan ci boppam la dugg ngir teewal nu tey, fa kanam Yàlla. ²⁵ Duggul biir asamaan it ngir di sarxe ak a sarxewaate boppam, noonee sarxalkat bu mag ba daan dugge at mu nekk fu sell faa sell, yóbbaale deret ju dul josam. ²⁶ Lu ko moy ca njàlbéenu àddina lay dale sonn ay yooni yoon. Waaye tey ci mujug jamono yi la feeñ benn yoon donj, ba sarxe boppam, ngir far bàkkaar. ²⁷ Kon ni ab dogal sédde nit ñi benn yoon donj bu ñuy dee, seenub àtte topp ci, ²⁸ noonu itam la Almasi

doone ab sarax benn yoon, ngir gàddu bàkkaar nit ñu bare, te dina teewsiwaate, ci yoon wu joteetul dara ak bàkkaar, ngir indil ñi koy séentu seenug mucc.

10

¹ Yoonu Musaa takkndeeru xéewal yiy ñëw donj a ci nekk, waaye xéewal ya ci seen bopp nekk ci. Looloo tax sarax yi yoon wi laaj ñu war koo saxoo jébbale at mu nekk, manula setal mukc wecc ñiy jaamusi. ² Su sarax yi taxoona set wecc, deesu ko dakkal? Bu ca jaamukati Yàlla yi doon sete wecc benn yoon kay, xanaa dootuñu am yaraangey bàkkaar! ³ Sarax yooyu ay bàkkaar lay fàttlee at mu jot, ⁴ ndax deretu yëkk, ak ju sikket kat manula far ay bàkkaar.

⁵ Moo tax ba Almasiy dikk ci àddina la wax ne: «Saraxug jur aki jooxe, taa-muwuloo ko, waaye aw yaram nga ma waajalal.

⁶ Saraxi dóomal ak saraxi póotum bàkkaar, safoowuloo ci dara.

⁷ Ca laa ne: “Maa dikk nii, te téereb yoon wi indi na li ñu bind ci man, maa defsi sa coobare, yaw Yàlla*.”»

⁸ Dafa jëkk ne: «Saraxi jur aki jooxe, saraxi dóomal ak saraxi póotum bàkkaar, bugguloo, safoowuloo,» doonte yoon wee laaj yooyu sarax. ⁹ Mu teg ca ne:

† 9:20 9.20 Seetal ci *Mucc ga* 24.8.

*

10:7 10.5-7 Seetal ci *Sabóor* 40.7-9.

«Maa ngii defsi sa coobare.»
 Noonu la fare lu jëkk la,
 ngir wuutal fa ñaareel bi.
¹⁰ Coobarey Yàlla googu
 moo waral ñu sellale nu
 sarax, bi Yeesu Almasi sarxe
 yaramam, benn yoon ba
 fàww.

¹¹ Mboolem sarxalkat a
 ngi taxaw bés bu nekk ci
 liggéeyam, di jébbale ak
 a jébbalewaat yenn sarax
 yooyu, te lenn du ci masa
 mana far bàkkaar. ¹² Waaye
 kii de, ba mu sarxee ngir ay
 bàkkaar, bennub sarax, mu
 doy ba fàww, ca la tooge fa
 ndijooru Yàlla. ¹³ Fa la doxe
 di xaar bés ba ñu koy de-
 fal ay noonam, ndëggastalu
 tãnkam. ¹⁴ Kon bennub
 sarax boobu, ci la matale
 sëkk ba fàww, nit ñi ñu sel-
 la.

¹⁵ Mooy li Noo gu Sell gi
 itam seede, ñeel nu, ¹⁶ nde
 gannaaw ba mu nee:

«Lii moo di kóllère gi may
 fas ak ñoom,
 bu fan yooyu weesee, Bo-
 room beey wax,
 mu ne maay yeb sama ndi-
 gali yoon ci seen xol,
 ci seenum xel laa koy ñaas;
¹⁷ lii la ca teg: seeni bàkkaar
 ak seeni tooñ,
 duma ci bàyyeeti xel†.»

¹⁸ Yooyu nag fu ñu ko
 jéggalee, aajootul sarax su
 koy far.

Nanu àgg fa Yàlla

¹⁹ Léegi nag bokk yi, am
 nanu sañ-sañu dugg ca
 bérab bu sell baa sell, ngir
 deretu Yeesu, ²⁰ deretu Yeesu

jiy yoon wu yees, yoonu
 dund gu mu nu xállal, jállale
 ko rido ba, te rido ba moo
 di yaramu suuxam wi mu
 sarxe. ²¹ Am nanu itam
 sarxalkat bu mag bu jüite
 kër Yàlla. ²² Kon nag nanu
 agsee fi Yàlla xol bu dëggu,
 ak fit wu mat sëkk wu ngëm
 waral, gannaaw wisees na
 sunum xel ndoxum setlu, ba
 mu tàggook bépp gàkk bu
 mu nu sikkale, te raggees na
 sunu yaram ci ndoxum setlu.
²³ Nanu ñoy ci yaakaar, ji nu
 biral ne moom lanu am, te
 nu baña yoqi, nde ki dige
 ku wóor la. ²⁴ Nanu seet
 itam ci sunu biir nu nuy
 xiirtalantee ngir cofeel ak
 jéf ju baax. ²⁵ Te bunu def
 ni ñenn ñi, di daggoo ak
 sunuy ndaje, waaye nanuy
 ñaaxante, rawatina tey bi
 ngeen gisee bés bi dëgmal.

²⁶ Gannaaw bu nu xamee
 xéll liy dëgg ba noppi nag,
 su nu bàkkaaratee te di ko
 tey, su boobaa ab sarax bu
 far yooyu bàkkaar amatu ci.

²⁷ Xanaa tiitaangey séentu
 mbugal ma, ak sawara wu
 yànj wiy xoyom fippukat yi.

²⁸ Képp ku masoona xëtt
 yoonu Musaa, daawuñu ko
 ñéeb lu; ci kaw seedey ñaari
 nit ba ñett lees ko daan rey.

²⁹ Kon ki dëggaate Doomu
 Yàlla ji, teddadil deret ji ñu
 sellale kóllère gi, te ñakke
 teggim Noowug Yàlla gi nu
 indil aw yiw, kooku, mbugal
 ga mu yelloo, ñaata yoon lay
 gënatee metti, ngeen defe?

³⁰ Xam nanu ki wax ne:

† 10:17 10.16-17 Seetal ci *Yeremi* 33-34.

«Ag pey, maay boroom, man maay añale,» neeti: «Boroom bi mooy àtte ñoñam‡.»

³¹ Céy ku nara tàbbi ci loxoy Yàlla jiy dund, ndaw lu raglu!

³² Fàttlikuleen bés yu jëkk ya, gannaaw ba ngeen jotee ci leeru Yàlla, na ngeen dëgërloo woon ca xeex bu mag ba te metti. ³³ Leegleegaa ñu saaga leen, bundx-atal leen ci kanam nit ñi; leeg-leegaa yeen ay taxawu nit ñi ñu teg lu ni mel.

³⁴ Ndax yeena bokk ak ñi ñu tëj seen coono, te yeena muñe xol bu sedd ni ñu foqarñee seen moomeel, ngir xam ngeen yeen ci seen bopp ne am ngeen alal ju ko gën tey sax ba fàww.

³⁵ Kon nag buleen teqlikook seenu fit, yool bu réy a ngi ci. ³⁶ Li leen war moo di muñ, ba sottal coobarey Yàlla, su ko defee ngeen jot li mu dige. ³⁷ Ndax kat, «Des nas tuut, as tuut rekk, kiy dikk, dikk te du yeex.

³⁸ Sama nit ku jub nag mooy dund ndax ngëm ga, waaye ku dellu gannaaw, sama xol bégewu la§.»

³⁹ Nun nag bokkunu ci ñiy dellu gannaaw te nara sàнку, waaye nooy ñi saxoo ngëm te nara mucc.

11

Yàlla rafetlu na ngëm

¹ Ngëm nag mooy cëslaayal yaakaar te mooy

firndey li bët gisul. ² Ngëma taxoon maam ya rafet ub jëw.

³ Ngëm a nu xamal ne Yàllaa sose àddina wërngal këpp ag kàddoom, li gisu daldi sàkkoo ci lu gisuwul.

⁴ Ngëm la Abel jébbale Yàlla sarax su gën saraxub Kayin, te ngëm lees seedelee Abel ne moo jub, kera ba Yàlla ci boppam seede ne ay saraxam a nangu. Ngëm it moo waral Abel dee, te di wax.

⁵ Ci kaw ngëm lees yóbboo Enog, te deewul. Da ne mes, ndax Yàllaa ko yóbbu*. Balees koo yóbbu kay, lees ko seedeelon ne moo bänneexal Yàlla. ⁶ Ku amul ngëm nag doo mana neex Yàlla, ndax kiy dikk fi Yàlla, fàww nga jëkka gëm ne Yàlla am na, gëm it ne ñi koy sàkkoo, moo leen di yool.

⁷ Ngëm la Nóoyin dëgge waxyub Yàlla bu jëm ci lu kenn gisagul woon, te ragal Yàlla la sàkke gaal, ngir musal njabootam. Ngëmam it la tiiñale àddina, ba ab céram di njub gi ngëm di maye.

⁸ Ba Yàllay woo Ibraayma, ngir mu gén, jëm bérab ba mu mujj muurloo, ngëm la déggale Yàlla, ba gén, dem te xamul woon fu mu jëm. ⁹ Ngëm la Ibraayma daleji ca suuf, sa ñu ko digoon, ba dëkke ay xayma ni ab doxandéem ci réewum jaambur, moom ak ñi mu

‡ 10:30 10.30 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 32.35-36. § 10:38 10.37-38 Seetal ci

Abakug 2.3-4. * 11:5 11.5 Seetal ci *Njàlbeen ga* 5.24.

séddool benn dige bi, te ñuy Isaaxa ak Yanqóoba. ¹⁰ Booba Ibraaymaa ngay séentu dëkk ba ca kenu ya, te Yàlla di ki yor xaralag tabax bi, boole ci di tabaxkat bi.

¹¹ Ci kaw ngëm itam la Saarata ci boppam mana ëmbe ba jur tey mag ba wees njurum doom, ndax moo njortoon ne ka dige ku wóor la. ¹² Looloo waral genn góor donj, ku dee rekk dese, aw askan mana soqikoo ci moom, tollu ni bid-diiwi asamaan ndax bare, wees ab lim ni feppi suufas géej.

¹³ Ñoom ñépp ngëm lañu deeyaale te jotaguñu woon la ñu leen digoon. Waaye fu sore lañu ko séene, di ko séentu, tey raññee ne ay doxandéem aki màngaan lañu ci àddina. ¹⁴ Ñooñuy dëggal ne ay doxandéem aki màngaan lañu ci àddina nag, ñoo firndeel ci lu leer ne réew mu ñu moomal seen bopp lañu doon wut. ¹⁵ Bu ñu nammoon réew ma ñu jóge, manoon nañoo dellu. ¹⁶ Waaye réew mu ko gën lañu doon sàkku, te mooy réewum asamaan. Looloo tax Yàlla rusul ñu di ko tudde seen Yàlla, ndax waa-jalal na leen ab dëkk.

¹⁷ Ibraayma, ba ñu ko nattoo, ngëm la jooxee Isaaxa ngir sarax. Ibraayma mi ñu jagle dige yi, Isaaxa jenn doomam ju góor ji mu am, moom la doon jooxe, ¹⁸ te

Yàlla noon ko: «Ci Isaaxa lees di tudde saw askan†.» ¹⁹ Waaye Ibraayma njortoon na ne su Isaaxa dee woon it, Yàlla man na koo dekkal. Moo tax itam ci misaal, Isaaxa délsi ciy loxoom, mel ni daa dekki.

²⁰ Ba tey ngëm la Isaaxa ñaanale Yanqóoba ak Esawu, ngir barkey ëllëg.

²¹ Ba Yanqóoba di waaja nelaw, ngëm la ñaanale ñaari doomi Yuusufa yépp, doora sujjóot, jafandoo boppu yetam‡.

²² Ba Yuusufa di waaja nelaw, ngëm la waxe lu jëm ci mbirum gaddaayug bànni Israyil gay bawoo Misra, bay dénkaane ci mbiri yaxam.

²³ Ba Musaa juddoo, ngëm la ko ay waajuram làqe woon ñetti weer, ndax gis na xale ba taaroo woon, ba ragaluñu ndigalal buur ba.

²⁴ Ba Musaa mäggee, ngëm a taxoon mu bañ ñu wooye ko doomu doomu Firawna ju jigéen. ²⁵ Bokk ak ñoñi Yàlla ab coono moo ko gënaloon muy bannexxoogum ci biir bàkkaar. ²⁶ Toroxtaange

gu ñu koy teg ndax Almasi, moom la defoon muy alal ju ëpp denci Misra, ndax yoolub ëllëg ba la doon séentu. ²⁷ Ngëm la bàyyikoo Misra, te ragalul sànjum buur, xanaa dogu rekk, mbete kuy gis ki gisuwul.

²⁸ Ngëm la Musaa aadaale mäggalu bésub Mucc ba, ak wis-wisalub deret ja, ndax

† 11:18 11.18 Seetal ci *Njàlbéen ga* 21.12. ga 47.31.

‡ 11:21 11.21 Seetal ci *Njàlbéen*

malaakam bóomkat bi baña laal taawi bànni Israyil.

²⁹ Ngëm la bànni Israyil jalle géēju Barax ya, mu mel ni yoonu suuf su wow konḡ, waa Misra jéema jall topp ca, daldi lab.

³⁰ Ngëm moo waral tatay Yeriko màbb, gannaaw ba ko bànni Israyil wëree lu mat juróom ñaari fan.

³¹ Ngëm moo waral ba Raxab gànc ba dalalee jàmm nemmikukati réew ma, àndul ak ñu gëmadi ña dee.

³² Ana lu ma ciy tegati? Jot gee ko dul mate, su ma naroonu nettali mbirum Sedeyon ak Barag ak Samson ak Yefte ak Daawuda ak Samiyel ak yonent yi.

³³ Ñooñu ngëm lañu tege loxo ay nguur, ngëm lañu defe njekk, ci kaw ngëm la ay dige sottee, ñeel leen, te ci lañu tëje gëmmini gaynde ya. ³⁴ Ngëm lañu feye dooley sawara, ngëm lañu rëcce ñawkay saamar, ngëm a waral ñu weccikoo kàttan seenug néew doole, ci kaw ngëm lañu doone ay ñeyi xare, ba dàq gàngoori yeneen réew. ³⁵ Ngëm a waral aw jigéen dekkile ñu ñu deele woon; ngëm a waral ay góor ñu ñu mitital, baña dellu gannaaw, weccikoo ko seen n jotug bakkan, ndax yaakaara dekki, ba gëna dundati ëllëg. ³⁶ Ngëm la ñeneen dékkoo ay kókkali aki yar, ba ciy jéng ak tëjteb kaso. ³⁷ Ñii, ñu dóor ay doj ba ñu dee, ñee, ñu xeet leen ba xar leen ñaar, ñee,

ñu bóome leen saamar, ñii di wëndeelu, sol deri xar mbaa bëy, te diy ndóol, ñu di leen bundxatal, di leen mitital. ³⁸ Ñooñu àddina sax yeyoowu leen woon, te àll yi lañu doon wëreeloo, ak tund yeek xunti yeek kàmb yi.

³⁹ Mboolem ñooñu am jëw bu rafet ndax seen ngëm, jotuñu sax lees dige woon, ⁴⁰ ndax daa fekk Yàlla gisal nu demin wu gën ci nun. Moo tax boroom ngëm yooyu waruñu woon a ãgg ci tolluwaay bu mat sëkk, te fekk nun dikkagunu ba bokk ko ak ñoom.

12

Buleen xeeb yaru Boroom bi

¹ Kon nag gannaaw gii ndiiraanu seede wu réy moo nu yéew, nanu sippiku mboolem sëf bu nuy yeexal, ak bàkkaar bu nu yomba téqtal. Ñu daw nag xél wi ñu nu waajalal, te baña yoqi. ² Nanu ne jàkk Yeesu, kiy sos, di sottal ngëm, moom mi mbég mi ñu ko waajalal tax mu dékku bant ba ñu ko daaj, tegul muy dara toroxtaange ja ko ca fekk, te doxe ca toog ca ndijooru jalub Yàlla. ³ Xool-leen ci moom mi bàkkaarkat yi doon xeex, bala ngeena yoqi bay xàddi. ⁴ Yeen kat xareeguleen ak bàkkaar, ba seen deret tuuru ci. ⁵ Te it fàtte ngeen kàddu yii ñu leen ñaaxe, ni nit aki doomam:

«Doom, bul xeeb yaru Boroom bi,
bul xàddi, bu la waññee,
6 ndax Boroom bi, ku mu sopp, yar la,
mooy bantal jépp doom ju ko neex*.»

7 Muñleen coono bu leen di yar. Ni ay doom la Yàlla di jéflanteek yeen. Ana doom ju baay ba dul yar? 8 Bu ñu leen xañee yar bi jépp doom am wàll, dafa fekk ngeen di doomi po, waaye du ngeen doomi yoon. 9 Te itam am nanu ay baay ci wàllu deret, ñoo nu daan yar, te danu leena wegoon. Kon nag xanaa du Baay bi yor ug noo lanu wara gënatee nangul, ngir nu dund? 10 Sunuy baay a nu yar fan yu néew, na mu jaadoo woon ci seenum xel. Waaye sunu Baay bii, sunu njariñal bopp lanuy yare, ngir nu séddu ci sellaayam. 11 Dégg la, benn yarub tey neexul, xanaa naqari. Waaye la yar bay mujj jural ña mu tàggat, jàmm la ak njub.

12 Kon nag «dégèral-leen loxo yi toqi, ak óom yi bañ†,» 13 te «ngeen xàllal seen bopp xàll yu jub yu ngeen di jaare seeni tànk‡,» ngir kuy soox doxe ca wér te baña gëna tële.

Buleen tanqamlu Yàlla

14 Sàkkuleen jàmm seen diggante ak ñépp, te it sàkkuleen sellnga, nde ku

sellul du gis Boroom bi. 15 Moytuleen balaa kenn di ñàkk yiwu Yàlla. Moytuleen bala ab reenu wextan di fèll, di lèjle, ba rax mbooloom lëmm. 16 Moytuleen bala kenn a yebu ci powum séy, mbaa mu teddadil lu sell ba mel ni Esawu mi weccee woon ag lekk, céru taaw ba mu yelloo. 17 Xam ngeen ne gannaaw gi, ba mu béggee jot ca barke ba, dees koo gantal. Amul woon fenn fu mu jaare it ba sopparñi deminam, te jéem na ko bay jooy.

18 Yeen kat du yeena agsi woon ba jege tund wu ngeen mana laale seen loxo, muy tàkk, ànd aki xàmbaar, ak lëndëm gu ne kèruus, ak ngelaw lu réy. 19 Du yeena dégg liit gu jib, ak coowal baat bu jib te ñay dégg kàddu ya di ñaan ñu bañ leena dégtalati benn baat bu ni mel. 20 Manuñu woona xajoo ndigal la ne: «Mala sax, su laalee tund wi, dóorleen koy doj ba mu dee§.» 21 Peeñu mooma moo raglu woon ba Musaa ne: «Damaa tiit bay lox*.»

22 Waaye yeen fi ngeen agsi moo di tundu Siyoñ, dèkku Yàlla jiy dund, te mooy Yerusalem ga ca asamaan, yeena àgg fa junniy junniy malaaka, dajee di màggal; 23 yeena àgg fa ndajem taaw, ya seeni tur binde fa asamaan. Yeena

* 12:6 12.5-6 Seetal ci *Kàddu yu Xelu* 3.11-12. † 12:12 12.12 Seetal ci *Esayi* 35.3. ‡ 12:13 12.13 Seetal ci *Kàddu yu Xelu* 4.26. § 12:20 12.20 Seetal ci *Mucc ga* 19.12-13. * 12:21 12.21 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 9.19.

àgg fa Yàlla, àttekatub ñépp; yeena àgg fa noowi aji jub ña ñu matal sèkk.
²⁴ Yeena àgg fa Yeesu, Rammukat bi dox kóllère gu yees gi, yeena àgg fa deret jiy setal tuuroo, te kàddug deret ja gëna neex kàddug deretu Abel ga jiboon.

²⁵ Wattuleen bala ngeena tanqamlu kiy wax ak yeen. Ndegam ña tanqamlu woon ka yékkati woon kàddoom, wax ak ñoom ci kaw suuf ñoo rëccul, aste nun ñii, su nu dëddoo kiy waxe fa asamaan.
²⁶ Booba baatam la yëngale woon suuf, waaye tey moo dige ne: «Beneen yoon, maay yëngalati suuf, te du suuf donj, waaye asamaan itam†.»

²⁷ Li mu ne «beneen yoon», di wund ne lees mana yëngal, lay dindi, te mooy li sàkke, ngir lees manula yëngal sax ba fàww.

²⁸ Kon nag gannaaw nguur gu deesul yëngal lanu jagoo, nanu jàppoo cant, di jaamu Yàlla ni mu ko bégge cig njullite akug ragal, ²⁹ ndax kat «sunu Yàlla, sawara wuy xoyome la‡.»

13

Dundin wu rafet moo neex Yàlla

¹ Cofeel gi war ci bokki gëmkat, saxooleen ko.
² Buleen sàggane di terle, nde am na ñu seen teraanga

tax ñu fat ay malaaka te xamuñu ko woon. ³ Bàyyileen xel ñi ñu tëj, ni su ñu leen boole woon ak ñoom tëj, ak itam ñi ñuy mitital, ndax yeen itam, aw yaram ngeen am.

⁴ Na ñépp wormaal diggante bu ab séy dox, te ab lalú séy na mucc sobe, ndax fokati séy yi, ak jaalookat yi, Yàlla moo leen di daan.

⁵ Buleen jikkowoo bëgg ub xaalis; doylóoleen li ngeen am, ndax Yàlla moo ne:

«Duma la bàyyi mukk, duma la wacc mukk*.»

⁶ Moo tax nu mana am fitu wax ne:

«Boroom beey sama ndimbal, duma tiit.

Ana lees ma manal†?»

⁷ Fàttlikuleen seen njiit, yi leen àgge kàddug Yàlla. Nemmikuleen li seenug dundin meññ, te ngeen roy seen ngëm. ⁸ Yeesu Almasi menn mi la woon démb ak tey ba fàww.

⁹ Buleen nangu ay àlluwa yu bare te woroo ak sunu ngëm, di leen fàbbi. Li baax mooy ngeen di yokke aw yiw, seen pastéefu xol. Buleen yokke pastéefu xol, ay ndigal yu jëm ci aw ñam, te ña koy sàmm, jariñu leen dara.

¹⁰ Sunu sarxalukaayu bopp, la ñu cay jooxe, ñay liggéeye ca xaymab jaamookaay ba, sañuñu caa lekk. ¹¹ Ndax kat, jur ga sarxalkat bu mag

† 12:26 12.26 Seetal ci Ase 2.6. ‡ 12:29 12.29 Seetal ci Baamtug Yoon wi 4.24.

* 13:5 13.5 Seetal ci Baamtug Yoon wi 31.6. † 13:6 13.6 Seetal ci Sabóor 118.6.

ba daan yóbbu seen deret ca bérab bu sell baa sell, ngir njotlaayal bàkkaar, seen yaram lees daan lakk ca bitib dal ba. ¹² Moo waral Yeesu itam deeye ca bitib dèkk ba, ngir sellale askan wi, deretu boppam. ¹³ Kon nag, nanu ko fekki ca bitib dal ba, ba tegoo toroxtaangeem ga mu tegoo woon, ¹⁴ ndax amunu fii ci àddina dèkk bu sax ba fàww, waaye dèkk biy ñëw, moom lanuy sàkku.

¹⁵ Kon nag saa su nekk, nanuy jooxee ci Yeesu, sunu saraxu cant, ñeel Yàlla, muy sarax su bawoo ci sunuw làmmiñ, ñu di ko birale aw turam. ¹⁶ Te it di def lu baax, ak di dimbalee, buleen ko fàtte, ndax sarax yu mel noonu la Yàlla gërëm.

¹⁷ Déggal-leen seeni njiit te nangul leen, ndax sàmm bakkani ñi ñu jiite mooy seenub liggéey, te moom lees leen di laaj èllég. Su ko defee ñu defe ko xol bu sedd, te bañ koo def di binni, ndax loolu du seen njariñ.

¹⁸ Deeleen nu ñaanal nag. Li nu wóor de, moo di sunum xel yeddu nu fenn, te it di def lu baax ci lépp moo di sunu bëgg-bëgg. ¹⁹ Ma di leen gëna tinooti, ngir ngeen ñaanal nu, ba ma délsil leen nu mu gëna gaawe.

²⁰ Yàlla miy boroom jàmm, moom mi dekkal sunu Sang Yeesu, Sàmm bu mag bi, ci dooley deret ji mu fase kóllère gu sax dàkk, ²¹ yal na leen matal sèkk ci lépp lu baax, ngir ngeen di jéfe

coobareem. Yal na def ci nun bânneexu boppam bu mu sottale Yeesu Almasi, mi daraja ñeel ba fàww. Amiin.

²² Kon nag bokk yi, dëgg waay, muñleen ma ñaaxe leen gii kàddu. Bañ naa ko ba gàttal bataaxal bii ma leen bind.

²³ Xamleen ne sunu mbokk Timote génn na kaso. Su dikkee léegi, moom laay àndal, seetsi leen.

²⁴ Nuyul-leen ma mboolem seeni njiit, ak mboolem gëmkat ñu sell ñi. Waa Itali ñu ngi leen di nuyu.

²⁵ Yal na aw yiw ànd ak yeen ñépp.

Bataaxal bi Yàlla may Yanqóoba mu bind ko

¹ Ci man Yanqóoba, jaa-mub Yàlla ak Sang Yeesu Al-masi, la bataaxal bii bawoo, ñeel fukki giir ak jaar yi tasaaroo ci àddina. Maa ngi leen di nuyu.

Lu jëm ci nattu ak ngëm

² Bokk yi, bu ngeen jaa-ree ci mboolem xeeti nattu, jappeleen ko mbég mu mat sèkk, ³ te xam ne bu seen ngëm nattoo, ñeme coono la leen di jural. ⁴ Na ag ñeme coono sotal liggéeyam ci yeen, ngir ngeen sotti, mat sèkk, te baña yéese fenn.

⁵ Ku desele am xel mu rafet nag, na ko ñaan Yàlla, mu may ko ko, ndax Yàlla mooy yéwéne ñépp te du sikk kenn. ⁶ Waaye ngëm la koy ñaane te bumu ci am benn sikki-sákka, ndax kiy sikki-sákka daa mel ni gannaxu géej bu ngelaw liy yóbbu, di ko lëmbaaje. ⁷ Kooku bumu yaakaar dara ci Boroom bi. ⁸ Boroom xel-jaar la, xel maa toogul ci lenn lu muy def.

Néewle kawe, barele su-ufe

⁹ Mbokkum gëmkat mi suufe daraja, na sagoo ab kawewaayam; ¹⁰ te ki barele it na sagoo ag suufeem, ndax ni tóor-tóoru saxayaay di ruuse, noonu lay wéye.

¹¹ Naka la jant di fenk, ba naaj wi tàng jérr, saxayaay lax, tóor-tóoram ruus, taar ba réer ko mërr. Noonu itam la ki barele di jeexlee ci biiri yëngoom.

Yàllaay nattoo waaye du fir kenn

¹² Ndokklee ku muñ ab nattu, nde su ca amee ngërëm, mooy yooloo kaalag dund, gi Yàlla dig ñi ko sopp.

¹³ Képp ku dajeek lu koy xiirtal, bumu ne: «Yàllaa ma xiirtal,» ndax maneesula xiirtal Yàlla ci lu bon, te moom ci boppam du xiirtal kenn. ¹⁴ Waaye

ku nekk, sa xemmemtéefu bakkanu bopp moo lay xiirtal, ootal la ba nax la. ¹⁵ Te xemmemtéefu bakkan bu ëmbee, bàkkaar lay wasin, te bàkkaar bu matee, ndee lay jur.

¹⁶ Bokk yi, soppe yi, buleen juum ci lii: ¹⁷ gépp may gu baax, ak bépp jagle bu mat, fa kaw la bawoo, di lu wàcce fa Baay biy boroom leer yi, ki soppikuwul ci lenn, te genn ker gu toogadi nekkul ci moom. ¹⁸ Moom la soob mu jure nu kàddug dëgg, ba nu taxawe ab jooxeb ndoortel meññeef, ci biiri bindeefam.

Jëfeleen kàddug Yàlla

¹⁹ Bokk yi, soppe yi, nangeen xam lii: na ku nekk di gaaw ci déglu, di yeexa wax tey yeexa mer. ²⁰ Ndax merum nit du jur njub fa Yàlla. ²¹ Kon nag baleen jépp jikko ju tilim, ak mboolem xeeti mbon yi ne

gaññ, te ngeen nangu ci biir ag woyof, kàddu, gi jëmbate ci yeen te man leena musal.

²² Doonleen jëfekati kàddu gi, buleen di ay déglukat donj, di nax seen bopp. ²³ Ndax kat kuy déglu kàddu gi te jëfewoo ko, kooku daa mel ni kuy niir kanamam cib seetu: ²⁴ bu niiree boppam, dem daldi fàtte ca saa sa lu muy nirool. ²⁵ Waaye ki ne jàkk yoon wu mat sèkk, wiy goreel ku ko topp, saxoo yoon wi te bañ koo dégg, fàtte; xanaa di dégg, jëfe, kooku mooy bége jëfam.

²⁶ Ku yaakaar ne moo julite te moomul làmmiñam, boppam lay nax te ag njulliteem amul njariñ. ²⁷ Njullite gu set te mucc sikk fa kanam Yàlla Baay bi moo di lii: di nemmiku jirim akub jëtun ci seen njàqare, tey sàmmu ba mucc ci gækki àddina.

2

Gënaatle warul

¹ Bokk yi, bu leen di gënaatle te di gëmkati sunu Sang Yeesu Almasi, Boroom leer. ² Ndax su nit duggsee seenum ndaje, takk jaarob wurus, solu ba jekk; ku néew doole it duggsi, limboo ay sagaram, ³ su ngeen seetloo boroom col gu jekk gi, ne ko: «Toogeel fii, moo baax ci yaw,» te ne néewji-doole ji: «Yaw, taxaweel nee, mbaa nga toog fii sama tànkì toogu, fi suuf,» ⁴ su

boobaa xanaa du yeena ngi gënaatle ci seen biir; tey àttee ay mébét yu bon?

⁵ Bokk yi, soppe yi, dégluleen. Xanaa du Yàlla moo taamu ñi àddina jappe ñu néew doole, ngir ñu barele ngëm, boole ci jagoo nguur, gi Yàlla dig ñi ko sopp? ⁶ Yeen nag ngeen di teddadil néew doole yi! Xanaa du boroom alal yi ñoo leen di noggatu, di leen diri ba fa mbaxana dee benn? ⁷ Xanaa du ñooñu ñooy ñàkke kersa tur wu tedd wi ngeen di wuyoo?

⁸ Ndegam nag yoonu Buur Yàlla ngeen matal sèkk, di sàmmonteek Mbind mi ne: «Ni ngeen soppe seen bopp, nangeen ko soppe seen moroom*,» su boobaa waawleen góor! ⁹ Waaye su ngeen gënaatlee, bàkkaar ngeen, te yoon topp na leen, ndax yeena ko xëtt. ¹⁰ Ndax kat képp ku sàmm yoon wépp, ba mu des lenn ndigal donj lu mu tërëfe, ab daanu ku moy yoon wépp ñeel na ko. ¹¹ Ndax ki ne: «Bul jaaloo,» moo ne itam: «Bul bóome†.» Ku jaaloowul te bóome nag, xëtt na yoon. ¹² Deeleen waxe tey jëfe ni mu jekke ci nit ñu ñuy séddeji àtteb yoon wiy goreel. ¹³ Daan bu àndul ak yërmande, moom lees di àttee ña daawul jëfe yërmande. Yërmande nag kekku na ab daan.

Gëm, jëfe

* **2:8** 2.8 Seetal ci *Sarxalkat* yi 19.8. † **2:11** 2.11 Seetal ci *Mucc ga* 20.13, 14.

14 Bokk yi, ku ne gëm na, te jëfewu ko, ana lu mu koy jariñ? Ndax googu ngëm man na koo musal? 15 Su mbokk mu góor mbaa jigéen raflee, mbaa mu ñàkk lu mu dunde bés bu nekk, 16 ba kenn ci yeen ne mbokk mi: «Demal ak jàmm, solul nag te lekk ba regg,» te fajul aajoom, loolu lu muy jariñ? 17 Noonu la ngëm deme, su amul jëf ju mu àndal, ngëm gu dee la.

18 Waaye jombul nit ne: «Yaw, ngëm nga am, waaye man, jëf laa am.» Dama ne, won ma sa ngëm gu àndul ak jëf; man, samay jëf laa lay wone sama ngëm. 19 Yaa gëm ne Yàlla kenn la; waaw góor, waaye rab yu bon yi it loolu lañu gëm bay lox.

20 Yaa ñàkk bopp, dangaa bëgg lu la firndeel ne ngëm gu àndul ak jëf, amul njariñ? 21 Sunu maam Ibraayma, xanaa du ci jëf lees ko joxe àtteb ku jub, ndax jëf ja mu jooxee doomam Isaaxa ca sarxalukaay ba? 22 Kon gis nga ne ngëm gaa liggéeyandoo ak jëfam ja, te ca jëf ja la ngëm ga mate sèkk. 23 Mbind ma daldi sotti, na mu dikke woon ne: «Ibraayma moo gëm Yàlla, ñu waññal ko ngëmam ag njub‡,» ba ñu di ko wooye xaritu Yàlla. 24 Ngeen gis kon ne ci jëf lees di joxe nit àtteb ku jub, waaye du ci kaw ngëm donj.

25 Xanaa du noonu it lañu

joxe Raxab[§] gànc ba, àtteb ku jub, ci kaw jëfam, ndax la mu dalaloon ndawi Yawut ya, ba awale leen feneen? 26 Yaram wu àndul akug noo daal, ni mu deeye, noonu la ngëm gu àndul aki jëf, deeye.

3

Moom sa làmmiñ cig mat la bokk

1 Bokk yi, bu ñu bare ci yeen wuta doon sèriñi mbooloom gëmkat mi, ndax xam ngeen ne nun ñiy jàngle nooy gëna metti ab àtte. 2 Bare na lu nuy tooñ, nun ñépp. Ku dul tooñ ci kàddu nag, kooku nit ku mat la, te man naa moom yaramam wépp, boole ci.

3 Aw fas, ñalaab gi nuy def ci gémmiñam, mu déggal nu lanu ci jublu, te moom lanuy walbatee yaramu fas wi wépp. 4 Xool-leen gaal yi it, ak ngelaw lu réy lu leen mana jañax, weñ su tuut la dawalkat biy walbatee gaal gi, jème fu ko neex. 5 Noonu itam la aw làmmiñ dee cér su tuut te réy aw bàkk.

Seetleen ni ferñent su tuut di lakke gott bu yaa. 6 Aw làmmiñ itam sawara la; làmmiñ a bokk ci sunuy cér, te di àddinay mbon, di gàkkal jëmm jépp. Aw làmmiñ, giiru dundu nit ki lay jafale ab taal bu tàkke fa sawara.

7 Mboolem xeeti rabi àll yeek njanaaw yi, ak ndëgmeent yi, ak rabi géej

‡ 2:23 2.23 Seetal ci Njàlbéen ga 15.6.

§ 2:25 2.25 Seetal ci Yosuwe 2:1-21.

yi, dees na leen tàggat, te nit a leen di tàggat ba ñu mokk. ⁸ Waaye aw làmmiñ, kenn manu koo tàggat ba mu mokk. Mooy aayteef gu kenn manula dánk, fees dell ak tookey ndee.

⁹ Aw làmmiñ lanuy sante kiy Boroom bi, di Baay, te it ci lanuy móoloo nit ñi bindoo takkndeeru Yàlla. ¹⁰ Genn gémmiñ gi, ci la kàddug cant ak gu móolu di jibe. Bokk yi, warula deme noonu kat. ¹¹ Benn bētu ndox ndax dina ballandoo ndox mu neex, ak ndox mu wex, ci menn pax mi? ¹² Bokk yi, ag figg man naa meññ oliw? Am ag reseñ dina meññ doomi figg? Bētu ndoxum xorom it du nàcc mukk ndox mu neex.

¹³ Ana ci yeen ku rafet xel te xam àddina? Na ko firndeele dundin wu rafet wu feeñ ci jéfam ju teey ndax xel mu rafet. ¹⁴ Waaye ku denc ci sab xol, wextanu kañaan, ak mébétum sàkku sa darajay bopp, bul damoo xel mu rafet, nde kon nga moy dëgg. ¹⁵ Moomu xel jógewul fa kaw, àddina sii la bokk, di yéfi bakkan, te di mbiri Seytaane. ¹⁶ Ndax kañaan ak sàkku sa darajay bopp, fu mu ame, fa la salfaañoo di ame, ak mboolem jéfi ñaawtéef.

¹⁷ Waaye xel mu rafet ma bawoo fa kaw, set la jékka def, teg ci ànd ak jàmm, akug dal. Day taxa nexa jubool, feese yërmande, di meññ jéf ju baax, te

mucc ci par-làqu akug jini-gal. ¹⁸ Meñneefum njub nag, ci jàmm lees koy ji, ci biir doxkati jàmm yi.

4

Nangul-leen Yàlla

¹ Ana fu jote yeek xuloo yi ci seen biir jóge fu moy seen bannexi bakkan, yiy xare ci seen yaram? ² Yeenay xemmem lu ngeen dul am. Yeenay bóome, di iñaane lu ñeneen am, te manuleen koo am. Yeenay xuloo ak a jàppante. Dungeen am, ndax yeena ñaanul. ³ Te su ngeen ñaane, dungeen am, ndax mébét mu bon ma ngeen ñaane, ngir am lu ngeen toppe seen bakkan.

⁴ Bokkaalekat yi ngeen doon! Xanaa xamuleen ne xaritoo ak àddina moo di noonoo ak Yàlla? Kon nag ku namma def àddina ab xarit, ab noonu Yàlla ngay doon. ⁵ Am defe ngeen ne ag neen la Mbind mi indee ne: «Xemmentéef gu ànd ak fiiraange la Yàlla am ci noo gi dëkk ci nun.» ⁶ Waaye yiw wu gënatee baawaan la maye. Moom la Mbind mi ne:

«Yàlla, ñi réy lay xeex, ñi toroxlu, mu may leen aw yiw*.»

⁷ Kon nag nangul-leen Yàlla, te bañal Seytaane, mu daw, ba sore leen. ⁸ Jegeleen Yàlla, mu jege leen. Yeen bàkkaarkat yi, raxasleen seeni loxo, yeen ñaralekat yi laa ne, setal-leen seen xol.

* 4:6 4.6 Seetal ci *Kàddu yu Xelu* 3.34.

⁹ Tiisluleen te ñaawlu bay jooy. Na seeni ree soppiku ay jooy, seen mbég doon njàqare. ¹⁰ Toroxluleen fi kanam Boroom bi, mu yékkati leen.

Buleen sikkal kenn

¹¹ Bokk yi, buleen ñàññante. Ku ñàññ sa mbokk mbaa nga sikkal sa mbokk, yoon wi nga ñàññ, yoon wi nga sikkal. Ku sikkal yoon wi nag doo sàmmkatub yoon wi, sikkalkatub yoon wi nga. ¹² Boroom yoon wi, kenn donḡ la, te mooy àtte; moo mana musle, mbaa mu sàнке. Te yaw miy sikkal sa mbokkum gëmkat sax, yaay kan?

Ëllëg, ëllëgu Yàllaa

¹³ Kaayleen nag ma wax leen, yeen ñi naan: «Tey mbaa ëllëg ma dem ba dëkk sàngam, def fa at, julaa fa ba tonu.» ¹⁴ Yeen xamuleen sax lu ëllëg di doon? Ana luy seen bakkan? Yeen ngeen di as lay suy feeñ léegi, nes tuut mu ne mes! ¹⁵ Li ngeen di wax kay moo di: «Bu soobee Boroom bi, dinanu dund ba def nàngam sii mbaa nàngam see.» ¹⁶ Léegi daal dan-geena bew bay damoo seeni mébét! Googu damu de, lu bon la. ¹⁷ Ku xam lu baax loo wara def te defoo ko nag, bàkkaar nga.

5

Boroom alal bumu tooñ néew-ji-doole

¹ Kaayleen nag ma wax leen, yeen boroom alal yi, jooyleen te yuuxu, ndax mitit yi leen di dikkal. ² Seen alal nëb na, seeni yére maxe, ³ seen wurus ak seen xaalis xomaag. Xomaag ja dib seede bu leen tuumaal, di xoyom seenu suux ni sawara. Yeena dajale alal ca fan yu mujj ya. ⁴ Dégluleen! Peyoor, ga ngeen xañ ña gub seen tool, mooy yuuxu noonu. Jàm-bati góobkat ya tàbbi na ca noppi Boroom gàngoori xare yi. ⁵ Dund gu nooy ak bannëexu bakkan daal ngeen nekke ci kaw suuf, di yaflu ci bésub rendi. ⁶ Yeena daan ba reylu aji jub, te jéemula bañ.

Muñ war na gëmkatub Almasi

⁷ Kon nag bokk yi, muñleen, ba Boroom bi délsi. Seetleen ci beykat biy séentu njariñal meññeef mu jóge fi suuf si. Ma ngay muñ, céebo ba bët wàcc. ⁸ Yeen itam muñleen te takk seenu fit, ndax bés ba Boroom biy dikk dëgmal na. ⁹ Bokk yi, buleen di ñaxtoonte, lu ko moy dees na leen daan, te Daan-kat baa ngii taxaw ci bunt bi!

¹⁰ Bokk yi, yonent yi wax ci turu Boroom bi, di dékku aw tiis, ak di muñ, defleen leen seeni royukaay. ¹¹ Xam ngeen ne ñi muñ lanu foog ne ñoom la mbég ñeel. Dégg ngeen na Ayóoba muñee woon, ak muj ga ko Boroom bi jagleel,

ndax Boroom bi moo bare
yërmande akug ñeewante.

¹² Li ci raw nag bokk yi,
moo di buleen giñ, bu muy ci
asamaan mbaa ci suuf mbaa
ci leneen lu mu mana doon.
Na seen waaw di waaw, seen
déet di déet, bala ngeena
tàbbi ci mbugal.

Ñaan gu ngëm lal day dal

¹³ Ana ci yeen ku nekk ciw
tiis? Na ñaan. Ana ku ci am
mbég? Na sàbbaal. ¹⁴ Ana
ku wopp ci yeen? Na woo
magi mbooloom gëmkat ñi,
ñu ñaanal ko, raayaale ko
ag diw ci turu Boroom bi.

¹⁵ Ñaan gu ànd ak ngëm
day musal ki wopp, ba Bo-
room bi yékkati ko. Su
dee daa bàkkaar, dees na
ko jéggal. ¹⁶ Kon nag
tuddanteleen seeni bàkkaar
tey ñaanalante, ndax ngeen
wér. Aji jub ji, ag ñaanam,
doole lay dale.

¹⁷ Ilyaas nit la woon ku
bindoo ni nun, waaye ba mu
saxee ci ñaan ngir mu baña
taw, ndox laalul suuf diiru
ñetti at ak genn-wàll. ¹⁸ Mu
dellu ñaan, asamaan taw,
suuf meññ meññeefam*.

¹⁹ Bokk yi, su amee ci yeen
ku moy yoonu dëgg, keneen
ku ko waññi, ²⁰ xamleen ne
ku waññee bàkkaarkat ci
yoonu sànkuteem, musal na
bakkanam, te faral na ko
bàkkaar yu bare.

* 5:18 5.18 Seetal ci 1.Buur ya 17.1; 18.1, 42-45.

Bataaxal bu jëkk bi Yàlla may Piyeer mu bind ko

¹ Ci man Piyeer, ndawal Yeesu Almasi la bataaxal bii bawoo, ñeel askan wi Yàlla taamu, te ñu toxuji diiwaani Pont ak Galasi ak Kapados ak Asi ak Bitini*. ² Yeen la Yàlla Baay bi raññee lu jiitu, ci ni mu leen sellale Noo gu Sell gi, ngir ngeen mana déggal Yeesu Almasi, boole ci tooyloo deretam, mu setal leen. Aw yiw ak jàmm ju ne xéew ñeel na leen.

Yaakaar juy dund lanu am ci Almasi

³ Cant ñeel na Yàlla, sunu Baayu Sang Yeesu Almasi! Moo nu judduwaatal ci yërmandeem ju yaa, ci dooley ndekkitel Yeesu Almasi, ngir may nu yaakaar juy dund. ⁴ Loolu moo am ngir ab cér bu dul yàqu, du sobewu, du seey, cér bu dence fa asamaan ñeel leen, ⁵ yeen ñi seen ngëm tax ngeen yiiru ci manoorey Yàlla, mi leen di nége mucc ga mu waajal te di ko feeñal ca bés bu mujj ba.

⁶ Loolu bégeleen koo bége, doonte tey ñàkkul ngeen nekke njàqare ab diir, ndax ay nattuy nattu. ⁷ Yooyu nattu, ni sawara di natte wurus, ni lay natte

seen dëggutey ngëm, te ngëm a gën wurus fuuf, nde wurus day jeex. Su ko defee seen ngëm gu dëggu jural leen ag cant, ak daraja ak teraanga, bés bu Yeesu Almasi feeñee. ⁸ Moom mooy ki ngeen gisul te sopp ko. Tey fi tey gisuleen ko, waaye gëm ngeen ko, ba tax leena bég lool, mbég mu màgg mu làmmiñ manula tudd, ⁹ ndax yeena ngi jot ci yool bi ngëm di yóotu, te mooy texe.

¹⁰ Googu texe, yonent ya jottli woon waxyub seen yiw wi leen dikkal, niir nañu ko, càmbar ko. ¹¹ Gëstu nañu jan jamono, ak yan xew-xew la Noowug Almasi ga nekkoon ci ñoom, tegtale woon. Mooy ba Noo gay seede lu jiitu, coonoy Almasi, ak ndam ya cay topp. ¹² Yonent yooyu, xamalees na leen ne du seen njariñal bopp lañuy liggéeyal xibaar boobu, xanaa yeen. Ñi leen àgge xibaar bi tey ñoo di ñiy waare xibaaru jàmm bi ci dooley Noo gu Sell, gi ñu yebale asamaan, te muy mbir mu malaaka yi sax, noon siiwa nemmiku.

Sellal moo war

¹³ Kon nag teewlooleen seen xel, te ànd ak seen sago, te ngeen wékk seen jépp yaakaar ci yiw wa ñu leen di dikke kera bu Yeesu Almasi feeñee. ¹⁴ Gannaaw gone yu dégg ndigal ngeen, buleen

* **1:1** 1.1 Dafa mel ni, ñi gëm Almasi ci bànni Israyil la wax, te ñu dëkk ci diiwaan yooyu. Juróomi diiwaan yooyu yépp, réew mi ñuy wax Tirki tey, ci lañu bokkoon.

toppati seen xemmemtéefi bakkan ya woon, ba ngeen xamulee. ¹⁵ Waaye ni ki leen woo selle, yeen itam nangeen selle noonu ci seen mboolem jëfin. ¹⁶ Ndax kat bindees na ne: «Sell-leen, ndax man ku Sell laa[†].»

¹⁷ Gannaaw nag kiy àtte nit ku nekk ci ay jëfam te amu ci xejj ak seen, Baay ngeen koy wax, sàllooleen koo ragal, seen diirub ngan ci kaw suuf. ¹⁸ Xam ngeen ne yëf yuy wéy yu mel ni xaalis mbaa wurus, du moom lees leen jote ci seen dundinu neen wa ngeen donne ca seeni maam, ¹⁹ waaye seenug njot moo di deretu Almasi ju jafe, ji taxawe deretu xar mu sikkul, gàkkul. ²⁰ Bu yàgg, ba àddina sosoogul la Yàlla tuddaloon Almasi loolu, waaye léegi ci mujug jamono jii la ko Yàlla feeñal ngir yeen, ²¹ ñi Almasi tax ngeen gëm Yàlla. Te Yàllaa ko dekkal, may ko ndam, ba tax Yàlla di ki ngeen gëm, yaakaar ko.

²² Kon nag gannaaw setal ngeen seen xol, ndax dëgg gi ngeen déggal, ba tax ngeen am cofeel gu mucç jinigal, ci bokki gëmkat ñi, nangeen soppantee xol bu set, cofeel gu mat sëkk. ²³ Ndax kat dangeena judduwaat, te jiwu wi ngeen judduwaate mooy kàddug Yàlla giy dund te sax dàkk; du jiwu wuy yàqu, waaye mooy jiwu wu

dul yàqu muk. ²⁴ Ndax bindees na ne: «Bépp boroom suux, nim ñax la mel, mboolem darajaam mel ni tóor-tóoru àll, ñax ma wow, tóor-tóor ma ruus.

²⁵ Waaye kàddug Boroom bi mooy sax ba fàww[‡].» Kàddu googu moo di xibaaru jàmm bi ñu leen àgge.

2

Almasi mooy kenug mbooloom gëmkat ñi

¹ Kon nag baleen mboolem xeetu mbon, ak mboolem njublan, ak jinigal, ak kiñaan, ak mboolem xeetu yàq der. ² Ni liir buy doora juddu yàkkamtee nàmpe, ni ngeen wara yàkkamtee nàmp soow mu set miy Kàddug Yàlla. Mooy tax ngeen màgg ci seen dundug texe, ³ gannaaw mos ngeen ci mbaaxug Sang bi.

⁴ Dikkleen ci moom, mooy doj wuy dund. Nit ñee ko beddi moos, waaye Yàllaa ko fal, fonk ko. ⁵ Te yeen itam yeen ay doji cëslaay yuy dund, doj yi Noo gi tabaxe kërug Yàlla, ñeel liggéeyu carxal gu sell, ngir ngeen di ko jébbal ay sarax yu Noo gi rafetlu, sarax yu Yàlla nangu ndax Yeesu Almasi. ⁶ Moo waral lii dikk ci Mbind mi: «Maa ngii di dëj fi Siyon, aw doju doorukaay, doju tànnéef wu gànjare.

[†] 1:16 1.16 Seetal ci *Sarxalkat* yi 19.2.

[‡] 1:25 1.24-25 Seetal ci *Esayi* 40.6, 8.

Wii doj, ku ko wéeroo, doo
rus muk^{*}.»

⁷ Kon nag yeen ñi gëm, yeen
la gànjar gi ñeel. Waaye ci
ñi gëmul, nag:

«Moo di doj wa tabaxkat ya
beddi woon,
te mu mujj di doju coll wi[†].»

⁸ Te it:

«Mooy doj wuy fakktale,
di xeer wuy daaneel[‡].»

Ñoo ko fakkastaloo nde ñoo
gëmul kàddu gi, te it loolu la
leen dogal ba séddoon.

⁹ Waaye yeen nag yeen
ay giir giy tannée, yeenay
sarxalkati Buur, yeen ay
askan wu sell, yeen ay xeet
wi ñu jot, ngir ngeen biral
jaloore yu wéet yi ñeel ki
leen woo, génnee leen cig
lëndëm, indi leen ci leeram
gu yéeme. ¹⁰ Yeen ñi dul
woon sax aw xeet, démb,
tey yeen ay xeet wi Yàlla
ñoñoos; dajaguleen woon
yërmande, waaye tey daj
ngeen yërmande.

*Liy wàllu gëmkatu Al-
masi ci àddina*

¹¹ Soppe yi, ay gan ngeen,
ay doxandéem ci kaw suuf.
Kon nag li ma leen di dénk
moo di ngeen moyu xem-
mentéefi bakkan yiy xeex
ak ab xol. ¹² Seen dundin
ci biir jaambur ñi gëmul,
rafetal-leen ko, ba su ñu leen
waxaloon ne ay defkati lu
bon ngeen itam, seen jëf
ju rafet lañuy gis, te moom
lañuy sàbbaale Yàlla, kera
bésuub dikkam.

Déggal-leen njiit yi

¹³ Nangul-leen gépp kilif-
teef gu tege ci àddina
ngir Boroom bi; muy buur
bu mag bi gëna kawe,
¹⁴ mbaa boroom dëkk yi diy
ndawam, te mu tabb leen,
ngir ñu mbugal ñiy def lu
bon, te sargal ñiy def lu
baax. ¹⁵ Ndax coobarey Yàlla
kat moo di ngeen di def lu
baax, ba wedamal nit ñu
ñàkk bopp ñi xamul dara.
¹⁶ Ay gor ngeen, waaye jaami
Yàlla ngeen. Kon buleen
taafantoo li ngeen diy gor
ba def lu bon. ¹⁷ Nèpp nag
ngeen di teral; mbooloom
gëmkat ñi, soppelen leen;
Yàlla, ragal-leen ko; te buur,
teral leen ko.

*Nanu muñ coono, roye ko
Almasi*

¹⁸ Yeen jaam yi, nangul-
leen te weg wegeel gu mat
sëkk seeni sang, te du sang
yi baax te lewet donj, waaye
ñu wex ñi itam ci lañu.
¹⁹ Ndax nit ki su séddee
Yàlla ab cér, ba tax mu
muñ tiis ak coono bu ko
yoon tegul, loolu aw yiw
la. ²⁰ Muñ ay dóor yu
la fekk tooñ, ana lu ciy
ndam? Waaye soo muñee
coono boo daj ngir lu baax
loo def, loolu de aw yiw la fa
kanam Yàlla. ²¹ Ci loolu sax
lañu leen woo, ndax Almasi
itam sonnal na leen, te moo
leen bàyyeel ab royukaay,
ngir ngeen jaar ciy tãnkam.

²² «Moo bàkkaarul, fenu^{*}.»

* 2:6 2.6 Seetal ci *Esayi* 28.16. † 2:7 2.7 Seetal ci *Sabóor* 118.22. ‡ 2:8 2.8

Seetal ci *Esayi* 8.14. § 2:10 2.10 Seetal ci *Ose* 1.6, 9 ak 2.25. * 2:22 2.22
Seetal ci *Esayi* 53.9.

23 Saaga nañu ko te feyuwul, daj na coono te tëkkoowul, waaye boppam la dénk kiy àtte dëgg. 24 «Moom ci boppam moo gaddu sunuy bàkkaar, moo ko tegoo ci yaramu boppam ca bant ba,» ngir nu deeyal bàkkaar te dundal njub; «moom mooy ki ngeen wére ci ay góomam†.» 25 «Yeena réeroon niy xar‡,» waaye délsi ngeen tey ci seenub sàmm, seen wattukatub xol.

3

Jëkkër sang la, jabar di nawle

1 Naka noonu yeen jigéen ñi, nangul-leen seen jëkkër, ngir jëkkër ju ci nanguwula gëm kàddu gi it, mana gindiku te wax du ci am yoon, ngir na jabaram di jêfe, 2 ndax day xool ci yeen ak seenug sellal gu ànd ak wegeel.

3 Seen gànjar bumu doon gànjaru biti bu yem ci ay létt yu rafet, ak takkaayi wurus, ak yére yu yànj, 4 waaye nay lu làqoo jëmmu biir, nay gànjar gu dul jeex, te mooy lewetaay akug teey, ndax looloo réy njarte fa Yàlla. 5 Bu jëkkoon loolu moo doon gànjaru jigéen ñu sell ña yaakaaroon Yàlla te nangul seen jëkkër, 6 noonu Saarata déggale woon Ibraayma, naan ko «Sang bi». Yeen jigéen ñi nag, yeen ay doomi Saarata,

li feek yeena ngi def lu baax te bañ cee ragal ku leen xupp.

7 Naka noonu yeen góor ñi, bàyyileen xel ni ngeen dëkke ak seeni jabar, tey sóoraale néew dooley jigéen. Séddleen leen teraangay nawle, gannaaw yeena bokk wenn yiw wi leen may ngeen dund dëgg. Su ko defee dara du gállankoor seeni ñaan.

Soppanteleen te saxoo baax

8 Li may ténke nag moo di yeen ñépp, ngeen mánkoo, yégante, bëggante ni mu ware ay bokki gëmkat, baax-eenteleen te woyof. 9 Lu bon, buleen ko feye lu bon; ay saaga it, buleen ko feye ay saaga. Xanaa ngeen ñaanal leen, feye leen ko, ndax ci loolu lees leen woo, ngir ngeen jagoo barke. 10 Ndax kat:

«Ku bëgga bége bakkanam, fekke bés bu rafet, na làmmiñam daw lu aay, dawi fen.

11 Na daggook lu bon, tey def lu baax, na sàkku jàmm, saxoo ko.

12 Ndax ay gët la Boroom bi ne jàkk aji jub ñi, te ay noppam la dékk seeni ñaan, waaye Boroom bi, kanamam lay tējal ñiy def lu bon*.»

Na seenug njub waral seen coono

† 2:24 2.24 Seetal ci *Esayi* 53.5. ‡ 2:25 2.25 Seetal ci *Esayi* 53.6. * 3:12 3.12 Seetal ci *Sabóor* 34.12-16.

13 Te it su ngeen dee ñu njaxlaf ci def lu baax, ana ku leen di def lu bon? 14 Te sax su ngeen doon jänkoonteeke coono ndax seenug njub, ndokkleee yeen. Buleen am jenn tiitaange ci seeni xuppe, te buleen jaaxle. 15 Waaye Sang Almasi ngeen di sellal ci seen xol, te waajal nu ngeen di tontoo ku leen laaj lu jëm ci yaakaar ji ngeen am. 16 Waaye nay tont lu rafet te ànd akub yar. Saxooleen di jéfe li dalal seenum xel, ba mbir ma ñu leen di baatali, ñooñuy ñańñ seen dundin wu rafet wi leen Almasi manloo, gacce rekk lañuy jële ca mbir ma ñu leen di baatali.

17 Coono yu la jëf ju baax yóbbe kat, ndegam da di coobarey Yàlla, moo gën coono yu la jëf ju bon yóbbe. 18 Almasi itam benn yoon la daj coono ndax bàkkaari nit ñi, moom miy ki jub moo leen ko defal yeen ñi jubadi, ngir yóbbe leen fa Yàlla; moom lañu rey yaramu suuxam, waaye moo dundaat ci dooley Noo gi. 19 Ci dooley Noo googu la deme ba waari bindeef ya seeni fit tëje†, 20 ñooña gëmadi woon bu yàgg, jant ya Yàllay muñ, di négandiku, te Nóoyin di yett gaal, ga lim bu néew, juróom ñett, mucce woon ca ndox ma. 21 Ndox mooma di misaalub sóobu gi leen musal tey; du sóobu guy dindi tërub yaram, waaye moom ngeen

di wuyoo wooteb Yàlla ci xel mu dal, te li leen di musal mooy ndekkitel Yeesu Almasi, 22 mi yéeg asamaan, toog fa ndijooru Yàlla, ki malaaka yeek boroom sañ-sañ yeek boroom doole yi, bokk nekk cig curgaam.

4

Nekkal-leen Yàlla

1 Gannaaw Almasi nag moo daj coonob yaramam, yeen itam gannaayooleen boobu yéene, ndaxte ku daj coonob yaram, tàggoo naak bàkkaar, 2 ngir bañatee topp xemmemtéefi bakkan, xanaa di topp coobarey Yàlla, diir bi ko dese ci kaw suuf. 3 Ndax démb kat yàgg ngeena def coobarey xeet yi xamul Yàlla, ci ay ñaawtéef, ak topp seen bakkan. Dangeen daa màndi ak a xawaare, dëkke naan biñ, di jaamu tuur yu seexluwu, waaye na fi yem nag. 4 Ña ngeen ci daa àndal ñoo waaru tey, ba di leen sosal, ndax li ngeen àndatul ak ñoom, daw wuti googu yàqute gu af, 5 waaye ñoo koy layoo ak ki nara àtte ñiy dund, ak ñi dee. 6 Li ñu ci jublu moo di, ñi dee tey sax, ñu àgge leen xibaaru jàmm bi, ngir bu ñu leen àttee àtteb nit ñu seen yaramu suux wara dee sax, du tee ñuy dund tey, ndax Noowug Yàlla.

Bennoo moo war gëmkat ñi

† 3:19 3.19 Seetal it ci 2.Piyeer 2.4 ak Yudd 1.6.

⁷ Te itam mujug lépp dëgmal na; kon nag jiitalleen seenum xel, te ànd ak seen sago, ngir ngeen man di ñaan. ⁸ Waaye li ci raw mooy soppanteleen cofeel gu mat sëkk, ndax cofeel, bàkkaar yu bare lay far. ⁹ Ganalanteleen te baña jàmbat. ¹⁰ Kenn ku ci nekk, may gi ko aw yiw jagleel, na ko taxawoo ñépp. Noonu ngeen di doone ay saytukat yu baax yu yiwu Yàlla wu yaa. ¹¹ Kuy wax, na waxe nu mu jottlee kàddug Yàlla. Kuy taxawoo, na taxawoo ci dooley Yàlla, ngir màggug Yàlla feeñe ci lépp, ndax Yeesu Almasi, mi yelloo daraja ak kàttan, tey ak èllëg ba fàww. Amiin.

Bu ngeen di sonn, na Almasi tax

¹² Soppe yi, tangooru nattu bi ngeen nekke nii, bumu leen jaaxal ba mel ni lu jaaduwul moo leen dikkal. ¹³ Waaye noonu ngeen séddoo ci coonoy Almasi, bégeleen ko, ngir bu ndamam feeñee, ngeen gënatee bég. ¹⁴ Su ñu leen jàndee sax ndax turu Almasi, ndokklee yeen, ndax Noo gu darajawu gi, Noowug Yàlla moo wàcc ci yeen. ¹⁵ Waaye rey nit, mbaa sàcc, mbaa def lu bon, mbaa dugg ci yëfi jaambur, bumu waral coonoy kenn ci yeen. ¹⁶ Ku sonn ndax li muy gëmkatub Almasi nag, bumu ci rus, na

sàbbaal Yàlla kay, ci woowu tur. ¹⁷ Ndax kat tey la àtte bi wara tàmbalee ci waa kër Yàlla. Ndegam ci nun lay tàmbalee nag, ñi gëmul xibaaru jàmm bu Yàlla, ana fu ñu jëm? ¹⁸ Te it:

«Aji jub ji, su ko mucj jafee, yéefar bi, bàkkaarkat bi moom, fu mu jëm*?»

¹⁹ Kon nag ñiy sonn te coobarey Yàlla tax, nañu dénk seen bopp Yàlla, Sàkk-kat bu wóor bi, te ñuy saxoo def lu baax.

5

Sàmmal-leen Yàlla géttam

¹ Mag ñi ci seen biir di seeni njiit nag, dama leen di ñaax, man miy njiit ni ñoom, di seede b coonoy Almasi, te di boroom cér ci ndam li nara feeñ. ² Foralleen gétt gi ñu leen dénk. Sàmmleen ko, te bañ koo defe ñàkk pexe, xanaa xol bu tàlli, ni ko Yàlla bégge. Buleen ko defe it koparduy kese, waaye farluleen ci. ³ Buleen jaay kilifteef ñi ñu leen dénk, waaye doonleen ay royukaay ci jur gi, ⁴ ba bu Sàmm bu mag bi feeñee, ngeen jot kaalag daraja gu dul furi.

⁵ Naka noonu yeen ndaw ñi, nangul-leen magi mbooloom gëmkat ñi. Yeen ñépp nag toroxluleen ci seenug jëflante, ndax:

«Yàlla, ñi réy lay xeex,

* 4:18 4.18 Seetal ci Kàddu yu Xelu 11.31. 3.34.

* 5:5 5.5 Seetal ci Kàddu yu Xelu

ñi toroxlu, mu may leen aw
yiw*.»

mboolem yeen ñi gëm Al-
masi.

6 Ci suufu loxol Yàlla bi
am doole la leen Yàlla di
yékkatee bu jotee, su ngeen
toroxloo, ⁷ ci ni ngeen di sip-
pikoo ci kawam, mboolem
seenu tiis, nde mooy ki leen
tiisoo.

⁸ Àndleen ak sago te
teewlu! Seenub noon
Tuumaalkat bi, mu ngi ñar
ni gaynde, tey wër, di rébb
ku mu warax. ⁹ Pastéefu
ngëm ngeen di xeexe te xam
ne benn coono bi ngeen di
daj, moom la mboolem seen
bokki gëmkat yi ci àddina
di daj. ¹⁰ Te gannaaw bu
ngeen sonnee ab diir, Yàlla
miy boroom wépp yiw te
woo leen ci ndamam lu sax
dàkk ndax Almasi, moom ci
boppam moo leen di jagal,
dooleel leen, dëgëral leen
ba ngeen dëju. ¹¹ Moom la
kàttan ñeel ba fàww. Amiin.

Piyeer tàggo na

¹² Silwan[†], miy mbokkum
gëmkat mu wóor, ci sama
xalaat, ci ndimbalam laa
leen bind kàddu yu gàtt yii,
di leen ñaax aka seedeel ne
lii kat moo di yiwu Yàlla
dëgg. Taxawleen ci bu
dëgër.

¹³ Ab nuyoo ñeel na leen,
tukkee ca mbooloom gëmkat
ma ca Babilon[‡] te di ñu
ñu taamu ni yeen, tukkee
itam ci sama doom Màrk.
¹⁴ Nuyooleen te foonantee
ag cofeel. Jàmm ñeel na

[†] 5:12 5.12 Silwan mooy turu waa Room, wi Gereg yi naan Silas. Seetal *Jëf ya*
15.22, 40. [‡] 5:13 5.13 Babilon ci waxin mooy Room rekk.

Ñaareelu bataaxal bi Yàlla may Piyeer mu bind ko

¹ Ci man Simonj Piyeer*, miy jaamub Yeesu Almasi, di ndawam, ci man la bataaxal bii bawoo, ñeel ñi ñu may ngëm gu njég ga réye ni sunu gos, ci sunu njekku Yàlla, Musalkat bi Yeesu Almasi. ² Aw yiw ak jàmm baawaan na, ñeel leen, ndax xam gu ngeen xam Yàlla, ak sunu Sang Yeesu.

Dëggal-leen wooteb Yàlla

³ Su dee nag mboolem lu dund gu ag jullite laaj, Yàllaa nu ko maye dooleem, ba mu nu xamalee ne dara-jay boppam, ak jalooreem ju wéet lanu wooye. ⁴ Ci jooju daraja, ak jooju jaloore ju wéet lees nu baaxee ay dige yu réy njég te màgg. Yooyu dige nag, bu ngeen ci jotee, ci ngeen di séddu ci jikkoy Yàlla, gannaaw bu ngeen muccee ci yàqutey àddina, gi xemmemtéefu bakkan waral.

⁵ Loolu ci boppam wara tax ngeen def lu ngeen man, ba dolli ci seen ngëm, njàmbaar; seen njàmbaar, ngeen dolli ci xam-xam; ⁶ seen xam-xam, ngeen dolli ci moom seen bakkan; moom seen bakkan, ngeen dolli ci ag muñ; seenug muñ,

ngeen dolli ci ag njullite; ⁷ seenug njullite, ngeen dolli ci bëgg seen bokki gëmkat; bëgg seen bokki gëmkat, ngeen dolli ci cofeel. ⁸ Ndax yooyu jikko kat su ngeen ko amee, ba mu law, dungeen yaafus, dungeen ñàkk njariñ nu ngeen xame Sang Yeesu Almasi. ⁹ Waaye yii jikko, ku ko ñàkk, daa fekk mu gàtt gis-gis ba far gumba, te fàtte ne dees koo fóotoon ba mu set, teqlikook bàkkaari démbam.

¹⁰ Kon nag bokk yi, nangeen gënatee def lu ngeen man ba dëggal woote bi ñu leen woo, ak taamu gi ñu leen taamu. Su ngeen ko defee kat, dungeen daanu muk. ¹¹ Noonu lees leen di ubbile bunt bu yaa bu ngeen di tàbbee ca nguur gu sax gay sunu moomeelu Sang, sunu Musalkat, Yeesu Almasi.

Yàlla waxyul na yonent yi

¹² Moo waral ma fas yéene di leen dëkke fàttli loolu, doonte xas ngeen koo xam, ba tax ngeen taxaw bu dëgër ci dëgg gi leen nuyusi. ¹³ Li jaadu ci sama gis-gis moo di, li feek may màkkaanoo aw suux, dinaa leen ko fàttli, ngir soññ leen. ¹⁴ Ndax damaa leer, ni ma ko sunu Boroom Yeesu Almasi leer-alale, bés bi may summi sama màkkaanu suux bii dëgmal na. ¹⁵ Waaye dinaa def sama kem-kàttan, ba fu ngeen tollu, di fàttliku

* 1:1 1.1 Turu Simonj ci làkku gereg mooy Simeyon ci làkku ebré.

mbir yooyu, gannaaw bu ma dëddoo.

¹⁶ Du ay léeb yu xel mu xareñ fent lanu leen xamale woon sunu manoorey Boroom Yeesu Almasi, ak na muy dikke, waaye noo teewe mäggaayam. ¹⁷ Ndax kat moo nangoo ci Yàlla Baay bi, teraanga ak daraja, ba ko baat ba jibalee, bawoo fa Boroom daraja ju yéeme ja ne: «Kii moo di Sama Doom, sama Soppe; ci moom laa ame bänneex.†» ¹⁸ Baat booba jóge asamaan, moom lanu dégg, ba nu nekkee ak moom ca tund wu sell wa.

¹⁹ Rax ci dolli nu ngeek waxi yonent yi, muy wax ju wóor ju jara gëm, te yeena yey teewlu waxi yonent yi, ni ñuy teewloo ceeñeeru lãmp bu tàkke biir lëndëm, ba kera fajar di xar, ba bid-diiwu njël feqal seen xol. ²⁰ Waaye li ngeen wara jëkka xam moo di amul ci Mbind mi, benn waxyu bu yonent ba ko waxe, firee xelum boppam. ²¹ Ndax kat du genn kàddug waxyu gu masa soqikoo ci coobarey nit, waaye ci xiirtalub Noo gu Sell gi la aw nit daan waxe waxyu bu bawoo fa Yàlla.

2

Sànkute ñeel na jànglekati caaxaan

¹ Waaye na mu ame woon ci askanu bànni Israyil ay yonenti caaxaan, ni lay ame ci seen biir ay sërriñi caaxaan yuy sërxaal ay

àlluway sànkute yuy weddi sax Sang bi leen jot, ba yóbbe seen bopp sànkute ju bette. ² Ñu baree leen di topp ci seen nawtéef gu ëpp, ba tax yoonu dëgg gi tegoo ay saaga ndax ñoom. ³ Seenug bégge lañuy ràbbe ay kàddu yu ñu leen di koppartoo. Ñooñu la seenub daan yàgga yoot, te seen sànkute nelawul.

⁴ Ndax Yàlla kat, ndegam moo jéggalul malaaka ya bàkkaaroon, xanaa tàbbal leen kàmbo mbugal, wacce leen ay jéngi biir lëndëm gu ne kèruus, di leen nége àtte ba; ⁵ ndegam àddina sa woon it Yàlla jéggalu ko, xanaa Nóoyin ma daan waare njekk tey kenn ci juróom ñetti nit ña mu musal, ba mu walalee mbënn ma ci àddinay nit ñu gëmadi; ⁶ ndegam dëkk ya ñuy wax Sodom ak Gomor it, la mbugale seenub taste, def leen ab dóom, ba def leen misaal mu ñeel aji gëmadiy ëllég, ⁷ te mennum Lóot aji jub ji, di kenn ki mu musal, te mu sonnoon lool, ndax ñaawtéefi nit ñu dëng ñooñu, ⁸ ndax Lóot aji jub ja dëkkoon ci seen biir kat, la mu nekke woon ci biir xolu njubam, moo di naqarlu, ndax jëfi ndëngte ya muy gis, di ko dégg, bés bu nekk.

⁹ Su demee noonu kay, kon Boroom bi def loolu lépp, xam na nu muy musale nit ñu jullite cib nattu, ak nu muy xaare nit ñu dëng ñi,

† 1:17 1.17 Seetal ci Macë 17.5.

ngir seen mbugal kera bésu àtte ba.

¹⁰ Rawatina nag bo-room xemmemtéefi yàqute, yi topp seen bakkan te faalewuñu genn kilifteef. Ñu fétteeral lañu te bew, ragaluñoo saaga sax boroom daraja yu kawé ya fa ašamaan. ¹¹ Moona malaaka yi épp doole ak manooore sax, ñemewuñoo yékkati kàdduy saaga yu ñuy sikke yooyu boroom daraja, fa kanam Boroom bi. ¹² Waaye ñoom ñooñu mel ni mala yu amul xel, seen yég-yégi judduwaale jiital leen, te li leen taxa juddu di jàpp leen, rey donḡ, ñoooy saaga lu ñu xamul. Dees na leen rey ni ñuy reye ay mala. ¹³ Loraange lees leen di feye loraange gi ñu sabab.

Seen mbégte mooy xawaarey bëccëg ndarakàmm. Ñooñoo diy gàkk, aki sikk, ndax seen teewaay gacce la ci seen biir yeen, bu ñuy bokk ak yeen bernde, te ca lañuy bänneexoo ay nax. ¹⁴ Seeni gët xoolul lu moy ku ñu jaalool, te duñu bàkkaar ba regg muk; ku dëgërul, ñu yóbbaaale la. Ñooñu la seenub xol tàggatu ci ag bëgge, mii njurum alkànde!

¹⁵ Ba ñu wàccee yoon wu jub wi lañu lajj topp yoonu Balaam, doomu Bosor*, mi soppoon peyooru njubadi. ¹⁶ Waaye Balaam, ag tooñam tax na ñu femmu ko; ab waruwaay manula wax, te

moo waxe baatub nit†, ba dakkal jëfi ndofi yonent booba.

¹⁷ Ñooñoooy teen yu dëy, ñoooy xiin wu callweer tas, te lëndëm gu fatt taraj di seenub añ. ¹⁸ Kàddu yu réy yu tekkiwul dara lañuy naxee, di fàbbee xemmemtéefi bakkan yu jéggi dayo, ay nit ñu yàggula rëcce ci ñeneen ñu nekk cig réer. ¹⁹ Ag ngoreel lañu leen di dig, te ñoom ci seen bopp, ay jaami yàqute lañu, nde lu la man, yaa dib jaamam.

²⁰ Ndax kat gannaaw bu ñu xamee bu baax sunu Boroom, sunu Musalkat Yeesu Almasi, ba rëcc sobey àddina, bu ñu ca sóobuwaatee ba mu man leen, su boobaa seenug muj moo yées seenug njàlbéen.

²¹ Ndax kat ñàkkoona xam yoonu njub wi sax moo doon gën ci ñoom, xam ko ba noppi, dëddu ndigal lu sell la ñu leen ca àgge woon. ²² Li léeb wii wax te muy dëgg, moo leen dikkal: «Xaj waccu, lekkaat ko; te cangaayu mbaam-xuux, teewu koo xalangootee potopoto.»

3

Bésu Boroom bi du jaas

¹ Soppe yi, sama ñaareelu bataaxal a ngi nii, te bu ci nekk am na lu ma leen ci fàttli, ngir xiirtal leen ci xalaatin yu set, ² ba ngeen

* **2:15** 2.15 Bosor mooy Bewor ci làkku Yawut yi; Gereg yi ñoo koy wax Bosor.

† **2:16** 2.16 Seetal ci *Màndiḡ ma* 22.

fàttliku kàddu ya yonent yu sell ya jottli woon, ak sunu ndigalu Boroom, sunu musalkat, ndigal la jottlikoo ca ndaw ya ñu yebaloon ci yeen.

³ Li ngeen wara jékka xam moo di bés yu mujj ya, ay niti ñaawlekat ay dikk, di nit ñu topp seen bakkan. ⁴ Ñooñoó naan: «Ki dige woona ñew, ana mu? Ba maam ya nelawee de yàgg na, waaye lépp a ngi wéye na woon ca njàlbéenu àddina.» ⁵ Li ñuy fàtte te di ko tey moo di ci kàddug Yàlla la asamaan nekke bu yàgg, te ci kàddoom la suuf bindoo ci ndox, ba génne ci ndox. ⁶ Te ci yooyii la àddina sa woon sànkoo woon ca mbënn ma. ⁷ Waaye asamaanu tey jii, ak suuf, genn kàddug Yàlla googu moo leen yeb cib denc, ñeel sawara, kera bésuub àtte ba, bésu sànkuteb aji gëmadi ñi.

⁸ Soppe yi, lenn a ngii, buleen ko umple: benn bés ni junniy at la mel ci Boroom bi; junniy at mel ni benn bés ci moom. ⁹ Du caageenu yeexe gu Boroom bi yeexe dige ba, noonu ko ñenn ñi fooge ag yeex. Yeen la muñal kay, ndax buggul kenn sànkoo, xanaa ñépp dem ba tuub. ¹⁰ Waaye bésu Boroom bi nib sàcc lay dikke. Ca la asamaan yi di dèddoo ci biir coow lu réy, lu ko sosoon seey ndax tàng, suuf ak jëf ju ci biiram xoyomu.

¹¹ Gannaaw loolu lépp,

noonu lay seeye nag, xamleen bu baax li leen war! Jëfin wu sell akug njullite, ¹² ak yàkkamti bésu Yàlla ba, di jëfe li koy taxa gaawa dikk, ba asamaan yi lakk ba jeex, lu ca jëmmu lakk ba seey. ¹³ Waaye asamaan su bees ak suuf su bees sa njub di dëkki bu keroogee, moom lanuy séentu, na nu ñu ko dige woon.

¹⁴ Kon nag soppe yi, li feek ngeen di séentu loolu, defleen seen kem-kàttan, ba bésuub keroog fekk leen ci jàmm, te ngeen baña am benn gàkk, mbaa sikk ci gis-gisu Yàlla. ¹⁵ Sunu Boroom nag, ag muñam, jàppleen ne moo dig mucc, noonee leen ko sunu soppe, mbokk mi Póol binde woon ci xel mu rafet mi ñu ko baaxe. ¹⁶ Loolu la bind ci mboolem bataaxal yi mu waxe ci moomu mbir, te mu am ci ponk yu jafee xam, ba ñi dese am njàng te seenum xel toogadi, di walbati waxam, ni ñuy def ak yeneen bind yépp, ba far sànk seen bopp.

¹⁷ Kon nag yeen soppe yi, gannaaw xam ngeen loolu ba noppi, wattuleen bala leena réeraangey moykati yoon yi yóbbaaale, ba yolomal seenub taxawaay. ¹⁸ Waaye mäggleen ci wàllu yiwu sunu Boroom, sunu Musalkat Yeesu Almasi, ak ci wàllu xam-xam bu ngeen ko xam. Ndam ñeel na ko tey, ba kera bés bu sax dàkk. Amiin.

Bataaxal bi Yàlla may Yudd mu bind ko

¹ Ci man Yudd miy jaamub Yeesu Almasi, di rakku Yanqóoba, ci man la bataaxal bii bawoo, ñeel leen yeen ñi ñu woo, yeen ñi Yàlla Baay bi sopp, te sàmmaal leen Yeesu Almasi. ² Yërmande ak jàmm ak cofeel baawaan na, ñeel leen.

Weddi Yàlla amul ag muj

³ Soppe yi, yàkkamti woon naa leena bind ci mbirum mucc gi nu bokk, waaye fàww ma bind leen, ngir ñaax leen ci xeexal yoonu ngëm, wi Yàlla xasa dënk ñu sell ñi, benn yoon ba fàww. ⁴ Ndaxte ñenn a ngi ñu ñu yàgga bind seenub àtte, te ñoo yoxoosu ci seen biir, di ñu ñeme Yàlla; ñooy taafantoo yiwu Yàlla ngir yoonal ag yàqute, di weddi Buur biy kenn, te di sunu Boroom Yeesu Almasi.

⁵ Doonte xam ngeen loolu lépp ba noppi, dama leen di fàttli rekk ne Boroom bi moo jékka musal ñoñam, génne leen réewum Misra, te gannaaw gi moo raafal ña gëmul woon ca ñoom. ⁶ Te it malaaka ya yemul woon ca daraja ja ñu amoon, xanaa wacc seen dëkkuwaayu bopp, Yàlla moo leen denc ci

lëndëm gu ne këruus, yeewe leen buum yu dul deñ, ngir àtteb bés bu mag ba. ⁷ Naka noonu itam Sodom ak Gomor, ak dëkk ya leen wër, ñoo yebu woon ci powum séy, ak jaxasoo gu woroo ak bindub judduwaale, ba ñu def leen misaal, ñeel ña nara tegoo mbugalum sawara wu sax dakk.

⁸ Géntkat yii itam noonu rekk lañuy sobeele seen yaramu bopp, boole ci di sofental kilifteef, ak di saaga boroom daraja ya fa asamaan. ⁹ Moonte Mikayel, may kilifag malaaka sax, ba muy xëccoo ak Seytaane néewub Musaa, di wàqante ak Seytaane, taxul mu ñeme woon koo sikk ba boole ciy saaga. Da ko ne rekk: «Yal na la Boroom bi mbugal!» ¹⁰ Waaye nit ñii de, lu ñu xamul lañuy saaga, te xam-xam yi leen seen bindu judduwaale xamal, ni ay rabi àll di xame, ci lañuy far yàqoo.

¹¹ Ngalla ñii! Ñoo jaare yoonu Kayin; ñoo lajj, topp Balaam cig réeram ngir ag peyoor; ñoo diinjat ba sànkú ni Kore*. ¹² Ñooñooy gakkal seen jataayu lekk yi gëmkat ñiy bokk, di ñóox te amuñu ci jenn jom; ñooy xiin yu naaxsaay yu ngelaw li yóbbu; ñooy garab yu dee ñaari yoon, du meññ waxtoom, reen ya buddiku. ¹³ Ñooy gannaxi géej gu sàmbaraax, di gëq seen

* **1:11** 1.11 Kayin: seetal ci *Njàlbéen ga* 4.8. Balaam: *Màndiŋ ma* 22.7-35; 31.16. Kore: *Màndiŋ ma* 16.

puuriti gâcce; ñooy biddiiw yu fâq di taxawaalu, te lëndëm gu ne kërueus di cér bu ñu leen sédde ba fâww.

¹⁴ Enog†, juróom ñaareelu maam ma gannaaw Aadama, ñooñu la jottli woon waxyu bu leen dal, ne: «Boroom baa ngii dikk, ànd ak ay junniy junneem ñu sell, ¹⁵ ngir àtte ñépp, ba tiiñal mboolem yéefar yi, ndax mboolem nu yéefare ni ñu jéfe seen jéfi yéefar, ak mboolem kàddu yu ñaaw yi bàkkaarkati yéefar yi teg cib deram.» ¹⁶ Ñooñoo di ñaxtu ak a jàmbat, te topp seen bakkan; kàdduy damu yu réy ay jibe seen gémmiñ, te ñooy jay ñi ñu yaakaare njariñ.

Góor-góorluleen

¹⁷ Waaye yeen samay soppe, fàttlikuleen la ndawi sunu Boroom Yeesu Almasi waxoon lu jiitu. ¹⁸ Ñu ne leen: «Mujug jamono, dina am ay ñaawlekat yu topp seen bakkan, wéye seen kéefar.» ¹⁹ Ñooñu ñooy féewalekat yi, ñoo topp seen bindu judduwaale, te Noowug Yàlla nekkul ci ñoom. ²⁰ Waaye yeen samay soppe, sampuleen ba dëgër ci seen yoonu ngëm wu sell wee sell, te ngeen di ñaane ci Noo gu Sell gi. ²¹ Fexeleen ba des ci biir cofeelu Yàlla, tey séentu sunu yërmandey Boroom Yeesu Almasi, ngir ag texe gu sax dàkk. ²² Ñiy nàttable, ñeewanteleen

leen, ²³ ñii ngeen wallu leen, foqatee leen ci sawara, ña ca des, ngeen yërëm leen yërmande ju ànd akug ragal, ba far seexlu ab turki bu seen yaram sobeel ndax seeni bàkkaar.

Cant ñeel na Yàlla

²⁴ Ki leen mana aar ci bépp jéll, ba taxawal leen fa muy teewejee darajaam, te fekk leen ñàkk sikk, seen mbég mat sèkk, ²⁵ Yàlla miy kenn, sunu Musalkat, ci sunu ndimbalal Sang Yeesu Almasi, daraja ak mággaay ak kàttan ak sañ-sañ ñeel na ko, démb ak tey ak èllég, ba fâww! Amiin.

† 1:14 1.14 Enog: seetal ci *Njàlbéen ga* 5.21-24.

Kàdduy Waxyoo ngi, ñeel Yowaan ci biir Peeñum Almasi Yeesu

Ubbite gi

¹ Lii peeñum Yeesu Almasi la, mu ko Yàlla jox ngir mu won ay jaamam yenn xew-xew yu dëgmal. Malaakaam la yebal ci Yowaan ngir xamle ko. ² Yowaan moo seede mboolem li mu gis, te mu jëm ci kàddug Yàlla ak seedes Yeesu Almasi. ³ Ndokklee képp ku jàng ak mboolem ñi déglu yii kàdduy waxyu, tey sàmm li ñu ci bind, ndaxte waxtu wi jege na.

Ab nuyoo ñeel na juróom ñaari mboolooy gëmkat

⁴ Lii mu ngi tukkee ci man Yowaan, ñeel juróom ñaari mboolooy gëmkat ña ca diiwaanu Asi. Na leen yiw ak jàmm ñeel, tukkee fa Ki masa Nekk, Ki Nekk, di Kiy Dikk, tukkee it fa boroom juróom ñaari noo ya* fa kanam ngànguneem†, ⁵ tukkee itam fa Yeesu Almasi, seede bu wóor bi, moom taaw bi‡, ki jékka

* **1:4** 1.4 juróom ñaari noo ya: seetal ci 4.5 ak 5.6. † **1:4** 1.4 ngàngune ma mooy fa buur biy toog. ‡ **1:5** 1.5 taaw bi: taaw mooy ki jékka juddu, waaye ab juddu taxul ñuy wax fii. Li Yeesu Almasi jékka dekki ndekkite lu dee toppatul moo tax ñuy wax. Mooy taaw ci kaw darajaam ndax moo sut ñépp, yilif lépp luy mbindeef, te ci darajaam la ñépp di dekke. § **1:6** 1.6 Baayam: seetal ci Luug 3.23, 38. * **1:8** 1.8 Alfa, Omega: ci làkku gereg, alfa moo jékki ci araf yi, omega mujj ci. Kuy Alfa ak Omega nag moo jékki, moo mujj.

dekki, jóge ci ñi dee, di kil-ifay buuri kaw suuf.

Moom mi nu sopp, yi-wee nu deretam, ba nu teqlikook kilifteefu sunuy bàkkaar, ⁶ ba noppi def nu nuy askanu sarxalkati Buur Yàlla Baayam§, na ko daraja ak kàttan ñeel tey ak èllëg ba fàww. Amiin.

⁷ Mu ngoogu di dikk, indaale niir yi,

te ñépp a koy teg bët, ba ca ña ko jamoon sax, te giiri kaw suuf yépp ay jooy ndax moom.

Noonu la moos. Amiin.

⁸ «Man, maay Alfa, di Omega*», la Boroom bi Yàlla wax, moom Ki masa Nekk, Ki Nekk, di Kiy Dikk èllëg, te di Aji Man ji.

Yowaan am na peeñu ca dunu Patmos

⁹ Man Yowaan seen mbokk, mi séddook yeen nattu ak barkeb nguurug Yàlla, ak muñ gi ci Yeesu, maa nga woon fa ñu ma toxaloon, ca dun ba ñuy wax Patmos. Li ko waral di sama waare ci kàddug Yàlla ak seedeel Yeesu. ¹⁰ Maa nekkoon ci biir Noowug Yàlla benn bésu Sang bi, ma dégg ci sama gannaaw baat bu xumb nig liit. ¹¹ Mu ne: «Mboolem loo gis, bind ko cib téere, nga yónnee

ko juróom ñaari mboolooy gëmkat ña ca dëkk ya ñuy wax Efes ak Samirin ak Pergam ak Catir ak Sàrd ak Filadelfi ak Lawdise.»

¹² Naka laa geestu, di seet kuy wax ak man, ma daldi gis juróom ñaari tegukaayi làmp yu wurus. ¹³ Ca digg tegukaayi làmp ya, jëmm juy nirook nit† a fa nekk. Ma nga sol mbubb mu tollu ci ndëgguy tànk yi, takkoo ngañaayal wurus ci dënn bi. ¹⁴ Kawaru bopp baa nga weex tàll, gët ya di tàkk ni sawara, ¹⁵ tànk ya mel ni xàñjar bu yànj bu ñu xelli, baat bay riir ni gan-naxi géej. ¹⁶ Ma nga yor ca loxol ndijooram juróom ñaari biddiww, ab saamaru ñaari ñawka bu ñaw di lange ca gémmiñ ga, xar-kanam baa nga leer nàññ ni jantub njolloor.

¹⁷ Naka laa ko gis, ne dàll daanu ci ay tànkam ni ku dee. Mu teg ma loxol ndijooram, ne ma: «Bul tiit. Maay Ki Jëkk, di Ki Mujj. ¹⁸ Maay Kiy Dund, maa dee woon, maay dund nii tey ak èllëg ba fàww te maa yor caabiy dee ak njaniww. ¹⁹ Kon nag bindal li nga gis: Li am nii tey ak itam liy ñëw gannaaw lii. ²⁰ Kumpa gi ci juróom ñaari biddiww yi nga gis ci sama loxol ndijoor, ak juróom ñaari tegukaayi làmp yu wurus yi, li muy firi mooy: juróom ñaari biddiww

yi ñoo di malaakay juróom ñaari mboolooy gëmkat ñi; juróom ñaari tegukaayi làmp yi ñoo di juróom ñaari mbooloo yi.»

2

Bindees na waa Efes

¹ «Malaakam mbooloom gëmkat ña ca Efes, bind ko ne ko:

«Lii moo di kàdduy Ki yor juróom ñaari biddiww yi ci loxol ndijooram, di doxe digg juróom ñaari tegukaayi làmp yu wurus yi. Mu ne: ² Gis naa say jëf, gis sa liggéey ak sag muñ. Xam naa ne manuloo dékku ñu bon ñi. Seetlu nga ñi tuddoo samay ndaw, ba gis ne ay fen-kat lañu. ³ Xam naa it ne muñ nga te sonn nga moos ngir man te xàddiwoo.

⁴ «Waaye li ma la sikke moo di sa cofeel ga nga jëkke woon, moom nga wacc. ⁵ Kon nag fàttlikul fu kawe fa nga xàwwikoo ba fii, te nga tuub, di jëfe jëf ja nga jëkke woon. Lu ko moy maay dikk ba fi yaw, daldi jële sa tegukaayu làmp fa bérabam, ndegam tuubuloo. ⁶ Waaye lu baax lii nag yaay boroom: ni ma sibe jëfi ngérum Nikolas*, ni nga ko sibe. ⁷ Ku ami nopp kat, na dégg li Noowug Yàlla wax mboolooy gëmkat ñi. Ku am ndam nag, maa lay may

† 1:13 1.13 Seetal ci *Dañeel* 7.13.

* 2:6 2.6 ngérum Nikolas mooy ñiy taafantoo sañ-sañ bu ñu am gannaaw bu ñu gëmee Yeesu, ngir daganal yenn aada yu ñaaw yu mel ni lekk lu ñu sarxal ay tuur, ak powum séy.

nga lekk ci garabu dund gi ci Àjjana, toolub Yàlla.

Bindees na waa Samirin

⁸ «Malaakam mbooloom gëmkat ña ca Samirin nag, bind ko ne ko:

«Lii moo di kàdduy Ki Jëkk te Mujj, Ki dee woon te dekki. Mu ne: ⁹ Gis naa sa coono ak sag ñàkk, moona yaaka duunle! Gannaaw loolu it, waxi yàq-der yi tuk-kee ci ñooñu tuddoo Yawut te duñu Yawut, duñu lenn lu moy jàngub Seytaane, dégg naa ko. ¹⁰ Bul ragal mukk mitit wi nga nara daj. Seytaanee ngi noonu di dugal kaso ñenn ci yeen, ngir nattu leen. Dingen am coono diiru fukki fan. Nanga saxoo kóllère ba dee fekk la ci, ma kaalaa la kaalag dund.

¹¹ «Ku ami nopp kat, na dégg li Noowug Yàlla wax mboolooy gëmkat ñi. Ku am ndam nag doo loru mukk ci ñaareelu dee gi.†

Bindees na waa Pergam

¹² «Malaakam mbooloom gëmkat ña ca Pergam nag, bind ko ne ko:

«Lii moo di kàdduy Boroom saamar bi ci ñaari ñawka yi. Mu ne: ¹³ Xam naa fa nga dëkk, fa la Seytaane samp nguuram.

Teewul nga ñoy ci sama tur te weddiwoo ne man nga gëm ba sax ca fan, ya nit ña reye ca seen biir; Antipas sama seede bu am kóllère ba, foofa Seytaane dëkk.

¹⁴ «Waaye lenn a ngi lu ma lay sikke: yaa ngi uuf foofu ay nit ñuy saxal njànglem Balaam, moom mi doon xi-irtal Balag‡ ci tegal Israyil ndëgg-sërëx, ngir ñu lekk ñam wu ñu sarxal ay tuur, ak di gànctu. ¹⁵ Naka noonu itam yaa ngi uuf ay nit ñuy saxal njànglem ngérum Nikolas. ¹⁶ Kon nag tuubal. Lu ko moy maay dikk léegi ba fi yaw, te saamar biy lange sama gëmmeñ, moom laay xareek nit ñooñu.

¹⁷ «Ku ami nopp kat, na dégg li Noowug Yàlla wax mboolooy gëmkat ñi. Ku am ndam nag, maa lay may ci mànn§ mu làqu mi, nga lekk, maa lay jox it aw doj wu weex; doj wu ñu bind tur wu bees wu kenn xamul, ku dul ka ko jot.

Bindees na waa Catir

¹⁸ «Malaakam mbooloom gëmkat ña ca Catir nag, bind ko ne ko:

«Lii moo di kàdduy Doomu Yàlla ji*, ki ay gëtam

† **2:11** 2.11 ñaareelu dee gi: seetal ci 20.14 ak 21.8. ‡ **2:14** 2.14 Balaam, Balag: Balaam moo doon mbubboo turu yonent, di fexee rëbb bànni Israyil, ngir sàkku alal ci Balag buuru Mowab ci jamonoy Yonent Yàlla Musaa. Seetal ci *Màndiŋ ma* 22—23. § **2:17** 2.17 mànn moo di ñam wa Yàlla wacceeloon Musaa ak bànni Israyil, ba ñu gàddaayee Misra, jëm ca réew ma leen Yàlla digoon.

* **2:18** 2.18 Doomu Yàlla: tur wii tekkiwul ne Yàlla moo jur Yeesu mook Maryaama. Tekkiwul it ne dañoo màggal nit, ba di ko méngale ak Yàlla. Waaye day tekki ne Yeesu mooy Kàddug Yàlla, mooy màndargam jëmmu Yàlla, ci jikkoom ji gëna biire. Ku gis doom, man ngaa xam nu baayam mel. Ku gis Yeesu kon, mana xam nu Yàlla mel.

mel ni sawara wu yànj, ndëgguy tànkam mel ni xànjjar bu ñu jonj. Mu ne: ¹⁹ Gis naa say jëf ak sa cofeel ak sa ngëm ak sa liggéey ak sag muñ. Xam naa ne sa jëf yu mujj moo ëpp jëf yu jëkk ya.

²⁰ «Waaye lenn laa lay sikke: dangaa bàyyi Yesabel, jigéen joojuy tuddoo yonent, muy jàngleek a réeral sama jaam ñi, ngir ñuy gànctu ak a lekk ñam wu ñu sarxal ay tuur. ²¹ May naa ko ab diir, ngir mu tuub, waaye moo buggula tuub ngànctoom. ²² Kon nag maa ngii di ko rattax cib lal, te ñi mu àndal di gànctu it, maa leen di sóob ci mitit wu réy, su ñu tuubul jëf ja ñu koy roye. ²³ Am mbas laay fàdde ay taalibeem. Su ko defee mboolooy gëmkat ñépp dinañu xam ne man maay nattu xol ak xel, te maay fey ku nekk ay jëfam.

²⁴ «Waaye yeen ñi ci des ñépp nag, yeen waa Catir ñi toppul moomu njàngle te jotuleena xam loolu ñu naan xóotey xam-xamu Seytaane, maa ne leen, дума leen sëf beneen sëf. ²⁵ Noyleen rekk ci li ngeen am, ba kera may dikk.

²⁶ «Ku am ndam nag, ku saxoo jëf ji ma soob, ba kera muj ga, maa lay jox sañ-sañ ci kaw xeet yi:

²⁷ Ni ñuy rajaxee ndaal xandeer,
noonu nga leen di sàmmeji yetu weñ,

²⁸ te man ci sama bopp, noonee laa jote sañ-sañ bi ci sama Baay. Maa lay jox itam biddiiwu njël. ²⁹ Ku ami nopp kat, na dégg li Noowug Yàlla wax mboolooy gëmkat ñi.

3

Bindees na waa Sàrd

¹ «Malaakam mbooloom gëmkat ña ca Sàrd nag, bind ko ne ko:

«Lii moo di kàdduy Bo-room juróom ñaari noo yu Yàlla yi ak juróom ñaari biddiiw yi. Mu ne: Gis naa say jëf. Dañu laa jappe kuy dund te fekk la dee. ² Teewlul te nga leqli ndes wi ngay waaja deele. Ndax kat, gisuma sa jëf ju mat fa sama kanam Yàlla. ³ Kon nag fàttlikul la nga jotoon te dégg ko; nga sàmm ko, te tuub. Soo teewluwul nag, dinaa ñëw nib sàcc, te doo xam mukk wan waxtu laa naa jimeet fi sa kaw.

⁴ «Moona am nga foofu ci Sàrd nit ñu néew ñu tilimalul seen mbubb. Nooñooy ànd ak man, sol lu weex, ndax ñoo ko yeyoo.

⁵ Ku am ndam mooy soloo noonu mbubb mu weex, te turam, дума ko far ci téereb dund bi, waaye maa koy wuyul ci sama kanam Baay ak ay malaakaam. ⁶ Ku ami nopp kat, na dégg li Noowug Yàlla wax mboolooy gëmkat ñi.

Bindees na waa Filadelfi

⁷ «Malaakam mbooloom gëmkat ña ca Filadelfi nag, bind ko, ne ko:

«Lii moo di kàdduy ku Sell ki, kiy Dëgg, te yor caabiy Daawuda, di tijji te kenn du tëj, di tëj te kenn du tijji. Mu ne: ⁸ Gis naa say jëf. Maa def fi sa kanam, bunt bu tijjiku bu kenn manula tëj. Ndax néew nga doole, waaye sàmm nga sama kàddu te weddiwoo ma. ⁹ Ñenn ci jàngub Seytaane bi, ñooñuy fen, di tuddoo ay Yawut te duñuy Yawut, maa ngii di leen xirtal, dikklóo leen, sujjóotloo leen fi sa kanam, ba ñu xam ne man maa la sopp. ¹⁰ Gannaaw yaa sàmm sama kàddu, ba muñ ni ma la ko sante, man itam dinaa la sàmm ci waxtuw nattu biy wàccsi ci àddina sépp, ngir nattu waa kaw suuf.

¹¹ «Maa ngi ñëw léegi. Noyal ci li nga yor, ngir kenn baña fëkk sa kaalag ndam. ¹² Ku am ndam nag, maa lay def nga doon ag kenu fi sama biir néeg Yàlla, te doo fa génnati mukk. Maay bind fi sa kaw sama turu Yàlla ak sama turu dëkku Yàlla, te mooy Yerusalem gu bees, giy wàcce fa kaw, bàyyikoo fa sama Yàlla, maay bind it fi sa kaw sama tur wu yees. ¹³ Ku ami nopp kat, na dégg li Noowug Yàlla wax mboolooy gëmkat ñi.

Bindees na waa Lawdise

¹⁴ «Malaakam mbooloom gëmkat ña ca Lawdise nag, bind ko, ne ko:

«Lii moo di kàdduy Waawu Yàlla ji, Seede bi wóor te dëgg, Ndeyu

càkktéefu Yàlla ji. Mu ne: ¹⁵ Xam naa say jëf; xam naa ne seddoo, tàngoo. Su ma sañoon nga sedd mbaa nga tàng. ¹⁶ Gannaaw nii nga nugge nag; tàngoo, seddoo, dinaa la yàbbi. ¹⁷ Gannaaw yaa ngi naan: “Am naa alal, barele naa, soxlaatuma dara,” te yaw xamuloo ni nga toroxe, jara yërëm, ñàkk, gumba, ne duññ, ¹⁸ dama lay digal, nga jënd ci man wurus wu ñu xellee ci sawara ba mu set wecc, ngir nga am alal. Jëndal itam yére yu weex yoo soloo, ba làq sa duññaaral gu gàccelu gi; ak tuufaay looy tuufoo, ngir nga gis.

¹⁹ «Man, képp ku ma sopp, maa koy jubbanti, yar ko. Kon nag farlul te tuub! ²⁰ Maa ngi nii taxaw ci bunt bi, di fëgg. Ku dégg sama baat, ba ubbil ma, dinaa agsi moos sa néeg, nu bokk reer.

²¹ «Ku am ndam nag, maa lay may nga toog ak man fi sama ngàngune, na ma ame woon ndam, ba toog ak sama Baay fi ngànguneem. ²² Ku ami nopp kat, na dégg li Noowug Yàlla wax mboolooy gëmkat ñi.»

4

Buur Yàlla toog na ca ngànguneem

¹ Gannaaw loolu damaa xool, rekk yem ci bunt bu ubbiku fa asamaan. Ci biir loolu baat ba ma jëkkoona dégg muy wax ak man te mel nig liit, ne ma: «Yéegal fii, ma won la liy topp ci

loolu.» ² Ma jekki rekk nekk ci biir Noowug Yàlla. Ci kaw loolu, yemuma lu moy ci am ngàngune mu tege ca asamaan, mu am ku toog ca ngàngune ma. ³ Meloom a ngay niru peru jàspè ak peru sarduwan, ag xon gu mel ni peru emèródd, wër ngàngune ma. ⁴ Yeneen ñaar fukki gàngune ak ñeent a ko wër, ñaar fukki mag ak ñeent toog ca gàngune ya. Ña nga sol mbubb yu weex, ay kaalay wurus tege ca seen bopp. ⁵ Ay melax aki kàddu aki dënu ñooy bawoo ca ngàngune ma, juróom ñaari jumi sawara di tàkk fa kanam ngàngune ma, jum ya di juróom ñaari noo yu Yàlla yi. ⁶ Fi janook ngàngune mi lu mel ni géeku kiristaal, leer nàññ. Fi wër ngàngune mi ci wet gu nekk, ñeenti bindeef a ngi fi, fees aki bët ci kanam ak ci gannaaw. ⁷ Mbindeef mu jëkk maa ngi mel ni gaynde, ñaareelu mbindeef mi mel niw yëkk, ñetteelu mbindeef mi ame kanamu nit, ñeenteel ba mel ni jaxaay juy naaw. ⁸ Ñeenti bindeef yi am nañu ku nekk juróom benni laaf, fees aki bët ba daj, biir ak biti, te guddi ak bëccëg duñu selaw, xanaa naan:

«Kee sell, Kee sell, Kee sell,
 Keey Boroom bi Yàlla Aji
 Man ji,
 Kee masa Nekk, Kee Nekk,
 Keey Dikk.»

⁹ Saa su bindeef ya di màggal ak a teral ak a sant Boroom toogaayu ngàngune miy dund ba fàww, ¹⁰ ñaar fukki mag ñeek ñeent ne gurub sukk fi kanam ki toog ci ngàngune mi, di ko sujjóotal, moom miy dund ba fàww. Ñuy sànni seeni kaala fi kanam ngàngune mi te naan:

¹¹ «Yàlla sunu Boroom, yaa yeyoo daraja ak teraanga ak kàttan,
 ndaxte yaa sàkk lépp,
 lépp lu am, yaw la soob,
 nga sàkk ko.»

5

Gàttub Yàlla jël na téere

ba

¹ Ci biir loolu ma gis ci loxol ndijooru ki toog ci ngàngune mi, taxañub téere bu ñu bind biir ak biti, tay ko juróom ñaari tayu. ² Ma gis malaaka mu am doole, muy yéenee baat bu xumb, naan: «Ana ku yeyoo tàyyi tayuy téere bii, ubbi ko?» ³ Du kenn nag ci asamaan mbaa kaw suuf, mbaa biir suuf, ku manoona ubbi téere bi, ba yër ko. ⁴ Ma jooy jooy yu metti, ndax giseesul kenn ku yeyoo ubbi téere bi, ba yër ko. ⁵ Kenn ci mag ñi ne ma: «Bul jooy. Ma ne, Gayndeg giirug Yuda, njebital Buur Daawuda daan na. Mooy ubbi téere beek juróom ñaari tayoom.»

⁶ Ma daldi gis gàtt bu mel ni lu ñu rendi, mu taxaw fi digg ngàngune mi, ñeenti bindeef yeek mag ñi yéew

ko. Gàtt bi juróom ñaari béjjén la am, ak juróom ñaari bët, di juróom ñaari noowi Yàlla, yi ñu yebal ci àddina sépp. ⁷ Gàtt bi dikk, jël téere bi ci loxol ndijooru ki toog ci ngàngune mi. ⁸ Ba mu jëlee téere bi, ñeenti bindeef yi ak ñaar fukki mag ñeek ñeent ne gurub sukk fi kanamam, ku nekk yor xalam ak andi wurus yu fees ak cuuraay, cuuraay li di ñaani aji sell ñi. ⁹ Ñuy woy nag woy wu yees, naan:

«Yaa yeyoo jël téere bi, tayyi tayu yi, ndax yaw lañu rendi, te sa deret nga jote, ngir Yàlla, ay niti gépp giir ak wépp làmmiñ ak wépp xeet ak wépp askan.

¹⁰ Yaa leen def ñu doon ngu-urug sarxalkat yi, ñeel sunu Yàlla, te dinañu nguuru ci àddina.»

¹¹ Ma xoolaat, daldi dégg baati malaaka yu bare, ñu yéew ngàngune mi ak bindeef yi ak mag ñi, seen lim di ay junni, ba ci junniy junni. ¹² Ña ngay àddu ca kaw, naan:

«Gàtt bi ñu rendi woon moo yeyoo kàttan ak alal, yeyoo xel ak doole, moo yeyoo teraanga, yeyoo darajaak cant.»

¹³ Ba loolu amee mboolem dundooti asamaan, ak kaw suuf, ak biir suuf, ak géej, ak mboolem li ci seen biir, ñoom ñépp di wax, may dégg, naan:

«Ki toog ci ngàngune mi ak Gàtt bi, nañu jagoo cant ak teraanga, ak darajaak kàttan, tey ak èllëg ba fàww.»

¹⁴ Ñeenti bindeef yi ne: «Amiin.» Mag ñi ne gurub sukk, sujjóot.

6

Gàtt bi tàyyi na tayu yi

¹ Ma gis nag Gàtt bi di tàyyi genn ci juróom ñaari tayu yi. Ci biir loolu ma dégg kenn ci ñeenti bindeef yi àddoo baat buy riir ni dënu, ne: «Dikkal!» ² Ma xool rekk, gis fas wu weex, gawaram yor ag fitt. Ñu jox ko kaala, mu daldi dem yoonu daan-kat, ngir daani.

³ Ba Gàtt bi tàyyee ñaareelu tayu gi, ma dégg ñaareelu mbindeef mi ne: «Dikkal!» ⁴ Weneen fas ne jimeet, di wu xonq, ñu may gawaram mu jële jàmm ci kaw suuf, ngir nit ñi di reyante ci seen biir. Ñu jox ko saamar bu mag.

⁵ Ba mu tàyyee ñetteelu tayu gi, ma dégg ñetteelu mbindeef mi ne: «Dikkal!» Ma xool rekk, gis fas wu ñuul, gawaram yor ab màndaxekaay. ⁶ Ma dégg lu mel ni baat bu jibe ci diggante ñeenti bindeef yi, ne: «Benn kilo peppu bele, peyu bëccëgu lëmm; benn kilo peppu lors, peyu bëccëgu lëmm, te diw ak biiñ, bu ko kenn yàq.»

⁷ Ba Gàtt bi tàyyee ñeenteelu tayu gi, ma dégg

ñeenteelu mbindeef mi ne: «Dikkal!»⁸ Ma xool rekk, gis fas wu gel, turu gawaram di Dee, njaniiw topp ci moom. Ñu jox ko sañ-sañ ci ñeenteelu xaaju àddina, ngir muy bóome saamar akub xiif, di bóome mbas ak ay rabi àll.

⁹ Ba mu tàyyee juróomeelu tayu gi, ma gis ci suufu sarxalukaay bi, bakkani ñi ñu bóom ndax kàddug Yàlla ak seede si ñu ci seede.¹⁰ Ñu àddu ca kaw ne: «Buur bu sell, bu dëggu bi, loo deeti xaar ci àtte waa àddina, feyul nu sunu deret ji tuuru?»¹¹ Ñu jox ku ci nekk mbubb mu weex, ne leen ñu négandiku tuuti, ba kera seeni bokk ak ñi ñu bokkal liggéey bi, te ñu war leena bóom ni ñoom, ñépp dikk, ba lim bi mat.

¹² Ma gisati bi muy tàyyi juróom benneelu tayu gi, suuf daldi yëngu bu baaxa baax, jant bi ñuul kukk, weer wi wépp xonq curr ni deret.¹³ Biddiwi yi fàqe asamaan, wadd ci suuf, ni doom yu xaay yu ngélén gësëm seen ndey.¹⁴ Asamaan si dellu ni basañ gu ñu taxañ, tund yépp ak dun yépp toxoo fa ñu nekkoon.¹⁵ Ba mu ko defee buuri àddina yeek kilifa yeek njiiti gàngoor yeek boroom alal yeek boroom doole yeek, mboolem jaam yeek gor ñi, ñépp làquji ci xunti yeek doji tund yi.¹⁶ Ñu ne tund yeek doj yi: «Daanuleen ci sunu kaw,

làq nu kanamu ki toog ci ngàngune mi ak sànjum Gàtt bi,¹⁷ ndax seen bésuub sànj bu mag taxaw na, ana ku ko àttan?»

7

Jaamukati Yàlla yi mucc nañu

¹ Gannaaw loolu ma gis ñeenti malaaka yu taxaw ci ñeenti colli àddina. Ña nga téye ñeenti ngelawi àddina, ngir ngelaw baña wale fenn; du ci jéeri, du ci géeej, du ci genn garab.² Ma gis meneen malaaka, mu yéeege penku, yore torluwaayu Yàlla jiy dund. Mu àddu ca kaw, wax ak ñeenti malaaka ya ñu mayoon ñu yàq géeej ak jéeri,³ ne leen: «Buleen yàqagum jéeri ji ak géeej gi ak garab yi, li feek torluwunu ci jéwi ñiy jaamu sunu Yàlla, màndargaale leen.»

⁴ Ma dégg limub ña ñu màndargaale torluwaay ba; ñuy téeméer ak ñeent fukk ak ñeenti junni (144 000), bawoo ci mboolem giiri bànni Israyil:

⁵ Giirug Yuda, fukki junneek ñaar (12 000) lañu ci màndargaal,

giirug Ruben, fukki junneek ñaar,

giiru Gàdd, fukki junneek ñaar,

⁶ giirug Aser, fukki junneek ñaar,

giirug Neftali, fukki junneek ñaar,

giirug Manase, fukki junneek ñaar,

7 giirug Simeyon, fukki junneek ñaar,
 giirug Lewi, fukki junneek ñaar,
 giirug Isaakar, fukki junneek ñaar,
 8 giirug Sabulon, fukki junneek ñaar,
 giirug Yuusufa, fukki junneek ñaar,
 giirug Beñamin, fukki junneek ñaar.

Mbooloo mu réy am na ndam

9 Gannaaw loolu ma jekki gis mbooloo mu réy mu kenn manula waññ, ñu bawoo ci askan yépp ak giir yépp ak xeet yépp ak lammiiñ yépp. Ñu ngi taxaw fi kanam ngàngune mi ak Gàtt bi, sol mbubb yu weex, ñàbb ay cari garabi tàndarma.
 10 Ña ngay àddu ca kaw, naan:

«Texee ngi fi sunu Yàlla, ki toog ci ngàngune mi, ak ci Gàtt bi!»

11 Malaaka yépp a nga taxaw, yéew ngàngune ma ak mag ñaak ñeenti bindeef ya. Ñu ne gurub sukk, dèpp seen jë fa kanam ngàngune ma, sujjóotal Yàlla, 12 ne: «Amiin! Na sunu Yàlla jagoo màggal ak daraja ak xel ak cant ak teraanga ak kàttan ak doole, tey ak èllëg ba fàww. Amiin!»

13 Ci kaw loolu kenn ci mag ñi ne ma: «Boroom mbubb yu weex yii, ñooy ñan ak fan lañu jóge?»

14 Ma ne ko: «Sama sang, loolu de xanaa yaa ko xam.» Mu ne ma: «Ñoo di ñi jóge

ca nattu bu réy ba. Fóot nañu seeni mbubb, ba we-exal ko ci deretu Gàtt bi.
 15 Loolu moo leen taxa teew fi kanam ngàngunem Yàlla,
 di ko jaamoo biir màkkaanam guddi ak bëccëg,
 te ki toog ci ngàngune mi moo leen di yiir.

16 Dootuñu xiif, dootuñu mar.
 Dootuñu loru ci jant bi mbaa weneen tangoor,

17 ndaxte Gàtt bi ci diggu ngàngune mi moo leen di sàmm,
 yóbbu leen ca bëti ndoxum dund ma,
 te Yàllaa leen di fompal wépp rongooñ.»

8

Gàtt ba tàyyi na juróom ñaareelu tayu ga

1 Bi Gàtt bi tàyyee juróom ñaareelu tayu gi nag, asamaan da ne selaw lu mat genn-wàllu waxtu. 2 Ci kaw loolu ma gis juróom ñaari malaaka yi taxaw fi kanam Yàlla, ñu jox leen juróom ñaari liit.

3 Bi loolu amee meneen malaaka dikk, taxaw ci wetu sarxalukaay bi. Mu ngi yor andu cuuraayu wurus. Ñu jox ko cuuraay lu bare, ngir mu boole kook ñaani mboolem aji sell ñi, jooxe ko ci kaw sarxalukaayu wurus bi ci kanam ngàngune mi.
 4 Saxaras cuuraay laa ngi gillee ci loxol malaaka mi, ànd ak ñaani ñu sell ñi, di yéeg fa Yàlla. 5 Malaaka mi

jël andu cuuraay bi, tibbe ci sarxalukaay bi ay xal ba and bi fees. Mu daldi koy sànni ci kaw àddina, rekk ag dënu riir, kàddu ràndan, ag melax tàkk, suuf yëngu.

Liit yi jib na

⁶ Ba mu ko defee juróom ñaari malaaka yi yor juróom ñaari liit yi di waaja liit.

⁷ Malaaka mu jëkk mi wal liitam, tawu doji yuur topp ci, ak sawara wu ànd ak deret, ñu boole lépp sànni ci kaw suuf, ñetteelu xaaju suuf si daldi lakk, ñetteelu xaaju garab yi it lakk, ñax mu naat mépp lakk.

⁸ Ñaareelu malaaka mi wal liitam, mu am lu mel ni tund wu réy wuy tàkk, ñu sànni ko ci géej gi, ñetteelu xaaju géej gi soppiku deret, ⁹ ñetteelu xaaju bindeefi géej dee, ñetteelu xaaju gaal yi yàqu yaxeet.

¹⁰ Ñetteelu malaaka mi wal liitam, biddiww bu réy buy tàkk nig jum xàwwikoo asamaan, wadd ci kaw ñetteelu xaaju dex yi ak bëti ndox yi. ¹¹ Biddiww bi Wextan la tudd. Ñetteelu xaaju ndox yépp la wexal, ñu bare naan ci, daldi dee, ndax wextanu ndox mi.

¹² Ñeenteelu malaaka mi wal liitam, mu dal ñetteelu xaaju jant bi, ak ñetteelu xaaju weer wi, ak ñetteelu xaaju biddiww yi, ba tax seen ñetteelu xaaju leer giim, ñetteelu xaaju bëccëg bi daldi lëndëm, ñetteelu xaaju guddi gi it gëna lëndëm.

¹³ Ma xoolaat, daldi dégg jenn jaxaay ju naawe digg asamaan. Mu àddu ca kaw ne: «Wóoy, wóoy, wóoy, musibay waa àddina yi sababoo ci yeneen baati liit yi ñetti malaaka yi ci des, di waaja liit.»

9

¹ Juróomeelu malaaka mi wal liitam, ma gis, biddiww bu xàwwikoo woon asamaan, ba wadd ci kaw suuf. Ñu jox ko caabiyy kàmbo xóote ba. ² Mu ubbi buntu kàmbo xóote ba, saxar su mel ni saxaras taal bu mag jollee ca, jant bi ak jaww ji, lépp lëndëm ndax saxaras kàmb gi. ³ Ba loolu amee ay njéeréer génne ci saxar si, daldi tasaaroo ci biir àddina, ñu may leen nag danar ju mel ni danaru jànkalaar. ⁴ Ñu ne leen, buñu laal menn um ñax, mbaa genn gàncax, mbaa genn garab, xanaa ñu jublu rekk ci nit ñi amul màndargam torluwaayu Yàlla ci seen jë. ⁵ May nañu leen ñu mitital leen diiru juróomi weer, te bañ leena rey, xanaa mitital leen lu tembook mititu fittu jànkalaar. ⁶ Bési keroog nit ñeey sàkku dee, te duñu ko daj, ñu ne siiwa dee, ndee daw leen.

⁷ Njéeréer yaa ngi nirook fas yu ñu waajal ngir xare, kaalawoo lu mel ni kaalay wurus, seen kanam nirook kanamu nit, ⁸ seen kawar mel ni kawaru jigéen, seeni sell nirook selli gaynde. ⁹ Ñu

ngi sol kiiraayi dënn yu mel ni kiiraayi weñ gu ñuul, seen coowal laaf yi mel ni coowal watiiri xare yu bare.

¹⁰ Geen gu am fitt lañu am ni jànkalaar. Danjaru geen googu lañuy mititale nit ñi diiru juróomi weer.

¹¹ Seen buur a leen jiite, di malaakam xóote bi, turam ci ebrë di Abadon, Apolyon ci làkku gereg, (mu firi Yàqkat bi).

¹² Naka la musiba mu jëkk mi jàll rekk, yeneen ñaari musiba dikk, topp ci.

¹³ Ba mu ko defee juróom benneelu malaaka mi wal liitam. Ma dégg baat bu jóge ci ñeenti béjjéni sarx-alukaayu wurus, bi ci kanam Yàlla. ¹⁴ Baat bi wax ak juróom benneelu malaaka mi yor liit, ne ko: «Yiwil ñeenti malaaka, ya yeewe ca Efraat, dex gu mag ga.»

¹⁵ Ca lañu yiwi ñeenti malaaka, ya ñu waajaloon ñeel waxtu woowu, ci bés boobu, weer woowu, at moomu, ngir ñu rey ñetteelu xaaju nit ñi.

¹⁶ Limu gawari mbooloo ma doon xareji ñaar téeméeri junniy junni la (200 000 000). Maa dégg lim bi.

¹⁷ Nii laa gise ci peeñu mi fas yi ak ñi leen war: ñu ngi sol kiiraay yu xonq ni sawara, baxa ni safiir, te mboq ni tamarax. Boppi fas yaa ngi nirook boppi gaynde, sawara ak saxar ak tamarax di génne ci seen gémmiñ. ¹⁸ Ñetti

musiba yooyii, sawara seek saxar seek tamarax biy génne ci seen gémmiñ, daldi rey ñetteelu xaaju nit ñi.

¹⁹ Danjaru fas yaa ngi ci seen gémmiñ ak ci seen geen, ndax seen geen yaa ngi mel ni ay jaan, ami bopp yu ñuy mititalee.

²⁰ Ndesu nit ñi musiba yooyii reyul nag, taxul sax ñu tuub seeni jëf, ba bañatee jaamu ay tuur, ak jëmmi xërëmi wurus ak xaaalis ak xàñar ak xeer ak dénk; xërëm yu gisul, déggul, doxul. ²¹ Rax ci dolli, tuubuñu bóome gi ak ñeengo gi ak powum séy meek càcc gi ñu nekke.

10

Àtte bu mujj ba agsi na

¹ Ci kaw loolu ma gis meneen malaaka mu am doole, muy wacce asamaan, làmboo aw niir, ag xon tege ci bopp bi, kanam gi mel ni jant bi, tànk yi mel ni jumi sawara. ² Mu ngi yor ab téere bu ndaw bu ñu ubbi. Mu teg tànk ndijooram ci géej gi, teg tànku càmmoñam ci jéeri ji.

³ Mu xaacu ca kaw, mel ni gaynde guy yëmmu. Naka la xaacu, juróom ñaari dënu jib. ⁴ Naka la juróom ñaari dënu yi jib, may waaja bind, daldi dégg baat bu jóge asamaan, ne ma: «Loolu juróom ñaari dënu yi wax de, gas ko, suul, bu ko bind.»

⁵ Ba mu ko defee malaaka, ma ma gisoon mu ñarale géej geek jéeri ji yékkati

loxol ndijooram, jëme asamaan. ⁶ Mu giñ ci Kiy dund ba fàww, Ki sàkk asamaan ak li ci biiram, ak suuf ak li ci biiram, ak géej ak li ci biiram. Mu ne: «Négandiku wees na, ⁷ waaye bu bési kàddug juróom ñaareelu malaaka mi taxawee, ba mu tàmbalee wal liit gi, su keroogee pexem Yàlla miy kumpa dina sotti, na mu ko waxe woon ay jaamam, yonent yi.»

⁸ Ba loolu amee baat, ba ma déggoon, mu bawoo asamaan, dellu wax ak man, ne ma: «Demal jël téere bu ndaw bi ñu ubbi ci loxol malaaka, mi ñarale géej geek jéeri ji.»

⁹ Ma dem ba ci malaaka mi, ne ko mu jox ma téere bu ndaw bi. Mu ne ma: «Jël ko te lekk ko. Dina wex ci sa biir nag, waaye ni lem lay neexe ci sa gémmiñ.»

¹⁰ Ma jël téere bu ndaw bi ci loxol malaaka mi, lekk ko, mu neex ci sama gémmiñ ni lem, waaye naka laa ko wonn, mu wex xàtt ci sama biir.

¹¹ Gannaaw loolu ñu ne ma: «War ngaa waxati ay waxyu ngir xeet yu bare, ak askan yu bare, ak niti làmmiñ yu bare, ak buur yu bare.»

11

Ñaari seede yi bey nañu seen waar

¹ Ba loolu amee ñu jox ma nattukaay bu mel niw yet, ne ma: «Jógal, natt néeg Yàlla bi ak sarxalukaay bi, te nga waññ ña fay jaamu Yàlla. ² Waaye èttu bitib kër Yàlla gi, bàyyi ko, bu ko natt, ndax ñi dul Yawut lees ko jox, te ñooy dèggaate dèkk bu sell bi diiru ñeent fukki weer ak ñaar. ³ Dinaa may nag sama ñaari seede yi, ñu biral waxyu diiru junni ak ñaar téeméeri fan ak juróom benn fukk (1 260) yu ñuy sol ay saaku, di ko toroxloo.»

⁴ Ñaari seede yi ñoo di ñaari garabi oliw* yeek ñaari tegukaayi làmp, yi taxaw ci kanam Boroom suuf si. ⁵ Ku leen nara lor, sawaraay génne seen gémmiñ, lakk seeni noon. Képp ku leen nara lor, noonu ngay deeye. ⁶ Am nañu sañ-sañ tēj asamaan, ba du taw diiru fan yi ñuy biral waxyu, am nañu itam sañ-sañ ci ndox mi, ngir soppo ko deret, ak sañ-sañ wàcceel suuf wépp xeetu musiba, saa su leen soobee.

⁷ Gannaaw bu ñu seede ba noppi nag, rab wiy jóge ci xóote bi mooy xareek ñoom, daan leen, ba rey leen. ⁸ Seenéew da naan lareet ci péncum dèkk bu mag boobu ñuy misaale turu Sodom mbaa Misra, fa ñu reye woon seen Sang ci bant. ⁹ Diiru ñetti fan ak genn-wàll lañuy weeru, niti wépp

* 11:4 11.4 oliw: garabu oliw dafa xawa mel ni sump, te am doom yu ñuy nal, ngir am ci diw gu ñuy togge, mbaa ñu di ko taaloo.

xeet, ak gépp giir, ak wépp lámmini, ak wépp askan di seetaan seeni néew, te duñu bàyyi kenn suul leen. ¹⁰ Waa àddina dinañu bége seen dee, di bannexu, di jòqlante ay njukkal, ndaxte ñaari yonent yooyu ñoo lakkaloon waa àddina.

¹¹ Waaye bu ñetti fan yeek genn-wàll wéyee, noowug dund giy bawoo fa Yàlla moo leen di solu, ñu jóg, taxaw, tiitaange lu réy daldi jàpp waa ceetaan ma. ¹² Ba loolu amee ñaari seede yi dégg baat bu xumb jibe asamaan, ne leen: «Yéegleen fii.» Ñu yéeg asamaan ci biir aw niir, seeni noon di gis. ¹³ Ca waxtu wa, suuf daldi yèngu lool, ba benn fukkeelu dèkk ba màbb. Juróom ñaari junniy nit (7 000) dee ci yèngub suuf ba, ña ca des tiit, di sàbbaal Yàllay asamaan.

¹⁴ Ñaareelu musiba mi wéy na, waaye kat ñetteel baa ngi nii di ñëw.

Juróom ñaareelu liit ga jib na

¹⁵ Ba mu ko defee, juróom ñaareelu malaaka mi wal liitam, baat yu xumb jibe ca asamaan, ne:

«Léegi nag nguurug àddina ñeel na sunu Boroom ak Almaseem.

Mooy nguuru ba fàww.»

¹⁶ Ba loolu amee ñaar fukki mag ak ñeent, ña toogoon ca seen ngàngune ca kanam Yàlla, daldi ne gurub sukk,

dèpp seen jë ca suuf, sujjóotal Yàlla. ¹⁷ Ñu ne: «Boroom bi Yàlla Aji Man, ji nekk te nekkoon, nu ngi lay gèrèm, ndax yaa ràngoo sa kàttan gu màgg, taxawal sa nguur.

¹⁸ Askan yee meroon, waaye sa mer a dikk tey; tey jii ngay àtte ñi dee, yool say jaam, yonent yi, yool ñu sell ñeek ñi la ragal, mag ak ndaw, tey it ngay sànk ñiy sànk àddina.»

¹⁹ Ci kaw loolu néeg Yàlla bi ci asamaan ubbiku, gaalu kóllèreg Yàlla ga† di feeñ ca biir màkkaanam ma, melax ya tàkk, kàddu yaak dënu ya riir, suuf sa yèngu, tawu doji yuur bu metti daldi sóob.

12

Ninki-nànka ji fexeel na ndaw si

¹ Firnde ju màgg nag moo feeñoon asamaan: Ndaw su lámboo jant bi, weer wi rondu ndègguy tànk yi, mu kaalawoo fukki biddiiw ak ñaar. ² Jigéenu wérul juy matu la. Mu ngi yuuxu ndax mititu mat wu tar. ³ Ci kaw loolu jeneen firnde feeñ asamaan. Du lenn lu dul ninki-nànka ju réy, xonq curr, am juróom ñaari bopp ak fukki béjjén, juróom ñaari mbaxanay buur tege ci bopp yi, bopp bu ne, menn.

⁴ Geenam gi daldi buube

† 11:19 11.19 gaalu kóllère ga: gaal gi ñuy wax fii waxande la, wu ñu denc àlluwa, ya ñu bind yoonu Yàlla te Yonent Yàlla Musaa jottli ko. Yàlla moo joxoon Musaa àlluway xeer yooyu, bind ca yoon wa lal kóllère ga mu fas ak bànni Israyil.

fa asamaan benn ñetteelu biddiwi yi, rattax leen ci suuf. Ninki-nànka jaa ngi taxaw ci kanam ndaw siy matu, ngir bu xale bi juddoo rekk, mu lekk ko. ⁵ Ndaw si nag wasin doom ju góor, te muy ki wara yilif xeeti àddina yépp, di leen jiitee yetu weñ. Ci kaw loolu ñu fëkk doom ja, jàlle fa Yàlla, ca ngànguneem. ⁶ Ndaw si nag daw, ba ca màndiñ ma, ci ab rawtu bu ko Yàlla waajaloon, ngir ñu leel ko fa diiru junni ak ñaar téeméeri fan ak juróom benn fukk (1 260).

⁷ Ab xare nag jibe fa asamaan. Mikayel aki malaakaam di xareek ninki-nànka ji, ninki-nànka jeeki malaakaam it di xare, ⁸ ñu néewal leen doole, ba amatuñu fu ñu nekk ci asamaan. ⁹ Ñu xalab ninki-nànka ju réy ja, jaanu cosaan joojee ñuy wax Tuumaalkat bi, di ko wax Seytaane, naxekatu mboolem àddina. Ci kaw suuf lañu ko xalab, mooki malaakaam.

¹⁰ Ci kaw loolu ma dégg baat bu xumb bawoo asamaan, ne:

«Léegi nag texe teew na,
ànd ak sunu kàttanu Yàlla
ak nguuram,
ak sañ-sañu Almaseem,
ndax xalab nañu ki daan
tuumaal sunu bokk yi,
di leen sosal guddeek bëccëg
fi sunu kanam Yàlla.

¹¹ Sunu bokk yee daan ndax deretu Gàtt bi,

ak seen kàddug seede,
te soppuñu seen bakkan ba
ragala dee.

¹² Kon nag yaw asamaan,
bégal,

yaak mboolem ñi ci sa biir!
Waaye wóoy ngalla yeen
géej ak jéeri!

yeen, ñi Seytaane wàccaale
mer mu tàng fi yeen,
ndax xam ne fan yu néew a
ko dese.»

¹³ Ninki-nànka ja nag xam ne xalab nañu ko ci kaw suuf, mu ne dann ndaw sa jur doom ju góor ja. ¹⁴ Ñu jox ndaw si ñaari laafi jax-aay ja, ngir mu naaw, récc ninki-nànka ji, dem màndiñ ma, ca rawtoom ba ñu koy leele lu tollook ñetti diir ak genn-wàll*. ¹⁵ Ba mu ko defee ninki-nànka ji bu-usu ndox mu bare ni dex, ndox ma topp ndaw sa, ngir wal ma yóbbaale ko. ¹⁶ Ci kaw loolu suuf wallu ndaw sa, ña, daldi naan dex, ga gémminu ninki-nànka ja bu-usu woon. ¹⁷ Ninki-nànka ja mere ndaw sa, daldi dem, xeexi ak ndesu doomam, yi topp sanaaney Yàlla tey saxoo seedeel Yeesu. ¹⁸ Mu taxaw nag ca tefesu géej ga.

13

*Ñaari rab yu aay falu
nañu*

¹ Ci kaw loolu ma gis rab wu génne ci géej gi, am juróom ñaari bopp ak fukki béjjén, béjjén yi sol fukki mbaxanay buur, béjjén bu ne menn, bopp bu nekk ak

* 12:14 12.14 ñetti diir ak genn-wàll: seetal ci 12.6.

tur wuy saaga Yàlla. ² Rab wi ma gis ni segg la mel, tànk yi mel ni yu urs*, gémmiñ gi mel ni gu gaynde. Ninkinànka ji jox ko kàttanam ak nguuram ak sañ-sañam bu réy. ³ Benn ci bopp yi nag, rab wi da cee gaañu ba mel ni lu ñu rendi, ba mu dee. Teewul gaañu-gaañu boobu ko waroona rey daldi wér. Waa àddina sépp yéemu, topp ci rab wi. ⁴ Ba loolu amee ñu sujjóotal ninki-nànka ji ndax la mu jox rab wi sañ-sañ bi, di sujjóotal rab wi, naan: «Ana kuy moroomu rab wii, ak ku mana xeex ak moom?»

⁵ Ñu may rab wi nag muy kañu ak a saaga Yàlla, may ko it mu saña wéye noonu diiru ñeent fukki weer ak ñaar. ⁶ Muy tifaar Yàlla ay saaga, di saaga aw turam, ak màkkaanam, ak ñi dèkke asamaan. ⁷ Ñu may ko itam mu xareek ñu sell ñi, duma leen, boole ci may ko sañ-sañ ci kaw niti gépp giir ak wépp xeet ak wépp lammañ ak wépp askan. ⁸ Mboolem waa àddinaa koy sujjóotal, mboolem ñi ñu bindul seen tur ca ndoortel àddina ci téereb dund† bu Gàtt, bi ñu rendi.

⁹ Ku ami nopp kat, na dégg.

¹⁰ Ku wara dem ngallo, ngallo nga jëm, ku wara deeye saamar, saamar ngay deeyeji. Looloo tax ñu sell ñi wara saxoo muñ ak ngëm.

¹¹ Ci kaw loolu ma gis weneen rab wu génne ci suuf, am ñaari béjjén ni ab gàtt, tey wax ni ninkinànka. ¹² Muy jéfe mboolem sañ-sañu rab wu jëkk wa, ci turu rab wu jëkk wa, di sant suuf ak ñi ko dèkke ñu sujjóotal rab wu jëkk, woowu gaañu woon ba nara dee te mujj wér. ¹³ Ñaareelu rab wi nag di def kéemaan yu réy, bay wàcce ci kaw suuf sawara wu jóge asamaan, nit ñi di gis. ¹⁴ Ñaareelu rab wi nag nax waa àddina ci kéemaan, yi mu am sañ-sañu def ci turu rab wu jëkk wi. Mu sant waa àddina, ñu sàkk jëmmu rab, wi ñu jamoon saamar te muy wéye bakkanam. ¹⁵ Gannaaw loolu mayees na ko mu sol ag noo jëmmu rab wu jëkk wi, ba muy wax, di reylu képp ku ko sujjóotalul. ¹⁶ Ba mu ko defee, mag ak ndaw, boroom alal ak baadoolo, as gor akub jaam, ñépp, mu defal leen màndargam loxol ndijoor mbaa jë, ¹⁷ ba kenn du mana jënd mbaa jaay te amul màndargam turu rab wi mbaa lim bi méngook turam.

¹⁸ Fii nag xel la laaj: ku am ug dégg, na waññ limu rab wi, ndax boobu lim turu nit la taxawe, di juróom benni téeméer ak juróom benn fukk ak juróom benn (666).

14

* **13:2** 13.2 urs rab wu ñàng la. Man naa ëpp gaynde te gën koo aay. † **13:8** 13.8 téereb dund bi: seetal ci 17.8.

Kurél gu sell gi topp na Gàtt bi

¹ Ma xoolaat, gisuma lu moy Gàtt bi fa mu taxaw ci kaw tundu Siyon* ak téeméer ak ñeent fukk ak ñeenti junniy nit (144 000) ñu ànd ak moom, te ñu bind ci seen jë turu Gàtt bi ak turu Baayam. ² Ma dégg baat bu jóge asamaan, nirook rirum gééj, mel ni dënu gu réy, melati ni ay xalamkat yuy xalam. ³ Ña ngay woy woy wu yees ca kanam ngàngune ma, ca kanam ñeenti bindeef yaak mag ña, te kenn manula mokkal woy wi, ku dul téeméer ak ñeent fukk ak ñeenti junni ñooñu ñu jote àddina. ⁴ Ñooñu ñooy ñi masula ànd ak jigéen, di sobeel seen bopp, ndax masuñoo séy. Ñooñoo topp Gàtt bi fépp fu mu jëm. Ñooñu lañu jote ci biir nit ñi, def leen lu mel ni jooxeb ndoortel meññeef, ñeel Yàlla ak Gàtt bi, ⁵ te kàddug fen masula jibe seen gémmiñ. Gàkkuñu fenn.

Ñetti malaaka yégle nañu àttey Yàlla

⁶ Ci kaw loolu ma gis meeneen malaaka muy naaw ci digg asamaan, ànd ak xibaaru jamm bi sax dàkk, ngir baaxe ko waa àddina: niti wépp askan ak gépp giir ak wépp làmmiñ ak wépp xeet. ⁷ Ma ngay àddu ca kaw, naan: «Ragal-leen Yàlla te màggal ko, ndax waxtuw

àtteem jot na. Kon nag jaamuleen ki sàkk asamaan ak suuf ak gééj ak bëti ndox yi.»

⁸ Meneen malaaka, topp ci, di ñaareel bi. Mu ne: «Babilon a daanoo, dëkk bu mag ba daanu na! Moom ma daan màndal askanoo askan biiñu moyam muy indi am sànj.»

⁹ Meneen malaaka, topp ci, di ñetteel bi. Mu àddu ca kaw, ne: «Képp ku sujjóotal rab wi ak jëmm ji ñu ko sàkkal, ba ñu defal ko màndargam jë mbaa loxo, ¹⁰ kooku dina naan biiñu sànjum Yàlla bu kenn raxul, ñu xelli ko ci kaasu sànjam. Te dees na ko mbugale sawara ak tamarax ci kanam malaaka yu sell yi ak Gàtt bi. ¹¹ Seen saxaru sawaras mbugal day saxoo dàkk, di gilli ba fàww. Guddeek bëccëg, ñooñuy sujjóotal rab wi ak jëmm ji ñu ko sàkkal, ak mboolem ku ñu màndargaale turu rab wi, kenn du ci nopplu.»

¹² Kon nag ñu sell ñiy wormaal santaaney Yàlla te saxoo gëm Yeesu, looloo tax ñu wara muñ.

¹³ Ci kaw loolu ma dégg baat bu jibe asamaan ne: «Bindal: “Bés niki tey ndokklee aji dee ñi deeyaale gëm Sang bi.”» Noo ga daldi ne: «Waawaaw, ndax coono dina leen wàcc, ngir seeni jëf a leen topp.»

Ngóobum àddina tar na

* 14:1 14.1 tundu Siyon mooy tund wa ñu tabax Yerusaleem ci kawam.

14 Ma xoolaat, gisuma lu moy niir wu weex, ak jëmm ju ca toog, di nirook doom aadama, kaalawoo kaalag wurus, ñàbb ab sàrt bu ñaw. 15 Meneen malaaka génne ca néeg Yàlla ba, daldi àddu ca kaw, wax ak ki toog ci niir wi, ne ko: «Dawalal sa sàrt te góob, ndaxte ngóob jot na, ngóobum àddina ñor na.»

16 Ci kaw loolu ki toog ci kaw niir wi dawal sàrtam ci kaw suuf, daldi góob àddina.

17 Meneen malaaka nag génne ca néeg Yàlla ba ca asamaan, ñàbb moom itam, sàrt bu ñaw. 18 Ba loolu amee meneen malaaka mi yilif sawara, jóge ca sarx-alukaay ba, daldi àddu ca kaw, wax ak malaaka, mi yor sàrt bu ñaw bi, ne ko: «Dawalal sa sàrt bu ñaw bi, nga dagg cëggi reseñ gi ci àddina, ndax reseñ ji ñor na.»

19 Malaaka ma dawal sàrtam ci àddina, dagg reseñ ji, sànni ci biir nalukaay bu mag bu sànjum Yàlla ba. 20 Ñu dëggaate reseñ ja ca nalukaay, ba ca gannaaw dëkk ba, deret génne ca, taa ba tollook laabi fas yi, wala wal ba dajal digganteb ñetti téeméeri kilomeetar.

15

Musibay mujjantal agsi na

1 Ma xoolaat, gisuma ci asamaan lu moy jeneen

firnde ju màgg te yéeme: juróom ñaari malaaka yu taawu juróom ñaari musiba. Musiba yu mujj yaa nag, ngir ca la sànjum Yàlla di mate. 2 Ma gisati lu mel ni géēju kiristaal bu jaxasook sawara. Ci biir loolu ña daanoon rab waak jëmmu nataalam, ak lim bi méngook turam, ñu ngi taxaw ci kaw géēju kiristaal gi, yore ay xalami Yàlla. 3 Ña ngay woy woyu Musaa jaamu Yàlla ba, ak woyu Gàtt bi, naan:

«Yaw Boroom bi Yàlla Aji Man ji,

yaa réy te yéeme ay jaloore. Yaw Buuru askan yi, yaa jub te dëgguy doxalin.

4 Boroom bi, ana ku la ragalul?

Ku dul màggal saw tur?

Yaw donj yaa sell.

Askan yépp ay dikk, sujjóotsil la,

ndax yaa jubi dogal.»

5 Gannaaw loolu ma xoolaat, daldi gis màkkaan ma fa asamaan, xayma ba fat seede si*, mu ubbiku.

6 Juróom ñaari malaaka, yi taawu juróom ñaari musiba yi nag, génne ci màkkaan mi. Ñu ngi sol mbubbi lée yu set, ne ràññ, ay ngañaayi wurus takke ci seen dënn.

7 Kenn ci ñeenti bindeef yi nag jox juróom ñaari malaaka yi, juróom ñaari ndabi wurus yu fees ak sànjum Yàlla jiy dund ba fàww. 8 Ba mu ko defee

* 15:5 15.5 seede si mooy àlluway seede yi fukki santaney Yàlla ya binde woon.

màkkaan ma fees ak saxar su bawoo ci leeru Yàlla ak kàttanam. Kenn nag manatula dugg ci màkkaan mi, ba kera juróom ñaari musibay juróom ñaari malaaka yi matee.

16

Sànj ma sottiku na

¹ Ma daldi dégg baat bu xumb bu bawoo ci màkkaan mi. Mu ne juróom ñaari malaaka yi: «Demleen sotti juróom ñaari ndabi sànjum Yàlla yi ci kaw suuf.»

² Malaaka mu jëkk mi dem, sotti ndabam ci kaw suuf, mu def ay taab yu bon te aay ci kaw nit ñi am màndargam rab wi, tey sujjóotal jëmmu nataalu rab wi.

³ Ñaareelu malaaka mi sotti ndabam ci géej gi. Mu soppiku deret ju mel ni lu nàcce ci ku ñu bóom. Lépp lu doon dund biir géej daldi dee.

⁴ Ñetteelu malaaka mi sotti ndabam ci dex yeek bëti ndox yi, mu doon deret.

⁵ Ma dégg malaaka mi yilif ndox yi ne:

«Yaw Aji Sell ji nekk te nekkoon,
yaa yey dogal yii àtte.

⁶ Deretu ñu sell ñeek deretu yonent yi lañu tuur,
nga nàndal leen deret, feye leen.»

⁷ Ma dégg sarxalukaay ba ne:

«Waawaaw, Boroom bi Yàlla, Aji Man ji,
say àtte dégg la, yoon la.»

⁸ Ba loolu amee ñeenteelu malaaka mi sotti ndabam ci kaw jant bi. Ñu daldi may jant bi muy lakke nit ñi tangooru sawaraam. ⁹ Ci kaw loolu tangooru naaj wu metti di lakk nit ñi. Nit ñi nag tuubuñu, sàbbaal Yàlla; xanaa di saaga Yàlla, ji dogal yooyu musiba.

¹⁰ Juróomeelu malaaka mi sotti ndabam ci kaw ngàngunem rab wi, nguuram daldi sóobu ci lëndëm, nit ñi di yéyu ndax metit, ¹¹ tuubuñu seeni jëf, xanaa di saaga Yàllay asamaan ndax seeni mitit ak seeni taab.

¹² Juróom benneelu malaaka mi sotti ndabam ci dex gu mag, gi ñuy wax Efraat, dex gi daldi ñiis, ngir sàkkal buuri penku yiy dikk, aw yoon. ¹³ Ci kaw loolu ma gis ñetti njuuma yu mel niy mbott, kenn ki génne ci gémmiñu ninkinànka ji, kenn ci gémmiñu rab wu jëkk wi, ki ci des ci gémmiñu ñaareelu rab wi mbubboo yonent. ¹⁴ Ñooñu nag ay njuumay Seytaane lañu, yuy def ay kéemaan, tey dajaleji buuri àddina sépp, ngir xareb bés bu mag bu Yàlla Aji Man ji.

¹⁵ Mu ne: «Maa ngi nii yoot, di dikk nib sàcc. Ndokkee, yaw mi teewlu, fàggu say yére, ba doo deme gâceeg yaramu neen, ñu di la seetaan.»

¹⁶ Ci kaw loolu njuuma yi dajale buur yi ci bérab

* 16:16 16.16 Armagedon ag joor la ci réewum Kanaan.

bu ñuy wax Armagedon*, di baatu ebrë.

¹⁷ Ba mu ko defee juróom ñaareelu malaaka mi sotti ndabam ci kaw ngelaw li, baat bu xumb jóge ca ngàngune ma ca màkkaan ma, ne: «Sotti na!» ¹⁸ Ba loolu amee, ay melax tàkk, ay kàddu aki dënu riir, suuf yëngu yëngu bu réy bu masula am ba nit teewee ci kaw suuf ba bésuub keroog. Noonu la yëngub suuf ba yéemee te réy. ¹⁹ Dëkk bu mag ba xar ñett, dëkk yu mag yu askani àddina yi màbb. Babilon gu mag ga nag, Yàlla bàyyi ko xel, ngir nàndal ko kaasu biiñu sànjam muy bax. ²⁰ Dun yépp daldi dëddu, tund yi ne mes. ²¹ Tawu doji yuur yu benn talañ, yemook ñeent fukki kilo, daldi sóobe asamaan ci kaw nit ñi, ñuy saaga Yàlla ngir musibam doji yuur yi, ndax musiba mu réy ba jéggi dayo.

17

Mbugal ñeel na jigéenu moykat ju mag ji

¹ Kenn ci juróom ñaari malaaka, yi taawu juróom ñaari ndab yi nag dikk, ne ma: «Kaay, ma won la mbugalu jigéenu moykat ju mag, ji toog ci ndox mu bare. ² Moom la buuri àddina àndal di moy, te biiñu moyam la waa àddina di màndee.»

³ Ci kaw loolu malaaka mi yóbboo ma Noowug Yàlla ba ca màndiñ ma. Ma gis

jigéen ju war rab wu xonq wu am juróom ñaari bopp ak fukki béjjén, te yaram wi fees ak tur yuy saaga Yàlla. ⁴ Jigéen jaa ngi sol lu yolet te xonq, takk wurus ak jamaa aki per. Mu ngi yor kaasu wurus bu fees ak ñaawtéef ak sobey moyam. ⁵ Jé bi nag, tur wii lañu ci bind, muy kumpa: Babilon gu mag gi, ndeyu jigéeni moykat yeek ñaawtéefi àddina yi. ⁶ Ma gis ne jigéen ji daa naan ba màndi ci deretu ñu sell ñi ak deretu ñi doon seedeel Yeesu.

Ba ma ko gisee, jaaxle naa lool. ⁷ Malaaka ma ne ma: «Looy jaaxle? Man maa lay xamal kumpag jigéen ji ak rab, wi mu war, bo-room juróom ñaari bopp yeek fukki béjjén yi. ⁸ Rab wi nga gis mas naa nekk waaye nekkatul. Dina génne ca xóote ba, waaye day sàнкуji. Waa àddina, ñi ñu bindul woon seeni tur ci téereb dund bi ba àddinay door nag, bu ñu gisee rab wi, dinañu yéemu, ndax la mu masoona nekk, tey nekkatul, te èllég muy nekkat.

⁹ «Fii nag xel mu ñaw la laaj. Juróom ñaari bopp yi ñooy juróom ñaari tund, yi jigéen ji toog, te juróom ñaari buur lañu itam: ¹⁰ juróom daanu nañu, kenn kaa ngi fi, ki ci des nag dikkagul, waaye bu dikkee, ab diir rekk la fiy am. ¹¹ Rab wi masoona nekk te nekkatul nag, moom ci boppam moo di juróom ñetteelu buur bi, kenn la ci

juróom ñaari buur yi jiitu itam, te day sànkujì.

¹² «Fukki béjjén yi nga gis, fukki buur lañu yu jotagul ci seen nguur. Waaye diirub wenn waxtu, lañuy jot sañ-sañu nguur, ñook rab wi. ¹³ Menn mébét lañu bokk, te dinañu yékkati seen doole ak seen sañ-sañ, jox ko rab wi. ¹⁴ Dinañu xare ak Gàtt bi, waaye Gàtt bee leen di daan, ndax mooy Sangu sang yi, di Buuru buur yi. Mooy daan mook ñoñam, ñi mu woo, tànn leen te ñu saxoo topp ko.»

¹⁵ Mu neeti ma: «Ndox yi nga gis jigéenu moykat ji toog ci nag, mooy niti xeet yeek mbooloo yeek askan yeek làmmiñ yi. ¹⁶ Fukki béjjén yi nga gis, ñook rab wi, dinañu won jigéenu moykat ji mbañeel. Dañu koy futti ba mu ne dunj, ñu lekk aw suuxam, ba noppi lakk ko. ¹⁷ Ndaxte Yàllaa def ci seen xol pastéefu sotal mébétam, ba ñu bokk sotal menn mébét mi, daldi jébbal rab wi seen nguur, ba kera kàddug Yàlla mat sèkk. ¹⁸ Jigéen jii nga gis, moo di dèkk bu mag, bi yilif buuri àddina.»

18

Babilon daanu na

¹ Gannaaw loolu ma gis meneaen malaaka mu am sañ-sañ bu réy wàcce asamaan, àddina di leere cig leeram. ² Mu àddu ca kaw, ne: «Babilon a daanoo! Dèkk bu mag ba daanu na, ba doon dèkkukaayu

jinne ak mboolem njuuma lu sobewu ak mboolem picc ak rabu àll wu sobewu te siblu. ³ Kaasu biiñu sànj, bi sababoo ci moyam, moom la askani àddina yépp di naan. Moom la buuri àddina àndal di moy, te doylodig bakkanam gu réy woomal na julay àddina.»

⁴ Ci kaw loolu ma dégg be-
neen baat bu jóge asamaan,
ne: «Yeen sama ñoñ,
génneen dèkk bii, bala
ngeena bokk ak moom ay
bàkkaaram, bay séddu ci
mbugalam. ⁵ Ndaxte ay
bàkkaaram jalu na ba àkki
asamaan, te Yàlla bàyyi na
xel ay ñaawtéefam. ⁶ Na
mu jéfe ak yeen, jéfeleen
ko ak moom, feyleen ko
ñaari yoon ay jéfam. Kaas
bi muy xellile am njafaan,
feesalal-leen ko njafaan lu
ko èpp doole ñaari yoon.
⁷ Joxleen ko ci toskare aku
naqar, kemu daraja jaak
dund gu bakkane ga mu
jagoo woon. Gannaaw moo
ne cim xelam: “Maa tooge
jalu lingeer, dumab jètun,
duma deele mukk,” ⁸ looloo
tax ci benn bés la musiba
yiy kèppoondoo ci kawam:
mbas, deele akub xiif, te
dees na ko lakk ba mu jeex,
ndax Boroome bi Yàlla mi ko
mbugal moo am doole.»

⁹ Buuri àddina yi àndoon
ak dèkk bii ci moy ak dund
gu bakkane, bu ñu séenee
saxaras lakkam, ñoom ñépp
ay yuuxu, di ko jooy. ¹⁰ Fu
sore lañuy dànd, ndax ragal
toskarey dèkk bi, te naan:

«Wóoy, wóoy ngalla dëkk bu mag ba!

Babilon ma ca doole ja!

Ci wenn waxtu rekk la sa àtte dikk!»

¹¹ Julay àddinaa ngay yuxu, di ko jooy, nde am njaayam du jarati: ¹² wurus ak xalis, ak doji gànjar aki per ak lëe ak ndimo lu yolet ak sooy, ak ndimo lu xonq curr, ak bépp bant bu xeeñ, ak wépp xetu jumtukaayi bëñi ñey, ak jumtukaayi déngu ngëneel ak yu xànjjar, ak yu weñ gu ñuul, ak yu doju màrb, ¹³ ak kanel ak yeneen safal, ak ndàbbu miir ak cuuraay-libañ ak yeneen cuuraay, ak biiñ ak diwu oliw ak sunguf ak pepp ak nag ak xar ak fas, aki watiir aki jaam, ak nit ñu ñu jàpp xare.

¹⁴ Dinañu ne: «Doomi garab yi nga soppoon sore na la, mboolem lu neex ak lu yànj réer na la mërr!»

¹⁵ Ña daan jula yooyii ci dëkk bi ba woomle, fu sore lañuy dând, ndax ragal toskarey dëkk bi, di yuuxook a jooyoo, ¹⁶ naan:

«Wóoy, wóoy ngalla dëkk bu mag ba! Ngalla yaw, dëkk bu mag,

ba daa woddoo lëe ak ndimo lu yolet ak lu xonq curr,

takkoo wurus ak doji gànjar aki per,

¹⁷ wenn waxtu rekk, alal ju baree nii neen!»

Dawalkati gaal yeek julay géej yi, ak mool yi, ak mboolem ñiy dunde géej,

ñoom ñépp a ngi dând fu sore, ¹⁸ séen saxaras lakku dëkk bi di jalu, naan: «Bii dëkk bu mag, ana dëkk bu masa nirook moom?»

¹⁹ Dañuy xépp suuf seen kaw bopp, di yuuxook a jooy ak a naqarlu, naan:

«Wóoy, wóoy, ngalla dëkk bu mag ba!

Sa koom a woomal mboolem boroom gaal ci kaw géej,

wenn waxtu rekk, nga gental.»

²⁰ Ndoklee, asamaan,

Ndoklee, yeen ñu sell ñi itam, ak ndawi Yàlla yeek yonent yi,

ndaxte Yàllaa leen àtteek dëkk bii, mbugal ko.

²¹ Ba loolu amee malaaka mu am doole yékkati doj wu mel ni doju wolukaay wu mag, sànni ko biir géej, daldi ne:

«Babilon dëkk bu mag bi, nii lañu koy sàanneek doole,

mu ne menjj.

²² Buumi xalam ak baatu woykat, toxorooku liit, lenn du ci jibeeti fi yaw.

Liggéeykat bu xareñ bu mu mana doon,

deesatu ko gis fi yaw,

doju wolukaay du riireeti fi yaw,

²³ làmp du niiteeti fi yaw,

te baatu boroom séet akub séetam du jibeeti fi yaw muk,

ndax say julaa èppoon doole ci àddina,

te say xèrèm a sànk askanoo askan.»

24 Ci yaw it lañu fekk deretu yonent yeek ñu sell ñi ak mboolem ñi ñu rey ci kaw suuf.

19

Aleluya!

¹ Gannaaw loolu damaa dégg lu mel ni coow lu xumb, bawoo ci mbooloo mu bare mu àddoo asamaan, ne:

«Aleluya*!

Texe ak daraja ak kàttan ñeel na sunu Yàlla.

² Ay àtteem dégg la, yoon la! Moo mbugal jigéenu moykat bu mag,

bi yaq àddinaak moyam, feye ko deretu jaami Yàlla yi mu tuure loxoom.»

³ Ñu neeti:

«Aleluya!

Saxaras lakku dëkk ba kay day jolli rekk, ba faww!»

⁴ Ci kaw loolu ñaar fukki mag ñeek ñeent ak ñeenti bindeef yi ne gurub sukk, sujjóotal Yàlla, mi toog ci ngàngune mi. Ñu bokk ne: «Amiin! Aleluya!»

⁵ Ba loolu amee kàddu jibe ngàngune ma, ne: «Màggal-leen sunu Yàlla, yeen jaamam ñépp, ak yeen ñi ko ragal, mag ak ndaw.»

⁶ Ma daldi dégg lu mel ni coowal mbooloo mu bare, mu àddoo ni riirum géej, tey nirook kàddug dënu gu réy, ne:

«Aleluya!

Sunu Boroom Yàlla Aji Man ji mooy Buur!

⁷ Nanu bég, di bannexu te màggal ko,

ndax céetu Gàtt bi agsi na, ab séetam defaru na ba noppi!

⁸ Jox nañu ko mbubbum lée mu set, ne ràññ, mu sol.»

Lée boobu mooy jëfi njekk yu nit ñu sell ñi.

⁹ Malaaka ma nag ne ma: «Bindal lii: “Ndokkee ñi ñu woo ci berndey céetu Gàtt bi.”» Mu teg ca ne ma: «Loolu kàddu yu dëgg yu Yàlla la.»

¹⁰ Ma daldi ne gurub sukk ciy tànkam, ngir sujjóotal ko. Mu ne ma: «Déet, épp naa def. Sa mbokkum jaam donj laa, ni yaak sa bokk yi jàppoo seedeel Yeesu. Sujjóotalal Yàlla. Ndaxte seedeel Yeesu moo di Noo giy dundal waxyu.»

Gawar war na fas wu weex

¹¹ Ba loolu wéyee ma gis asamaan ubbiku, fas wu weex daldi feeñ. Ki ko war, «Wóor te Dëgg» lañu koy wax te njub lay àttee, di ko xaree. ¹² Ay gëtam a ngi mel ni sawara wuy tàkk, bopp bi, mbaxanay buur yu baree ci tege, ñu bind ci kawam tur wu kenn xamul ku dul moom. ¹³ Mbubb ma mu sol, dees koo sóob ci deret, te turam wi ñu ko xame di «Kàddug Yàlla.» ¹⁴ Xarekat yi ci asamaan a ko topp, war fas yu weex, sol mbubbum lée mu weex, set wecc. ¹⁵ Gémmiñ gi, saamar

* 19:1 19.1 aleluya waxu yawut la, juy tekki «Cant ñeel na Boroom bi.»

bu ñaw a ciy lange, mu di ko cawe askan yi. Moo leen di jiiitee yetu weñ, te mooy dëggaate ci biir nalukaay bi, reseñ ji ñuy segale biiñu sànj mu tàng mu Yàlla Aji Man ji. ¹⁶ Ci kaw mbubbam ak ci luppam, aw tur lañu ci bind te moo di: «Buuru buur yi, Sangu sang yi.»

¹⁷ Ma gis nag menn malaaka mu taxaw ci jant bi. Mu àddu ca kaw, wax ak mboolem picc, yiy naaw ci digg asamaan, ne leen: «Dikkleen, dajesileen ci bernde ju mag ju Yàlla ji, ¹⁸ ndax ngeen lekk suuxi buur ak suuxi njiiti gàngoor, suuxi jàmbaar ak suuxu fas ak gawaram, suuxu ñépp; gor ak jaam, mag ak ndaw.»

¹⁹ Ba loolu amee ma gis rab wi, mook buuri àddina yeek seeni gàngoor, ñu daje ngir xareek ki war fas week gàngooram. ²⁰ Ñu daldi jàpp rab wi, mook yonentu caaxaan, bi defoon ci turu rab wi ay kéemaan yu mu sàнке ña ñu màndargaale woon màndargam rab wi, te ñu doon jaamu jëmmu nataalu rab wi. Ñoom ñaar ñépp lañu sànni, ñuy dund ca déegu sawara waak tamarax bay bax. ²¹ Ña ca des, ñu reye leen saamar bay lange ca gëmmiñu ka war fas wa, picc yépp lekk ca seen suux ba regg.

20

Almasi mooy nguuru junni at

¹ Ba mu ko defee ma gis malaaka mu wàcce asamaan, yor caabiy xóote bi, ak cállala gu réy. ² Mu jàpp ninki-nànka ja, jaani cosaan jooju di Tuumaalkat bi, di Seytaane ba tey. Malaaka mi yeew ko diiru junniy at. ³ Da koo sànni ci xóote bi, tëj ko, sakk buntu xóote bi, ndax du naxati askan yi, ba kera junniy at yi mat. Gannaaw loolu nag fàww ñu yiwi ko diir bu gàtt.

⁴ Ci kaw loolu ma gis ay gàngune yu ñu jox ña ca toog, sañ-sañu àtte. Ma daldi gis bakkani ñi ñu doogoon seen bopp ndax la ñu doon seedeel Yeesu ak la ñu gëmoon kàddug Yàlla, ña sujjóotalul woon rab wi ak jëmmu nataalam, te amuñu màndargam rab wi ci seen jë mbaa seen loxo. Ñu dekki bay nguuroondoo ak Almasi diiru junniy at. ⁵ Loolu moo di ndekkite lu jëkk li. Yeneen néew yi nag, duñu dekki li feek junniy at yi matul. ⁶ Ndokkle ak sellnga ñeel na ñi séddu ci ndekkite lu jëkk li! Ñooñu, ñaareelu dee gi manalu leen dara. Ñooy doon it sarxalkati Yàlla ak Almasi, te ñooy nguuroondoo ak Almasi junniy at.

Seytaane moo mujje déegu sawara sa

⁷ Bu junniy at yi mattee, dees na yiwi Seytaane, génnee ko ca kasoom, ⁸ mu dikk, naxsi askani ñeenti colli àddina, yi ñuy wax

waa Gog ak Magog*. Mu dajale leen ngir xare, ñu bare ni feppi suufas géej. ⁹ Dañuy sam déndub suuf sépp, daldi yéew dalub nit ñu sell ñi ak dëkk bu jar bi. Ci biir loolu sawara wàcce asamaan, lakk leen. ¹⁰ Ñu jàpp nag Seytaane, mi leen daan nax, sànni ko ci déegu sawaraak tamarax ba, mu fekki fa rab waak yonentu caaxaan ba. Dees na leen fa mitital guddi ak bëccëg, ba fàww.

Bés-pénc taxaw na

¹¹ Ci kaw loolu ma gis ngàngune mu mag mu weex, ak ku ci toog. Asamaan ak suuf daldi dawé fa kanamam, ne mes. ¹² Ma gis néew ya, mag ak ndaw, ñu taxaw ca kanam ngàngune ma, ay téere ubbiku, beneen téere ubbikooti, di téereb dund ba. Ñu daldi àtte néew ya ca seeni jëf, na ñu ko binde ca téere ya. ¹³ Ba mu ko defee géej jébbale néew ya woon ca moom, ndee ak njaniiw jébbale néew ya woon ca moom, ñu daldi àtte ku nekk ca say jëf. ¹⁴ Ba loolu amee ñu jàpp ndee ak njaniiw, sànni ca déegu sawara sa. Ñaareelu dee gi nag moo di déegu sawara si. ¹⁵ Képp ku ñu gisul ñu bind la ci téereb dund bi, ci déegu sawara si lees la sànni.

21

Asamaan ak suuf am nañu kuutaay

¹ Ma daldi gis asamaan su bees ak suuf su bees. Fekk na asamaan su jëkk sa ak suuf su jëkk sa wéy, te géej amatul. ² Ma gis nag dëkk bu sell bi, Yerusalem gu bees gi, mu wàcce asamaan, fa Yàlla, mel nib séet bu defaru ba jekk ngir jëkkëram. ³ Ma dégg kàddu gu xumb jibe ca ngàngune ma, ne: «Màkkaanu Yàllaa ngii ci biir nit ñi. Mooy dëkk ak ñoom, ñu diy ñoñam. Yàlla ci boppam mooy dëkk ak ñoom, di seen Yàlla. ⁴ Mooy fomp seen wépp rongooñ: Dee dootu am, dëj aki yuux aku tiis dootu am, lu jëkk laay wéy.»

⁵ Ci kaw loolu ki toog ci ngàngune mi ne: «Maa ngii di yeesal lépp!» Mu teg ci ne ma: «Bindal, yii kàddu yu wóor la te dëggu.» ⁶ Mu neeti ma: «Sotti na! Maay Alfa, di Omega, di njàlbéen, di muj. Ku mar, maa lay may nga naan ci bëtü ndoxum dund mi, te doo fey dara. ⁷ Képp ku am ndam nag, loolooy doon sab cér. Maay doon sa Yàlla, nga doon sama doom, ⁸ waaye ñu ragal ñi ak aji gëmadi ñi ak defkati ñaawtéef yi ak bóomkat yi ak moykat yi ak xërëmkat yi ak bokkaalekat yi, mboolem niti fen ñi, seen añ a nga ca déegu sawara

* **20:8** 20.8 Gog ak Magog ñooy misaal bañaaley Yàlla ak ñu sell ñi. Seetal ci Esekiyel 38 ak 39.

waak tamarax ba. Loolu moo di ñaareelu dee.»

⁹ Ba loolu amee menn malaaka dikk. Mu ngi bokk ci juróom ñaari malaaka, yi yor juróom ñaari ndab yi fees ak juróom ñaari musiba yu mujj yi. Mu ne ma: «Dikkal, ma won la séet bi, soxnas Gàtt bi.»

¹⁰ Ci kaw loolu mu yóbboo ma Noowug Yàlla ba ci tund wu mag te kawe, daldi may won dëkk bu sell bi, Yerusalem, muy wàcce asamaan, fa Yàlla. ¹¹ Dëkk baa nga ànd ak darajay Yàlla, leeraayam ba mel ni peru gànjar, nirook peru jàspë, leere ni kiristaal. ¹² Tata ju réy te kawe la am ak fukki bunt ak ñaar yu fukki malaaka ak ñaar taxawe, ay tur binde ca kaw bunt ya, di turi fukki giiri Israyil yaak ñaar. ¹³ Wetu penku ba, ñetti bunt la; wetu bëj-gannaar di ñetti bunt; wetu bëj-saalum, ñetti bunt; wetu sowu ba, ñetti bunt. ¹⁴ Tatay dëkk baa nga sampe ci fukki doji kenook ñaar yu ñu bind fukki tur ak ñaar yu ndawi Gàtt bi.

¹⁵ Kiy wax ak man nag, mu ngi yor yetu nattukaayu wurus, ngir natt dëkk bi aki buntam ak tataam. ¹⁶ Dëkk bi dafa kaare; guddaay bi tollook yaatuwaay bi. Mu natte dëkk bi bant bi mu yor, guddaay bi ak yaatuwaay bi ak taxawaay bi, lépp tolloo, di fukki junneek ñaari dayo (12 000), yemook ñaari

junneek ñaar téeméeri kilomeetar (2 200). ¹⁷ Malaaka mi natt tata ji, muy téeméeri xasab ak ñeent fukk ak ñeent (144) yu malaaka mi natte, ni ko nit ñiy natte naka jekk, te yemook juróom ñaar fukk ak ñaari meetar (72). ¹⁸ Tata ji peru jàspë lañu ko liggéeye, dëkk bi di wurusu ngalam, leer nàññ ni kiristaal. ¹⁹ Doju kenug dëkk bi, xeeti gànjar ju nekk lañu ko rafetale.

Doju kenu gu jëkk gi di jàspë;

ñaareel bi di safiir;

ñetteel bi di kalseduwan;

ñeenteel bi di emëródd;

²⁰ juróomeel bi di sarduwan;

juróom benneel bi di kornalin;

juróom ñaareel bi di kir-solit;

juróom ñetteel bi di beril;

juróom ñeenteel bi di topaas;

fukkeel bi di kirsoparas;

fukkeel beek benn di yasent;

fukkeel beek ñaar di ametisté.

²¹ Fukki bunt yeek ñaar, fukki per ak ñaar lañu. Bunt bu nekk sàkkoo ci benn per kepp, péncum dëkk bi di wurusu ngalam, leer nàññ ni kiristaal.

²² Ab jaamookaay nag, gisuma ko fenn ci biir dëkk bi, ndax Boroom bi Yàlla Aji Man ji ak Gàtt bi ñooy jaamookaay bi. ²³ Te dëkk bi soxlawul jant bu koy leeral mbaa weer, ndax leeru Yàllaa koy leeral, Gàtt bi di làmpam. ²⁴ Askani àddina, leeru dëkk bi lañuy

doxe, buuri àddina di fi indi seen teraanga. ²⁵ Bunti dëkk bi du tëje mukkk bëccëg, te foofa sax guddi amu fa. ²⁶ Dees na fa indi darajaak teraangay askan yi. ²⁷ Du lenn lu sobewu lu fay dugg nag, mbaa defkatu jëf ju ruslu ak njoblanj. Ñi ñu bind ci téereb dund bu Gàtt bi donj ñoo fay dugg.

22

Walum dund mi feeñ na

¹ Ci kaw loolu malaaka mi won ma dexu ndoxum dund mu leer nàññ ni doju kiristaal, ndox ma wale ca ngàngunem Yàllaak Gàtt ba, ² di tuuru ci digg péncu dëkk bi. Ci ñaari tàkki dex gi, garabu dund a ngi ci, di meññ fukki yoon ak ñaar, weer wu nekk benn yoon, xob yi di faj askani àddina. ³ Alkànde nag du fa amati, te ngàngune mu Yàllaak Gàtt bi ci biir dëkk bi lay nekk, jaamu Yàlla yi di ko sujjóotal, ⁴ di gis kanamam, turam binde ci seen jë. ⁵ Guddi du amati, te deesul soxlaati làmp mbaa naaj, ndax Boroom bi Yàlla moo leen di leeral. Te dañuy nguuru ba fàww.

⁶ Ba loolu amee malaaka mi ne ma: «Lii wax ju wóor la te dëggu. Boroom bi Yàlla miy xelal yonent yi, moo yebal malaakaam, ngir mu won jaamam ñi mbir yi dëgmal te du jaas.»

⁷ «Maa ngii di ñëw léegi. Ndokklee yaw miy sàmm kàdduy waxyuy téere bii.»

⁸ Man Yowaan maa dëgg mbir yii, gis ko. Ba ma ko dëggee, gis ko, dama ne gurub sukk ci tànk malaaka, mi ma ko won, nar koo sujjóotal. ⁹ Mu ne ma: «Ëpp naa def, sa mbokkum jaam donj laa, ni yaak sa bokki yonent yeek ñiy sàmm kàdduy téere bii. Sujjóotalal Yàlla.» ¹⁰ Mu neeti ma: «Bul làq kàdduy waxyuy téere bii, ndax waxtu wi jege na. ¹¹ Ku jubadi, na saxoo njobadi; ku yàqu, saxoo yàqute; ku jub, wéye def njob; ku sell it, wéye sell.»

¹² «Maa ngii di ñëw léegi, ànd ak sama pey, ngir delloo ku nekk jëfam. ¹³ Man maay Alfa di Omega; maa jëkk, maa mujj, maay njàlbéen, maay muj.»

¹⁴ «Ndokklee yeen ñi fóot seeni yére, ngir saña lekk ci garabu dund gi, jàlle bunt yi, dugg ci biir dëkk bi. ¹⁵ Ci biti, xaj yaa fa nekk ak xërëmkat yi ak moykat yi ak bóomkat yi ak bokkaalekat yi, ak képp ku sopp fen te di ko jëfe.»

¹⁶ «Man Yeesu maa yónni sama malaaka, ngir mu seede mbir yii ci yeen, ñeel mboolooy gëmkat ñi. Man maay njebbitu Daawuda, di kuutaayam, maa di biddiwi njël bi ne ràññ.»

¹⁷ Noo gi ak Séet bi neeñu: «Ñëwal!»

Ku ci dégg it, neel:
«Ñëwal!»

Ku mar, ñëwal; ku bëgg ci ndoxum dund mi, jëlal, ñu may la.

¹⁸ Man Yowaan, seede naa ñeel képp ku dégg kàdduy waxyu yu téere bii, ne: Képp ku ci yokk lenn, Yàlla dina la yokkal mbugal, yi ñu bind ci téere bii. ¹⁹ Te ku wàññi

lenn ci kàdduy waxyu yu téere bii, sa wàll la Yàlla di wàññee ci yooyii ñu bind ci téere bi, muy garabu dund gaak dëkk bu sell ba.

²⁰ Kiy seede mbir yii nee: «Waawaaw, maa ngi ñëw léegi.»

Amiin, Sang Yeesu, ñëwal!

²¹ Yal na yiwu Sang Yeesu ànd ak ñépp.